

પ્રસ્તાવના

સિંહાસન બત્રીશીના આ બીજા ભાગમાં ૭ થી ૧૫ વાર્તાઓ આપેલી છે જેમ પહેલી પદર વાર્તાઓના આ બે ભાગથી એક રીતે સિંહાસન બત્રીશીની ઘટનાનું પહેલું પ્રકરણ પૂરું થાય છે, તેમ કવિ સામળના કવિ જીવનના પણ પહેલા પ્રકરણની સમાપ્તિ થઈ, બીજું પ્રકરણ આરંભાય છે. ૧૫ મી વાર્તાના અંત ભાગના ઉત્તેજથી સમજાય છે તેમ અમદાવાદ અને તેની પાસેના વેગણપુરની આસપાસના ગામોમાં વાર્તાદિથી લોકોના મનનું રંજન કરવાના સાકડા ક્ષેત્રમાંથી નિ સરી સામળ ભટ્ટ ખેડા જ નાના માતર પ્રગણના સિંહજી ગામે આસદાર, પાગદાર રખીદાસને લા ગયો અને પરમાર્થપુરાણ અથવા સિંહાસન બત્રીશીની પહેલી ૧૫ વાર્તાઓ, જે તેણે અગાઉથી તૈયાર કરી હતી અને જેના અનુચીતે તેની કવિ અને વાર્તા કાર તરીકેની કીર્તિ બાધાયે ગુજરાતમાં ઉર્જવલ અશે પ્રસિદ્ધ થઈ હતી તેને, સાથે લેતો ગયો હતો અને તેના દરબારમાં એ વાર્તાઓ તેના પુત્ર પુરોષોત્તમ અને રખીદાસના દરોહી ભાટ ગુમાનની સહાનુભૂતિથી સભળાવી હતી એ રસભર અને અમક તથા અટકદાર, સભારજની વાર્તાઓ સામળી ઉદાર રખીદામે કવિ સામળને બાકીની ૧૭ પૂરી કરવાનો આગ્રહ કર્યો અને સામળે તે તેના જ દરબારમાં તેના પસંદગતા ઉપજ જીવન ગાળી પૂરી કરી હતી એ વિશે કવિ પોતે જ કહે છે —

શ્રી ગુર્જર ગુણસાગર ગામ વાસ રૂડો વેગનપુર નામ,	
શ્રીગોડ માલવી બારે બ્રહ્મ ને કુવ આચારી હરમ,	૪૦૨
નરે ઈશ્વર સમ્ય શુભ નામ અપુત સામજી શુભ નામ	
કૃષ્ણ શારદાની મન હવી સન્ન લોક મ્હે છે કવિ	૪૦૩
તેહેણે જુદા હુદેમાં ધરી પત્રર વાર્તા પેહેની કરી	૪૦૪
રૂડી ખ્યાત ચાલી તેહે તત્તી જેણે યાવર કાને સૂણી,	
માતર પરગણે મોહોટા મણિ સિંહજી ગામ ધોરિંધર ધણી	૪૦૫
કાકજીવ મોહોટા મહારાજ, રખીદાસ લાખીણી લાજ,	
મનજી સુવ મોહોટા મેદેરાલ સમ્ય દના જીવતે શુભજનન	૪૦૭

તેણે કીરત સાંભળી નથી, દેઈમાન, ઘર તેડ્યો કવિ,
અન્ન વસ્ત્ર આબૂપાન પાન, દીર્ઘા બૂમિ, કન્યાદાન ૪૦૮
સતોપી કર જોગી કર, લક્ષણ પુન્ન વણે જે લભૂ,
પત્રર વાત પહેલી સાંભળી, બ્રાત આપ રૂંદેથી ટળી ૪૦૯
સત્તર રહી તે પૂરણ કરો, ધ્યાન શારદા કરૂં ધરો,
વચન આપ ચઢાવૂં ગીશ, સભાર્યા ઉમથાપતિ ઈશ ૪૧૦
સરસ્વત માહેથી શોધી જ્યા, કહી પ્રાકૃત કવિજ્ઞ એ કયા

(વાર્તા ૧૫ મીનો ઉપસહાર)

આ ઉદ્દેશથી ૨૫૯ સમજાય છે કે કરિએ પહેલેથી બંગીશ વાર્તા રચવાની કાં તો ધારણા કરેલી અને ઉપક્રમ પણ ધણો હતો, અગર પહેલેથી આ ૧૫ વાર્તાઓ રચી ચૂકેલી હતી, અને સિંદુજમાં રખીદાસના દર બારમાં સભળાવી ત્યારે તેણે તેમાં કેટલાક સામયિક તેમ પ્રાસંગિક ઉમેરા તેમ ફેરફાર પણ કર્યા હશે ૪૦૪-૧૦, એ કહીએ તો પહેલી આદતિ વેળાએ નહિ પણ ખીજી આદતિ વેળા રખીદાસના દરબારના વાચનપ્રસંગે ઉમેરેલી હોવી જોઈએ જૂદી જૂદી પ્રતિઓના પાકેરથી તેમ ઉમેરાધટાકા જેતા પણ આ અનુમાન ટેકવાય છે વળી વાર્તાઓનો જે ક્રમ લાલ જણાય છે તે ક્રમે વાર્તાઓ રચાઈ નહીં હોય, એનું સાધાર અનુમાન કે. આદિ પ્રતિઓના વાર્તાક્રમથી નીકળી શકે છે ઈશ્વરે-જા તો આ આખાએ સમજના સવિસ્તર વિવેચન વેળા આ બાબત સમજાણુ સાખીત કરનાનો ઇરાદો હોવાથી, તેના ઉંડાણમાં ન ઉતરતાં અને માત્ર આટલું જ હુકમ સૂચન કરી મિરમુ છુ

આ પહેલી પદર વાર્તાઓ કવિ ૮ વર્ષમાં રચ્યાનું નીચે પ્રમાણે જણાવે છે -

સવત સત્તર સિત્તોતરે કરવા માગ્યો અથ,
પત્રર વાત પચાશીઘ પુરણ કીધો પથ
સિંદુજપલ્ય શ્રી રખીયલે કાઢેતેઓ કવિરાજ,
સત્તર વાત સમજાવિષ મોહોટા છા મહારાજ

આ વાર્તાઓના સરોધન સમયમાં તેમ આ વાર્તાઓના પૂર આદિ વિષે પહેલા ભાગની નોંધ કરતાં કાંઈ વિશેષ જણાવવા જેવું નથી.

આ વાર્તાઓમાં કવિ સામળનું પોતાની માતૃભાષા ગુર્જરી ઉપરનું તેમજ વતન ગુજરાત દેશ ઉપરનું ગાઢ સ્નેહાળ અભિમાન તરવરે છે. ૧૧ મી વાર્તામાં તે લખે છે કે—

પ્રાકૃત વિદ્યા એહને ગમી, પ્રજાધ બાધ્યા પડિતને નમી (૪૦૪, પા. ૫૮૩)
સારી વાણુ ગુજરાતી બોલ, પ્રાકૃત વિદ્યા કીધો તોવ (પાઠાંતર પા ૭૮૩)
સામળના જીવનકાળ કે રખીદાસનાં પુણ્ય કાર્યને લગતો નીચેનો સવત ઉલ્લેખ ઉપયોગી જણાય છે.—

સંવત સતર છત્રુ હતે, આસો માસ અધિનાર,
સુદર દશમી વિજ્યા દિને ગુણ ગરવો ગુરુવારં (વાર્તા ૧૨, મી પા ૬૬૧)

આમાં રહેલા રહસ્યનો સ્ટ્રીટ ભવિષ્યમા, વધુ વિગત મળતાં, કરવાની ધારણા છે. આ વાર્તાઓ નીતિના નવા ધોરણના આધોધકાને પણ નીતિમત્તાવાળી તેમજ સારવત્તાવાળી લાગશે એમ જણાય છે, એમાંથી સહબોધ શોધનારને સહબોધ તો અવશ્યે સાપડશે, પરંતુ કુબોધ રૂપી તાડીનું ફીણ કાઢવા મથનારનું કામ અતિ શ્રમશીલ થશે, એવો મારો નમ્ર મન છે. બાકી તો સામળ પોતે જ કહે છે કે

જેને જેતુ સૂઝશે તેતુ દિવ તે કામ
નદો, વદો, તલે, ભલે, =વિતાને શુ કામ ? (કવિત=વિ)

કાષ્ઠ તણી જેમ પુતળી રમાડે સુતાર,
તે વત્ ફૂ તો જાણુપી(મુજ)ઈશરનો આધાર (વા ૧૨, કડી ૧૬૬)

જેને જેતુ સૂઝશે, પાપ પુણ્યની પીઠ,
=મળો જેની બાબમાં તેણે પીણુ દીઠ (વાર્તા ૫૭ મી સૂડા ૧૮૮)

સુરખી કરા દુધવત પચામૃત છે પાસ,
કો માખણુ લે, પચ, દધિ, કો છતહીણા છારા. ૨૦૨

પડિત જનને પ્રિય છે, મૂરખનો શો મેળ ?
સતવાદીને સોહામણૂ, ખર માણસને ખેલ ૨૦૩ (વા ૫૬ મી સૂડા)

પૃથ્વીને ગુણ પુરણુ એ, શોધે સતવાદી સાય,
પાપીને પથ્થર જડે, હરિજનને હીરો હાય

સતવાદીને સોનૂ જડે, =મંદહીણુ ને દથીર
ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષ છે, વિખાણુ વિદ્યામાં વર્ગ,
નીચ જુદિ નરકે જશે, સાચાને તો સ્વર્ગ

પડિત કર્યો પારખૂ, સતવાનીને સાર,
ભૂઠા જમ લોકે જરો, મૂરખ ખારો માર

આથી કવિને વાર્તા રચી, ધર્મશ્રદ્ધાગુ શ્રોતાઓને સભળાવવાનો સદુદ્દેશ સ્પષ્ટ થાય છે કવિ જગતમા સારુ નરસુ એ બને તત્ત્વો છે એમ પૂરેપૂરું સમજે, છે, પણ હાલના ભડકણુટકું, નીતિભીરુઓની પેટે ન કગતા નરસુ તેમની નજરે ઉઘાડુ પાડી, તે ઉપરથી તેમનો ભાવ ઉઠાની, સારામા ઉઠી જમાવવાની શુભ નિઠાથી જ અને ઉદાર બુદ્ધિથી નીતિમોઘક વાર્તાઓ એક ઉપર એક ખડક્યો જ જાય છે, અને પોતાને સ્વર્ગ માટે અપાન માનવાનો જેમને ખોટો ગ્રહ બધાયો છે તેમનો એ ગ્રહ ટાળી, ઉત્તર, પુણ્યાર્થી પરમાર્થી જીવન જીવવાને પ્રમોધે છે, તેમના જીવન નિરસ હોવાના અસત્ નિશ્ચયને દૂર કરી, તેમા નસેનમે ઉજાસ ભરે છે અને સાત્કાર્યલીન થવા પ્રેરે છે. આવા શુભાશયી કવિને સતત પ્રણામ હો એણે ઘોર કનિકાવમા પોતાનું વિમ્બજીવન ખરેખર સાર્ય કર્યું છે, એમા લવનેશ સશય નથી

આટને લાંબે સમયે ધૂળધોયા 'એ સંશોધેલી વસ્તુ પ્રકટ થવાનો અવકાશ મળે, એ થી પ્રભુની જ કૃપાનું ફળ છે, એમ હું અતઃકરણપૂર્વક માનું છું, અને જો તે લોકાદરને પાત્ર થશે અને આ સંશોધિત વસ્તુ કંઈક મૂલ્યવનું લેખારો તો મને એથી કંઈક જેવો તેવો સનોય અને આનંદ નહીં થાય વાસ્તવિક રીતે જનસમૂહ તેનો પરીક્ષક હોઈ આ એક 'ગુણ રત્ન' છે કે ખડ્ડ કીમતી જવાહીર છે તે એજે જ જાણવાનું હોવાથી એની સારવત્તા વિશે અહીં કશોએ ઉ નેખ કરવો, હાલ ઉચિત નથી

શ્રી ઇષ્ટેન્દ્ર તો બાકીના ભાગનું સંગોધન 'અર્ધુપર્ણ' તો થયું છે અને તે જાપખાનામા આપનાનો પ્રગથ પણ થવામા છે, એટલે સવેળા પ્રકટ થશે એમ લાગે છે હિતિ ગમ્

ૐ શ્રી હરિવિંય સમર્થ

મુબાઈ, ફાતમ સુદ ૩ શેમ }
તા ૧૫-૨-૨૧

અંબાલાલ બુલાખીરામ જાની

અનુક્રમણિકા .

૩૦૩૧-૩૦૩૨-૩૦૩૩-૩૦૩૪

પાત્રી	પુતળી	પાત્રી
૭ મી નાથિક	રામકા	૩૬૬-૪૦૩
૮ મી ધનવંત રોક	લક્ષ્મણા	૪૦૪-૪૪૧
૯ મી હંસ	કામાક્ષા	૪૪૨-૫૦૦
૧૦ મી રાગ મધ્યમસેન... ..	વનિતા	૫૦૧-૫૪૦
૧૧ મી કળશ	બાલા	૫૪૧-૫૮૩
૧૨ મી કાવડીયા(વિક્રમ)તું ચરિત	સિદ્ધિકા	૫૮૪-૬૬૧
મૂળ		૫૮૪-૬૫૮
પરિશિષ્ટ		૬૫૯-૬૬૨
૧૩ મી સમુદ્ર	માલવાલ	૬૬૨-૭૦૨
મૂળ		૬૬૨-૬૮૬
પરિશિષ્ટ		૬૮૭-૭૦૨
૧૪ મી નૌકા	કાન્તા	૭૦૨-૭૩૬
૧૫ મી પોપટ	તુલકા	૭૩૬-૭૭૨

—૩૩૩:૦:૬૬૬—

પ્રતિઓના સંકેતની ઓળખ

- કે. રા. સા. કેરાવલાસ હર્ષદરાય મુવની સંવત ૧૭૬૧ ની પ્રતિ
 ક્રા. શ્રી કાર્બસ ગુજરાતી સભાની સંવત ૧૮૩૬ થી ૧૮૪૬ સુધીની પ્રતિ
 હિ. રા. રા. હીરાલાલ ત્રિમુવનદાસ પારેખનો ચોપડો સંવત ૧૯૦૧ નો
 પા. રા. રા. હીરાલાલ ત્રિમુવનદાસ પારેખની પાનીયા પ્રતિ સં. ૧૮૩૬
 ૧૮૩૬ સુધીની

યત્રને ધાજને હવ્ર સંસ્કારો નાન્યથા ભવેત્ ।
 કથાચ્છેન નાલાનાં નીતિસ્તદિદ્ કથ્યતે ॥

(હિતોપદેશ પ્ર મ્થો ૮)

જેહવ્ શ્રીમદ્ લાગવત, જેહવ્ રામચરિત,
 તેહવ્ ચરિત વિક્રમ તણ્ પૂરણ મજ પવિત્ર
 પરમારથ ને પુણ્ય ધણ્ કવિત ચાતુરી લેદ
 પડિત હસ્યે તે પારખે, વિખાણ્ પાંચમો વેદ
 (સમુદ્રની વાર્તા પાનું ૭૦૧)

માખણ્ મહિથી કાઢલો, તજલો ખાટી છાશ,
 ધૂતનો ગુણ સહુ રાખલો, વરલો વેકુઠવાસ
 એહ વાત તો દૂધ છે, એમાં વાનાં પાંચ,
 દૂધ, દહીં, માખણ્ છાશ, ધૂત, સોધી જોલો સમ
 બે ગુણ બીજા એહમાં અકલ ધણી અનૂપ,
 કેા ગુણ અહશે આરણી, કેા ગુણ અહશે સપ
 (વાર્તા ૬૫ મી, સુદા ૨૧૨-૧૪)

વાર્તા ૭ મી-નાપિકની, પુતળી શામકા.

ચોપાઈ

- પ્રથમ શારદાને કંઠે પ્રણામ, મુજ મુખ દેખ્યો મુંદર વાણિ:
ગાજી હેતે વિક્રમચરિત્ર, જે સાંભળ્યેથી ચાઈ પવિત્ર. ૧
- ઊજેણી નગરીનો ભૂપ, જેહંમાં કંદ્રપ સરિખું રૂપ;
તેહ તણું સિંહાસન સાર, લાગ્યો બોજ ન લાગી વાર. ૨
- દેખતાં ઉપનું હેત જ ધણું, લીધું મુદ્દરત બેઠા તણું;
ઉચ્છવ મંગલ ઠામો ઠામ, જોવા મળ્યું સહુ બાધું ગામ. ૩
- હુંદુબીના દ્રમકારા ચાપ, ગુણિજન તિહાં બહુ ગુણુ ગાય;
ધ્યાન ઈશ્વરીનું મન ધરે, આસન બેઠાની ઈચ્છા કરે. ૪

હુહા

- રાજા બોજે પગ ધસ્યો, જોઈ સુમુદ્દરત લાગ;
બેલી શામકા પુતળી: રામ મ ધરસ્યો પાગ. ૫
- આગે સિંહાસન ઈંદ્રનું, કહિઈ તે તો સાર;
(તે) વિક્રમ જીતિ લાવિયો, પ્રાક્રમ અપરંપાર. ૬
- તે સરિખા દાતા થસ્યો, (તેહને) બેઠાનો સંજોગ;
અવર બીજો કોઈ બેસશે, તેહને ચારણે રોગ. ૭

શામકા કે. હિ. પુતળી શામકા. ૧ દેખ્યો કે. દે મા. જે સાંભળ્યેથી કે. વાણે
પુન્ય ને. ૩ દેખતાં કે. દેખી, હિ. દેખતાં. સહુ કે. મળીયું. ૪ હુંદુબીના-કે. હિ.
માં આ પંક્તિ નથી. ઈશ્વરીનું કે. હિ. ઈશ્વરનું. ધરે કે. ધરી. આસન-કે. આસન
બેસવા મનસા કરી. ૫ શામકા કે. હિ. શામકા. ધરસ્યો કે. ધરવું. ૬ આગે કે.
હિ. આગ. કહિઈ-સરવ દેવનું સાર. તે-કે. તે પૃથ્વીપત લાગીયો. ૬ પછી કે.
માં આ કહી વધુ છે:-

અદ્વૈતની અવની કરી, પ્રાણ પાત્રી બોલો પ્રીત;

સંકટ બામાં સરવનાં, રામરાજની રીત.

૭ થસ્યે હિ. પ્રાપ્તી. તેહને બેઠાનો-સુખ કરી સંપાદ. અવર-કે. બીજો

બોજ કહે: સૌથી પુતળા ! વિક્રમમહિમા જોઈ,
જ્યારણ હોઈ તે કહો, સૂણું કાન હું તેહ.
કહે શામા: સૌથી રાખજી ! પાંચે પાતિક જાઈ,
વિક્રમમહિમા સાંભળે, પાપી પાવન થાઈ.

ચોપાઈ

બોજ પ્રતે શામા કહે વાત, રસો સાંભળવા જોડી હાથ:

નગરજીજેણી અહ્યુત ધણી, શી કહું સોહા દૂ તેહ તણી. ૧૦

નવતેરી નગરી અનૂપ, કરે રાજ્ય તિહાં વિક્રમ ભૂપ;
ધર્મવંત સહુ બાધા લોક, નહિ કાને વ્યાધિ ને શોક. ૧૧

બોલ ધર્મ સહુ સત્ય આચરે, કુલ આચાર આપે સહુ કરે;
વાળે ખચ શબ્દ નીશાણ, નગર જાણે જગમતો બાણ. ૧૨

ફરે હજ રાજને શીશ, જોડેને પ્રસન્ન ઉમિયા ને ઈશ,
એટલે તિહાં આવ્યો એક સિદ્ધ, તેહને પાસે છે નવનિધ. ૧૩

તેહને માથે ગોરખનો હાથ, તેહનું નામ મણિમાણિક નાથ;
કાનફટો મુદ્રા છે કાન, શિંગી સેલી પરમ નિધાન. ૧૪

બચુવાં વજ્ર કંથા ધરી અંગ, સ્થિરચક્ર નહિ કોઈ સંગ;
કોઈક સમે તિહાં આવી ચઢ્યો, વિક્રમરાયની દ્રષ્ટે પડ્યો. ૧૫

સભા સમેત ઉઠ્યો રાજન, ગોસાઈનું કરવા પૂજન:
સાહોમા આપ ગયા છે રાય, કરી દેવવત લાગા પાય. ૧૬

જેસે આસને, દેહે વાધે રોગ ૮ જ્યારણ-કે સમક પ્રકારે સાંભળ, કહે પ્રીતિ
તેહ ૬ વિક્રમ કે સૂચ એ ૧૦ સોહા કે હિ સોખા ૧૧ તિહા વિક્રમ કે બદિ
બહ ૧૨ નગર-કે હિ નગર કલ કધો છે બાણ ૧૩ ઉમયાને કે. ઉમયાપત.
૧૩-૧ પાણી કે મા વધારો છે -

છળી વાર બાધા બારણે, પરદુખર્જજાણુને કારણે

નવા નવા નીત મેલત હોય, અસત અના નન મોરે કાપ

એક દીવસ આનંદ જ માઠ સજા પુરી બિટો છે રાય.

૧૪ માન કે અંગ. શિંગી-કે મી આ ચરણ નથી ૧૫ બચવા-કે માં

સિદ્ધ આપ સિદ્ધાસન ઠરે, રાજ પોતે ચમર જ કરે;
ખાનપાન મેવા પકવાન, લવંગ સોપારી ઉજ્જવલ પાન. ૧૭
તરતીખ કરી પોતે રાજન, માણિકનાથનું માન્યું મન;
રહ્યા પરાણા દિવસ જ સાત, અરધ જામ ગઈ છે રાત. ૧૮
એક નાથ ને ખીજો રાય, ત્રીજો નાપિક ચાપે પાય;
કરે ગુણ બેઠા બે ત્યાંહે, નાપિક બેઠા લહે મન માંહે. ૧૯

હુહા

માણિકનાથ કહે રાયજી ! પ્રભાતે જાગ્યું પંથ,
કાંઈક માગ્યું તું મુઝ કને, ધ્રુજા હોઈ ચિંત. ૨૦
(તે) લકિત લાકી કરી માહરી, તે ઉસંકલ યાગી;
વળી કાષ્ઠક દિન આવસ્યું, પણ કાલ્ય સવારે જાગી. ૨૧
તાહરે વિક્રમ સ્તુતિ કરી, તમે ધમ્મરનું રૂપ,
તમ પ્રતાપે નવનિધ છે, એમ કહે છે જૂપ. ૨૨
ઉત્તમ એક માહરે નથી, (છે) શીશ તમારો દાથ;
ધમ કહેતાં પ્રસન્ન થયા, સિદ્ધ મણિમાણિકનાથ. ૨૩
નાપિક કાઢી મુકિયો, રહ્યા એકલા તંત્ર;
પરકાયા-પરવેશનો, રાયનિ આપ્યો મંત્ર. ૨૪
કસેવર સૂનું દેખીઈ, જેહમાં જીવન હોઈ;
સંગ કરે ચાય જીવતો, (તે) મર્મ ન જુએ કાંઈ. ૨૫
રાજરિદ્ધ ધરસૂત્ર છે, હસ્તી ઘોડા ને ધન;
એહ તમાસો શીખવ્યો, માહરું રીઝે મન. ૨૬
વળી કાષ્ઠક દિન આવસ્યું, કરતા તાહરે ગામ,
(તાહરે) ઝાહરો તે આપસ્યું, તુઝને આણે ઠામ. ૨૭

આ ચરણ નથી. તે વિક્રમ- સમે હિ સંભવ; કે. સંગે. ૧૬ ગોસાધનું કરવા કે.
નાથ તણું કાંઈ દંડવત કે દંડવત. ૧૭ ક્ર. લવંગ. ૨૩ ધમ-કે. સાંભળતાં વીસમે
યયો તે મણિક મળી નાય. ૨૪ આપ્યો કે. સીખવો(વ્યો) ૨૬ એહ-કે. આ

કરતાં વાત નિશા ગઈ, ઉઘેા દિનકર બાણ,
માગી શીખ ને પરવસ્યા, પંથે સિદ્ધ મુગ્ધણ.

૨૮

ચોપાઈ

મંત્ર આપીને સિદ્ધ જ ગયા, રાજા મનોરથ સફલા થયા;
પેલો નાપિક કાઢ્યો બારિ, તેણે મનમાં કચ્ચો વિચાર ૨૯
સિદ્ધે નૌત્તમ આપૂ હસ્યે, તેણે રાજા સુખિયો થસ્યે;
તે વસ્ત મેં દીઠી નહી, હવે રહું ને જાણ કહિં. ૩૦
તેહનું દુઃખ હૃદયમાં ધરે, ન ખાય અન્ન, ન નિદ્રા કરે;
હૈયુ લેઈ બેઠા તે પ્રાણુ, જિમ શુકાં હોય સાતે વાહોણુ. ૩૧
કાઈ જાણે જે કાડું જીવ, કાઈ જાણે ઉપાસું શિવ;
એકે કામ ન સુઝે પેર, તુટી બાર પજાં છે ઘેર. ૩૨
અંછાકરં સંગ દુઃખ જ ધરે, સૂં યાશે, સૂં યાશે, કરે.
તેહનું દુઃખ ન જાણે કાય, હણે હીયુ ને ગાઢે રાય. ૩૩
ખીજે દિન ગઈ મધ્ય રાત્રિ, કરે રાય રાણીસ્મ વાત;
ખાય પાન, ને કરે વિવાહ, સાંભળિયો નાપિકનો સાદ ૩૪
જતરી પવનથી ગોળે ગયો, એકચિત્ત રાય આપે યયો;
દિશી વાત નીહાળી જોય, માહા દુઃખમેર રયે (છ) કાય. ૩૫

ત્યારને જોહા તોચીયે, તો તે નાવે પાસંગ રજ તરને હિ જોડા ૨૮ દિનકર કે
બારે ૨૯ રાજા-કે મહીપતતા મનોરથ થયા ૩૦-૧ પછી કે નો વધારો -

બુરજી નાંખી સોધને ઘણી, એદવો લડ ડાળેણી ધણી

લીધૂ અમુલક એહનું લમ, બાધૂ માઠ કરીને જાન

૩૧ હૃદયમાં ધરે કે રહેમા ધરુ ન૦ કે. નીદ્રા નીર ન સોજન કલ

૩૨ કાઈ કા. કાઈ કાડું કા કુડો બાર પચા છે કે હિ ખાટ પચો તે ૩૩-૧
પછી કે માં વધારો -

કો કેહે એહને આવો વાવ, કો કેહે અન ઉપર નહી બાન.

કો કેહે જુગ વતર બાપીયું, કેહે મોત નીકઠ આવીયું

૩૪ કા ગઈ છે નાપિકનો કે રાત્રનો ૩૫ ગોપે કા ગોળે, દિ ગામે એકચિત્ત

ધિક ધિક રાજ્યરિધ, માહરુ સુખ, માહરુ દેશમા કિમ હોઈદુ ખ ?
 અહ્ય ખડગ ફેટા શિર કસી, ઉતચ્ચો હેઠા આપે ધસી. ૩૬
 સ્વર સાલળી રાય ગયો તિહા, નાપિક ઘેર રૂઠ છે જિહા;
 દાર જે સાંભળવા રહ્યો, સ્ત્રીઈ બાલ નાપિકને કહ્યો. ૩૭
 સ્ત્રી પ્રકટ્યો છે તમને ગોઠ, અર્ધ રાત્રે સભાગાવો લોક,
 આવડુ દુ ખ પચુ છે કિમ? સત્ય ન કહેા દીકરાના સમ. ૩૮
 કાલ્ય રાજને વેર હુ ગયો, તિહા એક તમાસો થયો;
 ગોસાઈ એનો ગોરખ તણો, તેહને નેહ રાજસ્થુ લણો. ૩૯
 (તેણે) માગ્ય માગ્ય રાજને કહ્યુ, તે પાસે બેઠા મેં લહ્યુ,
 તે બે જણે કિધો વિચાર, મુને કાઠી મૂકવા બાહાર. ૪૦
 બાહિર કાઠીને માગ્યુ હસ્યે, કાણુ જણે તેથી સ્યુ થસ્યે ?
 તેહનેા મુઝને આવ્યો ખાર, માહરુ મનમાં પડિયો ભાર. ૪૧
 સિદ્ધે આપ્યુ તે પૂ લેયું, નેહર એહને હત્યા દેયુ.
 માહરુ મરવ પડે છે આપ, તે રાજ પાપીને પાપ. ૪૨
 માહરુ જીવ વણુપુટે જસ્યે, રાજનુ સ્યુ સાઝ થસ્યે ?
 એહને ધન અધિક ધણું, વળી લીધુ હસ્યે ગઈ જોગી તણુ. ૪૩
 એહવો એ લોભી(યો) અપાર, તે વેલા કાલ્યો મુઝ બાહિર;
 આસનાવાસના સહુએ કરી, સમજળો બહુ હેત જ ધરી. ૪૪

હિ એકાત ચિત દિશી૦-કે માહારા મામમા દુખીયો દોય, અરધ રાત્રે નેહ
 કરુ દોય ૩૬ માહારુ કે સીનું ૩૭ દાર જે કે બહાર રાય ૩૮ નીકરાના
 કે માહરુ સમ ૩૮ પછી કે માં સૂતના સમ, ઈશ્વરની આણ, બે સાચી નવ બોગે
 વાણ ૪૦ તે૦-કે મુઝને કાઠી મુક્યો બાહાર, રહા એવા બે તે કાર ૪૧ મુને૦-
 કે લીધુ ગુસાણું કાઠક ધન, તે લેવાનુ માહારુ મન ૪૩ મી કરી કે મા નધી,
 પણ તેને બદલે આ બે પસ્તિઓ છે-

કાનુ બાએ છે પરસુ, તમ રાજનેા મરજો પુત્ર
 રાંડે ૩ નાગી નાપીક તળી, તમ વીધવા યાતો એ તળી

૪૪ સદુએ કે કામની એ બદુ હેન જ કે દેતે ધારા

અધિક પાંસળિયો ઉછી જાત્ય, ઓભરતારે કીધી વાત;
 એક એકને માંડી કહી, બાહિરથી વિક્રમે લહી. ૪
 સાંભલી સર્વ નાપિકની પેર, આબ્યો રાય પોતાને ઘેર;
 યયો પ્રમાત વાદણું જાહેર, રાઈ નાપિક તેજ્યો તાહેર. ૪
 મયા સેવક વાળીને મુંડ, નાપિકને કહે. દવડાં ઉડ;
 રાજાજી તેડે છે તને, તે મારે મોકલિયા મુને. ૪૧

કુહા

નારી નાપિકને કહે: સુધિ રાજાઈ વાત;
 તે ખબર ધઈ રાયને, કરસ્યે તાહેરી ખાત. ૪૮
 નાપિક કહે: હું મરી રજો, નીચ જાતિ અજાણ;
 સ્પૃહુટસ્યે રાય માલકું, મેસ્યે મહારા પ્રાણ. ૪૯
 એમ વિચારી આવિયો, દિધી રાયને આશ;
 માન દઇ બોલાવિયો, તેજ્યો પોતા પાસ. ૫૦
 બિક નાણો મનમા કસી, મુઝાવો નહિ દેહ,
 તુને આપવા તેડિયો, જે મનમાં છે તેહ. ૫૧
 તાહેરે મન છે ઉરતો, વિહવલ છે તુઝ મન;
 તુ જાણે રાયને આપિયું, સિધ્યે અધિક ધન. ૫૨
 નથી હામ આપ્યો મુને, ન કરીશ મનમા આશ,
 વિદા એક આપી મુને, માને દહ વિશ્વાસ. ૫૩

૪૫ સ્ત્રી ભરતારે-કે એકલી વનીવણુ કીધી વાત. એક એકને-કે
 કામની આગત કારણ કહ્યું. બાહાર ચી રાજ્યે લઈ ૪૬ સાંભલી કે
 મીજી રાય પોતાને કે ધણા ઉઘરથી ૪૭ નાપિકને કે છીડ ઉજાર અન્યાયવા
 લક રાજાજી કે જાધીપતી તુને કે તુજને. ૪૮ નારી-કે નારી કહે હયા
 નાપી સુણુ, તે રાતે કહી જે વાત રાયને કે. રાયને ૪૯ પછી કે મા આ
 કડી વતુ છે-આવ દીધી તે વાત, તે સૂતી પાડોળી કાંન, કરી રાય તે રાયને
 મહીપત આગવ માન ૪૯ કે નથી લેયે-મા મનમાં કળી કે. મનમાં વીરે આપવ
 કે પ્રીત જે-કે તેમા નહી સદેહ ૫૩ વિદા-કે ધન નહી એકની કો રાયે

તે નથી તહારા કામની, તાહરે જોઈઈ અર્થ,
માગે તો તુને આપીઈ, જોઈઈ તેટલો અર્થ. ૫૪
ધન લે તૂ, આનંદ કર, મેટા મનનો શોક;
મંદિર પરવરો સુખસ્થૂ; દુખ ધરો તે ફાંક. ૫૫

ચોપાઈ

રાજા આગળ નાપિક કહે કર જોડીને ઉભો રહે,
ધન લેઈને હુ સૂ કરું, સાચવીને કેા આગળ ધરું. ૫૬
જો માહારા મનનૂ દુખ કાપ્ય, મત્ર સિદ્ધનો મુજને આપ્ય;
ગોરખનાથનો ચેલો સિદ્ધ, અમુલખ હસ્યે તે તમને દીધ. ૫૭
તેજની વિદ્યા મત્રનો જોડ, તે આપે તો પોહોચે કોડ,
માહારા મનનો મેલ ન જાય, મત્ર આપ્યે મુજને સુખ યાય ૫૮
રાજા કહે. થેહેલો તાહરું નામ, તે મત્ર નાવે તાહરે કામ,
ફાંકટ મત્ર લેઈશ માહરો, અર્થ નહી સીઝે તાહરો ૫૯
કહે નાપિક નવિ આપે રાય! તો માહરે નત્રિ ધરવી કાય,
આ દેહમા પ્રાણ નહી ધરું, ધિર આણુ જો નિશ્ચે મરું. ૬૦

૬૬- ૫૪ તો તુને હિ તેટલુ તેટલો હિ જેટલો માંગે-કે મત્ર એક આપો
મુને, તેણે ન સરે તાહરો અર્થ ૫૫ ધરો તે હિ ન ધરો ૫૬ રાજા કે નરપત
૫૬ ૫૭ી કે-ધન રસતે દુખ પામે ધણુ, બમણુ તેથી સાચવવા તણુ
૫૭ હસ્યે કે વીધા ૫૮ મત્ર કે આપો મત્ર તો રાતા થાય, હિ-મહાસુખ
યાય ૫૮ ૫૭ી કે આ વધારો-એક સીધરે નીજ તમે, ત્રીજ રત્ન પૂરીમા અમે
૫૯ નાવે તાહરે કે રો કામ, ૬૦ ૫૭ી કે નો વધારો -

નાપી કહે આણુ તાહારું અન, બુધવત છે માહારું મન
મરમ તમારું છે અમોલ, બુધ જોતા માહારી તમ તોત
સીધરે આણુ તે નીજમ હસે, માહારું દુખ તો તેથી જસે
૬૦ કહે નાપિક કે તે વીધા ૬૦ ૫૭ી કે નો વધારો -

મહીપનીએ વિચારું મન, નીચ જાત એ નાપીક જન;
એ મુરખ માહે નહી માલ, લીધા વીના નહી મુકે ખાલ

૬૬૬

વિક્રમ રાઈ વિચારિયુ, તેઓ નાપિક એકાત,
 મંત્ર હતો તે શીખઓ, લાગી મનની જાતિ. ૬૧
 રખે મિજાને શીખવે, ઈમિ દલો ઉપદેશ,
 સિદ્ધમત્ર નાપિક થયો, પરકાપાપરવેશ. ૬૨

ઓપાર્થ

ગયો નાપિક ધરે ઉવટ ધણો, રાખ્યો મત્ર મહાસિદ્ધ જ તણો,
 તે વાત તે ન જાણે કાંઈ, અનેક દિવસ તે ઉપરિ હોય. ૬૩
 તે વાત તો વિચારે પડી, એક દિવસ તે સેન્યા ચડી,
 ગળ વીર વિક્રમ મહારાજ, ચડ્યો આપ મૂગવાને કાજ. ૬૪
 અનમી જન વાકા વેગમ, નહી પમ મહેલજનો માગ,
 વાગે કુટુંબી ધનધોર, વહ્યો નાદ નિશાને ઠોર ૬૫
 ઝનઝનતો પારો, ઉમતો લાણુ, યોગે વિક્રમ વીર સુજાણુ,
 પચ કોડના વસ્ત્ર છે અગ, નવ કોડિનો મુગટ નવરગ, ૬૬
 આણ કોડિના આજુપણુ ધણા, રતન અમુલક હીરે જજા,
 નવ કોડે નવ લાખે ધૂરી, પસાણુ પચ કોડે પાખરી, ૬૭
 રવિમિત્ર આકારે ઇત્ર, જડિતમણિ ઉપર છે પત્ર,
 કેનક પુષ્પ વેરતો જાળ, જાચિ જશ અનેરો ગાય, ૬૮
 નાદાના મોટા જન સહુ કાંઈ, ચડી મોહોન સહુ નારી જોય;
 એ રીતે તે ચડ્યો સકાર, આગ્યા નગરથી વન મોજારિ. ૬૯

૬૧ વિક્રમ રાઈ-કે તે વેચા તમ નીપર્ણ ૬૨ નાપિક થયો કે પયો
 જોડીરો ૬૩ ગયો નાપિક ધરે કે નાપિકના મનમા તે ઉપરિ કે એમ પ્રતા
 ૬૪ રા ૧૦-કે મહારા / રાગેશ્વર વીક્રમ રા / ૬૬ કોડના કે દિ. કોડના વસ્ત્ર
 કે દિ. પુશાક કોડિના કે દિ. કોડના નવરગ કે ગીરસન, દિ. છે સન
 ૬૭ કોડિના કે લખના ધણાં કે ધણાં(ડયા) લાખે કે દિ. લખતો પચ કોડે
 કે પચ લખે ૬૮ નવિત્ર-કે પચ પીરોળ જડિયાં પત્ર, દિ. જડિત કોડમણી
 પત્રે પત્ર વેરતો કે દિ. વેરતો અનેરો કે ગુપ્તના ૬૯ મોહોર કે અટારી

સાત મૃગ ઘેર્યા છે રાય, રાવત સહુ તે કહે જાય;
નાહો એક બાંડો મૃગલો, તે પુકે રાજા એકલો. ૭૦
તે પગલાં પુઠિ નાપિક જાય, તે નવિ જાણે વિક્રમ રાય.
એક જોજન જાતાં જવ ગયો, લશ્કર તો સહુ પાછળ રહ્યો. ૭૧
મૃગ થાકીને હેઠો પડ્યો, વિક્રમ જો પાછળથી અડ્યો;
રાજાઈ જવ સાંધું બાણ, હસ્યા હરણના આપે પ્રાણ. ૭૨
અરૂંપરૂં રાજાજી જીઈ, મનુષ્ય નામ નવિ દિહું કાપ;
વિચાર કયો આપે મન માંહિ, સિદ્ધ વચન સાંભળ્યું ત્યાંહ. ૭૩
ખરો ખોટો મંત્ર કિમ જાણિઈ, જોઈ મૃગ સાથે નાણિઈ;
વેડંગ થકી જીતયો નરેશ, મૃગની દેહમાં કયો પ્રવેશ. ૭૪
તે મૃગલો તો જીવતો થયો, એટલે તે સ્થાનક નાપિક ગયો;
પડ્યો દોઢો રાજાનો દેહ, તેહને દૂધે વૂઠા મેદ. ૭૫
થયો રાજા પૃથ્વીપતિ દેશ, નાપિકે રાયમાં કયો પ્રવેશ;
તેહમાં ક્ષણું ન લાગી વાર, થયો વેડંગે તે અસવાર. ૭૬
રાજા મંત્ર ખરો બાવિયો, વિક્રમ રૂપ ધરવા આવિયો;
જીઈ તો કાયા જીવતી થઈ, બેઠો છે અશ્વ ઉપર જઈ. ૭૭

નગરથી-કે. નગર થકી તે બાહાર. ૭૦ રાવત કે. હિ. રાયત. સાત-ને બદલે
કે. હિ:-માં સેના યંત્રી વનમાં રહી, અનેક વનમૃગ ઘેરા જઈ; વનચર હોહો દશ
નાહો જાય, જાય કે. ધાય. તે પુકે કે. પુકે થયો. ૭૧ એક-કે. એક જોજન જાતે
નવ્ય થયું, કટાહ તો કહે યંત્રી રહું. ૭૨ વિક્રમ-કે. તે ઉપર બુપત જઈ અડ્યો.
૭૨ પછી કે. નો વધારો:-વગર મારે તે મૃગ મુયો, તેહનો શોક રાજાને હુયો;
દતારે હેઠો તણ્યો તુરી, આસના વાસના મૃગને ક્રી. ૭૪ વેડંગ હિ. વેડાંગ.
વેડંગ થકી-કે. મુકો છુટો અશ્વ નરેશ, મૃગ કાયામાં-. ૭૫ તો જીવતો કે. સજ-
વન. એટલે-ને બદલે કે:-ડગલાં દશ વિરોક રમવા ગયો. રમે આપ ઠોસે
મન માંહે, આવો અચાનક નાપી તાંહે મૃગ પોતાની વેષા કરે, અહરો ખરો તે
વન માંહે ફરે. ૭૫ પછી કે:-આહારો કાંઠાં પામીય લાગ, કાયેક પુને બરીયું બાગ.
૭૬ થયો કે. થાણું. વેડંગે તે કે. અશ્વ ઉપર. ૭૬ પછી કે. માં વધારો:-
નાપીની દેહ પડીતી તાંહે, તે નાંખી ઘડા દ્રોહ માંહે. ૭૭ રાજા કે. બુપતને.

વિક્રમે વિચારુ હાથનાં ધણાં, તે તો માહેરે મસ્તક પજ્યાં;
 નાપિકે જાણ્યો મૃગ તે રાય, દાઢી ખડગ તે ઉપર ધાય. ૭૮
 દાઢૂ ભાવકિ પ્રાણુ લીજીઈ, મુખે ગળ્ય પૃથ્વી(નું) કીજીઈ;
 વિક્રમે જાણ્યુ દેસ્યે પ્રાણુ, નાડો મૃગતો વીર મુજાણુ. ૭૯
 સેન્યા સંઘ આવી તિહાં મળી, ગયો રાય તે સહુમાં ભળી;
 (ભાઈ!) બાડો મૃગવોળેહનુ નામ, મારે તેહને આપૂં ગામ. ૮૦
 એહવો ખાર હપ્પડે લાવિયો, મૃગતો હાથ ફાહેને નાવિયો,
 રાજા આણે મનમાં ગર્વ, ઘેસ્ય આળ્યા સહુ રાવત સર્વ. ૮૧
 ફરકુ નાપિકે ફેરું કર્મે, લહી ચક્ર્યો નહિ કાણે મર્મે.
 અનમી રાવત છુદાર જ દેરે, જન અમુલક માથે ફેરે. ૮૨
 રાય દેહ, રાયનો યુગાર, રાયના વસ્ત્ર, રાયનો તોખાર;
 ઉનદ બરે ફરખતો મન, આવે છે ચોતે છુવન. ૮૩

વિક્રમ ૩૫ કે. પાછો દેહ ૭૮ વિક્રમે-ને બદલે કે -વેતો મનમાં બીપત આપ,
 એ તો મન તણે પરવાખ એ તે માદરા હાથના ધણાં ૭૮-૧ પછી કે મા-
 યયો બાહોળીયો માદળી દેહ, મરખને આપી લીધા એહ. નાપિકે કે બાળીયે ૭
 બાવકિ કે દિ. બાવક ૭૮-૧ પછી કે મા વધારે-સોમકુ રાત્રી રાત તાત્રી, બુધ
 નીચની નીચ જ ધણી વિક્રમે કે મલીપત. વીર મુજાણુ કે સીધસૂવાલ. ૭૬ પછી
 કે મા વધારે-તોણે ફન એ કમ વામમે, જ્યનો નર બદા પામશે ૮૦-૧ પછી
 કે મા વધારે-

એક બાળીને ચમર જ દેરે, બીજો આવી છત જ સીર ધરે

ત્રીજો રીનાદક માથે નીર, ખમા ખમા દે વીક્રમ વીર.

બુધત મુખથી બોલ્યો વાણ, સામલને સહુ સૂઝત મુજાણુ

૮૧ એહવો-કે તેહ ભાવ સહુને બાળીયા. ધીર-કે વહી રોન પુર માંહે
 સરવ ૮૧ પછી કે નો વધારે-

દેખનો નીવ રાજની રીત, તે આચરવા માહી પ્રીત

વેરે પુખ કસોલ જ દેરે, રાને રાને પુર માદે પાવરે

૮૨ લહી-કે કાય ન જાણે તેહનો મરમ. અનમી-કે મા આ પકિત નથી
 ૮૩-૧ પછી કે માં આ પકિત વધુ છે-અવધી જવ વઈ જા તે કાર, એહ વાવનો
 કુખ પ્રીતે માર. હલક બરે કે ઉનદ પ્રીતે આવે છે કે બવા માહુ(વ્ય) ૮૩ પછી

નારી વધાવે વિક્રમ વીર, છાંટે શુચાળ તણા તો નીર;
 મુક્તાકળની ચાળો ભરે, ભાવે બાળા મરતક ધરે. ૮૪
 રતન, કનક ને ભાત્ય અમૂલ, વેપારી આવી વધાવે કૂલ;
 ધમ હરખતો આપે જાઈ, વડી રાણીના મોહોવા માહિ. ૮૫
 રાવત સહુ વિદાય જ ગયા, રામજી મોહોલામાં ગયા;
 આરા માગી વળ્યો પરધાન, જાયો પધારો કિંધી સાન. ૮૬
 એક દાસી દડબડસ્યું જાય, મોહલે પધાર્યા વિક્રમ રાય;
 રાણીજી સમરાવે વાટ, પયરાબ્યા કનકના પાટ. ૮૭
 વેરે પુષ્પ પાછલ ચો પાસ, કસ્તૂરી બેહેકે લીલવિલાસ;
 કનક ઝારિ કર માહે ધરી, મુક્તા રતનની ચાવ જ ભરી. ૮૮
 વધાવવા રાણી સંચરે, તે આગળ સખિયો પરવરે;
 રાણી તો છે ચક્ર મોઝારિ, ખીજી સખિયો છે બહુ બાહાર. ૮૯
 દેહ રાયની, નાપિકનો પ્રાણ, નહિ જુદિ તે છે અગળ,
 રાણીની જે છે સત સખી, એક તેહમાં અધિષ્ઠાતા મુખી. ૯૦
 તેણીઈ આવી કચ્છો જુહાર, રાજાઈ જલ્દયુ એ માહરી નારી;
 કર આલ્યો તે કામની તણો, તેહ ઉપરિ નેહ આણી ધણો. ૯૧

કે મા વધારો-રાણી સાથે ભેટી બન, તો સફલ જનમારો માહરો કર
 ૮૪ નારી કે લોક શુચાળ તણા તો ફા હિ શુચાળ પાતા ભરી ભાવે બાળા
 હિ ભરી ખોર્જવા મુક્તાકળની-કે કસ્તૂરી બેઠા બરાસ ધણા, હેડે સુગંધ ધણા
 તેહ તણા. ૮૫ કનક જે કે મુક્તાકળ વેપારી-કે હિ વહેવારીયા તો વધાવે
 કૂલ ધમ-કે. જાય કરતો આવે જાય ૮૭ મોહોલે-ને બદલે કે મા-મોહોલે જઈ
 વધારી ખાય આપણે ધેર મંગલ આવજ, મોહોલ પધારે છે મહારાજ કનકના કે
 કનકમય ૮૮ કસ્તૂરી કે લાખણા મુક્તા-બદલે કે મા-વધાવા રાણી સચરી
 ૮૯ વધાવવા-કે મા આ ચરણ ૮૮ ના ચોયા ચરણને ઠેકાણે છે તે આગળ-કે
 મા આ ચરણ નથી રાણીનો-કે મા આ પંક્તિ નથી ૯૦-૧ પછી કે મા વધારો-
 પ્રીતે નહી મેટા પરદા તણી, આસ્વાગત રાજની ધણી અધિષ્ઠાતા કે. મોટમ. ૯૧
 રાજાઈ-કે જણ અકરમીર એ નાર. ૯૧-૧ પછી કે. નો વધારો.-

સકલ સ્ત્રીમાં વાહાની તુ, હેતે મોહોલે આભો હું;
 ખીજ નારી તો જોઈ રહી, તે નારી તો આખી યઈ. ૯૨
 એ રમૂ રાજ્ય જોયે આજ, એહના મનમાં નાવે લાજ;
 પુડે રાણીઈ દીઠું દટ, આપ મનમાં પામી બહુ કટ. ૯૩
 કાંઈક કપટ રાજને થયુ, કાહાપણ એહનું તે કિહાં ગયુ;
 હેઠી મેહલી મોતીયાળ, ન વધાવ્યો, ન આપ્યો વાહાલ. ૯૪
 તેહવું રૂપ ને તેહવો રમ, ખીજ આતુરી, ખીજે ઢંગ;
 રામ ખેઠો પતંગે જઈ, સ્ત્રી જઈ આઘી હિમી રહી. ૯૫
 રાઈ આપવા માંહ્યા પાન, હેત દેખાડે, દે બહુ માન,
 સ્ત્રી કહેઁ કાલ્ય કહી છિ વાત, તે મુઝને સભાવાવો નાથ. ૯૬
 કાલ્ય આપણે કીધું બોજન, તે મુઝને કહો રાજન !
 નાપિક છુદ્ધિહીણો રમુ કહે, મુખ સાહારું જોઇને હસે. ૯૭

પરનારી વીખાણે એહ, મહાસ્વરૂપવતી તો એહ

પયજી ગયું પાખીનુ મન, જોણી ભવનું તે વેરો તન.

ધીરજ તે રાખી નહ સકે, બેધ(બહેન)ની ધેરે તે બકા(મરો)

૯૨ હેતે કા હેત કરી હેતે-કે માટે લાડ લાડાણ હું નારી કે રામા
 તે નારી તો કે તે જીવતી તા ૯૩ એહના-કે કમ નાણે બોલતો લાજ ૯૩-૧
 પછી કે મા વધારે-દાસ્તોને રાણી કહી મુખ, લાજ વડ રાણીને દુખ પડે-કે
 મડે પછી જે દીઠું દટ આપ કે કામની ૯૪ કપટ તિ નેહ ૯૪-૧ પછી કે
 મા વધારે-પરનારી સહોદર એહ, કમ ચુકે સતવાની તેહ ૯૫ જઈ-કે તો ૯૬
 નેહને હસી રહી. ૯૬ હેત દેખાડે-કે હેત દેખાડી દીધું માન ૯૬-૧ પછી કે મા
 વધારે-આરો પડમ જ બેસો તમે, અધીક દેવથી તેડું અમે સ્ત્રી-કે વનીતા
 કાવે કહી જે વાન, તેહ ખરી સભાવાવો ખાત ૯૭-૧ પછી કે મા વધારે-ભવ
 વસ્ત આપી જી મુને, તે કાહો તો પછી આપુ છુને. ૯૭ પછી કે મા વધારે-

રમત ન હા કું વારવાર, વચન હવેજે ખાસો માર

પલક એક માટે પર-હસ ખીજને માનીતી કરું

૭- એહવા બોલો(ધો) ધેઢવા બોન, બહુ રાણીને તેડનું તોલ.

સકલ ઓમાન, નાસિકા, આથે પથ પગાય,	
બીજી નાગીઈ નહિ, તે કહો અમને રાય-છાયા.	૧૦૬
એ સ્વ પૂર્ણ નીપજે, સર્વ વસ્તુમાં સાર,	
પુત્ર દસ્યે તે પડિતા, નહિ જાણે ગુમાર-ગુણ	૧૦૭
દૂના પર ઉપરિ વમે, પનર પાણિ વત જેહ;	
રાજા કરી થાપુ તુને, અમને જે કહો તેહ-પાધડી	૧૦૮
નારી જાતે જીજળી, મુખ નાસિકા ને નેણ,	
અનઉદક નિકા નહિ, મુખ ન બોલે વયણ-સર્પની કાયગી	૧૦૯
નરથી નારી નીપજે, જેહથી ચોભે નાર,	
પ્રથમ ગોમે તેહને, જેહને ચિર અગતાર-કાજળ.	૧૧૦
નવ પ્રદમા જે છે મુખી, તેહના સહોદર દોષ,	
તેહને નામે નામ છે, તે મુઝ પામે જોય-ચાંદનો	૧૧૧
મુખમાણ પુરના તપા, દુશ્મનનગજન જેહ,	
નારી, વડે નર જાણીઈ, અમ આગળ કહો તેહ-મૂઠ	૧૧૨
વદન સ્વામ ને ગૌર વર્ણ, અમી ઝરિતો આપ,	
તેહના સગ થઈ મટે, શોકાતર મહાતાપ-સાનુ ધાન	૧૧૩
સુરવાહનથી નીપજે, નારી દસ કે બાગ,	
તે નર તો નારી કને, જેહનૂ જાગ્ય અપાર-મુઠો	૧૧૪
સિંધુસુતાપત તાસ તન, તા વત્રુ કહેવાય,	
તે પ્રસન્ન અમને સદા, મન વિચારો રાય-શિવ.	૧૧૫

પચાસ ગજ પડગરો. હિ. જાંચોડ ૧૦૬-અન-કે જડ ચેતન સદને ખરો
 ૧૦૭ પાણીઈ-કે તે વસ્તુ વિના સર્વ સદ, પ્રીતિ પડિત પાર ગુણ કે વીણ
 હુના હિ જ ૧૦૮ મર કે ધ. ૧૦૦ મુખ કે વદન ૧૧૦ મધમ ચોમે હિ
 પાથમ લેહ્યે કે ચોમેમા ચોની રહે જેહને-કે તેહ કહેડો રાજમાર ૧૧૩
 તેહનાં કે જગત આસ તેહની ઝરે પુરણ તેજ પ્રતાપ ૧૧૪ સુરવાહનથી ફા
 મુશાયવાહનથી. નારી-નારીથી નર દોષ તે નર કે જામની નર બોલે
 પ્રમલીની નહી કાથે સુગ કે સુદ્યેથી ૧૧૫ શિવ હિ કમ ૧૧૬ ગૌરી જા

- ગોરીમુતવાહન તાસ રિપુ, રિપુકા સ્વામી હોય;
તેહ વધલ મુઝ જીવને, અવર ન દુબો કાય.-શ્રીકૃષ્ણ. ૧૧૬
હેમસુતાપતિ શિર રહે, તાકા ચાહું સંગ;
તાસ પતિકા બારણ, ઉન દોઉ સુરંગ.-ગંગાજી. ૧૧૭
જેની દેહે જે રામ છે, તે ઉપમા જેહને મુખ;
તાસ પતિસ્થૂં પ્રીતડી, ભેટે બાળે જૂખ.-ચંદ્રમા. ૧૧૮
પોસ માધ જેહનો અમલ, તેહને નામે નામ,
તેહના ચોરને મારજો, તેહનું માહરે કામ.-શ્રી રામ. ૧૧૯
વાયુ'બખે, અરતિ ચઢણ, તેહની સી તાત જ જેહ,
પાપાણુ ધર્મો રદ્યા વિએ, માહરે તેહસ્થૂં નેહ.-શિવ. ૧૨૦
વેરણુ મારે જીવતાં, તે અદકી તેનો બ્રાત,
તેહનો મારણુ મુઝ મળે, (તો) કહું મનડાની વાત.-રામજી. ૧૨૧
પગ પેટ વચમાં વસે, તેહને નામે નામ;
તેહના અધિપતિને હસ્થૂં, અંતે તેહસ્થૂં કામ.-શ્રી રામ ૧૨૨
મેર શીખર ઘેરી રહે, નારી નરતૂં નર;
(તો) નારી નર જણી નહિ, (તો) ગયા વહેતે પૂર.-પાધડી. ૧૨૩

ચોપાઈ

- નારીઈ સમસ્યા કહી, નાપિકે એકે નવિ લહી,
વિક્રમ ઉત્તર આલે સર્વથી, એ તો જીવ રાજનો નથી. ૧૨૪

ગિરિ. તેહ-કે. તેહની સી ધર નીત સદા પતી પુનન અધીકાર. ૧૧૭ બારણ કે. પ્રેમદા. ૧૧૮ જેની-કે. ખાણુ કલા ખઈ રામ દેહ. ચંદ્રમા કે. રાધીકાકૃષ્ણ; હિ. શીવ. ૧૧૯ તેહના-કે. તેહ તણે દસકર હણે. શ્રીરામ હિ. સીત. ૧૨૦ સીતાત-કે. સીનો તાત. પાપાણુ-કે. પાપાણે પુન કરી, વલખ તેહની વાન. શિવ કે હિ. રામ. ૧૨૧ તેહનો-કે. તે મારણના નામથી યાચે સુધ સરીર. રામ હિ. લખમણ. ૧૨૨ તેહના-કે. તેહ અધીશ તણે અરી. અંતે કે. આખર. ૧૨૩ આ કહી કે. હિ. માં નથી. ૧૨૪ આલેકે. હિ. આપે. વિક્રમ કે. રામ. નાપિકે એકે કે. લખણુ-લીંગો તે. ૧૨૪ પછી કે. માં વધારે:-

૩૫ રમ તો રાજ તણો, તે તો સદેહ મનમાં ધણો,
 વળી બીજા પૂછ્યા ધ્રુવાણુ, નાપિક સ્ખળણે અબળણુ ૧૨૫
 છાંના ડાટ્યા સાચા જેહ, પૂછી પેર નાપિકને તેહ,
 એકે વાતે નાબો પાર, તાહરે આણ્યો મનમાં પાર ૧૨૬
 આપણો તો એ રાજ ન હોઈ, શીદ જુદા મનાવો ફાઈ,
 રાણી પ્રધાનને દદ વિશ્વાસ, નોહે રાજ મૂકી આશ. ૧૨૭
 હવે વાત એટલેથી રહી, નાહો હરણુ તે શી ગતિ યઈ
 હયડા માંહે સધળૂ તે લહે, વાચા નહિ ફા આગસ કહે. ૧૨૮
 અહોરાત્રિ તે વનમાં ફરે, વનતરણુ આવે તે ચરે,
 જો જો ધણે એવે જોણુ રાજ, નાપિક ઉપર અધિકી દાઝ ૧૨૯

હુહા

નાપિક રાખ્યો ઉરડે, મૂગ ફરે નિત્ય વન,
 એકે દાવ દાવે નહી, ઝુરણુ લાગી મન ૧૩૦
 ચોપાઈ

ધમ કરતા એક પક્ષ જ ગયુ તે હાટે એક કોતક યપું,
 એક પોપટ, બીજી પોપની, આણે બેઠા બે લટપટી. ૧૩૧
 એટલે સોચાણુ દીધી દોટ, કાધી પોપટ ઉપર ચોટ,
 પોપની અપની ઉડી ગયો, પોપટ તિહા એકસો રણો ૧૩૨

ચિતક વસણુ કે કાપ્યા હૈન, જોતામાં ફા બીજો જવ
 નથી બેવતો થેના બોય નથી માહે મહીપતનું તોય

૧૨૫ ૩૫૦-કે મા આ ધક્કિ નથી. નાપિક કે અધ ૧૨૬ છાનાં-કે મા
 મા મનજ નથી તાહરે-કે રાખો ધમ ભુપતનું બાર ૧૨૭ રાણી-અફરે-કે -કરો
 વાત રહેરી રીત તારે પટી સાથ કરીરો મીત આપ આરડે ધાતો જન, વીર કરી
 મનારે મન ૧૨૮ હવે-કે એક વાત રાજ પેર રહી હરણુ કે મૂગ વાચા-કે
 અચાચીક તે મહોને કદે ૧૨૯ જો જો-ને જાડે કે મા વધારે-—

એક વાત ન આવે કાજ નાણે નાપિક ઉપર દાન્ય
 તે મહીમાં કાણે નવ કચો માદા મીધ્યો મન જ ફરે

૧૩૦ કે મા આ હુહો પચો લાગે છે ૧૩૧ કોતક કે અચરન ૧૩૨ પોપની

મહા ભય લાગેો નિરવાણુ, સઘ ગયા પોપટના પ્રાણુ.	
મૃગ કરતો તે આણુ કષ્ટ, ઝેટલે પોપટ દિડો દષ્ટ.	૧૩૩
રાઈ મનમાં કસ્યો વિચાર: મૃગથી રૂડો પોપટ અવતાર;	
એહવો મન ધસ્યો ઉપદેશ, શુકકાયા કીધો પરવેશ.	૧૩૪
આવી પાંખ ને વાયા થઈ, રાજા કહે છે ચિંતા ગઈ.	
મૃગદેહ તો વનમાં રહ્યો, રાજા પોપટ થઈ ઊડી ગયો.	૧૩૫
કરતો કરતો આબ્યોજિહાં, (નમ્ર) જિજ્ઞેણી પોતાનીતિહાં;	
દિંદૂ નમ્ર શમો છે શોક, દિંદૂ રાજ્ય, પોતાનો લોક.	૧૩૬
પ્રધાન આપ એકલો થયો, પોપટ તેહના પાસે ગયો;	
બેઠો હાથ ઉપરી તે જઈ, છાની વાત વીતી તે કહી.	૧૩૭
એહ વાત મનમાં રાખજ્યો, એક રાણી આગળ દાખજ્યો;	
વિક્રમ રાજા તે તો અમો, સાચી શીખ સમજી દ્યો તમો.	૧૩૮
મણિનાથે મંત્ર જે આપ્યો, તે નાપિક દષ્ટે ધાસિયો,	
તે થકી પ્રગટ મહા દુઃખ, શીખવ્યો મંત્ર કરું મેં સુખ.	૧૩૯
તે ઉપર તો દિન વહી ગયા, આપણુઆપ શકારે ગયા;	
હું આગળ આદ્યો એકલો, તિહાં જઈ મેં માર્યો મૃગલો.	૧૪૦

હિ. ૪૬૫ી પોપટીને ઉડી મયો-; કે. ૪૬૫ી પોપટી ઉપર ગયો, મહા ભય પોપટને થયો. ૧૩૩ માહા-૦-બહેલે હિ:-લાની કડક બીજે મન માંહે, માહા ભય લાગો મન માંહે. કે.માં ૧૩૩-૨ ને બહેલે નીચેની કીટી છે:-

લાગી કડક પડો તે ધરણુ, વણુ મારે પડો તે મરણુ.

એટલે કે. મરતગ ૧૩૪ શુકકાયા કીધો કે. પોપટની કાયામાં કરો પરવેશ. ૧૩૫ ચિંતા ક્રૂ ચિંતા. ૧૩૬-૧ પછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે:-રાજા પોપટ થઈ આવીયો, હરખસાગર બાધો લાવીયો. દીંદૂ નમ્ર-કે. દીડા રાજપ્રધાન જ લોક, નગર નરખર્તા રામીયો શોક. રાજ્ય પોતાનો હિ. રાજપ્રધાન પોતાના. ૧૩૭ પ્રધાન-કે. મરતાવ દાવ લેઈને મન, પ્રધાન પાસે ગયો રાજન. હાથ ઉપરી તે કે. જમણે હાથે. વીની તે કે. વીનકની. ૧૩૮ એક રાણી કે. હિ એક વડી રાણી. વિક્રમ તે તો કે. અધીપત અવનીના-. સાચી શીખ હિ. મન વિગે. ૧૩૯ કરું કે. પમારો. ૧૪૦ આપ કે. સદુ.

સાચો જૂઠો મંત્ર ઉપદેશ, મૃગકાયા કિથો પરવેશ;	૧૪૧
નાપિક તો આળ્યો તે ધડી, માહોરી કાયા દીડી પડી.	૧૪૨
તે કાયામાં પેસી ગયો, રાજા ચર્ષ, અસ્વાર જ ધયો,	૧૪૩
મુઝને મારવાને જિઠિયો, હું તિહાંથી નાસી છૂટિયો.	૧૪૪
એમ (હું) પામ્યો વનમાં કહ, પોપટ મૃત્યુક દીઠો દહ;	૧૪૫
મૃગ તણી કાયા પરહરી, પોપટમાં પરવેશ જ કરી.	૧૪૬
હડીને આળ્યો તમ પાસ, જે તમને આવે વિશ્વાસ;	૧૪૭
તેહ વાતની પ્રતિઆ લેજી, જે કહેો તે નિસાની દેજી.	૧૪૮
પ્રધાને રાણી આગળ કહ્યું, માન્યું સાચું બિહુએ લખ્યું;	૧૪૯
પોપટને તો ચાંપો રહે, અમૃતવચન તે રાણી વહે.	૧૫૦
રાજા મન ઉઠું આજુરયે, નાપિકને મહેલે જાજુરયે;	૧૫૧
એહના મનમાં રહેલે દાઝ, નાપિક કર્યું હસ્યે રાજ્ય.	૧૫૨
પાપ નમી જોડી બે હાથ, પોપટ આગળ કહે છે વાત:	૧૫૩
રાણી કહે: સાંભળો વચન, કહું તમને હું એહ કથન.	૧૫૪

કહા.

રાજાજી ! મન જાણુજો, આણી દહ વિશ્વાસ,	૧૫૫
જાણ્યો છે અમે તારથી, જિહારે આળ્યો પાસ.	૧૫૬
શપ રંમ તો તમ તણું, મૂરખ એહનાં ચેન;	૧૫૭
તે દાટે અમે પારખ્યો, છુપ્ય નીચ, નીચ નેન.	૧૫૮

૧૪૧ નાપિક તો કે. નાપિક જોહોલીયો. ૧૪૨ રાગ-કે. અથ ૩૫૨ સ્વારી ધયો. ૧૪૩ એમ-કે. કઠલા દીવસ પામો મન કહ. ૧૪૪ જે-પુણે તે જાણુ જ કહું. ૧૪૫ પછી કે. માં આ મંત્રિ વતુ છે-જનમ તણી માંડી કહું, એધાજી મુર સરવે સરવાવ. ૧૪૬ માન્યું-જાણુ જેતે સાચું લખ્યું. ૧૪૭ નાપિકને કે મુરખને. મહેલે કે. માજો(વયો) દિ મદાલ્યે. ૧૪૮-૧ પછી કે. નો દાઝ-કહેશે જે અલખત નેમની, હસે જામનીયો. જોમની: નહીં માને પારતીયતા, અવસર ગયો તે નહીં અતુસરે ૧૪૯ નાપિક કર્યું કે દિ રાંઝ માણસે જોમનું રાજ્ય. ૧૫૦ પોપટ-કે કહી વાત સાંભળે સાચ ૧૫૧ તારથી દિ અન્યને. ૧૫૨-કે અમે અનરો એજખ્યો નરે આળ્યો પાસ. ૧૫૩ એહનાં કે ચીતનાં.

ધાણી મેહલ્યો ઊરડે, જાત્ય તમારિ માટિ,
ખાઈ અન એસી રહે, મેટા મન હિચાટ. ૧૫૦
તમે કહો તાહરે લલો, નાપિક એહનું નામ;
શીખામણ તમે જે કહો, તે કરીઈ અમે કામ. ૧૫૧
પૂછી વાત પટાંતરે, પૂર્યાં તેહ ઇંધાણ,
વિશ્વાસ થયો પરધાનને, હિલખ્યો અતુરસુખાણ. ૧૫૨
જે કહો તે અમે આચરું, (જેમ) નાપિક ઇંધાંથી જાઈ,
તમે પ્રવેશ કાયા કરો, (જિમ) આપણને સુખ થાય. ૧૫૩

ચોપાઈ

પોપટ કહે: સાંભલિ પરધાન! વાત ન કરસે ત્રીજે કાન,
નહિ નીસરે જે હઠસૂંચકે, તો આપણને વિષતજ પડે. ૧૫૪
હું કહું તે કરો એક રીત, એ સંધાયે જોડો પ્રીત;
મૂરખ છે ભોળવાયો જરૂં, તેહથી કામ આપરણું થસે. ૧૫૫
લાવો મૃત્યક (એક) એહને પાસ, કહીઈ અમને દહ વિશ્વાસ;
પરકાયાપરવેશ જ કરે, તો વિક્રમ વળી સાચો ખરે. ૧૫૬
તાહરે એહને ઉપજસે નહ, લોભે પોતે તજસે દેહ;
પરકાયા પેસે જાહેર, હું માંહે આવૂ તાહરે. ૧૫૭
એટલો પ્રખય કરો જો મર્મ, (તો) ઇશ્વર રાખે આપણો ધર્મ;
હવડાં દુઃખ માહરી દેહને, કર્મ જોરાવર છે એહને. ૧૫૮
પોપટ, પ્રધાન, ત્રીજી નારિ, તેણે મળી કર્યો વિચાર;
રાણી પ્રધાન બે સમજ્યાં તેહ, ભાગો મન તણો સંદેહ. ૧૫૯

તો—વીસમે અમે પડા પહાં નીચ ફા નિત. ૧૫૨ હલખ્યો કે શોચો(ઓ). ૧૫૩ આ કદી કે. માં નથી. ૧૫૪ સાંભલિ કે. હિ સાંભળ. તો—કે આપણો હાય તો મન પડે. ૧૫૬ દહ કે નહીં કરે ને ખરે કે હિ કરો ને ખરે. ૧૫૭ પોતે હિ. પોતાને લોભે—કે લોભે પાવટરે એ દેહ પેસે હિ પેસી નીકડે. માંહે હિ. મારી દેહમાં. ૧૫૮ આપણો કે. મુજ. હવણા—કે મા આ પંક્તિ નથી. ૧૫૯ પોપટ—કે. માં આ પંક્તિ નથી.

કુંહા

ઘેટા એક ધરમાં હતો, ડર્યો તે સાપે તર્ત,	
સાળો તાળો જીવતો, ક્ષણમાં પામ્યો મર્ત.	૧૬૦
રાણી આવી તિહાં સરી, ઉરડે ધાલ્યો બૂપ;	
પ્રણામ કર્યો તેહને નમી, દેખી વિક્રમ રૂપ.	૧૬૧
સંદેહ બાગો મન તણો, (તો) ટળે અમારી ફાજ,	
વિક્રમનું આપો પારખું, (તો) હું બેસાઠું રાજ.	૧૬૨
જે કહેા તે હું કરું, રાજા કહે છે કામ:	
દુઃખ દે છે ફાગટ મુને, વિક્રમ માહું નામ.	૧૬૩
રાણી કહે: મેં ઉલખ્યો, રાખ તમારો દેશ;	
એક દેખાડો પારખું, (કરો) પરકાવાપરવેશ.	૧૬૪
તો મન માને માહું, પોહુંએ મનની આરા,	
પછે જન ધરાવિયે, ભોગવો લીલ વિલાસ.	૧૬૫
કહે નાપિક મુજને ગમ્યું, સત્ય કહી તમેા વાત,	
તે દેખાડું પારખું, હું તો વારજ સાત.	૧૬૬

ઓપાર્થ

રાજાને તો કાઢ્યો બાહિર, રાણી પ્રધાન ને પોપટ દારિ,	
મુયો ઘેટા તિહાં ઉત્તો કર્યો, નામદેઈ(રામ) આગસ ધર્યો.	૧૬૭
નાપિક અજાણ્યો ઉછી જાલ, ચતુરાઈની સ્ખં જાણે વાત;	
સિદ્ધ મંત્ર આરાધન કરે, રાખ શરીરથી તે નીસરે.	૧૬૮
રાખ શરીરથી તનિયો વેશ, ઘેટામાં કીધો પરવેશ,	
રાખ(ની) દેહ(માં)થી નાપિક ગયો, ઘેટા ઉડી બેઠો યયો.	૧૬૯

૧૬૧ પ્રણામ-કે. પરણામ કરજો કહો. ૧૬૨ બેસાઠું ફા. બેસાઠું.
 ૧૬૩ વિક્રમ-કે તેહનું તે સૂ નામ ૧૬૪ એક કે વિક્રમનું ૧૬૫ પછે-કે પછે
 ધરાવ સરપર. ૧૬૭ રાજાને તો કે એણી વેશ. નામ-કે ધરાવપત આગસ નર્થ
 ધરો. ૧૬૮ નાપિક-અર્થિક ખાસતીતો એણી જાન, તીમિક લગી સૂ જાણે વાત.
 સિદ્ધ-કે દિ મા આ પંજા તથા. ૧૬૯ વેશ કે દિ. દેશ. ૧૭૦ રેડીમાં કે.

હુંહા

પોપટમાંથી નીસર્યો, નિકમ વીર સુળસુ,
પાએ મહીને આવિયો, આપ દેહીમાં પ્રાણ. ૧૭૦
નિર્ધોષ હુંદુભી તણા, વાગાં તાલ મુંદંગ,
ઉચ્છવ અધિકો આવર્યો, રાજરિસ મહારંગ. ૧૭૧

ચોપાઈ

પોપટ શીડી રાજ થયો, નાપિક તો ઘેટામાં ગયો.
અનેક કપટે કરીઈ કર્મ, આખર સસ તરે છે ધર્મ. ૧૭૨
જોઈ મહેલજ્યો મોટી આડ, આખર કર્મ હોઈ લેલાટ,
કપટે અર્થ સરે નહી રેખ, યાએ વિધાતા લખિયા લેખ. ૧૭૩
નાપિક સવસુ કરવા ગયો, માણસ શીડી ઘેટા થયો;
રાજાઈ બધાવ્યો બારિ, પીઈ પાણી ને ખાઈ ચારિ. ૧૭૪
રાય રાખે છે હેત જ ધણું, નહિ ખારવેર મન તેહ તણું;
ઘેટાને મન સધળૂ જ્ઞાન, પશ્ચિ મુખથી નવિ જોલે વાણિ. ૧૭૫
કર્મવત તો રાજ થયો, ઉદમવત ઘેટા ધઈ રહ્યો,
કર્મ વિના નર ઉદમ કરે, ઉદમથી અર્થ એકે નવિ સરે. ૧૭૬
એમ કરતા ગયા બહુ દિન, રાજ નિત્ય કરે આનંદ,
એહ વાત એટલેથી રહી, કૌતિક વાત એક બીજી ધઈ. ૧૭૭

કેટલા ૧૭૧ રાજરિસ-કે રાજસ રજડો રમ ૧૭૧ પછી કે મા આ પક્ષિ વધુ
ઉ-આગ મોટાં યુપત તણા, અકવ અગિરી આપ, રાજ પામે રાજ ને પુરણ નસ
પરતાપ ૧૭૨ પોપટ-કે શુક હોતા તે શ્રી-ત થયો, મણોજ દો શ્રીવત ધઈ ગયો
આખર-કે, તરે ધીરજવતાનો ધરમ ૧૭૩ જોઈ-કે, હિ જદ્યે અરણ્યને પેરે પાર
કપટ-કે મા આ પક્ષિ નથી ૧૭૪ પીઈ-કે હિ પાવે પાણી, નીરાને ચાર ૧૭૫
નટી-કે વેર ન જાતે તેહ જ તણું ૧૭૬ ઉદમવત કે ઉદમી ઘેટામા ગયો
કર્મ-કે ઉદમ અધીપતને મળે, તારે મરમ સર્યે ક્યો, હિ મા આ પક્ષિ
નથી ૧૭૭ રાજ-કે હિ રાજ્ય નિત્ય કરે રાજન એટલેથી કે રેટાની

દુહા

દેવદત્ત ધાઢણુ ઝપિ, પશ્ચમ દેરો વાસ,
 સ્ત્રી, લતાર ને પુત્ર એક, ત્રણે પ્રજાનાં દાસ. ૧૭૮
 વરસ સોળનો સુત થયો, પાસે નહિ કાંઈ ધન,
 વિવાહ કીધો તેહનો, પરણાવ્યાનું મન. ૧૭૯

આપાઈ

વેવાહી કહે: કરો વિવાહ, નહિતર અમને કહોને નામ;
 ના કહે વિવાહે થાઈ ફાક, હા કહે (તો) પધશા નથી રાક. ૧૮૦
 હિમ્મત ધાધીને હા કરી, લગન નિરધાર્યું મનજા કરી;
 વેહવાઈને જોલાઓ ઘેર, પછે ઘરની સંભાળી પેર. ૧૮૧
 ઘરમાં ન મળે એકે દામ, કિમ કરીયું વિવા(નાં) કામ ?
 જિહાં જુઈ તિહાં દેખે સ્ત્રી, દ્રવ્ય વિના નવિ માને મન. ૧૮૨
 મનમાં હોંસ તો અધકિ થાય, ધન વિના સર્વ ઇસે જાય,
 જુરે સ્ત્રી, લતાર ને પુત્ર, દોહિલું છે આપણું ધરસૂત. ૧૮૩

છમ્મય.

મૂરખ તે મહા દુઃખ; દુઃખ તે દેહમાં રોગી,
 દુખ તે મરતક પુત્ર; દુખ મિત્ર કલત્ર વિભોગી;
 દુખ તે વિધવા બાહ; દુખ શિર આગ્ર ચક્રવાનો;
 દુખ તે નાત્ય ઉપમાન; દુખ સજન પજાનો;
 દુઃખ બીખ પર સેવતા; દુખ પરવાસ વસવા તણ,
 કહે સામગ્રીએ સર્વે બનું, પણિ સામરદુ.ખ દેવા તણું. ૧૮૪

૧૭૮ પ્રમુખા કે દિ. હરિના ૧૭ કાંઈ કે. દોઢી પરણાવ્યાનું મન ફા
 પરણાવુ તેહ તન ૧૮૦ ના કહે તો-કે ના કહેવામાં વિવાહ ફાક, હા કહેવામાં
 બેઠમે રાક ૧૮૧ મનજા હિ. વો, કે કાઠે વહેવણને કે. સમંધીને સંભાળી કે
 વીચારી ધરની કે મનમાં ૧૮૨ ઘરમાં-કે દિ મા આ પછિ નથી જિહા-
 છદા જુરે તાડા કાઢા કામ કિમ-કે. કરવું ભારે વીરાનું કામ ૧૮૩ ધન-કે. ધન
 પાખી તો મીથા જાય જુરે-કે લાડકાચો જેટ પુત્ર ૧૮૪ ફા દુખ મિત્ર વિભોગી

ચોપાઈ

દેવું કાઢનું નવિ કીજીઈ, દલિદ્રભાર માથે લીજીઈ,
દુઃખસાગરમાં ત્રણ જ પડ્યાં, દલિદ્ર દુઃખે અધિકું નડ્યાં. ૧૮૫
તે તો મલીને ઝુરે તહિં, કહોને આપણુ જાણું કહિં ?
સી કહે છે: હો સાંભળ કંઈ ! જમીઈ આપણુ જિજ્ઞાસીપેથ. ૧૮૬
વિક્રમરાય સતવાદી જોઈ, કહે છે પરદુઃખલંબન તેહ;
ગૌબ્રાહ્મણુપ્રતિપાલક ધીર, કાને સાંભળ્યો વિક્રમવીર. ૧૮૭
આપણુ જમીઈ તેહને પાસ, જો ઈશ્વર પોંચાડે આશ;
આપશે તો કાંઈ દ્રવ્ય લાવસું, નહિતર ઘેર પાછાં આવસું. ૧૮૮
એહવો મનમાં કરી વિચાર, પંચસામગ્રી કિધી તયાર;
દૃઢ બ્રાહ્મણુ નારી ને તન, ચાહ્યાં ત્રણુ વિચારી મન. ૧૮૯
એક મૂકે (ગામ) ને બીજું લહે, નિશા પડે તિહાં વાસો રહે,
એક દિવસ તે ભુલ્યાં પડ્યાં, લખાનક વનમાં જઈ અજાં. ૧૯૦
તે વનમાંહે લય છે લણા, વાધ ચિત્રાની નહી તિહાં મણા,
દિશ ન સુઝે એકે વાટ, તાહરે મનમાં યથા ઉચાટ. ૧૯૧

કુહા

એટલે તિહાં એક આવિયો, વાધ સિંદુલો શેર,
મુંજ પુંજ ઉભું કરી, લીધાં ત્રણે ઘેર. ૧૯૨
વિકટ ડાઠ મહા કડકડી, ધરી મન માંહે કોષ,
કટિ લધુ, થાપો દીર્ઘ, તે નવહથો મહા જોષ. ૧૯૩
મારી ઝોટ સુત ઉપરિ, માળાપ કરે પોકાર,
બ્રાહ્મણુ બ્રાહ્મણુ બ્રાહ્મણી, (તું) ક્ષત્રિના અવતાર. ૧૯૪

૧૮૫ દલિદ્ર-કે. માથે ભાર તે કમ લીજીયે દલિદ્ર-કે. દલિદ્ર તણા ભારે બહુ
નડ્યાં ૧૮૬ તે-કે. હિ. એકે વાત તો સુઝે નહી. આપણુ કે. હિ. કહીયે. ૧૮૭
પછી કે માં આ પશ્તિ વધુ છે-પર ભુમી આવે છે બાટ, કહે વીખાણુમાં એ તે
માટ. એક-કે. માં આ પશ્તિ નથી. ૧૯૧ દીસ કે. હિ દેશ. ૧૯૪ બ્રાંમણુ બ્રાંમણુ
બ્રાંમણી કે. બ્રમણુ બ્રમણુ બ્રમણુ અમે.

મારેા બે અગ્રો વૃદ્ધ, ને, મૂકા માહરેા તન;	
બહુદત્ત્યા તુને બેસરયે, જુથો વિચારી મન.	૧૯૫
તન ઉપર બે તુટી પડ્યાં, કંઠપાંત કરે બહુ શોક,	
ગ્નાન આપ્યું તે વાધને, એહને મારું (તે) દોક.	૧૯૬
મેહલી વાધ નાસી ગયો, બાવક પડિયો મર્ણુ,	
તે કટકે કાટી પડ્યો, વણુ મારે પામ્યો મર્ણુ	૧૯૭
બાલાબ્યો બોલે નહી, લાકકવાયો બાલ,	
કંઠપાંત કરે હિયે હણે, જાણે (જ) આપ્યો દાલ.	૧૯૮
ગ્નાન વિચારુ પડિતે, રૂઢન કર્યે સૂં ચાઈ;	
(જે) પૃથ્વી ઉપર પેદા થયો, તે તો નિશ્ચે જાથ.	૧૯૯

છરપચ

કા કહે આબ્યો રાગ; કા કહે વિવવજ પીધો;
 કા કહે કરઓ નાગ; કા દાવ દોરીઈ દીધો;
 કા કહે રણુ માલ્યો વાધ; કા કહે હડકવા હાલ્યો;
 કા કહે બોલ્યો નીર; (કા) અમિતવાલામાં આલ્યો;
 કાવક કહે જાહુ કિયો; કાવક વતરવશ કુયો;
 સામળ કહે વાત કહેવાતણી, (પણ) જિમતમમોતઆબ્યે મુઓ
 જો જાઈ ધડતક; સિંધુ પાણીમા પેસે;
 જો ચટે પરવત મેર, અવની બાર જો બેસે;
 જો રાખે વક્ષ રખવાસ; જો રહે જોગ ધરીને;
 જો કારે વળ ગુલાય; રહે લોહ કાઠી કરીને;
 નગ કારે મોકમપણે, સય પરપચ આજા કરે,
 સામળ કહેલખ્યુ જૂટે નહિ, મોત આલ્યે નિશ્ચે મરે.

૨૦૧

૧૯૬ તન કા તે ૧૯૭ પઓ કે દિ ગયો ૧૯૮ હિરે કે દિ દેહને આગેા
 કે આણુ, દિ આલ્યો ૧૯૯ કા વિચારુ પેદા થયો કે નીપતું તેં કે તે પૃથ્વી
 સમાય ૨૦૦ વિવવજ કે લીકટ વિષ, દિ વિર વિધ કરયો કે દિ કાગ(દયો)
 અગ્નિ-કે કા કહે અબીથે બાજો ૨૦૦ કાવક કહે-કા કા કહે જાહુ કિયો.

ચોપાઈ

એહવું ગ્નાંન વિચારું બ્રહ્મ, જિનિ સમજાવ્યો સર્વે મર્મ,
(હવે) એહનો કાંઈ કરો ઉપાય, એહની વણુસે છે, હવે કાય. ૨૦૨
બાલિકને ઝોળીમાં ધરી, સ્ત્રી ભરતાર બે ખાંધે કરી;
રેતાં કળકળતાં આવિયાં, ક્ષિપ્રાને તીરે લાવિયાં. ૨૦૩
સ્ત્રી ભરતાર ધરે છે શોક, જોવા મળ્યા તિહાં ઝાઝા લોક,
તે લોકોને પૂછ્યું નામ: કહો ભાઈ! આ કિયું ગામ? ૨૦૪
માત્રવ મુખ્ય જિજ્ઞેષીવાસ, પવિત્ર જેહવા ગિરિ કૈલાશ,
વિક્રમ રાય દાતાર જ ધણો, સહોદર પરનારી તણો. ૨૦૫
મહાપવિત્ર સલવાદી હોય, જો(હ)ને દેશ દુખિયો નહિ કોય.
બ્રાહ્મણે સૂણી તે ખ્યાત, સ્ત્રી પ્રતે બોલે છે વાત: ૨૦૬
જાઈ ગામ(માં) રાજાને ઘેર્ય, કરું કાઢ ચિતાની પેર;
લાવું ધૃત સામગ્રી, ખીર, આપણુ બે હોખીઈ શરીર. ૨૦૭
જન્મ તણા બયને વાખીઈ, શિવના પરમ પદ પાખીઈ.
સ્ત્રી બાલિકને પાસે રહી, વેહેલા આવજો સ્વામી! અહી. ૨૦૮

સામજી-ફા સામય કહે કહેવા તણી નિમ-કે. મોત આવ્યું તારે મુયો. ૨૦૧
નઈ કે નસે. અવની બાર કે. અવની છેડે. ૨૦૧ પછી કે. માં આ છપો વધુ છે -

કરે પરપંચ કાડ, હોડ હીડે હાકીને,
કરે લંક ખાખંડ, દુશમન રહે થાકીને,
બાણે લખે વીધાયે, ગણે તારા આકારો,
કાઢાપણુ અખીય અનેક, વવીક કરે બહુ વાસે,
ફરે છત્ર ગાયે જહા, તણુ લોક છતે લઈ,
સામય કહે કર શાણપણુ, જન્મ છતો જન્મે નટી.

૨૦૩ સ્ત્રી ભરતાર કે. નરનારી. ૨૦૪ કિયું કે. કોણુ ૨૦૫ પવિત્ર-કે પવિત્ર
તેજ પુન્ય પ્રકાસ ૨૦૫-૧ પછી કે મા આ પક્તિ વધુ છે-રાજા માહારાજ છે
પુનનો પુર, અધીપતમા ઈશ્વરનુ પુર વિક્રમ રાય-કે દેવરૂપ દાતારી ધણો મહા-
કે માં આ પક્તિ નથી ૨૦૮ ફા જન્મ તણા બય ન વાખીઈ, હિ. કે. જન્મ તણી
યાતના વાખીયે પરમ કે. સહેજે. અહીં કે હિ. નઈ. છોડા-મહાપત પાસ મંગણુ
પણા, બરી સબા બરપુર.

કુહા

ગયે! વિપ્ર તે ગામમાં, રાજ સાહેબો હજુર,
 બેઠે! રાય વિક્રમ જિહાં, સકળ સેન્યા હરપૂર. ૨૦૯
 હાસ્ય ગીત થાઈ ચતુર, જન ફરે છે ચીરા,
 તિહાં સન્મુખ જઈ રામને, વિપ્રે કહી આશીરા. ૨૧૦
 રાજ ઉઠ્યો ધસમસી, વિપ્રને લાગે પાય,
 હું સેવકને દિજીઈ, મુજ જેહવી આઝાય. ૨૧૧
 રા! માટે દુખે ભર્યા? નયણે ઢાળે નીર? ૨
 કહે! બેસી થઈ સાંસતા, પૂછે વિક્રમ વીર. ૨૧૨
 નાવ ખંચે ફેરું વિપ્રનું, વાત કિમે ન કહેવાય;
 કાં કાં કહીને કરગરે, પોતે વિક્રમ રાય. ૨૧૩
 બ્રાહ્મણ કહે છે રાયને: હું માણું તે આખ્ય,
 ન કશ્ય ખોટી તું મુજને, વચન ધિર કરી આખ્ય. ૨૧૪

ચોપાઈ

ત્રણ ગાડી બરાબો કાજ, તે મોકલો સીપ્રાને ઘાટ,
 જવતલ, હોમ, પંચામૃત ધૂત, એ વસ્ત મોકલીઈ તર્ત. ૨૧૫
 જોખનવંત પજો છે પુત્ર, કાર્યુ બાગ્યું છે ધરમૂત્ર;
 સ્ત્રી બેઠી જોઈ છે ઘાટ, મારા મનમાં બહુ ઉચાટ. ૨૧૬
 રાજ કહે: સાંભળ માહારાજ! ત્રણ ગાડાનું સૂં છે કાજ?
 હવન હોમ ને ધૂત સૂં કરો? હવડાં કાજ લેઈ કીહાં ધરો? ૨૧૭
 બ્રાહ્મણ કહે: હું ખોટી થાયું, ક્ષિપ્રાત્રટ સ્ત્રી પાસે જાયું,
 સાંભળ્યાની ધમ્મા હોઈ રાયો, તેા માહારી સ્ત્રી પાસે જાયો. ૨૧૮
 કાજ સામગ્રી સર્વે બરી, બ્રાહ્મણ આસ્થો આગળ કરી;
 ઇધણુ આઠે કશ્યો અંજાર, મલ્યા લોક તિહાં અપરંપાર. ૨૧૯

૨૧૧ જેહવી કે. સરખી ૨૧૩ કા કાં કહીને-કે કલાવાયા કોડરૂરીશી પુછે
 રાય. ૨૧૪ ધિર કે. સ્થિર ૨૧૫ વસ્ત-ફા. કાષ્ટ મોકલીઈ- ૨૧૬ બહુ ફા બેહુ.
 હવડાં કે. હિ એવડા ૨૧૯ આઠે કે હિ એવ

- રાજા જીડી એકા યાય, છડી અસવારીઈ આપે જાઈ;
પનર લાખ જિહાં પ્રાયક મલે, બીજી શેષ સંખ્યા કુણુ કલે. ૨૨૦
- બ્રાહ્મણ ચિતા રચે છે જિહાં, મહારાજ વિક્રમ આબ્યા તિહાં.
કાહો બાઈ! જોગમાયા સતી, વિગત દહો કહે પૃથવી પતિ. ૨૨૧
- કિહાં રહો છો, ને કિહાં જાયો? કહો વાત તે સુખિયાં યાયો;
વાટે વિધન એવડો સ્યો હુયો? વણુ ખુટે કુંવર કિમ મુયો? ૨૨૨
- હવન હોમ ને કાડી ધણી, સૂં કરશો ધણીયાણી ધણી?
મથ્યા લોક અઢારિ વરણુ, બ્રાહ્મણ મૃત પગો છે ધરણુ. ૨૨૩
- તે નારી મનડું દહ કરી, વિક્રમસૂં વાણી ઉચરી:
દેહવાડું દક્ષણુમાં ગામ, વિજયપાલ રાજાને નામ. ૨૨૪
- તિહાં રહેતાં નિશ્ચલસૂં મન, સી ભરતારને એક જ તન,
જશ પ્રતિષ્ઠા માહરો ધણો, વિવાહ મથ્યો એ પુત્ર જ તણો. ૨૨૫
- આવ્યો વરો ખરચ વિશેક, નહિ નીચાની ધરમાં એક,
હુરણુ કરતાં ત્રણે મલી, એટલે કીર્તિ તાહરી સાંભલી. ૨૨૬
- જે જાઈ તેહને દે છે માન, મન ગમતાં આપે છે દાન;
વૃદ્ધ એકલાં તો ન અવાય, સિઈ તો જામ્યું નવિ જાઈ. ૨૨૭
- નાહનો બાલ, એકલો કિમ રહે? કામલ દેહ દુઃખ કિમ સહે?
એહવું વિચાર્યું તણે જણે, ઘેરથી નીસર્યાં કષ્ટ જ ધણે. ૨૨૮
- દુઃખેપાપે આવ્યાં આંહ, આવ્યો વાધ મોટા વન માંહ;
તે વાધે તો મોટ જ કરી, ફડકે પુત્ર ગયો છે મરી. ૨૨૯
- બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણ મુખથી (એમ) કહ્યો, નાઠો વાધ અલોપ જ થયો.
ક્ષિપ્રાનટ તીરથ છે આજ, આવ્યાં દેહસાધનને કાજ. ૨૩૦

૨૨૦ બીજી શેષ હિ. બીજું સેન્ય ૨૨૧ ચીના કે ચતા વિગત હિ કે. વીત
૨૨૨ વણુ ખુટે કે. ચી રોગે, હિ. વણુ દુખે ૨૨૩ બ્રાહ્મણ મૃત કે. હિ. મરત પુત્ર
૨૨૪ મનડું ફા. મન. ૨૨૫ ભરતારને ફા ભરતારને સી-કે હિ દીધ
અમાને એક જ તન. ૨૨૭ એકલાં કે. ધણાને ૨૨૮ કામલ-કે. કામલ કાયા જેહની
દહે. વિચાર્યું કે. વિચારી ઘેરથી-કે પંચ પત્રાયો કષ્ટ ધણે ૨૨૯ આવ્યો ફા.
આવ્યાં. આવ્યો-કે. મોટો વાધ મથ્યો- ૨૩૦ ફા. બ્રામણ બ્રામણ બ્રાહ્મણ-કે

વધુ વાંકે દેહ પાડી નવિ જાઈ, આત્માને બેમે હસાપ,
 ચિતા દેહનો હોય જ કંઠે, જમન માંડે અમો બે મરે. ૨૩૧
 ત્રણ જથ્થુ બળશ્યું એક ચિનાય, સમસહિત સાંજળજે રાય:
 માયા મોહ અમને નહિ કસી એહવી વાત માદરે દિલ વસી. ૨૩૨
 જાયો નગર કરેા તુમ રાજ્ય, દષ્ટે ચાને લુઓ દેહતાન્ય;
 ગદગદ કંઠ વચન જે બણ્યું, આપ દાધે હૃદયડ બહુ હણ્યું. ૨૩૩
 સ્ત્રી ભરતાર કરે વિલાપ, તે સહુ નીરબે આપોઆપ;
 અરે દેન નવિ પોહોતી આસ, કરે રુદન મૂકે નિશાસ. ૨૩૪
 તે બ્રાહ્મણનું કુખડું જોઈ, સધળા વર્ણુ અદારે રોષ,
 ત્રાહે ત્રાહે કરે સહુ શોક, નમ માંહિ ઇમ પડિયો શોક. ૨૩૫
 નાહનું મોદું રુદન જ કરે, અર્થ એકે કાથી નવિ સરે,
 રુદન કરે હાથી ધોડલા, રઈ પ્રધાન પંડિત જોડલા. ૨૩૬
 બાલવચ્છ ન ધાવે ખીર, શોકે ધંબું સિમાનું નીર,
 પશુ મુખ ન ધામે તર્ણ, રુદન કરે વન ન ચરે દર્ણ. ૨૩૭
 પંખી કા ચારો નવિ ચરે, સહુ શોક રુદનમા ધરે,
 મુખ ન ધામે જલ કે અન, રાજાનું શોકાતુર મન. ૨૩૮

ફુલ

ધિક અવતાર વિક્રમ કહે, પરદુઃખલજન કહેવાયું,
 એ બે બળે છે જીવતાં, હું કિમ ઘેર જાયુ ? ૨૩૯
 વિનય કરીને વિનનું, જો બે જથ્થુ ઘેર જાઈ,
 નહિતર હું ચોથો બહુ, એક ચિતા તે માહિ. ૨૪૦

મા આ પંક્તિ નથી ૨૩૧ જમન માહે હિ હોયુ દેહ ૨૩૨ પછી કે મા આ
 વધુ પંક્તિ - નરમેધ તણુ તો પુન જ ચગે, જીવ અમારો સ્વરગે જશે ૨૩૨
 એહવી કે સ્ત્રી ૨૩૩ તુમ કા તુમે દષ્ટે કે દષ્ટ જીયો સીદ માહારી દાઝવ્ય
 હાથે કે હાથનુ ૨૩૪ મુકે હિ મુખી ૨૩૫ તે બ્રામણનું-કે વીમ તણું દાઝવ્ય
 કુખ જોઈ સધળી હિ સેન્યા નમ માહી ઇમ હિ કે નગર આધામા ૨૩૬
 હું-કે હું પાડો ધર કમ જાયુ, હિ હગરે હું આજે ધર જાઉં ૨૪૦ એક-

પાસે આવિ પાયે નમ્યો, દીન થઈ જોઆ હાય,
રખે કોપ માતા કરો, હું બોલું તમ સાથ. ૨૪૧
જાયો તે જવા કારણે, મૃત પામ્યો તમ બાલ,
તેહને અગ્નિ દિજીઈ, વેડી મનની ઝાલ. ૨૪૨
તમે બેહુ રહો જીવતાં, આવો માહરે ઘેર,
દ્રવ્ય ખરચું એ પાછલે, કરું સ્વર્ગની પેર. ૨૪૩
કોહાર હુંટાવું એ નિમિત, નિગમું બાધું રાજ્ય,
કૃષ્ણાર્પણુ સર્વ ઋધિ કરું, તાહરા મૃતને કાજ્ય. ૨૪૪
મુખા ન થાઈ જીવતાં, જેહ વખડિ જોડિ,
લખી ગયો કિરતાર કો, માથે મોટી જોડિ. ૨૪૫
માહારા ગામને ગુંદરે, તમે બે પાડો તન,
લાગે લાજ એ મુઝને, એમ કહે રાજન. ૨૪૬

ચોપાઈ

ઝી કહે: સ્થાને દુઃખીયા થાયો? મોહલ તમારે રાજા જાયો,
કહો તો ઇહાંથી અમો પાછાં વહું, ખીજા દેશમાં જઈને બહું. ૨૪૭
પથમ દેશે ઉગે લાણુ, (તો) પુત્ર વિના ધરું હું પ્રાણુ;
ગંગાજી દક્ષણમાં વહિ, તો પુત્ર વિના જીવ દેહમાં રહે. ૨૪૮
અમને બળતાં કો પીડા કરુ, તો હું કોધ રુદ્ધમાં ધરું.
કોધે હું ગણું નહિ પાપ, તુઝને દેવો પડર્યે શાપ. ૨૪૯
રાજા કહે: સાંભળ તું માત, તાહરા કામની હું કરું વાત;
સર્પ કરડે કે વિષ જ ખાય, (માહા) ખીકે જેહનો જીવ જ જાય. ૨૫૦

કે. હું પાછો ધર કમ જાયું ૨૪૧ દીન૦-કે. જીવતો ૨૪૨ તેહને૦-કે. અગન-
દાય તેહને કરો, જેહનો ખુટા કાઝ ૨૪૩ કરું. ક્રા. ઘણું કરું ૨૪૪ સર્વઋધિ
હિ. સમરથ ૨૪૫ આનું ચોણુ ચરણુ કે. મા ખીજું છે અને ચોણું આ છે:-ન મરે
તેહની જોડ કિરતાર કે. વિધાતા ૨૪૬ એ કે. હિ. ને ૨૪૭ ખીજા દેશમાં કે.
ખીજો ગામ ૨૪૮ તો કે. હિ. ને ગંગાજી૦-કે. માં આ ખીજા નથી ૨૪૯ કે. માં
આ કડી નથી

તેહનો પ્રાણ કહિ ખેસી રહે, (તે) ડાહ્યા જવરલા મનમાં લહે.
 પાંચ પોહોર સુધી જીવ જ હસ્યે, જો બાલસ્યો તો હાથાચસ્યે. ૨૫૧
 આજની રાત્ર રાખો ધિર મન, (તાહરું) ભાગ્ય હસ્યે તો ઉઠસ્યે તન,
 એટલું કહું કરે માહરું, કર્મ કરે (જો) વાણે તાહરું. ૨૫૨
 અમૃત વચને પોપી તેહ, વરસ્યો અમૃતવચને મેહ,
 ખીક તણી મૂઝો છૂટસ્યે, તાહરે ભાગ્યે વાહાણે ઉઠસ્યે. ૨૫૩
 આસનાવાસના અધિકરી કરી, રાજ(ઇ) સંતોખી સુંદરી;
 સુખપાત્રમાં નાંખ્યો તે બાલ, રાજ ઘેર લાગ્યો તાકાત. ૨૫૪
 બ્રાહ્મણબ્રાહ્મણી ખેસી રહ્યાં, સહુ માણસ ઠેકાણે થયાં,
 રાજ(ઇ) વિચાર્યું મન, કિમ જીવે એ વિપ્રનો તન. ૨૫૫

હુહા

ઘોર નિશા જિહારે થઈ, તેજો વીર અજિત,
 માસ્યો રાય મસાણમાં, મનમાં નાણી બીત. ૨૫૬
 અદન પુષ્પ કુંકુમ મણી, પૂજા બહુવિધ લીધ,
 કરી જોત્ય આપે રહ્યો, જિહાં માતા હરસિદ્ધ. ૨૫૭
 ધર્યું ધ્યાન હરસિદ્ધનું, આવી આપ સરૂપ,
 પ્રદક્ષણા કંકવત કરી, પાઈ નખ્યો તે જૂપ. ૨૫૮
 માતા પૂજન માહરું, માની હ્યો તમે આજ,
 માહરે તો સંકટ પડ્યું, તેહની રાખો લાજ. ૨૫૯
 વતભંગ માહર્યું ચસ્યે, તજવી પડસ્યે દેહ,
 તે કહિ પેરે છૂટકા, મુઝને કહોને તેહ. ૨૬૦

૨૫૧ તેહનો-કે. તેહનો પ્રાણ દેહીમા હસો આ કડીનુ બીનું અને ત્રીનું ચરણ
 કે. મા નથી આજની-કે. આજની રાત્ર સોપો સુજ(નિ) તન, વાણમાં આપીસું
 તન એટલું-કે. માં આ પંક્તિ નથી ૨૫૪ સુખપાત્રમાં-કે સૂત નાંખ્યો સુખપાત્ર
 પેર, લાવો રાજ પોતાને ઘેર ૨૫૫ ફેર બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણી કે માં આ આખી કડી
 નથી, લાવે હિ આ તેની બીજી પંક્તિ નથી ૨૫૩ મી કડી અને ૨૫૪-૧ કે માં
 નથી ૨૫૬-૨૫૭ કે માં નથી ૨૫૭ માતા હિ સંતો ૨૫૮ હરસિદ્ધનું કે અંબાવનું
 પ્રદક્ષણા-કે વીપ્ર યસે કમ જીવતા, પુછે જોયો જુવ ૨૫૯ તો હિ જે. ૨૬૦ તે હિ.

લજ્જા રૂપ માહરે તમે, માહરે તું આધાર;
પરદુઃખલજ્જન તે તમે, હું તાહરો પ્રતિહાર.

૨૬૧

ચોપાઇ

પ્રસન્ન થયાં માતા હરસિદ્ધ, રાજાને આપી એક ભુધ,
મુજા જન ન જીવે કાય, ન મટયું તે વિધાતા હોય. ૨૬૨
હૂં કહું તે કર એક(જ) પેરથ, નાપિક ઘેટા તાહરે ઘેર,
તેહને મન છે અધિક્ષ્ આંન, તે પાસે જઈ માગો માન. ૨૬૩
સજીવ છે નાપિકનો વેશ, જાણે પરકાયાપરવેશ,
ઘેટાની દેહથી નીસરે, પ્રવેશ વિપ્રને અંગે કરે. ૨૬૪
ભૂડી બેઠો બાલક થાય, મહિમા વાધસ્યે તાહરો રાય.
એહવું સાંભલી પાયે નમ્યો, થયો ઉત્તર ને બોલ જ ગમ્યો. ૨૬૫
હર્ષભરે મોહસે આવિયો, ઘેટો છોડિને લાવિયો;
મૃત્યુક વિપ્ર પડ્યો છે જિહાં, ઘેટો ઉભો કિધો તિહા. ૨૬૬
રાજા ઈમ કરે ઉપદેશ, વિપ્ર કાયામાં કરે પરવેશ.
અવાચિક કરી બાધ્યો યુને, તે દયા આવી છે મુને. ૨૬૭
ખાયો, પીયો ને દિન નિર્ગમો, વિપ્રકાયામા રગે રમો.
નાપિક માહા હરામી વર્ણ, વચન રાયનું સાંભળ્યું વર્ણ ૨૬૮

છ કહોને હિ કહે મા. ૨૫૮ થી ૨૬૧ આગળ કહી કે મા નથી ૨૬૧ પણ ફા હિ મા ઉપર પ્રમાણે ચોપાઇ છે સારે કે મા હુહા છે ૨૬૨ પ્રસન્ન-કે મા આ પક્તિ નથી મુહા-કે (હુહો) મુયા ન થાયે જીવતા, એમ કહે હરસીધ ન મટયું-હિ નિરમ્યુ. ૨૬૩ અધિક્ષ હિ સધતુ કે નો હુહો ઘેટા નાપિક વેર છે, તેને સધતુ આન, પરવેશ કરે કાયા વિષે, મહીપત દેલે માન ૨૬૪ થી ૨૬૬ આગળ કહી કે મા નથી, પણ આ એક હુહો છે-વીટાવ નથી એ વાતમા, જીવતો છે કા જમ, નાત નાત એહને નથી, કાયે ન બેસે કરમ ૨૬૭ અવાચિક ફા આવાચિક, હિ અવાચ્ય કે મા આ કહીને બદલે નીચેનો હુહો છે-મહીર આવો મહીપતી, કરો ઘેટાને ઉપદેશ, સૂખનીવા તમે ભોળો, કરો પરકાયાપરવેશ ૨૬૮ દિન નિર્ગમો હિ આનંદ કરો વિપ્રકાયા-હિ વિપ્રકાયામા જીવ જ ધરો

આજ પડી દિસે છે ગર્ભ, તો કરવા આવ્યો ॥ અરજ,
એકને કહે એકમા નહિ જાણી, માન ગમાવું મુધો યાજી, ૨૬૬
મોહો મરડી ચઢાવી રીસ, પછે આપ ધધેળે રીસ,
આગતસ્વાગત બહુ રાઈ કરી, પણ તેહણે હેડે નવિ ધરી. ૨૭૦

હુહા

બેગી પરણાવું માહરી, ધરૂ જમાઈ નામ,
નાખાપત્રે આપૂ લખી, વારૂ વીસ જ ગામ. ૨૭૧
કરૂ વજર તુને માહરો, જો માને આ દિસ,
નહિ તો હાથે ખડગરૂ, હવડા છેદૂ શીશ. ૨૭૨
બેમા સાઈ જે ગમે, તે કરો ઉપદેશ,
છેદૂ દૂ મુરતક ધરો, કે કરો કાવાપરવેશ ૨૭૩
આગત્વાની વતી પાછળ્યા, બોલ્યો દૂ જે વાણી,
તે વાચા ચૂકૂ અમો, તો ગુરુજની આણ ૨૭૪
નાપિકે મનમા એતિયો, હવે લગાડૂ વાર,
રાજરિધિ કન્યા ગર્ભ, શીશ તણો સસકાર ૨૭૫
શૂર્ય ઉગતે સજ થયો, મેહલ્યો ઘેટા(ના) વેશ,
માણિક મણિના મનથી, કલ્યો (વિપ્ર)કાવાપરવેશ ૨૭૬
ખીજૂ કાપ જાણે નહી, જાણે એક રાજન,
બાહણુ ડોહી બેટો થયો, હરખ્યો રાજા મન ૨૭૭
નિરધોપ વાળ નીસાણુના, ચપૂ નમ્રમા જાણુ
બાહણુને મૂર્ખા ટળી, હરો ઉગો બાણુ ૨૭૮

૨૬૮ મુરો હિ મોરો ૨૭૦ બહુ રાઈ કરી હિ રાજ્યે કરૂ ધરી હિ ધરૂ
૨૬૮ થી ૨૭૦ આ તણુ કહીને બોલે કે મા આ હુહો ॥ હરામી નાપીક ધણો થયો
મોરો માહા દીશ રાજ પોરો પાયરે તોડે ધાયોરે શીશ ૨૭૨ બેગી-કે ૫/૧
પરણુ ગેરની ૨૭૩ હું કે આગે ૨૭૪ ફા આજ વાની વેરી પાજ્યા ગુરુજની
કે આદ રાજાની ૨૭૫ ફા મીસ તણો સસકાર, ફા સચકાર રાજરિધિ-કે ૫/૫
જો હાયથી ૨૭૬ આ કીનું મોરૂ ચણુ જ કે મા છે અને ૨૭૭ મીનું પણ

વધાર્ધ ગર્ધ માખાપને, મેટયા મનના કષ્ટ,
અમૃત વરસ્યો આનંદસૂ, પુત્રને દીકો દ્રષ્ટ. ૨૭૬
જેવે જેવે શબ્દ સધજે થયો, શીતલ સહુની દેહ,
નમ્ર બાધાનુ દુઃખ ગર્ધ, જિમ દુરભક્ષમા (વરસે) મેહ. ૨૮૦
શ્રીભરતાર આશીશ દે, સૂ કહીધ તુને સૌલ,
જેહવું અમને શીતલ થયું, એહવું (નિત્ય) તુજ સુખ હોય. ૨૮૧
અમો અનણે બાલતા, પુત્ર અમુલક જાતિ,
બીજૂ ખાપણુ લાગતું, બ્રહ્મહત્યા શિર યાત. ૨૮૨
કોટિ કલ્યાણુ તાહરુ થજ્યો, પરસન હરસિદ્ધ માત,
સદા ભુદ્ધિ રહે નિર્મળી, જગત વિધે વિખ્યાત. ૨૮૩

ચોપાઈ

રાજાઈ ઘેર મકપ રચ્યો, આનંદ મંગળ અધિકો મચ્યો,
નમ્ર બાખ્યા તોરણુ બારણે, વિમ્ર વરકન્યા કારણે. ૨૮૪
બ્રાહ્મણની તેડાવી નાત, દેશદેશ(ની) પધરાવી ખ્યાત,
પટરાણીની પુત્રી હતી, મહા મનોહર રૂપે સતી. ૨૮૫
તે બ્રાહ્મણને દીધું દાન, સગા સહોદરને બહુ માન,
સદામત સામગ્રી કરી, ધન ધર્મની નિશ્ચળ ધરી. ૨૮૬
નમ્ર બાધે કિંધ ભોજન, ફેલ્યો રમ એક માસજ દિન;
જિહા વાત વિક્રમ મન વસી, વખાણુ ઉપમા તેહની કરી. ૨૮૭
વિહવા કીધો રાજાની રીત, દાન આખ્યા ધરીને પ્રીત,
સુખાસન રથ ને ભડાર, હસ્તી ઘોડાની બહુ લાર. ૨૮૮
એક જમાત ને બીજે બ્રહ્મ, જો જો તેહનું ભગ્નું કર્મ;
સર્વ દેશ માહે છે મુખી, ગામ વીસ આખ્યા છે લખી ૨૮૯

ચોપાઈ ન ચરણ છે, બાછીના નથી ૨૭૮ થી ૨૮૦ આ ત્રણ કડીને બદલે કે મા માત્ર
આ બે પંક્તિઓ છે—આનંદ ફેડો અતી ધણે, વરતો જ્યજ્ઞચક્ર, દેશ બાધાનુ દુખ
મધુ દીકો વીમનો તન ૨૮૧ સી૦—કે સી ભરતાર શીતલ થયું, મહામહોચ્ચ મન
થયું કે હોય એહવું—કે, તેવું શીતલ તમને થજે, મજ ન સકે કાચ ૨૮૩ આ કડી
કે મા નથી ૨૮૬ કરી હિ ધણી ધન—હિ ધન બધાની ધર્મ ન તણી ૨૮૯ ભગ્નું

આપી સમરિધ ગિજેયીધણી, પુત્રી પરણાવી પોતા તણી;
 નવા મેહેલ પોતાની થાસ, વજર કરીને રાખ્યો વાસ. ૨૬૦
 મહેલો વિવાહ કીધો જોડ, ખીછ વાર પરણાવી તેડ.
 જોડને પુન્યની ધંધા પૂર, તેડને પ્રજા હજુરાહજુર. ૨૬૧
 પુન્યે મહ ખીડા નવિ કરે; પુન્યે ઇકાતેર સૌને ગિરે;
 પુન્યે જશ કીરત વિસ્તરે; પુન્યે આપ તારે ને તરે; ૨૬૨
 પુન્ય થકી નહી રાજા ડંડ; પુન્યથી હારે હરામી લંડ,
 પુન્યે ટાણું ન લાગે અંગ; પુન્યથી સાંપડે રૂડો સંગ; ૨૬૩
 પુન્યે પુત્ર ને પરિવાર; પુન્યે હોય સુકુલની નારી;
 વિક્રમનાં કામ જે કર્યા, પુન્યે દેવામાં સખળાં ધર્યાં. ૨૬૪
 પુન્યે રાજસમા સન્માન, આ લોકે પર લોકે માન;
 સંપત સાદ કરજ્યો (સહુ) પુન્ય, તેહથી રૂં નથી કાંઈ અન્ય. ૨૬૫
 સજો ભોજ કહે પુતળાં; જોડેલો વિક્રમ રાય;
 તેહને મહિમા સાંભલે, પાંચે પાતિક જાય. ૨૬૬

હિ જિયું ૨૬૧ પ્રજા હિ હરિ ૨૬૨ પુન્યે ઇકાતેર સૌ-હિ પુન્યે દુગ્ધન
 પાછા ફરે ૨૬૪ ટાણું હિ ચેટક વિક્રમનાં-હિ વિક્રમે મનમાં જે કર્યા પુન્યે
 દેવામાં-હિ તે પુન્ય પરતાપે સરવે સર્વા ૨૬૪ થી ૨૬૧ ને બદલે કે. માં-

મહીપતે મરપ રચો, પરણાવો બહુ પ્રીત,
 ફંના પોતાના પદોહતની રૂડી રાજસ રીત.
 ધણ બધાની ધરમની ભોજ કરાડ ગામ,
 જસ જગત બાધે થયો, નવે ખડમાં નામ
 પેહેલો જોડા વિનાહ મયો, તેડી કના હેવ,
 સગા સહોદર ગામસુ નાત પત સમેત,
 ત્રાજાને પત્રે લખી આપા ગામ ગુણુ વીસ,
 વજર કરો તે વીમને પાત્ર નમાણું સીસ
 રૂપ હોય નાપીક લણુ તેહને મન કાંઈ ભાર,
 ભજ કરો તે નીમત ખરચો દ્રવ અપાર

વાર્તા ૮ મી-ધનવંત શેઠની વાર્તા-કુહેનાર પુતળી લક્ષ્મણા

કુહા

બેટો બોજ સલા કરી, તેજા રિપ્ત સુખણ
મુદુરત શુભ આપો મુને, જોતિક બેઈ પુરાણ

૧ આનંદમાળ પા નો વધારો - ચોપાઈ

પરથમ મણુપતના પુત્તું પાચે, તેત્રીસ કોઠ પેહેલો પુનયે
સદા મીવજી ફેરો તે પુત્ર, સંબાળ્યા કદા ધરસૂત્ર
દીપા કરીને આપો જુન્ય, તેા જોવુ અક્ષર લૂ સુધ્ય
રતનચતામણી અપરમપાર, સપત્ની સમરથ ધરમા સાર
પરથમ નામ જુણપાથ તણ, સૂત્ર કામે સમજા અતી ધણ
જ્ઞમતનયા, માતા સરસ્વતી, પુરો આસ મારી શુભ મની
મર ઉપર મરણા કરો, જુધ્યરતા લમ બાહે ધરો
સાચી સવપનપુર સાંખ્ય, શાળ રામેય સ્વપ આપે રીધ્ય
નોધારા કરી આધાર, હેરી લૂ મોદોમી દાવાર,
જેતવનાથ મોદોદાઃ માદારાજ, તુજ પરતાપે રેદેમે વાજ
માહા મનોહર રૂઢ રૂપ અતીસે કામ કરે અનુપ
તેદને સાન તુજ સરો હોરો, તેદને ગાથ ન સદે કાપે
કૃષ્ણ, કરણાનીધ્ય, રણછીડ, કલ પશુભામ આપે કરને
ધર્મકમલ કદાવે કીરવાર, બરી વાતમાં રાખે બાર
દ્વારામતીમા વાસ્યે વરો, સુખ કામ તેા તેથી યરો
દેવે સકલ ધરના દરે, કામ આદાં કોરેથી કરે
પરમેશ્વર નામે ચાલું પવન, વરણું વેગે વીક્રમ ચરીત
ધાર નજરી તણ સુખ રૂપ, જોજ રાચેજ બારે બુપ
દેવરથ ત્યે દાના મણે, સમુત તે સંધીકજ તણે
દાના તે કદાવ્યો દેશમ, લાલક પુરુષ લપૂવેશમા
બહાર કે જીયુકના બદે, ના અક્ષર કોદોને નવ્ય કરે
પડીત પામે જી સવાલાય, સદ્દાજ પુરાણ તત્ત્વી દેવરાને સાય
બાઠ ચારણ ને આરે કવી, નૌઘમ વાત તેા લાને નડી

પુખ્ત નક્ષત્ર પૂરણુ તિથિ, સિદ્ધ યોગ શુભવાત,
ધન લગ્ને મુહુરત શુભે, અમૃત ચોધડિયું સાર. ૨
બાધું નગર ભોજન કરે; વાળે તાલ મૃદગ,
મથી અલેખે મેદની; રાજસ રૂડો રંગ. ૩
ગંગોદકે મરજન કરી, આસન બેસે જિમ,
'માં માં' કહીને લક્ષ્મણા, તે વેલા બોલી તિમ. ૪
ભોજરાજ! મહા મહિપતિ! રખે ધરણ પાપ,
એ સિંહાસન ધ્રુવું, (તિહા) બેમે વિક્રમગાય. ૫

દુહા

સસલાયણુ, પરદુખદરણુ, કરણ કામનિધિ ધામ,
તે સરિખા પ્રાક્રમ કરે, (તે) બેસે એણે ઠામ. ૬
કહે ભોજ સૂણુ પુતલી! સૂણું કાન હું તેહ,
વિક્રમ મહિમા સાંભળું, ધરુ હૃદયસ્પૃ તેહ. ૭

કે પડીત પુરાણી વેદીયા, ભાગવત બારથ લાધે બેગીયા
નવે ખડમા તેહને માન્ય, ગાંધીદાસ સરખા પરધાન
દીધા કામ અધીકા આપ, પોહોડો તે તેનો પરતાપ.
સરસ્વતીને તેહને સીર હાથ, પરસન છે ચૌદ લોકનો નાથ
સરસ્વતી જરેહેને સુદ વસી, તેહને હજુમ નવ રહી કમી.
બાને વચન તે સફલે ફળે, અશ્વીત વીલા એતો કરે.
કાંધીદાસ ધરમ પુખ્ત ધસે, ભોજરાજ પાસે ત્યે વસે

૧ પછી કે પા-પડોત મવા અનેકધા, ભેગી મવા છે પામ,

તિજે મહુરત સાધીયુ સાચુ બોલી ન સાચ

પછી પા-સુખ વેલા ત્યે સાચવે, અતીસે મન હલાદ.

આખો દિન આનદમા વાળે નફેરી નાદ

૪ વેલા કે વેલા, કરી પા કરુ ૧ ધામ કે નામ ૭ હૃદયસ્પૃ કે કરુ

૧ ૧ પછી પા-દેજેજુ નગરી અતી અનુપ, તાહા વસે વીક્રમ નર પુપ
નવ ભોજન પોહોડો સ્યે કામ, સુદ પામે છે બાધુ ગામ
તેરભોજન છે તાહા લંબાઈ, વીગ્તાર અનેપમ રૂડી સમર્થ.
રૂડો મેદલ ને રૂડા ચોક, અનુવાચ ગુણવંતા ગોખ

ચોપાઈ

દંદે પુતલી સાંભળ્યે રે રામ! દંડું વિક્રમનો મહિમાય,
 નવતેરી ભેજન વિસ્તાર, નગર અનુપમ સધળું સાર
 ઘેરે ઘેરે પૂજા પરમેશ્વર તણી, અનેક શોભા બીજી ધણી,
 સહુને નારાયણચર્યું નેહ, માગ્યા વરસે છે શુભ મેહ.
 ફળે વનસપતિ ભારુ અદાર, નહી વ્યાધિનો ભય લગાર,
 ભગાબ્યાસ કરે બહુ જતિ, પતિવ્રતા વ્રત પાળે સતી. ૧૦
 રિકમમેનની વરસે વ્યાધી, જૂઠું મુખ નવિ જાહે વાધી,
 જનિક વિમુખ હો નવિ જાય, માગણના મનોરથ થાય. ૧૧
 હરિદયા સળે સડું કરણ, વાસ વસે અષ્ટાદશ વરણ,
 લખેશ્વરી વસે ભખ બાર, સદસપતિ તો અપરપાર. ૧૨
 હારિદયજ વસે છે અતિ, વાહજુવટી મોટા અધિપતિ,
 સવાલક્ષ ધર અગ્નિદોનિયા, પામ્ય લક્ષ ધર પ્રમોદનિયા. ૧૩
 વેદ ગુપ્તિ કરે વેદિયા, બ્રાહ્મણ સાંભ તણા બેદિયા
 ભયા ભયા વસે બહુ લાદ, પિંગળ તણા બણે નિત પાદ ૧૪
 અધિક સાહ આવે તિહાં અરથ, આપે રાય ધરેશોગરથ,
 સહુનો બોલ મન માહે ગણે, ના અક્ષર ભણે નવિ બણે. ૧૫

૮ ૬૬ કે પા વાણ ૬-૧ પછી ખા

નહી કોને વ્યાધિને શોધ, મુખ પામે છે સધલો દોષ

૧૦ મન કે ધરમ ૧૦ પછી ખા -

બ્રામણ પાને ૬ પદ મરમ, હો નવ ચાને તાહો અધરમ

૧૧ વિમુખ કે નીરમુખ ૧૨ સહુ પા નીલ બાર કે પા મ્યાર ૧૩ અગ્નિદોનિયા
 કે અગ્નોતરી પ્રમોદનિયા કે પરજોતરી ૧૪ બલા બયા કે બુપતસાદ નિત કે
 પોડા ૧૩ ૬ આવ પા રત બાર મોટા અધિપતિ પા તો લાવજ બાર ૧૩-૧૫
 ખા - વ્યાપારી વસે છે સણા, કરે વ્યાપાર નવ રાણે મણા,

વસે નાણાવગી ને સતી, સીવ ચોરાસી વસે તાહો જતિ

બીજી વગે અદારે વર્ણ, કથા શ્રીરત સજે નિવ કરણ

૧૪ બલા બયા પા બુપત વત બહુ પા છે પિંગળ પા બળે પરીત પોહોડા
 નાહો પાટ ૧૪ પછી પા ચારણ વસે તાહો સદસજ ન સાત, નવ નનની વાને છે
 વાત ૧૫ પછી ખા -

એક દિવસ બેઠો છે રાય, વિચાર કરે આપે મન માંય;
એકાંતે તેઓ પરધાન, મહિપત્યે ઝાઝાં દીધાં માન. ૧૬
તેડા હરડાં લંડારી ઘેર, હું પૂછું તેહને આ પેર.
માલ ખખનો હોયે દ્રવ્ય, તે સંખ્યા કહે મુજને સરવ. ૧૭
તેહનો પાર મનમાં હું લેજી, પછે ઉત્તર ઘટે તે દેજી. ૧૮

કુહા

કહે લંડારી ભાવસ્યું, સાંભળ રાયજી! બુધ,
તમ ધરસમરધિ અતિ ધણી, અષ્ટ સિદ્ધિ, નવ નિધ્ય. ૧૯
જેહને પાસે પુન્ય છે, જેહને શિવનો સાથ,
હરસિદ્ધ હજુર છે જેહને, તેને નવ નિધ્ય હાથ. ૨૦
ક્ષમા રપિયુ ખડગ છે, મેહેર રુપણી મોટ,
સલરુપીયું (જે) સાજ છે, તેહને સ્થાની ખોટ. ૨૧
મહારાજ સરિખા મહિપતિ, દાનશીલ, સુપાત,
તિહાં ચિતામણિ વૃક્ષ છે, ધન તે કેહિક માત્ર. ૨૨
અહરનિશ કર કરે ઉપરે, 'આપ આપ' કહો એહ,
કામધેનુ તે કુઝણી, તે માંહિ નહિ સંદેહ. ૨૩

ચોપાઈ

ત્યાર સુધી છે પુન્યનું કામ, તાર સુધી લય્યો છે દામ.
એકલો બિલ લંડારિઈ કલો, તે રાખઈ મનમાં લલો. ૨૪

બી ન વસે સોની સુવાર, ધાવી મોની અપરમપાર

તેડની મપીર મરે નવ કટે, બોવ વચન પોતાનો પટે

૧૬ મેં પા કરો ૧૭ ઘેર પા પેર તેડને પા કહેઈ પેર મ્હો કે મ્હો.
૧૮ લેજ, ૧૯-પા લેયું; ૨૦ પછી પા -દ્રવ્ય આપણે જોધરે સાર, આપણા
ધરના કેટલો બડાર ત્યં સમજાવો અમને આજ, દ્રવ્યનુ તો દાટી છે કાજ. ૧૯-૧
પા મા નથી અડઠ પા વિવિધ મકાર વિધ ૧૯-૨ પછી પા લક્ષ્મી પચાગ તાદરે,
નોતમ ધરમા નીધ્ય ૨૦ પાસે પા પામું પુન્ય છે પા કે પુન્યનુ ૨૧ મેહેર-પા.
પાન ધરે અડસતીસ તેડને-પા સેવા કરેનીત દીમ ૨૧ મોઠ સરિખા કા સરિખા
જો મુઠ ૨૨ સુપાત કે મુજપાત્ર. ૨૩ કરો કે પા અડસતીગા કર ઉપરે ૨૪-૧ પછી

ધનસચે દીમે નદિ ધણું, માહરે કામ તે ધન જ તણુ,
 (કા) દુખિયો આવી માગે ગરથ, તે સરે કિમ માહરે અગથ?
 દુખભજનનૂ વરત જ જશે, તાહરે માહરે સિ ગત્ય ધસ્યે?
 કહેવો પડ્યે મુખથી નકાર, તેહથી મરણુ લાગ સસાર. ૨૬
 જીયો જેણે પુન્ય આચર્યુ, જીયો જેણે સાધેને કમ્યું;
 જીયો જેહનો જસ વિસ્તરો; જીયો જન નિધન નિસ્તરો; ૨૭
 જીયો જેહને સારો કલો; જીયો જેણે દરિરસ લલો,
 મનુષ્યાદેહ જીયાનુ સુખ, ટાલિઈ ને દુખીયાનુ દુખ. ૨૮
 દુખ ભાગે ને હોયે ગરથ, દ્રવ્ય વિના સરે નદિ અરથ;
 ઈષ્ટ ઉપાસી આણુ ધન, તાહરે માહરે માને મન, ૨૯

પા પુન્ય મતા પાણુ ન જોસાવમો, એહેવો જીન કહું છું જીયો ૨૪-૨ કલો પા. આપ
 તે-પા સત્ત હરસાધવશ્યાય ૨૪ પછી પા મા ૨૪-૨ ની જ પુનકમ્પિ મનાવી
 પક્તિ છે ૨૫ પછી પા - ધન વડે રહેલું મુજ લાજ, ધન વીના સરે નદી કાજ
 સરવથી મોહોડું ભગો ધન, ધન વિના નવ ચાલે મન

૨૦ પછી પા -

ધન વિના મુયો નર જાણુ, ધન વીના પોહોરો પાપાણુ
 ધન વિના નવ પામે માન, ધન વિના નવ દેવાયે દાન,
 ધન વીના મુરખ કેહેવાયે, ધન વીના વિદેસે ભરે,
 ધન વીના માને નહીં કાર, ધન વીના નવ રહે કો બાર
 ધન વિના તે સાની સરમ, ધન વીના કરે સા ધરમ,
 સરવથી ધન મોહોડું ભણુન્યા, કાઢા પુરસ અતર આણતે

૨૬ તેહથી કે તેણે ૨૭ વિસ્તરો કે પા વિસ્તરે નિધન ક્રૂ નેધન જીયો
 જનન કે પા જીયો જેહની આસ જ કરે ૨૭ પછી પા મા વધારો -

જીયો જે નર ઉપર જોત, જીયો જે નર પારે કોન
 જીયો જેહ કેહેવાયો સાર, જીયો જે જન રોડો બાર
 જીયો જે દુખીયાના ટારે દુખ જીયો જે ભુખુકની બારે ભુખ
 જીયો જે મઈ સકલ માપસ્યે, જીયો જે કોને દામ આપસ્યે

૨૮ પછી પા જીયો જેણે મીવ પૂજન કરા જીયો જેણે ધાન હસ્તરના ધરા,
 જીયો જે અમૃત વાગી વહે, જીયો જે યરમેસ્વર રાય રહે

૨૯-૧ પા મા નથી

- વડા વજ્રને સુંધું રાજ્ય, તે વેળાઈ કર્યું સરવ તાજ્ય,
ગુઝ ન કહી કે સાથે ધણી, પત્યા પંથ અવતિધણી. ૩૦
- અકલિત તપ ધરું છું અંગ, ઇષ્ટ આગીઉ છે તે સંગ,
શરીર ગાતડી વાલી કસી, ચાલ્યો ગામ મૂકી રણુ ધગી. ૩૧
- ખડગ કાઢલું કરમાં ધરી, હાથે હરસિદ્ધ મનસા ધરી,
મહા અરણ્ય ગયો જાહરે, શિવ દેહરું દિહું તાહરે. ૩૨
- પશુ પંખી નહિ તિહાં માનવી, નહિ જક્ષ કિન્નર દાનવી,
તેહમાં છે ચિંતામણિ લિંગ, કરે રામ તેહનો જર્થ સંગ. ૩૩
- દેવ તણું કીધું દરશન, મનમાં મહીપત્ય થયો પ્રસન;
આસન વાલ્યું મન દહ કરી, બેઠો ધ્યાન શંભુનું ધરી. ૩૪
- તણ નિદ્રા, ઉઠક ને અન, વશ કીધું પોતાનું મન,
એમ કરતે ગયા દસ દિશ, તોહે પ્રસન ન થયા ઇશ. ૩૫
- ચરણ અંગુઠે ઉભો થયો, એક માસ એમ કરતાં ગયો,
ઉઠ્યા ચરણ ને હેઠું શીશ, જાપ જપે મુખે જગદીશ. ૩૬
- તણ પક્ષ એમ કરતે ગયા, તોહે શિવ મન નાવી દયા,
સદાશિવે જોવાને મન: જોઈઈ કેહવો છે રાજન ૩૭

હુહા

રાજાઈ મન વિચારિયુ, મનસા સિદ્ધે જોય,
આ કલિયુગ છે કારિમા, બધ વિણુ પ્રીત ન હોય. ૩૮

૩૦ તે વેળાઈ કે પા તે વેના ૩૦ પછી પા નો વધારો-

ચાલો પથ તે વીક્રમ વીર, નામ તણુ રણેવા નીર
કામ કરવા ત્યે પોતા તણુ, નીસરા બાઝારે રહા નટી ફાણુ

૩૧ વાવી કે. ગાડી રણુ ફા રણુમા ૩૨ મહાકુ ફા કાપી ૩૨ પછી પા -
રણુમાં શીવનો મત્ર જ બાણે, બધ કાલો મનમા નવ ગણે

૩૩ કરે કે પા કરો ૩૪ પા દેવ દેવ તણું તાંહા પૂજન ૨૩ ધાન
પરમેશ્વરનું મન ધર બેઠો પા હેત્યે સમરા તાંહા શ્રી હરી ૩૫ પછી પા કાટ વેડે
પોતાની કાપે, દો નડી રાજ મન માંયે ૩૬ મુખે-કે અહો રાજર દિશ ૩૭ પછી પા
બાવ બગતી અતરથી કરે દહ, સાથે પોતે દવ પરે ૩૮ મન કે. જ્ઞાન ૩૮ પછી પા

અજવધ અધિકાં કરે, નાસે દેખી વાધ,	
માટે પ્રગટ દેખાડીઈ, બલિયાના બે ભાગ,	૪૭
મેા વરસ બેઠા લાંબીઈ, ઈશ્વર ન ધરે ઠરણ,	
દેહકંટના દુઃખ થકિ, મોટા જનને ચરણ.	૪૦
આજસ મોડિ ઉઠિયો, તજ્યો મનનો શોક,	
આપું હત્યા એહને, સ્તુત્ય કરાવી ફોક.	૪૧
નાલીકરમ રામ સાધિયો, પ્રકાશ કરિ નસખવ,	
પ્રથમ શિવ પૂજન કરું, પછે કરું દેહકાલ.	૪૨
પ્રથમ છેદી નસ ચરણની, ચાલી રુધિરની ધાર,	
પાઠ તોત્ર શિવજી તણા, કીધો મુખ ઉચ્ચાર.	૪૩
સવા ધડી સુધી સળ્યો, દક્ષણ ચરણ તો એક,	
પછે વામચરણ ઉઠિયો, કીધિ ધાર વગેક.	૪૪
વારો દક્ષણ કર તણો, પૃથક પૃથક નસ છેદ,	
ચાલી ધાર તોણિન તણી, પોતાને નહિ મન ભેદ.	૪૫
ફેડે કમલ પૂજ કરું, સમરપવા માંડ્યુ શીશ,	✓
પ્રસન થઈ પ્રગટ થયા, દુખનિવારણુ ધીશ.	૪૬
સા માટે તૂ દેહ તજ્યો જોખ સધાતે જાગ્ય,	
તુજને હૃ પ્રસન થયો, મનવાંઝિત ફલ માગ્ય	૪૭
ધરી વેશ અવધૂતનો, બાલ્યા નિર્ભય નાથ,	
સગીર શુભ સાજો કર્યો, શીશ ફેરવ્યો હાથ.	૪૮

બ્રહ્મ જારય તો સરે નદી, કરુ મોટાઈ કામ,
એમનો એમ પાડો વધ, તો બધે બાપનું નામ

૪૧ પ્રગટ દેખાડીઈ કે પરવગ દેખીયે ૪૧ કરાવી કે કરી. ૪૨ સાધિયો
પા સાધીયું દેહકાલ પા દેહનો કાલ. ૪૪ સળ્યો પા વસો ૪૫ પોતાને પા
બુધાવ ૪૬ દુખ કે પા. અથ ૪૭ પછી પા મા વધારો-પ્રસન થયા મદા
દેવજી, આપ કમવા પતી છી, બોતો નાથ સદુષ્ટ દેહે આનંદ થયો ચતુ દીગ
૪૮ ધરી પા ધરો ૪૮ પછી પા. માં વધારો-

ચોપાઈ

પુરણ દુઃખ સ્થૂં પ્રગટ્તુને, તે મન મૂઝી કહેને મુને.
મહારાજ ! કષ્ટ અમારાં કામ્ય, દ્રવ્ય અનર્ગલિ મુજને આપ્ય. ૪૯

માહરે દુખભજનનૂ વ્રત, સંકટ ભાગું જોતાં તરત,
માહરે મન તો તું દાતાર, ભારે અખૂટ આપો ભડાર. ૫૦

(તાહરે) શિવ કહે: સાંભળ્ય રે વીર ! રાખો હર્ષડા મહિ ધીર,
દક્ષણ સાગર કેરે ખેટ, જા રાજા ! તેમાં તું ઠેક, ૫૧

અખૂટ એસો ધ્યાન જ ધરે, કયીર તણૂ તે કંચન કરે;
કદમે છાહે કદલીનું વન, તિહા આપે જાગે રાજન ! ૫૨

તેહને મન છે અધિકું જ્ઞાન, દેખતા વાત તે દેશે માન,
આપસ્યે શુભ વસ્તુ તે કરી, રહેસ્યે મન તમારું કરી. ૫૩

તેને ઉક્ષખ્યાનું (છે) અંધાણુ, તેજપુજ જેમ ઉઘો ભાણુ;
કામધેનુ બાધી છે પાસ, નવપવન નવ બારે માસ. ૫૪

વારે બોવા સીવજી સાર, દુખ કષ્ટ છે અપરમપાર,
સા મટિ મરો છો તમે, દુખની વાત માઠી કોહો અમે

૪૬ પૂરણ પા મોહોટુ કહેને પા કહેને ૪૮-૧ પછી પા મા -

એહવી સીવજી બોવા વાણુ, સાભસ રાયે તુ અતુરસુભણુ
તાહારે વીકમ બોના વીર, રાખી આપ રહેમા ધીર

૪૬-૨ કષ્ટ અમારાં કે માહરુ કવીમન ૫૦ ભાગુ ફા ભાગે
જોતા ફા જોતામા ૫૦-૧ પછી પા દુખીયા આવે દું બારણે, દામ નેધ્યે
સપ્ટકારણે ૫૧ હુદડા મોહે પા આપ રહેમા ૫૧-૧ પછી પા મા વધારો
વાન કર્યે મનમા ધરો, કદુ એક અમાર કરો દક્ષણ ફા દક્ષ ૫૨ ધ્યાન, ફા
ધ્યાન ૫૨-૧ પા મા વધારો -તેહવી વીલા ઠિ ત્રે પાસ, ધરો રાખ-નેજ વીસવાસ
૫૦-૧ પછી પા મા વધારો -આદર પી બોવારે બની, અદકાર નહો રાયે રતો
૫૪-૧ પછી પા મા વધારો -જાતકાર હસેજ નહે, ઉજેસ અદકો દોસે તાહે ૫૪
પછી પા મા વધારો -દક્ષણુવત છે તેહવી નેડ, કરે કામ ચોહોવે મન મેડ, દુખ
રોડવા રેદવટ જરો, સકળ કામના મીદિજ યસે કદમ છાહે ફા કદમ છા તીહા

તે જાળમે શિવનો પરસાદ, તિહાં રહે આણી ઉત્કાદ,
 જાણે પધારો તેણી વાટ, જાણવજાણે વસમે છે ઘાટ. ૪૬
 હાથ માહોરો તાહોરે શિર હોય, તુજને ગંજી ન શકે કાપ.
 એમ કહી અલોપ જ યયા, કોધી છે રાગને મયા. ૪૬
 કરી પારણ આપ્યો પંથ, ખીટ ન આણે કાહોની ચિત;
 દક્ષણ સાગર લીધી વાટ, આળે એક વાવડીને ઘાટ. ૪૭
 લાગી ત્રયા, સારું દીડું તીર, પછડો રાય પીવાને નીર;
 જોગણી ચાર રમે ॥ તિહાં, ચોપટ દાવ માંડો ॥ તિહાં. ૪૮
 રાગ તિહાં જઈ ઉભો રહો, જોગણી ચારે બોલ જ કલો:
 બાર્ધ! આળે અમારે કાજ, બાગી આજ કુધાની દાજ. ૪૯
 વચીને ચારે બાર્ધસું, આજે અમે મુખિયા થાપસું.
 વિક્રમ કહે: નાસી નહી જઈ, તુમ ચારેના હું ગુણ ગાઈ. ૬૦
 એટલું કરવા આળે (છં) કામ, નહીતર શીદ ખોળું આ કામ.
 એહની વાણી વિક્રમે બણી, હસ્યાં ખડખડી ચારે જોગણી. ૬૧
 કામ પારખું દેખાડો મુને, (તો) સાચી દેવ હું જાણું તુને;
 રમે દાવ સોગડાની જોડ, હાર જિતની પરડો હોડ. ૬૨
 ચારે જોગણી મૂકી મામ પ્રથમ કહે બાર્ધ! તાહરું નામ;
 કુણ જાણ? કુણ તાહરો દેશ? કિમ આળે? કિહાં કરે પ્રવેશ? ૬૩

૫૩ તે. કે પા દેને ૫૫ જાળમે કે પા જોડ. ૫૫ પછી પા મા વધારો:- સુધે તાંડા
 કરારે જાણે, ચીનમા આપે રૂડું ચાહો ૫૬ રાગને મયા કે પા રોવકને દયા. ૫૬
 પછી પા મા વધારો:- હયાવંત એ દીનદયાવ, મજ તણા વમે છે મનીપાવ.
 ૫૮ સાવું દીડું તીર કે સમરો ॥ નીર પા વાવળી તીર. ૫૯ પછી પા. રમે ગજો.
 ને સોગડા, બેડાં છે સરવ એડાં ૫૯ જોગણી કે બાઈયે બાઈ કે. પા બલે
 ૬૦ આજે અમે દે. પા આ સ્યાન ૬૦-૧ પછી પા. મા વધારો:- બલે તમે
 પધારા આજ, સરવે સર અમાર કાજ. જાણે પા. જાણું તુમ પા. તમ ચારે ને હું પા.
 ખાણું ૬૧ પછી પા માં વધારો-એ સું બોલે છે માનવ રૂપ, બારે દીવ તો છે રૂ
 ગુપ. ૬૨ રમે પા રમું. જોડ પા. કેડ પરડો. પા. પરડું ૬૩ પછી પા.-ત્યે

નગર જોણી જેઠ અનૂપ, શિવસેવક હું વિક્રમ ભૂપ,
પરદુઃખલંબન કારજ કરું, દુષ્ટ સંધાયે આયુધ ધરું. ૬૪
ધરવા બેઠો'તો શિવનું ધ્યાન, મનસા સિધ્ધે દીધૂ માન,
માહોરા મનમાં હતો અરય, મેં કહ્યું જે આપો ગરય. ૬૫
તાહરે મુઝને કીધી દયા, વચન એક કહીને ગયા,
સાગરબેટ અવધૂત જ પાસ, જયોતમે તિહા પોહ્યે આશ. ૬૬
જતો હતો હું તેણે કામ, આવી પોહોતો આણે કામ,
તમે કહો તે તો કીજીઈ, આ તન તો હાજર કીજીઈ. ૬૭

હુહા

તાહરે બોલી યોગણી. બહે બોલ્યો તું બ્રાત !
જો અણુબોલ્યો તૂ રહત, તો તમને અમો ખાત. ૬૮
તૂ સેવક હરસિદ્ધનો, અમે તેહની દાસ,
બહે પધાયો વીરો તું, પ્રીતે અમારે પાસ. ૬૯
સાગર તટ છે વેગલો, ખટ મહીનાની વાટ,
પાઉ પાળે કિમ જર્યો, વસમા તેહના ધાટ. ૭૦
જીજી આપૂ પાવડી, પેહરો રાજ પાચે,
મંત્ર બણી મનસા ધરો, સાગરબેટે જાયે. ૭૧

ખતાનો અમને આજ, તો તમારૂં સરસે કાજ ૬૬ કીધી ખા દીધી. ૬૭ પોહોતો
ખા પોહોતો હુ આઠ-કે ખા -દેવી છે આજ્ઞા દીજ્યે, દો માન તો કર જોડીયે,
નદીતર માન તાહરે મોડીયે; પછી ખા મા જ-તેહવી વાણી વીકમે કહી, તે જોગણીએ
મનમાં લહી ૬૮ યોગણી કે જીગણી તો તમને અમો કે તો તો તુજને- ૬૯ પછી
ખા મા વધારો -

બહે આપુ'ઈ માહરે, પુર પેટ બરાત
આનરદાયે ઈ ઉગરો, નદીતર તમે મરાત.

૭૦ પછી ખા -નવુ છે તાડા દોઢધૂ, તમે જવસે કેમ,
સાચુ બિાવ સલણણા, નવ દોઢો તો માદરા સમ.

તિહાંથી અગ્ય તાહરો સરે, પુરણુ માર્છ કામ,
નેત્ર મીચીને મન લણો, જ્યુ જિજ્ઞેણી ગામ
હરખ્યો રાજ મન વિષે, સફલ થયો આ દિશ,
પાખ્યો મન કેા કારિમો, પ્રતાપ ઉમપાઈશ.

૭૩

૭૪

શોપાર્છ

મહી પાવડી મન જ ભણ્યો, વિશ્વાસ રાખ્યો ઈશ્વરનો વણો,
મીચ્યા નેત્ર હરખે જાહરે, સાગરમેટ દિહો તાહરે.
દીગી કેલ, શિવદેહર, વન, એ ઈધાણે હરખ્યો રાજન,
ખેડો આપ જઈદિદરા માહે, અનવૃત્ત આપ ખેડો છે તાહિ.
નખ્યો ચરણ પ્રદક્ષણા કરી, અનધૃતે નાણી જયરી,
શિવના મોહલા ભસે આવિયા, તે તમે મન માહરે બાવિયા
જાહિ ખેસો, સુખિયા ચક્રરહો, કામ હોય તે સુઝને કહો,
પધાણો તુ મહાદાનેશ, પવિત્ર કીધો બાધો દેશ

૭૫

૭૬

૭૭

૭૮

૭૨ તાહરો કે સારા જ્યુ ક્રા તો નરે ૭૨ પછી ખા. -

એકજુ વચન કહું જોતણી, સાખજુ વીક્રમ રાયે,

દલ રીમૂ તે અલી ધણુ, આનહ અગ ન મારે

૭૪ ઈશ્વરનો પલો ખા દિવર તલો ૭૪-૧ પછી ખા નો વધારો -

ગ્રીસવામે તો સીધજ હોને, વીસવાસે કામ સવજા હોયે

વીસવામે તો મન જ ક્યે, વીસવાસે તો બાતી મદે

વીસવાસે દિવર મદે આપ વીસવાસે બજે સીવજપ

વીસવામે ધારે છે ધરમ વીસવાસ વીના ક્યે નહીં કરમ

વીક્રમે વીસવાસ રોડો કહે, વામી અમરન જ્યેન્દ્ર વરે

૭૭-૧ પછી ખા જ્યે દોને મનની મમના, રૂડી પામે તમારી નામના

૭૭-૨ દોનેસ ખા નરેસ ૭૮ ચાલ્યું ખા તાહરો ૭૮ પછી ખા -

ધરમે થાયે સવજા કામ, ધરમે થાયે બાધે નામ

ધરમવન મોહોટો નલુવોઃ ધરમવન પાચમા પરમાણુજો

ધરમવન મોહોટો કહેવાને આપ, ધરમવત્તો પોહોટો પરનાપ

ધરમવત્તો માને કાર, ધરમવત્તો બારે બાર

ધરમવત્તો માને કોલ, ધરમવત્તો ઉપર બોલ

સહુથી મોટું તાહરું કર્મ, જેણે પાલ્યુ છે બહુ ધર્મ,
માત, તાત, ધન્ય તાહરો વેશ, ધન્ય બેજેણુ એ માલવદેશ.

૭૮

કુંહા

કહે વિક્રમઃ માહારાજ છો, દેવ તણા અધિદેવ,
એવડી ઉપમા શાને કરો, હુ કરું તમારી સેવ.

૭૯

હુ આહારી છું અનનો, ગરજ તણે વસ હોય,
હું જાણુ છું મુઝ સમો, નહિ અપરાધી કોય

૮૦

આજ ધણુ પાવન થયો, દીડું દિવ્ય દરશન,
અવતાર સરૂઝ માહરો થયો, એમ કહે રાજન.

૮૧

મહારાજ! મહિમા તમ તણો, મનવાંછિત ફલ આપ્ય,
પરદુઃખલજન નામ છે, તેહને સ્થિર કરી આપ્ય.

૮૨

ખરયૂ ધણો ખુટે નહી, તે જોઈઈ ભંડાર,
તે લેવા હુ તમ કને, આળ્યો છુ આધાર.

૮૩

પરોપકારે ખરયવા, રાખવા પ્રતનું નામ,
હુ તો તાહરો પેટિયો, શેર એક અનનુ કામ.

૮૪

ઓપાર્થ

એહવી વિક્રમે વાણી કહી, તે તો સિદ્ધે મનમા લહી,
વિચાર કર્યો પોતાને મન, અખૂટ એહને આપુ ધન.

૮૫

૭૮-૨ વેશ પા દેશ પછી પા -ધન વીક્રમ તુજ નામને, ધન હુ ખબજણુ તુજ
કામને. ૭૯ કા. શાને કરો પાછી મુને ૮૦-૧ પછી પા -હું રોવક હરમીથનો, ૮૧
દાસન કરો દાસ, હું મર હું તમ તણો, હું આળ્યો તમારી પાસ ૮૦-૨ પછી પા -

કબુધી માહારી ધણી, સુબુધી નહી લગાર,

નીચમા નીચ અતી ધણો, હું તમ મયે પામુ પાર

આહારી કા આહારિ ગરજ તણે ૮૧ યરો કે થયુ દીહું-કે પા. કાબુ
તમ દર્શન ૮૨ મહિમા કે પા. દરશન તણો કે પા તણુ તેહને કે તેનું
સ્થિર કે સ્થિત ૮૩ ખરયુ પા ખરય ખબજણુ ખુગિરો ૮૫ કહી પા બળી તો
પા માહા વહી પા ગણી ૮૫ પછી પા મા વધારો

આપ ગુહમાં જઈ આવિયા, એક વસ્ત રૂડી લાવિયા, ૪
 આપી રાય વિક્રમને હાથ, બાહ્યા સિદ્ધ રાગને સાથ: ૮૬
 તેજંતુરી છે એહનું નામ, એહથી ચાસ્યે તમારું કામ, ૮૭
 સિદ્ધ છુટીઈ પારો મરે, તેથી કામ સહુકાનાં સરે ૮૮
 કનકલતા નામ છે વલી, એ છુટી કા જવરલે કલી, ૮૯
 અમુદ્ય વસ્ત છે તે લીઝીઈ, હું કહૂ તિમ કનક કીજીઈ. ૯૦
 ઇપન તોવા તોલ કથીર, પા રતી છુટી કેરૂ નીર, ૯૧
 તાપ અડયાથી કંચન યસ્યે, દ્રવ્ય રૂપીકાં દરિદ્ર જ જસ્યે ૯૨
 નવ કોટિ ટંકા જેણે સળ્યા, ધેર ફરકે તેહને ધન, ૯૩
 ઇપન કોટ ટંકા ધરવાદ, જેણી લુગલ વાજે નાદ. ૯૪
 એહની અધિકુ ધન જેહને ધેર, તેહને તળરક લાગે પેર, ૯૫
 કે મરે, કે ધેવો થાય, ધન તે એલે વેલે જાય. ૯૬
 ઇપન કોડ ટકા જે નામ, નગદ લગાર ચાસ્યે એ દામ, ૯૭
 અમપ આમુપ અદકો હવે, કોટિ સુધી મામુસ ભોગવે. ૯૮

જરેથી એહેનુ ઠારજ સરે, કામ પરમાર્ય નતે કરે.
 કે દુધીયાના ટાલે દુધ, કે લીપુકની બાગે શુધ
 થાયે મનોહર એહેના કાજ, રૂઠો એ તો છે ૭ રાજ

૯૯ કે પા આવીયા લાવીયા આપી- ને જાહે પામા આપી વીક્રમન
 હાથમા, દેવતા સળન સાથમા, પરસન થયા તાહાં ભોતો નાથ ૮૭ તેજંતુરી કે
 પા તાજમતરક ૮૯ કથીર પા કે સ્થીજ પા-કે પા પા સ્યે રતી માહે
 મેહેલો ખીજ ફરીદ્ર કે ફરદર ૮૯ પાજી પા -

દ્રવ્ય કછી તો ચાને પુન્ય. દ્રવ્ય વીના તો સરવે સુન્ય
 અજાન હોયે ધરમા આય, માન ચાને તે સપરો સાય

૯૦ ધર પા કે બાહાર ૯૨ એહની પા એહથી તળરક કે તણ રાગ
 જરથ, પા નેવમ ૯૧-૧ પાજી પા-એથી અદકુ છાજે નહીં વાજી એહેવી સામ્યે કી.
 ૯૧ પાજી પા-ધન ભોગવવા કાયે નવ રેલે, દુધ સરીર પોવાની દેલે ૯૨
 અમપ હવે કે પા મહુ ભોગવે કોટિ-કે પા કેટનું ધન માનવ ભોગવે ૯૨ પાજી

લે વસ્તુ તું હાથ જ ઓડ, થાસ્યે ટંકા છપ્પન કોડ,
તેણે તાહરુ દુ.ખ લાજસ્યે, દેવતાઈ વાજ્ઞ વાજસ્યે. ૯૩
આઠ પોહાર થાસ્યે આરતિ, ભ્રમ ન જાણે કે ભારતી,
ધજ ફરકે બહાર જ સાત, જુગતે જથ થાસ્યે વિખ્યાત. ૯૪
એક કોલ આપોજી મુને, સારી શીખ દેજી છૂં તુને,
ઝાંઝે રોગે મૃતગ શૂલ; ઝાંઝો લોભ તે પાપનૂ મૂલ; ૯૫
ઝાંઝા પુત્રે હોય કુલહાણુ; ઝાંઝી વિદ્યાએ દરિદ્ર જ જાણુ;
ઝાંઝે રૂપે ખાંપણુ હોય; ઝાંઝે વેપારે દેવાલૂ જોય, ૯૬
ઝાંઝી પ્રીત્યે રાઠ જ થાય, ઝાંઝે વેરે માથૂ જાય;
ઝાંઝી દાઢે હિમ જ પડે; ઝાંઝી ઝીએ કનક જ ચડે. ૯૭

શ્લોક -

અતિરૂપાદ્યતા સીતા, અતિગર્વેણ રાવણ. ।

અતિદાનાદ્વર્ણિર્નિદો અતિ સર્વન વર્જયેત્ ॥

૯૮

ચોપાધ

જો જીવ્યાનું હોઈ કામ, ફરી ન આવીશ આણે કામ,
હવે દ્રવ્યનો લોભ જ કરે, તો નિશ્ચે વણુ ખૂટે મરે. ૯૯
તેહ વાતનૂ વચન જ છો, જુટી સાધનની તાહરે હ્યો
દેએ કાલ વિક્રમ નરેશ, ન કરુ તાહરે પુર પરવેશ. ૧૦૦

પા-દેતે વસ્તુ આપુ છું હાથ, પરચન છે તુજ વેશનાથ ૯૫ દેડ છૂ પા દેણુ
૯૬-૧ પા મા વધારો -

ઝાંઝે રોગે જોડી નાડ, ઝાંઝે પેરે કરડી વાડ,

ઝાંઝે ભયે માણસ રાખુ, ઝાંઝુ ધન કોને નવ દારુ

૯૭-૧ પા પા-ઝાંઝો તરનારો જલમા મરે, ઝાંઝો દાતાર બધારે મરે,
ઝાંઝો સૂરો રણમા રહે, ઝાંઝો ચોર તેડને અદમ્ય ભેડે.

પા પા-ઝાંઝે હઠમે આવે ધન, ઝાંઝા મુરતુ નવ આવે મન.

૯૮ ફા બડી રણ જૂતા ઝોલા બજો ગર્વેણ રાવણ બડી દાનાશ છે રથો બડી

૯૯ પા પા-અગીસે કંડો નવ છીછયે, અમે આપુ તે તો લીછરે

કાન સાંભળી હશે ખ્યાતને, નથી લોભ માહુરી જાતને,
એ છુટીનું કહો ધંધાણુ, જાણુ સાચો સિદ્ધ સુખણુ. ૧૦૮
પૃથવી ઉપર, આકાશ જ તલે, પૂરવ જનમને સંચે મલે,
મધાણે જાણો તો કહુ, ચતુરાઈ જોવી લે તૂ. ૧૦૯
ગોરખ કેરા છે શિર શાપ, કહે તેહને બ્રહ્મહત્યા પાપ. ૧૧૦

છાપય.

કુલે તે મારમ વિચે, કુલે તે વાટે ધાટે,
કુલે વસ્તી ને રહેર, કુલે જલ ધાટે ધાટે.
કુલે દિન દિન તેહ, કુલે જે બારહી માસા.
દેખે છે દ્રષ્ટ અનેક, તેહના એહ તમાસા
મહિમા લહે મહાદેવજી, કે કા સિદ્ધ સુખણિધ,
ગોરખથી ગુણ આલિયો, કે પુન્ય થકી પરમાણીધ. ૧૧૧

હુહા

વાટે કુલે, ધાટે કુલે, કુલે બારે માસા,
ચનગી લેઈ કથીરમા મૂકે, કચન હોઈ ખાસા. ૧૧૨

ચોપાઈ

સિદ્ધ સમીપે જોઆ હાથ, આપી વસ્ત તે લીધી સાથ,
રાયે જાતને માગી શીખ, ન આણી મનમા કેહોની બીક. ૧૧૩

૧૦૨ પુરા જનમને સચે કે પા પુરવ જનમ સન્નેગે ૧૦૨-૧ પછી પા
બાધા દેસમા વીસ્તરી, મલ્યી ઉપર રહે ૧૧૩
ચતુરાઈ-કે ચતુરાઈ જોવી જે દ્રષ્ટ, પા ચતુરાઈ જે ચીતમા ચા ૧૦૨ પછી
પા -એહે મુલ બતાવું બીજો, એધાણે બોળખી કાઢો તમે ૧૦૪-૧ વાટ ધાટે કે
પા વાટવાટ વસ્તી ને રહેર કા વસ્તીને ૧૦૪-૨ કુલે જાત માટે ધાટે કા કુલે
જાતને વાટે ૧૦૫ ચનગી કે પા તનક કચન ૧૧૦ પા ચતુરદ દોષે તમામ
૧૦૬-૧ પછી પા -

લેઈ વસ્ત પોતે આપીયા, મન માટી પોતે મોડાપીયા
હરખ ધરુદા આધિકા યાચે, પોતે મકુલ વચા ૧૧૪

- ચઢી પાવડી, મીંચાં નેત્ર, લણ્યો મંત્ર અક્ષર શુભ ક્ષેત્ર,
કર્યું સમરણુ શિવનું જહરે, ક્ષિપ્રાતઃ દીઠો તાહરે. ૧૦૭
- નગર મધ્ય થયું છે જાણુ, વધાવ્યો વિક્રમ વીર પ્રમાણુ,
તેહ સમીપ આવ્યો પરધાન, મલ્યા બેડી દીધાં બહુ માન. ૧૦૮
- નિરધાય નિશાને વસિલા ધાય, નગર મધ્યે તે બૂપતિ જાય;
જેવા મલિયાં માનવ ધણાં, વેચ્યાં પુષ્પ તે કંચન તણાં; ૧૦૯
- પ્રભ ઉપર અધિકેરી પ્રીત, માનની મંગલ ગાઈ ગીત;
લક્ષપતિ જેવા આવિયા, વધાવા મોતી લાવિયા; ૧૧૦
- કરતુરીની બેઠે મહેક; શુભાખ અરગજા કરેા મહેક;
અનેક શોભા બહુ વિસ્તરી, પેઠા મહેલમાં હેતે કરી. ૧૧૧
- આનંદવિનોદમાં વીતી રાત, અરુણોદય ઉગ્યો પ્રભાત;
ગંગોદક શુભ મરજન કર્યું, પટ કરમ મત પુન્ય આચર્યું. ૧૧૨
- પુષ્પારક હનો તે દિસ, સોનીકાર તેડે દશ વીસ;
જાની તેહસ્યું કીધી શુઝ, પોતે જાણી તે આપી સુઝ. ૧૧૩
- જપન તોલામાં પા રતિ, કરે કંચન એમ પૃથવીપતિ;
પડાવે ટંકા હેમ જ તણા, એમ કરતાં દિવસ વીતા ધણા. ૧૧૪

રાયે જાણે છે. આપો કાલ ને. નેત્ર કે. પા. નેણુ. ક્ષેત્ર કે. પા. વેણુ. ૧૦૮ વધાવ્યે
પા. આવ્યા. પ્રમાણુ કે. પા. સુખણુ. બહુ કે. બોહો; પા. સુખ. ૧૦૯-૧ પછી
પા માં વધારો:-ટોલ મુંદંગ વાજે ૩ ધણાં, નાદ નકેરી સવણે સુણા.

નોખત વાજે છે બહુ અતિ, વીક્રમ રાયે મોહોટા મહીપની.

બેર બુંગલના થાયે સોર, અનીસે વાળ વાજે ઘોર.

૧૧૦-૧ પછી પા:-અપંગરાઓ કરે ૩ ગાંત, આંધવ આવી દેવાડે તાન. ૧૧૧ કા.
અપન. મહેક કે. પા. બહેક. પેઠા કે. મયા. ૧૧૨ અરુણોદય કે. પા. અરુણોદય
કા. ૧૧૨-૧ પછી પા:-દયા સૂર ને વાડાણું ચયું, સોલ સંતાપ સરવલુ ગયુ.
(નૂતો પ્રલિંગ પ્રયોગ) ૧૧૨ પછી પા:-સવળાં આખ્યાં ચૌદાન, બીજ દયણા ધન
ને ધાન. અનીસે તાંડાં કીધું છે પુન્ય, નીમેય માત્ર નવ રાખી નૂન્ય. ૧૧૪ હેમ જ
પા. તેહ ન. કરે પા. કરાવે.

ગોખૂં માનું, સોનીના ધણા, ખરા મધ્યાહ્નના તે પજા;
 આઠ ઠાકિ થયા બહારે, ધન બાર ફરકી તાહારે. ૧૧૫
 તમ તમ રાજનિ હિલટ થાય, કામ સવાયાં આલ્યાં જાય,
 ઈમ કરતાં થયા ખટ માસ, તે દહાડે પોહોતી મન આશ. ૧૧૬
 છપન કાઢીની સખ્યા ધઈ, વસ્ત્ર હૂતી તે ખૂટી ગઈ,
 ભંડાર ભર્યા પૂરા બહારે, વાગી લુભળ ગેળી બાહારે. ૧૧૭
 હરખ્યુ ધણું રાજનુ મન, અનરગલ દીડુ છે ધન.
 સુખથીલા મહીપત્ય મન વસી, નબર રહી જલુમ એકે કરી. ૧૧૮
 નિરભે થયો તે પોતે રાય, ઈશ્વરપ્રનાપે ગઈ ચિંતાય,
 સરવ થકી મોહું ધન નામ, સરવ અરથ સરે સિદ્ધ કામ. ૧૧૯

છાંપય

ધન માત, ધન તાત, ધન તે શ્રાત બજાઈ,
 ધન જૂપ, ધન રૂપ, ધન, કુસ કવિચતુરાઈ.
 ધન ધીર, ધન તેજ, ધન આદર, આચારી,
 ધન વિદ્યા, ધન વાદ, ધન જસ, દાન, કાતારી,
 ધન સ્વર્ગ, ધન દેવતા, ધન સકલ, બન કો કલે,
 દાન, માન, સનમાન ધન, ધન મહિમા ઈશ્વર મલે. ૧૨૦

૧૧૫-૧ ખા મા નથી ચોખૂ કે ચીડ ૧૧૭ ગેળી ફા વેગે બાહારે પા
 તાહારે ૧૧૭ પછી ખા-

સોનીને તો આપો દામ, મ્હે સોની થયું આપલું કામ,

સોની તો રહીયાલ જ થયા, પોતે પોતાને મદિર થયા

૧૧૮-૧ પછી ખા-પોતાને મન સુખસાતા થઈ, ઈન્ત આખર સરવે રહી ૧૧૯
 અરથ પા લક્ષ્મીથી ૧૧૯ પછી ખા-પર માહી બરો હોય ગરથ, યાસે મનોરથ
 પહોંને અરથ સરવ થકી-ફા સરવ થકી મોટું ધનમાન ૧૨૦-૧૨૧ ને બહારે
 ખા મા વધારો-

હરથ વાપો મન માહે ધોગ, દીવ રીઝા તે પોતા તણે.
 દલદ આનદ મન આપે થાયે, વીક્રમસેન્ય બેકા સભાય
 એકે વાત અર્ધાયાથી રહી, મેલગ વાત એક બીજી થઈ

ચોપાઈ

એહવું જાણી આનંદ પામિયો, દારિદ્ર તણું તે દુઃખ વામિયો.

એ વાત વિક્રમ ઘેર રહી, કૌતિકવત કયા એક યઈ. ૧૨૧

કુહા

નગર જિજ્ઞેષી અભિનવું, શોભાનો નહી પાર,
વમે અસંખે તે મેદની, નવતેરી વિસ્તાર. ૧૨૨

લખેશ્વરી, કાટેશ્વરી, સહસ્રેશ્વરી લખકાડ,
એહવા અણગણિત ધનપતિ, વાહોણવટીની જોડ. ૧૨૩

જિજ્ઞેષુ નગની ઉત્તર દશા, વસે શેઠ ધનપાલ,
છપન કાઠ ભંડાર છે, બીજે અગણિત માત્ર. ૧૨૪

ભુંગવ વાળે બારણે, થાય છે ગેબી નાદ,
અહોરાત્ર થાય આરતિ, સુરવાળનો વાદ. ૧૨૫

ધળ ફરકે અટારીઈ, રંગ જુલુયા સાન,
ધનપતિ ધનપાલ છે, વિશ્વ બાધે વિખ્યાત. ૧૨૬

જિજ્ઞેષુ નગર દક્ષણ દશા, શ્રીવત શાહ શુભ નામ,
તેહને સમરથ તેટવી, રહે છે એક જ ગામ. ૧૨૭

૧૨૧ કૌતિકવત-ફા કૌતિક એક કયા યઈ ૧૨૨ પછી પા મા વધારો -

જિજ્ઞેષી નગર તો અવનવું, જ્યેઠેડુ સોભે ફેલાય

દેવતાનાં ચાનક ધણા, વસે બહા સ્વડા વાસ

૧૨૩ અણગણિત કે અનરમવ, પા અને ૧૨૩ પછી પા -

નાણાવળી તો લખ ધણા, નવીસદા સેહે તણ,

બીજા જાન વમે બહુ, કીરત સાબળી કરણ

૧૨૪ દશા પા. દગા. ૧૨૫ સુર કે પા સુર. વાદ પા. સાદ. ૧૨૬ પછી પા વધારો -

બીજા વળીક વેડેનારીયા, અનવતનો નહો પાર,

એહે સમો કાયે નટી, સાદુમરમા સાર.

૧૨૭ જિજ્ઞેષુ પા નગર માંદિ. પા. દશાં. દક્ષણ પા. ફા ઉત્તર બારે કે પા બાદારે

ભુગત વાગે છે ભુંધરે, શોભા રૂડી સાજ,	
આડે પોહોરે આરતી, ફરે બારે ધન.	૧૨૬
શ્રીવંતશા, (ન) ધનપાવ બે, વેપારી ભુગતિ બેડ,	
સોના ફેરા સામટા, ટકા હપન કોડ.	૧૨૯
એક એકને પ્રીછે નહિ, કાને સાંભળે નામ,	
એક ઉતાર, એક દક્ષણે, બે વમે (છે) એક મામ.	૧૩૦
દરીયા પારે આવિયો, અધિક વેહેવારી એક,	
તે પાસે એક રત્ન છે, બીજી વસ્ત અનેક.	૧૩૧
તેણે રત્ન ચહુટે ધરુ, જે ચિંતામણિ નામ,	
કહો ભાઈ કિમત કરો, આપો હેમ મુઝ દામ	૧૩૨
સહુએ મલીને આકાંક્ષા, મલ્યા કીમતી તિહા બેડ,	
રત્નમાવ છે એટલો, ટકા હપન કોડ.	૧૩૩
લેવા(નું) મન સહુઈ કરે, (પણ) નહિ એટલો અરથ,	
સહુ કો જામ પાછા વળી, ન સરે કોહોનો અરથ.	૧૩૪
શ્રીવત્ર એથ તવ બોલિયો, ચાવ વેપારી સાથ,	
તે સ્થાનક ઉભા રહ્યા, લીધું રત્ન તે હાથ.	૧૩૫
તેહને પૂછે પ્રીતસ્થં, ધનપતિ ધનપાસ,	
એહનું નામ તે સ્મરશે, (જેણે) લીધો અમુવક માસ.	૧૩૬
કહો શેઠ ! તમે કિયા વસો ? કહો તમારું નામ ?	
સાચુ બોલો સરવથા, રહો છોડ કુણુ મામ ?	૧૩૭

૧૨૮ પોહર પા જામ ધનપાવ ફા ધનક ૧૨૯ પછી પા -એહવા બે ગામિ વરો, નગર
 ૬૭૯ માટે કા કાને પીછે નહિ, તરલીમવત છે તાંદિ એક દક્ષણે ફા એક દશા બે-
 ૬ પા બેડ વરો ૬૭૯ ગામ ૧૩૧ પછી પા મા વધારો - માલ બનીરો ૬૭૯,
 અનરગ્ધ અપાર તે માલી એક રત્ન છે, સાર માલી સાર ૧૩૩ બીમતી ફા કિમતિ હપન
 પા પાચળ ૧૩૪ સહુ પા જેઈ પાઠા વણ, પણ પા સરો ન મોટો ને અરથ
 ૧૩૬ જેણે ફા જેહનો ૧૩૬ પછી પા મા વધારો - કા કાંડને નવ બોલો, ન
 નત્રે કા નામ ના જા તો એક છે, વમે બે ૬૭૯ ગામ ૧૩૭ શેઠ પા
 બાઈ તમણ પા તમારો દેસ રહો પા કાદા કરો પારેશ ૧૩૭ પ ૧

ચોપાઈ

શ્રીવંત કહે: હું હરિનો દાસ, વસું વ્યાપારિ એક જ વાસ,
 ગરીબ વાણિયો વણજ જ કરું, જમતમ કરીને પેટ જ ભરું. ૧૩૮
 નામ તમારું અમને કહો, ઇલાં તમે કુણુ સ્થાનક રહો ?
 પૂછો છો તો સૂણુજ્યો તમે, સહુના પગની રજ તે અમે. ૧૩૯
 ધનપાલ ઉત્તર કુણુ જેહ, તમ તો સેવક હું છું તેહ,
 એકે એકને સંભળાવું નામ, દીઠા તાહરે દીધું નામ. ૧૪૦
 વળગા બેલડિયે બહુ પેર, આવ્યા શ્રીવંત શાહને ઘેર,
 જોઈ સમરિધ શ્રીવંત તણે, હરખ્યા ધનપાલ હેતે ધણે. ૧૪૧
 લીધું રત્ન તે દ્રવ્ય પસાય, રત્નચિંતામણિનો મહિમાય.
 ધનપાલ શ્રીવંત બેઠા એકાંત, મન તણી ભાગી છે બ્રાત. ૧૪૨
 આપણુ બેને વાધે પ્રીત, તેહવી કાંચક કરીઈ રીત્ય,
 સરખું ધન, સરખાં ધરસત્ર, માહરે પુત્રી, તમારે પુત્ર. ૧૪૩
 તે બેનો વિહવા કીજીઈ, લાખીણી લાહો લીજીઈ,
 તે વાત બેના મનમા ગમી, શોક ગયો રુદવાનો સમી. ૧૪૪

કુહા.

શ્રીવંતશાની દીકરી, ધનવત(નો) પુત્ર કહેવાય,
 વેઢેયાં પાન તે સહી કર્યો, વેગેતે વિહવાય. ૧૪૫

પા-કોહો બાઈ તમારું નામ સૂ, રેહેડ કોણુજ કામ, સાચુ બોનો સરવયા પુછાડુ
 છે કામ ૧૩૮ વસું છે પા-કાણુ કુણુ મહારો વાસ ૧૩૯ પછી પા માં
 વધારો - જમ તમ કરી અવાળીયે ઘર, નથી સેહેરમા કોહોનો ડર, ધનપાલ કહે છે
 મારું નામ, કું વ્યાપારીના હું કામ ૧૪૦-રને બદલે પા-એકે સાંભવું એહેવું
 માન, હે છે ત્યે અદહેર માન; દીઠે તો આતરડી કરી, હેત પ્રીતસૂ વાનો કરી
 ૧૪૨ લીધું છે. પા વેપારીને કરો વિદાય, લીધા રત્ન આપી ટકાય. ૧૪૨-૨
 પછી પા ગયો વ્યાપારી ચોતાને ગામ, શ્રીવત ધનપાલ રહો ત્યે કામ ૧૪૩ વાગે
 રૂ. વાળી. ૧૪૩ પછી પા-સરખુ જોડું છે ત્યે આપ, રડો પરમેસ્વરનો પરતાપ
 ૧૪૪ ૧ પછી પા-દરખ વાળ્યો બેને મન ધણે, રડી વાળી મુનથી બગે.
 ૧૪૫ વેગે પા બે વેહેવારીએ વીસારે ૧૪૫ પછી પા-ગોળ પાન ધાણા વેચીયા,

સજન સહોદર દરબિયાં, થયું નાત્યમાં જણ,
દ્રવ્ય અતિસે ખરચિયો, પ્રીત્ય કરી પરમાણુ.

૧૪૬

ચોપાઈ -

મલ્યાં સરખાસરખી ધર, કન્યા રૂડી, રૂડો વર,
દિન ઉપર દિન તે વહી જાય, આનંદ અધિકો સહુને થાય. ૧૪૭
વરસ બે ચારેક આલ્યાં વહી, દૈવ તણી ગત્ય અવલી થે,
ધનપાલ શેઠને બ્યાધિ ધણી, દશા બેઠી શિર રાહુ તણી. ૧૪૮
લોઢી પનોતી હર્ષડા માંય, ગુરુ ખારમો, ચોથો રાહ,
અતર દસાઈ બેઠો ગનિ, દારિદ્રગત આવી ઘેર ધણી. ૧૪૯
અપયા લક્ષ્મી જાવા સજ યર્ષ, તે રાખી કાની નવિ રહી,
ચોપગ હતી તે રાગે મુખાં, વાહાણુ પરાયી પુરે ગયાં. ૧૫૦
કણુકોઠાર આગે લાગિયા, લેહણુ હતું તે ધર ભાગિયાં,
વિમા હતા તે વાંકા ગયા, મિત્ર હતા તે દુરમન થયા. ૧૫૧
પરમુલક ખાંખાંતા ભાર, પડયા દેવાલે ગર્ષ કિરતકાર,
કંક માય તો છુટી લીધ, રહી ન સકી કંઈ ધરમા રિખ. ૧૫૨

હીલા દયણા દાન, લોહામાં જસ વાળીયો, ટીખા ચાન પાન ધનધાન કમી કે ધરી
૧૪૭ કન્યાં કે પા વરસ બનેના મના વર ૧૪૭ પછી પા -

હવે અતિસે બેઠુને અન્ય, જમ હીવાતી જોગવ દન
માટો દોરે જમ મોઢોટો જમ, બધૂ આપણુ ખીટું બાગ

૧૪૮-૧ પછી પા - મહુ વાગ જલરે થાય છે, ધન સધનુ તાહારે જાય છે
૧૪૯-૧ પછી પા - આડમે સૂક દોલે બની, નવમે મૃતુ મુખ નહી રહી ધણી પા
બની ૧૫૦ પુરે પા - છુટી ૧૫૦ પછી પા - સમુદ્ર માટી ગયો છે માથ, કે જાળના
પ્રાણ છે કાવ ૧૫૧ પા - કણુ-કે કા કણુ માડરે આજ લાગીયો પર કે પા
બંક ભાગિયા કા ભાગીયો ૧૫૨ બાર કે પા માથ ગર્ષ કિરતકાર કે તેહ
દલાવ ૧૫૨-૧ ને બદલે પા -

પર મુલકે બાળ્યો માય વરોક, કાઢોડી ન રહી તેહમા એક
પડા દેવાલે તે દલાવ, જાણી પ્રમદી મન જાળવ.

વાર્તા ૮ મી-ધનવંત શેઠની, પુતળા લક્ષ્મણા ૪૨૫

સગાં સહુ થે બેઠાં સાલ, મુલક બાધાનો એહવો ચાલ. ૧૫૪

હુહા

આવણુહારું તો આવસ્યે, જિમ સાગરનું પૂર,
જનાર થાય તે ઈમ જસ્યે, જિમ સાગરનું પૂર. ૧૫૪

ધનવત ન કરીશ ગારવો, પુત્રવંતી ન કરીશ અહંકાર,
ધન જોખન સુત કારિમું, જાતા ન લાગે વાર. ૧૫૫

છપ્પથ.

કંચનનો ગઢ લંક, વંક પરવાળી પોહોલો;
નીલમણિ હિત હાટ, વાટ સ્ફટિક અતિ ઓલો;
મુકતાક્ષના મેહેલ, રાત સાગરની ખાડિ,
હીરાજડિત અમૂલ્ય, પુલ અશોક વન વાડિ,
રિદ્ય સમરિદ્ધ રાવણુ તણી, કાન સુણી સહુ કા સહી,
રતિભાર મુખ મેહેલવા, નાવિ અરથ જાહેરે ગઈ. ૧૫૬

૧૫૨ પછી પા -માહો માહી વાધૂ વેર, ધણો ધણો લોકોમા કહેર ૧૫૩ પા
બેઠા છે એહવો કે પા એ છે ૧૫૩ પછી પા -

ધન સરવે એ પેરે મધુ, રાપુ કાઈ રેયે નવ રહુ
આગ્ર કાઢાથી મહા મર્યું, ન જણાયુ તેહનુ નામ,
હતા તેહવા થઈ રહા, કંરે મત્તુરી કામ

૧૫૪ જનાર-કે પા જનાર થાયે તે એમ જાયે, જમ કાગલ બાધૂ કપુર

૧૫૪ પછી પા આવણુહાર તોએ વરે, જમ નાલકેનમા નીર,
જનમ તોએમ જસે, જમ લક્ષ્મી સાયે ધીર

૧૫૫ ને બદરે પા -ધન તો રાપુ નવ રહે, જમ કપનુ વાર,
સુખ હાયથી છૂટે નહીં, ધન લેહ લગાર
વસ્તીમનો કપ છે, કાઢાડે નવ કવવાયે,
જમવમનો કપ છે, નવ કાઢાડે નવ હજારાયે
રાપુ ધન ધન રહેલુ નથી, જમ આવે તમ જાયે,
કુચા કરી છાયડી, કુચા માટે મમાયે

૧૫૬ સ્ફટિક કે સ્ફળી અતી કા અચોક વચવાડિ, કાન-કા કાન સહુ-

ચોપાઈ

દ્રવ્યનો જે કરે અહંકાર, નહિ પંડિત તે નામ ગુમાર,
સમુદ્રલહેર આવેં ને જાય, તેહવી ગત્ય લક્ષ્મીની યાય. ૧૫
[આવે તે નવ જાણે કાચે, દરખ ઘણેરો મનમાં હોયે.]
ન રહે રાખી એકે ધડી, ચોરની તો ચિંતા છે વડી,
તેડી ન આવે, કાઢાડી ન જાય, એહવૈં ચપલા લક્ષ કહેવાય. ૧૫૮

છપ્પય

નાવે હપાડે ભાર, નાવે જો જાય વિદેશે,
નાવે મેહેલે સંસાર, નાવે જો દુઃખ સહેશે;
નાવે યજ્ઞ જો રંક, નાવે કપટ કરયાથી,
નાવે જો જાઈ લંક, નાવે એ અર્થ અઘાથી;
કરીઈ કાઠિ ઉપાય, પણ નાવે કુક કહેણાં યજી,
સામલ કહે લક્ષ્મી મલે, તે પૂર્વ જનમ લેહેણે યજી. ૧૫૯

ચોપાઈ

તે વાણિયાની એ ગત્ય ચૈઈ, લક્ષ્મી હતી તે સરવે ગઈ,
નિરધન થઈ બિટો ધનપાલ, મયો સર્વ ખખનો ખાલ. ૧૬૦
સુખપાલ, ખજા, ઘોડા ગયા, બંડાર તો સર્વ ખાલી થયા,
ગર્વા વાંદણુ, વાણીતર, મજ, ગઈ ગેખી ફરકતી ધજ. ૧૬૧

૧૬૦ સરી મહેલવા કે મહેલવા ૧૫૮ લક્ષ્મી કે અસ્થીર. ૧૫૮ પછી પા. લક્ષ્મી
મોડેથી સદુ કા કહે, પુન્યવતાના પાસે રહે. ૧૫૯ વિદેશે ફા. વડેશે અર્થ કે
સ ૧૫૯-૪ નાવેં પા નાવે દેસ મન કરાવી. ૧૬૦ પછી પા-સમરથ ગઈ સપત્રી
સાયમાં, ન રહી કાઈ કાઢોડી દાયમાં. ૧૬૧ મયા ફા સર્વ ગયા. સુખપાવળ પા-

સુખપાલ ને મજ ઘાણવા, ગયા મેહેલ જુગલે નેડવા,
ખાણે જવડ હતા તે ગયા, બંડાર સરવે ખાલી ગયા.
ગઈ વડેડો, રૂડેરા રય, ગયો ગયય રજો નટી અરય

૧૬૧ પછી પા-સુખ સખ્યા એદની તો ગઈ, પચારી પરાય માંડે યઈ.

ભુગલનાદ અલોપ જ યર્ષ, ભુગવ ઠેકાણે ભોગલ રહી,
 ઝાઝું ધન હતું તે ગયું, ધનને ઠેકાણે દાલિદ્ર રહ્યું. ૧૬૨
 ગયું રૂપ, રંગ ને મહાતેજ, ગયું સહોદર કેલુ હેજ,
 ગયું ડાહ્યાપણ ને ગર્ધ શુધ સાન, ગયું રાજદરબારનું માન ૧૬૩
 પહેલા હતો મોટો ધનુપાલ, ગયે ધને થયો ધનકાલ. ✓ ૧૬૪

છાંપય

ધૃત વિણુ નિમ્ન અન, મન વિણુ જેહવી માયા,
 વિદ્યા હીણુ જેમ વિમ્ન, રાજ્ય ગયે નિમ્ન રાયા,
 જીવ વિણુ નિમ્ન દેહ, મેહ વિણુ નિમ્ન મહી,
 ચદ્ર હીન નિમ્ન રમણ, અન વિણુ તન નહી
 કથહીન નિમ્ન કામની, નૃપહીને નમ્ન જ જગો,
 લક્ષ્મણ સ્થાપય લખે, માયા વિણુ માનવ તમો. ૧૬૫

ચોપાઈ

એહવી વાત તેહની વિરતરી, સૂ કહું વારેવારે ફરી,
 શ્રીવત શેઠને ખખર જ યર્ષ, ધનવત શેઠની લક્ષ્મી ગર્ધ ૧૬૬
 ગયો ધનવત ઉઠી પરદેશ, ધરપુત્ર સ્ત્રી છે જોમનવેશ,
 પુત્ર ઉપાડે બાજીનો બાર, વેચે ધર ખેડી તે નાર ૧૬૭
 દુ ખે પાપે પેટ જ લરે, કાલખેપન ખે ધમ્ન જ કરે,
 લખખીને વશ વરતે લોક, વિવા તેહનો કીધો ફોક ૧૬૮

૧૬૨ ભુગવ૦ થા નાદ વાન ૧૬૨ ધનને૦ કે થા ધરને ઠેકાણો દર રહ્યું
 ૧૬૩ રાજદરબારનું કે રાજ્ય દારીતુ ૧૬૩ પછી થા -

હનત આખર સરવે ગર્ધ, ચતુરાર્થતો બાધી ગઈ બાર,
 માલસમાધી ગયો તે લેરા માત્ર નવ રહો લગાર

૧૬૪ ધન કાવ ફા નિર્માય ૧૬૫ મેહ૦ કે થા ફા મેહ વિણુ નિ રોમે મટી
 ફા અન૦ થા કે અન વિણુ રોમે તન નહી ૧૬૬ પછી થા ધન હતું તે રાજે
 ગયું, ધરમા તો કાલે નવ રહ્યું ૧૬૭ પછી થા મા વધારો - ન મરે ત્યારે મસતુ મરે
 ૧૬૮ કાલ૦ ને બદલે થા - માઢા મેહેનન તે રોઢવા ખાયે, સડકાના ઓશીયાલા પારે,

તે તો વાત વિમાને પડી, વરસ તેરમૂ આબ્યુ અડી,
 પથમ કુણે લાનોચા શેર, તે પણ લક્ષપતિ છે ઠેઠ. ૧૬
 તેહને પુન રતનચદ નામ, વિવા કાધી તેણે ઠામ,
 તેણે વિવાનો માંડયો જગ, કેમ્પો જીજવ બહુ રગ. ૧૭
 કનક તણા પથરાળ્યા પાટ, જડિત હેમના ધડિયા ધાટ,
 મુકતા તોરણુ બાધ્યા બારણે, ખરચે દામ વિવા કાગણે. ૧૮
 નાચે અપસરા અપર્પાર, ગુણી જન બોલે શુભ જશ સાગ,
 નિરધોપ ધણા છે દુકુબી તણા, મોલાની નહિ એકે મણા. ૧૯
 હરખ ધણો સહુ હર્ષકે ધરે, બાધૂ નમ તિહા બોજન કરે,
 કે મૃદંગ, જંગલ ચેહેચાટ, પામે લાદણુ કે આરણુ લાટ. ૨૦
 ધનના ધણીને સરવે યાચ, વિવા આબ્યે હરખ ન માય,
 ધનના ધણીને સધાગૂ સુખ, નિરધન નરને મોટુ દુખ. ૨૧

ફહા

અધિપતિ ઘેર પુરણુ મયા, જે દાહે ઝપન કોડ, ૧
 મનોરથ પૂરણુ હવા, ન રહી એકે ખેડ ૧૭૫
 નગર બોજન કરાવીઈ, વિમાસે રાજન,
 તે દાહે શ્રીવત શેઠ ધર વિવા કેસે દિન ૧૭૬
 (રાજ) તેડાવે વિવહારિયા, પડિત સહુ પરધાન,
 મોટ મોટરા સરવને, તેડી દીધા માન ૧૭૭

માય એપન કરે એમ ધાગી, એકઠા ન મહે ધણીયાગી વણી ૧૭૮ વિમાસે કે પા
 વીસારે ૧૭૧ પછી પા મા વધારો-રગાવા માણ્યો મોહોવ અવાસ, કરે કરોન બેસે
 તે પાસ કુકરા પડાવે પાને, સોખા અધીકી તાહે યાયે ૧૭૨ ૧ પછી પા નરતકિ
 આવી નરન જ કરે, અલ કરણુમાં અદકી કરે ૧૭૪-૧ પછી પા માનની જી મની
 મગન ગાયે છે, મામવ આવી વાળ વાયે છે ૧૭૫ અધિપતિ-૬૧ અધિપતિ ઘેર
 પડે યયા, જે દાદા જતરીસ જોડ ન-૬૧ ન રહી એમ દોડ ૧૭૭ પછી પા-
 આદ આવ અદકા કરે, હાથ ધણીના હોયે, સનમાન દે છે સરવને, મધુક બોને મોયે

માહારે ઘેર ભોજન કરો, દેયો નોતરાં આજ,
એટલો જશ આપો મુને, રાખો માહૂરી લાજ. ૧૭૮
રાજને મુહૂંડે કુણુ કહે, ફરી વચન વેહેવાર,
આપ આપણી નાતે સહુ જમો, વાર વરણુ અઠાર. ૧૭૯
હા કહી સહુ કેા દરખિયા, હરખ્યો રાય સુખણુ,
શ્રીવંત શેક તેણે સમે, રાયને કરે પ્રણામઃ ૧૮૦
વિવાહ માહૂરે ઘેર છે, પુત્રી પરણુસ્યે કાલ્ય,
નગર બાધું ભોજન કરે, એહેવી આઘા આઘ. ૧૮૧
પકવાન કરાવ્યાં પુર અમો, તે તાહૂરો પરતાપ,
તમ સહિત સહુકો જમે, (ને) આવો અધિપતિ આપ. ૧૮૨

ચોપાઈ

શેકે વાત કહી સિર નમી, તે સહુ માજનને મન ગમી,
સહુ મળી વિચારી પેર, પેહેલે દિવસ રાજને ઘેર. ૧૮૩
ખીજે દિવસ શ્રીવત સાજન, નગર બાધું કરસ્યે ભોજન,
દીધા નુતરા સહુ કેા મળી, સહુને પયમાં સાકર ભળી. ૧૮૪
મેવા, મીઠાઈ, બાતરીસી શાક, અમૃત અન વિધવિધના પાક,
વિપ્ર આઘ સહુ જુજુવી જાત્ય, કરે ભોજન વધારે ખ્યાત. ૧૮૫

૧૭૯ પછી પા - મન ગમતા ભોજન કરો, સાક પાક સૂજ પેર, બત્રીસી રસોડયો
કરો, સૂખ આપણુરે પેર ૧૮૦-૧ પછી પા - દરયા સરવે ગામના, પયે કરુ પરમાણુ
૧૮૦-૨ કરે પા કરો(યો) ૧૮૦ પછી પા સનમાન કરા સનન સહુ કરો અમામ
કામ ૧૮૧ પરણુસ્યે પા પરણુ ૧૮૨ પછી પા -

ગામ સારુી અમો કરે, નગર અતી હનેણુ,
જમભોજન તો કરે ધણા, વરણુ વરણુ વરણુ
વીનરે કરીને જોલા સેક, દુખ દરીદ્ર અમારા મેઠ.

૧૮૩ પછી પા - માજન મળીને કરો વિચાર, કરણુ ભોજન તો આપો સાર. ૧૮૪
સાજન ફા રાસન. ૧૮૪ પછી પા - કરાવી સન પ્રકાર સૂકી, જેણે સરવ બાપે
ભુપતી. ૧૮૫-૧ પછી પા - પેડા પવાસા બરડી ધત્રી, ચી તરનીજ કુંડુ ત્યે તણી.

જાણે જેમ ઘેઘેર વિવા હોય, તેદાટે દુખિયો નહિ કાય,
 ઉદે અસ્તથી ચારે પોહો, કરે ભોજન સહુ ઠારે ઠાર. ૧૮૫
 સહુ સહુને મન હરખ વરોક, ક્રિમ વખાણું જિભા છે એક,
 કવિ કહે જિભા હોઈ હજાર, તોહે વખાણુ મીઠે નહિ પાગ. ૧૮૭
 જામ નિચા ગઈ છે જાહરે, સકલ લોક જામા તાહરે,
 પરવારી પરજા ગઈ પેર, વિક્રમ આપ વિચારી પેર. ૧૮૮
 ધમ કગના ગઈ મધ્ય ગત, રાપે વિચારુ હલ્યા સાથ,
 જોઈ ગામની ચરચા આજ, પટે કરુ ભોજનનૂ કાજ ૧૮૯
 જ્યુ આજ કાય વેઠે લુખ, કાહને દિવ દેહે છે દુખ,
 દિવ માટે કા દુખિયો હસ્યે, માહારાજતનો લગજ ચર્યે. ૧૯૦
 જોગ અરચાદુ બાધી રાત્ર, પટે ભોજન કરસ્ય પરમાત્ર. ૧૯૧

હુહા

સજ ગઈ રાજા સચરો, નિચચરચાને કાજ,
 અદષ્ટ વિઘાઈજોનો કરે, સુખ સન્ધા કરી તાજ. ૧૯૨
 મેહથી શેરી પુર પરા, કુચી ચાવડી ચોક,
 ધડ મડ રો'ર સર્વ નિરખ્ય, ખુણા ખોચરા ગોખ. ૧૯૩

ચોપાઈ

વીર ધીર મહા વિક્રમરાય, જોતો જોતો આધો જાય,
 કરી ભોજન શુભ સહુ લોક, કાહને નહિ ગોગ ૧૮૪

૧૮૫-૧ પાની પા - સુખ હોયે ત્યે સરવ સહીર, મીસ્તીર ચોપાઈ ધીર. ૧૮૭ હોઈ
 પા ૨૨ મીઠે કે મીઠું ૧૮૭ પા - કેટલ વિષાણુ કાટે કીજો, અમૃત કદ્યુ
 નોટોડે પીજી. નરસવ જન્મારે નવ ચાપે, એ રીત્યે કહે છે કવી રાને સન્ધા ૨૩
 મન્ધ હોય જામી રદા તાહરે પરવારી ૨૩ પરવારી પરજા ગઈ સહુ ઘેર ૧૯૦
 કાહને પા મ્હેના દેહ હલમા છે દુઃ દિવ માહેન કે પા કે ગુખીનો દુખીનો
 તરચો દરો ૧૯૦ પા - રાપે કરે છે કા કામમ, જોવુ દુખીયો ૨૩ કા ગામમા
 સરવ દુખીયાના દુખાવ જોરે, માહારાજ જીવે સાના ચાપે ૧૯૨ પા - મેદેથી
 સમરચ ધર વાની મેદેલી અવસા નીધ, મહેવા મંદિર માનીવા ધમ્મી મેદેલી રીધ

પાછલી રાત્રી ગયો નર લાંઠ, ધનવંત શેઠ તણું ધર જ્યાંઠ,
મા દીકરો રૂઠ ઇ ધણું, સુખ સંભારી પોતા તણું. ૧૯૫
તે બે જણે એકવું આચરું, વિષ ખાઈને નિથે મરું,
આપણે ધર વિવા જે કચ્ચો, તે તો અરથ એકે નવિ સચ્ચો. ૧૯૬
તે કન્યા પરણે ખીજે ઠામ, આપણા કુલનું ખોજી નામ,
પરદેશે ગયો છે બાપ, માહા દુઃખિયાં બે આપો આપ. ૧૯૭
પ્રથમ લાગી જે માહરે પાય, તે કન્યા ખીજે ધર જાય,
ધરમાં થઈ આવી'તી વહુ, નાત્ય નગર જણે છે સહુ. ૧૯૮
તે દુખ કિમ હઈએ હું ધરું, પીજી ઝેર ને નિથે મરું,
તાહરે તેહનો ખોલ્યો તન, મરવા ઉપર માહારું મન. ૧૯૯
હું નીકલું છું નગરમાં વળી, લોક દેખાડે છે આગળી,
કોટિધનનો એક કુમાર, પેટ માટે ઉપાડે બાર. ૨૦૦
આવો લખેશ્વરી કહીને હમે, તે દુઃખ માહરો મનમાં કરો,
એહવી શી તે કરણી કરી, તાહરી કન્યા ખીજે વરી. ૨૦૧
બોલે મેહલાં, વિપરીત વાણ, (તે) દુઃખે માહરો કાહું પ્રાણ,
તુજને હું કહું છું કથી, મેં લોકમેહલો રે'વાતું નથી. ૨૦૨

૧૯૫-૧ પછી પા -૨૧તા ફરતા તિહા આવીયા, ધડમ ચોવાડ સાથે લાવીયા
૧૯૬-૧ પછી પા -

જરૂર જઈ હું મારો છવ, આપણ ઉપર કોપો ઇ ફેવ
પરમેશ્વર ઊકરાદો થયો, દ્રવ સરન આપણો ગયો

૧૯૭ ખોડ કે પા ખોનૂ આપો આપ કે. આપણ આપ ૧૯૭ પછી પા -
દુખ ધણુ આપણ પામીયે, સુખ સધવુ દેહનું વામીયે. ૧૯૯ પછી પા -મરવા તો
સુન્ને હીલ્યે, કારણ તમે ધરનું શીલ્યે ૨૦૦-૧ પછી પા ધનપાવ ફરો એ તો
પુન, મને ખાતા ન મલે ધરસુત્ર ૨૦૦ પછી પા -કે જણના ઝેર ઇ કામ, નંદા
પાયે છે કામો કામ. ૨૦૧ કરો પા વરો ૨૦૧-૧ પછી પા -પા. સદુ કોનો
નેશીયાડો યાડ, પેટ બરીને ધાન ન ખાધું ૨૦૧-૨ તે કે. તાહરી ૨૦૨-૧ પછી
પા -તું તો જનમ ફરારે રહો, તાહરે સારે ખીજે વર થયો ૨૦૨-૨ ને બદલે પા -
લોક માહી બોવાત નથી, મેહલાં દે કોહોડેથી કથી
આ તુજને ને કહું છું જમો, માહારી વાન સાબડે ને તમો.

આ જીવ્યાથી બાંધું છે મૃત, મેહલી લાજને કહું છું સત્ય,
 વિધ ધોળા બેઠું પીજીઈ, દેહત્યાગ આપણુ પ્રીજીઈ. ૨૭૦
 માદિકરે જે વાતો કરી, એકચિત્તે રાજાઈ મન ધરી,
 ધોળા વિધ પીઈ જાહરે, બોલ્યો વીર બાહિર તાહરે. ૨૦૧
 રખે બાઈ! તજે તું પ્રાણ, ઉઘાડિ બાર સાંભળ્ય એક વાણ.
 તાહરે બોલી તેહની માત, સાંભલ બાઈ તરુકર ! તું વાત. ૨૦૨
 અમો તો જાતે છું રાંક, નહીં અમારો કાંઈ વાંક,
 નથી અમારી ગાંઠે ગરથ, તેણે સરે નહીં તહારો અરથ. ૨૦૩
 માટે બીજો મંદિર જાયો, આવે હાથ કાંઈ મુખિયો ધાયો,
 સાચું રાજ્ય વિક્રમનું હોય, તુઝને મારી નાંખે કાય. ૨૦૪
 માદીકરો દુઃખિયાં છું બેઠ, નવિ રાખીશ તેમાં સંદેહ;
 રાજા પરદુખભંજન કહેવાય, સ્વા માટે તમને દુખ થાય? ૨૦૫
 છાતી તેહની ફાટી જાય, દુખ સાંભલતાં મારી કાય,
 માહરે દુઃખે સાગર સોપસ્યે, મેઠ પરવત બાધો ડોલસ્યે. ૨૦૬
 ક્ષીલાં ઝાઝ તે સૂકી જાય, પશુ સૂણે તો તરણ ન ખાય;
 માટે શમાને ખોટિ ધાયો, જે કામે આળ્યા તિહાં જાયો. ૨૦૭
 દુખ સાંભલે સ્વનાહાલ જાયસ્યો, મુખ મરડીને નાસી જાયસ્યો.

હુહા

વિક્રમસેન વાણી વદે: રાખો હુહા ધીર;
 ચોર લેપટ અમો નથી, હું તે વિક્રમ વીર. ૨૧૧

૨૦૩ સત્ય કે ખા તરત ૨૦૫-૨ પછી ખા-માહરી વાત રહેમા ધરો
 મન તણી ચીંતા પરહરો. ૨૦૫ પછી ખા-રાત ઘણી અંધારી ધાર, સાંભલ રે જ
 ચીતના ચોર ૨૦૭-૧ પછી ખા-અહીંયા થી તો કાચે નવ મલે, તમાર ચીત
 જર દેખી ચરે ૨૦૭ નાખે ફા. નાંખસ્યે ૨૦૬ ફાટી જાય કે ફાટિ સોયે દુખ
 કે ખા દુખ સાંભલે માહાર કાચે સોપસ્યે ફા. સોપસ્યે ૨૦૬-૨ માહરે
 આ પાદને બદલે ખા-માહરે દુખે સાગરનો ચોક, સાચુ કહે ન માને લો- માહારે
 દુખે તો ચીત ચાલસે, ૨૧૦-૧ પછી ખા-

માહરે સુખ જાણે સદુ કાચે, દુખ સાંભલીને સરવે રાયે.
 ઘણુ દુખ માહારે ધનચાર, સાને કંઈ દુ અંગો સોર.

પરદર દુઃખ મનડા તણું, કહે વિસ્તારી વાત,
સાગર દુઃખ સું પ્રગટિયું ? કરતાં'તાં દેહની ધાત. ૨૧૩
તે દુઃખ મુઝ આગળ કહો, નવિ રાખસ્યો મનભેદ,
પંચ પાપ તુઝ ઉપરે, જો રાખો કાંઈ ખેદ. ૨૧૪
તે દુઃખ હું બાજું નહિ, તો મુજને સમ એક,
તે વાચ્યા ચુકું અમો, (તો) કુણિ થાજો મુજ દેહ. ૨૧૫
મેહલ લાજ મનડા યકિ, ટાલ્ય દુઃખનો શોક,
જો દુઃખ હું બાજું નહિ, (તો) મત થાજ્યો મુજ ફેક. ૨૧૬

ચોપાઈ

મા દિકરો રાજ એ તરણુ, સધલી વાત સબલાવી કરણુ,
ધનપાલ શેઠનું જણો નામ, છપન કોડ તેહને ઘેર દામ. ૨૧૭
ધન સાત ખારે ગાજંત, ગેળી નાદ ભૂંગળ વાજંત,
દેશ પરદેશ કોઠી વાહણુ, સંભારતાં જાણે મુઝ પ્રાણુ. ૨૧૮
રિઠ્ઠ્ય સિઠ્ઠ્ય વિધ ધરસૂત્ર, લાડકવાયો એક જ પુત્ર,
શ્રીવંત શેઠ અમારી જોડ, તેહને ટંકા છપ્પન કોડ. ૨૧૯
તેહને ઘેર છે એક કન્યાય, માહોર પુત્રસું કર્યો વિવાય,
વાત કરે વીતાં વરસ ખાર, હવે ખીજો થયો વિચાર. ૨૨૦

૨૧૧ પછી પા-તમને દુપ કહે સ થાયે, દુપ વેહુ છું માહારી કાયે ૨૧૪
રાખસ્યો કે રાખો પા રાયે પચ્ચ-પા પચ પાપ સીર તુઝ ઉપરે કાઈ પા
મનમા ૨૧૪ પછી પા-સાત હલ્યા સીર તાહરે, દુપ ન કહે મને બાપ,
મેા સમ હ તો ભોગવે, ન કહે તો તાહરે માલે પાપ ૨૧૫ મુજ પા માં નથી
૨૧૫ પછી પા મા વધારો તાહરે દુપ બાણુ અમો, મડ રાખો મન ધીર; નીચે
હ તો જાણ્યો, એ તો વિક્રમવીર. ટાલ્ય પા ટાણુ મુજ પા મા નથી ૨૧૬
પછી પા-તાહરે ડોમી વાણી વહે, વીક્રમ બેડા રાયે રહે ૨૧૬ મન૦ કે. તુજ વરત
ફાળ્યો ફેડ ૨૧૭ તેહને કે જેહને ૨૧૮-૧ પછી પા-કોઠી દેરા દેરા-૨
ફેરે, વાજળ વ્યાપારી રૂડા કરે ૨૧૮-૨ કોઠી પા. ચાલતા ૨૧૮ પછી પા-આરો
દહાડો શ્રી મજ, તમ આગળ જોનું પાધર. રી હલી ધર માહે રીધ, હલી અદમા
ગીધ, ને નવ નીધ. ૨૧૯ રિઠ્ઠ પા સુદર સોમીત ધરસૂત્ર ૨૨૦-૧ પછી પા-

ધન અમારું સરવે ગયું, હાથ ઝાલું તે નવિ રયું,
 ન રહું સાનું વઝળ અંગ, સર્ગ સહોદર ન રહું સંગ. ૨૨૨
 પડિ વેલા અનાય જ ધણી, બીજે ગામ જે બેઠો ધણી,
 દુરાચારી કાંડ જ લોક, તેણે વિવા કરાવેા ફોક. ૨૨૨
 તે કાલ્ય પરણ્યે બીજે ઘેર, સાંભળ્ય મહીપત્ય દુઃખની પેર:
 નાંહણે જમશે બાધું ગામ, ઉછરમંગલ ઠામોઠામ. ૨૨૩
 તેણે પ્રાણ તનું સરવથી, ઠેહને દોષ તો દેતાં નથી,
 દિજે દોષ માહેરા કરમને, મરીઈ છે કુલની સરમને. ૨૨૪
 એકલું દુખ માહરે સાંભલો, મનમાં નથી બીજો આમલો. ૨૨૫

હુલો

તજો શોક શરીરનો, હેડે રાજો દામ,
 તે કન્યા આપું છુજને, (તો) ઠેહલ્યો વિક્રમ નામ. ૨૨૬
 શામ, દામ, બેઠે કરી, પરણ્યાં છુજ તન,
 રામદુદાઈ સાથે ઠહું, (હું) તાહરે લેસ્યું અંન. ૨૨૭

એપાઈ

તેહનું મન તો મનાવિયો, મહિપત્ય તો મોહલે આવિયો,
 પ્રાતરકાલ યયો છે નેટ, તેડ્યો માન દેઈ શ્રીવંત શોક. ૨૨૮

આવીએ તેહનું સુંદર ૨૫, સરીર તેહનું દીસે અનૂપ. ૨૨૦-૨ કરે દા. કરતાં. ૨૨૧
 જાણું પાઠ જાણીયો ૨૨૨ અનાય કે. અમાયય, કાંડ કે. લંક. ૨૨૧ પછી પા-
 મન જાતાં નવ લાગી વાર, પુરા પરામાંના બહાર ૨૨૨-૧ પછી પાઠ-મજ જેડે
 તેહની કાપે સાંભલો બેડા વીક્રમરાયે ૨૨૨-૨ કરાવ્યો પા. કીચો ૨૨૧ પછી પાઠ-
 એ બીજે ઘેર પરણે કન્યાય, ઇચ્છત આગર સરવે જાણે.
 નવે પ્રતિષ્ઠા ને વચ્ચી લાજ, તે સાંભલ્યો વિક્રમ મદદારાજ.

૨૨૬ કદોળ્યો કે કદોળે ૨૨૬ પછી પાઠ-પરણ્યાં તાહારા કુંવારને કુવંતી કન્યા
 રામદોદાઈ સાથે ઠહું, બોણૂ નડી અન્યાયે ૨૨૭ રામદુદાઈ પા. હરવરઆજુ
 ૨૨૭ ભેદે કરી કે દારી ૨૨૮ તેહનું પા-વિક્રમે મનાવું તેહનું મન, મહીપ
 ચોને આપ્યો જુવંન. શ્રીવંત કે. ધનવત. ૨૨૮-૧ પછી પાઠ-પ્રાનુસ્કાળ ગયો નેહ

મલિયા માજન ભાવન બહુ, આબ્યા રાજસલામાં સહુ,
સલા કરીને દીધાં માન, પ્રીત્યે આખ્યાં ફોરલ પાન. ૨૨૯
શ્રીવંત શેઠ કસ્યો પરણામ, કિમ તેડાબ્યા આણે ઠામ ?
તાહરે રાજ પૂછે મરમ, આણે અસત્ય કે આણે છો ધરમ. ૨૩૦
ધરમ અધરમ તણા ગુણુ ગાયો, પછે સહુ કે મંદિર જાયો,
સત્યવાદિ જો સત્ય સુકસ્યો, હાયે ધરમ કરમ મુકસ્યો. ૨૩૧
વેહેવારિયા તો કહે છે વાતઃ જૂઠું નવિ બોલું વિખ્યાત,
જૂઠાને પાસે નવિ વસું, જૂઠી વાત દેખીને ખસું. ૨૩૨
બોલ્યું અબોલ્યું અમ્યો નવિ કરું, જૂઠા સાથે હર્ષડું નવિ ધરું.
રાજ કહેઃ લખો તે લેખ, જૂઠું બોલો છો મેષમેષ. ૨૩૩
જો જૂઠું આલા આ દિસ, તો સ્યો ડંડ તમારે શીશ ?
આ જાત્યે જૂઠું બોલું અમો, (તો) ધુનેગાર કરજ્યો તમે. ૨૩૪
તેહને મોઢે કરાવ્યો ન્યાય, એહવો પરપત્ની પોતે રાય. ૨૩૫

કુહા

પુત્રી તાહરા પેટની, તેહનો વિવાહ કાધ,
નાતન સગાં સહુ દેખતાં, વાત કરી'તી સિદ્ધ. ૨૩૬
લાઝાં, માહલાં, મનરમ્યાં, આબ્યા એક એકને ઘેર,
ખીજો ઠામે વિવા કરો, તેહની તે સી પેર ? ૨૩૭
તે કુલ, ને તેહના સગા, તે કુટુંબ ને તે ધર,
તે વેવાઈ વેવાણુ એ, તે કન્યા, તે ધર. ૨૩૮

મહીપતિયે તેટા તેટલે, ૨૨૮-૨ માનસકાસં પાઠ વાત વિચારી નરપત નેહ
૨૨૯ કરીને પા માંદી તે ૨૨૯ પછી પા -લવંચ એવચીનો મુપવાસ, માત ધરી
બેસારા પાસ ૨૩૦ શ્રીવતં પા આજ અમારે વીવા કામ. ૨૩૧ હાયે-કે હાયે
ધરમ તે કમ મુકરો ૨૩૨ પછી પા -

સાદુકાર ત્યે સત્યો હોયે, જુઠી વાતે ન જાણે કોયે,

સાચાનો તે છે અધીકાર, જુઠાનો તો ન રહે બ્યાર

૨૩૩ મેષમેષ ક્રી મેયાનમેષ ૨૩૪ જોં પા કુડું જુડું આણે આ દિસ નિલે
પા આજ ૨૩૬ પુત્રી પા તાહરા ઉટની બેટી ૨૩૭ વીવા કરો કે પા

સહુ કે તેહના સાખિયા, વરણ અઢારે લોક,
ખીજે હામે તે વરે, એ કાહાપણુ તે ફોક.
તેહનુ કારણ કહો મુને, આપ વિચારી મત,
પૃથવી રસ કિમ પાકસ્યે ? બોલે શાહ અસત્ય.

૨૬૫

૨૪૦

ઓપાઈ

શીવંત રોઠ કહે: સાંભળ વાણ્ય, રાજાજી ! છો ચતુરસુભણુ,
કુલ કુકુંબ, માહરે સ્યો અરથ? પરથમ મેં જોયો'તો ગરથ. ૨૪૧
મેં મન વિવાની ઈછા ધરી, ગરથ જોઈ આપી દીકરી,
જેહને સાત ધળ કહેવાય, જેથી ભુંગલ નાદ જ યાય. ૨૪૨
છાપન ઉપર ભુંગલ જેહને, કન્યા દિધા'તિ મેં તેહને,
મુઝથી અધિકા મનમાં ધર્યો, તે વેલાં મેં વિવા કર્યો. ૨૪૩
એહને યથો ઈશ્વરનો કાપ, યથો દ્રવ્ય બાધાનો લોપ,
મેં જોયું'તું તે તો ગમ્યું, તાહરે સ્થાનું સગપણુ રહ્યું? ૨૪૪
કરતો નથી હું તો અન્યાય, ખીજે હામે રેણ કન્યાય. ૨૪૫

કુહા

રાજા કહે: ધન કારિમું, આજ આવે ને જાય,
વેહવાર રાખે (જો) તાહરો, (તો તું) બલો બલો કહેવાય. ૨૪૬

પરજીરો. ધર ફા. પેર ૨૪૧ પછી પા. - માહરો કુકુંબ સહોદર સરથ, જોયો'તો જે
એહનો દરથ ૨૪૧-૨ કુલ ૦ પા માહરો કુલમાં સાનો અરથ ૨૪૧ પછી પા. - ધન
અનરગલ એહને યેર, વીવાની વીચારી પેર. ૨૪૨ ઈછા પા મનસા કહેવાય પા
ગા-ગતી નાદ જ યાય પા વાલં વાળતી. ૨૪૩-૧ પછી પા. ધન ધનું એહનું
નરથીયુ, માહર તો હેડું દરથીયું. ૨૪૪-૧ પછી પા. - ધન એહનું તો સરથે ગયું,
એહના ધરમાં દેવાનું યયુ ૨૪૪-૨ મેં પા મેં જોયો તો જોમા ન રહો વરુ, તાહરે
તેહમા સગપણુ કર્યું ૨૪૬ આજ ૦ કે. પા. આજે આવે, જાય કાયે વેહવાર
કે પા વેહવાર પાયે જે તાહરે, પેટેલે કન્યા આવ. ૨૪૬ પછી પા -

એહનો ત્યે રો ગારવો, ધન આપ્યે ને જાયે,
અદકાર ન આપીયે ધનનો, એમ કહે વિક્રમ રાયે.

એહનો ગરથ તે કિહાં ગયો, મન વિચારી જોય,
આજ એહને (સ્થં) નીપનું, (તે) કાલ્ય આપણને હોય.

૨૪૭

ચોપાઈ

ગરથ તાહરે ધરમાં છે જાણુ, આપ થોડો નહીં હોયે હાણુ,
વેવારિયો કહે: સાંજલ રાય । અમ સાથે અસલ નહીં જોલાય. ૨૪૮
ખેટી રાટી જે કુલ કહેવાય, જોરાવરિઈ કિમ આપી જાય ?
અસલ આચરવા માંડ્યું તમે, હવે દેશ નહીં રહીઈ અમે. ૨૪૯
કોડ વાર તો કહીઈ કથી, એહને કન્યા દેવી નથી. ૨૫૦

કુહા

મહીપત્યે મન વિચારિયું, સત્ય કહે એ મરમ. ૨૫૧
એહનો વાંક ન કાઢીઈ, એ જોણે છે ધરમ.
વિક્રમસેન વાણી કહે: તાહરા મુખનો ન્યાય,
તું કહે તે હું કરું, પરણાવું એ કન્યાય. ૨૫૨
તુઝને દુઃખ દેવું નથી, (તે) કરવું નિશ્ચે કામ,
તે જોયો'તો તે ચક્રિ, દેજ સવાયો હામ. ૨૫૩
કષ્ટે કરી ધન લાવિયો, તપ જે કર્યું મેં તન,
તે સર્વે આપું તુને, આપ ચકાવ્યું મન. ૨૫૪

ચોપાઈ

પોઠ બરાવી ટંકા તણી, મોઢલી દીધી તે ધડી ધણી,
ધનપાલસાના ધરના બાર, મોઢલો માલ તે અપરમપાર. ૨૫૫

૨૪૭ પછી પા:-લક્ષ્મી અતિ તે અપલતા રાખી નવ રહત;

સાણા શેક તમે સાંજોડો, એમ વીક્રમરાય કહેત

કે. પા:-લદેર નીર અસપીર છે વાયે, તમ લખમી નીત આવે ને જાય.

લક્ષ્મીનો નવ રાયો વીસવાસ, નવ રહી રાણી કહેડોને પાસ.

લક્ષ્મી રાણી કોડોની નવ રહે, લક્ષ્મી મોટી સદુ કો કહે.

૨૪૮ જાણુ કે. પા. ધણો. નહીં કે. પા. તેથી તમ તણે. ૨૪૯ આપી કે.

પા. આપું. ૨૫૦ તો પા. સું. ૨૫૨ તાડરા પા. એહને મુડે જાણો ન્યાયે.

૨૫૩ દેજે પા. આપું ૨૫૪ તપને બાણે પા:-ધરનીપત માઢાધન, તે સરવે આપું

કર્યો પાછો શ્રીવંતની જોડ, આપ્યા ટંકા છપ્પન ટંકા,
 છઠ્ઠાં પધાર્યાં લક્ષ્મી પાર્શ્વ, તાહરે સર્વે થઈ સગાર્ધ, ૨૪૬
 દણુદણુતા તોરી ને ગજ, અટારિઈ ફરકે ધજ,
 ધણી સમરથ ધેર નહી મણા, વાજેનાદ તિહાં ભુંગળ તણા. ૨૪૭
 જિમ તારામાં શોભે ચંદ્ર, સુરદેવમાં જિમ શોભે ઈન્દ્ર,
 એમ તતક્ષણુ વાધ્યૂ તેજ, ઉપનૂં સહુને અધિકૂં હેજ. ૨૪૮
 સમરાન્ધો પોતાનો મહેલ, તે આગળ બીજા સહુ સહેલ,
 શ્રીવત શેઠને વિક્રમ કેહે: કન્યા આપ્ય સુખી ધર્મ રહે. ૨૪૯
 એદવો બોલ મન માહિ વસ્યો, શ્રીવંત શેઠ હઠડામા હસ્યો.
 દસિદ્ર જાહરે નાસી ગયૂ, પાછૂં હટૂં તિમનૂં તિમ થયૂં. ૨૫૦
 વિક્રમ મનમાં હરખ ન માય, રાજસ રીત્યે મડપ રચાય.
 બેસી રહ્યો'તો બીજે ઠામ, ધનપાલ શેઠ તેડ્યો તે ગામ ૨૫૧
 આગતાસ્વાગતા કિધી ધણી, દીધાં માન બિજેણીધણી;
 નગર બાધૂં તે હરખ જ ધરે, બોજન ભાવતાં તે સહુ કરે. ૨૫૨
 લક્ષ્મી વડે તે હરખ જ હોય, તેહમાં તે સૂં કહેવૂં કોય,
 જેહ વાત વિક્રમ મન વસી, તેહ તણી ઉપમા તે ઠસી ૨૫૩

કુહા

સૈન જે વિક્રમરાયનૂ તે સરવે સજ સહાય,
 લક્ષપતિ લેખા વિના, આનહ અંગ ન માય. ૨૫૪

ત્યે સમે, આપ ચવાત મન ૨૫૫ તે થી કે પા હેતે ૨૫૫ પછી પા - અગ્નીને
 મોડલી દીધું ધન, એદેવ્યો છે વીક્રમ રાજન ૨૫૬-૧ પછી પા - છપન પર ભુમવ
 માઝ્યા, વાળ વીધ વીધના વાળ્યા ૨૫૬ તાહરે કે પા પાછી ૨૫૭-૧ પછી પા -
 હતા તેથી સવાયા મેહેલ, સોખા થઈ ઇદ્રાસન રમે દેવ.
 નેરેસો ૧૫ સુખપાલ સાધીયા, અસ્વ અનેપમ રૂડા દાધીયા,
 પાછી સમરથ ધરમા થઈ, ફરીદ્ર વસી તે સારે મઈ.

૨૫૭ વાજે કે વાગે ૨૬૦ એદવો પા ન્યાય બોલ તેહને મન વસ્યો
 ૨૬૧ વિક્રમ-કે પા વિક્રમ રાજ મનમાં મનો રચાય કે રચે ૨૬૨ ભાવતાં તે
 કે. બાવતાં ૨૬૩ લક્ષ્મી વડે-કે લખમી દરખે જેડું દોયે, પા મા આ ધિન
 નથી. કહેવૂં કોય કે ૫૨૩ મોટે ૨૬૩ વિક્રમે કે વિક્રમ મન ૨૬૪ તે-કે પા -

તે વર ગજ ઉપર ચઢ્યો, મધ્ય ચહુટામાં જાય;
તેહ ધર આગળ નીસર્યો, જે ખીજો (છે) વરરાય.

૨૬૫

ચોપાઈ

ખીજ વરને (હતો) ઉતટ ધણો, સૂણ્યો સોર વરધોડા તણો,
પહેલા વરને દોઠો દષ્ટ, તે વર પાખ્યો મનમા કષ્ટ ૨૬૬
માહરી કન્યા વરસ્યે એહ, હૂ તો માહરી પાડૂ દેહ;
ગળે ફાસો ધરમા ધાલિયો, તેહની માપે જઈ ઝાલિયો ૨૬૭
યે જુમારવ માહા પોકાર, ગયા લોક સહુ જોવા ઠાર,
વિક્રમસેનને થયું જાણ્યું, આખ્યો તતક્ષણ પાસ પ્રમાણ્ય ૨૬૮
રાજા કહે એહને સૂ દુખ ? ઈશ્વર એહની ભાગે જૂખ
તાહરે વણિક તો ખોલ્યો વાણ્ય સાબલ્ય રાજા ! ચતુર સુજાણ્ય ૨૬૯
માહરી કન્યા પરણે એહ, તે માટે તજૂ છૂ દેહ,
લોકમા દેખાડું મુખ સૂ, તેય માટે તો મરસૂ છૂ ૨૭૦
રાજા કહે સાબલ્ય તૂ ધીર ! હૂ તુઝને પરણાવૂ વીર,
પ્રધાનની પુત્રી છે જેહ, હૂ તુઝને પરણાવૂ તેહ. ૨૭૧
વડા વજરને તેઓ પાસ, અતિ દિધી સજામા આસ, ૨૭૨

૪૩૫: માહે ૨૬૩ પછી પા નેહને વીક્રમ રાયેનું આદુ હોસે હેત, સનમાન દેતી
સરવડા સગન સજા સમેત ૨૬૪ પછી પા નેખત નીસાણુ ગરમડે, નફેરીના ધાયે
નાદ, ઢોલ જુગલ વાજે અતિ, સરણાર્ધ સોખીત સાદ ૨૬૫ તેહ ફા તેહના
૨૬૬ પછી પા નુધ જુધ સરે બલી ગયો, અગીસે સોખ ને દુધીયો યયો ૨૬૭-૧
પછી પા નહેવે આણુ હૂ માહારો કાન, પોહોડી પડી મન માહી જાય દાત્યે જમ
કરીને મર, હવે દેહ માહારી પરહર ૨૬૭ ધરમા ફા ધર માહે તેહની કે તેહના
મારે કે મા માખાયે ૨૬૮-૧ પછી પા નવપાત કરે અગીસે ધણુ જીત નદી
મુખથી એમ બળુ ૨૬૮ પછી કે પા મા વધારો પુછી લીધો તેહનો પાર, નરપત
તોવ કરી નીરધારે ૨૬૯ આ-ચો-કે પા ના માટે તજે છે માણુ ૨૭૦ ફા
તે માટે મરસૂ નું આમા માત્રા જુદે છે તેથી ઉપર પ્રમાણે 'ય' અને 'તો' ઉમેર્યા
છે ૨૬૬-૨ થી ૨૭૧ સુધીની લીટીઓ કે મા નથી તેને બદલે પા મા આમ છે -
વડા વજરને તેડો પાસ, અતિ દીધી સજામા આસ

(તે) માટે સરવે કરાવેા પુન્ય, બાકી સરવે જાણેા શૂન્ય,
પુન્યે પામે વંછિત ભોગ, પુન્યે સજન તણેા સંજોગ.

૨૮૩

હુંહો

નથી થયો અવની વિષે, સત્યવાદી રાજન,
એહવો જે દાતા થસે, તે બેસે આસન.

૨૮૪

મુખે બેસો (બોજ) રાખજી ! દાતા એહવા યાપે,
પરકામ (એહવાં) કરી નવિ શકે, તો નવિધરસ્યે પાપે,

૨૮૫

એમ કહીને પુતલી, આપે ગર્ભ આકાશ,
આઠમી કયા પૂરણુ થઈ, કહે કવિ સામળદાસ.

૨૮૬

એહ લક્ષ્મણા પુતલી, કહી કયા સુવિશાળ,
હવે કામદા બોલશે, આગળ વાત રસાધ.

૨૮૭

કે એહથી કડું નહીં હો અન્ય ૨૮૩ ૨૮૪-૫ કે મા નથી. ૨૮૬ આઠમી કે
પા. એહ ૨૮૭ કે મા નથી કે મા આ વાર્તાને અંતે “એમ કયા સંપૂર્ણ લખાની
એમ લખેલું છે” ૨૮૧ પછી પા મા વારો -

હોહો

માનર પરગણે જેમ મણી, સરીય જ સરિમણ સાર,

વીરભદ્ર વીરસ્વરો, દેવ વડો દાતાર

૧

સોહજ ગામ શીરોમણી, કાયજી કુવમા દીપ,

વાસણ વસે અસપત, જસ તો જણુદ્રીપ

૨

મનજી કુવ મહીમા ધણે, રક્ષીદાસ રાજસ રૂપ,

ભારત બહો જુતપડમા અમ્બાદા અનુપ

૩

તેણે તેડું મોઝવું દર્ષને ઝાઝા માન,

મયવી આપી પસાયેતે અન વસ દયણા દાન

૪

અમદાવાદ વાસે વસે, વેગણ પુર ઠર ઠર કામ

અટીથી પા પ્રતિ અધૂરી છે

વાર્તા ૯ મી-હસની, પુતળી કામાક્ષા

હુહા

આદિ નમૂ ભેરવ તુને, ચરણે રાખું મન,	૧
કૃપા કરે મદાવીર ! તૂ, જાણી નિશ્ચે મન	૨
બટક ભેરવ પ્રત્યક્ષ છે, નોધારા આધાર,	૩
જે કહેવાયે તમ તણો, કરે તેહની સાર	૪
જેણે ઉપાસી ઉતખ્યો, બટક ભેરવ નાથ,	૫
તેહને નહી ઉચુપ કસી, નવ નિધ ઉપર હાથ	
આનદ થયો મન બોજને, લીધું મુહરત લમ;	
સિદ્ધાસનને નિરખિયુ, થયુ મોહ મન મમ	૪
જ્યોતિક તેડી પૂજિયુ, આબ્યો સુમુરત દિન,	
સિદ્ધાસનને પૂજિયુ, કરે બેસવા મન	૫

પા મા મગજાચરણનો આરમ —

શ્રી સરસ્વતી જણપત્રી, ગીપત પુલ પાયે
 સીતાપત બીરનપત્રી, રીધપત્રી નીધીપત્ર રાયે
 નાનાભટ શુરને નમુ નમું અનપુરણા માત
 છટ અમેવર દેવ તી, વાપી વેદ વીપાત

૧ અદિ ૫૧ શ્રી મેરવ બારે નમુ મદાદશરણે મન કર કે પા દિ
 મદાવીર તૂ પા શ્રીખ્મજ નિશ્ચે મન કે મેરક જન પા દિ ને મન
 તન ૨ જે ૦ પા કર કામ ચલવા, પ્રાકમ અપરમપાર કરો કે સદ(ક) કરે ઈ
 સાર તેહની દિ તેની નીત્ય બટક કે નીરમલ ૪ યોરો મન પા ઉપનો લીધુ
 ૬૧ લીધું સુમુરત કે દિ સિધુ સમીરત લીધું કે લગન લાખોનો લીધ પા
 શ્રી ધારાધર ધીરા સિદ્ધાસન-કે મોહાસનને સદ કરી બેસવાનું મન કાપ ૪-૧
 ૫૧ પા અધિક સુમુરત આમન વધુ આપે પુલ દિ ૪ ૨ સિદ્ધાસનને ૦ પા
 નીરમલ સિદ્ધાસન નરશી ૫ આતિક-કે બેતીક નેતુ જાણી, માદા મુખાર
 દન, મોન પરિ પુલ કરી, આસન કરે બેસવા મન આબી ૦ પા લીધું વાપી
 સન સિદ્ધાસનને ૫-૨ પા મુખ ધારે સુમુરત આપી કરે પા દિ કરે તે

મલી જોવા સદુ મેદની, અટ્ટા દય સદુ વર્ણ;	
નિર્ધોષ ધણા તે દુદની, પજૂ ન સુણીઈ કર્ણ.	૬
બોજો પ્રદક્ષણ કરી, આસન બેસે જિમ.	
માંમા કેહે પુતલી, કામક્ષાજી તિમ:	૭
સિંહાસન વિક્રમ તણું, પંચ ૩૩ અભેદ;	
પરદુખલંબન, સુખકરણ, વાચા પાળે વેદ;	૮
તે સરિખો દાતા ચરયે, ઉદારચિત્ત મહામન,	
પરકાજ વિક્રમ કરે, તે બેસે આસન.	૯
કહે બોજ કહે પુતલી! વિક્રમમદિમા જ્ઞે;	
તે સભળાવો યુગને, (તો) દૂધે વૂઠા મેહ	૧૦
બોધી કામક્ષા પુતલી, સુણો બોજ! મન આપ;	
મનવાહિત પામે સહી, બેઠી ન સકે પાપ	૧૧

ચોપાઈ

[બેક સમે વિક્રમ રાજન, આપ વિચાર કરો છે મન.]	
આપ ઉલટ હેડેઈ ધણ, સેન્ય સૂદાડૂ પોતા તણ,	
ગયા વાડીમા રમવા કાજ, રમમોહલ કીધા છે તાન્ય	૧૨
અદાર ભાર ફૂલ્યાં છે વન, જોઈ દુખ્યાં છે રાજન,	
કમલ ચૂટિયા હાથે કરી, વિણી પુષ્પની છાન જ ભરી.	૧૩

દુદનિ કે હિ દુદનિ તણા ૧ થી ૭-૧ પા મા નથી ૭ મામાન્કે મામા કહીને
 બોલીયા, હિ મામા કહીને રહી ૭-૧ પછી પા-મા મા રહે રે વેગલો, રૂંડેરા રાજ
 રતન ૮-૧ પા એ આસન વિક્રમાજીતનું ૮-૧ તે સરિખો ૧૦ પા દાતા દન ગ્નાની
 ગુણી ૮ પરકાજ કે પરમારથ વિક્રમ કે હિ માક્રમ ૧૧ તે ૦ પા અથ ધતિ
 ૧૧ કોહો ૧૧ બેઠી ૦ પા પરડે નહીં દેહ પાપ ૧૧ પછી કે મા આ પમ્તિ વધુ
 છે-એક સમે વિક્રમ રાજન, આપ વિચાર કરે મન ૧૨ આપ ૦ ફા પા-હરખ્યો
 રાજ વિક્રમ ધણુ રમ ૦ પા-ત્રિવિધિ તાપ કરે છે તાજ ૧૩ અદાર ૦ પા ૦ વનવાડી
 કુલા વરધ વન ૧૩ જોઈ કે નરખી દુખ્યાં-કે પા હરખ (પા છે) મટીપતનુ

સ્નાન કર્યું અવંતીધણી, સેવા કરે શંભુજી તણી,
 કરી આરતી લાખ્યા પાપ, પ્રસન્ન થયા છે બોલો રાપ
 પડિ નિશા અશવારી કરી, ગામ આવવા મનસા ધરી;
 વાજે છે નિરધોપ નિશાણ, નવિ ચંબે દુશમનના પ્રાણ ૧૫
 મુખ જાણે પુનિમનો ચંદ્ર, જેહવો અભિનવો (છે) કા ધંદ્ર,
 કરે વખાણ જ ચારણ બાટ, સૈન્ય ચાલ્યુ આવે (છે) ધાટ. ૧૬
 ક્ષિપ્રાત્રટ આઝ્યો જેટલે, રાઈ મૃગ દોડો તેટલે,
 સૈન્ય સર્ન વોધાવ્યુ ઘેર, રાઈ મૃગપાતી માંડી પેર. ૧૭
 હૂ એકતો વન જાયું સોય, રખે પૂઠે જન આવો કોય,
 કાલ ભરી મૃગ નાડો વન, પૂઠે વિક્રમ ૨ રાજન ૧૮
 રમી શકાર ને પાછો વળ્યો, આપ રોખ મનડાનો ટળ્યો,
 કણ્ણી એક દિંહો વાટિમા, બેકો છે માયે ઠાકમા ૧૯
 ઉભો ૩ ગોહણુ ફેરવી, હાકે હુડા હૂ હૂ કરી,
 નાસી જનાવર દોહો દિશ જાય, તે તો દ્રષ્ટિઈ દિહૂ રામ ૨૦

મન, હિ હરખુ છે મન જાળ જ પા જાળ ૧૪ હવે પા કરી વાગ્યા પા પરકયા
 છે કે શિન ૧૫ પડિ નિશા પા અરણુ હવે નામ ફા નામમા વાજેં છે પાદિ
 ગરગડે ઘોર નિશાણ ૧૬ પુનિમનો હિ પા રાહનો મુખ-કે રોલો છ તે
 રાહનો ચંદ્ર જેહવો-કે જવનવો એ જીલો એંદ્ર, પા અસાવત ગધિકારે ધંદ્ર
 છે હિ હોયે, પા રોલો સૈન્ય-પા મહીપત આ પો આપે વટિ ૧૯ પછી કે મા
 આ પડિત વધુ છે-ગુઝી જલ સહુકો બોલી માન, પામે પ્રીતે લાખ પસાય
 ૧૭ ફા સીમા તટ રાઈ કે હિ ગેટા માડી પા પરી ૧૮ હૂ ફા હિ ફૂ
 એન્ધો વનમા જાલસ સોય રખે-કે માડારી સાય આવો માં કોય મૃગ ફા મૃગજો
 વિક્રમ છે-કે પૂઠે ચયો રૂડો રાજન ૧૯ રોખ કે હિ રોખ આપ-પા ૨૦
 ૨૧ સહુ કવિયે કો ૨૦ હવે છે પા ગોવા સદિત-નાશી પા નાશ ૨૦-૧
 પછી કે મા તે દયા મનમા નવ ગમે, મડી ગોલે પખીને દો
 ૨૦ પછી કે મા જીળે ખતર પેડા જમ, તાંદાપી આર દોડા છે તમ
 ૨૦ પછી પા કહે કણ્ણીને વિક્રમ વાન, અદો ૩ કરે હતપાન
 પશીને ચરવા દીછયે, પુન્ય કામ કડા કીછયે

પક્ષીને અધિકાર છે ભૂખ, એહનું તો કુણુ જાણે દુઃખ,
તેહની ચિંતા મન લાવિયો, પોતાને મંદિર આવિયો. ૨૧
પ્રધાનને કહ્યું વચન, રણમાં જઈ ભરાવો અન,
અનના કોઠાર કિધા ધણા, ઘાટ કરાવ્યા પાણી તણા. ૨૨
જેહને જેહવો જોઈઈ આહાર, ઠામિ ઠામિ કિધા અંબાર,
દેશ દેશ ને વાટે વાટિ, કોઠાર કરાવ્યા ઘાટો ઘાટ. ૨૩
નીર પીઈ ને દાણા ખાય, સહુ જનાવર સુખિયાં યાય,
મનુષ્ય કીરતી તો પેહેલી હતી, પંખીમાં પછે યઈ છે છતી. ૨૪
'ધન્ય ધન્ય વિક્રમ મહારાજા તુજ વિણુ કુણુ કરે એ કાજ,'
એહવી વાર્તા પંખી કરે, આનંદવિનોદ મનમાં ધરે. ૨૫

કહે પેહુ સાબલ રે પંથ । ચતુર વીચારી જોને ચંત
પેતર એ જો પક્ષી ચરે, તો તો માણસ ભુખે મરે
ગાંઠે સું બાધે વીક્રમ રાયે, હાથી ઘોડા એહના સુ પાયે.
કમ જીવે રાજરાણીયો, પુનવત કાઢાવે છે માણીયો.
અધીપત લે છે અરધ જ આપ, પુરપતને માથે છે પાપ
એહવા દાતા છે જો તમે, કરો કામ કરું તે અમે
ક્ષેતર વાવો ને પૈસા બરો, પક્ષીને કાહે જે ચરો ચરો
દાતાનો જાણું ફીકરો, મતીપાસ પક્ષીની કરો
રાજયે વિચારી પેર, શુભનીધ આળ્યો પોતાને ઘેર

૨૧-૨૨-૧ ને બદલે પા - પક્ષી પાયે છે બહુ દુખ, ભુડી વેઠે છે એ ભુખ
દોહો દરે નાડા જાયે છે, માર બચારા એ પાયે છે

૨૧ જાણે કે જાણુસે પોતાને-કે પેને પાછો પુરમાં આવીયો ૨૨ પ્રધાનને કે
વજર આગલ અનના પા વનમાં ૨૩ જેહને-પા અધીક ભરાવા કણુ કોઠાર
૨૩-૨ ને ૨૪-૧ ને બદલે પા -

ખાતા પીતા હાકે નહી કોયે, ધરણ કરાવી જુગતે જોયે
પેટ ભરીને પક્ષી ચરે, પાણી પીયે ઠંકાણે કરે.
કણુખીને દોહું નવ પડે, પક્ષીને ચરો બહુ જડે
દે પંક્ષી અધિક આગ્રીસ, જીવો રાજ કોડ જ વીસ

૨૪-૨ પછે યઈ કા યઈ છે. છતી પા અતી ૨૫ મનમાં કે મનસુ આનંદ પા.

માન સરોવર યેજી નિહાં, પંખી હસ વમે છે નિહાં,
 પાછળ પાખ્ય છે માણિક તળી, તે સરની છે મોખા ધણી
 સાક્ષાત અમૃત તેહમાં બરખૂ, મહાપુરુષ મન ભાવે ખરૂં,
 પાપધિ તિહા અમરફલ દોઈ, તેહનો મદિમા લહે નહીં દાર્ધ
 કમલ ફૂલ છે લક્ષ પાખડી, જેહં દિહે કરે આંખડી,
 તે સરોવર રહે છે હસ, પંખી (પણ) દેવતાનો સુવધ.
 સૂર્યકાંતિમણિ જેહંવો દેહ, મોતિ તણો વરસે છે મેહ.
 તે હસ તો મોતી ચરે, સ્વર્ગે આવાગમન જ કરે.

હુહા

હસ દેવવદ પુત્રુ, પવિત્ર તેહની જાતિ,
 તેણે કાને સાબગા, વિક્રમ કરી ખ્યાત
 દાતા છે પૃથ્વી વિષે, કરે ધણા પરકામ,
 વાચા અવિચલ તે ખરો, પરદુ.ખભજન નામ.
 માલો જાઈ જાતરા, જોઈ વિક્રમ રાય,
 દાતાનું મુખ દીકડે, કાટિ જન્મકલ ધાય.
 જોઈ કહવી નગરી અછે, કહવો છે તે જૂપ,
 જેહવૂ કાને સાબલ્યુ, તેહવૂ જોઈ રૂપ

ચોપાઈ

હસ મન વિમાસણ ધણી, આલ્યા સદુ જાણેણી બણી,
 આલ્યા સમીપ જાણેણી ગામ, દિડી શોભા કામે હામ.

ચોટો પુટ ચોટો દસે ચરો ચરે ૨૧ છે જી નિહાં ફા છે નિહાં કે સુર છડા
 છે મણિક તળી કે હિ ખા સ્નાતિમાણી વણી તે સરની છે ફા તે સરોવરની
 છે ૨૭ મહાન-કે ખા માન ભાવ માહા પુરે કરે અમર ફા અમર પાપલિ-
 કે હિ. ખા. વક્ષ ફેરે અમર ફલ દોરે ૨૮ વસ કે હિ ખા અશ ૨-૨ પછી
 ખા-દેવતા પુખ વીળીને જ્યે, પુખ નીલ સીવજીની ચારે ૨૯ છે ખા તિહા ૩૦ દેવવદ
 ખા દેવારી. ખ્યાત ખા વાત વિકન મરી હિ વિમાણવની ૩૧ પરદુ.ખભજન-
 કે જેહ કરે પરકામ (પુનઃકિત) કરે દિકડે ખા નિહાવતે જન્મકલ કે ખા હિ
 જાનક ૩૩ ચોટો ખા દેહવ નગર છે ૩૪ હસમન-કે હમે પુખ વીમાસી ધણી

દિઠા વિક્રમ કેરા મહેલ, તે આગલ ઇંદ્રાસન સહેલ,
સત્ય રૂપી ભર્યૂ છે ધન, તિહાં વિધન ન લોપે અન્ય. ૩૫
બીજો થયો હોય વિક્રમ પળે, (તો) નેતિય શાસ્ત્રે શક ગાને લખે? ૩૬

છંપય

રાજા તો શ્રી રામ, કામ તો રૂપ સરૂપે,
સત્યવાદી હરિચંદ્ર, રક્ષકારિક જ ભૂપે,
તેજવત તો સૂર, પૂર તો સાગર કહિંઈ,
કૃષ્ણ જ કેરા ભોગ, ભોગ શ્રી ઈશ જ લહિંઈ,
વિદ્યા નિવેડિ શુક, ચક્ર આયુધ શિર નળો,
ધન શિરોમણ પ્યાન, માન દુરયોધન રાણો,
સતી શિરોમણ સીત, પ્રીત તો લક્ષ્મણ કેરી,
ધાતુ શુભ સોવર્ણ, કર્ણ તો દેહ દાતારી,
ઉપાસક અળે માત, જાત્ય બ્રાહ્મણ મણુ અઠા.
પુષ્પ વર્ણુ વિશેષ, દેશશિરોમણ લંકા,
કવિ મધ્યે કાલીદાસ, સામલ બટ સાચો લલો,
પરદુ. ખલજન સુખકરણ, વીરજિત વિક્રમ કલો. ૩૭

કે સહુ હસ ઉજેણી બળી બળેણી ગામ કે ગુણવતે ગામ ૩૫ સત્ય રૂપી પા
સત રૂપીયું તિહાં પા તહા કમ લોપે વ્યાધ વીધન ૩૬ રાને દિ પા કમ નેતિય-
કે જ્યોતિકમા શક કમ લખે ફા ૩૭ હરીચંદ્ર ભૂપે ફા ઉપે રક્ષકારિક ૩૮ કે પા
કેદ્ર આસન બડ ભૂપે ૩૯-૪ શ્રીઈશ જ પા તો રાવનો ૩૯-૫ ને બદલે પા વિદ્યા
તો એક સૂત્રની (૧ શકની), આયુધ સુદરશન લહુ, સામલ કહે પરદુપદરણુ, કોની વસા
વીક્રમ મુ ૩૭ ૭ તો લક્ષ્મણ કેરી પા. તે લક્ષ્મણની નળો ૩૭-૮ ધાતુ પા
વરણુ માહે તો વીમ દાતારી ફા અવતારિ ૩૭-૯ પછી પા -સચીતા માહે ગગ, અધીક
રાણુ અઢકારી ૩૭-૧૦ ને બદલે પા -ઉપાસન અળા તણુ દેશ માહે લકા વ.,
સામલ કહે પરદુપદરણુ, કાઠ વસા વીક્રમ કહુ ૩૭-૧૦-૧૨ ને બદલે પા ધાતુ
નાંદે મોવરણુ, મરણુ ગંગાની તીર, વનસપતીમાં હુંણ, દેહ દાતાર સરીર. પત્રમા
તલસી તેડ, મેદ ગરયાણુ હરે, બેકેદ માહે બરાસ, વાસ સુખ ગુણુ વૈક્રી પુત્રવ્યપધ્
રાલીદાસનું, બાઈપણુ બરણું લહુ, સામલ કહે પરદુપદરણુ, કાઠ વસા વીક્રમ કહુ

ઓપાર્થ

હમે શોભા દીડી થણી, જેહંવી કહેવાય લકા તણી,
 જોતા જોતા આવ્યા તિહાં, મહારાજા બેઠા છે જિહા. ૩૮
 કાઠિરવિ ઉગ્યો હોઈજિમ, આકાશ માંહિ અલુયાળુ તિમ,
 રાજર્થ હંચુ નિરખિયૂ, દિકા હસ હર્ષદૂ હરખિયૂ. ૩૯
 ધન સફલ મારો અવતાર, આ પખી આવ્યા મુજ દાર,
 હંવત કરી નામ્યૂ સીરા, ધન વેળા, ધન ધન આ દિસ ૪૦
 કોણુ જાતિ, ને સ્યું તમ નામ ? સેવકને કાર્થ દિજે કામ;
 સ્યૂ જમો છો ? સ્યો મુખવાસ ? આવડૂરુપ તમારે પાસ. ૪૧
 મુઝ ઉપરિ કિમ કરુણા કરી ? પૂછે રાય ઈમ ફરિફરિ;
 બોલ્યા હંસ એમ વચન - સાબળજ્યો વિક્રમ રાજન. ૪૨

છાપય

માન સરોવર તીર, નીર જિહાં અમૃત બરિયાં;
 દુમનતાની જાલ, પાલ રક્ષાટિકનાં કરિયાં;
 નહિ દિવસ, નહિ રાતિ, જ્યોતિ આતકાર ઉઘોતિ,
 સહુની ઉજ્જવલ દેહ, મેહ વરસે તિહાં મોતિ;

૩/ જેહવી-પા જેહવી હોયે છદ્દ જ તણી, કે દિ જેવી હોયે ધડ લંકા તણી
 ૩૬-૧ પછી પા-અત્રન તેજ અધારે જસું, સરદ ચદ્ર મોલીત જ જસું જમ
 વીકૃત શોભે આકાશ, તે જપુજ પુણ્ય પ્રકીર્ણ ૩૦ પછી પા

નથી દુષ્ટ દીકું અનુમાન, નથી સાબળુ કોણે કાન

નથી ભ્રમા કરી સુષમા નથી વરણુ વવેક વરણમા,

કો એક મુન્ય તણો પરતાપ, આ-ચા અગીપત અપે આપ

૪૦ આ-કે -આ પખી મહારો અવતાર નામ્યૂ ફા પા દિ નમાન્યુ ધન
 પા ધન આનુને દિસ ૪૦ પછી પા-નવ ચદ્ર મુજને આજ પરસન, દેવ તણી
 દીડા દરસન ૪૧ સેવક ને પા સેવક સરુ કાઠો કાર્થ કામ ૪૧ પછી પા-દરિદ્ર
 તણુ દીસે છે દેજ, ત્રીજોક તણુ તથે છે તેજ ૪૨ ઈમ પા વિક્રમ મન ધરી એમ
 પા વેદવચન ૪૨ સાબળજ્યો-કે પા-સાબળ સતવાની રાજન ૪૨ પછી કે

તિહાં નાહે નિત્ય દેવ, સેવ કરે હરિહરની,
ભામ કંચન વરણ, જાણી શોભા એ સરની;
કલ્પ દુમનાં વૃક્ષ, સત્ય સુરપતિની વાડી,
કૃષ્ણ અમરદ્વલ ત્યાંહ, જિહાં હોય રતનની ખાડી;
વર્ષા, શરદ, વસંત, રત્ય સર્વ સાથે આવે,
પરવાલી પર લહેક, બહેક કરતુરી ભાવે;
તિહાં વસે તે હંસ, અંશ દેવ વિખાણિયા,
કહે કવિ સામળ રંક તે, અંક આકારે જાણિયા.

૪૩

ચોપાઈ

વચન સાંભળી હંસ જ તણું, હાડિ હરખ્યો વિક્રમ ધણું;
ભલે પધાર્યા મોદૂ ભાગ્ય, પ્રદક્ષણા દેઈ લાગ્યો પાગ.

૪૪

માં આ પંક્તિ વધુ છે: આવા હું તમ દરરાત કામ, રહું છું તેહ બતાવું કામ.
૩૪ પાસ ફા. ફા. ૪૩-૨ સ્ફટિક પા. સ્ફટિક મણી. ૪૩-૪ તિહાં પા. જિહાં.
૪૩-૫ દેવ પા. દેવતા. સેવ૦ પા. પડે સીવ પુજન કરે ૪૩-૫ પછી પા.:-

હંસ નામ અમો તાંહાં વર્ષુ, ચતુર સહુ મોતી ચરે.
ઉમયા સહીત મહા રેદ્ર, નીત આવે તાંહાં નાહાવા;
ધ્રુવ અખરો અધીપત્ય, ગુણી જન આવે તાંહાં માવા;
રૂપમણી રાધે કૃષ્ણ, ગરૂડ પર આવે બેસી;
જમા બણે છે વેદ, મીતથી જલમાં પેસી;
માન સરોવરની સોભા મહત, અધીક વરણુવ કમ કહું;
હંસ વસે વાસો તિહાં, વિક્રમાશ્રિત સુલુને તમે;

૪૩-૬ વરણુ પા. જાણુ. જાણી૦ પા. બાણુ રતનની વાડી. ૪૩-૭ કલ્પ૦ પા.
ધાની જાતીનાં ત્રય. સત્ય૦ પા.:-સાર સુર તરવર વાડી ૪૩-૮ જિહાં૦ પા. કાટીયા
કમલ જ કીલે. ૪૩-૮ પછી પા.:-

હીકા કરવા કાજ નારદ દેવતા નીત ગીલે;
માન સરોવર અમુલ અતી, દેવતા દરસનની છાક કરે;
અમો હસ વસુ તાંહાં, સહુ સાથ મોતી ચરે.

વર્ણ૦ ફા. વર્ષા સદે વસીત. વિખાણિયા કે. વખાણુવા જાણિયા ફા. કે જાણુવા.
૪૩ પછી પા.:-કાને સાંભળાં તે કહું કથી, નજરે હંસ તેા દીકા નથી. ૪૪ વળું

રહો. પરહંશુ માહરે ઘેર, કંક સેવા હું રહી પેર;
રાખઈ ધમ રત્નિ કરી, હસ ઉપરિ ધણૂં હેત જ ધરી.

હુહા

તાહરે હંસ જ બોલિયો-અમારે મોતિ આહાર,
તે અમૃત્યક સર વિષે, કિમ રહીઈ આ હારિ. ૪૧
ગઈ મોતિ મગાવિયા, વેરાળ્યાં ચો પાસ;
ચચા હંસ મુખિયા યવા, પોહોતી મનની આશ. ૪૭
દૂધપાણિ કર્યા એકઠા, મૂક્યાં હસ હજુર;
દૂધ દૂધ પ્રાસી ગયા, પાણી મેહેલ્યુ દૂર ૪૮
ત્રિયા તુરમ કવિનરસ, નવરસ ચતુર અનેક,
ખીર પાણી કરે જૂજૂયાં, હંસ ચતુર ડ એક. ૪૯

ચોપાઈ

રાખ્યા હસ પેરાણા ધણૂં, મનોહાર કર્યું તેહં તણું,
રાખ્યાઆઠ દિવસ તેહાર, મનવચિત પાખ્યા તિહા આહાર

૫૧ તણાં ધણૂં ૫૧ ધણાં હઈડે-કે દિ દઈડું દરખુ વિકમ તણુ દેઈ કો
રેઈને. લાખ્યા કે લાગુ ૪૫ રાખઈ-કે ૫૧ દિ આ આ પછિ નથી ૪૬ બોલિયો
૫૧ બોલિયા ૪૬ પછી ૫૧ -

નરપત કહે નવનીશ્ય છે, બહા તમારો વાસ,
સેવક યે સેવા છ, પતિ રાહો વટ માસ

૪૭ રાઈ ૫૧ મદીપતે ૪૭ પછી ૫૧ -

કાહેક સાત કરોડનું, કાયેક દરા ન્દનર,
કારેકસત ને સદસનુ. અપરમપાર અપાર
જોગે મોતી રીઝાં નથી, દુરજવ દરીદ્ર રાંક,
તેહનું મન માને નહીં, અધીક અમુલક આક

૪૮ ગયા ૫૧ અવો મેહેલ્યુ દૂર રાખ્યું ૫૦ મનોહાર-કે મનદુ દરખુ હજ
તણુ કાર દિ કે, કરા મન-કે મોતી મન ગમને તે ચરા દિ મનનડીન
મોતી તે ચરા ૫૧ મન આવનાં મોતી તે ચરો

યયા વિદાય આઠા લીધ, હંસે ધય કર્યો છે સિદ્ધ,
 કહેલ્યો અમ સરીખું કામ, અમો છું તમારે નામ. ૫૧
 રાજા તો સભાર્મા રણા, હંસ દેવ વિદાય જ યયા,
 દિન દિન ત્રેખ્યાત જ થઈ, કીર્તિ સ્વર્ગ પાતાલે ગઈ. ૫૨
 સુરનાયક જે ઈંદ્ર જ નામ, માંડ્યો જગત તણો જે કામ.
 મળ્યા અઠવાસી સહસ્ર જ ઋષિ, અગસ્ત, વસિષ્ઠ, દુરવાસા, મુખી. ૫૩
 દેવ મળ્યા છે તેત્રીસ કોડિ, જમ, વરુણ, અગ્નિની જોડિ,
 અષ્ટ કુલ પર્યત, નવ કુલ નાગ, સાન સમુદ્ર લેવાને ભાગ. ૫૪
 નવસે નવાણું સલિતા મળ્યાં, અડસઠિ તિરથ આવી ભક્ત્યાં,
 નક્ષત્ર, મહા, તારા ને રવિ, ચંદ્ર આદિત્યની શ્રોભા હની. ૫૫
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ શિવ માહારાજ, મળ્યા જગત આરંભણુ કાજ,
 અષ્ટ ભૈરવ મળ્યા મહાવીર, ચોસઠિ જોગણી આવી તીર. ૫૬

~ ૫૦ પાળી ખા - એક એક મોલી અંદીક અમુવ, રાજાએ કીધા તરણુ સમ દુધ
 તેહની સક્ષા કવ મ્મ પડે, સોમને તો સીત જવર ચડે
 દાતાને તો સાનું ધન, શુરાને મન સાનું તન
 સતેશીને સાનું કુષ, રોશીને મન સાનું સુષ
 અકરમીને હદમ કમ્પ, સોમને મન તે સાનું હંસુ
 રીધ વીના તે સાનુ રૂપ, સેન વીના તે સાનો ભુપ
 નીર વિના તે સાનુ નવાણુ, વેરીના તે સા વીવાણુ
 પુન વીના તો મું પામકું, નીચને તે મું સીર નામકુ
 વીક્રમાજીત તે કર લેલીયા, મનમા માન પોતે મોડીયા
 કુસવ વાત નાલ્યે કહાવજો, મન થયે મલવા આવજો
 નથી સેના મેં કીવી આપ, તે વાક ધુનો કરજો મુજ માપ
 હેત ધણેશી હસ જ મવા, અની મનમા રવીયાત જ યદા
 કામ કરા ને કામણુ કરા, ધણા મન પક્ષીના કરાં

૫૧ યયા ૦ ખા - મારગ મદ્રાસનનો લીધ અમો ૦ ખા નરપત કહે હું તમારે નામ
 ૫૨ તો ૫૧ રીડી હંસ-કે. ૫૧ હસ માન સરોવર ગયા માડ્યો કે હિ
 માણું (જુનો પુલ્લિંગ પ્રયોગ) જગત તણો જે કે હિ જગત તણુ તેણે ૫૩-૧

સિંગ, શંખ, સરથાઈ સાર, ખીજ વાગ્નં અપરમપાર,
 ગુણિજન જરા બોલે અનેક, શોભા સુદર વિવધ વિશેક.
 સકળ સભા ભરિ છે જિહાં, હંસ દેવ ગયા છે તિહાં,
 પૃથક પૃથક સદુ બોલ્યા વાત, એકે એકેની વખાણે ખ્યાત,
 તાહરે બોલ્યા હંસ વચન: સાંભળજ્યો સુરપતિ રાજન !
 મૃત લોક માનવ અવતાર, વિક્રમ બિજેણીપતિ સાર.

કુહા

અનેક રાય આજે હુયા, સહઅ લખ કા કાઠિ,
 નથી દોઢા નથી સાંભળ્યો, વિક્રમ કેરી બેઠિ.
 સુરનાયક શોભા ધણી, ઉજવ મંગલ રંગ,
 વિક્રમમહિમા તોલ તે, કે નાવે પાસંગ.
 આણુ આપે પરકારણે, પરદુ:ખભજન દેજ,
 તેહવો વિક્રમ એક છે, જેહમાં સુરનું તેજ.

સણી તે સુરપતિ કાપિયો, ચઢી ધણેરી રીસ,
 ખગથી જ્વાલા અગડીને, જેને લાગી શીસ:
 હંસ જાણુજે ચતુર છે, (પણ) સદુથી એહ અગણુ;
 જિહા હૂં બેઠો સુરપતિ, કિમ કરે મનુષ્યવખાણુ ?
 દીધા કારામહ હંસને, પોને સુરપતિ રાય.
 વિક્રમને જાણું ખરા, તમને મુકાવી જાય.
 એમ કહી લોટે જાયા, પુકે મૂક્યા ગખવાય;
 કહો વિક્રમ મૂકાવરો, કે આજ્યો તમ કાલ.

પા. કે પા. મા આ પદ્મિ વધુ છે - વરતે વરતે જાત જ એક, હરે હન્દ નીવ
 કરી વીરક પદ આવી કે દિ આત્યા, પા બાવે પગ રાખ ફા સીખ ખીજ
 પા વાળે - વિરોધ દિ પા કે વરક પદ બરો પા રચી એક એકને ફા એકને
 પદ મન ફા તમ ૧૨ દેજ પા જેહ સુરનું કે તક(ર)ગીનું, દિ હંમરનું
 પા જેહમા પા તેહમા નહીં સંદેહ મગી તે ફા મગી લાગી કે દિ કો

ચોપાઈ

હસ પજા કારાગ્રહ જૈઈ, ખખર માન સરોવર ગઈ,
જિયો જોતી હુતી વાટિ, સાંભળતામાં થઈ ઊંચાટ. ૧૭
કા આગલિ જઈ કહિઈ દુઃખ ? કિમ આપણુને થાઈ સુખ ?
કાહોને જઈ કહિઈ દુઃખપેર ? હંસ આધિ આપરણે ધેર. ૧૮

૬૪ મનુષ્યવખાણુ કે પા વિક્રમ વખાણુ ૬૬ મે માવ્યા૦-કે પા નહી તેા પ્રુઠા કાલ
૬૬ પછી પા મા વધારો - છપૈ

દાતા સુખને વેર, વેહેર કાયર ને શરો; *
જોગી જોગીને વેર, વેહેર મુત્ય ને પડિત પૂરો,
વેહેર સાચ ને જાડ, વેહેર ગુણકાદ સતીને,
વેહેર અમુર ને સુર, વેહેર જોગીદ જતીને,
વેહેર પાપક પુરાણને, વેહેર અદકાર અદમ કરે,
વેહેર મુત્ય જે મટીપતી, રહીયત હપર રો કરે, ૧
મરખી ક્વાને વેર, જે દેખી દીન દાઝે,
વેહેર વરનીકને વેર, ભગવ જોઈ તે ભાગે,
વેર સ્થાનમા સ્થાન, વેહેર ગારક અહીને,
વહુ સાસુને વેર, વેહેર ગજરાજ સહીને,
વેહેર પાપી પુનવતને, વેહેર મોરી ચોરમાઈને,
સામન કહે એ સહજ વેર, ભાગીણુ જમાઈને, ૨
વેહેર જમને કરમ, વેહેર સોકા જાંઘા સરસી,
પાટીદાર પટલમા વેર, કરે અભરા કરસી,
વેહેર વણુજ જાંઘા એક, વેહેર લીક્ષા પર લીક્ષા,
વેહેર પુરુષને મન, સાણા મે દેવે શીક્ષા,
એહેવા વેર અનેક છે, નારી હપર નારી જસે,
વેહેર દેવને દાનથી, વેહેર વેહેર નીરગુણુ અવગુણુને વસે, ૩

વાળી પછી પા મા, અને હપરનો વધારો ન હોવાથી, કે મા ૬૬ મી પછી, વધારો -
જગન પુરણુ જાહેર થયા, સદુ સદુને ઠેકાણે થયા
૬૭-૧ પછી પા -મોટા કંડ છિટ, જો કંદારે તે કંડાયે,
મોટા સાથે વેર, કરે તેા અક્ષી રડારે, -

વિચાર કરે જીવતી મહી જૂથ, માન દેઈ તેઓ એક દૂતઃ
વિક્રમ માએ જઈને રહો, હકીગતિ આપરણી કહો.
કિરત તિહાં છીધી તમ તણી, કામ્યો ઇદ્રાસનનો ધણી;
તેણે અમને અધિકું નજા, હંસદેવ કારાગ્રહે પડ્યા.

૪૬

૭૦

મોઠાં સાથે પ્રીત કરે તો કામ જ કરવું,
મોઠાં સાથે નાર કરે, તો પણ થેતિ મરવું,
મોઠોઠાને જે ગુણુ નરે, તે તો આઠારેણે જસે
ફક્તી કીરત સાથે આગને, કરસે તે દુષીયેા યસે
મોઠા પાસે ધર કીધે તો ધણા બાવે,
મોઠા સાથે સમપણુ કરે તે સમપણુ રાધે,
મોઠા આવે વેર તો તે તરણી તાડે
મોઠાં સાથે બેઢેર, કરે તો આજર ચાહે,
મોઠા જે મુશ મના, તે સાથે નવી મોખીયે,
સામવઢે મોઠાસરવઢે, મનનો પસોનવ્ય મોખીયે
મોઠા બિને જે જીવ, તો તાઢા સાચુ કીધે,
મોઠા હે જે માવ, તો તે સાચી રહીરે,
કાચર જે મોઠા સાથે, તોઢે તાઢા કીધે સરો,
મહીપત મુશ દોધે કીધે એ પરીત પૂરો,
રીસ કરે જે રાજવી તોઢે જસ તેહનો જોડીયે,
અદાતા દોધે અધીપતી, તોઢે તાઢા કર જોડીયે

૬૭-૨ યાદ છે દિ યા યથા ૬૮ આપણને યા આપણે ૬૯ જીવનની ફા ડા
સદુ રહેા પા. કાઢો હકીગતિ યા ઉજળીમાં જઈને રહેા આપણી ફા આપણ
૬૮ પછી યા મા વધારો -

૭૦ વિક્રમજી કરે વીજાણુ, ઇદ્ર કોયે અગિ અગિવા,
વીક્રમજી કરે વીજાણુ, દસ કારાગ્રહ પડીયા
વીક્રમજી કરે વીજાણુ, વિભત્ર યથા નરનારો,
વીક્રમજી કરે વીજાણુ, પડા તસકરની હારો
વીજાણુ કરે વીક્રમવર્ધુ, લોટો પાસે જીવતે જડા,
વીક્રમને કાઢો ઇદ્રાવસે, તાઢા મુખી રહેા પડા

ચાલ્યો દૂત વાણી તે લહી, વિક્રમ આગલી આની કહી;
રાજાઈ દીધાં તેહને માન, આખ્યાં વચ્ચે આબુધણ પાન

૭૧

દુહા

તમે રહો મદિર માહરે, મૂકો મનના શોક;
મૂકાવું નહિ હસને, (તો) તીર્થ મત મુઝ ફોડ.
દૂત કહે મૂકાવતા, જાસ્યે તેહના પ્રાણ,
શીઘ્ર મૂકાવો હસને, (તો) યાઈ તમ કચ્ચાણ
વિક્રમ કહે રહો સાસતા, રાખો હઈડે ધીર,
જાહેરે હસ તે છૂટસ્યે, તાહેરે પીસ્યૂ નીર
દેઈ વચન તે રાખિયો, મનમા ધડિયો ધાટ,
રાજ્ય રિધ્ધિ સર્વ નીગમી, જવા વસમી વાટિ.

૭૨

૭૩

૭૪

૭૫

ચોપાઈ

ગજ, રથ, ઘોડા, ગરથ જડાર, મેહનું ક્ષણ ન લાગી વાર.
પ્રધાનને સુખ તે પાટ, ચાલ્યો પશ્ચિમ મેરુ ધાટ.
મન માહિ રાખી મહા ધીર, તેજો આખિયો સાથે વીર,
તનિયું સધનું દેહનું સુખ, નિદ્રા, તૃષ્ણા ને તડકો ભૂખ.

૭૬

૭૭

૭૧ દેવ પા બહુ આગની આવી પા ખજર રાખને ૭૧ સુખ કે હિ સોખો
૭૧-૧ પછી પા -મહીપત તાહારી મોટમ કીધ, દેવ રૂપ બધીમા દીધ રાજાઈ કે
મહીપતે ૭૨ મૂકા કે મેટા, પા મરાવો તીર્થમત પા સુકીત (તો) યાદો-કે
પા હિ. તો દીધી બોહો (પા લક્ષ્મી) લાહાણ ૭૪ હઈડે ધીર કે પા ધીરજ
મન હસ તે કે હસ દેવ પીસ્યૂ નીર કે લેસૂ અન, પા લેસુ રાણ અન ૭૪ પછી
પા -
કાચો લોટ તે જવ તણો સવા પારોરે સદ,

તે પ્રાસાન કરીને રહુ હસ મુકાવા હઈ

૭૫ તે રાખિયો પા કે વાવણીનો રાજરિચીય કે રાજ નીગમી કે પા નીમુ
વસમી કે વનની ૭૫ પછી પા-સોપુ પરધાનને, નીગમીઆ ધરસૂત,

વાહાણ કારે મ્હ નહીં, પતની, પુત્રી, મ્હ, પુત્ર

૭૬ ગરથ ફા રથ (ગ પચો લાગે ૭), કે પા રીધ્ય સુખ કે હિ સોખો
ક્ષણ પા ક્ષણ ૭૬-૨ પા મા નથી. ૭૭ આખિયો કે અસેની, પા વેતાન નિદ્રા તૃષ્ણા

ઉધાડિ દેહ, અણુઆણુ પાય, દુખ વેઠ પોતાની કાય;
મુખે જપે હરિનું નામ, સલિતાતટ આબું એક ગામ.

૭૬

ડહ્કા

મુખવંતી નગરી તિહાં, પવિત્ર પશ્ચમ દેશ,
નિરોપવાહન રાજિયો, જોળન તેહનો વેશ.
કરણ સમો હાતાર છે, કામ સમાને રૂપ,
હરિશ્ચંદ્ર સરખો સાતવી, ધર્મ સમો તે બૂપ.

૭૭

૮૦

ચોપાઈ

તેહના દેશમાં વિક્રમ ગયા, વ્રણિક હાટ જે વાસો રજા;
હાટધણિઈ હીધાં માન, આણી આગળ મૂક્યાં પાન. ૮૧
કામકાજ અમને દિજઈ, જન સામગ્રી સરવ લિજઈ;
ખાટ તલાઈ જોઈઈ જેહ, હાજર આણી આપું તેહ. ૮૨
તાહરે બોલ્યા વિક્રમ વાણિ સાંભલિ બાઈ! મતુર મુજણુ;
શી કમાઈ છે તાહરે હાટિ? એવડુ ખરચ કરે સ્થા માટ! ૮૩
પંથીને આપે છે લદાણુ, રમું તાહરે આવે છે વાહાણુ?
તે તે: સાચી કહે નિરવાણુ, આઘ સકિતાની તુઝને આણુ ૮૪
તેહનો મુજને ના'પે પાર, સહુને કિહાંથી આપે અહાર? ૮૫

કે પા વેઠ દાઢ દેહનૂ પા. ૫૨નુ ૭૮ ઉધાડિં છે. પા અણુઆણુ અરણુ મુજને પી
નય દુખન પા મેર દસ હડીવો રાયે હરિનૂ ફા હરિદરનુ ૭૫ નિરોપવાહન
કે પા હિ રાવર માધાના જોળન ફા બરજોળન, ૮૦ સમો હાતાર કે પા સમા
કરતુત કામ સમાને કે રાજ સરીખો, પા રાજ સમોડ હરિચંદ્રનું છે. પા સન સમાન
સાધરી, બવખણુ બારે બુપ ૮૦ પછી પા -કેહીલ નતે કરણવત, સીવ મત પાસે
સન, નીર વધારણુ નામનુ પાણી રાખે પન. ૮૧ આગળ પા હાજર ૮૧-૧ પછી
પા -ખાન પાન ને ટોલ તલાઈ, સત સદસધા મુખ સવાઈ. ૮૨ અરવ પા મુખ
આપુ પા છે. છાઈ ૮૩-૧ પછી પા હીસતો દા છે તું રંક, ખરચે ગરચ બચ
આટે અક. ૮૩-૨ કરે પા કરો એવડું કે આવડું. ૮૩ પછી પા - સી મુજ પારો
રીગી રીધ, તે સું નજો મુજને મીધ ૮૪ લદાણુ છે. પા ખાણુ તે ૫૫ કે તે

કુંહા

તાહરે તે તો બોલિયો પંથી ! સાંભલિ વેસ;
 દહ વિશ્વાસ આણો તમો, હુ સાચૂ બોવેશ. ૮૬
 માહરો નગરનો રાજિયો, નિરઘોષવાહન નામ,
 સદાનત ॥ તેડને, ઢાઠાર ઠામોઠામ. ૮૭
 જેહને ઘેર વાસો રહે, જે ઢા પંથીજન,
 આગતસ્વાગત તે કરે, (પણ) ખરચે રાયનૂ ધન. ૮૮
 બૂખયો તરસ્યો રહે નહિ, (જે) આવે નમ્રમાં આપ;
 ધર ધર અન બરાવિમા, એહવો રાય પ્રતાપ. ૮૯
 ટોચ તળાઈ ઉસીસડા, ખાનપાન શુભ પેર;
 પ્રતાપ સર્વ રાજ તણો, તે છે માહરે ઘેર. ૯૦

માચૂ નવ કહે જો આપ આઘ-કે બાનવધતણુ સીર પાપ, યા તાહરે સીરે
 પોહોલા પાપ ૮૪ પછી યા-હવે -

જર પાણી નહી જોય, મોજ મનગમતી નવ માણે,
 જર પાણી નહી જોય, આપ અકન નવ આણે
 જર પાણી નહી જોય, આસ વાગત નવિ સુઝે,
 જર પાણી નહી જમણુ, સ્વાહ એકે નવ બુઝે
 જર પાણી જમ મારતા, ફેરે બચારા બુધ બહુ,
 સામન 'હે જર લેરથી સુબ વાતો સમજે સહુ

૮૫ ની યા મા નથી ૮૬ તાહરે તો તો યા કે વણીક વનતો તમો યા ખરો
 ૮૬ પછી યા -માહારી ગાંઠે ગરથ નહી, નથી દીન્ય દાતાર,
 નથી હુ સુર સતવાદીયો, નથી જાણો તમારો બાર
 નથી તાક ધન તાહર, નથી જાણો ટુને સીધ,
 ખરચ કરે તે તો કહુ, ન્યા વાતે જે નીધ

૮૭ નીરોણ ॥ હિ યા તવર માધાતા, કે. સવર નીરમવ ॥ તેડને યા તેડના
 મ્યાન-કા ઢાઠાર તે ઠામોઠામ, યા કે ઘેરેઘેર ઠામોઠામ ૮૮ આગત-કે હિ
 ર. સ્વાગત તે તો કરે રાયનૂ યા ધણીનૂ ૮૮ (જે) આવે-કે જે-કા પંથી
 ગાપ ધર ધર-કે યા -ધરેધર કહુ અબાર છે એહવો-કે યા રાયતણો
 પ્રતાપ ૯૦ શુભ યા પુ. પ્રતાપ-કે યા માધાતા મહીમા થકે માહરે યા

ચોપાઈ

વિક્રમે ધેર વિચારી ધણી, જોજી નિશચરયા રાજ તણી; ૮૧
 શી કમાઈ જોજી એ કરે, પુન્યકામે બહાર જ ભરે. ૮૨
 ધેર ધેર સદાવ્રત આપે સર્વ, રાજ કિહાંથી ખરચે દ્રવ્ય ૮૩
 રાજાઈ સંતોખ્યો તે જન, મેં દુવર્ડા છાધું જોજન. ૮૪
 રહેસ્યું પોહોદી તાહરે દાટિ, લેસ્યું માત અમારી વાટિ. ૮૫
 દાટયી તે વણિક ઘેરે ગયો, વિક્રમ તો તે સ્થાનક રણો. ૮૬
 અર્ધ નિશા ગઈ જાહરે, સહસ્ર લોક સૂતા તાહરે; ૮૭
 તાહરે ઉઠ્યા વિક્રમ વીર, બાધી ખડમ યથો માહા ધીર. ૮૮
 ખડગ કોહવું ધરયું છે હાથ, વીર આગિયો પોતા શાય, ૮૯
 નિશિ ચરયા જોવા નિરધાર, ગયો નિરધાય તણે ફરખાર. ૯૦
 અદ્રષ્ટ વિદ્યા મનમાં ધરી, જુઈ રંમમાહલ નમે કરી; ૯૧
 ચક્રો ઉઠ્યા અટારી જિહાં, નિરધોઈ રાજ સુતો તિહાં. ૯૨

ઘેરે ૮૧ વિક્રમે આ શુભવત નિશચરયા ક્રા નિશા ચરયા જોજી આ નર ૮૧
 પછી આ - ૭૫ -

ધન ધન તેહની માત, જોડને પુન હપર ખીત,
 ધન ધન તેહની માત, જોડ ધેર રી રીત,
 ધન ધન તેહની માત, જોડ સદાવ્રત આપે;
 ધન ધન તેહની માત, જોડ દુષ પરના કાપે,
 ધન ધન તેહની માતને, નર તણી ભગત કાતા રહો,
 સામળ દેડે કાતા વડો, બાધી બીજ તે તો બહો

૮૨ ઘેર ઘેર આ સદાવ્રત તો આપે સર્વ ૮૨ રાજા-કે આ કાંદાથી
 રાજ લાવે જી દ્રવ્ય મેં આ જાજ નહીં લેઉં જોજન જન ૮૩ લેસ્યું માત કે
 વાદાણે ભસુ વિક્રમ તો કે આ કરી રાય ૮૪ સહવ-કે આ આવસ મોડી ઉડો
 તાહરે ખડગ હિ કાજ તાહરે-કે આ બાધી કાજ યથો મહાધીર, બય નવ
 આણે બાઈ વીર ૮૫ કોહવું આ ચોધણ વીર આગિયો કે આ. ઈશ પોતાને
 જોવા આ જોતો નિરધાય તણે કે આ હિ શવર(માધાત)નો જાહાં ૮૬ મનમાં
 કે આ આપે ધરી આ હોથે નેરે કરી કે તે કરી જુઈ ૮૭ આ તેહનો તો નવ
 દેયે કાપે ૮૮-૧ પછી આ -

વિક્રમ તિહાં પોહતા જેટલે, નિરધોપ રાય છઠ્યા તેટલે;
 ઉઠી જાળમાં પૂજા ભરી, કુંકુમ ચંદન હેતે કરી. ૯૭
 પુષ્પ સુગંધ, ફલ મેવા સાર, આત્મા ક્ષણુ ન લાગી વાર;
 ઉતર્યો અટારીથી જિમ, પુઠે વિક્રમ આલ્યો તિમ. ૯૮
 જિમ નિરધોપ પગ આધા ભરે, પુઠે વિક્રમ પ્રયાણુ જ કરે;
 મૂક્યાં ગામ, પોળ પ્રાકાર, આગ્યા નગર થકી તે બાહાર. ૯૯
 આગળ પાછળ આલ્યા જઈ, તે ન જાણે નિરધોપ રાય;
 નથી પાસ બીજો કો સાહ, આપે તે મહા રણમાં જઈ. ૧૦૦
 નિરધોપ ગયો સાગરની તીર, પૂંડે જુઈ વિક્રમ વીર,
 જઈ સાગરમાં સ્નાન જ કર્યું, ધ્યાન ચંડીનું મનમાં ધર્યું ૧૦૧
 કરી દીપકમેતિ વિશાલ, સિંદુર કુંકુમ કીધું ભાલ,
 પાલ્યો કંઠ કુસુમનો હાર, સ્તુતિ કીધી પછે અપરંપાર. ૧૦૨

માહા મોઢા સીધ કરા મન, અષ્ટ સીધના તાતા તન,
 સધળી પીડા એહને સેહેલ, જુરે સવર કરા તે મેહેલ

૯૬-૨ નિરધોપ૦ કે પા હિ પોડો રાત્ર માધાતા તાહ. ૯૭ નિરધોપ૦-કે.
 હિ સવર તરત ઉઠ્યો તેટલે, ૯૭-૧ પછી પા -

સવર તો કયે નથી જાણતો, લેય મનમા નથી આજુનો

૯૮ પુષ્પ ફા પુષ્પ ફા. સુગંધ મેવા સાર ક્ષણુ પા રાત્ર ૯૮ પુઠે૦ પા
 યયો પુઠય વિક્રમ તો તમ ૯૮ પછી પા -

ભેર્યું મધ્ય રાત કાઢા જાયે, સીધ ભરી એણે પુનયે

કોહોને એ પુને છે ગણ, કાણુ એહને માથે છે ઘણ

પ્રયાણુ ફા પ્રયાણુ, કે પા હિ પરિયાણુ જિમ ફા જિમ જિમ જિમ૦-કે
 પા હિ જમ જમ રાત્ર પગ આધા કરે ૯૯-૨ આગ્યા૦ પા આગવ પાછવ
 આગ્યા બે બહાર ૧૦૦ નિરધોપ પા સવર તે ન જાણે કે નથી જાણતો નિરધોપ
 રાય કે હિ સવર માધાતા રાય નથી-કે પા મા આ પક્ષિ નથી ૧૦૧
 નિરધોપ કે. પા હિ સવર સ્નાન પા નાહોણુ ૧૦૨ ફી૦-ફા કરિ દિપ ભેતિ
 વિશાલ, કે પા કરી દીપી વિવિધ વિશાલ. ૧૦૨-૧-૨ની પછી પા મા વધારો -
 કપુરે દીવા ઝાક ઝમાન ૧૦૨-૧-૨ બાન પા અપાર ૧૦૨-૧-૪ સ્તુતિ૦ પા મા

નિરોધાં આરાધન કીધી ધણી, આવી તિહાં ચોસઠિ યોગણી;
 [શવર કહે જાલવળે જોગ, લેળે માત જવાની ભોગ]
 કાણે હાથ, વાંસો ને ચરણ, કાણે કાટિ, નાસિકા ને કરણ. ૧૦૩
 વળગી યોગણી ઠારોઠારિ, રધિર માંસનો કરે આહાર;
 રધિર ચુસી સર્વે ગણો, તે વિક્રમઈ સર્વે લણો. ૧૦૪
 નિપનૂં તે જોઈ સઘણી વસ્ત, નિરોધાદેહમાં રહ્યાં એક અરન;
 પૂર્ણ સંતુષ્ટ થયા તે દેવ, પછે પ્રસન્ન થયાં તતખેવ. ૧૦૫

કુહુ

કર્યાં અસ્ત તે એકઠા, ઉપરિ ઠાંક્યું ચીર;
 અમૃત રમું અંજન કર્યું, ઉપર સિંચ્યું નીર. ૧૦૬
 તે રાજા ખેડો થયો, વળી જોડ્યા બે હાથ;
 પ્રદક્ષણા દેખને નમ્યો, સ્તુતિ કીધી તે સાથ. ૧૦૭
 વરસાત વરસ્યો તિહાં હુનનો, ક્ષણું ન લાગી વાર;
 એક ધડી (તિહાં) જટિ થઈ, સોવર્ણ અપરંપાર. ૧૦૮
 જોગણી અસોપ તત્ક્ષણ થયાં, નમ્યો પાગ તિહાં શીશ;
 બાંધ્યાં સર્વે ગાંઠડી, આપ ચઢાવી શીશ. ૧૦૯
 નગર જણી તે આવિયો, માથે છે ખડુ જાર;
 તે ચરચા વિક્રમ જુઈ, કાંઈ ન પામે પાર; ૧૧૦

આ પાદ નથી કુહુ કે' વિવક. ૧૦૨ કક કે પા. હિ. કોર. ૧૦૩ નિરોધ કે પા. હિ. શવર. ૧૦૩-૧ પા. [] પા. એકામિતો વધારો જરૂરી છે. ૧૦૪ ગણો કે પા. હિ. ગણુ લણો કે પા. હિ. લણુ. ૧૦૫ નિરોધ કે પા. હિ. શવર. સંતુષ્ટ કે સંતોષ તતખેવ કે પા. મા. સેવ નિરોધ ૧૦ પા. પડા રડા સરવ તેડનાં અસ્ત દેહ કે દેહમા પૂર્ણ ૧૦ પા. જોગણી સંતુષ્ટ થઈ જાવરે, કામ કર વગર તાવરે ૧૦૫ પા. પા. -

માથે ગરજો ગુણુ સુખ મીત, પુરણુ કીધી તે ઉપર મીત
 અમરત સીધ સેચુ જોડને, સજર સજ્જન થયો તેડથે

૧૦૭ સ્તુતિ ૦-કે. પા. હિ. સ્તુતિ જોગણીને સાથ. ૧૦૮ સોવર્ણ કે. હિ. દુન ન એક ૦ પા. એક ધડીમાં દુન દેમ થયા, મળુ હા અપાર આપ ૦-કે. પા. હિ. તે

ધન નાંખ્યું ભંડારમાં, દુખ સહુ જાણે જાણ;
૪મ કરતાં નિશા ગર્હ, અરુણ ઉઘો પ્રભાત.

૧૧૧

ચોપાઈ

ખિજે દિવસ વાણામાં થયો, વિક્રમ ઠરી તે ઠામે રહ્યો;
કર્યું સ્નાન દાન તે બોજન, પડી રાત્રી વીતો તે દિન.
વિક્રમ કહે નિશ ચર્યા જોયું, માહરા મનનો સંદેહ જોયું;
રાત્રિ અર્ધ ગર્હ જાહરે, નિરથોપ નીકળ્યો તાહરે.
પહેલે દિવસે કર્યું જેટલું, ખિજે દિન વીતું તેટલું;
તે વિક્રમ નયણે નરખીયું, રાજાનું કારણ પરખીયું.

૧૧૨

૧૧૩

૧૧૪

વેલા તે દીરા. ૧૧૧ અરુણ-કે. અરુણ ઉઠે થયો પ્રભાત; કે. પુરણ હુયો પરભાત.
૧૧૨-૨ પા.માં નથી પણ આ વધારો છે:-

હૈ:-પુજે જે કો દેવ, ધન અનરગલ પામે;
પુજે જે કો દેવ, દેહનાં દુખ જ વામે.
પુજે જે કો દેવ, પણાં ધરણી ધરણ;
પુજે જે કો દેવ, સપુત સીરામણ પુત.
પુજે દેવ જે પ્રીતથી, તે પાંચ પદારથ પામશે;
સામળ બટ સાચું કહે, જગત તેહને સીર નામશે.
દોહા:-પુજ તે નર પામીઆ, અરથ અરથ ભંડાર,
બાપી અણુવણ રડવડા, કરતા બીક્ષા આહાર
પુજ તે નર પામીઆ, સતી સીરામણ નાર;
ખીન પામા સંખણી, તે કરે ઝીરનો આહાર.

૧૧૨ સોજન કે. પુજન. વીતો તે કે. આયમીયો. ૧૧૩-૧ પછી કે. પા મા વધારો.-

રાત્ર દુખ પામે છે મહું, સંકટ ભાગું હું એ તણું,
દાંડી રાત્ર ઉઠે છે એહો, બેઠે દુખ પોતાની દેહ;
ચુસી ખાયે જોગણી જાહરે, વેદના લખ વીછની તાહરે.
તે એહનું જો સંકટ જાયે, તો માહારા છવને શાતા થાયે.

૧૧૩-૨ રાત્રી અર્ધ-કે. ઉપરથ રાત્ર. નિરથોપ નીકળ્યો કે. ઉઠો રાત્ર રાજ
૧૧૪ વિક્રમ કે. નરપત. રાજાનું પા. પુન્ય તણું ૧૧૪-૧ પછી પા:-
વીક્રમસેન તે બેઠો જાયે, મનનો તે તો સંદેહ થાયે;
સવરે ધન બાંધી આણીયું, તે રાજાએ સરવે જાણીયું.

તે રાજા પછે આવ્યો ઘેર, વિક્રમ વિચારી મન પેર;
 સદાવ્રત કરે છે એહ, ધણું કદ વેઠે છે દેહ.
 વેઠે નિદ્રા તજે સુખ રાતિ, જીવ તે દુઃખ પામે બહુ ભાતિ;
 સુખ કીધા પાણે કિમ જાણ, પરદુઃખલંબન હું કહેવાયું. ૧૧૬
 જો એહને જણાવું મર્મ, એ તો નહિ અમારો ધર્મ;
 સુખ કરું એહને સરીર, તાહરે સુખ પ્રાપ્તું હું નીર. ૧૧૭
 ન કરું સુખ, તો છંડું પ્રાણ, કરી પ્રતિજ્ઞા મનમાં જાણિ;
 મનમાં લાગી શ્રુણુ પૂર, એટલે મેર પોહોતો જર્ઠ સ્વર. ૧૧૮
 વિક્રમ હઠડે મનસા ધરે, દિવસ મેહલે તો નવિ સરે;
 પૂજા સામગ્રી પોતે ભરી, પહેલે દિવસ દીડી તે કરી. ૧૧૯
 ચીરી ત્યજ્યા રાયે પોતા તણી, તેહમાં ભરી મીઠાઈ બણી;
 ચરણ, ઉદર, વાંસો ને હાથ, ભર્યા પુષ્પ કસ્તૂરી સાથ. ૧૨૦
 પોતે પોતાને હાથે કરી, અંગે અગમાં સાકર ભરી;
 ખીજા મેવા અપરંપાર, લીધો અમૃત આધિકા આહાર. ૧૨૧
 પુષ્પ સુઅંધ તંબાલ ને ધૂપ, ભરી ચાપ આલ્યો તે ભૂપ. ૧૨૨

કુલુક

રાજા નિરધૈય નથી જાણતો, વિક્રમ ચરયા જોય;
 વિક્રમ એમ મનમાં લહે, ન જાણે ખીજો કાવ. ૧૨૩

ધન ધન એહની માતની કુપ, પોતાની વેઠે વેઠે દુષ
 આપે છે સદાવ્રત એહ, નિરમલ જાણી મગદા નેહ

૧૧૫ વિક્રમ ક્રો વિક્રમે, પા કે પોતે મન ક્રો મનમાં એહ પા કર બહુ
 પા બાધી બેઠો ધરમની ધન ૧૧૬ વેઠે-કે હિ વેઠે નિદ્રા તજે સરવ સુખ,
 જીવતા જાણે પામે છે દુખ ૧૧૭ એ તો નહિ અમારો કે તે વાતે નહિ માહારો
 સુખ પ્રાપ્તું હું કે પા ખીજા ધર છે ૧૧૮ જુ માણ કે પા, માણ ન તણું
 કર પા નહી તર કરી-પા કે હુ પણ જાણ જીને બહુ ૧૧૯-૧૫ જી પા
 મર સુખ સરીરે સળું, એહ બાપડા મર સુ બહુ પુર કે હિ સુર ૧૨૦
 સામગ્રી-કે પા બે દિવસ દીડું ત એહ, તેથી જમણુ કીધું તેહ ૧૨૦ ચીરી ત્યજ્યા
 રાયે ક્રો ચરિત ચરવી પુષ્પ હિ બેઠેક આ કરીને બેઠે કે પામાં આ એક

ચોપાઈ

રાત્રિ પોહર જ તે ચાલ્યો વીર, મનમાં રાખી અધકા ધીર,
જિહાં નિરધોષ પહેલે દિન ગયો, તિહા વિક્રમ જઈ ઉભો રહ્યો. ૧૨૪
નિરધોષે કાધુ જેટલું, જઈ વિક્રમે કાધૂ તેટલું,
એટલે તિહાં આવી જોગણી, સકલ ભોગ તણી ભોગણી. ૧૨૫

હુહા

લીધો ભોગ નિવેદનો, ત્રિપત થયું છે મન,
પછે સહુ એકઠી મલી, બક્ષ કર્યો રાજન ૧૨૬
આવ્યો સ્વાદ અમૃત તણો, વિવિધ ભોગ રસાલ;
ધન ધન ધન તૂ રાંજિયો, પ્રસન થયા તતકાલ. ૧૨૭
કયાં અસ્ત તિહા એકઠા, સિંચૂ અમૃત નીર,
અમૃત દદ અવિસોકતા, ઉકયો વિક્રમ વીર. ૧૨૮
પ્રદક્ષણા પોતે કરી, નમીને લાગ્યો પાય,
પ્રસન થઈ સૌ જોગણી, વરદાન હો મુઝ માય. ૧૨૯

પમ્તિ છે - ધણી મોકાઈ સાથે લીધ, બહેક કસ્તૂરીના કાધ. ૧૨૧ થી ૧૨૪ સુધીની
પમ્તિઓ કે પા મા નથી ૧૨૩ નિરોષ હિ સવર ૧૨૪ નિરોષ હિ સવર
નિરોષો-કે. કરતો સવર દાંડા જેટલું જઈ વિક્રમે કે પૃથવીપત ૧૨૫ પછી પા -

સવર પેહેલો તે વીક્રમ ગયો, સવર રૂપ તમ પોતે થયો
પોતે પ્રીતિ પુન કાધ, ભોગ આપણા દેહનો દીધ

૧૨૬ નિવેદનો પા બવાનીયે ૧૨૬-૨ ને બદલે પા -

તન મનથી તે રીઝીયો, દીધું એટલું ધન,
સજ્જન કરો તે સહેજમા આણી મન

૧૨૭ ૧ આપ્યો પા અમૃતથી અધીકો ધણો, આવ્યો સહુને સ્વાદ ૧૨૭-૨ પા મા
ગયો ૧૨૭ વિવિધ ફો વિવિધ, કે રાજ રાંજિયો કે રાયજ થયા ફો યો
૧૨૮ વિક્રમ કે પા છે વડ ૧૨૮ નમીને પા પ્રીતિ હો- કે કયું ને માગ્ય
મસત્રો પા. માડામાયા મનીષત અને કહે, મન પ્રમે તે માગ્ય

ચોપાઈ

તાહરે તે બોલ્યો રાજનઃ માયું ને મુઝ ઘો વચન;
તાહરે તો હું માયું આજ, જે માહોરા મનમાં છે કાજ. ૧૩૦
એહનું વચન બોલ્યો તે સાચ, વચન દેવિઈ આપ્યું હાથ. ૧૩૧

દુહા

ને વરદાન આપો તમે, કારજ સારો સર્વ;
દેહલક્ષ કરા વિના, નિત્ય આપો મુને દ્રવ્ય. ૧૩૨
હું તો વિક્રમ રાજિયો, નથી અમારું કામ;
મુઝ ઉપરિ દયા કરો, દુખ લાંબે મુઝ લામ. ૧૩૩
પરદુખ દેખી નવિ સદું, નવિ સહેવાણો તાપ;
કામ કરું નિરધોયનું, આલ્યો હું હું આપ. ૧૩૪
તાહરે હરખી જોગણી, ધન ધન વીર સુખાણ;
તુજ વિણ એહવો કણ્ય હરો, પરકાળે દે પ્રાણ. ૧૩૫
કહો રાજા નિરધોયને, હવે ન આવીશ આંદિ,
દ્રવ્ય ધર બેઠાં આવસ્યે, તાહરા મંદિર માંદિ. ૧૩૬
ચિંતામણિ એકે આપિયો, કરજે નિત્ય પૂજન;
દેહલાલ કિંધા વિના, પામીશ એટલું ધન. ૧૩૭

૧૩૦ તાહરે તે કે. ખા રીઝીને માયું-આના મુજને આપ વચન. ૧૩૧ દેવીઈ કે રાજને. ૧૩૨ નિત્ય-કે. આપો હાડી દ્રવ્ય. ૧૩૩ મુઝ-કે. માંદી કામ નીકરો, આલ્યો હું આ કામ. દુખ-કે. કરો સચરનું કામ. ૧૩૪ ને જાહેરે પા:-

હું તો નહીં સચર રાજ્યો, માહારે જોઈએ નહીં ધન વીર,
હું તો ઉજેળીનો જાતી, વગડત વીક્રમ વીર.
હું તો પરદુખમણી, નીજ સેવક એ નામ,
પરચન વાણે પરજેસરી, તો કરો સચરનું કામ.

૧૩૪ સદું કે. ખા. દિ સખી. કામ-કે. દિ કામ કરતા સચર તર્ફ. ૧૩૫ જા-
ખા. હજા થઈ બંધા વણી, આલ્યો હું આપો આપ. ૧૩૫ વીર ખા. સ્ત્રી એહરો
ખા. બીજે કા નહીં કહો-કે. ખા. દિ સચર રાજને જઈ જો. ૧૩૭ એક ખા.

આજ થકી આવીશ માં, ભોગવ લીલવિલાસ;
ધેર બેઠાં મણિ પૂજજે, (ધન) પામીશ બારે માસ.

૧૩૮

ચોપાઈ

પછે ભોગણી બોલી વાણિ: સાંભળ વિક્રમ! ચતુરસુખણ,
આપલ્યો નિરધોષને એ મણિ, વોલી ચિંતા એહ જ તણી. ૧૩૯
પરગરભુ તું છે રાજન! તે સંતોષ્યું છે મુઝ મન;
તેહનું હેત ઉપનું છે મુને, માટે વસ્ત એક આપું તુને. ૧૪૦
તે આપું તુને હેતે કરી, તેહથી મન રહેસ્યે ઠરી;
ઝાલ્ય અમુલક જોડું એક, આપી હેત કરી વિશેક. ૧૪૧
શત વરસનું વૃદ્ધ જ હોય, ન સાંભળે કરણે, ન નેત્રે જોય;
વૃદ્ધ સી હોઈ વિકરાલ, તેહને આ પહેરાવે ઝાલ્ય. ૧૪૨
રૂપ અનૂપ અધિકૂં વાધશે, સદા સૌભાગ્ય તેહને સાધશે;
નહિ રોગ ને વ્યાધિ લેશ, સદા હસ્યે તે જોખનવેશ. ૧૪૩
સદા શિરોમણિ જોખન(તે)સતી, ચિરંજીવ રહેશે તેહને પતિ;
નરનારી ન વૃદ્ધ જ થાય, સદાય જોખન ચાલ્યું ગાય. ૧૪૪
તે માટે ઝાલ્ય અમુલક એહ, તુને હેતરીત આપું તેહ;
સર્પમણિ નિર્ધોષને આપલ્યો, મહાસંકટ તેહનું કાપલ્યો. ૧૪૫
હેતે ઝાલ્ય આપી જે અમો, તે તો ધેર લેઈ જાલ્યો તમો;
સાહાવજો રાણીને ઠાન, સદા જોખન રહેસ્યે વાન. ૧૪૬

મણિ. ૧૩૯ નિરધોષને કે. હિ રાવરને. ભોગણી પા. વિવેચરી વોલી હિ રાલી.
વોલી-કે. ચીતા જલે મનડા તણી; પા. ચીતા રજશે જન્મન તણી. ૧૪૧ ક.
કા. કરીને. હેત કે. વીરને; પા. વીરકર ૧૪૨ પહેરાવે હિ. પહેરાવે. ૧૪૨ મી
કે. જોખન કે. પા. માં આ પંક્તિ છે: રોમે એથી વધુનો વેશ, નહીં થાયે શીર
કે. ૧૪૩ અનૂપ કે. રંગ અધીકું પા. વનીલાનું તેહને સાધરો. કે. પા.
તેહનું ચાલરો. નહિ-કે. સદા ચાલરો યોવનપણું, અમુલ મુલ જે એહ જ તણું.
૧૪૪-૧ થી ૧૪૮-૧ મુખીની પંક્તિઓ કે. પા. માં નથી. ૧૪૫ કા રીત; હિ.

જિહાં સુધી આલ્ય તણો રહેસ્યે ભેગ, નહિ જરા, બ્યાધિ, બ્યાપે રામ;
આરોમ્ય રહેસ્યો નર ને નારિ, ભોગ ભોગવળ્યો શુભ વહેવાર. ૧૪૧
એહવીં નૌતમ વસ્ત પામળ્યો, સકલ દુઃખ હેતુ વામળ્યો;
પ્રદક્ષણા દેઈ નામ્યું શીશ, બહુ યોગણી દે આશીષ. ૧૪૨

માગી શીખ ચયો વિદાય, નિર્ધોષ(ના) ગામ બણી તે ભય;
નિકટ નગર બણી તે વળ્યો, તે રાજા તે સાદેમો મળ્યો. ૧૪૩
નિકટ આબ્યો બેટાબેટ, નગરતળેટી ફરી બેટ;
પૂર્યું અર્ધ ગર્ધ હિ રાતિ, પશુપંખી, નથી માનવ જાતિ. ૧૪૪
ઉઠ સમીપ આબ્યો ઉજિહાં, વિક્રમે નિરધોષ આબ્યો તિહાં. ૧૪૫

કહા

મધ્ય રાતિ તું નીસર્યો, સ્યં ધારે છે કાજ ?
એકલો કિમ પંથે પળે ? વિકટ નિરધોષનું રાજ્ય. ૧૪૬
પરવશ છે તમે કે તણા, સ્યં સ્યં તમમાં છે ભેર ?
કે કહિ જાર તમે રમો, કે સગી છે ચોર ? ૧૪૭
મન મૂકી મુજને કહો, જે મેં પૂછી વાણિ,
તે સાચું જો કહો નહિ, (તો) ધૃષ્ટ દેવની આણિ. ૧૪૮
નિરધોષ રહો સાંભળિ, (ભાઈ!) મૂકી દે મુજ કામ;
હું માહેરે દુઃખે નિસત્યો, કિમ કહેવા રહું વાત ? ૧૪૯

કરી. નિર્ધોષ હિ સવરને ૧૪૭ ભોગવળ્યો હિ ભોગવરો. ૧૪૮ પામળ્યો હિ.
પામીએ સકલ હિ સકલ દુઃખ દેહનું વામીયો બહુ હિ સદુ, કે. દીધી ૧૪૯
નિરધોષતા હિ સવરના માગી-પા મટીપતને રીધાં એમ માન, અખા આપ
પામાં અવરધાન. કે.માં આ પડિ નથી. તે રાજા તે કે. પા. સવર એકલ; હિ
સવર માંધાતા ૧૫૦ બેટ પા કેડ, ૧૫૧ નિરોલ દુઃ. નિરોલતને વિક્રમે કે પા
જાવી સવર તણી નાંદા બાંદે; હિ પા વિક્રમે સવરની જાવી બાંદે ૧૫૨ નિ.
વિલનું કે. પા હિ સવરનું ૧૫૩ સ્યું-કે કે રાખો છે નર તમે કે. વીધે
સંની-કે. પા દેદે મુજલ (પા ચાસર) કે ચોર ૧૫૫ નિરોલ દુઃ નિરોલ રાખ.
કે. પા હિ સવર સદુ હિ સદેવારે વાત પા કાજ.

તૂ રહ્યો છે વાટિમાં, માહર ઉતાવલૂ કામ;
તૂ કરકર કરે આવડી, (ભાઈ) તાહરુ તે સ્યૂનામ?
વિક્રમ કહે હૂ નહિ કહું, પ્રયમ પૂછ્યૂ મેં આજ;
વાત કહ્યા વિણુ મુઝને, નહિ સરે તુઝ કાજ. ૧૫૭

ચોપાઈ

નિરોધાપ કહિ તૂ સાલવ વીર ! આપ રહેમાં રાખો ધીર,
મધ્યરાત્રિ જે કુખિયો ચાચૂ, પેટને અર્થ હૂતિહા જાયુ. ૧૫૮

૧૫૬ પછી પા - ચાર આડીને આકરી પૂછ તારો હું કાણુ
માહારો લેવા તળગરો, પેદા થયો છે ચોણુ
૧૫૬ હું રહ્યોં કે પા નમ્મો નર હ ખરો, માહારે તો મોહો મમ માહર શ્રી
માહરે તૂ કર કર કે પા હિ તકરાર કરે છે- તાહરુ કે તેહન ૧૫૭ વિક્રમ-
કે પા માહારુ નામ હુ નહી કહું વાત-કે પા તાહરુ નામ કહ્યા વિના. સરે
કે પા યારે ૧૫૮ નિરોધ કે પા હિ શવર આપ રહેમાં પા ધરમવત મન
પેટને- કે પા પેટ તણે હું કામે જાયુ

૧૫૮ પછી પા - પેટને કાજે વીમ, સાહસ બણે છે સીપા,
જારે દેશ બીદેસ, બણા પણુ બાળે લીસા,
પેટ કાજ પરદેસ, વળીક જન વાહાણુ ચડે છે,
હમ છર ઉપાડે બાર, ધણીક જન પાટ પડે છે,
મસહ દે છે કાસહા, સીસ કટાવી તસકર મરે,
સામન કહે પેટને કારણે, કુવટયાચાર સદુ કે કરે,
પેટ કરાવે વેડ, પેટ તો વાલ વારે,
પેટ ઉપાડે બાર, પેટ ગુણુ સદુના ગારે
પેટ જાયે પરદેસ, પેટથી પાપ કરે છે
પેટ કરે છે જર, પેટથી સત હરે છે
સચ પરપચ અધીકા કરે, પેટ કાજ નરકે પડે,
સામવમ સાસુ કહે, પેટ કાજ નરક નડે
પેટ ચકાવે વાસ, પેટ નતતકીરો નાયે
પેટ ગુણુ ગમારે, હય જન નીચને નરે,

માહરૂં દુઃખ છે સાગર ભર્યું, બિજો નવિ જાઈ હમરે ધર્યું;
 નિકળ્યો છૂં માહારે અર્થ, કાંઈક આશ લેવાની ગર્થ. ૧૨૫
 વણુ કામે નવ જાઈ કાપ, આપ રહે વિચારી ભય;
 માહરી તો વેલા જાય છે, અવેર ઘણી મુઝને થાય છે. ૧૨૬
 ને પાસે જાન્યું(તે) કાપરથે તેહ, (તો) માહરે તજવી પડરથે દેહ. ૧૨૭

તસર વિદા કરે પેટ, પેટ રણ માંડી રડાવે;
 પેટ કરે વીધવાહ, પેટ તો સોસ કટાવે;
 ચોરી ચારી જુકડી, અધમ જલ આવેકના;
 સામલ દેહે સુકીત દરે, પરખય કરે એ પેટના;
 કાંઠા ધાકડ ને ધીંગ, કાંઠાં ગુણુહોણુ ગનાતા;
 કાંઠાં કરખી ને કરણુ, કાંઠાં દંભી ને જૈતા;
 કાંઠાં રંક ને રાધી, કાંઠાં અકરખી અંદર;
 કાંઠાં પાપી પુનવત, કાંઠાં અશુલીણુ ચર;
 પામર ને પંડિત કાંઠાં, વીતલીણુને વારણે;
 સામલ દેહે ગુણુ ગમાવયો, તે કુડા ડંભરીને કારણે;
 કાંઠાં નાથર ને સર, કાંઠાં કરપ રૂપાણ;
 કાંઠાં જીધીઘર જુક, કાંઠાં લીધુક જુપાણ;
 કાંઠાં જુધી જલ રાધી, કાંઠાં ગધા ને પોડા;
 કલહીણુ કપુત, કાંઠાં રામ લખમણુનાં જોડાં;
 જરનર નાર સતિકાંઠાં, બોહોસ્તુત કરતાખાણે;
 સામલ દેહે ગુણી ગમાવયો, તે કુડા ડંભરીને કારણે;
 કાંઠાં નીચ ને હંચ, કાંઠાં રંક ને રાખ;
 કાંઠાં નીજલ ને સળવ, કાંઠાં તુજ જલ ને તાલ;
 કાંઠાં પાડાણુ ને ભંણુ, કાંઠાં પયર ને હીરા;
 કાંઠાં અજ ને જજ, કાંઠાં વેરી ને વીર,
 જુક બોધી જજ કાંઠાં, નીચ જુધી કરી નેટને;
 સામલ દેહે ગુણુ ગમાવયો, પરખય પાપી પેટને;
 કહી અલજ ને લાજ, કહી રૂડા ને રંચા;
 કહી રૂપલીણી ને રવંન, કહી ગંદી કહી ગંગા;

હુહા

વિક્રમ કહે: હું શીખવું, સુખ થયાની પેર,	
કહ્યું કરેા ને માહરું, જાયો ફરીને ઘેર.	૧૬૨
રાતે રલસ્યો કેટલું? કેટલીક તમને આશ?	
સુખે તમે બેસી રહો, તેટલું હ્યો મુઝ પાસ.	૧૬૩
નિરધોષ થયો પછે આકલો, તું કરે પરકામ,	
જાજેણીપતિ રાજિયો, સ્યું વિક્રમ તાહરું નામ?	૧૬૪
તાહરે તો વિક્રમ હસ્યા: હું સાચું બોલ્યો વાણિ,	
જેહનું નામ કહ્યું તમો, તે તો મુઝને જાણિ.	૧૬૫
તમને તો અમે જાણ્યા, નિરધોષ તમારું નામ,	
તાહરું દુઃખ નિરખ્યું અમો, (તે) માટે કાપું કામ.	૧૬૬
મણિ છોડિને આપિયો, આણી અધિકો હેજ;	
જોતે આનંદ જાપતુ, જેહમાં લક્ષ્મી(નું) તેજ.	૧૬૭

કહી મુજાનેણી ને માંન, કહી જતે આંધે કાંજી;
દાસી કામ દેવેત, રીઝથી કહી મેહેસાણી;
લપેડ સંપ લેખા વીના, દસલુવંત તેહને કહા,
સામલકહેબાજ કવી પછું, જે ઘોમે ગુણુ તો નવ લહા;

ગાપે

પેટ કાજે વેંડે સહુ દુખ, પેટ કાજે તજે છે ગુણ,

૧૫૯ બિજે-કે. પા. બીજાથી નહિ થાયે પરું. હું માહરું કે. પા. રાતે અહકો. કાંધકો-
કે. ધણા દુખથી. લેવો ગરમ; પા. પેટ કાજે લેવો છે ગરમ ૧૬૧ જાણું ફા. જાજો. તેજે-
કે. પા. જે પાસે જાણું હું તે કાપસે, તે માહારી લાલ લોપસે. ૧૬૧ પછી કે. પા. માં
વધારો: નહી રાખે મુજ ઉપર નેહ, તો પડશે તાંહાં માહારી દેહ. ૧૬૨ વિક્રમ ૦ પા.
કેહે નરપત તુને શીખવું. ને માંહરું કે. હિ. અમારડું. ૧૬૪ નિરધોષ કે. પા. દિ
સવર. સ્યું-કે. ને વિક્રમ નિરમલ નામ. ૧૬૫ તાહરે-કે. પા. વલતો વિક્રમ
વાળી વદો. બોલ્યો પા. કેહે. તો કે. નીચે. ૧૬૫ પછી પા. વદનપંક્ત, વપુ વીન્યે,
દીગણથી હેડા દાપ; સવચારી સલજાણે, જે પૂરવીપત નાય ૧૬૬ નિરધોષ તમારું
કે. દિ. સવર માંધાવા તે ૦ કે. કરું તમારું કામ. ૧૬૭ છોડિને પા. છોડિએ.

કરો પૂજન જે એહનું, સરે તમારો અર્થ;
 દુઃખ સરીર વેઠ્યા વિના, પામો નિત્યે ગર્થ. ૧૬૧
 રાત્રે જાગું નહિ પડે, નહિ ચિર લેવા બાર;
 એક મણિને પૂજતાં, યાદ દ્રવ્ય અંબાર. ૧૬૨
 નિરધોષ કહે કિમ માનીઈ, તેહનું સ્મં ઈધાણ?
 એ કારણ તમે કિમ લલ્લું, (તે) સાચી કહેને વાણિ. ૧૭૦

ચોપાઈ

વિક્રમ કહે: કાંઈ કારણ ચિંત, માહરે નિસરવું પડિયું થંધ;
 તાહરે નગરમાં વામો રહ્યો, એક વાણિક ઘેર સુખિયો થયો. ૧૭૧
 સદાવત સાંભળ્યું તમ તણુ, મનડું હરખ્યું માહરું ધણું;
 (પછે) તમારી નિશચર્યા જોઈ, તે નવિ જાણે બીજું કાંઈ. ૧૭૨
 જોગણીને સમર્પ્યો દેહ, હૂન તણો તિહાં વરસ્યો મેહ;
 તેહનો માથે લીધો બાર, આવ્યા રાજસભાને ઠારિ. ૧૭૩
 તેહ મેં દીઠું માહરિ દ્રષ્ટ, અતિસે દેહ વેડે છે કષ્ટ;
 તમ પેહેલો ગયો છું આજ, તમે કરતા તે કર્યું મેં કાજ. ૧૭૪
 પ્રસન થયાં તે મુઝને માત, તે સાનિધ્ય મેં જોઆ હાથ;
 મુઝને કલ્પ જે તું વર માગ્ય, આજ થકિ ખુલ્લું તુઝ લાગ્ય. ૧૭૫

કુહા

તાહરે મેં તો માગિયું, વિચારીને મન;
 નિરધોષ ઘેર બેઠો રહે, પામે એટલું ધન. ૧૭૬

જેદમાન-કે. પા. તરણીવત ૩ તેજ ઉપનુ પા. ઉપનો ૧૬૮ ને પા. નીત.
 પામ્યા-હિ પામ્યા. નિર્ધોષ પા. મન વાણીવ ગરથ વેઠ્યા વિના પા. નહીં વેઠું
 નિત્યે પા. એટલે ૧૬૬ દ્રવ્ય કે ધન. ૧૭૦ નિરધોષ કે હિ સવર કહેને વાણુ કે પા.
 કહેા સુખણુ ૧૭૧ વિક્રમ પા. રાજ માહરે-કે પા. પરદેસે જાવું છે (પા. પડે છે)
 પથ ઘેર કે હાટમા ૧૭૨ મનડું કા. મન ૧૭૨ જાણે પા. જાણું ૧૭૩ સમર્પ્ય
 કા. સમર્પ્યા ૧૭૪ અતિસે દેહ કે. હિ ધણુ કુખ પહેલો કે વહેલો જે પા. હું
 ૧૫૭ સાનિધ્ય કા. સાનિધ, પા. આગળ આજનું પા. તણમ કાંઈ નવ્ય રાપેસ જગ

તાહરે આ મણિ આપિયો, શીઘ્ર કલું લેઈ જાયો;

જઈ આપો નિરધોષને, સુખેસ્યું સુખિયા યાયો.

૧૭૭

આસ્ય જોઈ મુને આપિયું, (કહે) સુહાવો જીને કાનિ,

જરા, રાગ, વ્યાધિ નહિ, નિત્યે જોખન વાન.

૧૭૮

ચોપાઈ

માટે મણિ આ લીજઈ, પ્રવેશ પુર માંહે કીજઈ.

નિરધોષ રાયને ઉપનો હાસ, દહ કરી માન્યો વિશ્વાસ.

૧૭૯

નેત્ર નિરખિ આસ્ય જ જોઈ, રહ્યો રાય મનડામાં મોહી;

વક્તો મઠે તે નિશ્વાસ, મનવાંછિત નાય પોહોતિ આશ.

૧૮૦

ગાંઠે તાણી બાંધ્યો મણિ, મનોહાર કીધી બહુ ધણી;

કરમાયું સ્યું દીઠું મુખ, અંતસ્કરણમાં પામ્યો દુખ.

૧૮૧

તાહરે વિક્રમ મનમાં હસ્યો, તેહનો મર્મ રહ્યામાં વસ્યો.

૧૮૨

દુહા

મણિ આપ્યો બાઈ! તુઝને, હરખ્યું તાહરું મન;

કષ્ટ કરવું પડસ્યે નહિ, ઘેર બેઠાં પામિશ ધન.

૧૮૩

૧૭૬-૨ નિરધોષ પા. સવર દુપ વેઠા વીના નિરધોષ કે. હિ સવર. એટલું પા.

નિતે. ૧૭૬ પછી પા:-નીત રાતે આવે નહીં, નવ ઉપાડે બાર; બક્ષ દેહ કરો નહીં,

કરો ધન અંબાર. ૧૭૭ શીઘ્ર-કે લેઈ જઈ જાયો. નિરધોષને કે. પા. હિ. એ

રાયને. સુખેસ્યું કે. પા. સહેજે. ૧૭૮ નિત્યે કે. પા. હિ નીલ નીલ. સુહાવો પા:-

તે આપું મુજ હાય.

પહેરાવતાં તારી નારને સનેહ કરો મુજ સાથ

વાહરી નારને આપજે, કામની કરે કાન.

૧૭૯ મટિ ફા. તે માટે. નિરધોષ કે. હિ સવર. ૧૮૦ મૂકે પા. મુકો. તે

કે. નેહ, પા. મન. ૧૮૧ બાંધ્યો ફા. બાંધિ. અંતસ્કરણમાં-કે. હિ. અંતસ્કરણ ન

પામ્યો સૂખ; પા. અંતસ્કરણમાં દીઠું દુ:ખ. ૧૮૨ પછી પા:-

લોભ કેહોનો પુરો નવ્ય પડે, લોભે લક્ષણ અવગ્રાં અડે;

લોભે સમુદ્રમાં પડીયા જેહ, ત્રપત ન પામે તેહની દેહ.

૧૮૩ હરખ્યું પા. એ નવ દરયો મન. ૧૮૩ આપ્યો ફા. આપી. ઘેર કે. કમ

ते कारख मुने कहे। नहि, मन विचारी आप,	
राजो भात तमो कसी, (ता) मुअ दसानू पाप,	१८५
विद्वज राजा साबजो, दीडी आस्य अन्ध,	
ते देणी विज्जल यथो, सायू मानो भूप.	१८५
धन तो सर्वे कारिभू, आज आवे, नय कास्य;	
जरा नही, जेवन रहे, ज्ये अमुलक आस्य.	१८६
ते भारे करू (छ) उरतो, करतो हू पूजन,	
भसन धती मुज यडिका, आपत अधिक धन.	१८७
मीडार्ध में नवि जरी, कस्तुरी न जरी बाप,	
हू तम जेहनु आयरत, (ता) हू पामत ज्ये आस्य.	१८८
सोदावत माहरि नारीने, उपजत अधिक हेत,	
जेवन सदा माहरे रहत, लाजिबो दाहो देत.	१८९

कहे करेद करन, या पाभीस जात्र धन १८३ पछी या मा वधारो—सा भारे
मन दुप धरो, सा मटि करे रहन, सा मागे तमो क्षीणया, सा भारे मयीन वहन
१८४ कारख या सायू मुने के जे मन०—के या अजर सायो आप कसी
या जे तेदमा मुअ दसानू के छि मझदयालु, या पुपीनुं १८५ राज छि
के राज. विज्जल के छि विज्जल, या मनहुं यथो या अर्थ १८६ पछी या—
धन तो रवेथी भगे, न भगे खेदवी जाल १८७ ते०—के या कर अतीसे बेरतो
१८७-१ पछी या मा वधारो—

जे मदारी आबो मज

जे राज आँदा नज्जिये, जे तो मादारी पाप,

खेद तो परदुखज्जो, हू तो आपोआप

हू वीभासलु मनमा कर

आपन के या छि आपती १८८ मीडार्ध के मीडार्ध नवि के से नव १८८-१
पछी या—परसन यडि तेदने जेज्जो, आपी खेदने जाल १८८-२ ने जेयें या—
मीडार्ध भरत हू देदमा, देवीने जस देव, अमुलज जेहुं जालु दाज्जि हू देव
तम०—के छि खेदवुं छत में आस्य हू पामत०—के छि. पामत नौतम जाल.
१८९ सदा के पछु. १९० क्षत्री के या काजीव न रहत०—के या. तो हलनी

જાત્યે તો ક્ષત્રી હતા, ખાખ્યા'તા વળી રાજ્ય,
આત્મ જો આવત હાયમાં, (તો) ન રહત એકે કાજ. ૧૯૦

સાંભળતાં વિક્રમ હરખિયો, માન્યું તેહનું મત,
ગાંઠથી છોડી આપિયું, આત્મનું જોડું તત. ૧૯૧

હૃષ્યોં નિર્ધોષ હૃષ્ટા વિષે, બેહુએ આબ્યા ઘેર,
આદરભાવ કિધો ધણો, પૂજા બહુવિધ પેર. ૧૯૨

ચોપાઈ

માગી શીખ ને રાજા વધ્યો, પોતા(નિ) કાજે પંથે પધ્યો,
નિરધોષે રાજ્ય કરયું ઠાર, તેહનો કહેવાયો બિજો પોહોર. ૧૯૩

એક પોહર કર્યોનો કહેવાય, બિજો નિરધોષનો તે થાય;
માંજ્યાં સદામત ધારેધાટ, ધર્મ તણી ચલાવી વાટિ. ૧૯૪

બાજત હામ્ય ૧૯૧ સાંભળતા પા. હરિજન ૧૯૧ પછી પા.મા વધારો:-

છપી:-કોણીલ ધણો દાતાર, કોણીલ સમાવે સમરો;
કોણીલ વોલામણુ વાટ, કોણીલ નહીં નગરો;
કોણીલ વદાણી વેદ, કોણીલ નહીં કો કૂરો;
કોણીલ નહીં હુણુદરામ, કોણીલ નહીં કર્ષુરો;
કોણીલ સરણાગત રાખવે, સરણાગત સુડા સહી;
સામલ કેહે જાત કોણીલ તણી, દીડી વસ્ત સુકે નહીં.

૧૯૨ ને બદલે પા:-તસકર જાત કોણીલ તણી, ત્રોહો પક્ષ પુરણુ તોલ,
સમરો ને સવળણો, બરદપાલણુ જો જોલ.
જાલ તો આપી હાયમાં, સવર આત્યો નીજ ઘેર,
આસ્વામત અદકી કરી, પ્રીત ધરી બહુ પેર.
વીક્રમ આત્યો વાસમાં, કરી અરસપરસપર વાન,
સીય માગીને સમરો, પોહો ભગે પરમાત.

૧૯૨ નિર્ધોષ કે. પા. હિ. રાવર. હૃષ્ટા વિષે કે. રાજ ધણું. આદરભાવ-કે
આસ્વામત અદકી કરી, પ્રીત થઈ બોહો પેર ૧૯૩ નિરધોષે કે. પા. હિ. રાવર.
પા. કહેવાણો બિજો હિ. પેહેણો; પા. એક. ૧૯૪ બિજો-કે. પા. હિ. ખીને

માદા એ બલિયો પુન્યને વિશે, નહીં ખીને નિરધોય જ પખે,

નિરધોય વાત ઈલાંથી રહી, વિક્રમની પછે શી ગણ યર્ધ. ૧૬૫

હંસ મૂકાવા ઈચ્છા યાય, વિક્રમ પંથે ચાલ્યો જાય;

શીલવતી નમરીમાં ગયો, પ્રજાપત્ય ધરે વાસો રજો. ૧૬૬

શી ભરતાર જદ્ધ ધરમુજ, એક જોગનવંતો છે પુત્ર;

દિવસ રજો ધટિકા ચાર, તે સમે આવ્યા તે દાર. ૧૬૭

હુંહા

રહન કરે છે અતિ ધણું, નવિ ખંચે નવણે ધાર,

તે રાજર્ધ સાંભળી, મનમાં કર્યો વિચાર: ૧૬૮

કહો બાર્ધ! તમે કાં રડો, કાં આવોચન આવો,

આ માટે હર્ષયુગ્મ દણો? રાતાંતાનાં યાયો? ૧૬૯

રાખો ધીર, વાણી કહો, સાચી કહોને વાણી,

આવડું દુઃખ જોઈથી ધરો, શી યર્ધ છે તમ હાણી! ૨૦૦

ચોપાઈ

તાહરે તિલાં વળી બોલી નારિ. સાંભલિ બાર્ધ! એક વિચારિ,

માઠેરા નગરમાં છે ગજન, તેહને પેટ ન હુતું ફરજન. ૨૦૧

સવર માંધાત્રા શય ૧૬૫ માદા-હિ. માદા પુણ્યવંત હલિયુગ વિરે. નિરધોય
હિ. સવર આ કહીને બલિયે કે પા.મા આ ખજિ છે -નજ સા કરી મરવી ધણી,
ફરી (પા. કહવી) હપમા કહીય (પા. કહું) તે વણી. ૧૬૬ દસ-કે પુરી સવર વળી
વગ મનસારે વિક્રમ પંથે કે પુષ વીષન તો રજો પા. પાછ. ૧૬૭ એક-કે.
પા. નાદાને લાડખારો પુત્ર. ૧૬૮-૧ ને બલિયે પા. પુરી સવરવણી તે હામ, કર
વણે ધરમારય ક્રમ ૧૬૮ ધાર કે પા. નીર તે-

કે તે તો સારું સાબળી, રાખી દેડે ધીર;

પા. તે તો કાને સાગ્રુ, વડદન વીક્રમ વીર.

૧૬૯ કા-કે. પા. હિ. આણેટા આણે આવો. ૨૦૦ રાખો ધીર પા. રોતા-
રહો આવડું. સાચી-ને બલિયે પા. કુષ તાહર સાગ્રુ કહેડો નહીં તો ઈશ્વરની
આણુ કહેડો કે. ફા. કરી. સાચી-કે વીસ વસા ને વાણુ ધરો કે. ચણું. શી-કે.

તેણે ઉપાસન જણાણી કરી, તેહને ઘેર આવી દીકરી,
 બાર વરસ થઈ તે જોગ, તેહને ઉદર વાધ્યો રોગ, ૨૦૨
 તેહને આજ્ઞા દીધી રાય, નિત્યે એક માણસને ખાય,
 વારો ફરનો ઘેરે ઘેર, જાય માનવી રૂડી પેર. ૨૦૩
 ધરડાનૂ ન વિલોકે નામ, જોખનવત તણું તિહાં કામ,
 લાડકવાણો માહરો તન, આજ જવાનો છે તે દિન. ૨૦૪
 (તે) માટે રુદન કરૂં છૂ અમો, પૂછો તો સાલજીભ્યો તમો;
 માટે માહરા સુખડા ગયાં, વૃદ્ધાપણુ વાઝીયા રહ્યાં. ૨૦૫
 પુત્રની તે થાસ્યે હાણુ, અમો તિહાં તજસ્યુ પ્રાણુ,
 મનમાં ધારી'તી મોટી આશ, કંઈ અમારે થયા નિરાશ. ૨૦૬

હુહા

તેહનું હુ ખ તો સાલજી, જોતરા વિક્રમરાય:
 પુત્ર તમારો જીવસ્યે, તજોને મન ચિતાય ૨૦૭

ત્રે કાહો ઈશ્વરની આણુ ૨૦૧ નગરમા છે પા નંર તણુ ફરજન કે પા માઈ તન
 ૨૦૨ જણણી પા દેવી ઉદર વાધ્યો કે હર પ્રગટયો છે ૨૦૨ પછી પા -

પાપરૂપ મગી પાપણી, રહીઆતની સત્રુ સાપણી,
 લક્ષ વીંછીની છે વેદના, પરી દેહ પામે વેદના
 કહું વાત તેહેની સી મ્થી, કોરે કારણુ જણાવું નથી

૨૦૩-૧ દીધી કે પા આપી ૨૦૩-૧ પછી પા -

માણસ પારે ભાગે ભુપ, તાહારે અશ્ત્રી તે પામે સુખ
 માણસ આઠ જીવે છે તેહ, તાહારે મીતવ થાયે છે તેહેની દેહ

૨૦૩-૨ જયત-કે પત્ની જાયે પાપીને ઘેર ૨૦૩ પછી

પા -વારા ફરતી સદુ કે જાયે, તે માનની નીત્યે માણસપાયે.
 આજ વારો અમારે ઘેર, મીછો માહરા દુપની પેર
 વાત તમ આગવ કરેતા ખીહું, એથી દુપ ખીજું તે કીયુ

૨૦૪ જોખનવત તણું તિહાં કે પા જોખનવત પુરુષર્ત ૨૦૪ પછી પા -એ બાલ્યને
 તે બક્ષ કરે, વણુ પુટે કુચર એ મરે ૨૦૫ માટે માહરા પા ધરસુત્ર પુન વૃદ્ધાપણુ
 ફા વૃદ્ધાપણુમા, કે હિ. ધરડે ધરડપણુ વાઝીયા પા કે દુખીયા ૨૦૬ તે કે

સાટે તાહુંશ પુત્રને, જન્મ્યું અમો તે ઠામ,
 મુખલીલા તમે ભોગવો, કા નોંધ લે તાહું નામ.
 તાહરે દુઃખિયાં બોલિયાં, મન વિચારી આપ,
 લોક દેસ્યે મેહેણું મુને, પરણે માચ્યો સાપ.

૨૦

૨૦૯

ચોપાઇ

રાજ કહેઃ ચિંતા પરિહાર, મેહેલો મન મનનો ખરખરો,
 તેને સંતોખ્યો સર્વથા રહો ઠામ સુણીને કથા.

૨૧૦

એટલે નિશા ધડિ ચારેક ગર્ધ, તિહાં જાવાની વળા ધર્ધ,
 ગયો રાય માગીને શીખ, મનમાં નાણી કાની ખીક.

૨૧૧

ગયો દરબાર અટારિ જિહા, સી પોલી એક દીડી તિહાં,
 વરસ બારમાં જોખન રૂપ, રેખી વિરમે પામ્યો બૂપ.

૨૧૨

કાંતિ કનક સમ છે તેહને, બત્રીસ લક્ષણ ગુણ જેહને,
 એહવી દીડી તે તહાં નારિ, તવ રાજર્ષ કર્યો વિચાર.

૨૧૩

ભર નિદ્રામાં તે ઠામની, પેહેલે પોર ગર્ધ જામની,
 જોયું કુણ આવે છે ઇલાં, મનુષ્યને તે ખાચે કિલાં.

૨૧૪

નારી પોલી'તિ જે હારિ, તિહાં વચનો કર્યો અંખાર,
 તે વચ સિલ્યા ઉપરિ ધર્યું, વચ તણું તે માણસ કર્યું.

૨૧૫

જો. અમો-કે. યા. તો વાહાણે તજજી મણુ મનમાં-કે. યા. હિ. માં આ
 ધંક્તિ નથી. ૨૦૭ તલેને કે. તજ દ્વ; યા. મુકો. ૨૦૮ સાટે-કે. યા. તાહરો સૂત
 સાટે જન્મ, ઠીગ બતાવું(જી) ઠામ. લીલા યા. સામર. ૨૦૯ મન વિચારી-કે
 એ કહેવાની વાત. લોક-કે. યા. કા મર્યા ભયે નહી, વાણી વેદ વિખ્યાત. પરણે-
 હિ. પરણાયે મરાચો સાપ. ૨૧૦ સર્વથા ક્ર. સર્વેદા રહે-કે. કાટે મન પોનાના
 યમ; ક્ર. મુકે ના ને મનમાં હા. ૨૧૩-૧ ને બદલે યા.-

કાયા કનક જેહવી તેહની, દેવાંજના સોભા દેહની;

રંખા રૂપ સમોવડ સતી, માનની જોઇ રીડો મહીપતી.

માનની માણસ કમ થાયે છે, કમ હી જોડી યાયે છે;

વીકટ દેવ છતાં અમો, કમ નારી છતો છે તમે.

૨૧૩ એહવી-કે. યા. નીરમલ જેવી દીડી નાર. ૨૧૪ તે-કે. યા. છે બામની

પાંગતે દીપક મૂક્યો, તે પાછલ પોતે દૂક્યો,
 વાલ્યો કાજ જતને કરી, બેઠા ખડગ ઉધારૂં ધરી. ૨૧૬
 થયો રાત્રિ અર્ધનો લાગ, નિકલ્યો ઉદર મધ્યેથી નાગ,
 દીઠું માણસ નિકળ્યો બાહેર, રાજાઈ દીઠા તે ઠારિ. ૨૧૭
 આ પાપી માણસને હણે, એહનો દોષ મનમાં કુણુ ગણે,
 મૂઝૂં ખડગ કર્યા બે ભાગ, વિક્રમે વધ કર્યો તે નાગ. ૨૧૮
 લિધા કડકા, વાલી ગાંઠડી, મૂક્યા જેસે બાંધી મુઠિડી,
 એટલે વળતી જાગી નારિ, જેહનું રૂપ છે અપરંપાર. ૨૧૯
 પેટ માંહેથી વ્યાધિ ગઈ, તેહની કોયા શીતલ થઈ,
 પ્રાતઃકાલ થયો જેટલે, સહુ સૂતાં ઉઠ્યાં તેટલે. ૨૨૦
 રાજાને વધાર્થ ગઈ, તાહરી કુંપરી સાજી થઈ. ૨૨૧

ફૂલ

માણસ મરવા આવિયો, તેણે કાઢ્યો રોગ,
 બેઠા છે તે રાજવી, શુભ કરમી સંજોગ. ૨૨૨
 પિતા મન હરખ્યો ધણું, ઉલટ અંગ અપાર,
 ધસીને જોવા આવિયો. કુંપરી કરે બારિ. ૨૨૩

ગઈ કે. પા. વીતી. ખાવે ખા મારે. ૨૧૫-૧ પછી ખા -

માણસ સરખું કીધું ૧૫, રહેા હેરવા બારે બુધ.

દીપક જોત બલે જો તાંહે, ખડગ હથાલું જો કર માંહે.

પરનારી સહેાદર કમ દુ રહે, સ્ત્રી પાસે રાજા કમ સૂચે

૨૧૫-૨ ને બલે ખા: વસનું માણસ સનમાં ધર, કારમુ કૌતમ કાંડે કરે. ૨૧૬

પોતે કે. પા. નરપત. વાલ્યો-કે. પા. વાલ્યો કાજ મનસા ધરી. ધરી કે. પા.

કરી. ૨૧૭ દીઠું કે. પા. ન દીઠું. ૨૧૮ માણસને કે. પા. નિત માણસ. વિક્રમ

પ્રથ કર્યો કે. પા. નરપતે હણીયો ૨૧૯ જેસે હિ ખીસામાં. ૨૨૧ પછી ખા:-

દેહમાંથી ગયો જો રોગ, ઇસ્વરે કીધો સુખ જોગ.

દોહા. અધીપત હર્યો અતી ધણું, એ કોહો મોહોદિ દેવ,

તન મન ધન સરખ મુંખીયું, કરે સરવથા સેવ.

૨૨૨ રાજવી ખા. બારણે ૨૨૩ કુંપરી કરે-કે. દીડા રાજકુમાર ૨૨૩ પછી કે.

ચોપાઇ

તે રાજને વિક્રમ ગમ્યો, પ્રદક્ષણ દઈ ચરણે નમ્યો,	
માહેરી ઉતારી છે બહુ ગાલ, તમને પરણાવું હું બાલ.	૨૨૪
સાસો તેહનો નવિ કીજીઈ, હેતે કન્યા એ લીજીઈ,	
ચયો ઉલટ ને દેલ્યો રમ, રાજાઈ ધેર માંઓ જગ.	૨૨૫
પેહેલે દીધું ગામ બોજન, બીજે દિવસ લગનનો દિન;	
તરિયા તોરણ બાધ્યાં બાર, ઉછવ વર્તે કારોહારિ.	૨૨૬
માદલ વાળે કારોહાર, હર્ષ ધણો બહુ વાધ્યો ગામ.	
વિક્રમ આવ્યા પ્રજાપતિધેર, માડિ વાત કહી સધળા ધેર.	૨૨૭
તમ પ્રતાપે બ્યાધિ હણી, પરણાવસ્યે પુત્રી પેતા તણી;	
તમ ધેરથી ચઢાવો જન, રાજ આપણે દેશે માન.	૨૨૮
અર્ધ સુપસ્યે મુઝને રાજ્ય, સરાં આપણા મનનાં કાજ.	૨૨૯

કુહા

એહવૂ તેણે સાલસ્યૂ, ત્રણે દલિયાં ધરણ્ય,	
સાસવાસ નહિ ચેતના, જણે પાખ્યાં મરણ્ય.	૨૩૦
જણે વાહણ જ બુડિયા, જણે કરજાં નાગ,	
જણે કાણે લૂટિયા, લીધા ચારે ભાગ	૨૩૧

પા માં આ પદ્ધિ વડુ છે—સાલ કયા ગુણ દીડા સાર, કુમાર તણે સ્વડો કુમાર
૨૨૪ તે—કે પા અસપત દીડા તે ગમ્યો ૨૨૫ થયો—કે પા રીંગા રાત
થયો મન રગ, જેવા સરખો માઓ દમ ૨૨૬ પછી પા—

નેાટે કુમાર કરો એ અસા, કોને દેવતા ગુન્ય પરસસ

કોડે પરણાવુ કન્યાયે, સદ્ગુણ જાતનાર કર ધનારે

૨૨૬ દીધું પા દીવસે ૨૨૭ હજન ને બહલે પા—માદલ વાળે કારોહાર. હર્ષ
પા મા આ પાઠ નથી માદલ—કે મા આ પદ્ધિ નથી વિક્રમ કે પા બારે
વીર કુમારી ધેર ૨૨૮ પરણાવસ્યે કે હિ પરણાવે ચઢાવો પા જોડાવો આપ
તો કો પ્રત્યે ૨૨૯ સૂપસો પા સુપે છે નગરનુ રાજ્ય ૨૨૯ પછી પા નીમે
નાન ન રતી નૂન, પરજનની સરવ તોહલે પુન ૨૩૦ એહવૂ કે પા સાસુ
૨૩૦—૨ સાસુ પા સાસ નહી, નહી ચેતના ૨૩૧ પ્રજા પા હિ કારોહાર

રાજા આશ્ચર્ય પામિયો, હર્ષ થયો ચિત્તવ્રત,
હેત આબૂં મુઝ ઉપરે, ખીજે નહિ એ મર્મ.

૨૩૨

ચોપાઈ

સાગો પાપ રાય જઈ ધણી, એટલે સહુની મૂર્છા વળી;
કહો કિમ તમને આવી લહેર ? કહો મુજ ઉપરિ આણી મેર.
તે સાચું જો ન કહો મુને, (તો) સ્ત્રી હલ્યાદિક પાતિક તુને.

૨૩૩

૨૩૪

હુંહા

તાહરે દુખિયો બાલિયો, બાનું તુઝ સંદેહ,
મેં મોકલ્યો બાઈ ! તુઝને, મોદું દુ ખ તો એહ.
કાલે તું પેદા થયો, કર્મ અમારે કાજ,
જો માહરે ઘેર નાવતો, તો પામત હું રાજ્ય.
તમે મયા તમ હું જતો, (તો) પરણી કન્યા રૂપ,
ભોગવત રાજ્ય આ મામનું, થે બેસત અમે ભૂપ.
અમે જાત ઘેર રામને, ટાળત રાણીનો રોમ,
તમે પુરહુણા ઘેર આવિયા, (તો) અમારા કર્મના ભોગ.

૨૩૫

૨૩૬

૨૩૭

૨૩૮

૨૩૨ રાજાં ખા રાજ્યે જાણ હરપીયા, હેતે થયા ચિત્તવ્રત હેત કં ખા મુજ
ઉપર રીઝા ધણુ એ કે મન ૨૩૨ પછી ખા -વાગે પારે રાજા ધણુ, સા મદિ
દશીયા ધણુ, સુપદુષ, હરપ ને રોજાની કયા સમવાવો કરણુ ૨૩૩ મેર ફા પેર
મુઝ ઉપરિ આણી કે મુજને આણીને પામત ફા પામતો ૨૩૪ સ્ત્રીહલ્યાદિક કે
મુજ મારા(યો)નુ ૨૩૫ દુખીયો ખા કુબાર ૨૩૬ તો કં ખા તો અમે ભોગ
વતા રાજા, ૨૩૭ ભોગવત ફા ભોગવતો થે કં તો ચાયાત બારે ભુપ ૨૩૭-૨૩૮
ખા મા હવટાસુધારી ૨૩૮ પછી ખા -

અમે જાતા રાતે રાયો ઘેર, આતરી ચીતમા આત;
તો પરણેત રાણી પદમની, નગરના નરપત ચાત
કન્યા ગઈ કેડામણી, ગડ રીધ સીધ રાજ,
રાતુ તમે પેદા થયો, તે દલમા મોહોટી દાઝ

આના પછી ઉપર આવેથી કે મા આ પ્રક્રિયા થયું છે -દુસમન હરો પ્રાયેક જનમના,
૧ વેરીનો વેરા, આગે ભોગ અમારડે કીધો પુર પરવેરા

વિક્રમ કહે: કાં દુઃખ ધરે, કાં બોલો અન્યાય ?
 સુપ્તે રાજ એ નગરનું, પરણાવું કન્યાય.
 દુખિયાં તો માને નહી, ન કરે કો પરકામ;
 તેવો નર તો એક છે, વિક્રમ બિજેશ્વર ગામ.

૨૪૦

ચોપાઈ

તમ કહો છો તેહ જ હસ્યે, તો તો કામ તમારું યસ્યે.
 સાંભલી અમૃત સરખી વાય, તારે દહ માન્યું તે સાચ.
 વાત કરતાં દુખડું ગયું, વીતી રાતિ ને વાહણું યયું,
 ભગન તણી માંડી છે પેર, તેડું આપ્યું પ્રભપતિપેર.
 કાલ્ય વારે દતો જોદનો, આજ અર્થ સચ્ચો તેહનો,
 રાજાઈ હાથી મોકલ્યો, વર બેસે ઉપરિ એકલો.
 વિક્રમે વિચાર્યું સૂત્ર, પાસે તેજો પ્રભપતિપુત્ર;
 પોતાના આપ્યા મુંગર, કાલ્યા કંઠ મુક્તાક્ષ હાર.

૨૪૧

૨૪૨

૨૪૩

૨૪૪

૨૪૦ દુખિયાં પા. માનવી કો, એવું કરે કુલુ કામ.

૨૪૦ પછી પા:-બ્રહ્મ ભંભાયે સરજ્યો, ધરમ ધોરંદેર ધીરા;

મુઠ વાધી તેહની માવડી, એહેવો તે વીક્રમ વીર.

ચોપી-રાજ મનમાં હડહડ હસો, બોલ કુંભારનો મનમાં વસો.

૨૪૧ વાય પા. વાત. સાચ પા સાક્ષાત. તો તો કા. તો કામ કે. કાર

૨૪૨ આપ્યું કા. આપ્યું છે. પ્રભપતિ કા. પ્રભપતિને. ૨૪૩ અર્થ ૦ પા. ભગ

દિવસ. ૨૪૩-૨૪૪ ને બદલે પા:-

તેહેનું તો કૃષ્ણ છે કર્મ, પાપુ કાચેક દીવસનું ધરમ.

કોહા. રાજ્યે હાથી મોકલો, ઉપર બેસે વરરાય;

કન્યા પરજો પદમની, આનંદ અદકા યાયે.

વચન રાયે નવ સુગ્રીયો, નવ ક્રીયો અન્યાયે;

કાટો રાજ કુંભારીયે, એ પરજો કન્યાયે.

વીક્રમ મન વીમાળીય, તેડો પ્રભપતિને પુત્ર;

દસ્તી ઉપર બેસારીયો, સાચો ક્રીયો મુન્દ.

સામુગર મુખા પોતા તબા, અલીસે નસ અમુક;

રાજ્યે રાજવંશી કો, સોતો પોતા સમ વૃન્દ.

જેહને ઘેર લક્ષ્મી પગ ધરે, રૂપ, કલા, ગુણ વાસી કરે,
 જ્યાહેરે કર્મ જોરાવર થયું, રૂપ હતું તે નાસી ગયું. ૨૪૫
 તે હાથી ઉપર તે ચઢે, નિશાણુ ગાળે ને ગડગડે,
 વિવામાં તે રચો વિસ્તાર, રીતભાતિ કરી કુલ આચારિ. ૨૪૬
 તેણે પુરુષે કન્યા વરી, થયો સુખી, આંતરડી કરી;
 તે સસરાની બાળી દાઝપ, તે નગરનું સુખ રાજ્ય. ૨૪૭

હુહુ

રાજલીલા તેણે ભોગવિ, સુખ પામ્યો તે ચિંત;
 કુખ જ તેહનું બાગિયું, વિક્રમ પવિયો પથ. ૨૪૮

આપાઈ

એક દેશ મેહલે, બીજે લહે, નિશા પડે, તિહા વામો રહે,
 હૈડા માહે પ્રભુનું ધ્યાન, હરસિદ્ધ તણુ જેહને છે ગાન. ૨૪૯
 માર્ગ વિષે એક આબૂ વન, તિહા નહીં કે માનવજન,
 દીઠું એક દેહરૂ સાક્ષાત, મુરત માહે અખે માત. ૨૫૦

પરણાવો મીતિ કરી, નરપત જેહેલો નેક,
 કેવીક સોભા કરી કેહે, વીવાક માહે વલેક
 જેહને ઘેર લક્ષ્મી વસે, જેહનુ ઠપડે કર્મ,
 તેહને ઘેર ઠાઠાપણુ આતુરી, વીવા વલેકી ધરમ
 રૂપ રમ ગુણ આતુરી, કળા વીકના રમ રૂપ,
 કામની કંઠે કીંમત, દેવ દાનવ ને ગુપ

૨૪૪ આપ્યા ફા હિ પેહેરાવ્યા ૨૪૫ ધરે કે ધસે કરે કે વગે હાત કે તે સરવે.
 ૨૪૬ તે પા વર રાજ ૨૪૬-૧ પછી પા નીપાણુ કરતે લાગે વાર દેસાચાર
 ગામ ચારે કરી રીત ૫ કુલાચારે કન્યા વરી કુલાચારિ હિ કુવનો આચાર
 ૨૪૭ તેણે પુરુષે પા કુંભારપુત્રે થયો ૬ પા અતકરણથી આતરડી કરી
 ૨૪૮ ૨-૩ ને જાહે પા અમાત્ર કરીને સુખ્યુ રાજ કોણુ આવ્યો, ને કોણુ જ ગયો,
 કામાચાર કોહોને નવ થયો ૨૪૮ વિક્રમ-કે પા આવ્યો રાજ પંથ ૨૪૮ હર
 સીધ તણું હૈડા માહિ પ્રભુ હિ કે પા હૈડામા હરિહરનુ હરસિદ્ધ તણું-કે પા
 મન ગમતા હરીહરના માન ૨૫૦ એક કે મીવ અખે ફા હિ અખે ૨૫૨

કાશ્ય એક રણો તે કરી, ભાવબકિતસ્યું પૂજા કરી; ૧
 એટલે નિશા પડી છે તિહાં, રણો વાસો તે દેહરા માંહાં. ૨૫૧
 જવ રમણી અરધીએક ગર્ધ, તે સ્થાનક એક રચના થઈ; ૨૫૨
 એક ખુણે પોઢયો રાજાન, એહવે એક દીર્ઘ વિમાન. ૨૫૩
 તે દેહરામાં એક શુદાય, વિમાન પાધરૂ તેહમાં જાય; ૨૫૪
 વિક્રમ રાજા જોધને રણો, પાછળથી તે સાથે ગયો. ૨૫૫
 ધરયું ધ્યાન રહે વેતાલ, વિમાન ગયું એહવે પાતાલ, ૨૫૬
 ગયું નાગપતિને ઘેર, રાધ અરચા જુઈ બહુ પેર. ૨૫૭
 વિમાન ઉપરિ બેઠો તે દેવ, કરી નાગની તેણે સેવ, ૨૫૮
 રાજા ઇંદ્ર કરે છે જામ, તમને તેજા આપવા ભાગ. ૨૫૯
 મહ્યા જમ, અગ્નિ ને વાય, દેવસાક ગંધર્વનો રાધ, ૨૬૦
 તમને હું તેડવા આવિયો, કબેતરી રુડી લાવિયો. ૨૬૧
 (તિ) માટે સર્વ થાયો તેમાર, વિમાન ઉપરિ થાયો અસવાર. ૨૬૨

જવ કે. એવે ફા અરોક કે હિ અરધી એક પોઢયો ફા પોઢયો છે એક
 કે જઈ એહવે-કે પા આગ એક વાદલ વીમાન પાધર કે પાડું વિક્રમ
 તે પાછળથી પા -

વીમાન સાથ પાતાલે ગયો -

મોહોત ભાગો ને નવ કરે, ચીતવે તેટલા કારજ કરે

દેવ અગ્નિ શુભવનનુ માન, પેડા શુદ્ધ માહે અનુમાન

૨૫૪ એહવે કે. પાઈ ૨૫૫ વિમાન કે એક પા વિમાનમા તેણે કે નાગ
 પત્નીની કરી પા ઘટ પુધરા મુંદર સેવ ૨૫૫-૧ પછી પા -

નાગપતીયે દીધા માન, દીધા વસ્ત્ર આશુપલ્લ પાન

કોહો મહારાજા કાંઠાથી આવીયા, સમાચાર તમે સો લાવીયા

તમને-કે તાહા પધારો લેવા બાગ્ય ૨૫૫-૧ ને જાહે પા મા વધારો -

રાજા ઇંદ્ર જામન જ કરે, તમે આવો તાહા કારજ સરે

મહા સદસ અગ્યાસી રૂપી, તેનીસ કોડ દેવતા સદુ સુક્ષી

હરી હર જમા સાચી સકલ, મરી જન્મ જોવા જુગલ

૨૫૬ મહ્યા ફા મહ્યા છે. ૨૫૮ અમારો પા પેટનો ૨૫૯ પુત્ર ન-કે

દુહા

નાગપતિ તવ યોગિયો, સાંભળ દેવ ! વચન,	
માહારે તો માહા દુખ છે, ગયો અમારો તન.	૨૫૮
વાડી હુતી તંબોલની, (તિહાં) નિત્યે રમવા ભય,	
પુત્ર ન આબ્યો ધ્રુવાં સરો, તેહનો સ્યો ઉપાય ?	૨૫૯
તેણે ચાંપો રાપિયો, નિકટ અમારે પાસ,	
એ સુકી હોઠા પડે, તાહરે (મુઝ) મૂંઠો આશ.	૨૬૦
ખાધો દીસે (છે) તંબોલમાં, કે કીધી છે ધાત,	
તે ચાંપો સુકી પડ્યો, દિવસ થયા છે સાત.	૨૬૧
તેહનો શોક હઠડા વિષે, મદા દુખિયો મુઝ મન,	
પુત્ર વિભોગે કરી અમો તળૂં નિદ્રા, નીર, અન.	૨૬૨
જગન વિષે નહિ આવિઈ, જે કહેસ્યો તે ફોક,	
મુત આબ્યાથી સુખ નહિ, ગયા થકી નહિ શોક.	૨૬૩
તાહરે વિક્રમ એતિયો, મન વિચાર્યું આપ,	
જેહ સર્પ મેં મારિયો, તેહનો એ તો બાપ.	૨૬૪

હિ તે ઘર (પા. રાતે) નર નાવતો, તાહરે ચીંતા થયે. ૨૬૦ તેણે પા. ચઢરે.
કા પા. પૃથ્વી. તાહરે કે. પા. તો સુઝતે સુનની આશ. ૨૬૦-૧ પછી પા.-

એ અપો લીલો હસે, તાર સુધી પડમાં માણ;

સુકીને હોઠા પડે, તાહરે જીવની હાલ.

૨૬૧ ખાઓ પા. કહ્યું નહ્યે ચાંપો તંબોલમાં. છે પા. કહ્યું. દિવસ ફા. તેહને
દિવસ. ૨૬૨ હઠડા કે રહ્યા. મદા-કે. હિ દુખીયું માહારું મન. પુત્ર ફા.
પુત્રને. તળૂં(મયું)-કે. મેં તણ્યું જલ ને અન. ૨૬૩ ને બદલે પા:-

અમો ઐંદ્ર લોકે કમ આવીયે, સહુને મન રોડ;

પુત્રવીભોગ માળાપનો, જીવત સધયુ ફોક.

પ્રોમાં ૨૬૩ પછી ૨૬૨ મી કડી છે; અને તે પછી ૨૬૪ નાજ બાવાર્યની થોડાક
શબ્દફેરવાળી કડી છે, અને પછી ૨૬૪ મી કડી પાછી છે તે પછી પા. માં
વધારો:-

પ્રણામ કચ્છો પ્રગટ થઈ, પાગ નમાવ્યું શીશ,
 (મુખ) આગળ મેઢેલ્યા કરકડાઃ રખે કરો તમે રીસ-
 (હું) જિજ્ઞેષીપતિ રાજિયો, વિક્રમ માહારૂં નામ,
 માડી મસ મુને જિકલી, (મે) કૂડું કાઢું કામ.
 પુરવ વાત માંડિ કહી, નિપનું જોટલું કર્મ,
 સાચું એ હું જોલિયો, ઈશ્વર(ને) વાહલો ધર્મ.
 નાગપતિ ધણું હર્ષિયો, રિઝું પોતાનું મન,
 ભમે લાગ્યો તું કરકડા, છવાઈ મુઝ તન.
 આણી અમૃત સિચીયું, કાણું ન લાગી વાર,
 આળસ મોડી ઉઠિયો, નાગ તલો કૂમાર.
 આનંદ ફેલ્યો અતિ ધણો, શાભા નીતમ થાય,
 પનર વરસની પદમની, ઘેર દુલી કન્યાય.
 પરણાવી રાય વીરને, થયો ધણો પેંધાટ,
 ચાલો વિમાને બેસીઈ, લિજે સ્વર્ગની વાટિ.

એહ નાગ લંબોલીયો, રાગીયે આપ્યાં પાન;
 યોદ્ધા હોસે છે પેટમાં, કયા સાંભલી કાન્ય;
 રાગી હરિ રોગ ન વાધીયો, અહં દુપ પામી આપ,
 એક માનુસ નીતે મારો, એકનો મુત તે સાપ
 સાચું જોલે સીધ પામીયે, જુડાવું નહીં કામ,
 લડું હરો જે કરામાં સાચે સમે રામ.
 વાહલો મુઝ મેં મારીયે, તેડનાં તમે માખાપ;
 મમે તો હસો મુને, મમે તો રો મુને સાપ.

૨૬૫ મી કી પદમના ફેર સાચે પા.માં છે. ૨૬૬ જિજ્ઞેષીપતિ કે. પૂર્વથી પા.
 ૨૬૭ નિપનું-પા. અથ હતિની ગાપ. સાચું-કે. સપતું કરતાં અવનું થયું, તેડનાં
 તેડો ધરમ; પા. તે જુલનીને છવાડવા, મેં રોજે મારો સાપ. ૨૬૮ નાગપતિ
 કે. નાગપતિ રીજો(અપો) પાનું, માડા રાખ વીનું મન; પા. માં ઘોડો છવાડે
 ૨૬૯ પછી પા.-કેડે જોયા કરકડા, અહીં છાંટું અગરવ; મરનુપાત્રી કહી
 થયો સંજનન તન. ૨૬૯ આણી-પા. આનંદ સદુને લપે. ૨૭૦ આનંદ-પા.
 નરો મુત, હાસ્યાં સદુ દુલી પા. તેડને. ૨૭૧-૧ ને જાણે પા. માં વધારો

નાગપતિ વિમાને ચઢ્યો, સાથે વિક્રમ રાય,	
જઈ પોહોતો ઇંદ્રાસને, (નિહાં) બેઠી રાજસઝાય.	૨૭૨
ત્રિદશ મહ્યા છે દેવતા, નદી, પરવત ને નાગ,	
વરુણ, વાયુ, અગ્નિ, જમ, લેવાને નિજ ભાગ.	૨૭૩
સભા મધ્યે ઇંદ્રાસને, બેઠો ઇન્દ્ર રાજન,	
તેણે વિક્રમ બલખ્યો, વાત વિચારી મન.	૨૭૪
એ માનવિ કિમ આવિયો, (તે) મુને સંદેહ યાય,	
લેજો પારખું એહનું, કહેવો છે એ રાય.	૨૭૫
છાપ બરી તિહાં હારની, (તે) આપ્યા વિક્રમહાય,	
લ્યો પહોચાડો સર્વને, એમ બોલ્યા તે સાથ.	૨૭૬
રખે વિસારો કાયને, રખે વધારો આજ,	
એહવામાં જે ચુકર્યો, તો નહિ રહે તમ લાજ.	૨૭૭
વિક્રમે વિમાસી ઊઠ્યો, લિધું હરસિદ્ધનું નામ,	
ટાળો સંકટ માહરું, રાખો સારી મામ.	૨૭૮
કર્યું ધ્યાન વેતાળનું, ક્ષણ ન લાગી વાર,	
મથમ આરોપ્યો ઇંદ્રને, મુક્તાશ્વનો હાર.	૨૭૯

નાગકન્યા નૌતમ નીધી, ઇંદ્રાણી જેહેવી સદ;
 પરણાવા 'માંડી પ્રીતથી, સોભા રહી સદ.
 નરપત કહેરે નાગ મુણ, માહરું પરદુખનંજન નામ;
 પ્રેમદા પ્રીતે પરણસું, બંદે જમું કજેણી ગામ.
 એ પુત્રી જે તાહરી, પરણે લક્ષુ લેલાટ.

૨૭૧-૨ સ્વર્ગની પા. કે. ઇંદ્રાસનની. ૨૭૨-૧ ને બદલે પા:-પ્રેમદા મુકી
 બીહરમાં, નાગ ને વ્રીક્રમરાયે. ૨૭૨ (નિહાં) બેઠી-કે. પા. બેઠી છે સરવ સભાય.
 ૭૨ અગ્નિ- કા. ન્યમ અગ્નિ મલા. નિજ પા. કા. પોતાનો. ૨૭૪ ઇંદ્રાસને
 પા. સીંહાસને. ૨૭૫ એ પા. આહાં. (તે) મુને કે. પા. હિ. તેહનો. લેજો
 પ્રે. લેયું. ૨૭૬ તિહાં પા. એક. આપી કા. આપ્યા; પા. મુખી. લ્યો પા. એક
 મેક. એમ-કે. બોલ્યો સુરપત તે સાથ; પા. સભા સકુને સાથ. ૨૭૭ એહવામાં
 પા. એ બેમાં ચુકી જસો. ૨૭૮ વિક્રમ-કે. પા. હોઠો હમેદે અધીપતી, લીધું નારા-

માંજો એક એક આપવા, ઠાવી યામ જમ યાવ,	
તિમ તિમ જામ ઉમેરતો, પેતે વીર વેતાલ	૨૪૫
કોણે મર્મ જાણ્યો નહિ, પોહોતા હાર વિશેક,	
પ્રણામ કર્યો જે ઈન્દ્રને, વાધ્યો હાર જ એક.	૨૪૬
સુરપતિયરણે મુકિયો, હથોળે સુર મહારાજ,	
વિક્રમકંઠે આરોપિયો, અશુભ રાખી લાજ.	૨૪૭
માગ્ય માગ્ય સુગતિ કહે, જે મન ઇલા હોય,	
તુ છે પુત્ર જ માહરો, ખેદ ન કરસ્યો કોય.	૨૪૮
પામ નમી વિક્રમ કહે હુ સેવક દુમ અંશ,	
જે વરદાન આપો મને, તો મુખી છો હસ	૨૪૯
હેત દરિ હસ છોડિયા, આપ્યો અમુલક આહાર,	
માન દઈ બેસારિયો, કાણુ ન લાગી વાર.	૨૫૦
કુલ પોતાના કર્ણના, આરોધ્યા વિક્રમકાન,	
તેજ વાધ્ય ત્રિનોકમા, અરણ્ય આકારિ વાન	૨૫૧
પછે જામ પૂરણ થયો, સતુકો થયા વિશાલ,	
વિમાને બેઠા દેવતા, સ્વસ્થાનક સહુ જાવ	૨૫૨
હંમે હાર એક આપિયો, વિક્રમરાયને બેઠ,	
લેઈ સધારો નગરમા, દુખ સર્વે મેટ	૨૫૩

યજ્ઞ નામ. ૨૪૦ એક આપવા કા. હિ એ એકને આગળવા જાવ કે હિ
લા પોતે વીર પા જે બેઠેનરીયે ૨૪૧ વિશેક પા વેતે ૨૪૨ ન કરસ્યો પા
નરી ૨૪૩ વરદાન કે પા માગ્ય મુજને આપીયે તો પા એ ૨૪૪ પછી પા
સાખાસ સાખાસ સનુકે મુકે, હેત ધતેયી હામ ૨૪૫ હેત કરી પા દેતયી છોડિયા
પા કે મુખીયા આપ્યો-કે પા દરે આપો હાર અનન દાક કે પા પાવ
રીયાં જાવ કુલ. ૨૪૬ કુલ-કે પા કુલ આપા કરમા, તે સોદાવા કાન તેજ-
કે પા તેજ વધારુ તે સમે, વાક આપુ વાન ૨૪૭ જામ પા જામ થયા કે
પા ૨૪૮ સ્વસ્થાન પા કા સ્વસ્થાનકે, કે સ્વમદર ૨૪૯ દુખ હિ દુખ રોજ
દુખ-કે હોયી પદે કે ૨૫૦-૨ ને જાણે પાને વધારો-

ચોપાઈ

માગી શીખ તે વિક્રમ વસ્ત્રા, નાગપતિને સાથે પળ્યા;
આબ્યા ઘેર તે નાગ જ તણે, હંસ મુકાબ્યા કષ્ટ જ ધણે. ૨૮૯
નાગકન્યા તે સાથે લીધ, પંથ કરવા માંજો છે સિધ્ધ,
પોતાના ધરમાં થાપીજી, નાગપુષ્પ નાગે આપિયું. ૨૯૦
રોપજ્યો જઈ વાડી મુઝારિ, અપરમ શોભા તમને ઠારિ. ૨૯૧

દુહા

કન્યા લેઈ રાખ આવિયો, વાગાં ઢોલ નિશાણુ,
જેહવો ઈંદ્ર હોઈ અભિનવો, જેહવો ઉગતો બાણુ. ૨૯૨
ગઈ વધાર્ધ જીજેણી વિષે, આબ્યો મહીપતિ મહારાજ,
પ્રધાન પંડિત સામા ગયા, કરવા રૂઝાં કાજ. ૨૯૩
મોતીઈ રાખ વધાવિયો, રંગ્યા મહેલ અવાસ,
ચાર રતન દીઠાં રહિયતે, પોહોતી મનની આશ. ૨૯૪

આગના માગી સંચરા, ભુવન ભુવન કરડેક;
પાત્ર પગરણુમે તે પુરપતી, આમના ઇંદ્રની લીધ
નાગપતી સાથે નીસરો, કરો પંથ તે સીધ;
મંદીર આબ્યા નાગને, પુન વાત પરસસ,
નાગ સદુ કોયે સાબજુ, જે મુકાવા હંસ.
કન્યા જે કોકામણી, મેકલી રાષેને સાથ,
નાગપુષ્પ નાગે આપીયું, હેતેથી કમલ તે હાથ.
વાડી માંહે રોપજો, દુલભ દેવને એહ;
મનવાંછીત માગા ફૂલે, કંચન વરસે મેહ
તત્ત્વ છે ત્રણ લોકમાં સુગંધની પ્રયા વ્રઠ;
એ પુષ્પ નંહાં રોપસો, સોભસે રે બાધી સજ
વીમાને બેસારી કન્યકા, વોલાવો વીક્રમ વીર;
મુકા જઈ ઉજેણુમાં, ફીમા કરી તીર.

૨૯૦ આપીયું ફા. આપીયો. અપરમ-હિ અપરમ શોભા નીતમ સાર; કે. નીત
નીત શોભા સુજગે સાર. ૨૯૨ વાગાં ઢોલ. કે. પા. ગડગડીયાં. ઉગતો કે. પા.
ઉદયો. ૨૯૪ ચાર રતન ફા. ચીરંતન. ૨૯૪ પછી પા.માં વધારો:-

ચોપાઈ

એક કુંડલ ને જીજ્ઞે દાર, ત્રીજૂં પુધ્ધ, ને ચોથી નારિ,
(તે) વર્ણુ અઢારે નિરખિયાં, સહુકેનાં દષ્ટકા દરખિયાં. ૨૯૫
(ધિર) આળ્યા રાજ સુખિયા થયા, વ્યાધિ શોક સહુકેના ગયા.

તે ગામમાં ગુણિકા છે એક, કામસ્વરૂપા નામ વિશેક, ૨૯૬
તેહને ઘેર જાતો એક જાર, તેણે (એમ) ધરમાં કસ્યો વિચાર
જે મુઝ સાથે સાચી પ્રીત, (તે) હૂં કહૂં તે કશે એક રીતિ. ૨૯૭

લકા હુગી લાવીયો, કે લાવ્યો ઇદ્રાસન,
કે સોખા લાવ્યો સરગની, માનું સહુર્ન મન
ધેર ધેર હજોછુમા, ચાવી વાન વતન
વીકમસેન વૈકુન્થી રૂડા લાવ્યો ચાર રતન
એક ન્યા ધીન કુલવા, પ્રીતે દાર અમુલ,
ચોણ રતન અમુલ છે, નામ તણું ને કુલ

૨૯૫ ત્રીજૂં ફા ત્રીજે નિખિયા કે પા. હિ નિરખીયું સહુકે-કે પા સહુ કેાનું હે,
દરખીયું, ૨૯૬ (ધિર) આળ્યા-કે પા. વીચાર કશે નગરનો ધણી, જેયું ચરચા
એ ગામજ તણી ૨૯૬-૨ પછી પા પા વધારો.-

ધણેક દીવસે આવો છુ ધેર, પુરમા પરજની સી ॥ ધેર
જેયુ રીવલ મુશી કે કુખી, મુણ વાલ રાતે જહુપખી.
પુન માલ દરસીધની કરી, ગામમા જવણી મનસા ધરી
માલો રાય ન લાગી વાર, સકલ નગ લીડાં દયીઆર
ચરચા જોતો રાજ જલે, વાટે સાં સા કોનગ ચાયે

૨૯૬ પછી પા નીલ સાદાસમા સોખા સાર, આપ રૂપ તણે અજાર
૨૯૭ જોતો કે આવો. (એમ) ધરમા કે મનમા તેજે પા કે 'મ' તાદરે ૨૯૭-૧
પછી પા - ગુણિકા કેહે જો નાલીયક, મણ માયુ જો લાવીયા

માડાલ માયુ નવ લાવો તમે, તો વમ સાથે નહીં બેાતુ અમે

૨૯૭ પછી પા - મરે મુઝે લાવો દાણ, સનેદ થજી જોડો તે સાથ
જેણ માં આપું આપ, ના આપું તો જમદલા થાય

રાજા હાર લાવ્યો ઈંદ્રજ તણે, તે ઉપરિ મુને પ્રેમ જ ધણે,
તે લાવિ જિમ તિમ કરીને પેર, તો આવે તૂં માહરે ઘેર. ૨૯૮
નહિતર નાવસ્યો મંદિર વહી, આજથી પ્રીત આપણે ટહી,
વિક્રમનો જો તારૂં હાર, તો અલેખે પામૂ માર. ૨૯૯
જીનો દેહ કિમ હધડે ધરૂં, કાષ્ઠલક્ષણ કરીને મરૂં,
એણે ચિતવી એહવી વાણિ, તજૂં પ્રાણ કહી જાય મસાણ. ૩૦૦

હુંહા.

તે નગર એક વાણિયો, તેહને છે એક બાલ,
(તેહને) લગન સમાપિ આવિયો તે દિન વિવાહાલ. ૩૦૧
તેણે હઠ લીધી ધણી, ન સમજે નાવે વાન,
રાજા કુંડલ લાવિયો, તે ધાલો મુઝ કાન. ૩૦૨
તે આવે તો જીવીઈ, વાધે રૂપ અનૂપ,
નહી તો દેહ હવડાં તજૂં, જઈ પડૂં જલકૂપ. ૩૦૩
માત તાત ધણૂં વલવસે, રોતો ન રહે તન,
પરપયા ઉપરિ પ્રીત જ નહિ, મરવા ઉપરિ મન. ૩૦૪

૨૯૮ રાજા-કે. રાયે લાવો હાર તે ઈંદ્રજ તણે. પ્રેમ જ કે. પા. નેહ છે. આવે કે. આવળે. તેં પા. સંચ પરપય કરો બહુ પેર, લાવો હાર, આવો મુજ પેર. ૨૯૯-૧ પછી પા:

એણે વીચાર કરો તે દીસ, એ વાતે તો જાયે સીસ
હાર તાકતાં મારૂં જાયે, હાર સામું તો નવ જોવાયે.

તો-કે. પા. વણુ ખુટ મરૂં કહે જાર. ૨૯૯ પછી પા. અસી આગલ પાધા છે સમ, એહને ના કહેવારો કમ. ૩૦૦-૧ પછી પા:-

નારી સાથે નરને નેહ, દુપ દાવાદલ તેહની દેહ.
ગુણકા હેવ કરે કારમે, તેહને અંદમા બારમે.
પરનારી સાથે જાણો પ્રાણ, લોટી પનોતી તેહને જાણ.

તજૂ પા. તજવા. કહી જાય ક્રા. કહીને ગયો. ૩૦૧ (તેહને) લગન-કે. પા. તે. લગન તણા દેન તે સમે વીધા છે તતકાલ ૩૦૨ વાન ક્રા. મંન. રાજા-કે. કુંડલ રાજા વીરનાં, તે પેઢેરાં જોઈયે કાન. ૩૦૩ પડુ કે. પડાયે. ૩૦૪ પછી પા:-

(તે) નગરમાં ક્ષત્રિ વસે, જાંધે શુભ હથિપાર,
ચાવે પાન પવંગપર, સગીષે સુંદર નારિ. ૩૦૨
મુછે હાથ તેણે ધાલિયો, નારી કહે એ જયલ,
પાણિ મુછનું તાહરે, લાવે રાખનું ફૂલ. ૩૦૬
વાર કહિને નીસપો, મન વિચારી વાણિ,
વિક્રમવાડિ તાકતાં, (તો) નિથે જામ પ્રાણ. ૩૦૭

પેદેરાડ કડાં વાકડાં, પેદેરાવું મીઠી હાર
માત તાત એમ પ્રીછને, સમજે નહીં કુમાર
કુડવ પાણી ને પરણીરે, એ કન્યાને આપ,
સમ પારે સીવ આગના, જમહત્યાદીક પાપ

૩૦૫ પછી પા — હુંસીલા નરનાર છે, સુખ સધવા સભોમ,
કેક વીઠા બાવે બાણે ભોળવે સધના ભોળ
પોપાર કરે પાતથી, અમલ અદેકે ધાયે,
જીવતી આગત જોમ કરે, રતો તાતો યાયે
એક દિવસ મુછ મરડતો, નારે દીઠા નાહો
સમસા માહે સમજવીયો, ધણે લખીને ધાયો

૩૦૬ મુછે પા — મરદ મુછ તો માનવી, એ તે સરવે ધૂલ ૩૦૬ એ ફા એક શુભ
પા હુંસે એ જયવં કે હિ એ ધૂન રાવતુ ફા હિ વિક્રમતુ ૩૦૬ પછી પા —

ઉદ્ધ વણ કે નામતુ, લાવો રાજ આજ,
વાળી માહે રોપીયે, લાવે તો સરે કાજ
નવ લાવે તે કુવને, તો મરદ નહીં જા મેર
નહીંતર મુખ નવ દાપરો, નાવસો માહરે વેર
ધણીયાણીને માથે ધણી, નેહ લાવે લાડ,
અપુરાં પુરે નારને, તેહેમા સાનો પાડ
મનમાનું માથે માનગી, સણગાર પાંન પાન કે પાડ,
ધણીને આપે તે ધરધણી, બીજા રાયો નહીં તે રાડ
મરદ નામ જ માહર, સુસ માહી હું સર,
કુલ આજી આપું તુને, હેતે હાથ હજુર

૩૦૭ વારં પા — નારીવચનેથી નીસરો ૩૦૭ પછી પા —

ભયું ઉડી પરદેશડે, દુઃખ વેઠું જે સુખ,
એ રંગથી હારિયો, નવિ દેખાડું મુખ.

૩૦૮

ચોપાઈ

એક બ્રાહ્મણુ ઠેરી નારિ, વિધવા છે પણ એક કુમાર,
લાડકવાયો તેહને તન, નિસ નિસ માગે અધિહ મન.

૩૦૯

એક દિવસ બેઠી છે માત, તિહાં લાગ્યો એક નૌતમ વાત,
માતાં પાપ લાગું હું તુને, હું કહું તે પરણાવો મુને.

૩૧૦

રાજા વિક્રમ લાગ્યો નારિ, તેહમાં રૂપ છે અપરપાર,
તે સ્ત્રી પરણું ચતુરમુળણુ, નહિતર કાદું માદરા પ્રાણુ

૩૧૧

હું વાચા સતવાચા કરૂં, નાવે સ્ત્રી તો નિશ્ચે મરૂં
વિચાર કરે તેહની માવડી, કિમ વેડું વ્યાધિ એવડી.

૩૧૨

પુત્રવિભેગ હધડે કિમ ધરૂં? પુત્ર પેહેલી હું આપે મરૂં.
રાત્રિ અર્ધ ગઈ જાહરે, સઠ્ઠ લોક પોહેલયા તાહરે.

૩૧૩

રાજદ્વાર આવી બ્રાહ્મણી, માહા દુઃખિણી દીસે દામણી,
ગલા મધ્યે ફાંસો ધાત્રીઈ, રાજાને હત્યા આલીઈ.

૩૧૪

ખાંધી ગલું ને ફાંસી ખાય, તે સમે ઉઠ્યો છે રાય,
મનમાં વિચારે રાજાન, જોયું નગરચરયા (ધર્યું) છે મન.

૩૧૫

ચોટી મુકી ॥ ચોદોગમા રાવણુની જાગ અરોહ,

કુપ નાવે એ હાથમા, ફળેત યાડે સીદ ફેલ

નિત્ય પા. નીત માગે જે યાચે મન ૩૦૮ પછી પા -

જે રૂપે તેહેની હક લીયે, ગેહેકસુ જાય તે સારે બીહે
હવાણી કહે છે સહુ કોને, રાડીપુત્ર સાહજદો હોય
કો દાડો પાત્ર પીતું સાર, કો દાડો વવેક વસે સણુપાર
કો દાડો રમત રમકડા ધણા, પુરે માતા કોડ તે તણા
માને મન તે માણેક વસે, ઘેરું જાણે તોએ તે હસે

૩૧૧-૧ પછી પા - ઇદ્રાણી જેવી અબજરા, શોદ જરી જેહેવી મજરા

તે સાબલી કાને અમે, તે કન્યા પરણાવો તમે

કાદુ પા પરકુ ૩૧૨ પછી પા - એહ વાતના પુરા કમ પડે, નાત નતમા
નરુ નડે ૩૧૩ સહુ પા - બીડી ડોસી તે વાહરે ૩૧૪-૨ થી ૩૧૫ ને બદલે પા -

કુહા

ગાદી વાળી ગાતડી, કસીને વાળ્યો કાઢ,
ખડગ ઉધારું કર ધરી, મહા ભયાનક તાઢ. ૩૧૬
નિશિ ચર્યા જોવા નીસયો, વિક્રમ ધરતો મન,
જિહ્વાં ફાંસી લે આજીણી, તિહાં આળ્યો રાજન. ૩૧૭
જલ્દા છે કે શીકાતરી, વહેસ્ત વ્યતર નામ,
કર્યું હુ ખ તુઝને પડ્યું, આણુ તજે જ્યા કામ. ૩૧૮
તૂ મારમ જ તાહરે, (હું) તુઝથી આવી વાળ્ય,
(હું) હાથા આપૂ રાયને, તેહમાં તુને શી દાઝ્ય ? ૩૧૯

ચોપાઈ

પગ ખેંચી રાય ઉભો રહ્યો, માતા । તે કારણ મુઝ કહો,
સાચી મુઝ કહો નહિ વાણી, (તો) આ વેલાની તુઝને આણી. ૩૨૦

ગરે ફાંસી ધાળીને મર, રાજ ઉપર ઢલા કર
રાજદ્વાર તલે ખારણે, આવી રડા મરવા કારણે
તજે આણુ નારી જેટલે, કેતક એક થયું તેટલે
નીસ ચર્યા જોવાને કાજ, નીકલા બાહાર મહીપત મહારાજ
કોડે લોકના ટાલે કજ, ટોસી મરતી હીડી દુજ
ટોસી મરતી તો જે કામ, તાહાં રાજ આળ્યો નીરમવ નામ

૩૧૫ ઉઠ્યો છે રાય ફાંસી ઉઠ્યો વિક્રમરાય મનમાન્-કે તિ મા આ પક્તિ
નથી, પણ કે મા આ એક જ ચરણ છે - નીશી ચર્યા તે જોતે જય ૩૧૭ નિશિ
ચર્યા ફાંસી નિશ ચર્યા નિશિન્-કે જોતો રાજ તાહાં મરો, વિક્રમ ધરે નહી
મન લે કે પા ધાને ૩૧૮ કસ્યુ ફાંસી કે કર્યુ આણુન્ કે જે કરી તજે પરાજો
માણુ ૩૧૯ તું કે પા, વસમર તેહમાં-કે પા મનમા આણી દાઝ્ય ૩૧૯ પછી
પા કે - એ પાખી મોટા પુખ્તી, (એમ્લી પા મા -) અનાહજો અધર્મ, એહને સીર
હલા માહરી, લોખવને કુડા કર્મ વપટ મહીપત છે લોખીયો, (કિ પા ખન્નેમા -)
લાવો માવ વરોક ડાહલ હલકારે લોખી, નાપે ન સાખી એક (પા માન્-) લોખી
લક્ષ્મી હુંડસે, ખરો ભારે બહાર, પરવજળણુ કેહે સતુ, ગુણુ હીજો છે ગમાર ૩૨૦-૧-
પછી પા - સમ દેવ હુ તુઝને સત સાન, સત જોત રે હુ મારી માત
કહે રાજે તાહાર મુ છીયું, મું વર વાઈ છીયુ

માહરે છે તિહા પુત્ર જ એક, પ્રાણથી વાહવો મુઝ વિશેક, રાજકો રાણી લાવિયો, (તે) માહરો સુત જોઈ આવિયો.	૩૨૧
તેહને વાગ્યુ મેહનૂ બાણ, વાહંણામા તજશે તે પ્રાણ, તાર પેહંની તે માટે મરુ, તુઝ સાથે જોતી પાધરુ.	૩૨૨
રાજ વિક્રમે જોઆ હાથ, અમૃત વચન જોલ્યો તે સાથ બાધ ! ચિંતા તજજ્યો તમે, તુમ વેરી વિક્રમ તે અમે.	૩૨૩
સતોખો તમારો બાલ, આપુ રાણી પ્રાતરકાવ.	
સતોખી વળતી તે નાર, રાજ ચાલ્યો નગર મોઝાર.	૩૨૪
અર્ધ બાજર ગયો જહરિ, ક્ષત્રી પથે દિહો તાહરિ, કિમ રાતિ સમે નિસરિયા આજ ? સૂધારો છો મનમાં કાજ ?	૩૨૫
સાચુ જોલે ન કરુ રીસ, નહિતર હવડા છેદું શીસ, ક્ષત્રી જોલ્યો સાચી વાણિ, તુને ગમે તો લે લાખ ! પ્રાણ	૩૨૬
અમે જીના મેહણા માટ, રઝળવૂ પડસ્યે ધાટે ધાટ, અર્ધ વિક્રમનૂ માગ્યુ ફૂન તેહનુ દુખ મુઝને મહામૂન	૩૨૭

સુ વણસાડું તાહાર કામ ધોઝાર કરે છે ગામ
જે લીધુ હોય તે કહે મુને, તે પાણું અપાડુ તુને
સવ જોલુ તુ સીવની આણુ પુરપતને કમ સુપે માણુ
એ જુડો સા મટિ રાજ, તાહાર સુ વણસાડું કાજ
તાહાર સુ છુગી લાવીયો, કમ કુડો તાહારે કાહાનીયો

૩૨૦ પછી ખા-તાહારે ડોસી જોની ધોર, સાબલ રે બાધ આતુર ચોર ૩૨૧-૧
પછી ખા તન મન ધન સરવે છે તેહ, આ થણી રાતમા તેહેની દેહ ૩૨૨
વાહાણામા ખા પ્રેમદાકાજ ૩૨૩ પછી ખા પાપી મુરખ હું વીક્રમ વીર, એમ
કહીને દીધી તા ધીર અધર્મી અનાહજો આપ, સાને કાળે દો છે શ્રાપ ૩૨૪
સતોરો ૧૦ ખા સતોષી રાયો તમ બાન રાણી ખા કના આપૂ ખા પરણાડ
૩૨૪ ૨ ખા સમ પાછ સતેષી તેહ, સીવન કરો ડોસીનો દેહ ૩૨૪ પછી ખા -
આતુર રાજ ચાલો નય છે, સા સા કૌતમ વાટે થાય છે આપૂ-કે તરણી
પરણાડુ વતકાવ ૩૨૬ નહિતર હવડા ખા કે જુકું જોને તો ૩૨૫-૧ પછી ખા -
રાજ જોલો તેહેને સાથ, હવ થણેથી જાવો હાથ નિસરિયા ખા નીકવા છે

સાંભળી વાત તેહના દુખ તણી, મન દુખ્યો જિજ્ઞેશીધણી;
આધ્ય પુણ્ય મનાવ્યો મન, ઘેર વોલાવ્યો પંથીજન. ૩૨

દુહા.

વિક્રમ રાજ એકલો, (નિશ) ચરચા જોવા જાય;
(તિહાં) વહતાં દીર્ઘ વાણિયાં, અટકી ઉભો રાય. ૩૨૯

ચોપાઈ.

કહો બાઈ! વદો સ્યા માટ? અરધી રાતે સ્યા ઉચાટ?
મે માટાં એક નાનો તન, મુખદુખ પૂછે છે રાજન. ૩૩૦

૩૨૭-૧ પદ્યે પા. પડે છે ૩૨૭-૧ પછી પા. મા. વધારો-સકલ દુખ પશું
છે મુને, મટિ તેા પાત્ર લાગુ હું છું. ૩૨૭-૨ વિક્રમનૂ. પા. રાજનું મુખને પા
છે અતિ અત્યંત ૩૨૭ પછી પા. -

તે કુલ આપાના પાપા રામ, ચડાવ રાજ તે આપે કમ
દુખીયનો જિન મનમા વસો, હેડા માટે રાજ હસો.

૩૨૮-૧ પછી પા. ચડાવ રાજ કોહો જે તમે, અધરમ કરનારા તે અમે.

પરે હરે દુખ મુખની કર મૂલ, અચીને આપ આ લે તું મૂલ.

૩૨૮-૨ મનાવો પા. મનાવુ પથીજન છે. પા. બરી જન ૩૨૯ વિક્રમ
પા. અધીપતિ અધીં પા. જોર કરતો જાય અટકી છે પા. રીઝી. ૩૨૯
પછી પા. - માટેા માટે તે વડે, રાજને માટેા દેવ;

તે રાજ કરે સાંભળે, દેટે ઉપનું દેવ.

વીચાર કરો મન વીકરે, દીસે છે એક મન દુખ,

પુછી પાર લેવું એકનો, દિશ્વર બારે ભુખ.

૩૩૦ મુખ પા. મરવાને સા મટિ મન. મોટા છે. વરધ નાનો છે મટિ.
મુખ છે. સુ ૩૩૦ પછી છે પા. માં આ મે કડી વધુ છે -

સા મટિ બાલક નાસી જાય, રાજી એકને મન દિગાય;

(પા. તરિ તે બાલક વાળીયો, નરપત્રને તસકર જાળીયો)

આજ એકનો વીવા વારે, ધીરું લગન મપરાતે જાય

મોરી બાપી ચોરીમાં જાય, હરજ વેસા માટે દાણ જ દોય

પછી પા. - એકને વારે હું જ ધણી, એકેવી લેદર સમુદ્ર જ તણી

કુહુ

માત તાત તાં બોલીયાં, ઈજા મોટી તનઃ
કુહલ રાજા વીરનાં, (તે) પહેર્યાં જોઈએ કહ્યું. ૩૩૧
તે માટે નથી પરણતો, તને પોતાના પ્રાણ,
હુંસ મોટી છે તેહને, સાંભળ બાઈ વાણિ. ૩૩૨
આસ્વાગત તેહને કરી, રાજાઈ દીધી ધીર,
કુહલ કાઠિ આપિયાં, એહવો વિક્રમ વીર. ૩૩૩
મન મનાવ્યું તેહનું, બાળ્યું તેહનું કુઃખ;
વલી રાય પંચે પહોં, કરવા બહુજન સુખ. ૩૩૪

ચોપાઈ.

ચાહ્યો રાજા ચતુરસુજાણ, મારગમાં આવ્યો મહેરાણ;
તિહાં જુઈ તો દીઠો જર, દેહ તત્પાનો કરે વિચાર. ૩૩૫
અમિકાષ એકઠાં તે કરે, ચિતા પુઠે પ્રદક્ષણા કરે;
કોતક તે જોયું રાજન, ધરૂં પોતે બલવાનું મન. ૩૩૬

૩૩૧ તાં બોલીયા કે. પા કહે સામલો. તન કે પા હિ આન્ય વીરનાં
પા વીક્રમ તણાં. કહ્યું હિ બાન્ય (તે) પહેર્યાં-કે. પા કુજાર કહે ધાતુ કાન,
૩૩૧ પછી પા -હુટી ચોરી એ લાગીયા, કે કા હંડો દેસ,

એ કમ આપે મુજને, વીપરીત એ તો વેસ

૩૩૨ મટિ કે માપે ૩૩૨ ને બદલે કે પા મા આ પકિત છે -

વખાણ કરા લોકે ધણા, તે હોસ થકી છે ઢાણ.

૩૩૨ પછી પા - પુત્ર મરે છે પ્રાક્રમી, બાળે છે ધરસૂત,
વસ જાયે છે વણીકનો પ્રથવીપતનો મરજો પુત્ર.
ગલો લાગી તેહને ગલી, રીજા વીક્રમ મત;
સાખાસ સાખાસ તેહને કહું, તે સતોષા તરત

૩૩૩ રાજા પા ધારણ આસ્વાગત પા આસનાવાસના; ફા આગતસ્વાગત
જેહને પા. અહીં ૩૩૪ બાળ્યું પા સંતોષ પમાડા સુખ. વલી રાય પા પ્રથવી
પત. કરવાં પા બાળી તેહની જુષ. ૩૩૫ મહેરાણ હિ મસાણ મારગમાં-કે.
પા તળતો જર દીઠો છે પ્રાણ રાજ કે. પચે ૩૩૬ આ કહી કે. પા માં નથી.

રહે રહે રે બાઈ! મ કર તું ધાત, તાહરા દુખની દહેને વાત;
ખરુ ન દહે તું મુજને આપ, તાહરિ હત્યાનુ લેજે પાપ.

૪૩૫

દુહા

તાહરે દુખિયો બોનિયો માદારુ દુઃખ અપાર,
માહરે દુખ હઈ ધણુ, જોઈઈ રાગનો દાર,
તે તરણીને આપવો, તેહની પાડિ દોડિ,
તેઆશન પોહોતી અમ તણી, રલો છે મનમા કોડિ.
તે માટે દેહકષ્ટે મરું, તેમા નહી સહેહ,
સમ દીના તો સાબગો, માદારુ દુખ છે એહ.

૩૩૮

૩૩૯

૩૪૦

૩.૭ રહે-કે પા ભૂત પ્રેત કે છે હા ભવ, કરે ફેવ રહેરી રાત ખર કે તે
સ્ત્રી હત્યાનુ કે દેહનુ લેજે કે મુજને, ૩૩૮ દુખ હિ હોસ પહ હિ ધણી
કે પા મા આ દુહાની કીને બદલે ચોપાઈની આ કી છે -

(પા - તે વેદા તે બોવો ભર, કંઈ વાત નીચે નીરધાર)

માદારે હોસ હેડામા ધણી, આ નગર તણે ધોરીધર ધણી

તે તો સારો અમુખ દાર, કાવત વિખાળી (પા લેહ વીનાલે) કારોડાર

૩૩૯ રહો હિ રહુ ૩૨૬-૪૦ ને બદલે કે પા મા વધારો -

પા-વણુ લેણુ તેહેમા તેજ, દુની નર નારીને મન દેજ,

નથી દાર દીડા મે દુષ્ટ, નથી ચોખા ખમાની સજ

કે પા-ગુણુ કા એક ગુણુવતી ધણી, મીત અદ્યો માદારે તે તણી,

કે-તે કહે દાર ન વારે હું, દુખ સાથે તો બોલું હું,

મરિ કમ નણુ તે કાર, દુખારે છે નમેદેરી નાર

પા-તેહેનો બોલ રદયામા ધર, જે મારો તે દાખર મર

તેણીને મુજ પાસે માગ્યો કાવ, દાર વીકમનો મુજને આલ

તનમનધન બાઈ હું દુને, તે હાર ને સોહારો મુને

ગુણુકાયે માગ્યો વીકમનો દાર, તેહેની મે હા મી છે નીરધાર

દાય વાદા ગુણુમને ગયે, તેહ જયન માદાર કમ પયે?

મે વીચણ મન આ દીસ, દાર તણવા ભયે સીસ

નીપાવાળી ગોળી જમ, યવતી માણી ગણાયે કમ?

હાર અમુલક આપિયો, પલક જ પોહોતી આશ,
મન મનાવી વોલાવિયો, સ્વયં મંદિર તે જાય.

૩૪૧

ચોપાઈ

પ્રાતરકાળ થયો જોડલે, રાત્રી ઘેર આવ્યો તેડલે,
રાજસભા બેઠો રાજન, તેડાવ્યો રાંડિનો તન. ૩૪૨.

કુમકુમ ચંદન અરચ્યા પાય, દાસીદાન કર્યું તે રાય,
ઉપરિ આપ્યા લાખ સવાય, કીધી નવલી અતિ સોભાય. ૩૪૩
નવા મેહેલ સુંખા ભંડાર, વસ્ત્રસામગ્રી, કણ્ઠકોઠાર.

તેવો તે વિક્રમ દાતાર, સુખકરણ, દુઃખભંજનહાર. ૩૪૪
એહવો તે વિક્રમ મહારાજ, સુખે ચલવે પોતાનું રાજ્ય,
તેહનું સાંભળે જોહ ચરિત્ર, પતિત શીટી થાય પવિત્ર. ૩૪૫

જાતું અજોડું કમ કીચ્યે, માટે દેહની હતા દીચ્યે.

અગન કાષ્ટ બક્ષીને મર, અનકાલે જોડું છું ખર.

કે. પા -તાહારે પાગ પડુ આ દીસ, જો ઉ હવડાં કોદે શીસ.

પા:-અનુર રામ કેહે સાખાશ, પ્રીત કરી બેસારો પાસ.

રીઝ થકી તે આંખો રહે, વાળી અમૃત નેહેવી વહે.

હો હારને સુશીયો થાયો, ધણા ગુણ ગુણકાના ગાયો.

૩૪૧ પલક-કે. હિ. પલક (પા સર્ણ) ન લાગી વાર. મન-કે પા. મન

મનાવીને વલો, ભ્રમ કરાવી ભર. ૩૪૨ રાંડિનો કે. બામણીનો. ૩૪૩ કીધી-કે.

કુન્દ મોહોલ સહિત સોભાય. ૩૪૪ નવા-કે. બરી આશા અગણીત બહાર.

૩૪૨ થી ૩૪૪-૧ને બદલે પા.માં વધારો:-

કોહા-પ્રાત્રકાલે પરવરો, પુનવતો પુરખ પેર;

તેડો પેલા વીમને, ઘણે રંતથી ઘેર.

તેડી તેહેની નાતને, તેડું માગન સર્વ,

તેડી કંન્યા નાગની, મુકો મનનો ગર્વ.

પોતે લાલો તો પરણવા, તે લગન તે દીસ,

તે વનીતા સુંખી વીમને, વચમાં આલ્યા ઇસ.

દુહા

ચરિત્ર એહવું સાંભણી, દાતા આપે લાહાણુ,
 કિરપી તો માને નહી, મુંમ તો છંડે ગ્રાણુ.
 જૂઠા મન જૂઠું વસે, સાચાને મન સાર,
 સત્યવાદિને સુહામણું, હંસીને મન હાર.
 પરમજીને મન વસ્યું, શરણે મન શર,
 હરિજનને હેત ઉપજે, નિશ્ચયને છે નર.
 વિક્રમમહિમા સાંભલે, નિરધન પામે ધન,
 મૂર્ખ તે વિલા પામસ્યે, વાંઝય તે પામે તન.

૩૪૬

૩૪૭

૩૪૮

૩૪૯

પુત્રી પાત્રે જેમ પેટની, જમ પરણે પોતાનો પુત્ર,
 અધીક હરણ હજેલુમા, સોખા કીધી મુત્ર
 બંદાર બરાવો મોતીયે, આજુબજુ, કણકાઠાર,
 વીસ નામ લખી આપીયાં, ફાણું ન લાગી વાર
 પોતા જેવો પડીત કરો, પોતાના જેહેવા મેહેલ,
 મુંખને મન તો કદ છે, દાવાને મન રોહેલ.

૩૪૫ એહવેા-કે. હિ મા આ પક્ષિ નથી તેહનુ-અતર પુરવત મુજે અરિ
 ૩૪૪-૨ થી ૩૪૫ ને બાંહે પા -

એહેવા એક અવની વીરે, દેવ રૂપ દાતાર,
 પરદુષખજી, મુપકરણુ, નોંધારા આધાર,
 સાક લનાળી સાદસમાં, પડીતે લશા પુરાણુ,
 વીકમાણવ હજેલુપત, મોઠમ જસ મેહેરાણુ
 ચેક દસને કારણે, કીધાં કીધાં કામ,
 જોતીક સાદસ સાક લપા, નવે ખડમાં નામ

૩૪૬ કીરપી કે સુરખ. મુંમ ફા મુંખ, હિ જોમ ૩૪૬ પછી કે માં વધારે-
 આપવાથી મરતું બધું, સુખ તેણે મન એદ દેશર જેવો બળજો ને દાવાનો દેલ
 ૩૪૮ મન વસ્યું કે પ્રીતરી ૩૪૯ માં કહી કે માં આમ છે -

વાક સોખા એ વીરની, પ્રીત તે પાવન;
 પરદુષદરણુ મયરીવીરે, તે જ નવરસો જન.

દુખ દરિદ્ર વ્યાપે નહી, નહી વ્યાધિ ને રોગ,	
સંપ સહોદરમાં ધણો, નહિ પુત્ર મિત્ર વિયોગ.	૩૫૦
એહવ સાંભલે હેતે કરી, કરે પુન્ય મહા કામ,	
ફસે દર્શન નર્મદા તણું, નાહો ગંગાસ્નાન.	૩૫૧
નથી થયો અવનિ વિથે, સલવાદી રાજન,	
એહવો જે દાતા યસ્યે, તે જોસે આસન.	૩૫૨

૩૫૦ આ કડી છે. માં નથી. ૩૫૧ એહવું-કે. હેતે શીખે સાંભલે, દયા ધરી દે દાન. ૩૫૨ નથી-કે. પરમારથ પરન તણો, જેડો તે રાજન. ૩૫૩ મી છે. માં આમ છે:-

ભાવ ધરીને ભોજ સુણ, પાચે પાતીક જાયે,
એવાં માકમ જો કરો, તો ધરો સીંહાસન પાચે.

૩૫૪ થી ૩૫૭ કડી આ માં નથી પણ નીચેની કહ્યો છે; તેમાંનાં કાઈ કાઈ પદ ઉપલી કહ્યોનાં પદને કંઈક કંઈક અગત્ય છે -

કહે પુતળી ભોજ સુણ, જેડો ધારપત રાયો,
એહેવાં માકમ જો કરો, તો ધરો સીંહાસન પાચે.
એહેવાં પુન્ય થાયે નહી, એહેવા ન થાયે દાન,
તો તો પાગ ન પરકશો, તો થાસો ઘણું ઉપમાન.
કાંડે કામ વીકમે કરાં, તે તો પુન પરતાપ,
એક થયો અવની બીપે, અતલીબલ એ આપ
સરવથી મોહોદું પુન્ય છે, તેથી મોહોદું સત.
તેથી મોટા પરમારથી, પરમેશ્વર રાયે પત.
સખા સહુકા સાંભલો, સહુ દેલે રૂદાં દામઃ
પુનથી પરમેશ્વર મલે, માહા રૂદ તણાં બહુ માન.
એહ કથા જે સાંભલે, પુરણ મન પરસન;
ફલ આંદ્રાયણ મલનું, દેવાનું દરસન.
ગંગા ગયા ને ગોમતી, કરાળી, કુંજલુ. કેદાર,
તેહ ફલ એ ભોગવે, મુગની પદારથ ચાર.
વિજેગ ટલે વાહાવાં તણો, ટલે વગાની માલ
અરથ મરથ રથ ભોગવે, નારાયણ કરે નાદાલ.

સુખે બેસો બોજ રાવજી ! દાતા ઝંડવા યાચ,
પરકામઝેદવાં કરી નબ્બશકો, તો નનિ ધરસ્યો પાચ. ૩૫૪
ઝેદવું કહી તે પુતળી, આપે ગર્ભ આઠાર,
નવમી કયા પૂરણ ચર્ષ, કહે કવિ નામળદાસ. ૩૫૫

ગુજર દેસ ગર્યો ધણું, વેમનપુરમાં વાસ
શ્રી બોડ માવવી વીમ સુખ, વીવીધ વાગીરીલાસ.
સુત શ્રી વીરેશ્વર તણે, સામલ બટ કવીરાજ,

* * *

. માતર મગલુ માટે મણી, સીંદૂજ સીરામલુ મામ,
વીરેશ્વર મહાદેવ છે, નેનું નવ પડમાં નામ.
જગત લોક કરે જતરા, મોટમ પડમી ભેર,
ચોખોનો લાહુ ચઢે, સવા મણુ ને રોર
સાર સમલ ને સાદાચનું, પુન પરમારવનો પથ,
કવીનો કવિા કાદમુ, સુલુસારર ગર્યો અથ
છટ નેને અબા, અનપુરણ, મહારેદ્ર તણું બનુ માન,
ઝેદવું સાંભલી આપરો, અત્ર, વસ, દક્ષણ, દાન
અડસડ તીરથથી અંધીક, સુખ ગમાના સ્નાન,
બોજરાજ શુભત બચો, કહી વનીતાયે વાત,
ઝેવા યાચો તો ધમ ધરો, વીરવ માંહી વીષાત

૩૫૪ પુતળી કે ઉતપતી આપે કે. પુતલી નવમી કે ૫૧ હિ ઝેદ.

૩૫૪ પછી ૫૬ -સોતા વગતા સમજતા, કહે કવીતા કરનેડ,
સામલ બટ કહે જોવને સહુ, ને ને શી રણુડાડ

(૫૧ ની) ઇંતીશ્રી પરમારથપુરાણે, વીકમારકચરીત્રે સહીયાસનજયંતીસી
મધે કવી શ્રી સામલદાસ વીરગીનાયાં હંસકા વરણુ નાંમ
સમાપતઃ સંવત ૧૮૩૭ વરષે અસાડ સુદ ૧૦ વાર સનેઉ
લખીતં ભટ, પીતાંબર શુપણુ પઠનારથ લખીતં,
દસ વારતા પાનાં રહ

રાજ ગર્ધવસેનની વાર્તા ૧૦ મી, પુતળી વનિતા ચોપાઈ

- (શ્રી) ગુણગત્ય કરા પૂજું પાપ, વર્ણવું વિક્રમ રૂડો રાય.
એક સમે શ્રી ભોજ રાજન, વિચારું પોતાને મન. ૧
- તેજા પંડિત જોશી ધણા, અનેક પાઠી વેદ જ તણા;
પૂછિને સમહુરત લીધ, અનેક શોભા બહુ વિધ કીધ. ૨
- વેશ્યાં પુષ્પ ચિહ્ન પાસ અનેક, ઘાયા ઉત્તર દુધ વશેક;
કુમકુમ છાડા દેવરાબ્યા બહુ, જયજય શબ્દ બોલે છે સહુ. ૩
- ગડગડે વાજિત્ર, ઢોલ, નીશાણુ, જાયિક જસ બોલે વખાણુ;
હુંદુલિના દ્રમકારા થાય, કાપર કરા ન ટકે પાપ. ૪
- સ્નાન, દાન કર્યું ભોજ રાય, સિંહાસન પર માંડે પાપ;
તાહરે પુતત્રી કહે વચન: સાંભળને તું ભોજ! રાજન. ૫

ફૂલ:

- બોલી વનિતા પુતત્રી: ભોજ! ન ધરય તું ચરણુ,
સિંહાસન સ્પર્શ નવિ કરે, બેસો હેઠા ધરણુ. ૬
- સિંહાસન સુરપતિ તણું, જિત્યો વિક્રમ વીર;
(તે) પરદુઃખભંજન, સુખકરણુ, અજિત, અબેદ, તે ધીર. ૭
- પરકારજ પ્રાક્રમ કરે, તે સુણી મન જોય;
નથી થયો અવનિ વિધે, વિક્રમ વિષ્ણુ બીજો કોય. ૮

૧ કે. માં આ કડી પહેલી છે:-

સરસવતી માત નમું કરજોડ, પુરો માતા માહુરા મન કોડ.

૨ તેડયા૦-કે. તેડા પંડિત સ્ત્રીધ સાધ્ય સજાણુ, પુરાણપાઠી વેદપુરાણ.
અનેક૦-કે. શોભા અસેધ અલેખે કીધ. ૩ છાડા કે. છડા. ૪ ગડગડે૦-કે. નાદ
નેફેરી ઘોલ નીશાણુ, વિવીધ પ્રકારે જસ વખાણુ. ૫ કર્યું ભોજરાય કે. કરીને
રાય. માંડે કે. ધરે. ૬ ફા. ચર્ણુ; ધર્ણુ. ૭ પરદુખભંજન કે. અરીંગન. સુખકરણુ
કે. સંકટદશણુ. અજિત૦-કે. સમરણુ રણ શરીર. ૮ પરકાર૦-કે. પરદુખ દેખી

તે સરિખો દાતા થયો, ઉદાર, ધીર, મહામન,
સૂણો ભોજ ! તમે ચિત ધરી, તે બેસે આસન.

કહે ભોજ : સૂણિ પુતલી ! તું છે ચતુર સુખણુ;
વિક્રમે પ્રાક્રમ ને કર્યું, તે મુજ કરે વખાણુ.

ચોપાઈ

વનિતા બોલી કહી વાત : સૂણો ભોજ ! જોડી બે હાથ :
સકળ સભા સાંભળવા રહે, ભોજરાય હુકારો દે.

કહું ઉત્પતિ રાજ તણી, જેહની જસ કીરત છે ધણી.
સર્વ દેવનો ઇંદ્ર જ રાય, બેઠો સર્વ બરી સભાય.

મિનકા મોહની નૃત્ય જ કરે, (જે) દેખે તેહનું હૃદયડું કરે;
વાળે તાલ, મૃદંગ, ને ચંગ, ચર્ધ રલા નૃત્ય નાટારંગ.

નૃત્ય જોઈ ડાહ્યા દિગપાળ, દેવ સહુને અધિકો વહાલ;
નૃત્ય કરે છે અતિ અનૂપ, સુધૃષ્ટ સુરપતિ કરે ભૂપ.

સહે નહી દશખ પહેણો હોય ૬ ઉદાર-કે. મહીપત મેઠે મન, સુણો-કે.
બામની કહે સુણુ છુપની. ૧૦ ફા. મુજ આગળ. ૧૦ ને બહારે કે:-

કહે ભોજ તે કેવો રાય, તેહના કુણ પીતા, કુણ માય.
કાંઈ ઉઠરો, કાંઈ જનની જણે, બારે વિધા કાંઈથી જણે.
અવની કમ છતી અધીપતી, કહી કરમની રેખા રવી.
છત્યા કમ તેણે મહાવીર, અનમીનાં ઉતારાં નીર.
મદુરણી જોણી અવની કરી, ચાલી ખાત નવ ખંડે ખરી.

૧૧ મી કહી કે. મા આમ છે:-

પ્રીત ધરીને કાહો પરમાણુ, વનિતા કહે વીક્રમની વાણુ
સુણુ રે ભોજ બડ બારે બુલખ, રડું દેવાંસી તજ રૂપ.

૧૨ ફા. રાજ વિક્રમ. કહું-કે. કહું નૃત્ય કીરત તેહ તણી, ઉત્પત એક અધીપતી-
તણી. સર્વ-કે. એક સમે બેઠો તો રાય, સુર તણી દુની તાંડાં સભાયે. ૧૩ (જે)
દેખે-કે. ચતુર પુરુષ ને દેખી કરે. ૧૪ નૃત્ય કરે-કે. રાયે મોહની મંગલ ધણે,

હુંહા

અંગરાગ મૃગમદ તણો, મોહની મોહ સ્વરુપ,	૧૫
ભમે ભમરી બહુ ભાતિની, રીઝ્યો સુરપતિ બૂપ.	
નૃત્ય પૂરણ બહરે થયું, હૃખ્યોં તે મધવાય,	૧૬
અમુલક હાર તે આપિયો, કિધા સહુ પસાય.	
ધંદ્ર કહે: સૂણિ અપછરા, ભયો ગિરિ કેલાસ,	૧૭
શંભુ આગળ નૃત્ય કરો, સદા નિરંતર પાસ.	
એકે દિવસ નવિ આવશો, રહેજ્યો શિવને શરણ,	૧૮
રીઝવો ઉભયાકતને, વાણી સબલાવિ કરણ.	
તાહરો નાય તે નિરખિયો, રીઝ્યું માહરુ મન;	૧૯
માટે ભેટ હૂ મોકલૂ, ભયો શિવભુવન.	
એ શિવના પ્રતાપથી, થયો ધંદ્ર હૂ આપ;	૨૦
આ જે સમૃધ છે માહરી, તે એકનો પરતાપ.	
પ્રથામ કરી ગર્ધ અપછરા, લેઈ વચન શિર સૂત;	૨૧
મળ્યો જતા તે વાટમા, ઈંદ્ર તણો જે પુત.	
કિહા ભય છે મોહની, સાચી કહે તે વાત,	૨૨
ધમ કહીને તેહનો, કાલ્યો તેણે હાય.	
વચન થયું તમ તાતનું, તે મેં ધરિયું શીશ,	૨૩
ભયું જે કેલાસમાં, ત્રિહા બેડા છે ધંધ.	

અતી એપમા ઇદ્રાસન તણો ૧૫ સુરપતી કે બારે ૧૬ કિધા કે પ્રીતે ૧૭ સદા-કે શ્રી પરીમમને પાસ ૧૮ એક દિવસ કે આહા હાહી કા કર્ણ સર્ણ. વાણી-કે કામની સાબવ કર્ણ ૧૯ ભયો-કે શીવભવન ત વન ૨૦ આત્મે-કે સમરથ સપતી માહારી એકનો, કે શીવનો ૨૧ અપછરા કે પ્રેમદા લેઈ વચન કે સારો માણી જતા તે કે. વનીતાને ઇદ્ર તણો કે પ્રતાપવત. ૨૨ મોહની કે કામની તેહનો કે તે સમે તેણે કે ભુવતીનો ૨૩ બેડા છે કે અપનીવા રણ ૨૦ પળી કે. આ નો વધારો -

ઉત્પત, સ્થિત, લય એ થકે, એહ અગોની ઈશ,
ભરતા, ઢરતા, મરતાર એ જુગપત જે જગદીશ

રીઝવું બોળા નાયને, તૃત્ય કરું અપાર;	૨૪
તે હોતે કરુણા કરે, (તો) સકલ મુઠ અવતાર.	
મુણિ કુવર તે બાલિયો, ચાલ્ય અમારે અવાસ,	૨૫
સદાશિવ તુને સ્થૂ કરે, હૂ રાખૂ મુઠ પાસ.	
અનેક પ્રકાર તેણે કયો, ન માની એકે પેર,	૨૬
જાતીંતી કૈલાસમા, તે લોઈ ગયો ઘેર.	
તૃત્ય કરે દિન દિન પ્રતે, શોભા જલ્દુ વિધ હોય,	૨૭
તે જાણે ચિત એકબો, ન લહે બીજૂ કાઈ.	
છમ કરતાં દિન વહી ગયા, થયો પુરણ એક માસ,	૨૮
ગયો ઈંદ્ર કૈલાસમા, શિવજી કરે પાસ.	
દિધાં માન મહારુદ્રજી, બસે પમાચો બૂપ,	૨૯
તમ આવે આનંદ ઉપનો, દીડૂ દેવસ્વરૂપ	
ધંદ્રે પ્રદક્ષણા કરી, નખીને લાગો પાપ,	૩૦
પછે સ્તુતિપ્રાધીપણી (તમે) બોલાઉશિવરાય ।	
ધ્યાન ધર્યુ પછે શિવ તણું, જેહંવા દીકા દેવ;	૩૧
અમો સેવક છૂ તમ તણા, કરવા આવા છૂ સેવ.	

તાવ શુણ્વ ત્વે વણૂ, સમ્પન્ન વેદનુ સાર,
સકલ બીજા બધ તણૂ, પ્રીતે નહીં હો પાર.

૨૪ મી કહી કે મા છે—સાચે દક્ષ સેવા કરૂ, સકલે આ અવતાર, ભુખી મુ
મનજલતરણ, દેવણ એ દાગાર ૨૫ કે મા છે—

મ્હે ક્યાર મુખ મમની, પ્રીતે આવ મુજ પાસ,
રીઝીને રાખૂ અમો, વનીના તુજને વાસ
સદાશીવ તુને સ્થૂ કરે, વાદારૂ ત્વડુ સ્વપ,
એ તો બોળી બાવના, બોલા બારે ભુપ

૨૬ માની કે પ્રીતી કા ગયો ધોળાને ઘેર ૨૭ કરે દિન દિન પ્રતે કે કરૂ
નીવ નવી શોભા જલ્દુ વિધ કે દોસ ધણેરી ૨૮ શિવજી—શ્રી પરી જમને પાસ
૩૦ (તમે) ૦—કે રીઝા બોલો રાવે ૩૧ પછે શિવ—કે એક નીવથી અમો—કે—

છેદે રત્નિ કાધી ઘણી, જોડીનઈ એ હાય,	
વાત કરી વિનોદની, સમુજીને સાથ.	૩૨
મેં અપહરૂ મોકલી, તમ સેવાને કાજ,	
તે હવડા કિહા નૃત્ય કરે, સાચુ કરો મદારાજ !	૩૩
શિવ કહે (તે) આવી નથી, નથી જાણના મર્મ;	
સુરપતિ થઈ જુદુ વદે, તેહ નદિ તાહરો ધર્મ.	૩૪
આખો તે સુરપતિ થયો, સૂણી સદાશિવ વરતાત;	
અનુચરને તિહા મોકલ્યો, તેડી અપહરૂ તર્ત.	૩૫
કહે તૂ પાપણી કિહા રહી, રાખી કાને પાસ,	
મુઝને જુડો પાડિયો, તૂ નવિ મર્મ કેનાસ	૩૬
તે કહે સુત મળ્યો વાટિમા, ઝાલી માહરી જાહ,	
નૃત્ય કરાવી જોરસ્યુ, (મુઝને) રાખી મદિર માહિ.	૩૭
તેજો સુત કાપે કરી, સાચી જોય તૂ વાણ;	
કિમ જાતા રાખી અપહરૂ, છુદ્ધિ કરી અજાણ.	૩૮
લોપી લાજ તે માહરી, થયો ધણુ તૂ ગમાર,	
જા તૂ પજ પૂઘવી વિષે, જોગવ્ય મર્દજ અવતાર.	૩૯

અરજુ રજવદ્ધણુ અખો, કેલ સરવદા સેવ ૩૨ છંદ્રે-કે વીને કરે વાસવ ધણો,
હેતે જોડી હાય ૩૪ શિવ કહે (તે)૦-કે નારી કો વદે કે કહે. ૩૫ આખો-કે
મધવા મન આખો થયો, તે વીપરીત વરત ૩૭ મી કડી કે મા છે -

વનીતા વાળી હચરી, પામ નમાવી શીંગ,
મહારાજ વાક માહારો નથી, રખે કરોજ રીસ
વાસવનો સુત વાટમા, સહેજે મલીયો સાથ,
જાજ કહેતા તે નરે, જાગો માહરો હાય
કાનાવાવા કે કરા, મેં તો લખ કર્ણેડ,
જ્યા ન દીધી શીવ કને જોહવા માન મરેડ
કહે શીવ તુમને સું કરે, તો માહાર કેટલુ જોર,
સાચુ જોડે જે ઘટ તે કહો આપ અકાર

૩૯ થયો-કે થયો સુ ગમાર મર્દજ અવતાર કે મર્દજનો અવતાર.

મહારાજા મુને તે શાપિયો, કચ્ચો ગર્દભનો દેહ, તે કિહારે અમો ધૂટસ્ખૂં, પ્રસન થઈ કહો તેહ.	૪૦
મહારાજા સુક્યોહ મન વિષે, તમે ભોળા સિવ આપ, કહો ઈંદને કરુણા કરે, કામા કરો મુજ આપ.	૪૧
દયા આપિ (ત્રિ)શુભપાણિને, સિવ કહે: સુરપતિ રામ ! વચન પાળો માહરું, આપો એક પસાપ.	૪૨
ઈંદ્ર કહે સુણિ રે અધ્યા! ભોગવતી શુભ માન, અવતાર પામીશ ગરદભ તણો, પણ પામિશ બહુ માન.	૪૩
નિશા સમે તું દેવતા, દાઢે ગરદભ હોપ, ભોગવ્ય લીલા અતિ ધણી, મર્મ ન જાણે કાપ.	૪૪
પુત્રી વચ્ચે રે રાયની, ચારણે લાહરું કામ, તેહનો પુત્ર પેદા થસે, નવ ખડે રહેસે નામ.	૪૫
પ્રતાપ સુરજ સમો હસે, ઈંદ્ર તણો અવતાર, પછે તું સ્વર્ગે આવજ્યે, (જીહારે) ઉદર રહે કુમાર.	૪૬
પજો પુત્ર પૃથવી વિષે, સ્થભતીરથ નિજ પેચ, ગરદભ થઈને અવતર્યો, કુમાર કરે ઘેચ.	૪૭
ઈંદ્ર સિવ સતોપિયા, ગયા તે ઈંદ્રાસન, કાપે કરી તે શાપિયો, પજો તે પૃથવી તંન.	૪૮

૩૬ પાંચે કે માં છે - બુધ કરી ગરદભ તણી, ઈંદ્ર સમીપે આજ,
કર કવીયુગમા કાસીદુ, લખાણુ તેવા લાજ
સુત શીવને ચરણે નમો, મોહોટા જો માહારેવ,
કરો આર્સકિલ આપને, સભાડુ હું જે શેવ

૪૦ તે-કે તેહનો કરે છટકા લાતજ કાહોને તેહ. ૪૧ ૩૬ શીમા મહારાજા-કે,
હું મદમતી મન ચુકો ૩૬ શી સિવ શિવ કે ઈંદ્ર જો કામા-કે સાંત પમાડે
આપ. ૪૨ ત્રિશુભપાણિને કે તે દેવને પાલો માહરું કે પાવ એ પુત્રડુ આપ-
કે કાઈકે વરસન યારે ૪૩ ઈંદ્ર-કે આપ તો મીચ્યા નહીં કરુ આપું એક વરદાન
બહુ કે મહીપત ૪૪ મર્મ ૩૬ તેહનો મર્મ ૪૬ (જીહારે) ઉદર-કે દસ પ્રગ

ચોપાઈ

કુંભાર રામજી તેહનું નામ, રહેતો સ્થંભતીરથને ઠામ;
 વહે તે બાર મૃત્તિકા તણા, તેહના ધરમાં ગરધભ ધણા. ૪૯
 એક દિવસની છે મધ્ય રાતિ, સુતો માનવ જાતો જાત્ય;
 એક ગરદભ બાંધ્યો છે તિહાં, સુતો ઉઝો ધરમાં જિહાં. ૫૦
 અલ્યા ઉઝા ! તું સુતો જગ્ય, વરદાન માહેરી પાસે માગ્ય;
 (તાહરા) રાજાને ઘેર જઈ રહે, હું કહું છું તે વાતો કહે: ૫૧
 (કહીયે) માહેરા ગરધભ પાસે આવ્ય, તાહરી કુંયરીને પરણાવ્ય;
 કાલ્ય સવારે નહિ કહે તું, તો તજરખ દેયું હું. ૫૨
 ઈમ કહી ગરધભ જાનો રહ્યો, ઉઝો ઉઠી બેઠો થયો;
 અન્ન પર્ન (તો) નીહાલી જોય, મનુષ્ય નામ નવિ દીઠું કાય. ૫૩
 અચિરજ વાત મનમાં એ ધરી, સુતો તે તો પાછો ફરી.
 કહે બજુકારો વાગે દેહ, કે સ્વપન લાધું મુઝ એહ. ૫૪
 એમ કહી સુતો જાહરે, ફરી ગરધભ બોલ્યો તાહરે:
 હલ્યા ! વાત કહે છે નહિ કથી, સૂં મુઝને ઉલખતો નથી ? ૫૫
 તાહરા રાજાને કર (તું) જાણુ, નહિકર તાહરા લેઈશ પ્રાણુ.
 કુંભાર ઉઠીને અચરત જોય, ગર્દભ પાસ નવિ દીઠો કાય. ૫૬
 થયું પ્રભાતિ વિચારી ચેચ્ય, ગયો પોતે પ્રધાનને ઘેર:
 માહારાજા એક વાચા તુમ લહું, (તો) વાત એક અચિરતની કહું. ૫૭
 પરધાને આપ્યો નિજ કાલ, સુખે જે ગમે તે બોલ.
 માહેરે ઘેર ગરધભની જાતિ, (તે) બોલ્યો જિહારે ગર્ધમધ્યરાતિ. ૫૮

તેહ કુંભાર. ૪૭ કુંભાર-કુંભારનીજ ઘેર. ૪૯ કુંભાર કે. કુલાલ. તણા ફા. વણા;
 મણા ફા. ધણા. ૫૧ વરદાન-કે. તાહરે મનગમતો તે માગ્ય. ૫૨ પછી કે :-
 કહીયે રાજા સૂણને તમો, સત કહેવા આવા છું અમે. ૫૨ માહારા ફા. કહીયે.
 માહારા કુંયરીને કે. પુત્રી પ્રીતિ. દેયું કે. દેધરા. ૫૫ હલ્યા-કે. હલા વાત કહી
 જે કથી. ૫૬ નહિકર-કે. નહિતર તાહારા તું બોલીશ પ્રાણુ. ૫૭ (તો) વાત-
 કે. અરજ એક વામ આગલ કહું. ૫૮ પછી કે. નો વધારો-જહુ માણસ બોલે જમ,

- માણસ વાત કરે જિમ રીત, તિમ મુઝરૂં જોડે છે પ્રીત;
કહે ચેનાચ્ય જે તાદરો બૂપ, જેદને ઘેર કન્યા અનૂપ. ૫૯
- દેત ધરી મુઝને પરણાવ્ય, પત્રે લાગવા સામે આવ્ય;
જો નહિ પરણાવે આ કામ, (તો) દેહવટિ વાળું તાહરું ગામ. ૬૦
- જો કરું હું રાખને જાણ, (તો) વણખૂટે લે માહરા પ્રાણ;
પરધાન ગયો વાન જ સૂળી, મન પોતાને સાચી ગણી. ૬૧
- છાજા નહિ મારે કેા તુને, તાહરે ઘેર તેડિ જા મુને;
તેહની તે હું ચરચા જોયું માહારા મનનો સંદેહ ખોયું. ૬૨
- એમ કરતાં પડિ જવ રાતિ, ગયો પ્રધાન કુંભારને સાચ;
અર્ધ રાત્ર ગર્ભ જાહરે, ગર્દભ વચન બોલ્યો તાહરે: ૬૩
- માહરું તે નવિ પાહ્યું વચન, કાં ચેતાબ્યો નહિ રાજન;
તો તું વાંકે કાઢિય માહરો, હું દેશબંગ કરું તાહરો. ૬૪
- જોદવું ગર્દભે વામકે લાણું, તે પ્રધાને શ્રવણે મુશમું.
ફરિ નવિ બોલ બોલ્યો વિચાર, તાહરે વાત ધર્મ નિરધાર. ૬૫
- કમ કરતાં અરજોદય ગયો, પ્રધાન રાજસલામા ગયો;
કરી વાત મન જુધ જ ધરી, રાજ સમજાબ્યો વિનયે કરી. ૬૬
- રાય પ્રધાન મન જુધ જ ધરે, માંહેા માંહે વિચાર જ કરે;
નોહે ગર્દભ કોય કોલિકે રૂપ, મુઝને દેખાડિ કહે બૂપ. ૬૭

તેથી કહું જોણે છે તમ. ૫૯ માણસ-કે. સગાં સહેજવની જમ રીત. ૬૦ તો દેહવટિ-કે. તો બાપી મેયેગ તાહરું ગામ. ૬૧ સયને ફા. કારો. ૬૩ કુંભારને કે. ફાસાલી. ૬૪ દેશબંગ કરું કે. દેશ લુટાણું ૬૪ પછી કે માં વધુ-એ વાને તું મન બાવીયો, પરધાનને તેણી લાવીયો.

જો પરધાન મડા રહેલે, તો તો કામ સદુ કાનાં થયો.

જ્ઞાન્ય અદંકાર મન આપુસે, જોદવું કહું એ તો બાપુમે.

૬૫ બાણું કે. બધું. ફરિ-કે. ફરી બોલ્યો છે ચાર જ વાર. ૬૬ અરજોદય ફા. આર્જવ કરે. વિનયે કે. હેને. ૬૭ કૌલિક કે. કારણ. દેખાડિ કહે ફા. દેખાજ

બે જણ ગયા જોવાને કાજ, કરો એદ મનમાંથી તાંત્ર્ય;
 રહ્યા બે ઠરી તે ઠારિ, પછે ગર્દભ બોલ્યો તિણી વાર: ૬૮
 રાજા, પ્રધાન આબ્યા છો તમે, તે સર્વે જાણું છું અમે;
 પરણાવો પુત્રી તમ તણી, જોડો પ્રીત અમ સાથે ધણી. ૬૯
 તે વાતે નહિ આવે લાજ, તારે ગમે તે દે મુને કાજ;
 તમે કહો તે આગળથી કરું, તાદર પુઠે દૂં કન્યા વરું. ૭૦
 તાદરા મનનો સદેહ ભાગ્ય, જેહ મન ગમે તે માગ્ય;
 મન જિજ્ઞાસુ ન રાખિ કસી, બોલ્ય ઉતાવળો કહું છું હસી. ૭૧

ફુલા

અચિરજ પામ્યા બેહુ જણા, વાત અસભમ એહ;
 નહિ ગરદભ પ્રાક્રમ ધણા, કોપક દેવનો દેહ. ૭૨
 આપણુ એહવૂ માગીછું, એહથી નરિ અપાય;
 એહને હુસ હહડે ધણી, (તે) મનની મન સમાય. ૭૩
 માહરા ધડને પાછલે, કરે ત્રાળાનો કોટ,
 કોસીસાં રૂપા તણા, દરવાજાની ઉટ. ૭૪
 એટલુ તમથી જો ધરો, તો મુખ કહેજ્યો હાય;
 કન્યા પરણાનુ પ્રેમસૂ, એણિ પરે બોલ્યા રાય. ૭૫
 વાચા હુ ચુકૂ નહી, જે બોલ્યો મુખ વાણિ,
 જો કન્યા હોઈ પરણવી, (તો) ચિત ચતુરાર્ધ આણિ ૭૬

ઓપાઈ

કહે ગરધવ.—સાલજી રે રાય ! હુ કહૂ તે કરજ્યો ઉપાય;
 જો ગઢ કરવો હોયે સજ, તો નિટાવજે સુતર જ ધજ. ૭૭

જિમ બોલ્યો. ૬૮ બે—કે બે જણા જોવાને ગયા, છાતા કુબારી ઘેર રહ્યા.
 ૬૯ રાજા પ્રધાન—કે નીરા ચર્યા ૭૨ ક્રા અસભમ પ્રાક્રમ ધણા કે એ ગુણ
 વણો ૭૪ માહરા ક્રા કહે માહરા રૂપા તણા કે કો કારમા ઉટ કે જોટ ૭૫
 પ્રેમસૂ કે. જેમસૂ એણિ પરે કે રીઝે ૭૬ મુખ કે છુ ૭૭ ૮૦—કે ૮૧

જામળ રાખજો દરવાજા તણી, સોભા થયે તિહા નીતમ ધણી,
એટલી સોભા ચાઈ કાલ્ય, તો પરમ દાઢે કન્યા આલ્ય. ૫૪
ન કરીશ માહરી સાથે તાત, હવે હું નહીં બોલૂં કેા સાથ.

સાભળી સર્વ ગર્ધબની પેર, રાય પ્રધાન જો આઘ્યા ઘેર, ૭૮
ધારાવાડિ દિધી તે દૂવ, ધડ પાછળ વિટાવ્યૂં સૂન,
કેા સાચૂં ને કેા કહે ફોક, પડિ નિશા ને મોઢ્યા લોક. ૮૦
તેજો વિશ્વકર્મા તે(ણે) કામ, રચેા ત્રાંબા ધડ બાધે ગામ,
દેવચનાઈ કીધૂં કામ, દિધૂં તમાવટિ નગરીનૂં નામ. ૮૧

દુહા

ચાઈ રચના કેા કારમી, જાતકાર તે કેાદ,
દરવાજા, ધડ કાગરા, તે રૂપા કેરા ઉટ ૮૨
પ્રજાતે ઉઠ્યા સર્વ કેા, દિડિ સોભા સુભણ,
વાધૂ તેજ તે નમનૂં, જાણે ઉઘો ભાણ. ૮૩

રાજા કહે એ દેવતા, નહિ બીજાનૂં કામ,
કન્યા નવિ પરણાવીઈ, (તો) બેને બાધૂ ગામ. ૮૪
માત મુસાલ જોઈ રણા, ગર્ધમને દિધ માન,
પરણાવી તે પદમની, કાઈ ન જાણે અન્ય. ૮૫
કેા કહે એકને પૂછઈ, કેા કહે એકની સેવ,
જેણે નમાધડ ગ્યો એ કેા મોટા દેવ. ૮૬

તેવા એક કરતે ઉપાય એ કે જેટલેા સજ કે સાન્ય તેજ-કે (પીટાચાલિ) સુત્ર
જાં આજ ૭ પરમ ફા પ્રમ ૭ વાવ કે વાન્ય ૮૦ ધારાવાડિ કે ફા ધારા-
વાણિ પેઢ્યા કે સૂત્ર ૮૧ બાધે કે તે ૮૨-૨ કે મા ના પડિ આમ ૭ ગોબા
ચઈ નીતમ ફા નવી, એપમા ઉદાસનની દવી. ૮૨ તે ફા ઉલોતી ઉટ કે એા નૂં
દિધા ૮૪ લેણે કે બાધે ૮૫ કેઈ ન બજે અન્ય કે કન્યાકપ નીધાન ૮૫ પ ૭
કે મા વધારો -

મળી તેવા સદુ મેનીની રાય ન ભણે પાર,
દીપી ગરખને દીકરી, અચરત એક નાપાર

દુરાચારી લોકડા, કરે બહુ મુખની વાતઃ
ગર્ધભને દીધી દીકરી, રાજા (તે) એહની જાત.

૮૭

ચોપાઈ

કન્યા પરણાવી ચૂં છે કામ, પડું નગર ત્રંજાવટિ નામ;
આખો ઉતારો રહેવા યાસ, આયો, પીઓ, કરો સુખવિલાસ. ૮૮
પ્રભાતે પોતે ગર્દભ થાય, નગર વચમાં ચરવા જાય,
સાંજે ચરીને આવે (જવ) ઘેર, ખોલ ઉતારી મેલે બહુ પેર. ૮૯
ભોગી પુરુષ માહા મુદર થાય, સ્ત્રીને આનંદ અંગ ન માય;
જેહવે શરદ પુનિમનો ચદ્ર, જેહવે હોઈ અભિનવો ઇદ્ર. ૯૦
સ્ત્રીને સમઝાવિ કહી વાત, કાને ન કહેશ આપણી ધાત;
કદાચ ખીજૂ જાણુ જાણુસે, તો અનરથ અદકરો ચરો. ૯૧
(તે માટે) કા આગળ વાત મ કરસ્યો, એક વાતે દુ ખ મ ધરસ્યો;
સંકેપે (પોતે) સ્ત્રીને સમજાવી, કહી હકીગત યાન જ લાવી. ૯૨
સાંખણી સ્ત્રીનું કુદ્યું છે અગ, દિન દિન પ્રતે વાધે છે રગ,
પાટે ગર્દભ ચરવા જાય, રાતે પુરુષ નૌતમ થાય. ૯૩

૮૧ એહની કે કરીયે જોણું કે એણે ધડ સ્પર્શે રચો, એ મોટા માહાદેવ
૮૭ રાજા-કે એ મોટો ઉતપાત ૮૪ યથુ છે કે કરુ તે આયો-કે. વીવીધ
નર કરો વીવાસ ૮૯ ફા ગૃહભ વચમાં કે બાધામાં ૮૮-૧ પછી કે નો વધારો-કો
નંદે, કો વંદે જાણુ, કો મારે, કો કરે વીખાણુ સાગ્રેં કે ધરી રાતે આયે તે ઘેર
પેર ફા બહુ પેર ૮૦ સ્ત્રીને ફા સ્ત્રી તો ચદ્ર ફા ચંદ્ર ઇદ્ર ફા ઇદ્ર હવેાં
કે આકાર જેવો હોયે ઇદ્ર, સુખા રૂપ શરદનો ચદ્ર ૮૧ કટી ફા કહી છે કો-કે
ન કરીશ કોહો આગવું વું વાત કદાચં ફા ત્રિજુ જાણુ જો વાત જાણુ, તો જીવશે
નહી અવસર આણુ ૯૨ મી અને ૮૩-૧ ને બદલે કે મા વધારો.-

કદાચ જાણુસે વાહારી માવ, તો યાસે મોહિટો ઉતપાત
ડાહી છે તો કહુ છું વુને, રખે છતો કરે કહીં મુને
જે દાડે કહી તે વાણુ, તો માહારા દેહમાં નહી રહે માણુ
માહારા દેહથી પ્રાણુ જ જસે, નગર બાધુ એ દેહવટ જસે.
કર ભેડી રહી તે કામની, કરી વાત વીતી જામની.

ખાણે પીઈ ને મનખૂં ગમે, સ્ત્રી સવાણે મુખે રમે,
આયરે રાજરીતનો ધર્મ, તે કાણે નવિ જાણે મર્મ. ૬૮
તે ગઈભના ઘર માટે, ગોશા ઈંદના સરખી ધાય,
નાગી બે ગવે ભોગવિદાસ, રૂપે કામિની કાડિ પ્રકાસ. ૬૯
(અ)રૂપે જાણે ઈંદ ઈંદાણી, જોહવી અપહરા દેવવાણી,
ઈમ કે તા ગયા બહુ દિન, મર્મ ન જાને મર્મ મન ૭૦

પુત્રી એક પ્રધાન જ તણી, (તિ) માહોમાટે પ્રીત જ ધણી,
તે નાગી પણ તેદને વરી, કરે કીડા આનદભરી ૭૧

હુહા

આની તેદની માવડી, પુત્રી(નિ) મલવા કાજ,
દીગી નચન દુષ્ટમા, મનમા ઉપની દાજ. ૭૨
કહે બાઈ! સ્વા મુખથી, વાધ્યું છે તુજ રૂપ ?
ભરતાર માહરો ભોમિયો, ગઈમ રૂડો રૂપ. ૭૩
તાદરે હુખે હુ મની, ન ભાવે જલ ને અન,
કપેટ કુવરી પડી, તેણે દાજે (નિત) તન ૭૪
તુ માહરે પેટ સ્માને પડી ? (હું) છવી સ્માને કાજ ?
ઈમ લખ્યો મર્ધન ધણી, લખાડિ કુનમા લાજ. ૭૫

૭૦- ૭૧૦ કે તાવ પટે નીત યાવ રાજ, જરે પરભાને ચરવાને કાજ હવ
ખાણે-કે મા આ ધમિ નથી બાણે-કે નીત નીત પરને એમ જ હોય, ત્રીજી
મરમ ન જાણે મારે હવ ર ને જાહે કેનો વધારો -

નાગી નરખે નર પોતા લણે, ધગ વી નેદે વારે ધને.

લીલા રેટર વાહલ વિવાલ વસ્ત્રી તેજપુજ પ્રકાસ

૭૬ (સ્વ)રૂપે-કે મા આ ધમિ નથી હવ ને જાહે કે ન આ ધમિ છે-
દીવલ તે સ્ત્રીની નાત, સ્ત્રવા આવી પ્રીતે વાલ હવ હવની કે પ્રાગી હવ પા
કે ને વધારો-લખરવી સીરખડુ ધણે દરખ મન આવે, તેજપુજ વસ્ત્રી-
સુર જેવી શોભારે હવ તુજ નચ કે તુજ તેજ નઈવ કે મુધમ ભરતાર-કે મા
૧૦૦-૧ પાગી ૧૦૦ હુખી કે હું જાણુ ન આવે કે તાજ હવર છે દેવ,

રાજ ગર્ભવસેનની વાર્તા ૧૦ મી, પુતળી વનિતા	૫૧૩
વચન માતનાં સાંભળ્યાં, પુત્રી બોલી પાંણી:	
શાને કાજે દુઃખ ધરે, માહરે છે કલ્યાણ.	૧૦૨
માહરો વર છે દેવતા, જેહવો સુરનાયક ઈંદ્ર;	
વરણ વા અગ્નિ સમો, દિનકર કે એક ચંદ્ર.	૧૦૩
ભરૂં થયો એ તાતનું, પરણાવ્યો એ કંથ;	
પુત્ર્યા મનોરથ માહરા, આનંદ ઉપનો અંગ.	૧૦૪
બાઈ માહરે સુખ છે ઘણું, નિતનિત હરખ આપ;	
ખાધું પીધું દિન નિગમું, નહિ એક સતાપ.	૧૦૫
તે દાઢે જોવા રહી, તે ઘેર સ્ત્રીની માત;	
સ્ત્રીની છુપ્ય હોય પાનિયે, કહી જાની જે વાત.	૧૦૬
જાની રાખી માતને, પોતાના ધર માંહે;	
નિશા પડી ને આવિયો, ગર્ભભરાળ ત્યાંહ.	૧૦૭
ઉતારિ જોલ્ય આંગણુ ધરી, કર્યું તે પરગટ રૂપ.	
તે નારીઈ નિરખિયો, જોયો સુરનાયક ભૂપ.	૧૦૮
ઈંદ્ર થકિ દિઠો અજિનવો, જેહવો પુનિમ ચંદ્ર,	
જેહવો દિનકર ઊગતો. તેહવો આનંદકંદ:	૧૦૯

નીરાંક નહીં કે વળ સમી, શેમાં વાધું રૂપ. દેહ છડી તાહરે દુખે, ન બાવે જલ ને બાંન નિત કે.માં નથી. ૧૦૩ દેવતા કે. કે દેવતા કે.એક કે. જણે. ૧૦૪ ખાધું-કે. આનંદે દીન નીગમું, તે પીતા વણે પરતાપ. ૧૦૫ પછી કે.નો વધારો:-

ફરી વાત પુછશ માં, એ મન સ્ફુટ ચાહો;
 દુખ ન ધરશે માહારૂ, ધર તમારે જયો.
 માત હંદે મુણ આનની ચેતાતું કે હું ચંદ્ર,
 ક્ષે તે જોણું(શું) માહરું, કરો છે કાલેક ક્ષ.
 મરમ વચન જે માતનું પ્રીછી પ્રેમદા પેર,
 રાખું આજ પૂં એદને ધણે પ્રકારે ધર

૧૦૬ તે-કે.માં આ આખી લીટી નથી. કહી-કે. કહી વનીતાયે વાત.
 ૧૦૭ પોતાના-કે. તરત થઈ તે રાત. નિશા-કે.માં નથી. ૧૦૮ આંગણુ ધરી
 કે. માધરે. કણુ-કે. જોયું રૂપ.કરૂપ. ૧૦૯-૧ પછી કે.નો વધારો:-થયે.

જેહવેા પાસે ઝલકતો, જેહવી દીપક જ્યોતિ.
એહવેા દીઠા સાસુઈ, ઉદ્ધાર ઉઘોત.
ખાચે, પીચે, આનંદ કરે, રમે, જમે, લે પાન,
નરનારી માણે માનસૂં, કરે મન ગમતાં માન.

૧૧૧

૧૧૧

માઈ મન વિચારિયું, વાઢાણે ગર્ધભ યાય;
ખાણું ખોલ જ્યો એહની, ભવની ભાવઠ જાઈ.
અંગારા કિધા ખેરના, મઠટાવી છે ઝાલ,
તેહમાં નાંખ્યું ખોલીયું, જે ગર્ધભની ખાલ.
લાગી અજન્ય અંગ રાયને, ચિતમાં ચેતયો તર્ત;
ઉઠ્ય નારી! તું શીખ યા, આભ્યું માહકું મૃત્ય,
ખાભ્યું માહકું ખોલીયું, કુંડ કીધું કામ;
ગર્દ ધસ્યે મૃગિણી વિષે, ત્રંખાવટિ બાધું ગામ,
બાર ગાઉ ફરતું છુડસ્યે, ગામ દટંતર હોય;
પશુ પંખી ને માનવી, નહિ જીવે તે કાય.
ઉગતા પહેલી નાસતું, (જિહાં) જવાય તિહાં જાયો;
જણાવીય કાઠને નહી, (તો) તમે સુખિયાં યાયો.

૧૧૨

૧૧૩

૧૧૪

૧૧૫

૧૧૬

૧૧૭

ચોપાઈ

વિમાન એટલે આભ્યું સાંઢ, ગર્ધભસેન બેઠા તે ગાંઢિ,
અવતાર પૂરો ઉસંકલ યથો, ઈંદ્રપુત્ર ઈંદ્રાસન ગયો.
તે જીને તો લાગી શીખ, ઉપની મનમાં અધકા બીક,
જે સાહેલી (ઊ) પોતા તણી, પ્રધાન પુત્રીસૂં પ્રીતજ ધણી.
કાને કહેવાને નવિ રહ્યાં, તે વહેલાં મારગમાં ગયાં;
નાઠાં વાત સણીને કરણ, પેટ મસવાડા થયા છે તણ.

૧૧૮

૧૧૯

૧૨૦

૨૬૧યાલો રાજવી, લોગી બારે શુષ ૧૦૯ તેહવો-આનંદ રૂપ કાયે
૧૧૧ રમે-કે. પ્રીતે બલે પાન. ૧૧૫ બાધું કે જે. ૧૧૭ ઉગતા-કે.
નીચા છતામાં નાસતું તિહાં કે. તેટલે. ૧૧૮ કે. માં આ ક્રીમાં લહીયાયે ઉગત
સુલટ ધણી ક્રી નાંખ્યું છે. ૧૧૯ તે સીને કે. સામાને. ૧૨૦ ગયાં કે. યયા. ૫૩

- અરણ્ય ઉઠેની વેળા યઈ, જોજન પાંચ સ્ત્રિ તિહાં ગઈ;
પ્રાતરકાલ થયો જોડલે, ગામ ડંતર ચૂં તેડલે. ૧૨૧
- પશુ, પંખી ને માનવજાતિ, સર્વ જીવની યઈ છે ધાત;
ત્રંબાવટી અલોપ જ ચૂં, નગર શીટીને ઝગર જ ચૂં. ૧૨૨
- તે ગામમાં થયો ઉતપાત, ઠા કાલે વરૂં ખંભાત.
- એ વાત છહાંથી રહી, નાડી સ્ત્રીની શી ગત્ય યઈ. ૧૨૩
- રવિ અસ્ત થયો બીજે દિન, સરિતાત્રે આબું એક વન;
વૃધ ઋષિ બેઠા તપ કરે, ધ્યાન (તિહાં) વિશ્વંભરનું ધરે. ૧૨૪
- ઋષિચરણે જે નારી નખી, દિધાં માનને મનમાં ગમી.
શુભ વેશે દીસો છો સતી, કાણુ પિતા, ને કાણુ જ પતિ? ૧૨૫
- કમ એકલાં આબ્યાં આ વન? બોલો સાચું આણે દિન.
તાહરે જિયે જોડ્યા હાય, કહી પુરવ વીતકની વાત. ૧૨૬
- નગર સર્વે પૃથવીમાં ગયું, પ્રથમ જાણુ તે અમને ચૂં;
અમે આબ્યા તમારે સરણુ, વાત સર્વે સંભળાવી કરણુ. ૧૨૭
- સાંભળી ઋષિઈ સર્વે વાત, તમે પુત્રી, હું તમ તાત;
હેત પ્રીતસૂં રહેા મુજ ઘેર, સેવા કરું હું બહુવિધ પેર. ૧૨૮

કે. પેટે. યથા છે કે. ગરબ. ૧૨૧ અરણ્ય-કે. માં નથી. ૧૨૨ કા. ત્રંબાવટું. ઝગર જ કે. નગર. ૧૨૩ કો-કે. તાર પછી વગીયુ ખંભાત. ૧૨૩-૧ પછી કેનો વધારો:-તેહની પાસ વમૂ છે ગામ. કહેવાયે છે તાંહાં નવરું ગામ. નાડી-કે. નાડી સ્ત્રી યાજી તાંહાં રહી. ૧૨૪ આબું કે. વાઠ. ધ્યાન-કે. કરે ધ્યાન વિશ્વનું ધરે. ૧૨૫ તે મનમાં કે. ઝુજુ જોઈ. શુભ વેશે કે. નાડાના વેશમાં. કાણુ પિતા કા. તમારો કાણુ પિતા. ૧૨૫ પછી કે. નો વધારો:-જીવવંત બાણપણુ વેશ, પ્રેમદા કમ આવાં પરદેશ. ૧૨૬ કમ-કે. કમ જોયું આ વારી વન બોલો કે. કહેા બાઈ. ક્ષી-કે. માં આ ચરણને બદલે આ લીટીએ છે:-બોલી વાત જમીને સાર. મન થઈ મેદેક્ષીને અરવ, વીતય વાત કહી છે સરવ. ૧૨૭ સર્વે કે. આખું. જાન-કે. કહું વાત સાંભળને કરણુ. ૧૨૮ સાંભળી-આ ચરણને બદલે કે. માં નીચેનાં ધયુ ચરણોં છે:-અમે સ્વપંચ ને બને બન્ધ, સદેજે સરિપર બેસે ગાવ;

બેહુ જણુ તિહાં ઠરીને રહ્યાં, ઋષિને આશ્રમ સુખિયાં થયાં.
 દિન ઉપર તે દિન વહી જાય, ગર્ભ ઉદરમાં મોટો થાય. ૧૨૬
 જાહેરે પૂરા થયા દશ માસ, સ્ત્રિયોની તિહાં પોતી આરા;
 પ્રસવ્યો પુત્ર અમુલ્ય રતન, રાજપુત્ર તે મહારાજન. ૧૩૦
 તેજપુંજ મહાકોટિક કામ. વિકા ધરિયો તેહનું નામ;
 કરી જન્મપત્રિ તેહ તણી, ચસ્યે છત્રપતિ પૃથવીધણી. ૧૩૧
 ખીજી સ્ત્રીને આવ્યો બાલ, સકલકલા, રૂડો રૂપાલ;
 જન્મપાત્રમાં પ્રાક્રમ ધણું, કરસ્યે વજ્ર રાજ તણું. ૧૩૨
 થયાં સુખી બેહુ આનંદ ભેર, ઉછરે પુત્ર ઋષિને ઘેર.
 અભ્ય, શભ્ય ધનુ, મહા ધીર, ઋષિ પાસે ભણે બે વીર. ૧૩૩
 પુરાણ, શાસ્ત્ર, જોતિક ને વેદ, રાજવિદ્યા, આસનના ભેદ,
 ખીજી વીરનું પરભવ નામ, ગયો એકસો રમવા એક ગામ. ૧૩૪
 ભમતો ભમતો જૂલો પગો, વણુજરાની પોડે અગ્રો.
 તેહને દિધાં વણુજરે માન, આખ્યાં વસ્ત્ર આભૂષણ પાન. ૧૩૫
 પ્રભવપુત્ર તે જોજન વેશ, વણુજરે લેઈ ગયો પરદેશ;
 તેહને ભણાવી વિદ્યા ધણી, શુકન પરીક્ષા ચણવી તણી. ૧૩૬
 એક પુત્ર ઋષિધેર રત્નો, બિજો વિદેશ વણુજરે થયો;
 સ્ત્રી કહે: માહરા કર્મના ભોગ, પુત્ર એકનો થયો વિયોગ. ૧૩૭
 વરસ અગ્યારે વીકા થયો, ધનુષ બાણ લેઈ વનમાં ગયો;
 ચાર પોહોર તે વનમાં ભમી, રાજખીજ તે મૃગવા રમે. ૧૩૮

એસો બાઈ માનું મેં વાત. હેત કે. ઘણી બહુ વિધ કે પ્રીતિ ૧૨૬ ઉદરમાં મોટો
 કે ઉદરે મોટો ૧૩૦ જાહેર-કે માનની મન પુરણ માસ, ઉદરે પોહોરો
 આસ. અમુલ્ય કે. રાજ. રાજપુત્ર-કે રાજખીજ માહા જોડો જન. ૧૩૨ રૂડો
 રૂપાલ ફા. શુભ છે બાલ ૧૩૪ રાજ ફા. રાજ, કે. અભ્ય. ૧૩૪-૧ પછી કે. ને
 વધારો-ખઠ બાપા જે ગુણીયે ગણી, બાલભેદ જણી તે જણી. ગામ ફા.
 ગામ. ૧૩૫ અગ્યારે ફા. ને અગ્યારે ૧૩૬ પ્રભવ પુત્ર કે. દહિા થાય. ૧૩૭ સ્ત્રી કે.
 કામની. ૧૩૬ પછી કે. નો વધારો-પર પછી જનાવર જેદ, તેહની જાણી સમજે

હણ્યા છવ મૃગવા દસવીસ, આવ્યો ઘેર આથમ તે દીસ;
ઋપિ આશ્રમ શ્રાદ્ધનો દિન, ઘેર જમવા આવ્યા ઋપિજન. ૧૩૯
એટલે આવ્યો બાલક ત્યાંહ, હણ્યા છવ તે છે કર માંહ;
બાલણ સહુ ઠા દીડો દ્રષ્ટ, અંતસ્કરણમાં પામ્યા કષ્ટ. ૧૪૦
પાપી દાદી છવ જ હણે, હત્યા મનમાં એ નવિ ગણે;
એહને ઘેર ભોજન કીછર્ષ, (તો) એ હત્યા માથે લીછર્ષ. ૧૪૧
રીસાવી સહુ આત્મા ઋપિ, ૪૬ તાત થયો મહાદુઃખી;
આલોટે ને આડા ખાય, એ બાલણ ભૂખ્યા કિમ ભર્ષ. ૧૪૨

હુહા

ખોલિયા સર્વે બાલણો, કાઈ ન આવે કાજ,
તુઝ ઘેર ભોજન કીછર્ષ, (ભે) કરે પુત્રને તાજ. ૧૪૩
વિકા કહે કા દુખ ધરો, ભોજન કરો નિચત;
આજ થકી ઈર્ષા નહિ રહું, લેસ્યુ અમો તો પથ. ૧૪૪
માગી શીખ બે માતની, દુખ ન ધરો લેસ;
પ્રભવને ખોલી કાઢવા, અમો ભત્યૂં પરદેશ. ૧૪૫
થોડે દિવસ તમને મળૂ, બે વાસૂ એક ગામ;
પ્રભવને કરૂ પાટવી, (તો) વિકા માહરૂ નામ. ૧૪૬

તેહ. ૧૩૯, રાજાજીન-કે ઘેર આવે સંધ્યા સમે ૧૩૯ પછી કે નો વધારા -
વપુ થે મૃગવા પર વાહાવ, ભાઈ દુલ રમાનો ખ્યાન એક દીવસ તો કૌતવ ધણુ,
કાહાપણ ચો ખણુ માહે વસુ ૧૩૯ હણ્યા કે જાવા આશ્રમ ફા આસમ શ્રાદ્ધનો
૩૫ સંધ્યાનો ઘેર-કે બ્રામણ કરવા આવ્યા ભોજન ૧૪૦ પામ્યા ફા પાગરો
બાલણ મે કે દીન વરે તે ૧૪૧-૧ પછી કે નો વધારો -૨૧ સરખા મવા દસ
વીસ, રાખી રૂદ્યા માહે રીસ ૧૪૨ આ કડી પછી કે નો વધારો -

નોડોતરો બ્રમણ નીરમુખ ભો, તેહને મારાની હત્યા યારે
મહે તે તો અમો કીછર્ષ, માહારાજ ભોજન લીછર્ષ

૧૪૩ સર્વે કે ખીલ કાઈ ન કે. એક મા ૧૪૪ લેસ્યુ-કે પતુ છું પોટે પથ
૧૪૫ પ્રભવને-કે નાહાના બાળને ખોનશ ૧૪૬ એક કે રૂઢ ૧૪૭ પુરવની કે.

પ્રેશામ કરીને પરવત્યો, નહી મનમાં ઉચાટ;
 આરાધન અંખા તણું, સિધી પૂરવની વાટ. ૧૪૭
 ચાર દિવસ ચાલ્યો જિહાં, જેમ પવનની ઉડ.
 દિઠિ તે વનમાં ધણી, વણુજરાની પોઠિ. ૧૪૮
 વા વાળે, ગાળે ગગન, નિશા અંધારી ધોર;
 તિહાં જઈને દુકા રહ્યો, નામ ધરાવી ચોર. ૧૪૯
 આગલ પાછલ પોઠિવા, વચમાં ગુણ અપાર;
 તેહમાં બેઠા જંગલી, જટ ધરી હથીઆર. ૧૫૦

સહુ મધ્યે શણુવી રહ્યો, જેહને અધિકું માન;
 તેહને પૂછે સર્વ કાઈ, આત્રાં દેઈ માન. ૧૫૧
 એટલે વનચર બોલિયા, લાલિ પેહેલે પોહર;
 કહો શણુવી એ સ્યું કહે, પૂછે ઠોરે ઠોર, ૧૫૨
 ચોપાઈ

શણુવિ કહે: સહુ સાંભલો વાત, વનચર બોલે તેહની ક્ષાત;
 આપણી પોઠ પછવાડે ચોર, દુકાને રહ્યો છે ધોર. ૧૫૩
 તેહને જાળવો વેગે કરી, નહિતર સે કાંઈ જાણે હરી;
 સજ ધયા વણુજરા લાંહ, વિચાર કચ્ચો પોતે મન માંહે. ૧૫૪
 શણુવી તો સાચું લાખશે, જંગલી જટ મારી નાંખશે;
 બીજા દિસ જઈ જાડે ચઢ્યો, બીજે પોહોરે સોર જ અજોડ. ૧૫૫
 બોલ્યાં વનચર વનમાં ધણાં, કહો શણુવિ! મર્મ એહ તણા:
 નદીઈ પુર છે અપરંપાર, તેહમાં તણુઈ આવે એક નારિ. ૧૫૬
 છે મૂલક, પણ પાસે દ્રવ્ય, બચ્યાં પૂચ્યાં આબૂપણુ સર્વ;
 કેડે કેડે લાલી ધાય છે. તેહનો ભક્ષ કરવા ચાલ્ય છે. ૧૫૭

વારું. ૧૪૮ ગાળે ગગન ફા. જે ગગન. નામ ધરાવી છે. ચીતથી હકે. ૧૫૩
 સર્વ કાઈ છે. મેમચ. ૧૫૩ સહુ કે. સાચી. બોલે તેહની ક્ષાત કે. બોલાં છે ઉતપાત
 ૧૫૪ જાળવો છે. જાળવે. ૧૫૪-૧ ૫૫૧ કે.નો વધારો-પુરવ દેશે તસર રહે
 વનચરની બોલીમાં લહે. ૧૫૫ બીજે ફા. વચી બીજે. ૧૫૭-૧ ૫૫૧ છે. નો

કાઢો કાઢો કહે છે તેહ, અખંડ ધાર વરસે છે મેહ;
 તે મરતક એક જોજન પરં, મહુરત એકે આવસ્યે અરુ. ૧૫૮
 તેહ વિકે સાંભળિયું કાન, વાત રહેમાં સધલી માન;
 બીક નાંણી મનમાં કા તણી, ધાયો આપ તે સલિતા ભણી. ૧૫૯
 ભૂત પ્રેતના ભડકા યાપ, (તે) વિકા નાંણે લેખા માંહે;
 ચમકે વિજળી મહા વરસાત, મહા ઘેર અંધારી રાસ. ૧૬૦
 સલિતાતીરે ઉભો રહ્યો, ચમકારો વિદ્યતનો થયો;
 માહ પૂરમાં કરંક નિરખિયુ, જોઈ હર્ષિયું આપ હરખિયું. ૧૬૧
 જગદંબાનું ધ્યાન જ ધરી, પશો દ્રહમાં મન દહ કરી;
 ભર્યા પામ આપે દસવીસ, જાત્યા કેસ આપે જઈ શીસ. ૧૬૨
 વલગિ ખેચિ લાભ્યો બારણે, દ્રવ્ય-આભૂષણને કારણે,
 કંઠે મોતિ અમુલક હાર, બીજાં અંગે અપરંપાર. ૧૬૩
 શ્રવણે જાત્ય કાઝ જ તણી, તેહની તે શાલા અતિ ઘણી;
 ગાંઠે બાંધ્યાં આભૂષણ સાર, કરંક કાઢી નાંખ્યુ બાર. ૧૬૪
 આભ્યો વણુભરા ફેરી આડ, પાછો ફરી ચઢ્યો તે હાર.
 ત્રીજો પોહોર થયો જાહરે, વલિ વનચર જોત્યાં તાહરે. ૧૬૫
 પૂછે વણુભરા સણુવી કહોઃ વનચર જોત્યાં તે મન લહો;
 કહે શણુવી મૃતક (છે) મેં કહ્યું, તે તો જાણુ કાચકર્તે થયું. ૧૬૬
 તેણે જોજ્યો કામ જ કર્યું, (તે) કરંક કાઢિ આભૂષણ હર્યું;
 તાણી નાંખ્યું મૃતક બાહાર, કીધો વનચરે તે અહાર. ૧૬૭

વધારા:-વનીતા કા વેહેવારીયા તણી, લખખી તેહની થાસે ઘણી; બાઈ પંચ વેગલે
 પુર, નહી નીર વચેહ હનુર. કંઠે કંઠે કે. તેડે તેડે. ૧૫૯-૧ પછી કે.માં આ
 પંક્તિ વધુ છે:-જોયું તમાસો આણે દીસ, થણે જો રહું તો ખેદે શીસ. ૧૬૦
 (તે) વિકા નાણે કે. તે નવ આણે. અંધારી-કે. ધમધમતી. ૧૬૧ માહાપૂરમાં
 કે. નીર માંહે. જોઈ કે. હંકારે. ૧૬૧ પછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે:-થયો
 વીરાધ થયો તે વીર, નંખાણું દ્રહમાં માંહાં નીર. ૧૬૩ કંઠે-કે. કંઠ મુગતાફલ
 કેસ હાર, બીજા અંગ તણા શણુગાર. ૧૬૬ મેં કા. જે મેં. ૧૬૭ કરંક કે. કનક.
 બાહાર ફા. બાહારે. તે ફા. તેહનો. આહાર ફા. અહાર.

જ્યેષ્ઠ યથાં સદુ આણે દિસ, કાઠનારને દેછે આશીશ; ૧૬૬
 તે કર્યાં અમારાં કાજ, (નું) ભોગવજે અવંતી(નું) રાજ્ય.
 સંતુષ્ટ યથાં અમારાં મન, તું થજે માણવ રાજન;
 આથી માની સદુ કા વીણિ, તે વિકે સાંભણિયું કાન. ૧૬૮

એમ વીલા જામ જ ચાર, બોલ્યાં વનચર હારેહાર;
 કહેા શણુવી સૂં બોલ્યાં એહ, તે વાતનો ભાગો સંદેહ. ૧૭૦

હુહા

શણુવિ કહે: હૂં સત્ય કહૂં, બોલે વનચર જન,
 તતો વાહણું વાવ તે, નાયકને વિધન. ૧૭૧

માલ હુટારયે આપણે, કે દુઃખ પડસ્યે ધોર;
 કે કા જાસ્યે છતરી, કે કહિ મળસ્યે ચોર. ૧૭૨

મહ વાંકા ટાંડા તણા, કે પડસ્યે કહિ હોડિ;
 બાલ જસ્યે ગીસ્ત આપણે, કે કહિ લાગે ખોડ. ૧૭૩

કહે નાયક હવડાં ઉપડે, ધડિ બે ચારેક સતિ,
 શુકનમાં જઈઈ નીસરી, અપશુકન પ્રમાતિ. ૧૭૪

લાણું ટાંડું સર્વે કા, વિકે વિચારયું મન;
 શણુવિ રતન અમૂલ્ય છે, બીજો નહી કા અન્ય. ૧૭૫

એહયું વિચારી ઉતર્થો, દિધી તેહમાં દોહ,
 અવશુકન ડિ એહને, નાંખી જોયું ચોટ. ૧૭૬

ચિરી પોઠિ જઈ એકને, તેહમાં ચીવી આલ્ય;
 એકમાં નેહાર ધાલિયો; કાવ ન જાણે બાલ્ય. ૧૭૭

૧૬૬ સાચી-કે. આચુ વીકે માન્યું મન, બાંધી ગાંડ રાણીને ગાંડ. ૧૭૦ તે-કે
 સારી પેરે કાહો સંદેહ. ૧૭૧ તતો-કે. તે વોટોણે કાઈ પોડ ને નાયકને વીકર
 ૧૭૩ કે. ગસ્ત કા. ગીસ્ત. ૧૭૪ કા અપશુકન તો-૧૭૬ નાંખી કા. હૂ નાંખી
 ૧૭૭ નેહાર. કે. નિહાર. ધાલિયો કે. ધાલીયું. બાલ્ય. કા. કાલ્ય. કાવ-કે. બ્રહ્મ

- (તિહયા) અરધ જોજન વેગડું, સણુયાપુર એક ગામ;
તેહનો શુભુ અધિપતિ, રહેતો તેણે કામ. ૧૭૮
- તિહાં વિકા ગયો રાવલ, પાડી ઇંબ ત્રિશેક;
કરી રાવ જે રાવને, ન ફરે મેખાંત મેખ. ૧૭૯
- મુને વણુઝારે લૂટિયો, લિધો માલ અધાયો;
તે તો નાશી જઈ છે, રાજ વારે ધાયો. ૧૮૦
- રાવ સૂણી ચડો રાવજી, મુંડવા બહુ અસવાર;
વણુજારામાં આવિયો, કણું ન લાગી વાર. ૧૮૧
- રાહી રાખ્યા સર્વને, એટલે થયું પ્રભાત;
વણુજારા આગળ કહી, રાજઈ તે વાત. ૧૮૨

ચોપાઈ

- રાજ કહે વેપારિ તમોઃ કિમ હુટો રાવ, પૂછું અમોઃ
એહનો માલ આપીને જાયો, નહિતર માર અતિશે ખાયો. ૧૮૩
- નાયંક કહેઃ નવિ જાણું હું, સ્થાને આજ ચલાવે તું?
એક કહે હા, ને એક કહે નાહ, વાત વિમાસણ પડિ છે ત્યાંહ. ૧૮૪
- રાજ કહેઃ એ જુઠો જાણ, નિમ્મે લેસ્યું તેહના પ્રાણ.
વિકા કહેઃ હું જુઠો પડું, (તો) તુમ જ્ઞાનિધે મુલી ચહું. ૧૮૫
- માહરો માલ લીધો છે હરી, સ્યું કહું રાવ તમને હું ફરી.
વણુજારો કહે જુઠો ચાયું, (તો) સર્વે પોઠ આપી હું જાયું. ૧૮૬

ણીની ખાલ. ૧૭૬ મી કડી કે. માં આગ છે:-રાવ કરી જઈ રાવલે, પાડી ઇંબ વરોધ; ધાયે ધાયે ધાયે ધરણીપતી, રહે ન છોનો રેખ્ય. ૧૮૦ અધાયો. ફા. અધાય. તે-કે. નારી મારી નાંખી તા, ધણી હોયે તે ધાયો. ૧૮૨ રાજઈ-કે. માંડી વીતગ વાત. ૧૮૩ નહિતર-કે. દેહ તમારે દુખીયા થાયો. ૧૮૪-૨ ને બહલે કે. માં છે:-

વિકા કહે મુજને હુંડીયો, હું તો નારીને છુટીયા.

વાત વીમાંસણ ચીત નવ ચડી, કાલી પોઠ મારમમાં પડી.

૧૮૫-૧ કે. માં નથી; ૧૮૫-૨ કે. માં ૧૮૬ પછીની કે.ની વધુ કડીમાંની ખીજ પંક્તિ છે. ૧૮૬ માહરો-કે.માં આ પંક્તિ નથી. ૧૮૬ પછી કે. નો વધારો:-

તું આ દેશ તણો છે રાખ, ધીરજ દલથી તોલો ન્યાય;
 તે વાત ના બાંધર કરી, લખ્યાં લખાવ્યાં કાગળ ધરી. ૧૮૮
 છોડો ગુણ વિકો એમ કહે; માહરો માલ એહમાં છેલ;
 દસવીસ ગુણ જોઈ જેટલે, માંહેથી કાલ્ય આવી તેટલે. ૧૮૯
 વિકો કહે: આ વસ્ત માહરી, સાચુત ચોરી યઈ તાહરી;
 નિસર્પો નેહોર ખીજા યજી, એટલે વિકો બોલ્યો વળતકી: ૧૯૦
 આ નીકળી તે માહરી વસ્ત, લેછશ પોઠ તાહરી સરવસ્ત.
 વણુજરો કહે: એ માહરું, કિહાંથી આબૂધણુ એ તાહરું. ૧૯૧
 એહની જોડ જો લાવે તું, (તો) હાલ્યો નામ ધરાવું તું;
 ખીજો નેપુર, ને ખીજા કાલ્ય, મેદલ્યું રાજ આમળ તતકાલ. ૧૯૨
 વિકાને તો સાચો કલો, હાલ્યો હાલ્યો વણુજરો યપો;
 વણુજરો તો જાંખા યપા, સહુ કો મુખથી અખોસા રલા. ૧૯૩

હલ

વિકાજિ ઝગડો જિતિયો, રાખને ઉપનું હેત;
 વણુજરો તો હારિયો, પોઠિ ગુણ સમેત. ૧૯૪
 કહે વિકો જે તુઝ કને, શણુવિ જેહનું નામ;
 તે દ્રષ્ટ પાડો માહરી, (તો) સરે તમારાં કામ. ૧૯૫
 આંચો શણુવી ઉત્તખ્યો, પરભવ જે કહેવાય;
 પરસ્પરે મનમાં દસ્તા, આનંદ અધિકો માપ. ૧૯૬

જારિ વણુજરો વ્યાપરી કરુ, ચોરી(ની) વાત ચીતે કમ ધરુ. વીકો કહે- ૧૮૭ ધીરજ-
 કાં મિરજ પવને તોલ ન્યાય કરી કાં ખરા કામન કે ધીરજ, ધરી કાં ખરા
 ૧૮૭ પછી કેનો વધારો -

વણુજરો કહે એ સમ ખાચે, તેટલ અમો તો નહી ખાચે.

સાચી ચોરી સાચુત કરે, નહીતર વણુ મારો એ મરે

૧૮૮ છોડો કે. ખોડો. ૧૮૯ નેહાર કે નેહોર વણુ કે. વણી. ૧૯૦ કિહાંથી-કે
 મુજ પાસે કાદાથી તાદાર. ૧૯૧ (તો) હાલ્યો-કે. તો સાચું માની જે અખોસા
 કે. તમે. મેદલ્યું -કે આણુ રાજને તકાલ. ૧૯૨ હાર્યો હાર્યો કે જો
 જુઠો ૧૯૨-૨ કે.માં નથી. ૧૯૪ સરે કે ચાચે. અધિકો ચાચ કે. અંગ નમાય

ચોપાઈ

વિકા જિત્યો બોલ જ કહે, વણુજરો તે સર્વે લહે;
બાધિ-સર્વે આપું હું, જો મુઝને રણુવિ આપે તું. ૧૯૬
તાહરાં દુઃખ અમો કાપીઈ, રણુવી સાટે પાછો આપીઈ;
ઉલટ વણુજરાને થતો, એટલા દાદા રણુવી કિહાં હતો. ૧૯૭
વિકે જઈને રણુવી લીધ, માલ પોઠી સર્વ પાછી દિધ;
રાજા કહે: ચોથ માગું હું, (તો) કિમ રણુવી લેઈ જાઈશ તું. ૧૯૮
જાલ્ય નેપુર આજૂથણુ હતું, તે રાજાને કહે લે તું;
આખો ચોથમાં સર્વે માલ, તેજો રણુવી આણી વહાલ. ૧૯૯
વણુજરો વિદાય જ થયો, રાજા પોતાને ગામ જ ગયો.
પરબલ ને વિકા બેઠે બ્રાત, માગી શીખ પંથે વિખ્યાત. ૨૦૦
કુશલ વાર્તા હેતે કરી, મથ્યા ભેટીને આંખ્ય જ ઠરી.
એક એકને વીતું તું જોઈ, પ્રકાશ કરે માંહે માંહે તેહ. ૨૦૧
હેતપ્રીતસ્થૂ મન ભાવિયા, ઉજેણી નગરી આવિયા;
ક્ષિપ્રાતીર ગર્ધર્વૂ મસાણુ, તિહાં આવ્યા બે વીર સુભણુ. ૨૦૨

૧૯૬ જિત્યો બોલ જ કહે. બોલ કહણાનો. ૧૯૮ માલ-કે. પોઠી પોઠીયા પાછા લીધ. ૧૯૯ કા. જાલ્ય હાર નેકર- તેં કે. રાજા આગલ કીધું હતું. તેડયો-કે. ગામ માંહે ગયો બુપાલ. ૨૦૦ વણુજરો-કે. પોઠ વણુજરે લીધો પંથ, અતુર પુરુષ. આજા ચીત થત. ૨૦૦-૨ અને ૨૦૧-૧ ને બદલે કે. માં આ પંક્તિ છે-કે. ભેટા હર લીધી બે બ્રાત, વીતગ માંહે કહી વીખ્યાત ૨૦૨ હેતપ્રીતસ્થૂ કે. બનું થયું ભાવે. નગરી કા. નગરીમાં. ક્ષિપ્રા કા. સિમા ગાધર્વૂ-કા ગાંધર્વું. ૨૦૨-૨ ને બદલે કે. નો વધારો:-

નીરમલ ગંગા જેહેવાં નીર, તાંહાં આવા ખીપ્રાતીર.
સૂજ સૂજન થયા છે તાંહે, બોલ્યા પરબલ ખીપ્રા માંહે.
પુરવ દસના વા વાય છે, વનચરના સૂજન થાય છે.
મુજને ઇચ્છા તેહની ધણી, થાયો ભુમીપત તે ખંડના ધણી.
વીકા કહે સાંભળ રે વીર; કહું સાચું સાતીધે નીર.
લો કાલ આપું છું હું, વડો વજર માહરો તે ઘં.

મહાકાલ, સદાશિવ, મહાધીર, જિહ્વા જેને છે બાવન વીર,
 ચોસઠિ ચોગણીસૂ દરસિધિ રમે, જહ્ન ચોરાશી દેખ્યા ભમે. ૨૦૪
 અષ્ટ ભેરવ, (જિહ્વા) હનુમેંત જતિ, નવ કોટિ જેલે જિહ્વાં સતી,
 સિધ ચોરાશી, ખેચર વીર, ગાધર્વ, કોડિ પચાણું પીર. ૨૦૫
 વ્યતર, ખેચર, જૂત અઠેઠ, કાચ સિધવડ ઉપર, કા હેઠઃ
 બાવન વીર આવે વેતાલ, કાધવત તે વિપતી ઝાલ. ૨૦૬
 તે સદુમા મુખ્ય દરસિધ માત, તેહની માયા સર્વ વિખ્યાત;
 સરજે, પાળે, બાળે, ધડે, સાધુ(ને) સતોષે, ખલને નડે ૨૦૭
 નવ ખડે તે વ્યાપી રહી, ભાગવત નિમમ પુરાણે ઠહી,
 સદ્ધિકતાં સંપંથી થયા, વિરલે ભેગેડે જે લલા. ૨૦૮

હરસીહી માહે હીપક ધણા, કરી પુન નવ રાખી મણા
 નામ બદારક તે તાહેરો, નાનો જાત તે જ માહેરો
 રોર અનના ગરજી અમે, બાધું નગર ભોગવને તમે
 એકવી પુખ્ય મુજ હેડે ધર, કારજ પરમારથના કર
 વિચાર કરીએ જે એવો મરમ, કાઢાથી રજ આપરણે કરમ
 માહા ભયાનક માહા મસાણુ બુધનવ સધલીનું રાણુ

૨૦૩ ક્રી જિહ્વા જહ્ન આ કરી કે મા આમ છે -

માહાકાનેશ્વર મોટી વીર, નીરમન વેહે ખીમાના નીર
 આકાસ દેવ બાવે ભમે, બાવન વીર રાજ યઈ રમે

૨૦૪ (જિહ્વા) હનુમેંત કે મોટા છે પીર કે વીર ૨૦૫ અઠેઠ કે નેક જ કા
 કાધવત તે કે વીપરીત વાત અહા ૨૦૬ આ કરી પછી કે મા આ લીગી વધુ છે
 નીધારાની વાડરે ચડે, ધાટ પાપી દોલીને ધડે ૨૦૭ ભાગવત-કે વેદ, પુરાણ
 શાસ્ત્રે જે કહી ૨૦૮ પછી કે નો વધારો -

પચ મા બુનનુ મુન જ નેડ, આદી રાજ સદુ કહે છે તેડ
 મારણુ, પાલણુ, પોલણ નાય વ્યાપી રહી સચરાચર કામ
 ગુણ ગણ તે એકના રૂપ, હરીદર પ્રજા સ્વયે સ્વરૂપ
 વેદ સાહાસનું તત્વ તે રાજી, પાચ પદારથ ભક્તી મુક્તી
 જાન્યતમાન બેઠી છે જાહે નીર એહ પધારા તાંદે

- પરભવ ગયો ગામ જ માંહે, વિકા રહ્યો મસાણુ જ નાંહે.
 હરસિદ્ધ રૂપ પોતાનું કર્યું, જોખનવંત સુંદરીઈ ધર્યું. ૨૦૮
- ઉજ્જવલ વરણુ, ખીતાંબર અંગ, પોતે એકલાં નહિ કેા સંગ;
 આશુપણુ પેહરણુ નહિ પાર, રૂપ તણો તો છે અંબાર. ૨૦૯
- ચરણાચોળીનું નહિ મૂલ, કરમાં ગ્રહ્યું કમળનું ફૂલ;
 રંભા રૂપ મહાજોખન વેશ, સ્નિગ્ધ લિના શિર છૂટા કેશ. ૨૧૦
- રમઝમ કરતાં લીલવિલાસ, આબ્યાં વિકાજીને પાસ:
 હલ્યા ! માહરા માહલા માંહિ, કિમ એકલો આબ્યો આંહિ ? ૨૧૧
- આબ્યો તો ભલે તું આબ્ય, મારું દાણુ તે હવડાં લાબ્ય.
 એહવાં વાયક સૂણ્યાં જવ કરણુ, વિકા લાગ્યો માતાને ચરણુ: ૨૧૨
- છછા હોઈ તે માગો તમો, વચનઅંધ તે આપું અમો;
 નહીં સુદ્ધ હું માહરી વાચ, તે નિશ્ચે માનોજી સાચ. ૨૧૩
- કહે હરસિદ્ધ: તું શીઘ્ર થૈ જાખ્ય, તાહરું રુધિર તું મુજને આખ્ય;
 ત્રપત કરે જો તું મુને, તો સતરાઈ જાણું તુને. ૨૧૪
- જયેષ્ઠ ન કરું તું મુજને આપ, તો તુજને હું દેજાં શાપ;
 હરખ્યો વિકા કાઠી છુરી, આપ જંબસ્યલ ઉપરિ ધરી. ૨૧૫
- શોખ્યું રુધિર ન મળે માંહે ટાંક, પજો વિકાનો અધિકા વાંક;
 લાબ્ય લાબ્ય જુખ્યાં હું અમો, શાને વચન દિધું છે તમો ? ૨૧૬

રડી છાંટે, રડો છે નીર, ભોજન કરીયે આંણી તીર.

મસાણુ આપરણુ મુ કરે, ખેદ કરે તો નીચે મરે.

૨૦૮ પરભવ કે. બટારક. ૨૦૮-૧ પછી કે.માં વધારો છે:-મહા બયાનક તે વન
 હોયે, માનવ્ય જાત રહે નહિ કાયે. કર્યું કે. કરી સુંદરીઈ ધર્યું. કે. સુંદર સુંદરી.
 ૨૦૯ આશુપણુ-કે. આશુપણુ પેહેરાં અપરમપાર, આપે રૂપ તણો અંબાર.
 ૨૧૦ ૨૧૧ વિકાજીને ફૂલ. વિકાને. ૨૧૩ છછા ફૂલ. જે ઈછા. ૨૧૪ તો-કે. તો
 ફીરજાણુ જાણું તાહરું. જે કે. મન. મુજે કે. માહરુ. ૨૧૫-૧ ને બદલે
 કે.નો વધારો:-

પુરણુ ચેટ બરે નહીં આપ, તો દેયું હું તુજને આપ.

કાંચ કોપ જે દેડે ધરું, બાકી ભસ્મ ખણુંકમાં કરું.

માતાને રુધિર આપવા, લાગો પાપ પીડી દાપવા;
 તિહાંથી નાભ્યું રુધિર જ રેખ, યથો આકળો મન વિશેષ. ૨૧૭
 પછે હાથની કાપી બાંહ, રુધિર બીજું નાભ્યું તિહાં;
 લાભ્ય રુધિર કે મુખે કહે નામ, મુઝને ઘણી અવેર જ યાપ. ૨૧૮
 તાહરે વિકે દરખ જ ધર્યો, કાઢિ કાળજી આગળ ક્યો;
 પછે મનમાં આણીને રીસ, લાગો છેદવા આપે શીસ. ૨૧૯
 દોળ્યો મારત મનગમતો ભોગ, ટાળો બાધિ, ભયાનક શોક.
 એવું વચન બોલ્યો તે સાથ, હાંહાં કરીને જાણ્યો હાથ. ૨૨૦
 માઝ્ય વરદાન પ્રસન હૂ યર્ષ: તાહરી ચિંતા સઘળી ગર્ધ
 કાંઈ હુંસ મનમાં નવિ રાખ્ય, જે ઇલા તે મુજને દાખ્ય. ૨૨૧
 અમૃતદષ્ટે વરસો મેહ, સાજી કાપી તેહની દેહ.
 માતા! મન સાર હોય તુને, તે હેત કરીને આપો મુને. ૨૨૨
 તું પૃથવીપતિ રાજા યાર્ધ, તૂ ગળે કાનો નહિ ભાર્ધ;
 નવે ખડમાં તાહરું નામ, કરેશ અનિત, અબેદિ કામ. ૨૨૩
 કલ્પ કાઠ મુધી નામ જ યસ્યે, તુઝથી દુખ લોકનાં જસ્યે,
 વીર ધીર તું સાદસિક હોય, નહિ જિતે, નહિ ગળે કાપ. ૨૨૪
 આખૂ અબેદ એહવું વરદાન, યથા માતા તે અંતરધ્યાન
 એટલે તિહાં પરબવ આવિયો, સામગ્રીને પાક લાવિયો. ૨૨૫
 કર્યું બોજન બહુ રહી પેર, ગયા ગામ ગ્રજપતિધેર;
 કરી કામ તે વાસો રણા, બધવ બેહુ સુખિયા યથા. ૨૨૬

૨૧૬ યાને-કે સીદ વચન આપું તમે ૨૧૭ તિહાંથી-કે રુધીર તમી
 સુંદ નાગી રેખ ૨૧૮ બીજું કે, બીજું એક ૨૧૯-૧ મે અહરે કે આ આ કરી છે-
 તે વીકે બુઝે કરી, આપ મલ જે પાથી ધરી

કાઢારી કાલજી આગવ ધર, રુધીર-બીજું તે નવ નીસર

૨૨૦ મન ગમતો કે ભવાની ટાલો-કે વચન એટલેક ટાલો રો
 ૨૨૧ કાંઈ-કે હોસ ન રાખેશ તાહરે રહે, માઝ મામ વાગી એમ વહે
 વરસો ફા વરસો તે હેન ફા તેહે ૨૨૩ કરેશ-કે કરીશ પરમારજના કામ
 ૨૨૫ અબેદ એહવું કે અભેય વર તિહાં પરબવ કે બટાક સામગ્રીને પાક

હુહા

- જેહને ઘેર વાસો રહ્યા, તે દુખ ધરે અપાર;
રુદન કરે યાઈ આકલી, ખંચે નહી તે ધાર. ૨૨૭
- કહો બાઈ! તમે કાં રડો, સ્વૂં પ્રગટું છે દુખ ?
કહો વાત અમને તમે, ઈશ્વર ભાગે બુખ. ૨૨૮
- માહરે તો ઘેર એક છે, લાકવાયો પુત્ર,
તેહને તેડું રાખનું, ભાગ્યું છે ધરસૂત્ર. ૨૨૯
- એક દુષ્ટ છે ગામમાં, નિત્યે માણસ ખાય;
ધર ધર તેણે કર કર્યો, સહુ વારા ફરતી જાય. ૨૩૦
- આજ વારો (માહરા) પુત્રનો, તેહની હાડે દાઝ,
પ્રાતરકાલે તે હણે, રાત્રે કરસ્યે રાજ્ય. ૨૩૧
- વિકો કહે: રખે દુઃખ ધરો, તે સાટે હું જાનું;
મારું પાપી દુષ્ટને, કે જીવતો હું સાદું. ૨૩૨
- એટલે તેડું આવિયું, તેડે છે પરધાન.
વિકો યાસે આનંદમાં, યાવી મુખમાં પાન. ૨૩૩
- ગયો રાજ્યમાં રીઝસ્યું, સહુ કો બેઠો યાય;
તતક્ષણ બેઠો તરતીબસ્યું, તેહ કરાબ્યો રાય. ૨૩૪

ચોપાઈ

- વિકો કહે રાજા હું અમે, જે કહું તે કરજો તમે;
મઘ તણાં ભરાબ્યાં માટ, મૂંકયાં ઠામઠામ, ધાટોધાટ. ૨૩૫

કે. અનસામગ્રી તે. ૨૨૯ ગામ ફા. ગામમાં. મુનપતિવેર ફા મુનપતિને ઘેર.
ખંધા જેહ કે. સૂવા કારણ ૨૨૭ યાઈ આકલી કે. હેડું હણે નહી તે કે. નયણે
ફા. ૨૨૭ પછી કે.માં વધારો:-

ચાયે અતીસે આકલી, રાખી ન સકે કયિ;

વિકો જોકો તો વાસમાં, તે તો દુષ્ટ લેયે

૨૨૮ બુખ કોહો-કે, કોહો રે માતા કા સૂચો. ૨૩૦ દુષ્ટ ફા દુખ. તેણે

બળ બાકુલ વડા બહુ સાર, તેહના કિધા બહુ અંબાર; ૨૩૨
 રાખી ઉધાડી એક જ પોળ, કરી દીપકની તિહાંથી ઉત્ય; ૨૩૩
 સાકર ઠેરા સરખક કરી, મેહેલ્યાં કુંડા વાટે ભરી; ૨૩૪
 અનેક મેવા, બહુ પકવાન, વિવિધ મુગંધ, ચોલીયાં પાન. ૨૩૫
 બચ્ચા દુધના કુંભ જ ધણા, ઉડે. બહેક કસ્ટૂરી તણા; ૨૩૬
 આધા દરવાજાને દરબાર, એક ભેજન કચ્ચો વિસ્તાર. ૨૩૭
 નિહાં મુધી સોભા અતિ મચી, હુંચ બાધિ ચંદનમય રચી; ૨૩૮
 અષ્ટ મહિપ પોળે બાંધિયા, કલસી ખીચક કચ રાંધિયા. ૨૩૯
 નિશા ગમ જળ અરધ જ પોહોર, લોક ગયા સહુ ઠોરઠોર; ૨૪૦
 સંખ્યાકાળ પડી જવ રાત્ય, પશુ પંખી નહિ માનવ જાત્ય. ૨૪૧
 વિહા હાથે ખડગ જ ધરી, રચો મોહોલમાં આપે કરી; ૨૪૨
 એટલે આબ્યો વીર વેતાલ, પ્રથમ મહિપનો આપ્યો કાળ. ૨૪૩
 શીખ મહીરા ખાધા ખીચ, તિહાંથી મનમાં પાચ્યો રીક; ૨૪૪
 નિમનિમ પગલાં ભરતો જાય, આહાર અમૃત પકનવાન જ ખાય. ૨૪૫
 ચાવે પાન, ને ચોળે તેલ, આપે કરે રંજની રેલ; ૨૪૬
 બસ બાકલનો આહાર જ કરે, તિમ તિમ હેત હમયડામાં ધરે. ૨૪૭
 આજના રાજાને ધનધન્ય, સંતુષ્ટ કર્યું છે માહક મન; ૨૪૮
 સાકર સરખક, સોપારી ખાય, રંજ મહેલમાં આપે જાય. ૨૪૯

ક્ર. તે. ૫૨૦-કે. કર કરી આપો તેહને. ૨૩૬ બહુસાર કે. નેખીર. તેહના- કે
 માં આ અરણ્યને સ્થાને આ વડુ છે-અરણ્ય સાકર ઠેરા નીર ૨૩૬-૧ પછી કેનો
 વધારો-બેખર આઘ સુખમયો સાર, તેહના કિધા છે અંબાર. તિહાંથી કે. આખી.
 ૨૩૭ સાકર-કે. કડાં દુધ સાકરીયાં કરી. ચેલેયાં ક્ર. ચેયાં ૨૩૮ બરયા-કે. સુખ
 માખંડ હરી ધાડા ધણા. ઉડે કે. ઉડાડા. આધા-કે. આઘ પોલ દરવાજા બાહાર. ૨૩૯
 ચંદનમય રચી કે. ચંદન મહિ પચી. ૨૩૯ પછી કે.માં આ પંક્તિ વધુ છે-અજ મોહો
 બાંધા પંચાસ, બાજે બુખ પોહોચે જમ આસ. ૨૪૦ સહુ કે. ધર. સંખ્યા-કે.
 વડી કાંદે, પછી છે રા. ૨૪૧ ક્ર. મહીપનો. ૨૪૧ પછી કે.માં આ પંક્તિ વધુ
 છે-પછી વડાં અદક કરાં ચીરા, પુર માંહે પેસતે કરે. ૨૪૨ શીખ કે. પીધું. ક્ર.

હુહા

ધમ કહેતો તિહાં ગયો, (જિહાં) રાજાનો દરબાર,
માનવ તો દીકો નહિ, (નિ) સીલા કારો કાર. ૨૪૫
આબ્ય રે રાજા ! (તું) આજના, કરું તુજને નાહાલ;
માગ્ય માગ્ય વર મુઝ કને, તુઝસ્યું મુઝને વાહાલ. ૨૪૬
નિથે તુઝને નહિ હણું, સે વાયા સત કોલ,
જોયું વદન હું તાહરું, શીઘ્ર થઈને જોલ્ય. ૨૪૭

ચોપાઈ

વિકા આબ્યો, પાયે નમ્યો, જોહાર કર્યો તિહાં મનસ્યું ગમ્યો.
વેતાલ કહે તું પાયે લાગ, મુજ પાસે ગમે તે માગ્ય: ૨૪૮
તુઝ પાસે જોર કેટલું, પછે હું માગું તેટલું;
તમારું તે સ્યું છે નામ? સ્યું સ્યું નીપજો તમથી કામ? ૨૪૯
માહું નામ તો વીર વેતાલ, રીસે ભચ્યો કૃતાંત જ કાળ,
આજુચિતવ્યાં મહાકામ જ કરું, સ્વર્ગ, મૃત્યુ, પાતાલે સંચરું. ૨૫૦
બાવન વીરમાં હું સરદાર, મહારાં પ્રાકમ અપરંપાર,
સસ હરસિધ તણો છે હાથ, જૂયર, ખેયર માહરે હાથ. ૨૫૧
ઈંદ્રાસન, અક્ષાસન જાયું, ન્યાહાલ કરું પ્રસન જ ચાયું;
કોપું તેહના લેજાં પ્રાણ, અદૃષ્ટ વિદ્યા મુઝમાં જાણ. ૨૫૨
લઘુલાખવી વિદ્યા કરું, એક ધડિમાં પૃથવી ફરું.
એહવાં વચન વેતાલે કહ્યાં, તે રાજાઈ મનમાં લણ્યાં. ૨૫૩
કહે વિકા વચન જ આપ્ય: હું આપું, તે વરતું ચાપ્ય.
આપે વચન બાંધ્યો તે વીર, એહવો પોતે સાહસ ધીર. ૨૫૪

અહાર. પકવાન જ કે. અદકેરા ૨૪૩ હેત કે. હોંસ. ૨૪૫ કહેતો કે હરખતે.
૨૪૬ નાહાલ ફા. નાહાલ. ૨૫૦ આજુચિતવ્યાં કે મન ચિતવ્યાં. ૨૫૨ કરું-ફા.
કરું જોહને પ્રસન ચાયું. ૨૫૩ એહવાં-કે. જુધ કરતે નહિ હારું હું, એવું જાણી

કુહા

પ્રથમ માગું એટલું, મંન વિચારી જોય, ધડિ પાણિવલ છે ખરી, (જો) માહરું આયુષ દોય.	૨૫૧
આવરદા જે માહરું, કહો ખરાખર સસ, તો વિશ્વાસ આવે મુને, સ્વર્ગ તમારી ગલ.	૨૫૧
પવન રૂપ ચર્મ પરવચ્ચો, ગયો ઘણસદન છે જાંહિ; કર જોડી ઉભો રહ્યો, ઈશ્વર બોલા લાંહ.	૨૫૭
માહારાજ વિકો માનવી, તેહસ્તું પાડી હોડિ, આવરદા તેહનો કહો, (તો) પોહિયે માહરું કાઢિ.	૨૫૮
વરસ એક સો પાંતરીસ, ઉપર મહિના સાત, દિન દશ ને પંનર ધડી, જાયો કહો સસ વાત.	૨૫૯
નામું શીઘ્ર મહાસુખ ચર્મું, આવ્યો જાતલબેર એક પલકમાં શીઘ્રચર્મું, જિહાં વિકો છે ઘેર.	૨૬૦
માંડી વાત સધળી કહી, વરસ માસ ને દિન, અધિક હિણુમ એહમાં નહી, હદ કરી રાખો મન.	૨૬૧
વિકો કહો: મ માનિયુ કોલ, ઓસંકલ યાજી; એક દિવસ વધારવા, પાછા તે સ્થાનક જાઉ.	૨૬૨
આવરદા દિન એકનો, જો વધારો મુઝ, (તો) તમે મામું આપસ્યો, સાચો જાણું છુઝ.	૨૬૩

વર મળે હું. ૨૫૫ છે ખરી કે. તે કાદો. ૨૫૬ ખરાખર કે. સાચું તે. ૨૫૭ જાત
સદન કો. વામસુદન. ૨૫૮ આવરદા-કે. આવીય તેહનું કેટલું, કાદો તો પોહિયે
કોડ. ૨૫૯ પછી કે. તો વધારો:-

કમલપુત્ર કરસે ખરી, માહમ એહ અપાર,
વીકો વરસ જો લોજવે, સત પુરાં અગીયાર.

૨૬૦ નામું-કે. વદન નામું તે વીચપન. જિહાં કે. બોડો. ૨૬૧ છે ત
૨૬૨ હદ કરી રાખો કે. નીચે માનું. ૨૬૨ કોલ કો દવે કો. જાઉ કે. યાજી

રાજા ગર્ધવસેનની વાર્તા ૧૦ મી, પુતળી વનિતા ૫૩૧

ગયો વીર પાછો તિહાં, એકા પુરુષ પુરાણ,
કર જોડી વચને કરી, કાધી સ્તુતિ વખાણ. ૨૬૪
મહારાજા ! મેં તમને કહ્યો, પ્રથમ જે વિકા જન,
તેહનું આયુષ વધારીઈ, પૂરો એક જ દિન. ૨૬૫
સખ્ય પસાય મુઝને કરો, મનની પૂરી આથ,
એક દિવસ તેહનો વધે, (તો દૂ) પામું સુખનિલાસ. ૨૬૬
કહે હરિઃ ઘેહેલો ગયો, એ સૂં બોલો મર્મ ?
વધે ઘટે નહિ કા યકી, જેહ સખૂં છે કર્મ. ૨૬૭
આબ્યો વીર પાછો વળી, જિહાં છે વિકા રાયઃ
માઝ્ય વર કાંય અભિનયુ, મેં એ નહિ અપાય. ૨૬૮

ઓપાઈ

વિકા કહે વધારો નહી, એક વાર પાછા જાયો તહિ;
એક દાટો ઘટાડિ લાબ્ય, એક પક્કમ્માં વેહેલો આબ્ય. ૨૬૯
કરો આયુષમાં ઉછે દિન, (તો) પાલો કાલ ને માનો મન.
એહવું કહેતાં વીર જ ગયો, મહારાજને સંદેશો કહ્યોઃ ૨૭૦
વધે નહિ, તો ઘટાડો માસ, (તો) માહારા મનની પોહોંચે આશ,
એહવું સાંભલી બોલ્યા હરિઃ અભણ ! સૂં પૂછે છે ફરી ? ૨૭૧
જેહનો-સખ્યો વિધાતા લેખ, અધિકા ઉછો ન યાઈ રેખ;
મિદુ પજૂં જનનીને પેટ, જો દિન જે સખિયા નેટ. ૨૭૨
સુખદુઃખ, હાણ ને વૃધ જ હોઈ, તે મટુવી ન સકે કાય;
યજ યકી પુન્ય કરે વિશેક, (તોયે) આયુષ ન વધે પલક જ એક. ૨૭૩

૨૬૩ (તો) તમે-એ તો મન માત્રું (નું) આપીયુ ૨૬૪ વચને કે. વીનય.
પ્રાપ્તિ-કે. વીવીધ પ્રકાર વીખાણુ ૨૬૭ હરિ કા. નિરજન. કા યકી કા. એ કા
યકી. ૨૬૮ મેં એ-કે જે મનની ઇચ્છાય. ૨૭૦ કરો-કે મા આ પક્તિ નથી.
એહવું-કે તાડાં જાળને પાગે લાગીયો, એક વચન મનથી માગીયો. ૨૭૧ અભાણ
કા. હું અભણ. ૨૭૩ યજ યકી કા. જે યજ યકી, કે. લખ જાનના પુન્ય કે. નર.

મહા પાપી જાણ નંદા રટે, (તિયે) પતક એક નવિ આયુષ ધટે;
 સારાં કૃત આપે ભોગવે, ભૂંડાં કરે (તો) ભૂંડાં ભોગવે. ૨૭૫
 લખ્યું વિધાતા તે તો સહી, મટે નહીં જિમ લોઢે લહી;
 તલભર વધે, જવભર ધટે, લખ્યાં કર્મ કાનાં નવિ મટે. ૨૭૫

હુહા

ઢાડિ ઉપાય, ઉર સદસ બુધિ, કરિ દેખો સખ ઢાપ;
 અણુ હોણિ હોણી નહિ, હોણી હોઈ સો હોઈ. ૨૭૬
 બુદ્ધ પરપંથ ને બેદ જે, વિચેક વિદ્યા (જે) બુક્ત જાણુ,
 તે સહુ જાણે (છે) હું કર્ક, (પુણ) સર્વ લખ્યા પ્રમાણુ. ૨૭૭
 અનતોલ પાણી વજન, નેત્ર પલકારા જેહ,
 તે સર્વે લખ્યું ભોગવે, (તેમાં) અધિક ન ઉછું તેહ. ૨૭૮
 નિદ્રા, જાગ્રત (નિ) સ્વપ્ન, સુષ્પ, દુઃષ્પ, ધર, સુત, પરિવાર,
 તે સર્વિ લખ્યા વશ ભોગવે, સ્મૃ કર્ક વારવાર ? ૨૭૯

છાપય

ધિર ન રહે રવિ ચદ્ર, ઈંદ્ર ઈંદ્રાસન ડોલે;
 ડગે દસ દિગપાલ, આલ સતવાદી બોલે;
 અયે અવનિને પેર, ફેર સંષ્ટિ હોય મડણુ;
 વહે બિલટી ગંગ, ભગ સતીવત ખડણુ;

૨૭૪ રીટ કે કરે સારાં-કે સારા કૃત ભે આપે જવે ૨૭૫ લહી ફા લીલ ન ફા નહિ તવભર-કે તન ન વધે, ને જવ નવ ધટે, લખ્યા લેખ કાદો ના નબ મટે કર્મ કે લેખ ૨૭૬ કુર સદસ બુધિ કે આપે કરે કરિ-કે બુધ પરપંથ ને બેદ અણુ-કે કર ન ચારે કાઢનું, વાણી બોલે વેદ ૨૭૭ બુધ-કે શાણુપણ કાઢાપણ, કલવીકલ, વીધાવીવેક બુક્ત જાણે બુક્ત ફા જે. તે-કે સુરખ નહિ, હું કરે સર્વ લખ્યા કે લખ્યા વશ ૨૭૮ ઉછું કે તુન ૨૭૯ પછી કે મા કહી વધુ છે-

જમ તપ પુન પરમારથી, પરમારય ને પાપ,
 અસત અન્યા આચરે તે નરમ લખ્યા પરતાપ.

મન, અનિદ્રા ખાંધ્યો રહે, કાપ કાળે વંધ્યા ફળે;
સામળ કહે એ કર્મની, રખો ટાળી નહીં ટળે.

૨૮૦

ચોપાઈ.

કર્મ તણી હકીગતિ લહી, વિકા આગળ માંડિ કહી;
ખીલૂં માગ્યજે મુઝથી મળે, લખ્યો આંક ટાલ્યો નહિ ટળે. ૨૮૧
કહે વિકાઃ તાહરું સ્યું જોર ? તું હસારો, માહરો ચોર.
ધસી ચોટલો આવ્યો દિશ, કાઢ્યું ખડગ હેઠવાને શીશ. ૨૮૨
ધણા લોકવશ્ય છે તાહરે, નહીં મુકું હાથ આવ્યો માહરે;
મુઝને માસી તું નહિ શકે, માહરી આવરદા ખુટા પખે. ૨૮૩
એક સો પાંત્રીસમાં પંનર ગયાં, બાકી ભોગવવાં અમથાં રથાં.
વચન આખું તે લહેણું થયું, જાણ્યે શીશ એ તાહરું ચયું. ૨૮૪
કાલ આવ્યો તે ન અપાય, તુઝથી વડતાં કેમ જિતાય;
સંભાર તાહરો હોય તેહને, કરું ધાત તાહરી દેહને. ૨૮૫
કોટ ઉપાય નહિ મૂક્યે, આવ્યો હાથ તો કિમ ચુકિઈ ?
શામ દામ કરસ્યો બહુ ભેદ, નહિ જીવતો મૂકું વેદ. ૨૮૬
કાંઈક જો પ્રતિષ્ઠા લેજા, બોલે સાચું (તો) મૂકિ દેજા;
અહરનિશ મુઝ પાસે રહું, કરે કામ જે તુઝને કહું. ૨૮૭

૨૮૦ અવની ને કે. અવની દુમ. ફેર-ફા. ફર. મંડણ પા. મેડાણ. વંધ્યા
કે વંધ્યા. ૨૮૨ દિશ કે. તે દીશ. ૨૮૩ આવ્યો કે ચયો. માહરી કે. માહરો.
૨૮૪ ભોગવવાં ફા. ભોગવાં. જાણ્યે કે. જાણો. ૨૮૫ તુઝથી-કે. તો મુઝથી તે કેમ
જિતાયે. કિમ ફા. તે કિમ. ૨૮૬ હાથ કે દાયા. ૨૮૬ પછી કે. નો વધારા:-

કહે વૈતાલ વાણી સાંભલો, મેટા ઉસ્તાદ માહરો તું મલો;
આપો કાલ મેં તાહરે હાથ, વેચાણો છું તાહરે હાથ.
જનાર જીવ મનથી માહરો, રાખ કરી મુઝને તાહરો;
ચીત આવ્યે તો ચાકર રાખ્ય, સમ ખાઈ વેદે પુરું સાખ્ય.
ખુપત તાહરું ભાગ્ય જ બલે, મજ સરખો મારો નહિ મલે;
લાગો પાવે નેહેસુ નમી, તે વાણી વીકાને ગમી.

માદરી વાતનો ન કરે લોપ, કાલ વેળા ન ચલાવે કાલ,
જિહારે સમરૂં તાહરે પાસ, જિમ વશ મૂલ ખરીદી દાસ.
હવડાં દેવ મનમાં નવિ ધરે, અજિત કામ હુકમસ્તૂં કરે.

વેતાલ કટે: તું સાંભળ જૂપ! દીસે છે કે દેવરવરૂપ. ૨૮૬

દિમત ઘણી હઇયડે તુઝ ચડે, નહીં કર કાલ મુઝ સાથે વડે;
તુજ સરિખાને હું ધંધલો, મન સમજે જે છે પ્રીતલો. ૨૮૭

માધુસ (એક) માહરે મારવું પડે, તેહની હત્યા માથે ચડે,
તોહે આદાર પૂરો નવિ યાવ, એ મોટી માહરે ચિંતાવ. ૨૮૮

એકે દિન નવિ ભાગે જૂખ, તેહનું મુઝને મોહું દુઃખ;
માહરું પેટ દાદિ તમે ભરો, તાહરો ઉપાસિક અમને કરો. ૨૮૯

દેહા પ્રતિજ્ઞા તે સો જોઇ, લાહરું ચુંક, તિહાં માહરું લોહી;
તુઝને વાગે તિહાં વાંસો ધરું, તે વાતનો સાંભો નહિ કરું. ૨૯૦

ભોગ આપી મુઝને તેડસ્યો, ધરી ધોસરી ન ખેડસ્યો;
ભોગ આપતાં ધાર્યે (જો) ફેર, તાહરે આપણુ લોકલોક. ૨૯૧

ભોગ નહિ આપો, ચુકિ જસ્યો, તાહરે માહરો દુશ્મન ધસ્યો.
કર ઉપર કર તે ધરી, એક એક પ્રતિજ્ઞા કરી. ૨૯૨

વિચ આણી હરસિધ આવડી, સમ આધા પગની પાવડી.
મુખે મલાવો રાજસિધ રીત્ય, વીર વિકે કીધી બહુ પ્રીત. ૨૯૩

હરસિધનો પહેલો છે હાથ, વીરજિતને લીધો સાથ;
મહાકાવેશ્વર પ્રસન્ન થયા, વિક્રમ ઉપરિ કીધી દયા. ૨૯૪

હુહા

વીરજિત વિક્રમ હવા, જે વિક્રા બલપૂર.

જિહાંગીર વાગ્યા જિત તણા, સિંહ લિગમતે ચર. ૨૯૫

૨૮૭ રદ્દ ફા રહો તુઝને કે મુખથી. ૨૮૮ હવડાં કે હવડાનો. દીએ-કે.
નીસે કે કારણ રૂપ. ૨૯૦ સમજે ફા સમજ. ૨૯૩ તે લો જોઈ ફા તે
નું ફા. ચુંક પડે તિહાં ૨૯૫ એક એક-કે પરમેશ્વર વીચમાં પ્રીત કરી
૨૯૬ પગની કે. પુખ રાજસિધ કે. રાજસ ૨૯૭ વીરજિતને-કે. વીર છીને

મંગલ ઉછવ ધર ધરે, ચાલી વાત ચિહ્ન ખાસ,	
વિક્ર વીરજ જિતીયો, પોહોતી મનની આશ.	૨૯૯
મૃદંગ માદલ ગડગડાં, શોભા બહુ વિધ પેર,	
દૂધ ઉંચર ધોવરાવિયા, તરિયા તોરણુ ઘેર.	૩૦૦
જિતી બાંધ્યા વીરને, જે માણસનો કાળ,	
એહથી તે ઉછવ કિયો, તાર્યો છે વેતાલ.	૩૦૧
કો પૂજા કરે વિપ્રને; કો જઈ પૂજે દેવ;	
કો વેરે પુષ્પ ચિહ્ન દિશે; કો કરે સદ્ગુરુસેવ;	૩૦૨
કો કુમ કુમ હાથા કરે; કો ગાઈ મુંદરી ગીત;	
કો આભૂષણુ સારાં સજે; કો નારાયણસ્યુ પ્રીત;	૩૦૩
કો ઉછાહે ઊછળે; કો વચ ધરે છે અંગ;	
કો વળગી ઝુમે હેતસ્યું; કો કરે રાગ રસ રંગ.	૩૦૪
જિમ વાંઝીયાં પામે પુત્રને, જિમ નિર્ધન પામે ધન,	
તિમ સહુને ઊલટ ધણો, રાજા જોવા મન.	૩૦૫
નર નારી ટોળાં મળી, બહુ રાજદારે જય;	
તિલ પધ્યાની જયગ નહિ, શોભા અધિકી થાય.	૩૦૬
કાંસી, ત્રાસાં, નેરિયો, ચહ ચહાટ ભુંગલ ને ચંગ;	
ઘોર શોર વાજાં બહુ, માદલીયા મૃદંગ.	૩૦૭
બહેક, કરતુરિ, ચંદન ઘડા, પુષ્પવૃષ્ટિ બહુ થાય;	
નિરખે રાજા વીરને, જય જય શબ્દ બોલાય.	૩૦૮
વિપ્ર આશીષ દે વેદની; જશ બોલે ચારણુ જાહ;	
અિયો લે ઊતારણાં; ધર્મ ચર્ચ રહ્યો ધેહેવાટ.	૩૦૯

લીધો હાય. ૨૯૮ જે-કે વાચૂં પુર. નિહાંગીર કે જાગીર. ૨૯૯ પછી કે. ના
પ્રધારો:-અરુણુ હલદો હરખનો, ગુણુ ફેલો તેહ ગામ; જ્યોતો વીર તેણે કરે વીક્રમા-
દેવ સૂઝ નામ. ૩૦૧ તાર્યો છે કે. વારો વીર. ૩૦૩ નારાયણસ્યુ કે. પરીશંભસ્યુ.
૩૦૪ રાગરસ કે. રાગસૂળ. ૩૦૫ ધણો કે. થયો રાજા કે. મરીપત. ૩૦૬ અધિકી
કે. સૂરની. ૪૦૭ જુગલને કે. કરે છે. માદલીયા કે. માદલ રુડો. ૩૦૮ બહેકો-

પટાલિષેક રાયને કચ્ચો, શીશ સોહાબ્યુ છત્ર,
 પ્રધાનવટી પ્રભવને, લખી છે ત્રાંબાપત્ર. ૩૧૧
 મોતી વધાવે મેદની, રતન અમૂલક હોય;
 કેા ભેટ કરે કંચન તણી, નહિ એકની ખોડિ. ૩૧૨
 નીર તોળાય અરણ્ય તણું; ખગ તારા ગણાય;
 તેસ્થાનક રચના યર્ષ, (કાડિ જિહવા) કવિઈ ન કહેવાય. ૩૧૩
 મોતિ કચન વસ્ત્ર બહુ, રતનચિતામણી ખોડિ;
 તે માલની સખ્યા કરો, લખટકા બાણું કોડિ. ૩૧૪
 આનંદ ફેલ્યો અતિ ઘણો, સિધાં સહુનાં કાળ,
 માલવ મુખ્ય જિજ્ઞેષુમા, વિક્રમ બેટો રાજ. ૩૧૫
 બોજન નગર બાધુ કરે, નહિ કેને મન શોક,
 પડી રાતે રણીયાતરૂ, ઘેર મયા સહુ લોક. ૩૧૬
 તુરંગ તેજ વાકડા, મનમતા માતંગ,
 વળ્યા ધાવ નીચાણસૂ, તલ્લણ કૂલ્યું અગ. ૩૧૭
 શુભ સુખાસન મોકલ્યું, ઋષિઆશ્રમ જિહાં માત,
 ઋષિ સમેત તેજા સહુ, કહી કુઃખસુખની વાત. ૩૧૮
 પ્રતાપ ઋષિજી તમ તણો, માતાનો પરસાદ,
 પામ્યા રાજ પ્રિયવીપતિ, મનમા અતિ ઉદમાદ. ૩૧૯

કે કસ્તુરી ચણ્ય બેટકે બોડો શુણ, નસ-શુણ શુણ માથે ૩૦૯ વિમ્બ-કે મા
 આ પકિતને બદલે નીચેની કરી -

વીર વટે આરાધા અતી, બલે બરેશ બાઠ,

ચારણ બોલી ચાવને, નાગડ શુણ પેદપાટ

બે કે કરે હમ્બ-કે કા જઈ લાગે પાત્ર ૩૦૯ પછી કે. આ પકિત વધુ

૩૦૯ - ધન ધન ધન સહુ કો કહે, આનંદ અગ ન માય ૩૧૦ મધાનવટી-કે દીવાની
 દરોહીને ૩૧૧ હોય કે કોડ નહિ-કે કો દીસ માણુક બેડ ખોડિ કા વિદાં ખોડિ.

૩૧૨ રચના કે રોજા કોડિ-તે કવીયે કહી ન જાયે ૩૧૩ કે મા આ કરી છે

ગરબ ખાનને માલ ધન, લઈ યર્ષ બોડો લાખ,

અજાણીત દામ કરાડને, સાદાસ પુરાતો સાખ

૩૧૪ કેને કે રૂપને ૩૧૯ પ્રતાપ-કે કરો નસ ઋષી તણો, માતાનો પરસાપ

ચોપાઈ

રાત્રિ અર્ધ આપે જવ ગર્ધ, પ્રગ્ન સૂતી સર્વ સુખણી થઈ.
 સૂતા પાપક, સૂતા પરધાન, જાગે આપે એક રાજન. ૩૧૯
 જોયું હર્ષગર્ય છે સહુ લોક, આજ કાના દિવમાં છે શોક,
 જોયું ચરચા ગામ જ તણી, ઉઠ્યો આપ બિજેણીધણી. ૩૨૦
 વાળી ગાતડી આપે કરી, ઉઠ્યો વીર તે સેજથી ધસી.
 ખડગ ઉઘાડું હાથે ધરે, ગથી કુંચી ધરધર ફરે. ૩૨૧
 નવતેરી નગરીનાં હાટ, ધરધર ચાલ્યા જિહા વાટ;
 ફરે રાય તિહા આનંદોચ, ઘેરે ઘેરે સહુ સૂતા છે સેર. ૩૨૨
 પહેલે દિવસ જિહા વાસો રહ્યો, (તે) કુંભારના ધર આગળ ગયો;
 માદીકરો જાગે છે રાય, કરે માહો માહે (ખેલુ) વાત. ૩૨૩
 મા કહે: કાલ્ય રહ્યો તો ઘેર, જુઓ તેહના કર્મ કરી પેર;
 સદૃશ થયો તેહનો આ દિસ, રાજછત્ર ધરાબ્ધ શીશ. ૩૨૪
 કહે પુત્ર તાહરો એ વાક, મુઝને આજ કચ્યો ત રાક;
 માહારે વારે જે ગયો, સેહેજે પૃથવીનો પતિ થયો. ૩૨૫
 જિત્યો તેણે વીર વેતાલ, અસખ્ય અલેખે આબ્યો માલ.
 જો તું મુઝને જાવા દેત, માલ એટલો હૂ તે લેત. ૩૨૬
 એહવૂ કહિને દાપે ચહે, માહો માહે ખેલુ વહે;
 કુટે પેટ ને ગાઢે ર્ધ, (તે) કૌતિક રાજ વિક્રમ જુઈ. ૩૨૭

પૃથવીપતિ કે પૃથવી તણુ ૩૨૬ આપે એક કે આપ એટલો ૩૨૭ જોયું-કે
 આજ હરખ સહુને સૂખ, જોયું કહેના દલમાં છે દુખ જોયું કે જોયા બિજેણીધણી
 કે અવતીધણી ૩૨૧ કુચી ધરધર કે કુચીએ જોતો ૩૨૨ વેર ઘેર-કે જોયા ચીટા
 વાટવાટ ફરે-કે મા આ પકિત નથી ૩૨૩ પહેલે કે આજ છે રાય કે જાહો
 રીત કરે-કે કરે નહા તેહ નથીત ૩૨૪ મા-કે રહો પથી આપણે ઘેર.
 ૩૨૫ માહારે ફા કાલ્ય માહારે જે કે તે મરવા ૩૨૬ માવ ફા તો માન-
 એટલો હૂ તે કે લાખુનો ૩૨૭ ફા માહોમાહોમા માહો-કે માદીકરો અહકેરા
 વે ૩૨૭ પછી કે મા આ વધારો છે -

કહે કુંભાર સાબવ રે માત, તે તો કાલ કરો ભતપાત
 હું જાવા આપત એહને, સંતોષત દેવની દેહને

રાજાઈ તે સાદજ કચ્ચો, રાતો રાતો બાહિર નિસચ્ચો.
કહેબારી દુ.ખીયા છું અમો, મારનાર હો તો મારો તમો.
મધ્ય રાતે આબ્યા છે ચોર, દુ.ખિયા ઉપર સ્થો છે જોર ?

કહે: વિક્રમ તમે બચાટ, દુ.ખ પ્રકટ થયું સ્થા માટ ? ૩૨૯
તું સાચી નવિ બોલે વાણ્ય, આદિ સકિતને છુટને આણ્ય.

કહે કુબાર: સાંભળ રે ચોર! મહા દુ:ખનો કહું અકાર, ૩૩૦
માહરે સાટે પથી ગયો, તે તો ગામનો રાજા થયો;

તે તો પામ્યો અલેખે ગરથ, માહરે એકે ન સર્થો અર્થ. ૩૩૧

તે માટે દુ:ખ હઠડે ધરું, વાહલો વિપ ખાઈને મરું,
અમે મરી રહ્યા છું બુખ, મરતાને મન સ્થાનુ દુ:ખ ? ૩૩૨

વિક્રમ કહે સાબળ્ય રે તૂ, છુટ ધર રહ્યો હતો તે હું;
તે વાતનાં આપ્યા ધધાણ, ઉશખ્યો રાજા ચતુરસુખણ ૩૩૩
તાહરે મનની ભાગુ દાઝય, આબ્ય તુંને બેસારૂ રાજ્ય.

તાહરે કુબાર લાગ્યો છે પાપ, મહારાજા મુઝથી રાજ્ય ન થાય. ૩૩૪

પરસન યાત તો ટથલી દાઝય, માન ખલતો આપત રાજ્ય
અરે રાડ વણસાજો અરથ, મરો દાયથી બાધો ગરથ
માન તને મારૂ ને મરૂ એ દુખ હેડે કમ ધરૂ
રાજ બાહાર હેડામા હસો, મરમ બોલ તેલેવા દલ વસો.

૩૨૮ તો ૫૧ તેજને ૩૨૯ મધ્યરાતે-કે તારો છે કંઈ આન વરોક, પુગ્તામા
મળ્યા છે એક કહે-કે કહે નરપત ન મારે કોય, સાચુ બોલ અમ સાચુ નેય
૩૩૦ ત-કે સાચી કહે વીતકની વાણ, ભુકું બોલે ઈશ્વરની આણ્ય કુબાર કે. કૃપા
કહું કે અલ્ય ૩૩૦ પછી કે મા આ પક્ષિ વધુ છે -પથી રહોતો મારે ઘર, તે
પાપીયે કાધો છે ઠર ૩૩૧ પથી કે તે તો તે તો ગામનો-કે મહીપત માડ
મરો થરો ૩૩૨-૧ પછી કે મા લીટી છે તેહને કરી ન સકાય આપ, હલ્યા
પાપીને પાપ મરવા ને મન કે હન્યા આપતા ૩૩૪-૧ પછી કે મા આ લીટી
વધુ છે -કેડ વાર સાચુ સારવથી, ઈશ્વર આણ્ય ભુકું તો નથી. ન કે કમ
કે મા આ વીગિ વિશેષ છે -ગરથવનો ને ચારણદાર, તે સૂ બલ્ય રાજનીચાર

હાથી ઘોડે હું નવિ ચઢું, બેઠા માટલાં મોટાં ધડું.

વિક્રમ કહે: દુઃખ સ્થાને ધરો? હણિ હધડું ને આંસુ ભરો.

તેહ વાતનો નાપે પાર, તો તાહરે શિર હસ્યા આર.

તે સાંભળતાં રીસ જ કરી, તો તારે સતે મુસ્તક ધરી.

કુહા

કહે કુહાર: હું સાચું કહું, નથી રાજ્યનો અર્થ;

દુઃખ પ્રકટ્યું હધડા વિષે, માહરે જોઈઈ ગર્થ.

માટિ ચૂંથવી નવિ પડે, રહે નાસગત્યમાં નામ,

સમ દીધા માટે કહું, માહરે દ્રવ્યનું કામ.

સૂણતે વિક્રમ હરખિયો, મનમાં કચ્ચો વિચાર;

પ્રાત સમે તેડી ગયા, પોતાને દરબાર.

માલ સર્વ સમર્પિયો, લખ ટંકા બાણું ફેડ,

દુઃખ શીટિ મહા સુખ થયું, ગયો ધર મોડોમોડ.

ધીર, વીર, દાતા ધણો, પરદુઃખભંજનદાર,

નથી થયો વિક્રમ વિના, જોયો સદુ સંસાર.

દાતા હર્યે તે માનર્યે, કીરપીને મન ફેક,

સત્યવાદીને સુખ હર્યે, જૂઠાને મન ફાપ.

વિક્રમમહિમા સાંભળે, તે પામે અષ્ટ ભોગ;

વ્યાધિ શોક તેહને નહિ, ટળે તાપ મહારોગ.

૩૩૫ દુઃખ સ્થાને ધરો કે. સાચી કોહો વાત, રોતીંતી ધરમાં તાહારી માત. ૩૩૬ નાપે ફા. નાવે. તેહ-કે. મરવા ઉપર તાહારુ મન, સત કહે પુછે રાજન. તે-કે.માં આ પંક્તિ નથી. ૩૩૭ કુમાર કે ફલાત. દુખ-કે મરતો તે માટ હતો ધણો જોઈને મરય. ૩૩૭ પછી કે માં આ લીટી વડુ છે:-

રીઝી ખાઈયે રોટલા, કરીયે દુખ તે તાજ્ય,

નાણુ ધરમાં નીહાલીયે, તો લાખવરાં રીધ્ય રાજ્ય.

૩૩૮ દ્રવ્યનું કે. દામનું ૩૩૯ સૂણતે-કે. રૂડી વાતે રીઝીયો, વીક્રમ કરો વિચાર. ૩૪૦ લખ-કે. અગણીત ટંકા છેડ. ૩૪૧ જોયો સદુ કે. શોધતાં.

વિયોગ ભાગે તેહના, નિર્ધન પામે ધન;	૩૪૬
અંખાણ પરસન સદા, નિશ્ચલ તેહનું મન.	
હરસિધ સાર તેહની કરે, નવમદ પરસન હોય,	૩૪૫
ભૂત, ત્રેત પીડા નહિ, ગંભ સકે નહિ કાય.	
તેહ સૂણીને પુન્ય કરે, લક્ષ ગણું નિત્ય થાય;	૩૪૬
તે નગરે ભૂખ્યો નવિ રહે, પામે પાતિક જાય.	
કહે પુતળી ભોજા સૂણ, એહવો થયો તે રાય,	૩૪૭
એહવો પ્રાક્રમ કરી સંગે, તો તમે ધરજ્યો પાય.	
જે મત્ય દીધી ચારદા, તે મેં કરી અભ્યાસ;	૩૪૮
કરતા વકના ઈશિરી, કહે કવિ સામસદાસ.	
એ ઉતપત્ય વિક્રમ તણી, સૂણતાં પોહોયે આશ;	૩૪૯
દશમ કયા પૂરણ થઈ, કહે કવિ સામજદાસ.	
એહ વનિતા પુતળી, કહી કયા સુવિશાસ;	૩૫૦
હવે બાલા પુતળી, કહેશે વાત રસાસ,	
ગાય શીખે ને સાંભળે, તેહનાં મન પોહોયે કોડ,	૩૫૧
રણ માહે જશ બીપજે, જોતાં હુસે હોડ.	

છતિ રાજા ગર્દભમેનની વાતો સંપૂર્ણ.

કપડવણજ માંધે સિ. ૯૫૭૭

૩૪૨ જુઠાને કે જુઠા જનને ગોઠ ૩૪૩ અઘ કે ભારે ટળે-કે રૂપ રહે
નહી રોગ ૩૪૪ વિયોગ-કે વીજોમ નોહે વાઢાવા વણે, નિશ્ચલ હોયે મન
અંખાણ-કે ધીરજ ધરમ દલ હરવરે, માનવ કામવ મન ૩૪૫ હરસિધ-કે.
સાર કરે સીતાપત્ની, હેવ હરીમૂ હોયે ૩૪૭ મી કહી કે મા આમ છે -

મીત કરી દેહ પુતળી, ભોજા ભુષત ધર કરણ,

એવા પ્રાક્રમ જો કરે તો ધરો સીદ્ધાસન ચરણ

૩૪૮ આ કહી કે મા ૩૪૯ પછી છે ૩૪૯ વિક્રમ તણી કે અરીપત તણી,
દશમ કે એહ ૩૫૧ આ કહી કે મા નથી અહીં કે મા "અઘ કયા સંપૂર્ણ"
એવો હસ્યમ

કલશની વાતા ૧૧ મી; પુતળી બાલા

કુહા

વાકવાદની પરણૂં, પ્રણૂં ગણપતિરાય;	
કરુણા દષ્ટ અવલોકતાં, શુદ્ધિ પ્રકૃષ્ણિત યાય.	૧
વર્ણવું વિક્રમસેનને, ધૃષ્ટિ મોટું કાજ;	
બટુ ભૈરવ મહા વીર તું, રાખે માહારી લાજ.	૨
આદિ શક્તિ તૂ ઈશ્વરી, સલખનપુરમાં વાસ;	
બહુચર બાલા સુંદરી, પૂરે માહારી આશ.	૩
નગેશ્વરને નિત જપૂ, નેડીને બે પાણુ;	
અષ્ટ સિદ્ધ, નવ નિદ્ધ દે, વિચિત્ર પ્રકારે વાણુ.	૪
ગુણપતિ ગુણનિધિ પ્રણૂં, પામું સધલી શુધ્ધ;	
પ્રસન્ન કુદાળો દેવતા, આપે રુડી શુધ્ધ.	૫
ધાર નગરનો રાજિયો, ભોજરાય મહા ચર,	
ચતુર શિરોમણિ આગસો, જેહમાં ઈશ્વરનર.	૬
સિંહાસન શુભ સજ કર્યૂ, ભોજન કરાવ્યું ગામ,	
શુભ મુદુરત ભેઈ કરી, બેસણુ ધાલી હામ.	૭
પડિત પ્રધાન સહુ મેદની, કોતુક ઉભા ભોય;	
વાર્જ વાળે અતિ ધણા, આનદ અધિકો હોય.	૮
કુંકુમ છડા દેવરાવિયા, વેરા પુષ્પ ચો પાસ,	
દૂધે ઉમર ધોવરાવિયા, રંગ્યા મહેલ આવાસ	૯

૧ પ્રણૂં ૨ પ્રણૂં, કે પુણુ દષ્ટ ૩ દષ્ટ ૨ ધૃષ્ટુ-કે મ આ ચરણને બહેરે ચોણુ 'રાખો-એ ચરણુ ૪ બટુ-કે કરુણા કરો કરુણાનીધી બટુક ભૈરવ મહારાજ ૩ સખન ૬ સખન પૂરે-કે તે રાખો સુન્ન દાસ ૪ નગેશ્વર કે નગેશ્વર વિચિત્ર કે વીવીધ ૫ ૬ પ્રણુ શુધ્ધ કે સીધ્ય આપે-બાહો પ્રાકમ દો શુધ્ધ ૬ શિરોમણિ ૬ શિરોમણુ ઈશ્વરનર કે નારાયણનો નર, ૬ ઈશ્વરનુ નર ૭ ભોજ કે ભોજ્ય શુભ-કે હેત હરખ સુમુદુરતે ૮ ચોપાસ ૬.

અંગોદક જલે શુભ કર્યું, અંદન અક્ષત લીધ;
પુષ્પ પારિખતક તણાં, પૂજા બહુ વિધ કરીધ.

૧૦

પ્રણામ પ્રદક્ષણા કરી, ધરે સિદ્ધાસન પાપ,
ખોલી બાલા પુતલી: રહે (તું) વેગલો રાય.
આઘ સિદ્ધાસન ઈંદ્રનું, આવ્યું વિક્રમ હાય;
તેહવાં જો પ્રાક્રમ કરો, (તો) સંગ કરો તે સાથ,
ખીજો બેસી નવિ સકે, વિક્રમ વિણ નર કાય;
બોજ રાય બેસી સકે, (જો) વિક્રમ જોહવા હોય.

૧૧

૧૨

૧૩

ચોપાઈ

ચિતમાં ચેતો બોજ મુગણ, રલા ઉભા બે જોડી પાણિ:
વિક્રમ પુણ્ય સંભલાવો મુને, વળી પાપ લાગ્યું હું વુને.
તેહવો થાયું તો પાપ જ ધરું, નહિતર એહંતી પૂજા કરું;

૧૪

બાલા કહે: સાંભળ્ય નરનાથ! બેસો હેતે જોડી હાથ,
સનમુખ હુંકારો દીગ્ધર્ષ, વિખાણુ વિક્રમનાં કીગ્ધર્ષ;
સખા સહુ સાંભલવા રહે, બાલા પુતલી વાતો કહે:
તાહરું પુન્ય પ્રકટ્યું છે ધણું, સુણ્યો વખાણુ વિક્રમ તણું;
માલવ મુખ બીજેણી ગામ, વિક્રમજિત રાજનું નામ.
આઈ મુરનાયકનો અંધ, મૃત્યુલોક માનવનો વંધ,
મહા દુઃખિયાનાં ભાંગે દુખ, પ્રગ સહુ પમાડી મુખ.
ઘક વારતાં ચલાવી ધણી, આપ્ય વરતાવી પોતા તણી;
જોહને આણુ કરે ભરતખંડ, દેઈ ન શકે રહીયતને ઝંડ.

૧૫

૧૬

૧૭

૧૮

૧૯

ચોપાઈ. ૧૦ ક્રી. અંગોદક. શુદ્ધ ક્રી. સન. ક્રી. પુષ્પ. ૧૧ ક્રી. કે. ર. ૧૨ સંગ કે.
સપરશ. વિક્રમ-ક્રી. વીક્રમ વીણુ બીજો કાય. બોજસાય-કે. ૫૫ ધર ઈ ખોતે
કરી, જો પ્રાક્રમ એહવાં હોયે. ૧૪ વલી કે મુતલી. દૂ. કે. છ. ૧૫ હાથ ક્રી. ન
હાય. ૧૬ વખાણુ-ક્રી. હવે વખાણુ-. રહે કે. રહી. બાલા-પુષ્પ વીચાર બાલા
કરી. ૧૭ મુખ ક્રી. મુખ ૧૮ નાયકનો ક્રી. નાયકો. મૃત્યુ લોક ક્રી. મૃત્યુ લોક

- પુલે વન તિહાં બારે માસ, પુન્યવંત પરમને પાસ;
સત્યવાદી છે સહુનો દેહ, મનવંછિત તિહાં વરસે મેહ. ૨૦
- સુધાં અન ને સધળે સુખ, મહાદુખિયાનાં ભાગે દુખ;
પીડા કે દેહને નવિ કરે, આણ સત ધરમની ફરે. ૨૧
- માત હરસિધને મનભાવિયો, પંચડંડ જિતી લાવિયો;
જેહવો અભિનવો હોઈ ઈંદ્ર, જેહવો શરદ પુનમનો ચંદ્ર. ૨૨
- પ્રધાન રાજ્ય પોતાનું કરે, પોતે પરદુખ ખોતો ફરે.
એક સમે પડિ છે રાત્ર, રાયે વિચારયું હૃદયા સાથ. ૨૩
- બીલ વેશ પોતાનો કરી, ચાલ્યો કરમાં આયુધ ધરી;
અંગે ગાતડી વાળી ધણી, ચાલ્યો આપ ઊજેણીધણી. ૨૪
- નગર મધ્યેથી આવ્યોબાહાર, તિહાંબેઠા દીઠા જણુ ચાર.
અદૃષ્ટ વિદ્યા તે આપે કરી, રહ્યો સાંભલવા હેતે ધરી. ૨૫
- વાતો ચાર ઉલટમાં ફરે, વિક્રમ પાસે મનમાં ધરે.
કહો આપણુ નીકલિયા આજ, સૂંસૂંઆપણુ કરસૂં કાજ. ૨૬
- આપણે તો બેઠઈ છે ગરથ, તે તો કિમ સરસેજી અર્થ ?
એક ઉપાય આપણુ કીજઈ, તરકરવિદ્યાઈ ધન લીજઈ. ૨૭
- જેહમાં જેટલી વિદ્યા હોય, તે જાની રાખો માં કાય;
પ્રકાશ કરો આ પંચ માંહ, જેહથી કામ આપરણું થાય. ૨૮

૧૯ આણ્યો-કે. ચક્રે આણુ ફરી તે તણી. જેહને કે. બારે ભરતખંડ કે. જૂતખંડ, કા. ભતખંડ. રહીયતને કે. કોહોને કો. ૨૦ પુન્યવંત કે. વરસે પુન. ૨૧ મહા-કે. દુનીયાં નવ્ય વ્યાપે દુખ. સત કે. સધલે. ૨૨ જેહવો-કે. અવા તારક જેવા હોયે ઈંદ્ર. જેહવો શરદ-કે. સુકલ પછીનો શોભે જમ ચંદ્ર. ૨૩ પોતાનું કે. પોતાનો. રાયે-કે. સૂતાં છે માનવ જાતે જાતે. ૨૪ પછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે.-નીશી ગરયા જેવા નીકલો, પાલો પંચ આપે એકલો. ૨૫ આપ ઊજેણી કે. ધીર ધરણીપત. ૨૬ વિક્રમ કે. મહીપત. સૂ-કે. સૂ આપરણે કરવું કાજ. ૨૭ તે તો-કે. આ સમે તો તેહેનો અરથ. ૨૮ પછી કે. નો વધારો:-

એક કહે કમ રહેશે લાજ, વીકટ રાયે વીક્રમનું રાજ,
ખીને કહે ચુની દેધસૂ, નગર માંહેથી ધન લેધસૂ.

એક કહે માદરો એક હવાલ, બાળું ધરતીમાં જે માલ;
 રહું વેગવો દેખાડી કામ, મુઝથી યાચ્યે એક જ કામ.
 ખીન્ને કહે વિઘા મુઝ સહેલ, ફાડું મોટા માણસ(ના) મહેલ;
 ખાતર પાડી ધરમાં જાણું, એ વિઘા ઉસંકલ થાણું. ૩૦
 ત્રીજો કહે વિઘા મુઝ તણી, ધારણુ વિઘા મૂંઢું ધણી;
 જોડને નિદ્રા મૂંઢું અંગ, તે જોલે નહિ માદરે સંગ. ૩૧
 ધર સુધી લેઈ જાયો જર, તાર સુધી ઠા ન વહે તાર.
 ચોથો કહે વિઘા હું કહું, વનચર પંખીઓલી લહું. ૩૨
 ખોલતાં પહેલાં મેળ પાર, સંભલાવું સધળા વિચાર.

વિચાર કરી નગરમાં ગયા, વિક્રમ તેહની રૂડે ધયા. ૩૩
 અદૃષ્ટ વિઘા આપે હોય, તે તો અન્ય ન જાણે કોય.
 આજ તો માદરે એ કામ, ખેડાં પાચે જીજેણી ગામ. ૩૪
 પોલે પેસતાં મદિર ધણાં, તેં તો દિસે બ્રાહ્મણ તણાં,
 બ્રાહ્મણ દ્રવ્યનો કીજે સગ, (તો) રગતપીત મલે તે અંગ. ૩૫
 એમ કહી આધા નીસરયા, દીકા વાણિક ધનના ભરયા;
 દારીર કરીને જોડે ગરથ, એ સાફ તો ન સરે અરથ. ૩૬
 દરિયામા મૂકે છે વહાણુ, કરે પારકો પોતે પ્રાણુ,
 બઢામ બદામનું લેખૂ ગણે, રક જાત્ય લુહું નવિ ભણે. ૩૭

૨૮ જોડથી-એ કામ જોડ્યુ જેથી થાય ૨૯ એક જ કે એટલું ૩૦ મોઢા
 માણસના કે વડા મોઢોકાના ૩૧ માદરે કે આપણે ૩૨ તાર-એ તમ
 સાથે નવ જોડે તાર ૩૩-૨ પછી કે નો વધારો-ચોટી ને રાજ અનમી જોડે,
 જામ મારીને રેલેશે તેહ ૩૪ વિચાર કે નરપત ૩૫ ખેડા કે પેઠા તે તો
 અન્ય ન કે રાજને નવ ૩૬ પછી કે મા આ લીટી છે-મોડે મોઢોવટ બાલ
 ધણુ, નવ જોડખાણુ તપ તે તણુ ૩૭ ફા જામણુ તણુ, જામણુ દ્રવ્ય ૩૮ પછી
 કે મા આ પત્તિ વડુ છે-આજ ચક્રર આગો ૩૯ હાથ, સહેજે ચાડો ચારે
 સાથ ૩૫ બ્રાહ્મણુ દ્રવ્યનો કે વીમધનનો ૩૬ પછી કે નો વધારો-બ્રાહ્મણુ
 ધન પોને ખાચ, જડા મૂન વશેથી જાય ૩૭ ૨૦ જાત્ય કે જોલે સત

એહનું ધન તે કુણુજ લે, છાની ગુંઝે ગાજો દે.	
એમ કરતાં આવ્યા છે જ્યાંહ, કાહને ન ગણે લેખા માંહ.	૩૮
વિક્રમ કરેા દીડો વાસ, આવ્યા તરકર તેહને પાસ;	
બાઇયો! એ તો મોટું નામ, સરે આપણું એહથી કામ.	૩૯
કામમાં હસ્યે કાંઈ ધન, વિઘ્વાવંત વિચારે મન;	
ઠઠ આવો એહનો માલ, લેઈઈ ધન આણીને ળાલ.	૪૦
એહમાં દોષ નથી કાંઈ આજ, એ તો લેતાં સરશે કાજ;	
હુડીઈ એક જે હુંડૂ કરે, નિત્યે જે ભંડારે બરે.	૪૧
તરકરને દે છે જે માર, તે ધન લીધાનો વેહવાર;	
અનરગલ ધન હોઈ જિહાં, કહો તે ખાતર દેઈ કિહાં?	૪૨
મારવો તો હસતી એક સાર, લૂંટવો (તો) રાજનો ભંડાર;	
વઢવૂ તો ખસીયાની સાથ, પુન્ય કરવૂ (તો) પોતાને હાથ.	૪૩
મરવૂ તો ગગાની તીર, નાહાવાં તો નરમદાની તીર;	
લેવૂ તો રાજનું ધન, જેહનું મોટૂ હોઈ મન.	૪૪

૩૮ એહનું-કે મુકે નીસાસો ને ધન જથ્થે, તેણી વાતે પ્રાણીત થાયે એમ-
વિચાર કરે તો વાંટિ જથ્થે ૩૮ પછી કે તો વધારો -

પ્રીતિ આવ્યા પોલે પાસ, વાસ્તુ ગુણુકાનો દીડો વાસ,
નાચે, ગાયે, જોડે ગરથ, એ સાસ્ત્ર સરે નહી અરથ
એમ કરીને ચાલા વાર, વસતા દીડો બારે બાર,
માબાપ કરી બાટાઈ બણે, કો પોવ લીખાણે, શોભા રણે
એહનો દ્રવ્ય લૂંટ જે નેહ, તેહની કુધી થાયે દેહ,
દીડા રાક જણુ કરા દ્વાર, એ દ્રવ્યથી નવ્ય પામુ પાર

૩૯ વિક્રમ કરેા ૧૦ કે -વાત કરતા ચાલા સોહેલ, દીડા મહીપત કરા મેહેલ બાઇયો
એ તો કે એ નરથતનું એહથી કે નીચે ૪૦ આવો કે આપ ધન લેઈઈ ધન
કે લીજે ચાર ૪૧ એ તો-કે એહનું ધન લીવે શી લાજ. હુડીઈ-કે. હુડી
દેખીને એકું કરે. ૪૧ પછી કે મા આ પમિત વતુ છે -તસકર એહનુ ને ધન હરે,
એહના હેયા નહી ભુજે મરે ૪૩ પોતાને કે જમણે. ૪૪-૧ પછી કે તો વધારો -

કરવુ ને તો પુન્ય કામવુ, લેવુ નામ તો શ્રી રામનું
ઉપાસવા તો આપે ધરા, નામનુ તો રાજનને શીરા

રાંકનું ધન લેવું તે વેઠ, ઉતાવળો થઈ જાણને ઠેક;
ધમજ ચારે કચ્ચા વિચાર, ખાતર દેવા યથા તથ્યાર.

ઉદા.

અથમનો તાકુ બોલિયો, કાળી પાસા સેજ,
એ ખુલ્લો ખાતર કરો, આણી અધિકુ દેજ. ૪૬
રાજ વિક્રમ જિહાં સુઈ, પલંગપાછવાને હેઠ;
કલશ ચાર ઉ નાંગત્યા, તિહાં પોહોચાડું ઠેક. ૪૭
પસંગ તળે છે ભૂંપકું, ઉપર વાલી છાટ,
મોહો રાખ્યું પાછવા તળે, ઉપર છપર ખાટ. ૪૮
પાછવા હેઠ પડું કરી, રાય કરે દરશન,
વિક્રમ રાય નિત્યે જુઈ, ચાપ ધણું અસન. ૪૯
અલેખે માલ અગણિત છે, કાચ ન જાણે મરમ,
તે આવે જો દાયમાં, (તો) ફરે આપરણું કરમ. ૫૦
પેહલે સાલ જ ઠુઠિયો; જીજો પાડ્યું ખાત;
ત્રીજો ધારણુ મકિયું; ઉધ્યા આણી માત. ૫૧

ચોપાઈ

પેહા ચાર તરફર તે માંહે, રાજ વિક્રમ જુઈ છે (યાંહે);
જોજો એટલી સૂં પ્રાક્રમ મર્યે? મુઝ આગળ કિમ લેઈ જસ્યે? ૫૨
જોયું કેટલું કરે જોર, કીહે વાસ વસે છે ચોર.
સુની સીજ્યા રાતે ખરી, તે ઉપાડી(ને) મેહલી પરી. ૫૩

૪૫ ઈમન-કે માં આ પછી નથી. ૪૬ કરો ક્રે. જો તુમે. ૪૮ છપર કે.
મેહલે. ૫૦ પછી કે.માં આ કડી વધુ છે:-

દાય માડી રાવની, કળાતીનું જોર,
પરમાનયુત જાણે નહી, તે ચીત ધરીયું ચોર.

૫૨ મુઝન-કે. માહરો માલ તે તો કાંઈ જસે. ૫૩-૧ પછી કે નો વધારો.
કીહે વાસે વસે, કાંઈ રહે, તરફર જાત એ મેહોની ઉઠ
કેક લોકને મગારે જીજ, જાજ હેયું હું એહને સીખ.

ચાર પાટીયાં લીધાં પરાં, તે હેઠલ દીઠાં ભૂંધરાં;	
કલશ નાગલ્યા દીઠા ચાર, માલ અનર્ગલ ને બહુ ભાર.	૫૪
છંતુ કોડ ટંકાના ગણી, ભર્યાં અમૂલક માંહે મણિ;	
રાજ દરબારની સમરધ્ય જેહ, ચાર કલશે ભરી છે તેહ.	૫૫
એકેક કલશ તે છંતુ કોડ, કલશ હેમના જોડા જોડ;	
અંધારે અણુપાલૂં થાય, (તે) જાણે એકસો પોતે રાય.	૫૬
એક રાયનું જાણે મન, ધરતીમાં જે મુખું ધન;	
ચોરે કલશ લીધાચિર ચાર, આબ્યા મેહેલ માંહેથી બાહર.	૫૭
હેત પ્રીત ને ઉલટભેર, જવા માંજૂં પોતાને ઘેર.	
રાજ કહે જોઈ એહનાં ઠામ, માહરો કિઠાં જાઈ છે ઠામ.	૫૮
એટલે બાલ્યાં વન સીપાલ: તરકરે પચાબ્યો માલ.	
કહે બાઈ! એ કહે છે સ્ત્રી! વનચર બોલી જાણે તું.	૫૯
(હા) બાઈ! વનચરની એ રીત, આપણ ઉપર જાણે પ્રીત;	
કહે છે: હ્યો છા સમરિક્ક બણી, દેખે છે પોતાના બણી.	૬૦
માટે આણુજ્યો મનમાં ડર, કેહને નવી દેખાડસ્યો ધર;	
એહવું જાણી જાણુ ન કરો, માલ ત્રીજે ઠેકાણે ધરો.	૬૧
તાહરે તેણે કસ્યો વિચાર, નગર મધ્યેથી આબ્યા બાહાર;	
પરવતમાં શુકા સમરથ, તિહાં જાઈને ભંડારો ગરથ.	૬૨
ટાઢૂં પડે તો પેદા થસ્યું, કલશ લેઈને મંદિર જસ્યું;	
તાહર સુધી નહી જાઈ ઘેર, ડાહ્યા થઈ વિચારી પેર.	૬૩

૫૪ ને કે. છે. ૫૫ કોડ કે. લાખ ટકાવું. ૫૬ કે.માં આ કહી આમ છે:—
અંધારે અણુપાલૂં થાય, મણી માટે નાહાના મહીમાય. ચારે કલશે સરખું છે ધન,
જાણે એકસો તે રાજન ૫૭ કે.માં—સાખાતકાર માહા લખમી છે જેહ, વસે કલશ
ચારે માંહે તેહે. ચોરે કામ કરુ માહા ઘોર, લેઈ કવશ ચાલા તે ચોર. ૫૮. જવા
કે. જવ. જોડે કે. ને જોડે. માહરો કે. ચોર વસે છે તે કણ ગામ. ૫૯ પછી
કે.માં આ પંક્તિ વધુ છે:—એ વસકર માહા જોર ન કરે, સત આણુ માહારી સી
ફરે. ૬૦ હા બાઈ કે. હું છું. જાણે કે. અદ્યો. ૬૧ કેહને—કે. રખે દેખારો
કાયે ધર. ૬૧-૨ પછી કે. માં વધારો—જોરાવર કરો છે માલ, કરો બુઝા એહ

કદાચિત કો જન જોતો દસ્યે, તો તે આપણી પુઠે ચસ્યે;
 કાચા પારનો નિમ વાલ, એહવો રાય વિક્રમનો માલ. ૬૪
 કાચી ખાઈ કિમ હરતાલ, એહવો વિક્રમ કરો માલ.
 પાસે દેખે વિક્રમ દુકડો, જેહવો જેહેચરનો કુકડો. ૬૫
 ચાર માથી તે જુલુયા થયા, જેહને જિહાં મમ્યું તિહાં ગયા.
 વિક્રમે વિચાર્યું મનમાં તદિ, મુનો માલ તો મુંકૂ નહિ. ૬૬
 રણો એકસો પોતે રાય, વિચાર કરે પોતે મન માંહ;
 ચુક્યો હું જે જાણ્યા નહિ, હવે એ મુને મળશે કદિ. ૬૭
 મુહટે ચોવડી ખાધી એહ, નવી ઉલખાઈ તેહની દેહ;
 લાલું ગયા તો જાવા દેયું, માલ માહરો સંભાલી લેયું. ૬૮
 એટલી વાત તો પેહેલી હવી, ચર્ચુ જાણ્યાયું ઉગ્યો રવિ;
 રાજા આવી સૂતા ધેર; શી ચર્ચ અજાતે પેર. ૬૯

રખવાલ સહુઈ જાગિયા, ખાતર જોવાને લાગિયા;
 પડી બૂન થયો છે સોર, રાત્રે આબ્યા દીમે (છે) ચોર. ૭૦
 ફાડી મેહેલ ને લીધો માલ, તેહનો સ્યો કરવો હવાલ ૭૧
 આબ્યો પ્રધાન વાદન ખેડિયા, પુર તણા પગી તેડિયા. ૭૨

હવાલ જાણુ ન કે જાણે તો ૬૨ તિહાં-કે ઉઠા ખોલી ધાડો ગરમ ૬૩ મહિર
 છે. એકડો ૬૩-૧ પછી કેનો વધારો -

ચારે વરિ ચાર જુલુયા થાઓ, પાચ દીવસે પુઠે પેદા થાયો

જાળ મારી રહેશે જાહેર, આપણુ પેદા થકસુ તાહેર.

૬૪ નિમ વાવ કે એ માલ વિક્રમનો કે મહીપનો ૬૫ વિક્રમ કે નરપદ.

૬૫ પછી કેનો વધારો -

જ્યોતી માળ ગરે સદુ થ ગી, લખમી ન પચે રાજ તાગી;

આપરજે લેતું એ થન, ઉતરવો સુટો રાજન

૬૬-૧ પાગી કે માં આ પંજિ વધુ છે - વાળી મુકડી નાગી ગયા, અડીપન
 આમો ચોડીને રદા ૬૭ પછી કે નો વધારો - નદાય એજી કંટે જાનું, જિહ
 માલ ને દુખીનો ગણુ ૬૮ દરે-કે માવ સુનો દરે મુંકૂ નહીં ૬૯ મુહટે-કે નો
 આપજાને નવ્ય ગાગીશ નર ગર્ગા દૃષ્ટ પાગીવા ૭૦ રખવાલ કે રણપાડ

પગલું કાઢુ સરે જિમઅરથ, નહીતર ઘેરથી આપો ગરથ.
અરાપરા અથડાયા ધણું, પગલું ન જડ્યું તસ્કર તણું. ૭૨
હિી રાય સલામાં ગયા, સમાચાર વજરે કલા:
આજ રાતે તે આતર થયું, જોવરાવો જે સ્યૂંસ્યૂં ગયું. ૭૩
તસકર જડે તો દંડ જ દેજી, માલ ચોડી પાસેથી લેજી;
જાયો જઈ જીઉ દરબાર, વજર કલશ ગયા ॥ આર. ૭૪
પરધાન (જો) વેચે ધર તાહરું, તોહે ધન નાવે માહરું;
વેચે હસ્તી ઘોડા સરવ, તોહે પૂરા નવિ થાઈ દ્રવ્ય. ૭૫
માટે તસ્કર પેદા કરો, પ્રધાનવદ્ નેતર પરહરો.
થયો નગરમાં હાહાકાર, ન જજો તસ્કર કૃષી કાર. ૭૬
કુદી મુખા સહુ બાધું ગામ, ન જડ્યું તસ્કર પગલું કામ,
રાજા ડડ જાણો તે કહો, સમજી સમરિધ્ય ખુંચી દ્યો. ૭૭
કરમ આપણામાં જો હસ્યે, તો આગળ સહુ પેદા થસ્યે;
હવડાં અમથી ન થયું કામ, જાણો જીવથી મારો કામ. ૭૮
ધમ કરતાં દિન પાંચિક થયા, તસ્કર કાંહે પેદા નવિ થયા.
રાજા કહે: સરવ એ ફાક, પૂછી જીયો ને સર્વે ફાક. ૭૯
કાથી કામ એ તો નવિ થયું, કાહાપણ સહુનું વેહેતું ગયું,
દિવસ પાંચમે કુઈ રાત, સુતાં માનવ જાતોજાત. ૮૦
જોડિ વેહેલ પોતે પરવરે, શુદ્ધ સાંનિધ જઈ નીસરે;
નહી સાથે બીજો કો સહાય, તે વનમાં એકલા છે રાય. ૮૧

૭૩ હિી રાય કે. રાનજી. જોવરાવો જે કા. સંખાચો મેહેલમાંથી. ૭૪ ચોડી પાસેથી કે. ચોડીવાલા પે. જાયો—કે. રાજા કે મેં જોયો દરબાર. વજર કે. ધરમાંથી. ૭૫ પરધાન—કે. ધરબાર વેચે તાહરું. પૂરા નવિ થાયે કે. એટલો ન મહે. ૭૬ નેતર કે. નહી તો. ૭૭ તસ્કર પગલું કામ કે ખગર તસ્કરનું નામ. ૭૮ તો—કે. કાંયેક દાંડો ધન પેદા થયો. ૭૯ કાંહે કે. કાટોથી. ૮૦ દુઈ રાત કા. દુઈ ૧૧ રાત. પાંચમે કા. પાંચની. ૮૧ પરવરે કે. પરવો. નીસરે કે. સંચરો. વનમાં

ઠાઠાઠા કલશપૃથવીથી ચ્યાર, ધાડ્યો ગાડીઈ પોતે માલ;
લેઈ આવ્યો જીજેણી માંહ, વાટે બીજૂં કીવુક યાપ.

આવંતાં દીઠાં જણુ ચ્યાર, બે નર ને તેહમાં બે નાર;
નયણી તેહનાં દીપે ચુંધ, દુબે તે માઝમ રાતિ રૂઘ. ૮૩

બે જોબન, બે વરધ વેશ, ધર મૂકી જાવા પરદેશ;
નગર યકી આવ્યા બારણે, મહાદુઃખ સંકટને કારણે. ૮૪

દ્રવ્ય લેઈ રાજગુ વજે, તેટલે પેલાં સામા મજે;
નિકટ સમીપે આવ્યાં જાહ, રાજાઈ તેહની ઝાલી બાંહ. ૮૫

મધ્ય રાત્રિ નિશા છે ઘેર, કિમ ચાર આવ્યા છે ચોર ?
લંપટ જાર કે છે ધૂલ, કાહોનાં યાકલ્યાં આવ્યાં દૂલ ? ૮૬

રમું ધારે છે મનમાં કાજ, વિકટ છે વિક્રમનું રાજ્ય ?
સાચાનો ધુનો સાંખસ્યે, જુઠાને મારી નાંખસ્યે. ૮૭

શીઘ્ર સાચું કહોને ધંદાં, માઝમ રાત્રે જાસ્યો કિદાં ?
સાચું બોલો મૂંઝૂ આ દિસ, નહિતર ચ્યારેનાં હેઠું શીઘ. ૮૮

સાચું બોલ્યે વારું વાણ્ય, જુઠાને તો અધિકી હાણ;
સત્ય વાત ન કહોને આપ, (તો) તમને પ્રહલત્યાદિક પાપ. ૮૯

દૂહા

રાજા પ્રતે બાલિયાં, મન મૂકીને વાણ્ય:
લાહરે પાએ લાગીઈ, બે સેતો દોઈ પ્રાણ. ૯૦

ધન દાડો, ધન આ ધડી, બે તું મારે બાજ;
પર મેદલી અમને જતાં, આવે અધિકી લાજ. ૯૧

કે. નેલાં. ૮૨ પદ્ય-કા. એટલે વાટે એક કીવુક યાપે ૮૪ જવા કે. મારે બારે
કા. તે બારણે. ૮૬ કિમ-કા. કીમ ચ્યાર ચાડ્યાં આવ્યાં છે આ(મો)ર. ૫૩ કે
દૂલ. દૂલ કે. ગુપ. ૮૭-૮૮ જાસ્યો કે. જાસ્યે ૮૯ જુઠાને-કે જુઠું બિતાવી બિતો
પ્રાણ. ન દાડો બે કે. રમી કહો. તમને કા. તો તમને ૯૦ મૂકીને કા. કોરે

દરિદ્ર થકી મરવું બહુ, જાણે તેહને સુખ;
મનુષ્ય જે નિરધન થયો, જીવ્યાનું મહા દુઃખ.

૯૨

ચોપાઈ

રાગ કહે એવડું કાં દુઃખ, ઈશ્વર તાહરી ભાગે બપ્પ;

મન મેહલી વાતો કીજીઈ, અમને પાર તેહનો દીજીઈ.

૯૩

મુઝથી થાય તો સેવા કંઠે, નહિતર તુમ સાથે સંચક.

દુઃખીયાં કહે: માહકું મન ધીર, તૂંઈ દુઃખીયો દીસે ચોર.

૯૪

અરધી રાત્રે આવે સાંકલો, સેવક પશુ આવે એકલો;

દુઃખ સાંભળ્યાનો સ્યો જો લાહો, (જે) કામે આબ્યા તિહાં જાવો.

૯૫

વિકટ રાયની ચોપી ફરે, વસ્કર હાય ચઢે તે મરે;

વિક્રમ છો તે દુઃખ ભાગસ્યો, આપ ગળ સાકું ગાજસ્યો.

૯૬

ધરમાં પોઢયા હશે તે સુખી, મુઝ સરિખા દિસો છો દુખી;

મખ્ય રાતે મહા વનમાં હોય, દુખ વિના નવિ આવે કોય.

૯૭

તુઝમાં પાછ્યા દીસે ત્રણ, કહું વાત સાંભળજ્યો કર્ણ.

દુખ સાંભળ્યે રયું નાહાંજ જ થસ્યો, મુખ મરડીને નાસી જસ્યો.

૯૮

જે કામે આબ્યા તિહાં જાવો, જેહવું કર્મ લખ્યું તે ખાવો;

અમને તું જાવા દે પંથ, શી અમારી તમને ચિંત ?

૯૯

નહી કહું અમે તુઝને વાત, જે જાણે તો કરને ધાત;

પ્રજુ પાસે મોત માગીઈ, તુઝને તો પાએ લાગીઈ.

૧૦૦

ખીક નથી અમારે મન, તાહરે તો આબ્યા છ વન.

૧૦૧

૯૧ અધીજી કે. જો જોહો. ૯૨ નિરધન થયો ફા. નીરધનને. જીવ્યાનું-કે. તેહને મોટું. દુખ. ૯૩ રાગ કે. અધીપત. કાં કે. સં. ૯૫ સાંકલો કે. એકલો. એકલો કે. પેખલો. સાંભળ્યાનો ફા. સાંભળવાનો. ૯૬ વસ્કર-કે. વસ્કર લંક હરામી મરે. છો તે ફા. કહે જે. ૯૯ કર્મ ફા. કર્મ. અમને-કે. માં આ પંક્તિ નથી. ૧૦૦ અમે તુઝને કે. તુજ આપત. જે જાણે તો કે. ચારે જણની. તુઝને તો કે. મારે તો. ૧૦૧ અમારે કે. મરવાની. આબ્યા કે. આબ્યાં જ.

કુહા

રાજા હોઠા બિતરયો, તેહને લાગ્યો પાપ;
 હું સેવક વિક્રમ તમ તણો, મન ગમે તે માગ્ય. ૧૦૧
 કારજ એક મોટું હતું, માટે આવ્યો આંહ;
 કરમ તમારે હું મલ્યો, કહો જાયો છો ક્યાંહ? ૧૦૨
 જાત્ય ભાલ ને ગામ કહો, સરજત સંકટ દુખ;
 સાત્ય વચન માહર્ક સદા, ઈશ્વર ભગિ બૂખ. ૧૦૪

ચોપાઈ

હરખ ધરીને બોલ્યાં તેહ: માહરે દૂધે પુઠા મેહ;
 સાંભલો મહારાજા! મન, જુદું તો નહિ બોલું અન્ય. ૧૦૫
 પૂછો છો તો સજ્જન્યો કરજ, જાત્યે તો હું આલખવરજ;
 વારુ વસં તમારે દેશ, નાંહાના બંધવ જોજન વેશ. ૧૦૬
 પરમાતા ને ત્રીજી નાર, ચોથો આપ હું એ જણ્ય આર;
 સધુ બંધવ કુયારો હોય, તેહને વરમાં ન મળે કાપ. ૧૦૭
 વેગે વરસ થયાં છે ત્રીસ, તેણે જઈ ઉપાસ્યા ઇશ;
 તેહને આશ દિધી શિવ મલ્યો, રૂડે કામે તે વીવા મલ્યો. ૧૦૮
 હિમ્મત રાખીને દા કહી, મલ્યાં સહોદર કીધી સહી;
 લગન આડા મસવાડા આર, તિહાં સુધી છે ધરનો ભાર. ૧૦૯
 લીધું લગન તિહાં વર વિશેષ, ધરમાં નહિ નિશાળી એક;
 ભારે કામ વીહવાની ગરજ, કેહને નાખું ઉધારે કરજ. ૧૧૦
 નાખું સહોદર સર્ગ કામ, અમ્યો અથડાયા બાધે ગામ;
 ન જજું ઉછીનું ઉધાર, ખોયો અમે અમારો વાર. ૧૧૧

૧૦૨ હોઠા કે. રથથી. હું-કે. હું નરપત્ર આ દેશનો. ૧૦૩ આવ્યો કુહા. આવ્યાં. ૧૦૪ સરજત કુહા. સરજત. ૧૦૬-૧ પછી કે.માં આ પંક્તિ વધુ છે:-અનરથીક રાખે ન અદ્ધકાર, કરમલીજુ હું અપરમપાર નાદાનો બંધવ કુહા. નાદાનો વધવ. ૧૦૭ પરમાતા કે. વરમ માતા. ૧૦૮ મલ્યો કે. કુહા. કુવ્યો. ૧૧૦ કેહને-કે. ન જહું કોટોનું કાદાઈ

- જાએ ન જાઓ કાચ જજમાન, થયાં હલુયાં જિમ પીપળપાન;
 ૭ની વાત કરે છે લોક, વીવા થવા માંજો છે ફોક. ૧૧૨
- નાત જાતમાં નામ જ ગયું, લોક કહે પહું નવિ થયું;
 લગન આડા રહ્યા દિન આર, આપ ધરમાં કચ્ચો વિગાર. ૧૧૩
- તમે તણ જણાં રહેજ્યો ઘેર, કરસ્યું અમે પરદેશની પેર;
 મેહણાં લોક તણાં ન ખમાય, એ દુઃખે રહું નવિ જાય. ૧૧૪
- કામિની કહે: સાલજીજ્યો કંથ ! હું તો સાથે આવેશ પંથ;
 ઘેર એકલી રહી(ને) સ્મં કરું, સાથે નવિ તેડા તો મરું. ૧૧૫
- નાહાતો ખંધવ કહે: સૂણુ બાત ! મહું તુજ આગલ જોડી હાથ;
 બાર્ધખંધમાં હલુયો થયો, કરમહીણ કુંવારો રહ્યો. ૧૧૬
- બીજો કાચ પરણે કન્યાય, તે દ્રષ્ટે કિમ જ્યું જાય ?
 માહરું દુઃખ એ સાગર તણું, થોડા માંહે કહું છું ધણું. ૧૧૭
- માટે હું તો આવું સાથ, અમારે બીજી થી આથ ?
 વળી વરધા બોલી માતઃ હું કરીશ જપ દેહની ધાત. ૧૧૮
- વરધપણે કિમ એકલાં રહું ? પાણી પાયો તે કેહને કહું ?
 વાહલું તુમ વિના કુણુ આજ ? એકલે રહેતાં પામું લાજ. ૧૧૯
- મુઝને સાથે તેડા તમે, નહિતર હત્યા આપું અમે.
 વિચાર એકઠાં કરી નીસર્યાં, સગાં સહોદર સહુ વીસર્યાં. ૧૨૦
- દેહમાંથી જિમ જાઈ પ્રાણ, તેહથી અધિકી અમને હાણ;
 માટે અમે નીકલ્યા છું રાત્ર, જણે નહીં કે માનવ જાલ. ૧૨૧
- દાણો પાણી હરો તિહાં જસ્યું, સુખીયાકે પછે દુઃખીયા થસ્યું;
 કુટંબ પુઠે ભૂંડું જોલસ્યે, તે તો દુઃખે દુગર ડોલસ્યે. ૧૨૨

કરજ. ૧૧૧ના બીજા ચરણથી ૧૧૨ના પહેલા ચરણ સુધીનાં ચાર ચરણ કે. માં નથી. ૧૧૨ માંજો છે ફા. માંજો. ૧૧૩ આપ-કે. સહુ મહી ધારા વહેવાર. ૧૪ કરસ્યું-કે. હું કરું પરદેશી પેર. એ-કે. નાત જાતમાં તવ રહેવાયે. ૧૧૫ આવેશ કે. આવું કામિની. સાથે-કે. નવ તેડે તો નીચે મરું. ૧૧૬-૧ પછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે:-માહારુ તો છે ચોળન વ્યેશ, હું પુઠે આવું પરદેશ. ૧૧૭ માટે હું તો કે. સતવસા તમ. વરધા કે. ધરડી. હું-કે. હું તો કરું દેહ કરી ધાત. ૧૧૯

કો ઠહેરે (જેહવા) હતાં તેહવાં થયા, ધર મૂકી પરદેશે ગયા;
 દોષી દુશ્મનનો બોલ ન ગમે, તે દુખ માહારા દિલમાં હમે. ૧૬
 દ્રવ્ય વિના દુખીયા થાઈ છૂ, ધરબાર મૂકીને જાઈ છૂ,
 શિવ આત્મા સત્યબોધ્યા અમે, મન જાણો તે કરજો તમે. ૧૭

હુહા

વિક્રમ વાણી બોલિયા: જિમ સરે તમારે અર્થ,
 કલશ ઉધારી હાખવુ, હો જોઈય તે ગરથ. ૧૨૧
 જેટલે ધને કન્યા પર, યાથે નાત્યમાં નામ,
 તેટલું ધન લે છતાં ચકી, જેટલાનું હોયે કામ. ૧૨૨
 કળશ ઉધારી મૂકિયા, મોહ આગળ તે આર,
 ઉધમ જો રાખો તમે, (તો) અલહત્થનો ભાર. ૧૨૩
 જોઈય તેટલું માગજો, મન ધરે મા લાજ;
 ધન એહમાંથી લીજીય, જેટલું તમારે કાજ. ૧૨૪

ચોપાઈ

આર જણુ તે એકઠા મહ્યા, દ્રવ્ય દેખીને લોકો બહ્યા,
 વેવારની વાતનું નવિ રજુ, મન તો આધુ આધુ ગયુ ૧૨૫

બોવા કે એકલી પામું કે આવ્યે ૧૨૦ મુઝને કે મા આ પક્તિ નથી ૧૨૨ પણ
 કે મહી ભૂંડ કે બુઝા ૧૨૩ જેહવા કે બુઝા માહારા ફા માહારા(૧) દિલમાં કે
 રહેને ૧૨૫ ૬૧૦-કે તેહમાંથી આધુ ગરથ ૧૨૬ નાત્યમાં કે નાત્યમલમાં
 તેટલું-કે ધન આધુ હુ તેટલું જેહ તમારે કામ ૧૨૭ પણ કે મા વધારો -

કારોર રખે કરો તમે, ન કરો: કાણો સોજ

જોયે તેટલું માગશે ખર્ચ ન રાખો બોજ

૧૨૭-૧ પણ કે મા આ પક્તિ વધુ છે -વીચાર કરી વાણી કહો, જે હવે
 પને વેહેવાર અમદત્થાનો કે અમદત્થાદીક પાપ ૧૨૭ પણ કે મા વધારો -એહ
 અહુ બોલસો, ધુનો તેહનો માપ (કે) ૧૨૮ ધરો માં કે ન ધરો ૧૨૯-કે
 આધુ માહારે હાથથી ૧૨૮ કે મા આ કહી વધુ છે -

આટો અહસ્ત વીવા કરે પોહોને મનની આસ;

તેટલું માગી લીજીય, મીતે માહારે પાસ

બેઠ ધને વીવા કીજીઈ; થોડેક ધને દાન દીજીઈ;
 બેઠ ધને ભરીઈ ધરસૂત્ર, થોડુંક સસ્પીઈ (તો) પરણે પુત્ર, ૧૩૦
 બેઠ ધન ને અધિકૂ હરૂ, (તો) ધરમા બેઠો અલખત કમ;
 વધતું લેયુ તો ચામ વેપાર; સધરૂ તો થાઈ સજીગાર. ૧૩૧
 નાતબલ્યમા લેહેણા દેય, દેખાવટ હોઈ તેટલુ લેયું;
 ધણું લેયુ તો ઘોડે ચઢ, વધે તો વેરી સાથે વઢ. ૧૩૨
 ઝાઝો લેયુ જગનકારણે; હસ્તિ બંધાવુ બારણે;
 વધતો લેયુ તો બેઠો ખાઈ, જનમાન જાયવા શાને જાણ ૧૩૩
 વધતો લેયુ ખીજ નારી વરૂ; માનીતી અણુમાનીતી કરૂ;
 નાત પટલીયો થાઈ ધણુ, ટાળુ તુતરે તડવી તણુ; ૧૩૪
 નીવાણુ બધાવૂ આવાસીઈ, કાઢી સંધ જાવૂ કાશીઈ.
 મન લહેર ચલાવી ધણી, થઈ બેઠો ચારેનો ધણી. ૧૩૫
 તૃષ્ણા કિમે પૂરી નવિ થાઈ, મામા કેણે નવિ જતાઈ.
 લેતા મન તૃપ્તિ નહિ ઠેઠ, ના કહે અન ભરાયે પેટ. ૧૩૬
 એહવા વિચાર કરેમનવિષે, વિક્રમ આમળ કહી નવિ સકે.

રાજા કહે ખોટી થાજી છૂ હૂ માહરે મારગ જાજી છૂ. ૧૩૭

૧૨૬ લોભે બલ્યા કે ચીતેથી ચલા વેવારની૦-કે પેહેલુ વીડ તે નબ લહું
 ૧૩૦ બેઠ ધને વીવા૦-કે બમણુ, પદ કરીયે આજ, વધારીયે લાખીણી લાજ
 ૧૩૦-૧ પછી કે મા આ લીધી વધુ છે -પોહોયે કાઠ તમ વીવા ખીજને, દાન જાજાં
 હાપા દીજીયે બેઠ ધને ભરીઈ કે ફરી કરતીયે ધણુ થોડુંક કે આજ ૧૩૨ મી
 કડીમા કે મા પહેડ, ત્રીજુ અને ચોણુ એમ ત્રણુ ચરણે ૧૩૩-૨ મી લોટી
 કે મા ૧૩૪-૨ ની પહેલા છે, અને ૧૩૪-૧ પછી કે મા આ બે પક્તિ વધુ છે -

બધવને લાણ ખીજ વહુ, સતોણ સનન જન સદુ
 સધરૂ ધન લાગી એ સીખ પનર પરીયા કાણુ મતે લીખ

૧૩૫ બધા૦ કે ખોટા ૧૩૫-૧ પછી કે નો વધારો -
 માહારૂદ, અતીરૂદ કીજીયે, લાખીણી લાહો લીજીયે
 તેહ માત રૂપેઆ સાચ, કનક દડા ધાતુ હું ડાચ
 બાધુ ધના સદાચત કરણે, મોતી તેરણુ બાધુ બારણે

કેા કહેસ્યે (જેહવાં) દર્તા તેહવાં ચયાં, ધર મૂકી પરદેશે ગયાં;
 દોષી દુશ્મનનો બાવ ન ગમે, તે દુખ માહારા દિલમાં દમે. ૧૧
 દ્રવ્ય વિના દુખીયાં ચાહી હું, ધરનાર મૂકીને જાગી હું,
 શિવ આગા સત્યબોલ્યાં અમો, મન જાણો તે કરજો તમો. ૧૨

હુંહા

ચિત્તમ વાણી બોલિયા: જિમ સરે તમારે અર્થ,
 કસરા ઉધાડી દાખવૂ, સ્યો જોઈય તે ગરથ. ૧૨
 જેટલે ધને કન્યા વરે, થાયે નાત્યમાં નામ,
 તેટલુ ધન લે પહાં યજી, જેટલાનુ હોયે કામ. ૧૨
 કળરા ઉધાડી મૂકિયા, મોહ આગળ તે આર,
 ઉણમ જો રાખો તમો, (તો) જામદત્તાનો બાર. ૧૨
 જોઈય તેટલુ માગજો, મન ધરો મા સાજ,
 ધન જોઈમાંથી લીજીય, જેટલુ તમારે કાજ. ૧૨

ચોપાઈ

આર જણુ તે જોકાં સભ્યા, દ્રવ્ય દેખીને લોભે જાલ્યા;
 વેવારની વાતનૂ નવિ રણુ, મન તો આધુ આધુ ગયુ. ૧૨

એના કે એકલી પામૂ કે આવ્યે ૧૨૦ મુગ્ધને કે મા આ પત્તિ નથી ૧૨૨ પછે
 કે કહી ભૂંડ કે ભુડા ૧૨૩ જેહવા કે ભુડા માહારા ફા માહારા દિલમાં કે
 દેહને ૧૨૪ (૧૦) કે તેહેમાંથી આપુ ગરથ ૧૨૬ નાત્યમાં કે નાત્યલસમાં
 તેટલું-કે ધન આપુ હું તેટલુ જેહ તમારે કામ ૧૨૬ પછી કે મા વધારો -

કારોર રખે કરો તમે, ન કરોડા જાઓ લોભ

જોઈયે તેટલું માગજો ખર્ચ ન રાખો જોભ

૧૨૭-૧ પછી કે મા આ પત્તિ વધુ છે - વીચાર કરી વાણી કહો, જે હવે
 પલે વેહેવાર જામદત્તાનો કે જામદત્તાની પામ ૧૨૭ પછી કે મા વધારો - એણે
 અહં જોલસો, હુને તેહને માપ (કે) ૧૨૮ ધરો માં કે ન ધરો ધન - કે
 આપુ માહારે હાયથી ૧૨૮ કે મા આ કહી વધુ છે -

સ્વેડો મહસ્ત વીવા કરે, પેહોને મનની આસ,

તેટલુ માગી લીજીય, મીતે માહારે પાસ

બેક ધને વીવા કીજીઈ, થોડેક ધને દાન દીજીઈ,
બેક ધને ભરીઈ ધરસૂત્ર, થોડુંક સચીઈ (તો) પરણે પુત્ર, ૧૩૦
બેક ધન ને અધિકૂ હરુ, (તો) ધરમા બેઠો અલખત કરુ,
વધતું લેયુ તો થાય વેપાર, સધરુ તો ધાઈ સજીગાર. ૧૩૧
નાતજાત્યમા લેહેણા દેયુ, દેખાવટ હોઈ તેટલુ લેયુ,
ધણું લેયુ તો થોડે ચદુ, વધે તો વેરી સાથે વદુ. ૧૩૨
જાડો લેયુ જગનકારણે, હસ્તિ બંધાવુ બારણે,
વધતો લેયુ તો બેઠો ખાઈ, જનમાન નચવા શાને જાયુ? ૧૩૩
વધતો લેયુ ખીજ નારી વરુ, માનીતી અજુમાનીતી કરુ;
નાત પટલીયો થાઈ ધણુ, ટાળુ તુતરે તડવી તણુ. ૧૩૪
નીવાણુ બધાવુ બાવાસીઈ, કાઠી સંધ જવુ કારીઈ.
મન લહેર ચલાવી ધણી, થઈ બેઠો ચારનેા ધણી. ૧૩૫
તૃષ્ણા કિમે પૂરી નવિ થાઈ, માયા કહે નવિ જતાઈ.
લેતા મન તૃપ્તિ નહિ ઠેઠ, ના કહે અન ભરાયે પેટ. ૧૩૬
એહવા વિચાર કરે મનવિષે, વિક્રમ આગળ કહી નવિ સકે.

રાજા કહે ખોટી થાજી છુ છુ માહરે ચારગ જાજી છુ ૧૩૭

૧૨૬ લોભે બધા કે ચીંતેથી ચલા વેવાની૦-કે પેહેલુ વીજુ તે નચુ લડુ
૧૦૦ બેક ધને વીવા૦-કે બગાડુ પતુ કરીયે આજ, વધારીયે લાખીશો લાજ
૧૩૦-૧ પછી કે મા આ લીંગ વધુ છે - પેહોણે કાંઈ તમ વીવા કીજીયે, દાન જાડા
દાપા દીજીયે બેક ધને ભરીઈ કે ફરી કરાવીયે ધણા થોડુંક કે આગળ ૧૩૨ મી
કડીમા કે મા પહેલુ વીજુ અને ચણુ એમ ત્રણ ચરણેા છે ૧૩૩-૨ મી લોટી
કે મા ૧૩૪-૨ ની પહેલા છે અને ૧૩૪ ૧ પછી કે મા આ બે પત્તિ વધુ છે -

બધવને લાગુ ખીજ વહુ, સતોણુ સજન જન સહુ

સધરુ ધન લાગી એ સીખ પનરે પરીયા કાણુ માગે લીખ

૧૩૫ બધાનુ કે ખોટાં ૧૩૫-૧ પછી કે નો વધારો -

માહાશ્વર અતીશ્વર કીજીયે, લાખીપો લાહો લીજીયે

તોડ માત રૂપેઆ સાથ, કનક કડા ધાતુ હું લાવ

બાધુધના સદાચર કરણે મોટી તોરણુ બાધુ બાજી

- સાચું બોલો માહરે સાચ, ઢટલું ધન આપું તુમ હાથ;
 મહીપતિનાં વચન સાંભળી, ધાણજી વળતો બોલ્યો ફરી: ૧
 કપરા સમ દીધા છે તમે, (તે) માટે સાચું બોલું અમે;
 ચારે કલશનો જે છે ગરથ, એટલાનો માહરે છે અરથ. ૧૦
 લોભસમુદ્રમાં હું તો પડ્યો, તે માટે તમસ્પૂ આવી અમે;
 પેટ ભરી આપો આ વાર, માહરે નજર લીધાની વ્યાર. ૧૪
 થોડુંક આપો હેડે ચઢ્યું, હું જાણેશ વારેથી જાણું;
 પહું જાણું પરખીને આભ, જે આપસ્યો તે માહરે લાભ. ૧૪૧
 ✓ નાસતા જીતનો કેશ જ લલો, સત કહું જો છે એકલો;
 પેટ ભરે તો આરે આશ્વ, નહિતર ઘેર લેઈ ચાશ્વ. ૧૪૨
 આમે અમારે તો ધન નથી, સૂં તમ આગલ કહીઈ કથી?
 ✓ મારવો તો હસ્તી તે સાર, હુટવો તો રાજા(નો) ભંડાર. ૧૪૩
 જાચીક જનને દુખ જ ધણાં, ચેન યાઈ છે મરવા તણાં;
 મોત રૂઢ મનમાં આણુજો, પણ માગૂં ભૂંડુ જાણુજો. ૧૪૪
 અદાતાને કહેવો કરણ, તેથી લલેરું જાણો મરણ;
 અમે માગૂં હજી મર્યું, સ્થા માટે હું કાસેર કરું ? ૧૪૫
 તુમ સરીખો દાતાર જ મલ્યો, માહરા મનનો સંકટ ટલ્યો;
 સાત પરીયાં સુધી અન આઈ, જાચવા ખીજીને નહિ જાઈ. ૧૪૬

૧૩૬ છતાઈ કેડ છતાં જા ૧૩૭ મારા કે મહિર ૧૩૮ માહરે કે સાચ
 સાચું કે શીમ ધાણજી-કે વીમ વાત બોલા છે વધી ૧૩૯ એટલાનો કો-કે અ-
 માહારે ભાલાનો અરથ ૧૪૦ માહરે કે કલશ ૧૪૧ થોડુંક-ફા થોડું આપો તારે
 વીનડે ચઢ્યુ જે-કે જેઠે જડુ તે માહારે લાભ ૧૪૨ નાસતા-ફા નાસતા
 જીતના કે જે સાંભળો કહું ફા કહું હું બારે તો ફા બરીને. ઘેર લેઈ ચાલ કે બારે
 ધાન. ૧૪૨ પછી કે મા આ પછિ વધુ છે આપો તો આસાઈશ યાચો, નહી તે
 મરીરમાં જેઈ જાઓ ૧૪૩ તો ધન નથી ફા તો નથી ૧૪૪ મરવા તણાં કે
 મરણ જ તણાં રૂડ ફા સડુ ભૂંડુ કે માહું ૧૪૫ કહેવો ફા તો કહેવો તેથી
 કે બીજ યાજી જાણો કે તો ૧૪૫-૧ પછી કે મા આ પછિ વધુ છે અદાત

પારખું દાતાનું કીજીય, જેહવો હોઈ તેહવૂ લીજીય,
(મેં) પરમેશ્વરની પૂજા કરી, આજ મહારાજે મનમા ધરી. ૧૪૭
મળ્યા મહીપત્ત કૃષ્ણ કર્મ, કાયક ભવતુ જાગ્યુ ધર્મ;
કાસેર તે શાને કીજીય? દાન દાતા જેહવૂ લીજીય. ૧૪૮
કુબેર સરીખા લંડારી તમો, સ્યા માટે ઉછું માગૂ અમો?
ગંગોદક સરિખો તૂ આપ, ઝાઝૂ ન માગે તેહનાં પાપ. ૧૪૯
રણમગતેશ્વર મુઝને મળ્યા, ત્રણ જનમ તણૂ રણુ ટળ્યા;
દાતાર મોટા છો મહારાજ! તેહવૂ નથી માગ્યુ અમો આજ. ૧૫૦

દુહા

વિક્રમ રાય હરખે હસ્યા, બોલ્યા બ્રાહ્મણ સાથ;
કલશ કૃષ્ણાર્પણ કર્યા, આખ્યા તેહને હાથ. ૧૫૧

સખમી કહેવી પડે, મોટું કવલ તે માથે ચડે ૧૪૬ સકલ કે સદેહ સાત કે સો
૫૪૭ હોઈ કે દાતા ૧૪૭-૧ પછી કે મા આ વધારો જો -

કવપટ્ટણ થકી ફરી મને, બરણુર બાવલીને તે ફરે,
મરો સૂરજ મને આ કામ, વારા બાપડાનુ સૂ કામ
કમોદ મળી મારગ જેહને, સીદ કુસ્ટ પોપે દેહને,
ઐશવત જેહને ધર અડે, તે નર ખર વાહન સે ચડે
જેહને ખાણુ કમન ધર ધીર, તે મ્મ પહેરે કાઠ કપીર,
જેહને ધર ઉપજે જી વ્રત, તેહ જમે શા માટે વરત?

૧૪૭-૨ મેં-કે અમે પારમેશ્વરની પૂજા કરી ૧૪૮ મહીપત્ત ફા મહીસ.
કૃષ્ણ કે મોરે કાયક-કે ફૂલ આજ અમારુ કરમ શાને ફા સાન્યે દાન-
કે માનવ તેહતુ માગી લીજીયે ૧૪૯-૧ પછી કે મા આ પંક્તિ વધુ છે -કામધેન
મહી જહરે, પછે તુન શી છે વાહેરે ગંગોદ-કે ગંગોદક વત મહીયા આપ, દરીદ્ર
દમતુ રહે કમ પાપ ૧૫૦ મળ્યા કે મનો ત્રણુ-કે સમ જનમ ત્રી રણુથી
અંધો ૧૫૦ પછી કેનો આ વધારો છે -

માગનારની જિ દુરખવ દેહે, આપનાર મહીપત મોટા મેહે,
રત્નાકરના નીરમલ કામ, રત્ન અમૃલક રહે તેહ કામ,
માહેરે મન સાગરના પુર, એક બુદ વાહેરે મન નુર

ઉલટ આપ રૂટે ચક્રી, કલશ આખા જે આર,
 માગણ સુખ પમાડિયું, કણૂં ન લાગી વાર.
 ગાડી હાંડી લાવિયે, બ્રાહ્મણ કેરે ઘેર;
 કલશ આર ઉતારિયા, ટાય ન જાણે ઘેર. ૧૫૩
 મંદિર આંબો મહિપતિ, કાય ન જાણે વાત.
 ખીજે દિવસે શું ચપું, પેહેકાદે પરભાત. ૧૫૪
 આર જણ બ્રાહ્મણ તણાં, હરખ્યાં છે ધણું મન;
 ધન દીડે હરખે ધણું, બેઠ્યે બાધું મન. ૧૫૫
 સગાં સહોદર ગુતર્યાં, દીધી સહુને આશ;
 નાત્ય સહુ ભોજન કરો, માહરે ઘેર ખટ માસ. ૧૫૬
 અચીરજ પાખ્યાં સરવકો, ધન બાણુનો દિસ;
 ચિંતા ભાંગી ચિંતામણે, પ્રસન થયા છે ઈશ. ૧૫૭

આપાર્થ

કરી ગુતરાં આંબો ઘેર, પોતે મન વિચારી પેર;
 આજ બ્યતિપાતનો છે દિન, કલશ ચક્રી નહીં કાઢું ધન. ૧૫૮
 વાહણે ચારે માતરકાલ, કાઢું અનરગળ અધિકા માલ;
 ધન ચારે દેશે વેરસ્યું, સગાં સહોદરને તેડસ્યું. ૧૫૯
 ધન વટાવી સેસ્યું ધાન, મંગલ વરતી યાસ્યે માન.
 ઇમ કરતાં રાત જ પડી, વાતો કરતાં વીતી ધડી. ૧૬૦
 ધરમાં સુતાં નચિત જ ચપ, હરખ ઉલટ સાગરમાં વહી.

યર્ષ નિશા અંધારી ઘેર, મળ્યા એકઠા આરે ચોર. ૧૬૧

૧૫૧ આખ્યાં કે. હોંસ ધરીને ઢાપ. ૧૫૨ ઉલટ કે. રીંગે હાથ ફા. તેડે
 હાથ. ૧૫૩ ગાડી કે. વેહેલ ઘેર કે. ગામ. ઘેર કે. કામ. ૧૫૪ પેદે ફા. પે. ૧૫૫
 આર-કે. ચારે ભાંગણ હરખાયાં, મોઢ ધણેરા મન. ધન-કે. અંગ અંગ ફા.
 ફા. તેડને કાણું ધન. ૧૫૬ માહરે ધર કે. ખસ પુરા. ૧૫૭ વેરસ્યું કે. વેર
 ૧૬૦ ઈમ કરતાં કે. સજસ છુલે. ૧૬૧ ધરમાં કે. બ્રાહ્મણ.

થઈ એકઠા ચાલ્યા તિહાં, કલશ ચાર ડાટ્યા છે જિહાં;	
ભૂમિ ખણી દીકી તે તણી, તેહને ચિંતા વાધી ધણી.	૧૬૨
જેઈ તો ઠાલો તે ઠામ, નથી કલશ એકનૂં નામ!	
કહો ભાઈ! એ તે સૂં થયું? ધન આપણું તે કીહાં ગયું?	૧૬૩
ખોઈઈ જીવ પણ લીઈ ગરથ, કરીઈ પ્રાક્રમ સરે જિમ અરથ;	
આપ આપણી વિદ્યા કીજીઈ, મેહેલ્યો હોઈ તિહાંથી લીજીઈ.	૧૬૪
ભાઈ! વિદ્યા જો લાસે તું, તો તે ખાતર પાડું હું;	
ત્રીજે કહે: હું ધારણુ દેજ; ચોથો કહે: હું તિહાંથી લેજ.	૧૬૫
સાધી વિદ્યા રૂડી પેર, કળશ ગયા ખાણજીને ઘેર;	
ધરી ધીરજ તરકર આવિયા, વિદ્યાનું લક્ષણુ લાવિયા.	૧૬૬
દીધું ખાતર નવિ લાગી વાર, કાઢ્યા કલશ ધરમાંથી આર;	
ધારણુ પાડ્યું તે ઉંઘ્યાં ધણું, ધન લીધું તે ખાણજી તણું.	૧૬૭
આરે ચોરે કીધી સિધ, નાંખી લાજીયાં વેહેચી લીધ;	
પોતાનાં મંદિર છે જિહાં, કલશ ખોદિને ધાલ્યા તિહાં.	૧૬૮
નચિત થઇને પોઢ્યા તેહ, શીતલ કરી પોતાની દેહ.	
પ્રાતસ્કાલ થયો જાહરે, ખાણજી સુતાં ઉઠાં તાહરે.	૧૬૯
હરખે સુતાં ઉઠાં સરવ, કલશ માંહેથી કાઢો દ્રવ્ય;	
સમરિદ્ધ ધરમાં આણો જાહુ, તેડો નાત સહોદર સહુ.	૧૭૦
એકઠાં થયાં સરવ જિલ્લોર, ખાતર પડિગિં દોડું ઘેર;	
થયાં નિરાશ પડી છે ફાલ, ગયો સરવ ધરમાંથી માલ.	૧૭૧
અરુપરું તે આપું જોય, ગયો ગરથ નવિ જાણે કાપ.	
ધરમાંથી ઉઠાં જણુ ચાર, પોતે મનમાં કચ્ચો વિચાર:	૧૭૨

૧૬૨ થઈ એકઠાં-કે. મલા ચાર જામ જોયું વાંહે. દાટાવા કલશ તે ભૂમી ખાંદે. વાધી કે. વ્યાપી. ૧૬૩ તે કીહાં કે. લેઈ કાણુ. ૧૬૪ કરીઈ-કે. બોધો. લીમત સરે જીમ અરથ. ૧૬૫ તિહાંથી કે. માથે. ૧૬૬ સાધી કે. સાચી. ૧૬૯ નચિત કે. નીચેત. પ્રાતસ્કાલ કે. પ્રાતુસ્કાલ. ૧૭૦ નાત કે. સર્ગા. ૧૭૧ એકઠાં-કે. એમ

અમો રાગને જાણ્યો તહિં, શરમે ના કહેવાઈ નહિ;
 દાન આપીને દાતા થયો, ખાતર પડાવી લેઈ ગયો. ૧૭૪
 ફળેત એણે કીધાં ધણાં, કીધાં નુતરાં નાત્ય જ તથાં;
 રાગથી રાઈ દારીઈ, આપે પંડ પાલી મારીઈ. ૧૭૫
 ખીન્નું આપણુ સ્યું કીડીઈ ? આરે જણુ હતા દીડીઈ;
 પાણી જાણી આશ્વાં આર, જિહાં રાગને છે દરખાર. ૧૭૬

રાગ ખેટો દાતણુ કારણે, હસ્તી મુલે છે ખારણે;
 પંચ દંડ સિર છત્ર જ ફરે, કલાવંત પ્રભાતી કરે. ૧૭૬
 એક લક્ષ જોધા છે અતિ, સાદામા ઉભા સેનાપતિ;
 જાચિક આશ્વા આવે (છે) વાટ, વખાણુ કરેતિહાં આરણુખાટ. ૧૭૭
 ગુણુ ગાંધર્વ કવિજન ગાઈ, પંચમ રાગ પ્રભાતે યાઈ;
 ખીજા ગુણુ અલાપે ગીત, પંડિત ઉપર છે જાડુ મીત. ૧૭૮
 વાજે ચંગ મૃદંગ ઉપાંગ, ચઈ રચો છે નાટારંગ;
 નેતિય બેઠા તે સાથમાં, લખ્યાં દીપણાં છે હાથમાં. ૧૭૯
 સદસ સવણી આપે ગાય, દાન નિત પ્રભાતે યાય.
 ખેટો પેતે પૂજ્ય કરે પૂર, તે તેજે અંપાયો સૂર. ૧૮૦
 કરણ થકી દીસે અભિનવો, *ઈદ્ર માનવી કરે હવો;
 સૂર માંહે જિમ ચોખે ઈદ્ર, આભમંડલમાં જિમ ચંદ્ર. ૧૮૧
 એદવા મહીપતિ બેઠા જિહાં, પેલાં આર જણુ આવે તિહાં;

ફટફટ રે પાપી ચંડાલ ! દિધિ મોટી દસ(વીસ) ગાય. ૧૮૨

હાં તે ઉચ્ચતે ૧૭૨ પોતે કે. વીષે ૧૭૩ અમો-કે. આપણે રાગ-કે. કહેવાઈ કે
 કહેવાયો. ૧૭૪ આરે જણુ કે પાપીને. ૧૭૫ એક લક્ષ ફા. એ લક્ષ કે. અતવીજ
 ૧૭૭ આવે કે. આવે છે. વખાણુ-કે. જાણે બુપત આગેસે બાટ. ૧૭૮ ખીજા કે.
 ગુણી જન. ૧૭૯ છે કે નીત. લખ્યા દીપણાં છે કે. કનક લેખણુ દીપણુ. ૧૮૧ સદસ
 કે. સત. આપે કે. ચોખે. અંપાયો કે. અંખા યાય. ૧૮૧ ઈદ્ર ફા. ઈદ્ર. ઈદ્ર-કે.
 ચંદ્ર ઈદ્ર દોળી કે. દવો. જિમ ચંદ્ર ફા. છે યમ ચંદ્ર. ૧૮૧ પણ કે. માં આ
 પંખિત વડુ છે-ચોખે મધ્ય ચોખે જમ જન, એદવે મીર ફરો મન. ૧૮૨ એદવા-

- જવ ઉપર જે આદર કરે, તે રાજાથી શાને ડર ?
 હલ્લા ! વિચારી જોને મન, શાને કાળે આપ્યું ધન ? ૧૮૩
- મુને કીધો દાન જ પાત્ર, રાત્રે પાડ્યું પોતે ખાત્ર;
 કલશ લેવરાવી ઘેરે ગયો, અમ આગળ મદા દાતા થયો. ૧૮૪
- અમો વિદેશ અમારે જાત, કળેત આવડું સ્થાને થાત ?
 દીધાં નુતરાં નાત્રે લલ્લાં, જૂઠાં જૂઠાં લોકે કલ્લાં. ૧૮૫
- માટે તુઝને દેજી શરાપ, અમો ચ્પારનું તુઝને પાપ/
 આ ફેગટ વખાણે લોક, પરદુઃખલંજન તે તો ફેક. ૧૮૬
- જે તુઝને જાએ અજાણ્ય, તેહના તું નિશ્ચે લે પ્રાણ્ય.
 વચન કહીને એહવાં ઠેક, પાળી મારવા માંડી પેટ. ૧૮૭
- જેઈ રહ્યો તે સઘળો સાથ, ધસી વિક્રમે આલ્યો હાથ.
 પ્રણામ કરી પાએ લાગિયો, મૂકી માન મેમત માગિયોઃ ૧૮૮
- હું સેવક તમારો રાક, ક્ષમા કરો અમારો વાંક;
 સ્પું દુઃખ થયું છે રાત્ર, તમો ઉડી આવ્યાં પરલાત. ૧૮૯

કે સખા મહે શોભે છે રથિ, ધસી વીમ તે પાસે જાયે પાપી ફા. ૬ ફસવીસ
 કે ધણીકે ૧૮૩-૧ પછી કે નો વધારો -

લાડી લેઈ આકર માણ્યા, હા હા કગી રથે વારીયા,
 પાગ લાગીને પુછી વાત, શા મદિ દુખ પામા માત.

૧૮૩-૨ વિચારી જોને કે મુરખ વીચારે. ૧૮૫ આવડું સ્થાને કે આવડા તો
 નવ ૧૮૬ તુઝને કે. ભોજવ્ય ૧૮૬-૧ પછી કે. નો વધારો -

શ્રદ્ધાયે યોડું આપત તો લેવ, તો તુઝને આસીસ જ દેવ,
 નોહોતી ફાજ અમારે પાસ, તો તેં સાદાને દીધી આસ ?

૧૮૭ તેહનાં-કે. અમારી પેરે તજસે પ્રાણ ૧૮૭-૧ પછી કે મા આ પંક્તિ
 પેડુ છે-તાહરી આસ્યા કરસે અસ, તે ખોરો વણ, વાકે વધ. ૧૮૭-૨ પછી કે.
 મા આ પંક્તિ વધુ છે-સખા સહુકો દુષ્ટ જોયે, તે કાલણ મીછે નહી કાયે ૧૮૮
 ધસી વિક્રમે કે. હડી રાજથે મૂકી કે, માળી ૧૮૯ અમારો કે. મા માહારો.

બ્રાહ્મણ કહે: જાણે છે તું, ભરી સભામાં સૂં કહું હું?
પહેલા દાદે દાતા ધોર, ખીજે દાદે તેહનો ચોર. ૧૬૦
સૂતાં અમો ધર સાંકળ દેઈ, ગયો કળશ આરે તું લેઈ;
તે ભાણું હું તાહરાં કામ, ખીજે કાઈ નવિ ધાલે હામ. ૧૬૧
માટે આપહલા કીજીઈ, દોષ તાહરે માથે દિજીઈ.

રાજાને તો જ્ઞાન જ ચયું: નિશ્ચે કુર્બલનું ધન ચયું. ૧૬૨
જાપ તેહનું ધમાન જ જાપ, એહને જાણે માહરો થાય;
લેઈ ગયો કાઈ આડે આંક, સ્યો ગરીબ બ્રાહ્મણનો વાંક? ૧૬૩
મહારાજ! ધન ખીજું લીજીઈ, વારુ કામ વીવા કીજીઈ.
ભંડાર ઉધાડી આપું અમો, અપ હોઈ તે ખરચો તમો. ૧૬૪
શીઘ્ર દ્રવ્ય લેઈને વજો, ધેર વીવાનું કારજ કરે.

બ્રાહ્મણ કહે: સૂં જોલે આજ? ખીજું ધન આલે તે બાલ્ય. ૧૬૫
એક વાર તો કીધી હાથ, ખીજી વારના લે તું પ્રાથ.
તે કળશ આપે તો લેજો, નહીતર ચારે હત્યા દેજો. ૧૬૬
કલશ મુકયા ધરમાં જો હામ, ખીજા ધનનું લે છે નામ?
અજાણ્ય મુરખ સમજાવો વહી, મુઝથી જાહું જાણ્યો નહી. ૧૬૭
સહુ દેખતાં તરકર ચાચો, ધરમાંથી કલશ લાવો જાચો.
તો તો રાજા જાણું ધજો, ભાગે સદેહ મુજ મન તણો. ૧૬૮
તેના તે કલશ જ ચાર, આણે સમા આંહી આ કાર;
સહુ દેખે, સાચો ચઈ લેજો, નહીતર હત્યા તુઝને દેજો. ૧૬૯

દુઃખ ચયું કે. વીપરીત વીત તમો લડી કે. શા મદિ ૧૬૦ બ્રાહ્મણ કે વીમ. જાણે છે
તું કે. જાણે છે તમો. હું કે અમો. તેહનો કે. ચોરો ૧૬૧ ખીજો-કે. ખીજું મૂ-
જાણે એ કામ ૧૬૨ જ્ઞાન ફા જ્ઞાન કુરબનું કે. ગરીબનું ૧૬૩ જાંમણનો કે
વીપરીતો. ૧૬૪ ખીજી વારના કે. દરે લેઈ તો ૧૬૫ અજાણ્ય-કે લાખ્ય મ્હારા મુઝા
કાંદે, ભરી સભામાં લાવો આંદે ૧૬૬ મુજ ફા. મારા. સહુ-કે. તરકર કો તં તાહર
માટે, ને કલશ લીધા દોષે. તો તો-કે માં આ પંખિ નથી ૧૬૭ આણે-કે આપે

બેમાં સારું જણો નેહ, ધીધ કહો રાજજી તેહ;
તો ગમે તો કલશ જ દો, નહીતર અમારી હત્યા થયો. ૨૦૦

કુહા

મહીપતે મન વિચારીજી, થઈ છે ધનની હાથ;
વાંક જો એહને કાઢિઈ, નિશ્ચે ખુઈ પ્રાણ. ૨૦૧
દુઃખે થાઈ આકલાં, સંકટ એહને ઘેર;
કલશ આર ચોરી ગયા, તે તો પેલા ચોર. ૨૦૨
ટાટો મીઠો કીજીઈ, દેજી એહને ધીર;
ખાલા પાથરી કરગરે, પોતે વિક્રમ વીર. ૨૦૩
મહારાજ ! તમારો ચોર હું, લીધા કળશ મેં આર;
તે ધુનો બક્ષો મુને, આપું આણે ઠાર. ૨૦૪
કાઢી હેમ ભંડારથી, લખ્ય દંકા તે રોક;
ખાયો, પીયો, ખરચો જઈ, શાંત પમાડો શોક. ૨૦૫
વીવાકામ વેગે કરો, કાણું ન લાગે વાર;
કલશ આર આપું અમો, વાટ લુચો દિન બાર. ૨૦૬
પેદા કરું દિન બારમાં, મનાવું તુજ મન;
તાર પછી મુખમાં ધરું, આપે જલ ને અન. ૨૦૭
લક્ષ મોહોર લેઈ વળ્યો, આળ્યો પ્રાણજી ઘેર;
વીવાકામે સજ થયો, કુલ આચારી પેર. ૨૦૮
બાર દિવસ પૂરા થયે, કલશ અમારા લેસ,
તાહરે કરસ્યો વાચદો, તો હું હત્યા દેસ. ૨૦૯

ચોથાઈ

વિપ્ર ગયો પોતાને ઘેર, વિક્રમ રાયની શી થઈ પેર ?
અદૃષ્ટ વિદ્યા આપે કરી, ચરચા બેજી ગામ જ ફરી. ૨૧૦

તો તાહારો બેહેવાર. દેખે કે. દેખતાં ૨૦૦ જો-કે.માં આ પકિત નથી. ૨૦૧ એહને
કે. વીમનો. ખુંદ કે. હંડે. ૨૦૨-૨૦૩ દેવો કે. હીને ધારણુ ધીર. ૨૦૮ કુવો-

બહુમુખી સુ કહે છે લોક, સાલણી મુખ સમાવૂ શોક.
 ટાલે ટાલ્યા મળ્યાં છે ઘણા, વખાણ કરે છે વિક્રમ તણા. ૨૬
 કા કહે સત્યનાદી ભૂખ, ધન્ય ધીર ને ધન્ય એ રૂપ,
 અમુલ્યક કલશ જે ચાર, તે આપતાં ન લાગી વાર. ૨૧૨
 ચોરી ગયા કા કૂડા ચોર, તે ઉપર આપી લક્ષ મોહાર,
 બ્રાહ્મણને થયો કાયદો, કલશ તણો કીધો વાયદો. ૨૧૩
 કાઈ કહે તૂ નથી જાણતો, જ્ઞાન રહેમા નથી આણતો,
 બ્રાહ્મણે તો દીડો ભડાર, લોભે માગ્યા કલશ જ ચાર. ૨૧૪
 ના કહી ન શક્યો તે રાય, છનૂ કોટિ કિમ આપ્યા જાય ?
 રાજધન સમરિધ્ય છે જોડ, કિમ આપે બ્રાહ્મણને તેડ ? ૨૧૫
 કહેતા સુ કહેવાઈ ગયું, આપ્યા કલશ મહા જ્ઞાન જ ચયું,
 મોટાની વાતો છે ઘણી, રાત્રે પેર કરી તે તણી ૨૧૬
 કીડી મુખમા કોહોલુ કસ્યુ, એક દુખ ને બીજુલુદસ્યુ ✓
 બ્રાહ્મણ પોદયો રૂડી પેર, કલશ ગયા પોતાને ઘેર ૨૧૭
 બીજે દિવસે આણી સાખ, આપી મોહર ગણીને લાખ.
 ત્રીજો કહે નિશ્ચે છે હમ, નહિતર મોહાર એ આપે કિમ ? ૨૧૮
 હમ કરતા દિન વીતશે દશવીસ, કુરી રહેરયે બ્રાહ્મણ કીસ
 ચોથો કહે એ નિરમલ મન. પાંચમો કહે તત્ત્વ છે અન ૨૧૯
 છઠો સાતમો કહે સગવ ફોક બહુમુખી તે જોસે લોક. ✓
 રાજ સાબલે પોતે કાન, જોડલા પીપલ હોઈ પાન ૨૨૦
 લોકાપવાદ તે જોડો શીસ, હવે સુ યારો જગદીશ ?
 હીમત રૂકે તો નહિ સરે, મુઝ વિષ્ય ચોર કુખ પેદા કરે. ૨૨૧

કે પ્રીત ધરી બહુ પેર ૨૨૨ કો કે એક ૨૨૩ કૂડા કે ભૂડા લણ કે દેમ
 જ કાયદો કે કાયદો ૨૨૪ કાઈ કે બીજો જ્ઞાન કે જ્ઞાન ૨૧૫ છનૂ કે
 કે રાજધન કે રાજદારની ૨૧૬ આખ્યું-કે આખ્યું ધન તે અન જ યુ ૨૧૭
 એક-કે નવે વીચારું અમુ ગયા કે આપ્યા ૨૧૮ આપી મોહર કે આપા દુખ
 ૨૧૯ ચોથા-કે ચોથાનું હ નીરમલ મન ૨૨૦ તે કે એમ. જોડા-કે ચોથો
 વાગ પીપલ હોઈ પાન ૨૨૧ વિષ્ય કે પાખી ૨૨૨ દુખનજન ફા પરદુખનજન

- હિતારૂં માંથેથી ગાળ, સૂપું બ્રાહ્મણને તે માલ;
તો દુઃખભંજન માહરૂં નામ, કાઢાડું ચોર જિમ દેખે ગામ. ૨૨૨
- ગંગોદક શુભ કાયા કરી, કનક ચાલ પૂજાર્થ ભરી.
માહાકાલેશ્વરનું પૂજન કરે આપે વિક્રમ રાજન. ૨૨૩
- પંચામૃતની ઉપર ધાર, પુષ્પ વેરાં તિહાં ભાર અદાર;
તેજ, તંબોજ ને બીલીપત્ર, રતનજડિત્ર સમરથાં તત્ર. ૨૨૪
- સંકટહરણ સેવક શુભ કાળ, સિદ્ધ રાખો સેવકની લાજ;
સદૈવ ગુણ હું તારા ગાળો, તેણે દુઃખભંજન કહેવાળો. ૨૨૫
- એદંબી પૂજા શિવની કરી, આબ્યો મહીપતિ પાછો ફરી.
બીજો દિવસ થયો જાહરે, સભા ભરી બેઠો તાહરે. ૨૨૬
- પ્રથમ પૂજાવિયો પ્રધાન, ધણુ બોલાવી દીધાં માન.
કહોઃ ભાર્ષ વિચાર જ કરો, શુદ્ધિ કહું તે મનમાં ધરો. ૨૨૭
- પેદા કરવો અનર્ગલ માલ, તેહનો સ્થો કરવો પ્રકાર ?
પ્રધાને તે જોયા હાયઃ ડાહ્યા છે પૃથ્વીપતિનાય. ૨૨૮
- સત્યવાદી તમારો દેહ, તમથી ડાહ્યો ઘેલો તેહ.
કહો તો ચોક્કસે દંડ દેહો, કાટવાલને હુંટી લેહો. ૨૨૯
- કહો તો પગ કાઢું તે તણ્યા, કહો તો કાકિલ મારું ધણ્યા.
તેહનું પ્રાક્રમ તેણે કરૂં, પણ કારજ એકે નવિ સરૂં. ૨૩૦
- ત્રીજો દીવસે બેઠો મહારાજ, તેડા પોતાના નજરખાજ;
બેઠા મહિના વિત્યે હરો, તસ્કર મારો પેદા કરો. ૨૩૧

કાઢાડું ફા. કહુ ૨૨૪ ફા. પુસ્ક ૨૨૩ થી ૨૨૫ એ ત્રણ કરી કે. માં નથી.
૨૨૬ એદંબી-કે. શીવપૂજન સુખ રીતે કરી, કદે ધાંન હરમીથનું ધરી. બીજો
કે. એક. ૨૨૭ ધણું બોલાવી કે. પાસે બેસારી. કહું તે કે. પોતાની. ૨૨૮ પેદા-
કે. પેદા કરાવ્ય માદારો જે માલ, નહીં તો જાણો જે ખુટા દાવ. તે કે. હેતે.
પૃથ્વીપતિનાય કે. જ નરપતિનાય. ઘેલો ફા. છેલો. ૨૨૯ કાટવાલને કે. કાહો તો
લોહને. ૨૩૦ કહો તો કાકિલ-કે. મારું કોઈક માલવ તણ્યા. ૨૩૧ ત્રીજો ફા.
બીજો. નિથે કે. રાવ દાડો. માદારો કે. માદારા. કલશ-કે. જો તસ્કર દેખાડે મુને.

- (તી) મનુષ્યપારણ્ણ જાણૂ તુને, કલસ પેદા કરી દો મુને,
તેહમાં ગ્રાહમ હૂત્ જોટલ, કુગી મુધા કીધૂ તેટલૂ ૨૩૨
- ચોથે દિવસે તેજા ચોર, કાશીવ જાત્ય હરામી ખોર ૨૩૩
તેણે તેહની શાધ જ કરી, રાજા સાથે બોલ્યો ફરી
અમ જાત્યમા નથી એ ધન, રાજા નિશ્ચે માનો મન. ૨૩૪
- મુઝમાં નીકળે તાહોરો ખેલ, તો પીનીને કાઢો તેલ;
પેર પેર પૂઝો સહુ સાથ, તિહાથી કલસ નાબ્યા હાય. ૨૩૫
- તેડા પાચમે દિવસે જોદ, મદિરાપાન પીનારા તેહ
તમ સહુકોમા પાણી મરે, પૂઝો માલ કે પેદા કરે. ૨૩૬
- તેણે ખેપ કીધો છે ધણો, પૂજ્યો તાપદો પોતા તણો,
રાજા તમને કહીઈ કથી, અમમા પાણી મરતું નથી. ૨૩૭
- જણો તો હઝ અમને જાવજ્યો, મદિરા ભાગીમા ધાવજ્યો.
પૂજી લીધો તેહનો પાર, નાબ્યો હાય તિહાથી લડાર. ૨૩૮
- ખીજે તાપદો પૂજ્યો જહુ, ચોગ્તી, લગી, વસની સહુ.
રાજા હ્યો ભગીના નામ, એ તો મંદા કુળીના કામ. ૨૩૯
- તમ પ્રતાપે આનદ કીજઈ, બેઠા કે પાણી પીજઈ.
અમે ભોળા, ભોળાઈ ધણી, વાત ન જાણૂ ચોર જ તણી ૨૪૦
- પૂજી પાર લીધો તે દિન, નાબ્યૂ હાય તેમાથી ધન
- કે ડાલા શાણા તેડિયા, કે દવકારા પથે ખેડિયા, ૨૪૧
કેટલાને તો દીધી આય, કેટલાને તો પરકી લાય,
કેટલામ્મૂ મીઠા બોલે બોલ, કેટલાકને તો આપે કાલ, ૨૪૨

૨૩૩ પાણી-કે મા આ પત્રિ નથી ૨૩૪ રાજ કે મહીપત. ૨૩૬ મદિરાપાન
કે. મદિરાપાની યા કે જે ૨૩૭ તેલો-કે મા આ પત્રિ નથી રાજા-કે
કેલ વાર કટ ચુ કપી, અમમા આવ તમારો નથી ૨૪૦ થી ૨૪૧-૨ મુખીની

કેટલા મોહાર ખાઈયા કચ્ચા; કેટલાએક વન જોવા સચચ્ચા, નિશચરચા જોઈ બહુ રાત્ર, મધ્યાહ્ન સાજ જોઈ પ્રભાત્ર. ૨૪૩
બ્રાહ્મણ આદે અઢારે વર્ણ, પૂછી વાત સૂણી સર્વી કર્ણ; જેટલી જુધિ પોતાની હતી, તેટલી જુધિ કીધી છે છતી. ૨૪૪
અગ્યાર થયા ઇંમ કરતા દિન, રાજાઈ તાજૂ છે અન. રહો આજનો એક દિવસ, સૂણો અરજ ઉમયા ને ઇશ. ૨૪૫
તો તો માહરુ કામ જ ચસ્યે, નહિ તો બ્રહ્મહત્યા ખેસચ્યે પ્રભાતે રાજા આવ્યા ત્યાંહ, બરી સભા બેઠી છે જ્યાંહ. ૨૪૬
એટલી જુહારી આવિયા, તે મહીપલને મન ભાવિયા. તેહને પણ તેડે એકાલ, મન તણી ભાગવાને બાલ. ૨૪૭
ભાઈ! મારો માલ જ ગયો, તે કાથી નવિ પેદા થયો; માટે તમ ઉપર આવિયૂ, કલક મોત તાહરુ લાવિયૂ. ૨૪૮
એહંમા ચોર પેલા છે મ્યાર, જુયાખાનાના સીરદાર; નિલ સભામા આવે તેહ, શીત ૧ છે પોતાની દેહ. ૨૪૯
ભય કોહોનો નથી આણુતા, નથી તેહને તસકર જાણુતા. પૂછી જોયા સમજા લોક, તમે અમને પૂછો તે ફોક. ૨૫૦
મનમા આપવિચારો રાય! તાહરો માલ ખીજે કિહા ભય ? પારો પેટ ન રહે ટુકડો, ખીજો બેચરનો ફુકડો. ૨૫૧

સાત પંક્તિઓ કે મા નથી ૨૪૩ કેટલા-ફા કેટલાએક ચોર ખાઈયા કચ્ચા
૨૪૪ બ્રાહ્મણ કે વીમ પૂછી-કે વાત કરાવી જોઈ કરણ ૨૪૫ રાજાઈ કે અધી
પતીયે સૂણો-કે સાબલ અરજ અમારી ઇશ ૨૪૬-૧ પછી કે મા આ પંક્તિ
વધુ છે -કહેસે લોક મુને જુડો વરત, પરદુખબળજુ જાસે વરત. ૨૪૬ ૨ પ્રભાતે-
કે મા આ પંક્તિને બદલે નીચેની કહી છે -

સભા બરીને બેડો રાય, સખ લોક સદીત સભાયે

સરવ વાયફે મુજરા કરા, આપ આપજે ટેકણે કરા

૨૪૭ આવિયા ફા. તીહા આવીયા તેડે કે તેડા. ૨૪૮ બાઈ ફા કહો બાઈ.
મટિ-કે તમારે માથે આવીયું ૨૫૦ ભય ફા ભય તે- ૨૫૧ ખીજે કિહા

નેપાળો ગોળી તે તણી, જીવતાં માખી મળે કેા ધણી ?
 ખોળી જુગો પોતાનું મન, ધરમાંનું ધરમાં છે ધન. ૨૫૦
 બનજો તો મારો સહુને ઠાગ, ઉતારવા માથેથી ભાર.
 કેાદી યથે દુઃખ નવિ થયા, માન્યું નહીં ને મુકરી ગયા. ૨૫૧
 એલમાં તો પ્રાક્રમ છે ધાર, જીવારિયામાં માલેરો ચોર;
 તે સમે પાલટાંતાં રૂપ, ઉલખી ન સકયો ભારે શૂપ. ૨૫૨
 મારે ન મરે કાંઈ અરથ, જીવ ગઈ નવિ આપે મરથ.
 જીહારી મળ્યા છે ધણી, તેલમાં ચ્યાર ચોર મુજ તણા. ૨૫૩
 પામે જેસારી આખ્યાં પાન, બરી સભામાં દીર્ઘા માન.
 રાજાને પૂજવાની રીત, તે સાથે કરી બહુ પ્રીત. ૨૫૪
 હારનિત અમારે હાથ, નિત્યે રમવું તમારે સાથ;
 મૃગયા ને જીહારી કર્મ, એ ક્ષત્રી રાજાનો ધર્મ. ૨૫૫
 નિત્ય તમારું માલેરે કામ, લેઈ ન સકે તમારું નામ;
 કહો વારતા ચતુરાર્થ તણી, સાંભળવાની ધજા ધણી. ૨૫૬
 ખમો વારતા શી કીજઈ? કહો તો દુકારો દીજઈ.
 વારતા વિક્રમ રાજા કહે, જીવારી દુકારો કે. ૨૫૭
 તારાદમલપુર પાટણ ગામ, તારાચંદ રાજાનું નામ;
 રાજા માલે મોટો ધરમ, કેા કહેતા નવી ચૂકે કરમ. ૨૫૮
 નીચ બ્રહ્મ કેાથે નવિ થાય, સલવાદી સક્રામણ રાય.
 બૃધર આઠણુ વિદ્યાવત, સાધ શિરોમણિ અધિકા સત. ૨૫૯

કે. કદી નહી. ૨૫૩ માથેથી કે માથાનો ધરો ફાડી યાય યથા ફાડી યાય
 માન્યું-ફાડી વિચાર કરે આપે મન માય ૨૫૪ જીવારીયામાં કે એ ચોસક માલે
 પાલટાંતાં ફાડી પાલટે છે. સકયો ફાડી સકે. ૨૫૫ ચોર ફાડી ચોર છે- ૨૫૬ તે
 સાથે માલેરે જે પ્રીત ૨૫૭ તમારે કે છે તમ કર્મ ફાડી કરમ. ૨૫૮ જીવારી કે
 સદુ જીહારી ૨૬૦ તારાચંદ કે તારાચંદ કરમ ફાડી કરમ ૨૬૦ પછી કે મા આ
 ધર્મિત છે-રાજા માલે ચંડા કરમ, કોલોનો નવ્ય લોપે ધરમ. ૨૬૧ નીચ

નગર મધ્યે માંડી નિશાળ, બણે વરણુ અઢારે બાલ;
કરમ સાર સહુ વિદ્યા બણે, લેખાં લાખ કરોડાં ગણે. ૨૬૨
એક વેવારીયાનો તન, નિરમલ તેહનું મોટું મન;
બણે પુત્રી એક વણિક જ તણી, તેહને પ્રીત મીરમસું ધણી. ૨૬૩
કરે એકાંતે બેસી વાત, બણતાં વરસ થયાં છે સાત;
ખાવું લેઈ ઝોળામાં જાય, મળી એકઠાં બન્ને ખાય. ૨૬૪
છવ એક પણુ જુઈ દેહ, પ્રીત જેહવી બપૈયા મેહ.
એમ કરતાં તે વિદ્યા બણ્યાં, પોહોતા કાક તેના મન તણ્યા. ૨૬૫
રહે છે જુઈ સીરીઈ છેક, રાંક રાય પણુ નાતે એક.
તાહરે મોઢ્યો નાહાનો બાલ: હવે નહી મલીઈ નિશાલ. ૨૬૬
એટલા દિવસ બણાવી તુને, સ્યો સીરપાવ આપે છે મુને?
કહે: કુંયરી જે માગે તું, સત્ય વચન તે આપું હું. ૨૬૭
તારે તેહનું જ્યે મન, માગું એહવું જે દાઝે તન:
માગતામાં આવે છેલાજ, મુઝ(ને) પરણે તો થાયે કાજ. ૨૬૮
કુંયરી કહે: એતાવું તોત, પછે કહું તુઝ આગળ વાત.
ધમ કહી નારી મઈ ઘેર, પિતા આગળ કહી એક પેર. ૨૬૯
પિતા! હું વર દેખાડું તુને, હેતેસું પરણાવેા મુને;
નાલ આપણી આપણું ગામ, લીધુ તે બાલકનું નામ. ૨૭૦
તારે તો તે ખીજ્યો બાપ, સું બોલી અળપ્યું આપ?
ખીજ વાર એહવું લાખેશ, મરડી કાટ, કૂઈ નાંખેશ. ૨૭૧

જા. કે. વચન જા. ૨૬૨ સહુ કે. તે. ૨૬૩ વેવારીયાનો કે. વણીક નારીનો.
નિરમલ-કે. તે તો મીરમ મોટું મન પુત્રી કે પુત્ર. ૨૬૪ બેમી કે. દારી.
જ કે. સૂમ. ૨૬૬ નાહાનો કે. તેહનો. ૨૬૭ સ્યો-કે. સુ ઓમીક્ત થાયે
મુને. ૨૬૮ માગું-કે. માગું ક્યક તેણે દન આવે છે લાજ કુ. આવે લાજ,
પણે કા. પરણે. ૨૬૮ પળી કે. માં આ પકિત વધુ છે-અલી ધન કરું તાડેલું
સફળ જન્મ થાયે માદર. ૨૬૯-૧ પળી કે માં આ પકિત વધુ છે-માદરું મન
તો તાડારે સાથ, બાપી તો ખીવાને દામ્ય. એક કે. માંડી ૨૭૦ તુને કે. અગ્યે.
મુને કે. તગ્યે. આપણું કે. આપણુ. તે બાલકનું કે. વડ મીરમનું. ૨૭૧ ખીજ વાર

એ રાંક જાલ મજુરી કહે, તે મુઝ કન્યાને નવિ વરે.
 કરી માતપિતાઈ રીસ, દીધી ગાય તેહને દસવીસ. ૨૭૦
 તે કુંયરીઈ મૂઝી આરા, આવી મિત્ર કેરે તે પાસ.
 મિત્ર સાંભળ્યું માહેરી વાન, (મં) પૂછી જોયો માહેરી તાત. ૨૭૧
 સાંભળતામાં રીસે કુર્ષ, કરી કહે તો નાનું કુર્ષ.
 મિત્ર કહે સ્યૂં માદરૂં ગયું, વચન બજે તો તાદરૂં થયું. ૨૭૨
 કહ્યું કરે તો સાચી ખીત, નહિ તો લોકાચારી રીત.
 હવડાં કુંયારી છૂ છૂ. મન વિચાર કરી જો તું. ૨૭૩
 ખરણી ખરણ્યા પાસે જાયું, તાદરૂં પેહેલી ઉચકવ થાજી;
 દૂં વાચા સતવાચા દેજી, કાલ સાત પરીયાનો દેજી. ૨૭૪
 પ્રથમ તુને મનાવું સુખ, પછે જોયું ખરણ્યાનું સુખ.
 દીધો કાલે તે સુખિયાં થયાં, અપ આપરજો સંદિર ગયાં. ૨૭૫
 વાત કરી ગયાં તે ધડી, વળતી વાત વિસારે પડી;
 ઇમ કરતા બહુ દિન ગયા, સમાચાર તેહના સ્થા થયા ? ૨૧

કુહા

વણિક તણો વિવાહ મળ્યો, વરસ થયાં જવ બાર;
 પનરમેવ (વરસે) પિતા મુયો, પડ્યો માથે ધરભાર. ૨૭૬
 જે તણેક અરબાક થયાં, કરે પોતાનું કામ;
 કરી કાપલો તે કરે, વેચે બાધે ગામ. ૨૮૦
 વેવારિયાની બેટડી, વરસ થયાં અગીયાર;
 વીવા કીધો નગમાં, વાદાણવડી વહેવાર. ૨૮૧

ફા. ખીજ બાદર ૧૭૨ નડી કે કમ માતપિતાઈ કે પીતાયે અદખી ૨૭૩ મિત્ર
 કે મીરમ મેં-કે તમ કારજુ પુછો મે તાત ૨૭૪ સાંભળતામાં-

કે સાંભળતા મારી કુંમળી, અવમજુના કીધી કુઝ તણી,

એવુ કામ તો મેં નવ થાય, વચન બજે માદરૂં કમ જાય

મિત્ર કે મીરમ બટ તો કે વીચલત ૨૭૬ ખરણ્યા કે પતીની તાદર પેહેરી
 કે એહ વચન ૨૭૭ જોયું ખરણ્યાનું કે પતીનું વાદાવું ૨૭૮ ફા. દીન ઇમ-કે માં

પુરુષ પરણીને પરવચ્ચો, પર મુલક પરદેશ;
પિહરમાં રહી પદ્મની, જોળન બાલે વેશ. ૨૮૨
રમે જમે સહુ સાચુંસૂં, રાખે પોતે ધરમ;
અવિદ્યા એકે નહિ, સંભાળે નીત કરમ. ૨૮૩

ચોપાઈ

વર પરણી પરદેશે ગયો, પદ્માણુવટી વેપારી થયો;
પડી વેવારિયામાં સાખ્ય, જોડે ધન હજારાં લાખ. ૨૮૪
પ્રસન્ન થયા જવ ભોળો ધૃષ્ટ, પુરણ વરસ થયાં છે વીસ;
વધામણી કાસદ લાવિયો, વેવારિયો મંદિર આવિયો. ૨૮૫
સાહમાં ચાલ્યા મલવા સહુ, માલ અતર્ગલ લાગ્યો બહુ;
મેલ્યાં સહોદર ભેટાં હેજ, માસી, મામો ને ભાણેજ. ૨૮૬
તેડી આ નવ લાગી વાર, પહેરાવ્યા સોળે શણગાર;
આબૂપણુ મોતી હેમનાં, પહેર્યાં વસ્ત્ર અમુલિક ધણા. ૨૮૭
જયેષ્ઠપણે જમ્યો સહુ સાથ, ઇશ કરતાં ગર્ભ મધ્ય રાત.
આ લરતારને અધિકૂં હેત, એકાંતે પથરાવી સેજ. ૨૮૮
જલપાત્ર ઝારી દીવડો, આપ ઉજાડમાં છે જીવડો;
મધરાતે ઉછી એક ધડી, તે વેળા આ મેડી ચડી. ૨૮૯
બેઠા વર આનંદ જ ભેર, ધણે દિવસે આવ્યો છે ઘેર;
સેજ પાપ ધરે બહરે, પેલી વાત પ્રીછી તાહરે. ૨૯૦
બાલપણની વાત જ જોઈ, વસી દિલ માંદ આવી તેહ;
બોલી છૂં છૂં બાળક સાથ, આપ્યો કોલ મેં જમણે હાથ. ૨૯૧

અને પંક્તિ નથી. ૨૮૪ વર કે. પત્ની. વેવારિયામાં કે. સાહુકારોમાં. ૨૮૫ પુરણ કે. એવે. છે વીસ કે. ચોવીસ. કાસદ કે. લોણી. ૨૮૬ મામો કે. માવલો. ૨૮૭ નવ ફા. ન. સણગાર કે. શૃંગાર. ૨૮૮ સેજ ફા. સુખસેજ. મધ્યરાત્રે ફા. મધ્યરાત્રમાં. ૨૯૦ ધણે કે. ધણેક. ૨૯૧ દિવ માંદ ફા. દીવમાં. ૨૯૧ બેડી

તે કાલ માદરો જો જસ્યે, તો એ કાવા કાદી થસ્યે.
 ખેચી પાવ ને ઉભી રહી, જોતાંમાં કાંખી તે યઈ. ૨૫૫
 ચતુરો રાય ધણી તે તણો, સ્ત્રીચરિત્રનો પારખુ ધણો;
 વરત્યું આપ નારીનું મન, બોલ્યો નારિસું જુગતે જનઃ ૨૬૩
 જોતામાં કાંખાં કાં થયાં? પગ ખેચી કાં ઉભાં રલાં?
 સાચો બોલ બોલોજી આજ, તે વાતનો ધુનો છે માફ. ૨૬૪
 તે વાતે સાખી જુગદીશ, જો કાંઈ આજ ચઢાવું શીશ;
 તું જુહું બોલે મુજ સંગ, (તો) કુઠિટ ઘાજ્યો તાહરું અંગ. ૨૬૫

કુહા

સ્ત્રીઈ મન વિચારિયુઃ સિદ્ધિ સાચે હોય;
 મુરજ સાખી રાખિયે, જુહું ન પડે કાપ. ૨૬૬
 સાચૂ પૂછો તો સાંભળો, યઈ છે કાવુક વાત;
 નિશાળે હું બેસતી, વરસ થયાંતાં સાત. ૨૬૭
 મુઝને નિલ બણાવતો, વણિક તણો એક બાલ;
 તેસું પ્રીત ધણી મુને, જીવથી અધિકું વદાલ. ૨૬૮
 જે દહાડે ભણી બિતથ્યાં, જવા માંજું જવ ઘેર,
 તે દાડે તે બોલિયો, કહી અપટલી પેરઃ ૨૬૯
 મન મૂકી મુઝને મળો, પ્રેમ ધરો જો પ્રીત;
 આજ પછી મળસું કિદાં, સંસાર તણી એ રીત. ૩૦૦

હું કહી બોલી છે. ૨૬૨ માદરો કે મુરો તે યઈ કે યઈ રહી. ૨૬૩ ચતુરો રાય
 ધણી કે. ચતુર ધણો પુરખ સ્ત્રીચરિત્રનો પારખુ કે. સ્ત્રીચરિત્ર જણો તે. ૨૬૪ મં
 કે. કમ. તે-કે. તે તો ધુનો વમારો માપ ૨૬૫ વાને કહી વાતનો. ૨૬૭ કૃષ્ણ
 કે. વીપરીત. વરસ-કહી. થયાં છે વરસ વીદાં સાત. ૨૬૮ ધણી મુને કે. માદરો
 ધણી. જીવથી-કે. જીવ જેટલો વાદાલ. ૨૬૯ અપટલી કે. અપટલી. ૩૦૦ મુઝને
 મળો કે. મુજસ કહી. ૩૦૦ પછી કેમાં આ કહી વડુ છે:-

વીદાં વચન આપું બોલે, સદજ મહાત્મ સખ;
 પ્રથમ દુજ પાસે રડ પડે એવું પાત્રું મુખ.

ચોપાઈ

તાહરે વચન તો આપ્યું અમો, મીરમ! ધીરજ રાખો તમો;
વસીધ છે તો એક જ દેશ, હવડા છર્ધછ કુવારે વેશ. ૩૦૧
પરણા પતિને પાસે જત્યું, તાહર પહેલાં ઉસંકલ થત્યું.
પરણી તમો ગયા પરદેશ, ઘેર રહી હું જોમનવેશ. ૩૦૨
તે વારતા તો ગઈ વીસરી, ઘર મૂકી હું નથી નીસરી;
માહરે ભાગ્ય આભ્યા મહારાજાં તે દાદો હવડાં છે આજ. ૩૦૩
તે વાતની સુરતા ઘઈ, પગ ખેંચીને ઉભી રહી;
મે જાણ્યું માહરે કોલ(જ)જાય, (તો) સુકિત સર્વ અવરથા થાય. ૩૦૪
જો મનમા આવે (તો) સાખજ્યો, મન ગમે તો મારી નાખજ્યો;
એહમાં જૂઠું જે બચરે, પૂરવ જનમનૂ સુકિત હરે. ૩૦૫

કુહા

તાહ કહે: નારી સૂણો, વેગે શીઘ્ર તે થાઓ,
જિહા વચન આપ્યું હુઈ, તિહા આ વેલા જાઓ. ૩૦૬
આવો પવક જ એકમા, મનમા ન ધરસ્યો લાજ;
જાણું સગે નવિ રહૂ, સાચાનું છે કાજ. ૩૦૭
જિમ સાચુ બોલ્યા તમો, તિમ સાચો હું આપ,
તેહમા ખેદ કરૂ અમો, (તો) બ્રહ્મહત્યાદિક પાપ. ૩૦૮

ચોપાઈ

એહવૂ સણીને નારી વળી, પાછે પગલે પથે પળી;
મૂકમાં મોહોવ શેરી ને ગામ, આવી ચે, અહુટાને ઠામ. ૩૦૯

૩૦૧ તાહરે (તો) કે તિહા આપ્યું કે આપ્યું હુઈ કે હું ૩૦૩ હું નથી ફા-
નથી બાગ્ય ફા બાગ્યે દાદો ફા દાદાદો ૩૦૫-૧ પછી કે મા આ પકિત વધુ
■ -સાચી વાત ઈશરને ગમે, સાચે રોક સજનનો રામે ૩૦૫ પછી કે મા આ
પકિત વધુ ■ -ઈશર આજ એ સાચુ અમો, મન આજા દીગેજ તમો ૩૦૬ શીઘ્ર

નિશા અધારી માઝમ ધોર, ચાર મળ્યાં તે વેલાં ચોર;
 તેણે મનમાં કય્થો વિચાર: હુટવાને માંડી તે નાર.
 આવ્યું ધરાંણું દરિદ્ર જ ગયું, એકાં કામ આપરણું થયું;
 તાહરે તે બોલી કામિની: નિશા અધારી દીસે જામિની. ૩૧
 લાઈ! કામે માહરે જાઈ છૂ, લાગે વાર ખોટી યાજી છું;
 ધડી એક બેસો આ ઠાર, જિતારી આપું શણગાર. ૩૧
 જો જવા દો હવડાં તમે, પાછે પગલે આવું અમે;
 જો આવે તમને જો હેત, જવા દો શણગાર સમેત. ૩૧
 તુઝ આગલ કપરા ખાજી સમ, તો હૂ પાછી નાવૂ કેમ ?
 તાહરે તરકર બોલ્યો એક: કિમ મેહવ એ માલ વિશેક. ૩૧
 ખીજો કહે: જવા કિમ દેજ ? હું સરવ જિતારી લેજ,
 ત્રીજા કહે: અમે કિમ મૂકાઈ! આવ્યું હાય તે કિમ ચૂકાઈ! ૩૧
 ચોથો કહે. માહરું એ કામ, હુટી લેસ્વું આવું કામ.
 નારી કહે. રહો એક ધડી, શાને વાત કરો છો વડી ? ૩૧
 હવડાં આવૂ ન લાગે વાર, લેજો વજ સરવ શણગાર.
 ચોર ચારને આવી દમા, બોલ તે નારીને કલા: ૩૧
 હવડાં જઈ વહેલાં આવજો, આબૂપણ પાછાં લાવજો.

મૂકી દીધી ગઈ તે નાર, તસકર મનમાં કરે વિચાર: ૩૧
 એહવાં માનરી ભોળા હોય, આપવાને નવિ આવે દાય;
 તાઝ અડીને કુણુ જ પડે, તાવને કુણુ કહે જે ચડે. ૩૧

કે. સામદ ૩૦૮ થમદસાદિ કે સીદ-વાદીક. ૩૧૧ આપરણુ ફા. આપણું દિને
 કે. છે. ૩૧૧ ૫૪૧ કે માત્રુઆ પકિત વધુ છે -પારે લાગીને નારી કહે, તારે ચોર
 માંભલવા રહે ૩૧૨ જિતારી ફા પછે જિતારી. ૩૧૩ સમ ખાધિ આવે ફા જે આરુ
 તમને જો ૩૧૪ તો-કે તો આ વેળાં નવ આવુ કામ ૩૧૫ દૂ-કે શણગારી
 સરો તુમી લેયું ૩૧૭ આવુ ફા જઈ આવુ બોલ-કે એવા બોલ નારીયે કદા. જા
 એદવાં-કે એવી માનીની સાચી નેયે ૩૨૦ ક્રીઈ-કે કરો આપણા ફલનું કામ
 ૩૧૬ ૫૪૧ કે. મા આ પકિત વધુ છે -મરવાને તે કાણુ જ બધું, દોરો વાંત તે

- ખાતર પાડો આણે કામ, કરીઈ આપણુ એહવાં કામ.
તે વિદ્યા એહને છે સહેલ, કાડો એક વોહોરાના મહેલ. ૩૨૦
- ધન અમુલક હીરા જોડ, લીધો માલ હજારાં કોડ.
ધડી એક જોડાં ચહુટા માંદ, એમણ નારી આવે આંદ. ૩૨૧
- તે નારીની થઈ જે પેર, ગઈ (તે) વેલાં વણિકને ઘેર;
ઉધાડ ઉધાડ કહું બે આર, આવો બાહર લાગે છે વાર. ૩૨૨
- કુણુ આ વેલાં આવી તું, નહી બાર ઉધાડૂં હું;
તાદરું મુઝને કહેને નામ? મુઝ સાથે (આ) વેલાં સૂં કામ? ૩૨૩
- હું હરજી સાની દીકરી, પ્રેમ પરસોતમને વરી;
હું ખેટી છું વણિક જ તણી, તુઝ મલવાની ઇજા ધણી. ૩૨૪
- ઉધાડવા ઉઠો તે ધાઈ, બલે આવી તું માહરી બાઈ!
તું બહેન, તું મારી માત, કહો જે કહેવા આવ્યા વાત. ૩૨૫
- પૂછો તેહવું સાચું કહું, જેહવું મારા મનમાં લહું.
જીવતી બે જોડીને હાથ, બોલી તે વણિકની સાથ: ૩૨૬
- નાહનપણે બણતાં જે દિન, તેહ વાત વિચારો મન;
બરતાર જીઈ છે માહરી વાટ, હું આવી છું કોલ જ માટ. ૩૨૭
- શીઘ્ર ખેન! તમે પાછાં વળો, બરમારની સેવામાં બળો.
અમે સૂં આપૂ બાપડાં, હ્યો પસલી કેરાં કાપડાં. ૩૨૮

કાળુ જ આવે. ૩૨૧ ધન-કે કાડો માલ અમુલક કોડ. ૩૨૨ થઈ જે પેર કે શી ગત થઈ. ગઈ-કે. હતાવલી શેરીમા ગઈ ૩૨૨ પછી કે. માં આ પકિન વડુ છે:-મીત ટેકામાં કરી પેર, ગઈ પેના મીરમને ઘેર. ૩૨૪ વણિક જ તણી કા. વાંણીક તણી. તુઝ કા તુઝને. ૩૨૫ હો કે- હોડ કહો-કે. કાહો કમ આવ્યા તે કાહો વાત. ૩૨૬ તેહવું કે. છે તો ૩૨૭ વિચારો કા. વીચારોને વાટ કા. વાત. ૩૨૭ પછી કે. માં નીચેની દોઢ કરીઓ વધુ છે:-

પીયુ મલોતો પરગી પરદેશ, હું રતી'તી ઘેર યોજન વેશ.
આને આવો ઘેર માહરો પલ, ઈશરે રાખુ છે સત.
સાંભરી વાત બાલાપણુ તણી, તુઝ મલવાની ઇજા ધણી.

આપી પસલી વેલાવી તેહ, શીતલ ધર્મ પોતાની દેહ;
 નારી ચાલી આવી વાટ, બિહાં તસકર ગેહા છે ધાટ. ૩૩૦
 કહેા ભાઈ! હૂં આવી આજ, તમેા કરો તમારૂં કાજ.
 જાવા દો મુને લાગે વાર, જીતારી આપૂ શણગાર. ૩૩૧
 બોલ્યા ચોર તે નારી સાથ દ્રવ્ય અનર્થેવ આવ્યો હાથ;
 પ્રથમ શુકન તૂ અમને ચળી, અમારા મનની પોતી રૂથી. ૩૩૨
 મોની જડિતની કુતી હાથથી, આપી પસલીની આચલી.
 ગયા ચોર તે વાટે વહી, નારી આપ ઠેકાણે ગઈ. ૩૩૩
 વાટ ભુઈ બેઠો ભરથાર, આવી નાર ન લાગી વાર;
 જે ન મૂકે પોતાનો ભરમ, ધંધર રાખે તેહનો ધરમ. ૩૩૪
 જેટલી વાત તે વાટમાં ધર્મ, સ્વામી આગળ માંડીને કહી.
 સાચૂ માન્યૂ તેણે સહી, એ વાત તે પહાંથી રહી. ૩૩૫
 વિક્રમ બેઠો વાતો કરે, ભુહારી સર્વ હોમા ધરે;
 એ આરેમા રૂડું જોડ, અમ આગળ સાચૂ કહેા તેહ. ૩૩૬
 તમને ચતુર જાણૂ છું અમો, માદરો સંદેહ લાગેા તમેા.
 સહુ બિહા કરે કલોલ, શણા માહેથી ઉઠો સોલ. ૩૩૭
 ભુભુમા ચક્રને જણ્ય આર, એકાંત બેસીને કરો નિશાર
 રૂડી નાર કે રૂડો નાહ? એહ વાત મૂણાને લાહ. ૩૩૮
 રૂડા ચોર કે રૂડા મિત્ર? એ આરેમા કુણ પવિત્ર?
 સંદેહ લાગેા માહેરી દેહને, શિરપાવ આપૂ હૂં તેહને ૩૩૯
 જોહના મનસ્ફૂં જોહવૂ લહે, માદરે મુઠે સદુ વેહવૂ કહે.
 ઉઠી સોવ બિહા એકાંત, બાજવા ગય તણી તિહા જાંત. ૩૪૦

૩૨૮ સેવામાં કે જગત મદિ પસલી કરા કે રૂડા કરા ૩૨૯ નારી કે વનિતા.
 છે કે ભુવે ૩૩૦ લાગે ફા લાગે છે ૩૩૧ દ્રવ્ય કે ધન આવેા કે. આપું
 શુકન ફા. શુકન ૩૩૨ ઉચ્ચાન ફા એમાન ગયા-કે તાહાન એદમાન લેવાને
 રાહા પસલામ કરીને તસકર ગયા ૩૩૩ ભરમ ફા જમ ૩૩૪ સ્વામી કે કર
 ૩૩૬ કરે કે કરો સોવ ફા સોલ ૩૩૭ ભુભુમા-કે ભુવા બેસેા જણ્ય નાર
 ચાર નાહ ફા નાહો લાહ ફા લાહો ૩૩૮ જોહના-કે ચા આ પકિત નથી

ચાર ચારના કીધા થોક, બીજા જુઈ છે બહુ (તિહા) લોક
એકાલ જઈને માડી ચુક, જે મને જેહંવી ઉપજે ચુક. ૩૪૦

પ્રથમ ચાર પાસે આવિયા, તે તો વાત એહવી લાવિયા
ચારેમા ભલો છે કથ, બીજે કિમ જના દે પથ ? ૩૪૧

શ્રીયો (તો) ધણીએક દે આશ, કિમ જવા દે બીજા પાસ ?
રૂડો કથ જાણુ છૂ અમો, પછે જાણો તે વિચારો તમો ૩૪૨

બીજા ચાર જણુ હાજર ચમા, તેણે બોન રાજાને કલા
માહરે મન રૂડી કામિની, કિમ જાઈ નહિ તો જામિની ? ૩૪૩

બોલ્યુ તો બાલાપણુ તણ, પાળે એટનૂ અચર જ ધણુ,
બોલનાર સહુ કો હોય, પાળનાર લાખામા કોય ૩૪૪

માહરે મન તો એહ વિચાર, ચારેમા રૂડી છે નાર
ત્રીજા ચાર કહે બોલુ ધરમ, રૂડૂ પેલા પુરુષનૂ કરમ. ૩૪૫

જુઈ તે જીવતીના ચેન, દ્રષ્ટ આવી કિમ મૂકે એન,
તે તો ભયો અમારે મન, પછે તો જાણો રાજન ૩૪૬

ચાર જણુ આવ્યાતા તેહ, જેદને લીધા ઉપર નેહ
અમારે મન તો રૂઝ ચોર, નિશા અધારી હુતી ઘોર ૩૪૭

નહોતુ પાસે સદાય કોય, સજીમાર દગારા કરા હોય
સમ તો ગરજે ખાઈ ધણુ, ચોર કિમ માને તે તણા ? ૩૪૮

વોલાવીને પથે પળમા, ચારે જણુમા ચોર જ લના,
રૂડા ચારે મન માહરે, પછે વિચારો દિન તાહરે ૩૪૯

દુહા

મન વિક્રમ ચેતિયો, મનમાં કરે વિચાર
એ ચોર ચારે ખરા, હુમ છે ભડાર ૩૫૦

૩૪૦ બીજા-કે લોક છે જેવા બહુ લોક ૩૪૧ પાસે કે આવે કીમ કે નવ ૩૪૨
ધણીએકે ધણીયા. જાણો કે મન ૩૪૪ અચરજ ફા અવીગજ કે અદ્ય પાવ
નાર-કે પાને એવો જવરતો કાય. ૩૪૫ રૂડી છે કે રૂડી. ૩૪૬ દુહા-કે ચોરન
માખસ મુજી એદન પછે-કે રૂડો તો વાળીનો વન ૩૪૮ ચોર કે તસકર ૩૫૦
મન-કે વીક્રમસેન વીચારી] ચતુરચોવળા ચાર ૩૫૪ મુને કે મટો લોકો લોક

'એકાંત તેજા તેહને, ભાઈ! તમારું કામ;
 આપો કલથ આલણુ તણા, નહિતર માંકું કામ. ૩૫૧
 મુકરી ગઈ માનું નહિ, મુજને દદ વિભાસ:
 લક્ષ કેડ વીશે વસા, દ્રવ્ય તમારે પાસ. ૩૫૨
 તાહરે તસ્કર જોલિયા: શી જોલે એ આલ? ૩૫૩
 પડો મલે પારીખ તણે, જિતરે સિરની ગાળ.
 દુકારો દીધો વાતનો, કહો સુઝે તે અર્થ,
 માટે નામ ઘો અમ તણું, જે તમ પાસે ગર્થ. ૩૫૪
 એ કામ નહી રાળ તણાં, જૂઠાનાં એ કામ;
 જે આવે દ્રષ્ટ આગલે, લ્યો છો તેહનું નામ. ૩૫૫
 જણો તો મારો આરને, જણો તો હુટો વાસ;
 જણો તો જુયો ખણી, દ્રવ્ય નથી અમ પાસ. ૩૫૬
 અનેક પ્રકાર રાળ કરે, પુછી લીધો પાર,
 સામ, દામ અધિકો કરે, સાચા ન પડે ચાર. ૩૫૭
 રાળ કહે: ઘો સુધીઈ, ચારે ચડુટે ચાર,
 જીલ કઠાવો તાણુઈ, ખંચ ઈટાલી માર. ૩૫૮
 પૂછ્યે નાંખ્યા હાથમાં, તાહરે ખુટો કાલ;
 મહેતલ રજની આજની, પ્રીછરો પ્રાતુરકાલ. ૩૫૯
 કારામદ રાખ્યા તેહને, તસ્કર જે મહાવીર;
 નિશચરયા એવા મયો, તે રાળ રજુધીર. ૩૬૦

ચોપાઈ

જોતેઃ જોતો રાળ જામ, જળેણીમાં સ્યું જોલામ?

જાની વાત કરે સદુ, નગર વાપકા જોલે બદુ. ૩૬૧

૩૫૫ રાળ તણાં કે રાવલાં ૩૫૬ નથી અમ કે નટીએમ ૩૫૭ અધિકો કરે કે
 કાલી કરા. સાચા-કે. ખજુ ચાર થયા નહી ચાર. ૩૫૮ તાહરે કે. તો એટોનો
 પ્રીછો કે. પ્રી. ૩૬૦ તેહને કે. રાયે પિર. વસા-કે. પડ કરી મન પાર. જોવા
 મયો કે. નીખો. તે-કે. તે વશદ્ય નીકમવીર. ૩૬૧ જળેણીમાં-કે. બદુખુખ લો

કલશની વાર્તા ૧૨ મી; પુતળી બાલા

એક કહે: તરકર ઝાનિયા; બીજો કહે: દ્રષ્ટે ધાલિયા;
ત્રીજો કહે ચતુર એ રાખ, એ આગળ કુણુ નાસી જાય ? ૩૬૨
ચોથો કહે: બણાવી વાત, આણી આટીઈ ઝાલ્યા હાય;
તાહરે બીજો મરજૂં મુખ, વાત સાભળી લાગે દુ ખ. ૩૬૩
ઝાલ્યો તે જાણૂ છૂ આજ, ઝાહા ચર્ષ સૂ કહે છે કાજ ?
માથેથી બિતારી ગાળ, પચાવવા ખાહાણુનો માલ. ૪૬૪
ગરીબને સુધીઈ ધાલસ્યે, ખાહાણુને થોડૂક આલસ્યે;
માલ પચાવાનૂ એ કામ, રાજા લે તસકરનૂ નામ. ૩૬૫
જીભા લાખી છે માહરી, પ્રગટ છે પ્રમત માહરી ?
વાતો મોટાની કુણુ કરે, વણુ વાકે તે શાને મરે ? ૩૬૬
માહોમાહે એમ બોલે લોક, તિમ તિમ રાજ પામે શોક.

પ્રાતુસ્કાલે થયા દિન બાર, તેજા સભામાં તરકર ચાર ૩૬૭
વણુ વાકે તે શાને મરે ? કલશ આર તે હાજર કરો.
તરકર કહે અમસૂસ્યો મેલ ? એ તલે તો નથી કાઈતેલ. ૩૬૮
લોટે લીહપટો લે બાત, લાખવરા બોલું છૂ ખાત્ય;
અમ ખાસે તો દ્રવ્યજ નથી, (તો) જોટીવાત સૂકહીઈ કથી. ૩૬૯
ખાધું ગામ જાણુ છે તુને, સાચો થવા મારે છે મુને;
એટલે આળ્યો પેલો જાહ રાજા શીદ કરો છો કમ ? ૩૭૦
શીદ હત્યા કરો (છો) એ તણી ? હું તો લક્ષ્મી પામ્યો ધણી;
જાવા ઘો તુમે એ વાત, શીદ મારો ફોગટ મુજ માટ ? ૩૭૧

સૂ બોલાયે નગરવાયકા-કે સજન દુરજન બોલે બહુ ૩૬૩ બણાવી કે બનાવી.
૩૬૬ પ્રગટ-કે મુજને પરગત છે તાહરી વણુવાકે કે વણુપટ ૩૬૭ માહો માહે
કે લખો જાહે. ૩૬૮ તે શાને કે શા માટે ૩૬૯ બાલ કે ગાઠ ખાલ કે
શ્યા ૩૬૯ પછી કે મા આ કડી વધુ છે -

કલશ ધર પોતાને ધરો, કલક ઉતરવા હત્યા કરો,

એ પરદુખમજાણના કામ, યાસે નવ ખડો માહે નામ

૩૭૧-૧ પછી કે મા આ કડી વધુ છે -

મળા સહુ કે દેખતાં, આખા બ્રાહ્મણ(ને) હાથ,	
પ્રણામ કરી પાગે નમ્યો, સ્તુતિ કીધી તે સાથઃ	૩૯૯
હું અપરાધી અતિ ધણો, હું બ્રાહ્મણનો રાંકઃ	
સેઈ પોચાડું મંદિરે, હામા કરો મુઝ વાંક.	૩૯૩
એમ કહી રાજા નમ્યો, પગે નમાવી શીશઃ	
બ્રાહ્મણ હરખે ઉલટ્યો, કીધી બહુ આશીષ.	૩૯૪
કોઈ કલ્યાણ તાહરું ચાલ્યો, નિત કરજ્યો એહુંવાં કામઃ	
શકવારતા ધણુ ચાલજ્યો, ચાલ્યો ભુતમાં નામ.	૩૯૫
કલશ આર લેઈ ગયો, બ્રાહ્મણ પોતે ધેરઃ	
રામ પ્રજા પાગે ધણુ, નિત નિત એહુંવી પેર.	૩૯૬
બોલ્યો તો તે પાણિયુ, વચન પોતાનું સાર,	
તરકરને તે આપિમાં, કાણું ન લાગી વાર.	૩૯૭

ચોપાઈ

કહે પુતળીઃ સાંભળ રામ ! પરદુઃખભંજન તે કહેવાયઃ	
તેહનું જે મૂળે ચરિત્ર, સઘ મન ચાઈ પવિત્ર.	૩૯૮
નિરધન પામે તે ધરસૂત્ર, માનની તો મનમાન્યો પુત્રઃ	
શાગી જનનો શાગ વામસ્થે, વિહારથી વિદ્યા પામસ્થે.	૩૯૯
એહવૂ સાંભળી કરસ્થે દાન, તે નરને ઈશ્વરનું માન,	
લક્ષ ધણું તે યાનીક થસ્થે, યાતિક ધંચ જનમનાં જસ્થે.	૪૦૦

મીઠા કલશમા વેદપુરણે વાસ ૩૯૨ સહુકો ફેર સહુ પાગે ફેર પગે ૩૯૫ ધણુ
ચાલજ્યો કે ચાલો ધણી ચાલ્યો-કે ભુતમાં નામ ૩૯૬ બ્રાહ્મણ કે
પીમ ૩૯૮ સઘ-કે મનસા સાથે થાયે પવિત્ર ૩૯૯ કે મા આ કીની બીજ
પક્ષિ "રાગી-૦" પહેલી છે અને "નિરધન-૦" કે ને બદલે આ પક્ષિ છે-ધરસૂત્ર
પુત્ર મનવાહીત મલે, પાપ ધંચ જનમનાં બલે ૩૯૯ ધણી કે મા આ પક્ષિ વધુ છે

જેહને મન જે ઇગા હસે, મન મનોરમ કારણ થસે

૪૦૦ તે નરને-કે આ લેકે પર લોક માન ૪૦૧-૨ ને બદલે કે મા -

કલશની વાર્તા ૧૧ મી; પુતળી બાલા

- એહવી હોઈ જોહની દેહ, એ સિંહાસન બેસે તેહ;
એહવા વિણ નાવ ધાલો હામ, વિક્રમજિત દાતાનું કામ. ૪૦૧
- બીજાને તે દોષ જ થસ્યે, તેહના મનોરથ નિરમુખ જસ્યે.
કનક પુતલીઈ કચ્ચાં વખાણુ, તેહવાં પંડિતે લખ્યાં પુરાણુ. ૪૦૨
- સંસ્કૃતમાં કાલીદાસે કહ્યું, બુધિ સાર સામલે લહ્યું;
પ્રાકૃત વિદ્યા એહને ગમી, પ્રમંથ બાંધેા પડિતને નમી. ૪૦૩
- શ્રી ગોડ માલવી સામક વેદ, કવિ કાવ્ય ન દેસ્યો ખેદ;
વીરશ્વરસુત સામલ નામ, શ્રી નગરે રહેવાનો હામ. ૪૦૪
- રાજપર મધ્યે છે વાસ, સેવક સાધનો સામલદાસ;
કવિ સહુને કહું કર જોશ, કાવ્ય મ દેજો મુઝને ખોશ. ૪૦૫

હુહા

- એમ કહીને પુતલી, આપે ગર્હ આકાશ;
અગ્યારમી કથા પુરણુ ચર્ચ, કહે કવિ સામલદાસ. ૪૦૬
- એહ કનકા પુતલી, કહી કથા સુવિશાળ,
હવે સિદ્ધિકા બોલસ્યે, આગલ વાત રસાલ. ૪૦૭

છતિ કલશની વાર્તા સંપૂર્ણ

આપે વસ આશુભલ આહાર, બરે ઈશ્વર તેહના ભડાર
રાત્રુ હસે તો ધાસે મીત્ર, રામાયણુ રસ તે છે પવિત્ર
એવો જોહેકો દાતા થસે, તે એ આસન પર બેસસે

૪૦૧ હોઈ કે દાતા વિણ કૃદ વીનહ. એહવાનું-કે મા આ પંક્તિ નથી.
૪૦૨ આ કહી કે. મા નથી. ૪૦૩ બુધિ-મનાન સહુકાને થયુ એહને કે શુણ
મન પડિતને. ૪૦૩ પછી કે. મા આ કહી વધુ છે -

ભાટ આદક કીન્ને કોડ, કહું છું કાવ્ય ન દેસો ખોડ.
સાદી વાણુ, ગુજરાતી બોલ, પ્રાકૃત વિદ્યા કીધો તોલ

૪૦૪ કે માં આ કહી આમ છે -

શ્રીગોડ માલવી વીમ સુખ, વીરશ્વરસુત નામ,
શ્રીય નગર રહેવા તણો, વેગનપુરે શુણુ ગામ

૪૦૫ કે માં આ કહી નથી. ૪૦૬ એમ કે વાત અગ્યાર મીકે એદ

સહુકો આપ રુદ્ધામાં ધરે, તમ આગળ કોઈ સૂં કરે;
 સાચા તમે, જૂઠા છે સર્વ, બરી પેટ મામ્મો હું દબ્ય.
 કહ્યું અમારું તે કીજીઈ, તસ્કરને મૂકી દીજીઈ.
 રાજજીને સુઝ ન પડે, બોલે લોક તે અચિરજ અડે.
 બરી સજામાં પાણી મધું, કામ બાબતનું નવિ ધધું;
 તસ્કર મારું તો નાવે માલ, ન જિતરી માથેથી ગાળ.

૩૭૩

૩૭૪

તસ્કરને તેડ્યા એકાંત, મન તણું મૂકીને જાંત.
 ચ્યાર તે, ને પોતે એક પાંચ, સત્ય વચન દેઈ બોલે સાંચ.
 જે તમે કહો તે કીજીઈ, કલશ ચ્યાર અમને દીજીઈ.
 તાહરે તે તસ્કર બોલિયા, મન તણા પરદા બોલિયા.
 સાક્ષાત કલશ લીધા અમે, સૂ જોર કરો છોજી તમે ?
 ધણું કરો તો મારો આજ, તેથી તો કાંઈ ન સરે કાજ.
 એકાંત પૂછો તો સાચા ધારૂં, સજામાં પૂછો (તો) મુકરી નવૂં.
 અમને ચ્યારને બેસે ગાળ, હાથ નાવે કોડી માલ.
 કલસ જીહાં ડાટા નિહાં રહે, રહીશત સહુ અન્યાયી કહે;
 બાર હાંડા આજ પૂરા થસ્યે, વચન કરું તે મિથ્યા જસ્યે.
 જો કરસ્યો મુઝ સાથે પ્રીત, તો તે રાજા રહેસ્યે રીત;
 તમ સાનિધે હું સાચો યાજી, સજામાં સમ કરોડે ખાજી.
 કલશ આપીઈ તો કોપોરાય ! મારી નેખાવો પલક જ મહિ;
 અમે મનસૂ થડીઈ છે ઘાટ, બે વાનાં બોઈઈ સ્થા માટ ?

૩૭૫

૩૭૬

૩૭૭

૩૭૮

૩૭૯

૩૮૦

૩૮૧

સમજ રાધે તમારા કાક, કલશ ચારના પામ્યા આડ;
 તમને ફડા નહી કીજીયે, નીમેપ દલ્લા નહી દીજીયે

૩૭૧-૨ નવાબ-કે નવા લો એ ચારને લાટ ૩૭૨ ધરે કે લદે તમ-મે
 રાજને મોહોડે તે ફળ કદે ૩૭૩ દ્યુબ-કે. માં આ પકિત નથી ૩૭૪ સજામાં
 ફા સજા. જિતરી કે ઉતરે ૩૭૫ મન તણુ છે. મન તણી ૩૭૬ અમને કે
 મુગને. ૩૭૮ કોડી કે તાડાવેલ ૩૮૦ કોપો ફા. કોપે નખાવો ફા નાંખે. અમે-

કદાંચ જીવતા મૂકેા તમો, (તો) સ્યે રોજગારે જીવું અમો ?
ચારે ચકલે ચકિયૂં નામ, ચોર કહેવાણા બાધે ગામ. ૩૮૨
માટે આપ વિચારો મન, નથી આપતા (તે) માટે ધન;
એમ કહી ચોર જવ રહે, રાજજી તે આગળ કહે. ૩૮૩

કુહા

મહિપત્ય કહે: બલે કહ્યું, સરું તમારું કામ;
ત્રાંબાને પત્રે લખી, આપૂ વીસ જ ગામ. ૩૮૪
વડા વજીર થાપૂં અમો, કાંઈ ન રાખૂં ખાર;
પુત્ર ચકી વહાલા ધણું, ભરી સભા મુઝાર. ૩૮૫
તે વાતે મુરજ સાખિયો, પરીયા સાતનો કાલ;
ગલત કાઢ અંગે ગળે, જેહ ન પાલે કાલ. ૩૮૬
હરમીયાન હરસિધ્ધજી, મહાકાળેશ્વર હોય;
માનીતા મન માહરે, ગંજી ન સકે કાલ. ૩૮૭
મન માન્યું તરકર તણું, રીઝી આપે વ્યાર;
કલસ આણીને આપિયા, કાણું ન લાગી વાર. ૩૮૮
તિહાં દેજે સહુ મેદની, નરનારી સહુ કાલ;
મતક સભામાં આપિયા, કલસ વ્યાર સહુ જોય. ૩૮૯
તે મધ્યે ગણીને ભરે, મણિ ટંકા હંતુ કાલ;
મહાલક્ષ્મી આપે તિહાં, જોતાં પોચે હોલ. ૩૯૦
સમરિધ્ધ લક્ષ્મીજી તણી, કલસ મધ્યે છે પાસ;
અગણિત દ્રવ્ય તિહાં આણિયો, મહીપતિ કેરે પાસ. ૩૯૧

કે. મન અમારા ધમીયા માટ. ૩૮૩ નથી આપતા કે. નવ આપુ ૩૮૨ પછી કે
માં આ પંક્તિ વડું છે. -નવ ધીરે, નવ વાસે રહે, ચોર અનારી મુરે કેદે. એમ કહી-
એ અમો જોમું અમારાં સીસ, જે ખાસે તે દેસે આખીસ. ૩૮૪ મહીપત્ય કે.
જુપેત. ત્રાંબાને પત્રે ફા તાંબા પત્રે ૩૮૫ ખાર ફા. વાર. ધણું કે. ગણુ. ૩૮૬
નેહ-કે. જે બીજે ખોચે જોલ. ૩૮૭ હરમીયાન કે. બીચમાં. ૩૮૮ મતલબ-કે.
આપી ક(લ)સ સભા નીરે, જમત કબૂ તાંબાં જોયે. ૩૮૯ સમરિધ્ધ-કે. શ્રી લખ.

કાવડીયાની વાર્તા ૧૨ મી, પુતળી ત્રિહિકા

હુહા

કમલજ તનયા વર્ણુવ, મારું ઉત્તમ સુધ્ય,
 વાસ કરે રસના વિષે, (તે) બોલ અક્ષર શુદ્ધ. ૧
 વર્ણુનુ વિક્રમનેનને, (તે) જુધિ પ્રકૃતિલત યાપ,
 ધર્મજુધિ ધણું ઉપજે, (તે) પાપ સમુલ જાપ. ૨
 એક અક્ષર એક પદ તણે, હેતે ધરસ્યે કાન,
 પુણ્ય આદ્રાચણુ પ્રતનુ, અક્ષર અક્ષર ગોદાન. ૩
 સિદ્ધાસન મધવા તણુ, લાંબો બોજ મહારાજ,
 મંગોદક જલ શુભ કરી, બરી સભા તે માહે ૪
 મોઢા પડિત પરતાપથી, લીધુ મુહુરત રાજન,
 જગન ધવલ મગલ, કર્યા નમ્ર બાધુ બોજન. ૫

૧ સુધ્ય ક્રા જુધિ શુદ્ધ ક્રા સુધ્ય, ક્રિ સુધ્ય ૧ પછી કે નો વધારો.

ક્રીષ્ણ ક્રીપાવ ક્રીષ્ણાનીધી, દસ અવતારીક દેહે,
 નીરજણુ નીરજણુ નીધી, ક્રીપા કરોજ તેહે
 હુહાલો, હુખભળણો, ગળવન, ગુણ રૂપ,
 લખ લાભે લાચક લહો, પ્રમ સ્વરૂપી જુપ
 પારવતીપવ પરજુણુ, દેવ તરો આદી દેવ,
 ત્રીજુણુ આદ ત્રીદસ ત્રીયે, સદુ કરે નીત સેવ
 સાચી દેવ સતજણુ પુરે પુરવ પીઠર પરમાણુ,
 સમરૂ માત સાચી લહી વારુ દેને વાણુ

૨ ક્રા મનુલીત જુધિવ-કે રાજો માહારી લાજ ધર્મજુધિવ-કે મહમતી છે માહરી,
 ઈન્દુ મોટા કાજ ૩ આ ક્રી કે આ નથી ૪ સિદ્ધાસન મધવા તણુ ક્રા માદેવી
 તણુ, કે સૂચ ઈદ્રનુ મોદક જલ-કે નરખતે નેહ ઉપજો, નેહ રાજ રીધ્ય રૂપ
 ૫ થી ૭ કે આ નથી, માત આ બે લીધી તે બદલ છે -

તમ સોબા નમ્રમા, લેખ કરાવી લાખ,
 આકાર નેતે ઈન્દ્રની સોબા દેવલ સાખ

ઘેર ઘેર માદલ વાજ્યાં, રંગ્યા મહેલ અવાસ;	
ઝળઝળ ધર ચણુગારિયાં, કરી શોભા ચિહ્ન પાસ.	૬
દુધે ઉમર ધોવરાવિયા, મોતી પૂચ્યા ચોદ;	
કુંકુમ છટા દેવરાવિયા, અભુઆલ્યા મેડી ગોખ.	૭
રાજકુલી છત્રીશશૂ, મેલ્યા રાણા રાય;	
આસા માગી ઇંદ્રની, ધરવા માંઝો પાય.	૮
હાંદાં રહે રે વેગલો, ભોજ ન ધર તું ચરણ;	
બોલી સિંહિકા પુતલી: સૂણો રાયણ! કરણ.	૯
દાતા વિક્રમ રાય સમ, પ્રાક્રમ કરસ્યે પુન્ય;	
તે બેસે એ આસને, અવર નવિ બેસે અન્ય.	૧૦
ભોજ કહે: સિંહિકા સૂણો, કહોને વિક્રમચરિત;	
કામલ મન થાય માહાત્મ, પુરજન થાય પવિત.	૧૧
કહિ પર એ સાંભળૂં, કહિ પર દેજ દાન,	
કાણે વાત એ સાંભલી, જે આબ્યું દિવ્ય વિમાન.	૧૨
એક સમે ગોવાંસિયા, ચોપાં ચારે રાન્ય;	
સિંહિકા વાપકે ઉચરે, ભોજ સૂણે છે કાન્ય:-	૧૩

ચોપાઈ

એક સમે તિહાં વૃદ્ધ જ ગાય, નિમ્મ હાંકે તિમ વાંકી જાઈ,	
ચઢી ગોવાળ કાકીલને રીસ, મારી જેણિકા તેહને શીય.	૧૪

૬ રમ્યા દિ. ચિત્રા. ૮ રાજકુલી-કે. મા આ પાંડિ નથી. આજ્ઞા-કે. એ પ્રકારે આસન પર પડે ભોજ નૃપે પાયે. ૯ ક્રમ. સિંહિકા કે. દિ. સીંહિકા. ૧૦ અવર દિ. ચાર. ૯-૧૦ને બદલે કે. માં આ ત્રણ લીટી છે:-

સોડી સિંહિકા તે સમે, નાના ના કહી તે નાયે,

રમે કામ એતું કરે. પ્રીતમ ધરણ પાયે;

એ છે આસન ઇંદ્રનું બેસે વીક્રમ રાયે.

૧૧ થી ૧૨ એ એકાવન કાકીલા કે. માં નથી; દિ. અને ક્રમ. માં છે. ૧૧ સિંહિકા. દિ સીંહિકા. ૧૩ રાન્ય દિ રાન્ય. ૧૪ તિહાં દિ. તે. ગોવાળ કાકીલને

નહિ જ્ઞાન, નહિ વિદ્યામત, સગર્ભાં ધેનુ તે પામી મૃત;
 ઉભો રજો છે તિહાં ગોવાળ, તિહાં આબ્યો બ્રહ્મણુનો બાળ.
 હત્યા દુષ્ટ ધેનુ મારી છે તે, તે (તો) દષ્ટે દીકું જો મેં;
 નગર મધ્યે અમો કહેસું જઈ, એહંની ગત્ય તે તાહંની યઈ. ૧૬
 સૂણુતે કાપ્યો તેહ અબળુ, લીધા બ્રાહ્મણુ કેરા પ્રાણ.
 ન લહી તેહંની કાણે પેર, આબ્યો દુષ્ટ પોતાને ધેર. ૧૭
 ગઈ રાત્ર અરધી જાહરે, ઉદર ધેનુ બોલી તાહરે.
 તેણે મનમાં કયો વિચાર, ધરમાં ધરણી પોતી નારિ. ૧૮
 નથી મહારા ધરમાં ગાય, ગેબી સખ્દ તે કહાંથી થાય ?
 દિવો લઈ પેડી ધર માંહે, ગઈ પાપી પોત્યો છે જાંહ. ૧૯
 મુખમાં કિટકે કાડે કાડ, ઉદર ધેનુવણ બોલે જોડિ;
 દુર્ગંધ તેહનો એ ગંધાય, પાસે ઉભાં નવ્ય રહેવાય. ૨૦
 નારી તે દેખીને વલી, હત્યા બેડી તે તો કલી.
 કાપું પાપ પાપીઈ પૂર, વીતી રાત્ર ઉગ્યો શિર ચૂર. ૨૧
 અરે પાપી ! કરમ ચડાલ, સ્ત્રીઈ શિખ દિધી ગોવાળ;
 દુષ્ટ કરમ એ તે સૂં કરમું ? તાહરું ઉદર કિટકે ભર્યું. ૨૨
 હત્યા શિર બેસારી કમાંહ, નિશાઈ બોલી પેર જ માંહે;
 માટે જઈ પડો ગંગાતીર, પાડો પિંડ ને ખુદો સરીર. ૨૩
 બહ્ય પડો તાહરી દેહને, ઈમ કલે જ્ઞાન આબ્યું તેહને.
 ધર મૂકિ ગયો તે ગંગ, કિધો કરવતિયાનો સંગ. ૨૪
 બાઈ ! કરવત મૂકો મુને, જો માગે તિ આપું મુને;
 હત્યા ! સૂં ઈચ્છે છે આજ ? તે કહેતાં નવિ આણીશ જાજ. ૨૫

ફા. ગોવાળને કાપ તે રીસ. ૧૫ જ્ઞાન ફા. જ્ઞાન. તે હિ. છે. રજો છે હિ. કરે
 છે બ્રાહ્મણુનો ફા. બ્રાહ્મણુનો. ૧૬ ધેનુ ફા. ધેનુ ધેન. ૧૬ ગેબી ફા. ગવા. ૨૦ વાહ
 દિ વાહ દુર્ગંધ ફા. દુર્ગંધ તેહનો ગંધ ગંધાય ૨૩ પાડે હિ. પાડ. ખુદો હિ. ખોદ.
 ઈમ કલે હિ. તારે. તેહને ફા. તાહરે. ૨૫ હલ્યા હિ. કામ. નવિ આણીશ હિ. નાણીશ

ગોહત્યા, બ્રહ્મહત્યા બેહ, તારવા પાડું છૂં દેહ;
હત્યા! કામ તાહરું નહિ યાઈ, મૂકિય હત્યા ગંગા માંહ. ૨૬
હાકી કાહાદો, દીધો ડાર, નાહવા નવિ પામ્યો તે ઠાર.
વિચાર કર્યો પાપીઈ મન, નિશા પડી ગયો એક વન. ૨૭
લાવિ કાષ્ટ ચિતા તિહાં કરી, ઝંપાવા શુધિ માંહે ધરી.
જેહુવે પડે તે અગ્નિ માંહિ, ચવન ઋષિ બેઠા છે તાંહ. ૨૮
મુઝ દેખતાં બળે તું આજ, કહે તાહારા મનનું કાજ.
બે હત્યા માહરે સિર ચડી, માટે દેહ બાલું આ ધડી. ૨૯

દુહા

ચવન ઋષિ કહે ચિતા હશે, વાયક સાંભળ કરણ;
હવડાં હત્યા છે બેહું તુને, બળતાં યાશે ત્રણ. ૩૦
લાખવરાં અગ્નિ ભખ્યો, (તો) બ્રહ્મહત્યા નવિ ભય.
પાપ લાગે ગૌતમ તણે, (તો) કાળ કદાચિત યાય. ૩૦
મહારાજ! હું જાણું નહિ, ગૌતમજીનું નામ;
હું પાપી કિમ જઈ સદ્, મારા ઋષિને હામ. ૩૧
જા પાપી! તું પાપરો, દમણગંગા વાટ;
શ્રી ગંગાના તીરે પર, રામકુંડનો ધાટ. ૩૨
સુરપાંજી સાનિધ્ય છે, સીતાવાડી જાંહ,
નિત્ય કરવા સંધ્યા સમે, ગૌતમ આવે તાંહ. ૩૪
ઉત્તમ ઉપાય બતાવશે, જઈને લાગે પામ્ય;
બાકી એ હત્યા ચકી, નથી રહ્યાની જગ્ય. ૩૫

ચોપાઈ

મહારાજાં ઋષિ કરે પરકામ, દેખાડો ગૌતમનો હામ;
માત, તાત ને બ્રાત જ તમે, શરણ તાહરે આબ્યા છું અમી. ૩૬

કોઈ ૨૭ ડાર હિ. માર. નાહવા-હિ નાહોણુ નવ્ય પામ્યો તે ઠાર ૨૮ પડી હિ. પડે.
લાવી-હિ કોડાર કાષ્ટ ચિતા મત્ય ધરી. ચવન ક્રા ચિમન ૨૯ તું હિ માં. ૩૦
ચવન ક્રા. અમન કમી. ચિતા હરો હિ. ચિતમાં ધરે. બેહ છે ક્રા. છે બે તુને.
૩૩ શ્રી ગંગાના હિ શ્રી નરબદાની સાનિધ્ય ક્રા સનીધ. ૩૫ જઈને હિ. તે

ગણી દીનતા બાળી મુખ, પ્રસન યવા પોતે તિહાં ઋષિ;
 તે પાપીને ઝાંચો જાહે, આખ્યા રુદ્રદેહા છે જાંદ.
 નાલો નરમદા યર્ષ પ્રસન, ગૌતમનું કીધું દરચન.
 ચવન ઋષિઈ જોડા હાય, જોડવા ગૌતમ ઋષિને સાય: ૩૮
 મહારાજ! સ્તુતિ મનમાં આણુજ્યો, મુજથી અધિક એહને જાણુજ્યો;
 ગોદત્યા, અજહત્યા, ઔહ, માયે લેઈ જોડો છે મૂહ. ૩૯
 માટે આજ્યો છું તુમ ચરણ, મહારાજ અરજી સાંભળજ્યો! કરણ;
 હત્યા ઉતરે, દેહ નિર્મલ થાય, મહારાજ! કરો તેહ ઉપાય; ૪૦
 તુમ વિણુ રાખી ન સહે કામ, તે વેહોરો માહરે શિર હોમ. ૪૧

દુહા

કહે ગૌતમ: ઋષિ! ચણો, પાપી થાય પવિત્ર,
 નરખદા સાંનિધે સાંભળે, વારુ વિક્રમચરિત્ર. ૪૨
 કિહાં પુરાણ? કાણુ યંમમાં? કિહાં જુગમાં? કુણુ મામ?
 ફરી વિધ તે સાંભળે? તે રહે કુણુ ગામ?

ઓપાઈ

કલિજુગમાં એ વિક્રમ યયો, મનુષ્ય, દેવ ને ઋષિએ લણો;
 પુત્ર આઘ તે ઈંદ્ર જ તણો, રૂંદ પુરાણમાં મહિમા ધણો. ૪૪
 દાના નહિ કેા રાજા પખે, રાજ્ય કરે જિજ્ઞેષણી વિયે;
 તેહના પ્રુદયની પદવી ધણી, કહું કથા સાંભળવા તણી. ૪૫
 આજણુને તેડૂ કિચઈ; ચરણામૃત તેહનું લીચઈ;
 અહંકાર (આપ) મનથી છાંડિઈ; રાય આસન વળતું માંડિઈ: ૪૬

જઈ. ૩૭ તિહાં હિ. તે. ૩૮ લઈ ફા. યજ્ઞને. ચવન ફા. ચમન. ગૌતમ ઋષિને હિ
 ગૌતમજીને. ૩૯ આણુજ્યો હિ. આણુજ્યો. જાણુજ્યો હિ. જાણુજ્યો. ૪૦ આજ્યો
 ફા. આજ્યો. સાંભળજ્યો. હિ સાંભળજ્યો. ૪૨ સનિધે ફા. સનિધ. ૪૩ મામ ઠિ
 નામ તે રહે મુજુ ગામ હિ તે રહેનો કુણુ ગામ ૪૫ પદવી હિ. પદમી હતું હિ
 નિધ્ય હતું. ૪૬ રમ્ય હિ. રામ. ૪૮ સાંભળીઈ હિ સાંભળવા સમારે હિ. સમારે.

સુકડ, કેસર, અક્ષત, કુંકુમ ધણાં, પૂજન પંકિત પોથી તણાં;
કાટી પુષ્પ પ્રેમલના હાર, શોભા કરીઈ ઉત્તમ સાર. ૪૭
પોતાની શુધ કાયા કરી, સાંભળીઈ સલાવે ભરી;
કયા બત્રીસ સાંભળીઈ કાન, પછે પોચે તે કીજે દાન. ૪૮
દાન લક્ષ ગણું તે ચાપ, બ્રહ્માહત્યાદિક પાતિક બાપ. ૪૯

કહા

ગૌતમજી જે કહ્યું, તે તો કરે ગોવાલ,
બત્રીસ કયા પૂરણ થઈ, ગઈ હત્યાદિક ગાલ. ૫૦
કરણા ગૌતમજી તણી, નરબદાનો પરતાપ,
મહિમા સૂણ્યો વિક્રમ તણો, થઈ ગયો નિઃપાપ. ૫૧
કરે સ્નાન નરબદા તણૂ, નિત્ય પૂજે જઈ ઈશ;
એક ચરિત્ર તિહાં સાંભળ્યું, પૂરા દિન આલીસ. ૫૨

ચોપાઈ

પછે ઋષિની આરા લીધ, પોતે પંથ ક્યાં છે સિધ;
આબો તે પોતાને ઘેર, સ્ત્રી આગળ કહિ માંડી પેર. ૫૩
તેહનું દરિદ્ર થયું છે તાબ્ય, પામ્યો છે નગરનું રાજ્ય;
પ્રભાસપાટણ તેહનું ગામ, ગોપાલસંઘ (તે) રામનું નામ. ૫૪
રાજ્ય અધિકાર કરે સુખ ધણો, પછે પજો દેહ તેહ જ તણો;
શિવના જન આબ્યા તે પાસ, લેઈ પોહોચાઓ ગિરિ કૈલાસ. ૫૫
ઊતરી હલા ભાગી ભૂખ, ભોગવ્યું પછે સ્વર્ગનું સુખ;
પછે અવતર્યો માનવ રૂપ, ધારાનગર તણો તે ભૂપ. ૫૬
તેહને પેટ બેઠું સંતાન, એક મુજ, બીજો (ચાર્દલ) રાજન;
ભોજ સરિખો પુત્ર જ આપ, વિક્રમચરિત્ર સાંભલે પ્રતાપ. ૫૭
તેહના પુત્ર પ્રગટયા છે તમો, સાંભળો છો તો કહું છું અમો; ૫૮

૫૪ તે રામનું છે. છે રાજ ૫૫ તેહજ તણો છે. તે તણો. ૫૬ ધારા નગર તણો.
તે ભૂપ છે. રાજ એ ધારાનો ભૂપ. ૫૭ બીજો ચાર્દલ રાજન છે. બીજો રાજન.

હુંહા

બોજ કહે: સિદ્ધિકા સણો, પૂછું વાત એકાંસ;
કલિ જુગમાં ગૌતમ કહ્યા, એટલી મુઝને જાંલ.
ગૌતમ ત્રપિ આરોગ્ય છે, રહે છે પૃથવીપીઠ;
ચવન તણી કીપા થકી, તે રાજાઈ દીઠ.
પ્રાત સમે ગિરિનાર પર, ધરે ગૌતમ નિત ધ્યાન,
સંધ્યાઈ સુરભેદમાં, પાવાદડમાં ધ્યાન.

૫૯

૬૦

૬૧

ચોપાઈ

નિલ કહે છે ત્રણે કાલ, સાંભળ રાજા આણી વહાલ.

મન તણો સદેહ ભાગિયો, બોજ રાજા પાએ ભાગિયો.

વિક્રમનાં પ્રાકમ હોઈ જેદ, અમ આગલ કહો માંડિ તેદ.

કોણુ દુખીયાનાં ભાગ્યાં દુઃખ ? કિમ પ્રભ પમાડી સુખ ?

જેહવાં દાનપુ-ય તે આચર્યાં ? પરદુખલંબન જેહનાં કર્યાં ?

શક વાર્તા આલી છે ઘણી, કયા કહો મુઝને તેહ તણી.

જે કથાથી પાવન થાજી, ઘરમાં બેઠો ગંગા નાહું;

સાંભળ રાજા બોજ ! સુખણુ, વિક્રમનાં દૃ કરું વખાણુ.

એક સમે પોતે તે રાપ, બેઠો ॥ સહિત સભાપ;

એટલે કાવડીયા આભ્યા નાત, પૂજવા ભોગ્ય પવિત્ર જ પાત.

૬૨

૬૩

૬૪

૬૫

૬૬

બોજ સરિખો કૃષ્ણ દિ તેકને બોજ- વિક્રમ- દિ. કૃષ્ણ તે વિદ્યમ- ૧૦ ચવન તણી, કૃષ્ણ ચમન તણી કીપા થકી કૃષ્ણ કીપા કરી ૧૧ ધરે-કૃષ્ણ ધરે ગૌતમ ધ્યાન. સુરભેદમાં દિ શલ ભેદમાં. ૧૩ અર્ધાથી કેનો કયા સંદર્ભ પાછો ચાલે છે વિદ્યમનાં-કે. નાણી પ્રાકમ કીધાં જેદ અમ આગલ છે. તરતીને. ક્ષેદ માંડી દિ. સભાસાહે. કોણુ-કે. દાતા થઈ કમ ભાગ્યાં દુખ, સાંભળ તે કીધાં કમ સુખ. ૬૭ કે. નાં આ કીધી નથી ૬૪ જે કથાથી-કે. માં આ પશ્ચિત નથી. સાંભળ-કે/ કહે સીદ્ધિ મુજુ બોજ મુજુણુ, વાગી સખિયે એદ તીખાણુ. ૧૬ તે દિ. ૭. ૧૬-૧ ને જાલે છે. માં નીચેની કીધો વધુ છે.-

ગંગાનીર ભચ્ચા છે માહિ, વૈજનાથ ચઢાવા તાહિ,	
માવેણ જાડખડી વસે, કાવડીયા તે શરણે ધસે.	૬૭
તીરથવાસી તેહના નામ, ફરતા આભ્યા બિજેણી મામ,	
નગર લોક લાગે છે પાગ્ય, બિતરવા આપે છે ભગ્ય.	૬૮
કાવડીયા કહે છે કરબોડ વિક્રમ સેન્ય જોવાનુ કોડ,	
હા ભાઈ મોટા પુણ્યવત, સભા મધ્યે બેઠા છે સત.	૬૯
જુયો સભામા સોભા હોય, આડી છડી કરે નહી કોય,	
જાત્રાણુ આભ્યા છે જ્યાંહે, મહીપત્ય વિરાજે ત્યાંહ.	૭૦
પ્રણમી ભૂપતે દીધા માન, મેવા, ફલ, ફૂલ ફોફલ પાન,	
કિંઈ દેશ વસેા છેા કિહા ? રયે કારજ આભ્યા છેા ઇંદા ?	૭૧

બરી સભા ધણી, સોભા ધણી, કોહો આપ વોરધર ધણી
માહારાજ, રાજરાજેશ્વર સ્વયં, બરી સભા તે બેઠો ભુપ
રાગાગી કરે છે રાગ, નદી પગમેણલુ ફેરો માગ,
પડીતો વચ્ચે વેદપુરાણ, શમજે રાયે તે સકલ સુખણ
નાચે અબહરા અપરમપાર, વાળે છત્રીસ વાળ સાર
વચન બોલ જુઠો નવ યાયે ન્યાય સીદાસનના તોવાયે
સુખેય માહે સોભા શી ધણી, આપમા અધીક ઇંદ્રાસન વણી
બેઠો છ મહાતે પૂર, સહુ મહ માહે શોભે જમ સુર

૬૬ પછી કે મા નીચેની કડીઓ વધુ છે -

કડી કાવડો બેઠે કરી, બારે નીર ગંગાદક બરી
મગા જવ બર્ચા માહે, આસક તીરથ કરવાને જરો
જોતીનય જાનવતા બાર, જલ સમરપે તેલે કાર
મયનીની પરદખણા કરે, સૂણ સ્થાનક તે જોતા ફરે

૬૭ ગંગાનીર-કે નીર ભચ્ચા નીરમય તે માહે તાહિ કે હિ જ્યે જાડ ખગ
વસે ફા જાડ ખડી જહાવસે કાવડીયા-કે ધરમ વતા પુરથ તાહા ધરે ૮૮-૧
પછી કે મા આ પમ્તિ વધુ છે -માહાકાવેશ્વર મોઠા દેવ, નીર સમરપૂ કીધી સેવ
નીવરવા-કે હિ મુદર રહેવા આપે ભગ્ય ૬૯-૧ પછી કે મા આ પમ્તિ વડુ
છે નરપત જોવાનો છે મેહ, અગ્રહોત્તરયુ તીરથ એહ મોટા ફા મોટા છે, કે
પોડો. ૭૦ આડી-કે આડી દૃષ્ટ ન જોઈ કોય મદિપત્ય કે બુધીસાગર વિરાજે
ફા આપ બેઠા છે ૭૧ ભૂપતે કે મહીપતે મેવા ફવ કે પ્રીતે ને ફા કે આખ્યા

સુખીયા કે દુઃખીયા છે મન, દાનપાત્ર કે અધિક જન;

કહા

કહે કાવડિયા રાધ સુણિ, નહિ જાગિક, નહિ દુઃખ;
તીર્યકી જલ અમો પિંગિ, સદા અમારે સુખ. ૭૩
દેશ નિરખું નિત્ય નવનવા, નૌતમ તીરથ દોપ,
રાજ સુખ તમે લહો, (પણ) એ સુખ નં લહે કાપ. ૭૪
દેશ દેશમાં વરણ સહુ, દેશ દેશની નાર,
દેશ દેશની બોલીયો, સોભા અપરંપાર. ૭૫
કો કિહાનો, કો કિહાં તણો, મારગી કરો સાય,
દરદાર કાશી યદી, જાસ્યું થી વૈજનાથ. ૭૬
તમાસગીરી તુઝ દેશની, જોસ્યું અમો દિન રાત;
સ્નાન કરિ ક્ષિપ્રા તણાં, પંથ જાસ્યું પરભાત. ૭૭

ઓપાર્થ

વિક્રમસેનનું હૃદયું મન, અમૃત આહાર જમાયાં અન;
નવિ આપી કાવડ કરી સર્વ, ખરચી જધાવે મઠિ દ્રવ્ય. ૭

તિરથવાસી બોલાવ્યા તેહ, વિચાર કર્યો પોતાને દેહ;
દં પણુ પૃથવી બાધી ફરૂ, અડસક તીરથ જાત્રા કરૂ, ૭
મુલક મુલકની ચરચા જોયું, માહર મનનો સંદેહ જોયું,
પોતાને મન થડિયો ધાટ, પ્રધાનને તે મુંખો પાટ. ૮
માહક રાજ્ય ગણાવે ધર્મ, નવિ ચાલમો (કાવ) ફડું કર્મ,
જાત્રાગુનો વેસ જ કરી, આપ ખંધે તો કાવડ ધરી. ૮૧

કિંઈ-કે. કોટો દેશ રદો કહ્યું કામ, કીંઈ સરખુ રીતે ક(૧)મ. ૭૨ સુખીયા કિ
સુખીયું દુખીયા કે દિ. દુખીયુ. સુખીયા કં-કે. સુખસાત્રા ઇ. ૭૩ નદિ-કે
નદી અમો જાગીજાન તીર્થ રૂપી કે. તીરથ વાપી. સદા-કે. તપ કહું નરમત
મુજ મન. ૭૪ રાજસુખ કે. દિ રાજસુખ લહે કે. ફરે ૭૫ દેશદેશમાં-કે
તીરથ દેશ રીગા વખાં. ૭૬ દરદાર-કે અડસક તીરથ વૈજ રદો, વાપીયુ વૈજનાથ
જોસ્યું-કે રેદેસુ રીતી રાત. ૭૮ ચો કે. દિ વાટ. ૭૯ જાત્રા કે કોટ. ૮૦
મુલક મુલકની કે. આદો દેશની. ૮૦ તે દિ. ૭. ૮૧ નવિ-કે. કોર ન નદી

ચાલ્યો વાત વિચારી મન, તે તો કે નવિ જાણે અન્ય.
વાટે તીર્થ આવે તિહાં નાહાવ, અમેક તીર્થ ધમ કરતાં જાય. ૮૨
નાહો ગંગા, રેવા વડી, વૈજનાયને કાવડ ચડી.
ધણા દિવસ રાજ રડવજો, કણાંટકમાં આવી ચઢ્યો. ૮૩
મધ્ય બાજર વિચે ચોપાટ, રંક નેસ્તી વાણિકનું હાટ;
થોડિ પુંજ, થોડો વ્યાપાર, દુર્બલ જનનો ચાલે કાર. ૮૪
રાજ બેઠો (તે) હાટે જઈ, જ્યાંહેરે કાવડ ભારે થે;
મેહલી કાવડ રાખી ધીર, મુખ પખાલી, પીધું નીર. ૮૫
ધણા ધરાગ તે હાટે ગયા, જ્યાંહેરે પગલાં રાજ(નાં) થયાં;
એક આવે ને બીજો જાય, લાલ સવાયો તેહને થાય. ૮૬
પોહોર એક ધમ કરતાં ગયો, સોદો સધળો વેચાઈ ગયો;
માસ સુધી વેચાતો જેહ, એક પોહોર વેચાણો તેહ. ૮૭

કુહા

એટલે તિહાં નિશા પડી, વાણિક લાગ્યો પાગ્ય:
મુજ મંદિર પાવન કરો, આપું રહેવા જાગ્ય. ૮૮
રાજ કહે: તું સાંભળે. માહરું રહેવા મન;
નવરાત્રિ છે માહરે, રહેવું છે દસ દિન. ૮૯
તાહરે હપ્પો વાણિયો, મનમાં ઉપનો રંગ,
મનવાંછિત માહરે ચપું, આગસુને ઘેર ગંગ. ૯૦

ચોપાઈ

પાછળ ધર ને આગળ હાટ, તેહના મારગ વિચમાં વાટ.
એકાંત્ય જિતાવ્યા હેત જ કરી, બલી પરે મનોદરિ ધરી. ૯૧

કુહા કરમ. આપ કે. કોડે. ૮૨ વાત કે. આપ કરતા કે. હિ. કરતો ૮૪ બાજર કે
હિ. ચોટા. ચોપાટ કે. છે વાટ. વાણિકનું હિ. ગરીબનું. ૮૫ જ્યાંહેરે ફા. નીરે.
દુર્બલ એક-કે. માં આ પંક્તિ નથી. ૮૭ સધળો કે. સરવ, હિ. સર્વ. વેચાઈ ગયો
કે. હિ. વેચાઈ રહ્યો. માસ-ફા. માસ એક સુધી વેચાતો તેહ. પોહોર ફા.
નિમેષમાં. ૮૭ પછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે:-વણિકે જાણે કરલુ રૂપ, દેવ
રૂપ ફા. ભારે ભુપ. ૯૦ ચપું કે. મધું. આગસુને ઘેર કે. આગસુ ઘેર. ૯૧ બલી-કે.

પુત્રવધુ, પેતાની નાર, કહ્યો માંડિને એક વિચારઃ
દેવાંશી દીસે પુતલું, ભાગ્ય આપણે આવી મલ્યું.
કર્મવંત પુરુષ કા હોય, રખે એહને દુલતાં કાય;

તે દન રાજને અપવાસ, કરી રહ્યો વાણિકને વાસ. ૯૩

વીતિ રાતિ દિવસ આવિયો, વાણિક સોદો અન્ય લાવિયો;
આણુતા પહેલાં લેતા લોક, ઘડે દોકડા રોકારોક. ૯૪

અમલ અથો ત્રિજ દિન તણો, સોદો તે લાભ્યો દસ ગણો.
થાકે આપડો લાવણુદાર, વેચતાંમાં ન લાગે વાર. ૯૫

જોયે સત મલો આણિયો, વેચીને હુખ્યો વાણીયો.
વેપાર અથો સ્યો કહિઈ કાઠ? ઈમ કરતાં વીતા દિન આઠ. ૯૬

દ્રબ્ય કમલો પુંછ ઘઈ, તેહના મનની ચિંતા ગઈ.
કંથ, કામિની, સુત, ને વહુ, મલી વિચાર કરે છે સહુ: ૯૭

કન્યા વરસ ત્રયોદશ તણી, તેહની તો ચિંતા છે ઘણી;
આપો લાભ ઈશિરે આજ, તો વીવાનાં કીજે કાજ. ૯૮

વર જોલી જોયા દયવીસ, તિમ તિમ કન્યાને ચઢે રીસ;
એક વાત તેહને નવિ ગમે, માખાપને તે અધિક દમે. ૯૯

જોલી બોળઈ તે કન્યા તણી, મુખ મરડીને રીસ જ ઘણી:

✓ (એહને) વર વાણીયો કિમ કહેવાય? એ તો વરસે વિદ્યારાય! ૧૦૦

રાણી ઘઈને આવે પાન, તે સાંભલ્યું કન્યાઈ કાન:

ભાણી! તું જે બોલી વાણ, તે તો સાચું નિશ્ચે જાણ. ૧૦૧

મનસા સંધ મનોહર કરી ૯૨ એક હિ. કે. સરવ. ૯૩ રખે-કા. મલે
રખે કા. એહને દુલો કાય દન કા. હિ. કાટે. કરી રમો કે રહ્યો રાય. ૯૪ લેતા
કે. હિ. વોદોરે. ૯૫ વેચતાંમાં ન કે. હિ. વેચતાં નવ ૯૬ વેચીને કે
વેચતાં. સ્યો કે હિ. મું વીતા દિન કે હિ. યથા દિવસ. ૯૭ મળી કા. વડા
૯૮ કન્યા કા. કપારિ કન્યા કીજે કે. કરીયે. ૯૯ યજી કે માં આ ધક્તિ વધુ જ
નાયો, હયો, કાણો, કહે, એ તો નહી કહીને હણી રહે. ૧૦૦ બોળઈ કે. ભાણી.
૧૦૧ રાણી-આ પાદ યજી કે. માં નીચેનાં એ પાદ વધુ છે.-દાખાએ કરશે સ્પર્શ

- તું તો વર વિક્રમને વરૂં, નહિતર તો કુંયારી મરું;
વિક્રમ વિષુ પુરુષ જે જાત, માહરે માડીજાયા જાત. ૧૦૨
- ગૌહત્યા, જાહલત્યા ધરૂં, વિક્રમ રાય વિના વર વરૂં;
એહવી પ્રતિજ્ઞા કન્યાઈ કરી, બાહિર બેઠો રાજા મન ધરી. ૧૦૩
- મહા કવરધા ખાધા સમ, વિક્રમ વરને વરશે કિમ?
દિવસ એક એ વધતો રહ્યું, એ કન્યાનો પાર જ લેજો. ૧૦૪
- સહુ સહુકોને લાખ્યું કામ, રાજા સુતો પોતાને કામ.
અર્ધ રાત્ર ગઈ જાહરે, તે કન્યા ઉઠી તાહરે. ૧૦૫
- દ્વાર ઉઘાડી બાહિર ગઈ, મહીપતિને મન ચિંતા થઈ;
ઉઠ્યો ચરચા જેવા કાજ, સુખસેન્યા કરી તે તાજ્ય. ૧૦૬
- નિશચરચા નરપત્ય જીઈ, કન્યા ગઈ પાણીને કુધે;
મુશલસ્નાન તે નારિ(ઈ) કર્યું, અંપાવા માંહે મન ધર્યું. ૧૦૭

કહ્યું

- વિક્રમ રાય પ્રકટ થયો, જાણ્યો તેહનો હાથ:
સ્થા માટે એહમાં પડે? તે મુઝને કહો વાત. ૧૦૮
- આપહત્યા તું કાં કરે? તજે છે સધલું સુખ,
બાલપણે કુપે પડે, સ્ત્રી પ્રકટ છે કુખ? ૧૦૯
- સત્ય વાત જો કહો નહિ, (તો) જાહલત્યાદિક પાપ,
જો નિરજનને ગમે, (તો) શિવ શમાવે તાપ. ૧૧૦

ગાન, માવવપતતુ લીધું નામ. ૧૦૨ માહરે-કે. નાહાના જાત ને મોહોટા તાત
૧૦૩ વર દિ નવ્ય કે જે કન્યાઈ ફા મા આ રાજા પચ્ચો લાગે છે. ધરી ફા.
ધરે. ૧૦૪ કવરધા કે કપરા પારજ કે ગુણ મન ૧૦૫ સુતો કે દિ પોહોટો
૧૦૬ સુખસેન્યા-કે તે આસન કરૂં છે તાજ્ય ૧૦૭ નિરાજ-કે નરપત ચરચા
જીવતી જીવે. મુશલ કે મલ ૧૦૮ વિક્રમ રાય કે મથવીપત. કહો ફા કોહોને
સિ-કે કહે વનીતા તેહે ૧૦૯ કે. મા આ કશી આગ છે -

કન્યા આપે કોહોને, સાદાને તજે છે સુખ,

ફાસી ફા પડે, દેહેસ મગદુ કુખ

૧૧૦ અમદાવાદિક કે પ્રદેશવનુ જે દિ આવ જો-કે ગમશે જે જોવદને

ચોપાઇ

મધ્યરાતે બીડી છું હું, કિંહાંથી કરમે આભ્યો તું ?
 સંખેપે કહું તે સાંભળોઃ ધામે વાર નગરમાં વળો. ૧
 મહ્યાએક દિન સહોદર સાથ, માહરો વિવાની કરતાં વાત;
 સર્વે ન્યાતનાં જોયાં ધર, ગણી દેખાયા વાર વર. ૧
 ન ગમ્યો એકે નામે દાધ, મુઝને બોળાછઈ મેહેણું દીધ;
 એહવા કિમ ગમસ્યે વરરાય ? વિક્રમસેન એહનો વર થાય. ૧૧
 મેહેણું દીધું રાજા તણું, મુઝને દુઃખ તિહાં લાગું ધણું;
 હું રંક જાનિ જે દરણાં દહું, (તે) વિક્રમ રાયને કિંહાંથી મનું ? ૧૧
 તે માટે કુપ પડીને મરું, અંતકાલે તો બોલીશ ખરું;
 ખાલપણે તણું છું આપ, તે (તો) વિક્રમ રાજાને પાપ. ૧૧
 તેહનું સાંભળ્યું છે મેં નામ, કુણુ જાણે રહે છે કુણુ ગામ ? ૧૧

કુહા

રાજા કહેઃ શામા ! સૂણો, અસત્ય બોલો છો આપ;
 તાહરે દુઃખે તું મરે, શાનું રાજાને પાપ ? ૧૧૭
 મરણુ તજો, હરિને લજો, પાછાં આવો ધેર,
 વિક્રમસેન મુઝને વરે, કરું હું તેહની પેર. ૧૧૮
 માનનીઈ માન્યું નહિ, કરે જલ અંપાપાત,
 હાં હાં કહી વિક્રમજીઈ, તેહનો આલ્યો દાધ. ૧૧૯
 હસ્યા ! શાપ દેજો મુજને, કિમ કર આલ્યો તરત ?
 તે માહરું લગાવિયું, કુંયારીનું મત. ૧૨૦

તે સેહેને શમસે લાપ. ૧૧૨ એક દિન હિ. હળા સરવ. સર્વે કે. ધણાક. જોયાં
 કે. ગણીયાં. ગણી-કે. હિ. ગણાવી દેખાયા બહુ વર. ૧૧૩ એહવા-કે. એહને
 વર વાણીયો કેમ દેહેવાયે, એ તો વરસે વીક્રમ રાયો. ૧૧૪ રાજા વણું કે. મહીપત
 વણું. તિહાં કે. અતિ. વિક્રમ રાયને કે. મહીપતને ૧૧૫ તે બોલીશ કે. હિ. બોલો
 હું. છું કે. દેહ. તેં કે. તે તો વીક્રમસેન પાપીને પાપ. હિ. તે તો વિક્રમસેન રાજાને
 પાપ, હિ. તે તો વિક્રમસેન રાજાને પાપ. ૧૧૬ તેહનું કે. હિ. કાને. નામ કે.
 હિ. કામ. ૧૧૭ રાજા કે. મહીપત. શામા કે. મણી. ૧૧૮ કે. માં આ કહી

મેં પરનરનો કર અલો, યયુ કન્યાવત ભગ,
હવે ને બીજો વરુ, (તો) કાઢિ ચાઈ અંગ ૧૨૧
હવે આણુ વેગે તજુ, તે હતા તુઝ શીશ,
ખાપણુ લાગું સહજમા, એમ લખ્યુ જગદીશ. ૧૨૨

ચોપાઈ

રાજા કહે* રામા ! સાબળ તુ, વિક્રમસેન કહે છે તે હુ.
જિજ્ઞેષીનુ મૂક્યુ રાજ્ય, અડસઠ તીરથ કરવા કાજ. ૧૨૩
જાતો તો હુ આલ્યો વાટ, યાકો ખેઠો તાહરે હાટ,
દશ દિવસ રહ્યો તુઝ ઘેર, નીરખી તાહરી સધળી પેર. ૧૨૪
તમેા ધરમાં કચ્યો વિચાર, તે મેં લલો સવેં અકાર,
માહરી જાત્રા પૂરણુ કરુ, જિજ્ઞેષી જે તુજને વરુ. ૧૨૫
સૂણીને હર્ષ પામી કામિની, પાછળી પોહોર રહી જામની,
દૂધ દુહણી રહ્યા માહરે, હુ તો પાપ લાગુ તાહરે. ૧૨૬
વ્રત કુધારો સાધુત રહ્યુ, વિક્રમ વર પામી, કારજ યયુ,
અબળાની અરજ સૂણજ્યો કરણુ, ગાંધવ વિવાહ કરીને પરણુ ૧૨૭

આમ છે -મેં પરનર કર જાતો નથી, તે તે જાતો ખાપ,

મજ સરખી હતા લખ્યું લોગવજે તુ પાપ

૧૨૨ કે મા આ કહી નથી ૧૨૩ રાજા કહે કે તરણી કહે છે કે રાજા
૧૨૪ સધળી કે પુરણુ ૧૨૫ તે-કે કરી સાબનો તેણે કાર મકાર હિ છે પાર
૧૨૫-૧ પછી કે મા આ પછિ વડુ છે -અરખી રાત નીસરીયા તમેા, અરચા
જેવા આવ્યા અમેા જઈ ફા હિ જઈને ૧૨૬ રહી ફા રહી છે રવા ફા તલા
❑ ૧૨૭-૧ પછી કે મા આ વધારો છે -

યયો દરખ જડુ દેહમા લામ, પ્રગટિ દુઅરી દેહમા કામ
લવણુ ગડે પાળી માદે જેમ, તરણી ગળી અર્થ તમ
એસ જને જેમ તડકા થરી, ગળી વનીતા તે પવ તરી
રોમ રોમ ખીનીને રહી,

મત ગડે અમનીથી જમ મન છગવ તે વેલા તેડનું તમ
કામવસ થઈ તે કામની તે વેલા નૃપ જીવતી જામની.

આર્ષિગન તુ મુઝને આલ્ય, માહરા દેહની વેદના ટાળિ.

રાગજીને ચડી છે રીસ, તેહને ગાળ દિધિ દશવીસ. ૧૨૨

એક તો લપટ કહે સહુ લોક, ખીજૂ જે તીરથ ચાઈ ફોક.

નારી કહે નવિ જોડે દેહ, તો કુછિ આગે તુમ દેહ ૧૨૬

ઔદત્યાદિક પાતિક ચળ્યો, કુખીપાકની ખાણે જળ્યો. ૧૩૦

કહા;

રાગ કહે એહનૂ કહ્યુ, ભોગવાવૂ એ પાસ,

હવડા જે કહે તે કરુ, પછે કરુ નિરાશ ૧૩૧

ઓની છુદ્ધિ ઊ પાનીઈ, કરે ઉતાવલ આજ,

કામવશ પોતે થઈ, તો નીગમસ્યે નાત્ય ૧૩૨

એપાઈ

જાતુદાન આપ્યુ તે દિન, તે સીનૂ મનાબ્યુ મન,

આગળ પાછા જે આબ્યા ઘેર, ત્રીગનૂ કાપ ન જાણે પેર ૧૩૩

પ્રાતુરકાન થયો જેટલે, સવે સુતા ઉઠ્યા તેટલે,

પથીઈ ઉડી કાવડ મહી, પથ જાવાની વેલા અછ ૧૩૪

૧૨૮ આર્ષિગન૦-હિ કામાતુર છુ આર્ષિગન આ ય ૧૨૮-૧ પછી કે મા આ કહી વધુ છે-

મગીક વાર કટુ સુ સ્થી, વહેવેદનારે રહેવાડુ નથી

કેહેતા તો આવે છે લાજ, દુખજન્યુ કરે એ કાજ

૧૨૮-૨ રાગજીને૦-કે ચડી રાખને અઝી રીસ ૧૨૮-૧ પછી કે મા આ દોઢ નહી વધુ છે-

હવડા નારજે એ નહી મરુ, ઘેર મયા પુડે તો વરુ

ઘેર જયે મગે તુ કરી, હાથીયા કાન અવારે કહી

વાયદાની જોડો છે વાણ, પાક એકમા નાન માણ

૧૩૦ પછી કે મા વધારે છે-હવે જીવલીવેર ન જ્યું દેગિક બ્રહ્મહત્યાદી. ખાતુ ૧૩૧ મરુ કે સંકુ ૧૩૨ નાત્ય કે હિ લાજ ૧૩૩ તે સીનૂ કે માતુનીઈ જાણે કે મીછે.

છાની ચીઠી લખી સાયમાં, આપી તે સીના હાથમાં;	
રાખિ ગુલ અગોચર ઠામ, આગલ એહનૂં પડસ્યે કામ.	૧૩૫
સહસ મોહર સુવર્ણ જ તણી, ખર્ચા તેહને આપી ધણી,	
તે કોઈ અન્ય ન જાણે વાત, સુતાં ઉઠ્યાં જનુની તાત.	૧૩૬
શત મોહર તેહને પણ દીધ, શીખ માગીને કચ્ચો છે સિદ્ધ.	
અડસઠ તિરથ પૂરાં થયાં, રાજા વિક્રમ બિજેણી ગયા.	૧૩૭
વાગ્યાં જ્યાંગિર દોલ મૃદંગ, પુરમાં વર્તો ઉછવ રંગ.	
વિક્રમ સિંહાસન બેઠો જઈ, પ્રજા સહુ રળીયાત જ થઈ.	૧૩૮
દિન પૂઠે તો દિન વહી જાય, આનંદ સહુને અધિકા થાય.	
દિન દિન પ્રત્યે દે છે દાન, જાતિક જન પામે છે માન.	૧૩૯
દુખીયાનું ભાગે છે દુખ, પ્રજા સહુ પામે છે સુખ,	
એહ વાત તો ઈલાથી રહી, પેલી સીની શી ગતિ થઈ ?	૧૪૦

કુંડા

ઉદર થકી ગરબ વાધિયો, જિમ જિમ જાઈ દિશ,	
ખાંપણ લાગું તેહને, ચઢી આલ તે શીશ.	૧૪૧
નાત્ય જાત્ય તે ગામમાં, મહીયર ને મુસાલ,	
વર્ણ અદારે મોં વાપર્ય, ચડ્યું કુંવારો આળ.	૧૪૨

૧૩૬ તેહને કે બીજા. જનુની કે માતને ૧૩૭-૧ પછી કે માં આ પત્રિ વધુ છે—એાજ તીરથ પુરા કરા, અનેક જનમના પાત્રિક ગયા ૧૩૭-૨ રાજા વિક્રમ કે અધીપતી ૧૩૮ રંગ કે. નગ વિક્રમ—કે બેઠો સીંહાસન રાજા કરી, સહુ પરજને સખાળી કરી ૧૩૮ પછી કે. મા આ પત્રિ વધુ છે. વડા માસુસની વાત જ વડી, તે તો વાત વીસારે થઈ ૧૩૯ સહુને અધિકા કે ઘણે અધીપતીને દિન દિન—કે. મા આ પત્રિ નથી ૧૪૦ પ્રજા—કે સુધાં આન ને સધડે સુખ તો ઈલાથી કે જાણે. ૧૪૧ ચઢી કે હિ ચડું ૧૪૨ મોં વાપર્ય હિ સાબળું ૧૪૨ પછી કે મા આ પત્રિ વધુ છે—

સજન સહીરો સરવમા, વળિતા ગયો વહેવાર.
માત વાને મન જાણીયુ, જીવતીયે કીધું ભર.

ચોપાઈ

માતપિતાઈ તે પરદરી, દટફટ સદુ લોકાઈ દરી,
 કુધ લગ્નખું છે અમ તણું, જાણું તાલું મોહકમપણું, ૧૪૩
 મોજાઈ કહેઃ પ્રાકમ એ કર્યાં, નણદી વિક્રમ રાયને વર્યાં,
 એદવાં અનેક તે મેદણાં દીધ, તે સર્વે સીઈ માયે લીધ. ૧૪૪
 મોટા નાત્યને દાકમનો ડર, માળાપે તળખું ધર,
 સોનું અર્થ આવે શે વાંન, જે પેદેરથી કુટે કાન. ૧૪૫
 કાઢી ખાંચ કાપે મુખ થાય, પરદરિયે તો વ્યાધિ જાય.
 ઉદર ગર્ભ રલો (તે) કારણે, તે કાઢી મૂકી બારણે. ૧૪૬

કુહા

માનનીઈ મન વિચારિયુ, ન સચ્ચો એકે કામ,
 હવડાં કામ માને નહિ, જો લેયું વિક્રમ(નું) નામ. ૧૪૭
 હસારત અધિકું કરયું, તે તો સરવે કોક;
 કહું કુંવર રાજા તણો, (તો) હસે ગામના લોક. ૧૪૮
 કાવડીયો એક કુસી, મોહન વિદ્યા હોય,
 જુરડી નાખી રાત્રીમાં, (તે) અન્ય ન જાણે કામ. ૧૪૯
 વિક્રમ રાય પોતે મયો, જુદું લીધું નામ,
 તેણે હું એહને વરી, મેં કિયું અષ્ટદશ કામ. ૧૫૦
 જીનિ જુદી તો પાનીઈ, મેં મર્ધ હું અજાણ્ય.
 કનક ચંદનાકું ચંદનું, શીદ તળું હવે પ્રાણ્ય. ૧૫૧
 સાચાને સરજ સાખીયો, પ્રત્યક્ષ દેવ કહેવાય,
 જોયું ગર્ભ રયો પરસવે કરમ(જ) લખ્યું તે યાય. ૧૫૨

૧૪૪-૧ પછી કે મા આ પછી વધુ છે - તે દાટે વચન બાળીયુ, બોલાવ
 બાળી રાખીયુ ૧૪૫ નાચ ને ફા તાવને, તળખું ફા તળયુ છે ૧૪૬ પરદ
 રિયે-કે હિ ઉત્તમ સગે ઉત્તમ થાયે ૧૪૭ સરવો કે. હિ સરજ વિક્રમનું કે,
 નરપત્રનું. ૧૪૮ હસે ગામના કે તે વન માને ૧૪૯ જાણે કે જાણો ૧૫૧ જુદી.
 કલક - ફા હિ. ખાપણુ લાગનારુ લાખીયુ ૧૫૨ પરસવે કે અવતરે, ફા પ્રસવે
 કરમ ફા પછે જે ૧૫૨ પછી કે નો વધારો -

ચોપાઈ

તે સ્ત્રી આવી ગામ જ બહાર, સિવપ્રસાદ કેરો તે ઠાર,	
ધરમાં રાખી એક જ દાસ, જે સેવા કરી છે આશ.	૧૫૩
મેહંણાં દેખને થાકા લોક, પોતે ઢાંકયો રહેથી શોક;	
આપે માંડી રહી ધરસૂત્ર, પુરે માસે પ્રકટયો પુત્ર.	૧૫૪
રવિ આકારે તેહનૂં તેજ, જે દેખે તેહને સહુ હેજ;	
આવે નિરખવા બાધૂં ગામ, રાજરતન પાજૂં છે નામ.	૧૫૫
દિહાં મોહે સામુદ્રિક એહેન, ખીજે જાણે અર્જુન એમ,	
દીર્ઘ બાહુ, ભૂકુટિ કપોલ, હિંદર વિશાલ, ચક્ષુ છે લોલ.	૧૫૬
રાંકને ઘેર આબૂં (છે) રતન, તેહનૂં સગલ કરે જતન;	
જન્મઅક્ષર માંજા તેહ તણા, નવગ્રહ સન્મુખે, શી છે મણા ?	૧૫૭
અંતર ચંદ્ર, ગુરુ મહાદેશ, કેન્દ્ર સ્થાનકે ભૂગુ જઈ વરયા;	
ધન ભુવને ગુરુ, સાતમે શનિ, મુથા કર્મે ભુવને બલ બની.	૧૫૮
અહરનિશા આનંદે જાપ, તિમ તિમ બાલક મોટો થાય.	
શુકલ ચંદ્ર વાધે છે જિમ, લક્ષ્મણ ૩૫ વાધે છે તિમ.	૧૫૯
વરસ સાત થયાં જાહેર, ચૂકયો નિશાલે તાહેર;	
વગર શીખવી વિદ્યા ભણે, લેખુ તે લાખીણું ગણે.	૧૬૦
મીઝમ તેહને સહુયે કલો, વડ નિશાળીયો તે તો થયો.	
પૂઠે જે નિશાલીયો રહે, તેહને સહુ નખાપો કહે.	૧૬૧

વીક્રમ વીસ વસાયે એ રાજ સરીખુ રૂપ,
મોહોર આપે મન દ્રડ થયું, લખ વસાયે ભુપ.
રાજખીજ પેદા થયે, જે ખોલે મુજ બાગ;
નસખ થઈને હું રહું, નેયુ રૂડે જામ.

૧૫૩-૧ પછી કે. હિ માં આ પત્રિત વડુ છે -પાસે પોતાને છે ગરથ, તેથી તારો સપડો અરથ ૧૫૩-૨. જે-કે હિ વાસ રવો એક શીવને પાસ ૧૫૪ ઢાંકયો રહેથી કે છડો મનથી, ફા રહી છે પ્રકટયો કે હિ પ્રસવ્યો ૧૫૬ ફા. સામુદ્રિકનાં ખીજે-કે. હિ અરજુન જેહવો દીસે એહેન ૧૫૭ સગલુ કરે કે. હિ સદુ કરે છે અન્મુખ કે એદને. ૧૫૮ દશા ફા. દિશા અંતર ચટ કે. અંતર ગુરુ ગુરુ-મદા

માસ્યો ઠારડો એક જ બાલ, તેણે મોહટે દીધી ગાલઃ
 સૂં થયું તું અધિકૂ ભણ્યો? હરામપુત્ર કાષ્ટ રાંડે જણ્યો.
 નબાપા કિમ મારે મુને ? પંડ્યા કને લેઈ જાજી તુને ?
 કાને સાંભળું તેણે દિશ, પગની જવાલા લાગી શીશ, ૧૬
 તે સમય થયાં (છે) વર્ષ બાર, જાણે સઘલા રાજવિચાર.
 મધ્યાહને આળ્યો તે ઘેર, જનુનીને પૂછી તે પેર. ૧૭
 પેટે પાલી મારું આપ, દેખાશ તે તું માહરો બાપ;
 હાથે ચુડો ને માથે વેશ, જોળનવંત છો બાળે વેશ. ૧૮
 શિવ આસા બોલે તે સત્ય, જણે અજાણે થઈ હોય ગત્ય;
 કલંક તો માનવિને ચડે, મહા દુઃખ તો નરને પડે. ૧૯
 તે માટે સાચું બોલજ્યો, મન તણો પરદો બોલજ્યો.
 જેહવી તેહવી તું માહરી માય, તુજ દિઠે તિરથ સર્વે ચાય. ૨૦
 સાચું બોલો તે દિલમાં ધરું, નહિ તો તુઝને મારિને મરું;
 સત્ય કહે નહિ તું જો આપ, (તો) તુઝને બહાહત્યાદિક પાપ. ૨૧
 એહવી વાત મારી સાંભળી, બાંસ આપ રહેથી ટળી;
 લખી મેહલ્યો તો ઘરમાં પત્ર, આપ્યો પુત્રને હાથે તર્ત. ૨૨
 તાહરો પિતા ન જાણું હું, આ વાચી ઉલખજે તું.
 ઉઠ્યો કાગળ હેતે કરી, માંઓ વાંચવા હજે ભરી. ૨૩

કે ચટ-ચાતમે ૧૫૪ બાલક ફા રાજ ૧૬૧ મીરમ ફા મરમ સહુએ ફા
 સહુકો મીરમ-કે મીરમજી કહે બાપ ગામ તે તો વધો કે બાપે કામ ૧૬૧
 પછી કે, મા -

સહુ યજી બચીયો જી ઘણું, અમલ અવાને મહેતા તણો
 ૧૬૨ કાષ્ટ કે છિ કા. ૧૬૩ પચા કને કે મહેતા પાસ. ૧૬૩-૧ પછી કે, મા-
 જોડને માથે ન મળે બાપ તે તે લાડકપાયો આપ.

મીરમ કાથે કહેશે નહીં નામ, કહુ નબાપો બાને ગામ.

૧૬૩-૨ કને કે એહવ ૧૬૪ જનુનીને કે માતાને પ્રીતિ, ૧૬૫ તે કે બા-
 જોળનવંત-કે જનુની વમેા જોળનવેશ ૧૬૬ તે કે જિ ને ૧૬૭ સર્વે કે
 ગાસડ ૧૬૮ પ્રાંત્ય ફા ગત્ય ૧૭૦-૧ પછી કે, માં આ પત્રિ વધુ જી ચટ તે રીપ

હુહા

સ્વસ્તિ શ્રી બિજેશ્વરો, ધીરવીર જે રાય,
પરદુખલંબન, સુખકરણ, વિક્રમજિત કહેવાય. ૧૭૧
સહોદર પરનારિનો, શકકારક જે આપ,
ઈંદ્ર યજી ઉત્પત્ત્ય હુયો, તેહ તમારો બાપ. ૧૭૨
નંથી ખાંપણ એ નારીમાં, ઉજ્જવલ કરમી આંક,
પરણીને મેં પરદરી, મન જાણી કાંઈ વાંક. ૧૭૩
દ્રોપ આપ્યો છે અતિ ઘણો, પછે લીધી છે વાટ,
જેઠાં ખાળ્યો એ જણાં, પુત્રી આવ્યા માટ. ૧૭૪
આવે પુત્ર જે રાજવી, મુઝ વીર્યથી હોઈ,
તો મુઝને જગાડળ્યો, જિમ ન જાણે કોઈ. ૧૭૫
બત્રીસ લક્ષણ આગલો, સંગીત શાસ્ત્ર સુજાણ,
મુઝને આવી છેતરે, ઉલખૂં એ ઈલાણ. ૧૭૬

ચોપાઈ

એહવું પત્ર પોતે વાંચિયું, તે વાત તો દિલમાં સાંચિયું;
પામ્યો હર્ષ મનમાં જાગિયો, માતાને પામ્યે લાગિયો: ૧૭૭
તાહરો માહરો અવતાર જ ધન્ય, કાચક જન્મનું પ્રકટું પુન્ય.
અશ્વ એક અનોપમ લીધ, દિગે આઘા મા! કરીઈ સિધ્ય. ૧૭૮
જઈ વેગે જગાડું રાય, તુઝને હું તેડાવું માય;
લોકાપવાદ ટાલું તમ સૂત્ર, (તો) જાણુજયો તુજ જાયો પુત્ર. ૧૭૯

આવલે, લખુ દોયે તેહેનું પાલલે ૧૭૦-૨ માઝ્યો ફા. માઝ્યાં. ૧૭૧ વિક્રમજિત કે. રાક-
કારિક. રાકકારક-કે. અનની અધીપતી આપ. ૧૭૩ મન-કે. તે વનીતાનો વાંક.
૪ પુત્રી ફા. પુત્ર. ૧૭૬ લવણું ફા. લવણું. ૧૭૬ પછી કે.માં આ પંક્તિ વધુ છે.-

કદાચ મુને નવ છેતરો, ઓગળી ન રાકે કોયે;

મન ન માને માહારું તો માહારો વીરજ ન દોયે.

૧૭૭ વાત તો કે. રાયે, દિ. પોને. ૧૭૮-૧ પછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે:-
નંદા કરસે તે દારીયા, તે એકોતર પરીયા વારીયા. ૧૭૮-૨ દિગે કે. દો. કરીઈ.
કે. દિ. ધોગે. ૧૭૯ તુઝને હું કે. તાં હાં. જાણુ કે. પ્રસવે. ૧૮૦ ચિવા ફા.

માહૃરી ચિંતા ન કરજો તમે, કોહોના મેંચા ન જઈએ અમે.
 પ્રદક્ષિણા દેખ પાએ લાગિયો, આશીર્વાચન માનો માગિયો.
 ઉત્તમ શુકન મારગમાં ચલા, કકારદ્વામાં સાહસે કલા.
 વનમાં શુકન શુભ પંખીતણા, પામે રાજ્ય તેહમાં નહિ મણા. ૧૮૧
 ભિજેણી પંથ ખેલો છો વાજ, યુગ પિતાને મળવા કાજ;
 એક માસ ઉપર દિન આર, ગયો ભિજેણી રાજકુમાર. ૧૮૨
 અમિતેજ અંધારું નિર્યુ, દૂર ચડી તે દીઠું તસ્મું;
 તાંડવ નૃત્ય સભામાં ચાય, તે એક જોજનથી સંલલાય. ૧૮૩
 નગર માંહે અદારે વર્ણુ, હરિકથા સુણે નિત્ય કર્ણુ,
 પગલે પગલે શિવપ્રસાદ, સહુ તણે મન છે ઉલાદ. ૧૮૪
 રમ્ય સ્થાનક ત્રિશાલ જ વાટિ, ધણા કુપ પાણીના ધાટ,
 ક્ષિપ્રાત્રટ તે બીજી ગંગ, સ્નાન કરે ચાય ધાવન અગ. ૧૮૫
 સહુ માનવી જાણે દેવ, ઇંદ્ર સરખી અધિપતિની દેવ,
 હિંસ સરિખા તે સર્વે બ્રહ્મ, અમિહોત્ર પાળે પદ્ધર્મ. ૧૮૬
 જાણે પદ્મની સર્વે સખી, ઇંદ્રધુરી આકારે લખી,
 ધર્મવત અદારે લોક, નહિ કોહને બાધિ ને શોક. ૧૮૭
 કામદુધા જેહવી સર્વ ગાય, ધર્મગાઈ તો સહુ કો ધાય,
 રામરાજ્ય છે વિક્રમ તણું, સું વખાણુ કરીઈ તેહ તણું. ૧૮૮
 ઇંદ્રઆકાર ફરેકે ધન, ઐરાવત સરિખા હિંચે ગજ.
 ઘેર ઘેર ગંગાજલા ઘેડલા, ધડ જાણે લકા ટોડલા. ૧૮૯

ચીતા ૧૮૨ પથ કે ૧૪. ભિજેણી કે અવતી ૧૮૩ તે દિઠું તસ્મું કે દીઠું છે અમ્મ
 દિઠું છે અવકુ તે એક જોજનથી કે ચોજન એક સુધી. ૧૮૪ સહુ-કે રહી
 અત રાજને અતી દલાદ. ૧૮૫ ધણા કુપ કે. નર્વા નવાણુ પાણિને. કરે છે યજી
 સ્નાન-કે. નીરમવ છે અધીપતીના અગ ૧૮૬ ઈશ કે. વગીઠ અગ્નિહોત્ર કે પડદારીની
 ૧૮૮ કામદુધા ફા કામદુર્ગા ૧૮૮-૨ પછી કે નો વધારો -

અગનીહોત્ર સહુ આમણુ કરે, મતી પાવણુ તો રાજ કરે
 સદારત સામગરી ધણી, ધન ઘેર ઘેર ધરમજ તણી
 ૧૮૯-૨ તેહ તણુ કે યુજે ધણું ૧૮૯ ઉપે કે. છે ૧૯૦ વિચકર્મા ફા વિશેષે એ

એહવી નગરી ઊઝેણી વડી, સ્વર્ગ આકાર વિશ્વકર્મા ધડી;
 / આ ચિત્રિણી તો ઘેરે ઘેર, અતિવ્રતા વ્રત પાળે પેર. ૧૯૦
 સહુ તણે મન પરમેશ્વર જાણ, કા કાહોનો નવિ ચૂકે ધર્મ;
 વૈશ્ય વ્યાપાર શુભ માંડે હાટ, લાભ ન લીધે વ્યાજણ બાટ. ૧૯૧
 ક્ષત્રી ક્ષત્રવટ રણમાં ચડે, સાધૂને પીડે તેહરયું વડે.
 રાજાનો સત્ય બાંધ્યો પંડ, ઘટે તેહને તેહવા દે દંડ. ૧૯૨
 વિદ્યુત અગ્નિયિક સહુને મન, પૂરે રાજા બેઠાં અંન;
 પવિત્ર કાયા નિર્મલ દેહ, મન માગ્યા વરસે છે મેહ. ૧૯૩
 બેકુત જનને આધકા લાગ, રાજાને દે દસમે લાગ,
 જિહાં આણુ ધર્મની કરે, તિહાં વિદ્ય કાઈ નવિ કરે. ૧૯૪
 ધર્મપુરી એહવું છે નામ, રાજા કુંવર આબ્યો તે ગામ:
 અગણે હું સલામાં જાયું, તોતરણકથી હણ્યો ધાયું. ૧૯૫

કુહા

ટાંડ ગઢને પેસતાં, મુંદર વાડિ વન,
 તે જોવાને આવિયો, તે દાઢે તે રાજન. ૧૯૬
 દિલ પરાઈ ઉમટયું, જાણે સાગર પૂર;
 તેહ મધ્યે શોભી રહ્યા, જિમ આલામંડલ સૂર. ૧૯૭
 હુંકુમિ ગાળે ગડગડે, જિમ જાજંતો મેહ;
 તારા મધ્યે ચંદ્રમા, તિમ રાજાનો દેહ. ૧૯૮

ચિત્રિણી કે. ચતુરા ચીતની. વ્રત ક્ષ. બહુ. ૧૯૦ ધર્મ કે. કરમ. વૈશ્ય-કે. કરે વૈશ્ય
 વ્યાપારે હાટ, વૈતાલ સરીખા બારે બાટ. ૧૯૧ પાછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે:-
 પડે જેહ પુરાણ, સહુ કલા ગુણ જુએતે જાણ. ૧૯૨ તેહરયું વડે કે. તેહને નડે.
 તેહને હિ. અપરાધ. ૧૯૩ પવિત્ર-નારાયણસુ સહુને નેહ. મન માગ્યા કે. હિ
 મનવાંછીત. વરસે છે ક્ષ. નિત્ય વરસે. ૧૯૪ રાજાને દે કે. હિ. રાજા પામે. દસમે
 મે. પંચમ. તિહાં-કે. કાણું વીધન તે આતી કરે. ૧૯૫. રાજકુવર કે. રાજપુત્ર.
 ૧૯૫ પાછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે:-કર્ણ માકમ કયિ માહારે મન, તેમ રીઝે
 સ્વડો રાજનં. રક્ષા કે. રાયજ. ૧૯૮ જાજંતો કે. બેસાડી. વારા-કે. દુમ કારે
 પુશી ગડગડે, જગન જઈ લાગી બેઠે. ૨૦૦ પાછી કે, નો વધારો:-

ઘટા ચઢિ હોઈ, ધન તણી, તેડેવા શોભે ગજ;
 તેં મધ્યે જિમ વિજળી, એમ ફરકે ધજ.
 મૂળે કાપર દેખતાં, ગળે દુશમનની ભતિ;
 સરોવર ખીલી રહે, જિમ અંબુજ પરભાતિ. ૨૦૦
 ખલક બેવા સહુ ઉમટી, મહેલીને ધરસૂત,
 માંહે માંહેથી નિરખિયો, મહીપતિ પોતે પુત.
 ધન્ય એ જનુની માહરી, ધન્ય એ કુલની રીત;
 ધન્ય એ વિક્રમને વરી, (તે) કાયક જન્મની પ્રીતિ. ૨૦૨

ચોપાઈ

નરપતિ નિરખી ઉઘટ થયો, રાજસભામાં રાજ્ય ગયો.
 સહુ સહુકોને વળગૂ કામ, રાજકુંવર ઉભો તે કામ. ૨૦૩
 બુદ્ધિ વિચારી તે કાલણી, નારીમાં ડાહી માલણી;
 નારી એક બેઠી'તિ સાંઢ, પેઠા પોતે વાડી માંઢ. ૨૦૪
 બાંધ્યો છુરી આણીને ધીર, મુખ પખાણી પીધું નીર;
 આડિ દ્રષ્ટે બેવાં એહન, જુદાર લે તું માહરી બહેન। ૨૦૫
 પરદેશી પંથી આવિયા, પસલી એક કાપડું લાવિયા.
 ઈમ કહી ગયા તે પાસ, મૂકિ હેમની મોહાર પંચાસ. ૨૦૬
 લલે આળ્યો માળ્યો વીર, લીધાં ઉતારણાં દિધી ધીર;
 જીવી જીવજ્યો દુગર તણી, વધજ્યો લાજ વિક્રમથી ધણી. ૨૦૭
 માન ઝાઝૂં મહીપતિનું હજ્યો, દુશમન તાહારા દેહવટ જજ્યો.
 અનેક એહવી આશીશ કરી, મેહલી છાપ તે પુષ્પે ભરી. ૨૦૮

ચડે માલીયે માનની, બેવા વીક્રમ રૂપ,

બેવા અસ્ત્રજી અવનવો, જરત ખંડનો બૂપ

૨૦૧ પોતે ક્રા. તે. ૨૦૨ વિક્રમને વરી કે. વિક્રમ રાપને. કાયક-કે. ધન-
 પુરવની પ્રીત. ૨૦૩ રાજસભામાં-કે. રાજ તેા વાડીમાં ગયો. વળગૂ કે. વાપ
 ૨૦૪ નારીમાં ક્રા. વાડીમાં; કે. ડાહીમાં. ડાહી કે. સ્ત્રી. ૨૦૫ લે દુ કે. લેજ કે.
 દિ. લેયો. ૨૦૬ પથી કે દિ. પરણો ૨૦૭ દિધી કે ધાઈ. ૨૦૮-૧ પજી કે. નો

- પરમ હર્ષ તે ઉલટભેર, તેડી ગઈ પોતાને ઘેર;
ખાન પાન, મેવા, અમૃત, પાક, રસોઈ બત્રીસી, ચોસઠ શાક. ૨૦૯
- લવંગ એલચી ઉજ્જવલ પાન, સંતુષ્ટ કર્યો તેહને દેઈ માન.
ઢાળ્યા ઢોળ, સકામળ સેજ, પોઢાડયો બાંધવ આંણી હેજ. ૨૧૦
- રતનકમલ મૂક્યો દીવડો, (તું) માળયો માહરો જીવડો;
સુખ પામો સહોદર સાથ, પછે પૂછી વીતગની વાત: ૨૧૧
- કાણુ દેશ? ને કિહાં ધરસૂત્ર? કાણુ રાજવંશીના પુત્ર?
કુણુ પતોલી કુખે ધર્યો? વડી કર્મની કાણે વર્યો? ૨૧૨
- સ્ત્રી જાણુ જે કષ્ટે ઘણે, પંથે નીકળ્યા છો જોબનપણે;
છોડયો દેશ તેહનાં તો પાપ, ધન્ય આ ધરતી, ધન્ય હું આપ. ૨૧૩
- સલ વાત વીતગની કહો, આણે આશ્રમ સુખે રહો;
મુઝથી થાઈ તે દીજે કામ, હું છું બેઠેલ બંધવને નામ. ૨૧૪
- રખે મન રાખો ખરખરો, મન મેહલીને વાતો કરો. ૨૧૫

હુહા

- રાજકુંવર કહે: બેનડી! હવડાં પરધરતી ગામ;
તાહરે ઘેર રહ્યા થકી, જાણુસ્યે સહુકો નામ. ૨૧૬
- પ્રકટ થઈસ્તું એક માસમાં, (તાહરે) બાગે મનસંદેહ;
તાહરે પસલી આપસ્તું, જે ચિંતવસ્યો દેહ. ૨૧૭
- જો અમને રાખી સકો, તો રાખો એ ટોર;
આગલથી તુમને કહું, હું રાજા કરો ચોર. ૨૧૮
- અમને રાખ્યે કોપસ્યે, તાહરો વિક્રમ રાય;
પેસલી દુબણ રુપડી, હવડાં કાહોને નાય. ૨૧૯

વધારો:-હરસીદ્ધ હનુર હળે તુજ વીર, સૂરપુર દડ ચાલે વીર. ૨૦૯ ચોસઠ કે.
ખાનાત. ૨૧૦ પોઢાડયો કે. બિસારો. ૨૧૧ રતનકમલ ફા. રતન કામલ. વીતગની
ફા. વિતગની. ૨૧૨ વડી કર્મની કે. વડા બાગની. ૨૧૪ વીતગની ફા. વિતગની.
૨૧૬ રાજકુંવર કે. બાપક જાણુસ્યો-હિ. જાણીયા જનકું નામ. સહુકો કે. માહરો.
જે હિ. મન. જે-કે. જે મન માને તેડ ૨૧૯ પછી કે. નો વધારો:-

બહેન કહે: હો બાંધવા! ધન્ય આભુનો દિશ,
 રાજ વિક્રમ કાપરથે, તો અમો લેસ્મું સિશ.
 બહેન ઘેર જો પરણ્યો, તેહેને મન તે દેવ,
 મોટો માહરો ઇષ્ટ તું, હું કરૂ તમારી સેવ. ૨૨૧
 માહરી જાલ, માહરો ધણી, માહરો જાયો પુત્ર,
 તે સર્વે છે તાહરૂ, સમૃદ્ધિ સહિત ધરસૂત્ર. ૨૨૨
 ધરમા બેઠા રહો તમો, મુઝને સૂપો કામ,
 ધન્ય બોજન નિત્ય જમો, ખરચો દાઢી દામ. ૨૨૩
 જાણૂ નિત્યે રાજમાં, લાવૂં આઝો મરથ,
 ચરચા બોઈ તુમને કરૂં, જો કાઈ હોઈ અરથ. ૨૨૪

ચોપાઈ

વાહ બેહનડી! દુ.ખ જજરથે, બારે કામ તે તમથી યરથે!
 એમ કહીને હિમ્મત ધરી, પોદયાં સદુ કે નિદા કરી. ૨૨૧
 પ્રાતરકાવ ઉદયો રવિ, દાતાશુકતાની વેળા હવી,
 સ્નાન, દાન કીર્ધા પૂજન, પંચામૃત આરોગ્યાં અન. ૨૨૬
 વીતો દિવસ જવ રમણી ધર્મ, ફૂલ આપવા માલણ મધ,
 બેહેન તું લે આ એક જ પત્ર, રાજસભામાં નાખજ્યો તત. ૨૨૭
 આપી ફૂલ વળી તે નારિ, નાખ્યો કામલ સભા મુઝારિ.
 બીજે દિવસે બેઠો સદુ સાથ, કામળ આબ્યો રાત્રિ(ન) દાધ. ૨૨૮

જાણ યશે જે રાજમા, તો હુટે તુજ બડાર,
 મારી નાખે તુજને, કુટુંબ સદીત પરવાર.
 મુજ રાખે અવગુણ યશે, કે સાપડો રૂખ.
 જોયુ ધીરજ વાદેસ્, તેડુ કટે મુજ મુખ.

૨૨૦ દો કે મુજ ૨૨૧ હટ કે છત વમારી કે સરવણ ૨૨૪ રાજમા
 નિ. રાજદારમા લાવું કે રુ ૨૨૫ નિદા કે કોટે ૨૨૬ આરોગ્યાં ફા આરોગ્યાં
 ૨૨૭ નાખ્યો કે દિ નાખ્યો તત કે દિ તત

બીડ્યો દેખી વાધ્યું હેત, વાંચ્યો સૂણુતાં સલા સમેત;
 “સ્વસ્તિશ્રી વિક્રમ રાજના! પવિત્ર છાછ નિર્મલ મન. ૨૨૯
 લખીતંગ છે તિહાં માહરૂ નામ, અમો રહું અમારે ગામ;
 ગરાસીયો બિજેણી તણો, માગૂં દ્રવ્ય અનર્ગલ ધણો. ૨૩૦
 માટે આંચો છું તમ પાસ, બાર વરસનો લેયૂ ગરાસ;
 આજ ના આપો (તો) કાલ્યુ બમણો લેજી, ૬૬ રાગ પ્રજાને દેજી. ૨૩૧
 માહરો માલ ભોગવળ્યો તમો, બારવટો વેદૂં છૂ અમો,
 જગ્ય જગ્ય રે એતે તું, તમ માલનો ભોગતારી હૂ. ૨૩૨
 સખેયે લખ્યું છે આજ, નહિ એતો તો લેધય રાજ્ય.”
 એહવૂ વાચી પોતે રાજન, લાગી જાળ પોતાને મન. ૨૩૩
 સાબળતામાં સહુ કેા હસ્યા, મર્મ બોલ તે મનમાં વસ્યા.
 ચિત્રામણ લખ્યા હોય જિમ, સલા રહિ સાબલવા તિમ. ૨૩૪
 કહો લાઈ! લખનારો કાણુ? થયો ગરાસીયો પેદા ઉહોણુ
 વાત લખી જેણે આનડી, ધન્ય કુખ તેહની માવડી. ૨૩૫
 જેહને જેવી સુઝ જ પડી, તેહવો ઘાટ ધડ્યો તે ધડી,
 લખ્યૂ પાળે તે સાચો હોય, નહી તો લખાડે લખિયૂ કાપ. ૨૩૬
 છાનો કાગળ નાખવો સહેલ, કરવૂ કઠિણ જે લખિયૂ પહેલ;
 ઇમ કહીને બીડૂ ધરય, ભરી સલા મધ્યે તે ધરયૂ. ૨૩૭

૨૨૯ સૂણુતા કા કે સાબળતા છાછ કા જેહવી મન કા ગમ નિર્મલ કે મહીપત
 ૨૩૦ રહું કા ને હિ રહુ છ માગુ કા માગુ છું ૨૩૧ માટે કા તે માટે ૨૩૨
 ભોગવળ્યો કે હિ ભોગવણો બારવટો-કે હિ બારવટસૂ વસસૂ અમો તુમ કે
 તાહરા ૨૩૨ પછી કે નો વધારો-એ ગમે તો અરથ જ આવ, નહી તો મુજને ચેલી
 જાવ ૨૩૩ રાજ્ય હિ લાજ. પોતાને કે મહીપતને ૨૩૪ તે મનમાં કે તેહના મન
 સાબલવા કા સાબને ૨૩૫ લખી-કા. જિમ વાત લખી છે આવડી ૨૩૫-૧
 મુજ કે નો વધારો-અકવે આણુ જે નરહિ કુરે, તે હપર ગમાવર કરે ૨૩૬ તેહવો-
 કે હિ તેણે તેહવી વાતો ધડી લખાડે કે લખાડી ૨૩૭-૧ નાખવો સહેલ કે
 હિ નાખ્યો મહેલ કરવૂ-કા કરવૂ કઠિણ જે લખ્યુ છે પહેલ, હિ કે કરવૂ
 કઠિણ ને કહેવૂ સહેલ ૨૩૭-૧ પછી કે નો વધારો -

લખનારાને લાવો તાન, તે આવે રાજનાં પાન; ૨૩૭
 મોટી વાત મોટાંનાં કામ, કોણુ ધાલી સકે નિહાં હામ. ૨૩૮
સદદેવ મૂવદેવ બંધવ બેદ, મહા મશકરા યડિત તેહ,
 તેણે ઉઠી આઝ્યાં પાન, મહીપતે દીધાં બહુ માન. ૨૩૯
 આજ રાત્રે કારજ્ય કીજીઈ, સવારે સરપાવ લીજીઈ. ૨૪૦

હુહા

પડો વજડાબ્યો પુર વિયે, રાત્રે નિકળે બાહર. ૨૪૧
 તેહને તરકર બધુવો, લાવૂ આણે હાર

ચોપાઈ

આજ રાત્રે નિકળે જે ધોર, તે રાજ વિક્રમનો ચોર. ૨૪૨
 પંડિત આઝ્યા પોનાને ઘેર, મનમાં વિચારી સધવી પેર.
 મૂકાબ્યા દરવાજા ઉત્ત, બે ઉધાડી રાખી પોલ;
 જો લખનારો પ્રાકમી દશે, (તો) માગ્રમ રાત્રે પેદા થશે. ૨૪૩
દડ સાંકળને બધે કરી, બાહુ ચરણ તેહનાં છેતરી;
સેહદેવ ઉગમણીઈ ગયો, મૂવદેવ આધમણો રણો. ૨૪૪
 (તે) માવણે લીધો તેહનો પાર, કલો કુંવરને સધલો વિચાર:
 કોમક કમ નમરી આવિયો, રાજાશુ હાવો લાવિયો. ૨૪૫

પાયે તો રાજી બધા જોર, નહી તો કોઈ દરામીજોર

રાજ મુઠે ધાવો દાજ, બોલો સદુ સખાને સાચ

૨૩૭-૨ હમગ-ગત્રીસ પાનનુ ખીડું કરુ. ૨૩૮ રાજના કે. પૃષ્ઠપતના ૨૩૯
 પછી કે. નો વધારો-દીકમે નર વધારા બહુ, બેઈ રહા તે સામદ સદુ ૨૪૦ બધ
 ફા બધ ૨૪૦ રાત્રે કે એ સરપાવ કે દિ સારપાવો. લીજીઈ ફા દિ-
 ૨૪૧ પછી કે -

રાજપુત દગે રાજવી, તો આવે કમી પેર,

દોષે કુવ દશમનો, પોદમી દેહે ધેર

૨૪૩ મામી કે દોગી ૨૪૩ પછી કે નો વધારો-જે બધર કયા તવાર,
 પાડી પોનાના દધીઆર ૨૪૪ ફા સેદમોર. મુવદેવ. ૨૪૫ તેહનો દિ સધલો

તેહને આજ પંડિત ઝાલશે, બાંધિ બંધ હેડે ધાલશે.
 વાર કહીને પોટો વીર, રાખી આપ કદેમાં ધીર. ૨૪૬
 સહુ ધારણુ પજૂં જાહેરે, મધ્ય રાત્રે ઉઠ્યો તાહેરે;
 સ્ત્રી શણુગાર તે સાચ્યા ધણા, ચત સહસ્ર ને લાખો તણા. ૨૪૭
 ધૂટી વેણુ સવા ગજ કેશ, ચર્મ રંગા કાચ જોખનવેશ;
 નખરીખ સન્માસોલ શણુગાર, પારિજાતક મુક્તાફલ દાર. ૨૪૮
 હેમ જુમખે, મોતી લહેક, પ્રેમલ બરાસ કસ્તુરી બહેક,
 જેહવી વિધાતા હાથે ધડી, ન દીસે કાઈ એહથી વડી. ૨૪૯
 ચરણા, ચોળી, ચુનડી રંગ, લીધી યાળ મોતીની સંગ;
 કુંકુમ ચંદન પૂજ કરી, ક્ષિપક જ્યોતિ માંદું શ્રીફલ ધરી. ૨૫૦
 સહદેવ બેટો છે જિહાં, રમઝમ કરતી આવી તિહાં;
 નાંખી ભુરફી મોહ જ તણી, લાગી ખાંત જોવાની ધણી. ૨૫૧
 ઉડી આવ્યો જોડા હાથ, બોલ્યો તે જીવતીને સાથ:
 માઝીમ-ગતિ આપે જાણુ, કિમ લોપી રાગની આણુ ? ૨૫૨
 શાની યાળ ભરી લાવિયાં ? આપ એકલાં કિમ આવિયાં ? ૨૫૩

હુહા

મધ્ય રાત્રિ શિવપૂજ તણી, માહેરે બાધા આજ,
 ભરી યાલ પૂજ તણી, (હું) આવી છું તે કાજ. ૨૫૪

કવિ હિ. આડી ૨૪૭-૧ પછી કે. મા આ પંક્તિ વધુ છે:-માલણના હુતા શણુગાર,
 લીધા છાના નવ્ય લાગી વાર. ૨૪૭-૨ સી-કે. અમુલક આમુખણુ ધણાં, સારાં
 અંગે તે સી તણાં. ૨૪૮ પારિજાતક-કે. મુગતાફલના હોસે હાર. ૨૪૯ જેહવી-
 કે. દીસતી વનીતા કે વડી, સ્વય વીધાતા હાથે ધડી. ૨૫૦ પછી કે. નો વધારો:-
 જેવી ઉદ્ધ તણી અજગરા, મોદ ભરી જેવી મઘરા.

રૂપે રૂઝી નીરમલ નાર, સતી લણે જાણે અતાર.

૨૫૧ લાગી ક્ષા. લાખી. ૨૫૧ પછી કે. માં આ પંક્તિ વધુ છે:-ધુધા માંહેથી
 આવો ઉલોત, જેવી ચિત્રામણીની જ્યોત. ૨૫૨ જીવતીને કે. મુદરીને. ૨૫૩ આપ
 કે. આ વેલાં. ૨૫૩ પછી કે. નો વધારો:-

પ્રધાન અમારો ધરધણી, નામ કહું કથમ સોય ?
પડે વાગ્યો છે રાખનો, (મોટે) સાથે ન લીધું કાપ,
ચોપાઈ

મમ કદીને ચાલી જાય, વિપ્ર તણું મન વિન્દલ થાય;
ખોળીજી તો ઢેકાજો રથું, જીવ ને મન તે કહે મધુ. ૨૫૧
કરી પૂજા ને પાઠી વળી, પડિતની તો પોહોતિ રળી.
ખેડા વાટ જોઈ જૂ અમો, કાંઈ પ્રસાદ આપોજી તમો. ૨૫૭
લટપટ કરી રાખી કામની, નહી કો પાસે (ને) અર્ધ જામની.
કામની કહે ખેડા રહો (છો) આહ, સ્યો વિચાર કરો મન માહ ? ૨૫૮
એક ચોર (છે) તેહને ઝાલ્યુ, તેહના ચરણ કાઢે ધાલ્યુ,
કહે સી મુઝને લાગી દાઢ, આપ ચરણ ધાલી દેખાડ. ૨૫૯
માહકુ કહ્યું કરો એ ધણુ, (પછે) કહ્યું કરુ હું તમ તણુ
કાઠા ચતુર નિશાનો સમ, અકલ ૨૫ પણુ કામે અધ. ૨૬
મહામાયા જિતિ નવિ જાય, કામવલ સહુ કો કહેવાય.
સીના વાયક ધરિયાં કરણ ધાલ્યો કાઠ ચતુરે ચરણ ૨૬

કોપક લહે સીદ જાઓ છો, મન મોહોના ચુલુ માયા છો

જુધવનો કાણુ વાદરો કથ, સો કામે પડે છે પંથ

૨૫૫ નામ કહું કો ના તે સોય કો દોય, કે જોય. રાય કે પુર વિરે સાથે-
કે સખા નથી મથે સોરે ૨૫૫ પછી કે નો વધારો-

પુજા મધ્ય રાતે સીવ વળી, કમ ચુકું આપ,

પૌરે મુદના અઠમી, તો પરતગ લાગે પાપ

૨૫૭-૧ પછી કે મા આ પઞ્જિ વનુ છે-મોહો આગળ નીસરી છે બાદાદ, તે
ખોજાની પડીતે નાર ૨૫૭ પછી કે મા આ પઞ્જિ વધુ છે-માદરા સમ ને પામ
ધરો, વાતો બેચારેક જ કરો. ૨૫૮ રહો કે કમ ૨૫૮ પછી કે નો વધારો-અમુદ
જોતે મહર્ષાધર, મળીને નાખો ઘેરો ફોર ૨૫૯ નોર છે તેહને કે હિ કળે અમો-
૨૫૦-૧ પછી કે નો વધારો-નીચુ જોઈ તે કામન કહે, એ કાઠા માહે તે પગ કયો
રહે. કહે-કે એ તો અચરણ લાગી રાદય ૨૬૦ પછી-કે હિ પછે અમો કરો
તમ વણુ અકલ છે હિ કે અલવત ૨૬૦-૧ પછી કે નો વધારો-એમ કહી
ફરજની આખ્ય, બારે શુભી નારી નાખ્ય ૨૬૧-૧ પછી કે નો વધારો-

મૂઝી ખીલી તેણે ઠાર, ઉપર મૂંઝયો વનિતાઈ બાર;	
બેડી ખીલી તેહની સાથ, પાછળ બધ બાધ્યા બે હાથ.	૨૬૨
હસુ ન કર્ય રે નારિ! તુ, વિણુ મોતે મરુ છૂ દૂ.	
નાગિ નારિ ન કરેા તમો, રાગજીના ઠગ તે અમો	૨૬૩
નારિ નહિ હુ નરની જાતિ, તુને જિતવા આબો રાત.	
મોહોડે કાજળ ખરજૂં(તે) દિશ, મુનો ચોપાઓતેહને શીશ	૨૬૪
રાગ આગળ કહેજ્યો જઈ, હવડા ખખર જે તાહરી યઈ.	
ધર બેઠા ગરાશ જ આસ્ય, તુઝને આટલૂ કરસ્યે કાવ	૨૬૫
ધમ કહી તિહાથી ચાલિયો, મૂનદેવ ઢળે ધાલિયો,	
સેહદેવ પીતુ જેટલૂ, મૂનદેવને કીધૂ તેટલૂ.	૨૬૬
જીને મોહો કારાગૃહ પજો, તેહનો ધાટ બે રીતે ધજો,	
કારાગૃહ દીધા બેહુ જણા, અતુર પડિત જે કાઠા ધણા	૨૬૭
રહી રજની એક જ પોહોર, આબો માલણુ કરે ઠાર;	
સહુ કે છે નિદ્રાવશ કામ, શણુગાર ઉતારી મૂઝ્યા ઠામ	૨૬૮

બુધ અદ મિ પેનો થયા, ગુરુપતની ઉપરે ગયો
પેનીને દેખી ગયો છે છની, તે ગઈ ધાઈ સજને મથી
એવા એવા લાખ કરેડ, જતા કામે હાજી બે હોડ

૨૬૧-૨ કાઠ ફા કાઠમા ૨૬૨ ઉપર ૦ કે ઉપર જીયે મારો માર, હિ ઉપર મેરો
તે જીયે બાર ૨૬૨-૧ પછી કે નો વધારો-મેલી હેડી થાથી રૂપ, મગઠ થયો
કા બારે બુપ ૨૬૨-૨ બેડી કે બેસારી ૨૬૩ નારિ-કે મા આ પક્ષિ નથી
૨૬૪ આવો હિ, આવ્યો છુ તુને ૦ કે ધરી વેપ આની છુ રાત મુનો-નરી તો
ધસને વાદત શીશ ૨૬૪ પછી કે નો વધારો-મોડે કાજળ ચોપડુ ધણુ, સામ
વદન કરુ તે તણુ ૨૬૫ હવડા ખખર કે હકીગત તુઝને-કે નહી તો આવબે
મુજને કાવ્ય ૨૬૬ પછી કે નો વધારો વીસ્તાર કરુ તો લાગે વાર, ચરીત દેખાડુ
અપરમ પાર ૨૬૭ મારાજહે-કે ધાવા હેડે તે બે જણા ૨૬૭ પછી કે નો
વધારો -

ગઈ બુખ બે જણની ધણી, અરજ સજે નરી કે તે તણુ
કાવે સાદ તેહનો નવ્ય ધરે, જાણે ઠગ ઠગવિદ્યા કરે

પોદો સિંજ્યા નિશ્ચય મન, જે કા વાત ન જાણે અન્ય.
 પ્રાતઃકાલ યથો જેટલે, નગર સહુ ઉઠ્યું તેટલે. ૨૧૮
 ગયા દરવાન ઉઘટ મન ધરી, જઈ રાવસે રાવ જ કરી:
 રાય તમે દ્રષ્ટે ધાલિયા, પંડિતે જે હગ ઝાલિયા. ૨૧૯
 હુકમ ઘો તેહવું જાણીઈ, કહો તો ઈહાં બાંધી આણીઈ
 જઈ એહને ખર વાહન કરો, નગર બાધા માંહે ફેરવો. ૨૨૦
 વહન કરાવો તેહનાં સામ, ફેરવો નિમ દેએ સહુ ગામ;
 ફેરવી ઠેકાણે બાવજ્યો, પછે મુઝ હજુર લાવજ્યો. ૨૨૧
 કહેતાંમાં ધાયા તિહાં જોધ, અંતરકરખમાં આણી કોધ;
 મોદું પરેઠ જીવારે મયું, સેન્ય સહુ હગ પાસે ગયું. ૨૨૨
 બાંધીને ખરવાહન કર્યા, બાધા નગર મધ્યે ફેરવ્યા.
 તે બ્રાહ્મણ: કહે હગ નહિ અમો, ચા માટે મારો છો તમો? ૨૨૩
 તેહનું કહ્યું તે કુણ સાંભળે? જિહાં બાર બાપની વેળ મળે. ૨૨૪

હુહા

રાય વિક્રમ સભા ભરી, બિહા'તા જે હાર.
 તિહાં જે હગને લાવિયા, ક્ષણું ન લાગી વાર. ૨૨૫
 રાજાઈ નિરખણ કર્યું, જોયા તેહના મર્મ:
 ફટ ભૂડો એ ચૂં કર્યું? એ તો માત્યા બહા, ૨૨૬
 એક દુખ બીજું હસું, (તે) કીતક સરખી વાત.
 કહો! બાઈ! સું નીપનું? જાગ્યા'તા જે રાત્ય. ૨૨૭

૨૧૮ કેરે કે ધરને ૨૭૧-૧ પછી હિ તો વધારો-રાજ દરખ્યા કહ્યા સાય,
 વાલાવો પોતાના રોવક સધાલ્ય ૨૭૧-૨ જઈ એહને કે હિ જામો તેને, કે રાજ
 કહે ૨૭૨ મુઝ કે માદારે ૨૭૩ સેન્ય-કે. ધણું માણસ તે પાસે ગયું. ૨૭૩
 પછી કે. માં આ પંડિત વડુ કે-વળી જરડું તે મેમે મુખ, બાણે કાણુ તે બેના
 દુખ ૨૭૬ વિક્રમ કે સૂણ તિહા જે હિ. તે વેલા, કે વડા લાજર. લાવિયા કે
 કરા ૨૭૭ માત્યા કે માદારા ૨૭૮ સૂ કે કમ ૨૭૯ ક્ષો-કે હિ કાદારો
 બંતે બહ ૨૮૧ કાદા-કા કાદા આવ્યા હું તે માટ

કિમ હોય તમને હોય, તે કહો સર્વે મર્મ ?
 દુખ પામ્યા દીગો ઘણુ, કહો વાતનો ભર્મ. ૨૭૯
 કહે બ્રાહ્મણ સુણુ મહિપતિ ! શો પૂછે એ જ્યેષ્ઠ ?
 વાત વીતકની શી કહૂ ? માહોરા કરમના ભોગ ૨૮૦

ચોપાઈ

ભરી સભામા ચાબ્યા પાન, પડિત જાણી દીધા માન,
 તે સર્વેની ઉડી વાટ, ડાહ્યા વાહ્યા છૂ તે માટ. ૨૮૧
 જીજ્ઞવી ભાગલ બેઠા બેઠા, અત કરજીઆ આણી નેહ,
 મધ્ય રાત્રે ઠગ તિહા આવિયો, નારી રૂપ નર તે લાવિયો. ૨૮૨
 મીઠા વચન સભળાવ્યાં કરજી, પોતે પોતાના ધાત્મા ચરજી,
 કરી ગયો મહા ભારે કામ, શીશ સપેત ને મુદ્દ શ્યામ. ૨૮૩
 તાર પછી વીતૂ જેટલૂ, રાજાજી જાણો તેટલૂ
 સસ્કાર અઢાર વીતા છે મુને, સ્વૂ વિસ્તારિ કહીઈ તુને ? ૨૮૪
 માહોરા મનમા મોટી દાઝ આગન જાતા સેશે રાજ્ય
 માટે રાધા ! ચેતીને ચાલ્ય, સારી શીખ તે તેહને આલ્ય ૨૮૫
 ફરી સભા રાજાઈ કરી, મેહલ્યૂ બીડૂ હેત જ ધરી, ૨૮૬

દુહા

આપ બાપથી જાપનો, ધાબ્યો માનૂ ધાન,
 સુંઠ ખાધિ હોય માવડી, તે ખાઈ એ પાન ૨૮૭
 સુખ જોજો પડિત તણુ, પછે ધાલજ્યો હામ,
 પેંડ કરસ્યે જે પારકો તે કરશે એ કામ ૨૮૮

૨૮૩ વચન કે ખાટા પોતે-કે સુકા ચતુર ધાના મે ચરજી સપેત હિ સ્વેત
 મુદ્દ કે વનજ ૨૮૫ શીખ હિ શીખામણ સારી-હિ નહિ તો તુજને મારે
 કાવ ચાડ કે ઝાલ ૨૮૫ પછી કે નો વધારો જ્યો પધારો મહારાજ ઘેર, ભોગ
 તમારે પામા ઘેર ૨૮૬ ફરી કે પાછી કરી કે બરી. ૨૮૬ પછી કે નો વધારો -
 કારે મરદ મુછાનો વાયે, પાન જત્રીસે બીડુ ખાયે
 છતો તે તો જાલે વરત, નહી તો ગાઠે બાધ મરત
 ૨૮૭ બાપથી ફા કે હિ બાપેથી ૨૮૮ પડિત તણુ તે-ફા તો યાસ્યે એ

જોઈ સદુકો ઊસરે, ફા સાદેમો નવિ યાવ,
સિંહ-મુછ લેવા કરે, તે એ ખીડૂ ખાવ.

ચોપાઈ

રાજના ખાસા દલવાઈ, લલો પતો માળખા ભાઈ,
મહા ચક્રતા ગુડા નાટ, માડે ચક્રતા વચ્ચે દાટ. ૨૬૦
વિધ વિધની વેચે મુખડી, જે ખાધે ભાગે ભૂખડી,
માતિચૂનો માલ વશેક, વેચે લાડુ રૂપીઈ એક. ૨૬૧
નજરખાજ હીમાતી પલ્લુ, પારખુ માણસ હીરા તણા,
તે સમે ઉજા છે તિહા, ખીડૂ રાયે ધરપૂ છે જિહા. ૨૬૨
ખીડૂ લીધૂ તરત જ ધરી, રાજ સાથે બોલ્યા દરી
તે કમને કમી આવીયે, જમણો કર કાપી લાનીયે ૨૬૩
ખીડાના એ કડકા કર્યા, એ લાઈએ એ માલ જ ભર્યા,
દરપલ્લુ લેઈ જોયુ મુખ, હીડો રગ ને લાગી ભૂખ. ૨૬૪
ભલા ભલા ભૂપતે કહ્યું, જમણું જોર તિહાંથી થયું
રાતે ખદિર દેખું જેહને, મારું કમ કરીને તેહને,
દાદ ફરીયાદ તે તેહની નહિ, ભરી સમામા એહવી કહી ૨૬૫
વાગ્યો પડો રાજની આલુ નિચાઈ નીકળે ખોરો પ્રાણી
તે તેહના ધરને નહિ મળે, ફરીયાદ તેહની ફા નહિ સાબળે ૨૬૬
કુડી વજડાવી એહવી પેર, લલો પતો એ આભ્યા ઘેર
પાત બાધા નમરમા થઈ, માવણે કુચરને આવી કહી ૨૬૭

કામ ૨૮૬ ચમ્પા કે હિ ચક્રી ૨૬૩ તરત જ કે ધીરે આવીયે ફા આવજ્યા
લાનીયે ફા લાવજો ૨૬૩ પછી કે નો વધારો-જે કરે મારા(યો) કીજ આપ,
તેહ તણુ બાગ વાળું પાપ ૨૪૪ બે-કે શુષ્કને બારે રમે ભરા તેઈ કે સમે
૨૬૪ બતાવ-ફા મા આ પક્ષિ નથી જેહને ફા નહરે તેહને ફા તાદરે દાદ-
કે મા આ પક્ષિ નથી ૨૬૪ પછી કે નો વધારો-પહેરે રાજ કત્તુ વુ જમ નમરપડો
વજડાની તમ ૨૬૬ વાગ્યો પડો ફા વાગી કુદી તે-કે મા આ પક્ષિ નથી
૨૭૦ કુડી-કે મા આ પક્ષિ નથી ૨૬૮ માવણે-કે વનીતા એની રીતે કહી

નિશાઈ બાહિર ન જાશે ભાઈ ! રાજની ફરી છે દુહાઈ;	
હલવાઈ બે હિંમત ધાલશે, કાલ્યવાણ કુગને ઝાલશે.	૨૯૮
પંડિતશ્યં કચ્છો'તો વાદ, લલો પતો બિતારશે નાદ;	
રાજનાં પાન ચાવિ ગયા, તે કુગની ચિંતામાં થયા.	૨૯૯
રવિ અસ્તની વેળા ચઈ, પ્રભ સહુકા ઘેરે ગઈ;	
હરતાલ પડી છે બાધે ગામ, બેઝર ન દીસે માનવ નામ.	૩૦૦
ઘેટમારેશુ કુંધર જ ચયો, હલવાઈ હાટ તે વેળા ગયો.	
ધર દુકાન તેહનું છે એક, ભરી સુખડી માલ વિશેક.	૩૦૧
માંહે તાજું દિધું જોડે, બાહિર કુંધર બોલ્યો તેડે:	
ઉધાડ બાર લાગી જૂખડી, લ્યો દામ ને આલો સુખડી.	૩૦૨
પરગામથી આવ્યા છું અમો, શીઘ્ર આહાર આપોને તમો.	
હલ્યા વિદેશી ! બોધશ પ્રાણ, રાજની ફરી છે આણ.	૩૦૩
નિકળે બાહિર આયમતે દિશ, વણ વાંકે તે ખોશી શીશ:	
માટે નિશા ધડી એક જ ગઈ, ખુંભે ખોચરે પડી રહે જઈ.	૩૦૪
ભાઈ ! કિમ વેડીશે દુઃખ, બાર પોહરની ભુંડી જૂખ !	
જળાઈથી આપું દામ, આપો સુખડી ચાશે કામ.	૩૦૫
કદાચ નાપો તો શું કરું, આખી રાત તે જૂખે મરું ?	
ધરમાંથી બોલ્યો હલવાઈ: સાંભળ પંથી ! માહરા ભાઈ !	૩૦૬

હિંમત ફા. હિંમત. ૨૯૯ પંડિતશ્યં કે. વીપરશ્ન સાથ. લલો પતો કે. તેહેના. ૩૦૦ રવિ અસ્તની કે. નીશા સમેની. માનવ નામ ફા. હિ. માનવનો દામ. ૩૦૧ કુંધર જ કે. કાસદ સો. હલવાઈ-હિ. લલોપતોને હાટ ગયો: કે. હલવાયા. ૬(૧)ટ ગુણવંતો ગયો. વિશેક ફા. વિશેષ. ૩૦૩ ફરી ફા. ફરે. ૩૦૪ તે ખોશી કે. પડાને. મટિ-કે. સંખ્યા સમે તો વેલા ચઈ. ૩૦૫ વેડીશે કે. હિ. વેકારો. દુખ કે. જુખ ફાંડી જુખ કે. દાવાદલ દુખ. ૩૦૫-૧ પછી કે. નો વધારો:-

દીમાં તાલાં ભોળાં લીધ્યાં, હાંડે નહીં ખડકી ખીડ્યાં.

લોખ માપ તણું મુલ, લોભથી સદુ પામે સુલ.

૩૦૫ આપું કે. હિ. આપો. આપો કે. હિ. આપું. ચારો કે. કરું નો. ૩૦૬

લાડુ લેઇ તું નાસી જાય, કિમ રાતે તું પેદા થાય ?
 ગરજવંતે ૩ માટે આરા, જળીયામાં ખેલે બે પાસ.
 એક હાથમાં દ્રવ્ય જ આલ્ય, બીજે સુખડી ખેલે ધાલ્ય.
 લયો હાથ પેસો આલિયો, મુડી સહિત બારે ઝલિયો. ૩૦૮
 પતો પાસેથી ખાવું લેઇશ, તાહરે કર તે મૂકિ દેઇશ.
 બીજે કહે: ભાઈ! સે તું ખાય, ઉતાવળો ઠેકાણે જાય. ૩૦૯
 લાડુ આપવા કર કાઢિયા, પંચીઈ પોહોંચેથી વાઢિયા;
 તાણિ ખેંચી કાઢ્યો ખાંધ, મોહોકમ મીણુ દોરીઈ ખાંધ. ૩૧૦
 લસો પતો બે ભાઈ સાથ, જાલ્યા જોઈ બે એકઠા હાથ;
 માંહે જુવા ને એકઠા બાહર, તેમણે ધણો કીધો પોકાર. ૩૧૧
 ધરમાંથી સહુકો સાંભલે, પણ બાહર નવિ કે નિકળે;
 જાણે ઠગ ઠગવિદ્યા કરે, નિકળે બાહર તે નિશ્ચે મરે. ૩૧૨
 કુંદણી સુધી ખાંખ્યા હાથ, પોહોંચ્યા વાઢી લીધા સાથ,
 ગયો રાજમાં વેગે કરી, હિમ્મત આપ રૂદેમાં ધરી. ૩૧૩
 ઉઠ પ્રતિહાર રાજપે જા, ઠગ તણા બે પોહોંચ્યા સાહ;
 ઠગ બે બાજરે ઝાલિયા, તેહનું નિશાન પોહોંચ્યા લાલિયા. ૩૧૪
 વધામણી મનમાં ઝાલશે, સાંભલતાં સરપાવ આલશે;
 મધ્ય બાજરે જણી છે વાટ, ખાંખ્યા ઠગ હલવાઈહાટ. ૩૧૫

કુહા

પ્રતિહાર ગયો (છે) રાજમાં, મનમાં ઉલટ બેર;

કુંયરે અગ્યારા ગણ્યા, આવ્યો માલણ(ને) ઘેર. ૩૧૬

નાપો: કે. દિ નાપે. ધરમાંથી કે. ત્રીજી જણી. માદરા કે. મુરખ ૩૦૭ રાતે ૪
 કે. પરખતે. જળીયામાં કે. પટલરે. બે કે. છે ૩૦૮ ફા. રેઇસ. લેઇસ. ખાલ કે.
 ખા જાય કે. યા. ૩૧૦ કાઢિયા કે. કાઢિયો વાઢિયા કે. વાઢિયો. ખાંધ કે. ખંધ;
 મોહોકમ-કે. બાહરયા બરે બાધા બધ ૩૧૧ જાલ્યા-કે. દુખ પાંખા બાજર
 બે સાથ. માદે-કે. પાડે જુન કરે પોકાર. લાલ્યા જાલો રે ઠગ છે બાહર. ૩૧૨
 તે ફા. તો. ૩૧૩ રૂદેમા દિ દેડામાં ૩૧૪ સાદ ફા. સા; કે. માદા. ૩૧૫ સરપાવ

પ્રતિહારે જઈ પ્રણમિયો, રાજ ચતુરસ્રજાલુ:
હજવાઈ હાજર કર્યા, ઠગ તણા બે પાલુ. ૩૧૭
બાંધ્યા હે બાજરમાં, કાઈ નથી તિહાં પાસ;
ગરજ હોય બે રાયને, (તો) આણે આપણે વાસ. ૩૧૮
સાંભલતાં સુખ બિપનું, સેવક સાચું સંભલાય;
અધિા જઈ ઠગ બેહુને, હવડાં હજુરે લાવ્ય. ૩૧૯

ચોપાઈ

કહેતામાં ધાયા દશવીસ, અંતઃકરણમાં આણી રીસ;
બાર ઉધાડી પેઠા માંહ, પોકાર કરે હલવાઈ જાંહ. ૩૨૦-
'અમે,' 'અમે,' ધણું એક કરે, હુકમ રાયનો કાથી નવિ ફરે;
ઠગ તણા રાજ તે જાણિયા, ધારે બંધ બાંધી આણિયા. ૩૨૧
કરે વિલાપ ને અધિકૂં રઈ, હાયથી રુધીર ટીપે ચુઈ;
રાજદ્વારમાં ઉભા કર્યા, સેવક રાવ્ય પાસે પરવર્ષા: ૩૨૨
જામે જુયો રાજજી ! તમે, ઠગ બે બાંધી આપ્યા અમે;
હકમ રાયણો સીર લિજઈ, કહો તે દંડ એહને દિજઈ. ૩૨૩
તવ બોહ્યા પૃથવીપતિ ધણી: હવડાં નિદ્રા આવે ધણી;
હવે ચરણ ને હેડું શીથ, બાંધો જ્યાર ઉગમતે દિશ. ૩૨૪
બરી સલા મહુ બેસે જિહાં, આણી હાજર કરજ્યો તિહાં.
કહી મહેલમાં મહીપતિ ગયા, ઠગની મુલમાં સેવક થયાં. ૩૨૫
રાય હુકમ કર્યો તો જિમ, બે ઠગ બાંધી મૂક્યા તિમ. ૩૨૬

.. હિ. સીરપાઓ. ૩૧૭ હાજર કર્યો કે. ક્લા અમે. ૩૧૮ આણે કા. આવ્ય.
૩૧૯ સંભલાય કે. હિ. કાહાવ્ય. બાંધિા-કે. બાંધી લાવ્ય બેનરથી. હવડાં કે.
કે. ૩૨૦ અંતઃકરણમાં કે. રહ્યા સાથે. ૩૨૧ ઠગ-કા. ઠગ રાજ તણા જાણિયા,
બાંધીને આણિયા. ૩૨૨ કા. રુધીર ટીપે. સેવક કે. ખાસા સેવક. રાવ્ય પાસે
કે. ખાસા માંહે; કે. પુરમાં. ૩૨૩ જામે જુયો કે. જ્યાર ધણું. બે કે. હ.
રાવ્યો સીર; કા. શીરો રાય. ૩૨૪ ઉગમતે કે. હિ. હવે તિહાં. ૩૨૫ બેસે
કે. હિ. બેસીયુ. ૩૨૬ હુકમ કા. હુસમન. બે-કે. કરું સેવકે સવાયું તેહ.

હુહા

રમણી વીતી રંગમાં, પેહે ફાટ્યો પ્રભાત;
 ખાંખા બજેણી નમમાં, વાઈ ચાવી વાત.
 કંગ હલવાઈઈ ઝાલિયા, ઉલટ અંગ ન માય, ૩૨૯
 ઘેર ઘેર બાહર ચડી, ખલક બેવાને જાય
 વિક્રમ રાયે સભા કરી, જેઠા માનવ ઈદ્ર,
 જોતો દીપક રમણીઈ, જિમ તારામડળ ચદ્ર ૩૨૯
 વિમ્ર વેદધ્વનિ કરે, ચાપ પ્રભાતિ રાગ,
 મધી અકારે મેદની, નહિ તલ બુધિ માગ. ૩૩૦
 એટલે આણી ઉભા કચ્ચા, હલવાઈ જી બ્રાત,
 રાજાઈ નીરખણુ કરી, કઠિતક સરીખી વાત. ૩૩૧
 લાખ્યા સમીપ સભા વિષે, નિરખે નરપત નાય,
 જુઈ તો હલવાઈ છે, છેદા દિસે હાથ ૩૩૨
 શીઘ્ર ઊડા રે સેવકા! કુખ ન દેસ્યો કોઈ,
 એ તો માર્હરા ધર તણા, ખાસા હલવાઈ હોય. ૩૩૩

ચોપાઈ

ઊડાવી બેસાચ્યા પાસ, કર દેસ્યો દીધી આશ-
 કહો ભાઈ! કિમ એમજ થયું, ડાપણુ તમારું તે કિમ બધું? ૩૩૪
 તુમે કિમ ઉતરાયા મયા? હાથ વઢાવી કુંડા મયા?
 સુ દ્રોજ આવી'તી તાહ? ધાઈને પેડી ધર માહ. ૩૩૫
 કેટલો કંગનો કુતો સાથ, નેરાવરીયે વાઢા હાથ?
 શીઘ્ર વાત કહી પરવરો, પાટા પેડી ઉલટ કરો ૩૩૬

૩૨૭ પેહે ફા. પે ૩૨૯ વિક્રમ રાયે કે સિદ્ધાસને ૩૩૦ વિમ્ર વેદધ્વનિ કે હિ
 વેદધ્વન્ય પડિત. ૩૩૧ રાજાઈ કે નરપતે કરી કે કક કઠિતક સરીખી કે વીપરી
 દીડી ૩૨૨ છેદા-ફા દિંદો સર્વે સાથ હિ દેખે સચડો સાથ ૩૩૩ હલવાઈ
 હિ સામદ ખાસા કે સાચા ૩૩૪ કિમ એમજ કે તમને સુ કિમ કે હિ માદા
 ૩૩૫ તુમે કે ચતુર હાથ કે કર કુંડા કે દુખ પેડી કે હિ પેડી'તી ૩૩૬

કુહા

કહે હલવાઈ: રામ! સૂણ, નથી કલાની જાગ્ય;
અમારું ડાપણ(ને) શાણપણ, તેહમાં ઉડી આગ્ય. ૩૩૭
હજ તેા જાતે એકલો, તેહમાં આઝી બુધ્ય;
અમે બાંધવ બે ડહરા, પણ મહ અમારી શુધ્ય. ૩૩૮
થોડામાં કહું છું ધણું, કહેતાં આવે લાજ,
હું જાણું છું બેઝરી, રામ! તમારું રાજ્ય. ૩૩૯
સભા સહુકો સાંભલો, રખે કામ ધાલો હામ;
જે કહેશે હજને હજું, નહીં થાય તેહનું કામ. ૩૪૦

ચોપાઈ

સાંભળતાંમાં સહુકો હશા, બોલ તેહના મનમાં વસ્યા,
તે ગપા છે તેહને ઘેર, કરી ઉપડુ વેશડની પેર. ૩૪૧
કૌતુક આશ્ચું બાધે ગામ, સહુ મેકની લાગી કામ;
રાજાને મન ચિતા ચર્ષ, ફરક આપ રહેમાં રહી. ૩૪૨
રાજાઈ મન કચ્ચો વિચાર, હજ આલતાં શી છિ વાર?
આપે મન તેહમાં ધાલશું, પણ એકમાં તે આલશું. ૩૪૩
વળી જો કાઈ ધાલે હામ, જોઈ કો કરી સકે (છે) કામ?
જોયું કો પેદા થાય છે, બેઠા સહુ મહિના ખાય છે. ૩૪૪
ભરી સભામાં બેઠા રામ, જુગતેશું જાગિક ગુણ ગાય; ૩૪૫

કુહા

ખીડું બાસઠ પાનનું, કરું રાખજી તાંહ,
આખું -હાય પ્રધાને, ફેરવે સભા તે મહિ. ૩૪૬

કેહલો-કે. સો પચાસ હજ હતા પાસ, માહા જોરથી કરા નરાસ. પાટા-કે.
પાટા પીડીતું મરજ કરો. ૩૩૯ હું જાણું છું કે આગલ જતાં. ૩૪૦ જે-કે. કો
નોકો હજને જીત્યો તેહને પાસે આમ. ૩૪૨ ફરક કે. ફરીક. ૩૪૩ શી છે કે. શાંહાંની.
પણ કો. ફર. કે. ઘડી. ૩૪૪ જો કે. જોયું જોઈ કે. સામદ. સહુ કે. નીત.
૩૪૫ જુગતેશું-કે. ગુણીજન જાગિક જસ જહુ ગાય. ૩૪૫ પછી કે. નો વધારો:-
ખીડુ જતીસ મેહેલીયું, વચન રાજાએ ટેહેલીયુ. ૩૪૬ ફેરવે કે. ફેરવું. ૩૪૭ જે તણે

ને રાણીમયો હસ્યે, (તો) આવસ્યે માહરે ઘેર,
તાહરે હું તોં તેહની, કંઠે ને રૂડી પેર.

૩૫૯

ચોપાઈ

રાજગૃહંતિહાં દીધાં માન, ભરી સભામાં આખ્યાં પાન,
આખા દેશમાં આલી વાત, ધમ કરતાં તો પડી જવ રાતિ.

૩૬૦

વાત સાંભલી માલણુ ગઈ, વીતક વાત તો તેહને કહીઃ
ગુણિકાના ધર આગળ જશે, આજ ચોર તે સાણુત યશે.

૩૬૧

નાક ઉદરે આંગુલ ચાર, એહવો કચ્ચો છે તાંહ વિચાર.
તે સાંભળીને પાદ જ લીધ, વિચાર આપ રહેમાં કીધ.

૩૬૨

દિવસ વહી ગયો જાહરે, કુંચર ચહુટે ચાલ્યો તાહરે;
નાંણી મનમાં બીક લગાર, જૈ દુકચો ગુણિકાને બાર.

૩૬૩

ઉઠ ઉઠ વધાર્થ આપ્ય, રાજસભામાં વેગે ચાલ્ય;
તમને વેગે તેડે મહારાજ, હમ બાલી આપ્યો છે આજ.

૩૬૪

એહવૂં-કે. કેહેને એવી વાક. ૩૫૯ કંઠે-કે. કંઠે પડેણુગત પેર. ૩૬૦ કરતાં
તો પડિ કે. કરને પડી છે. ૩૬૦ પછી કે. નો વધારો:-

કરે લોક વાતો એ તરત, આજ આવું એ હમનું મરત.

અસ્ત્રીચરીત્ર કરીને એ ઘણી, નાર ઉતારસે વસ્ત્ર તણી.

બાંમણ બાઈ ઘડી સું થયે, પ્રેતભોજન તરપડી ખાયે;

હલવાઈ બે હરામી ખોર, તેમણે કમ છતાયે ચોર.

ગુણિકા છે એ લાયક લડ, લખ વસા હમને દે હંડ.

૩૬૧ સાંભળી કે એહવી. માલણુ કે. નગરમાં. વીતક-કે. તે માલણે દુધરને
કહી ૩૬૧-૧ પછી કે. નો વધારો:-રખે નીકળે બધવ રાત, માહા બુંડી ગુણિકાની
ગત, ૩૬૧-૨ ગુણિકાના કે. એહના આજ-કે. નાક વડાની દુખાયો યશે.
૩૬૨ નાક-તે વનીતાએ કરો વીચાર, છેદે નાક તે અગુલ ચાર. ૩૬૩ દિવસ-
કે. દિવસ ધડી એક રહો જાહરે, કુંચર જયા તતબર યથો તાહરે; હિ. અસ્ત
રવી યથો જ્યાહરે, વઢિ કુંચર યથો ત્યાહરે. જૈ-કે. યથો આપ આસા બરહાર.
૩૬૩ પછી કે. નો વધારો:-ધસમસ કરતો ધીરજ ધરી, રહો બાહર ગુણિકાને

તે સભામાં ઉભો કયો, માટે તમે ત્યાંહાં પરવરો.
 ✓ સ્ત્રી માણસમાં ઉછી મલ, માટે શુણિકાઈ માન્યું સત્ય.
 વહેલ બેતરી આણી તાં, ખેડુ કે નાહોતો ઘર માંહ;
 કુંપર કહે હાંકી જાણું હું, મુખે વેહેલમાં બેસે તું. ૩૬૬
 બેઠી પરદામાં કામિની, બે પડી ગઈ જામની;
 વાટ મધ્યે હુતિ ધરમચાલ, બાલક જાણવાની નિચાલ. ૩૬૭
 સૂની પડી તે વેલાં સહેલ, હાંકી કુંપર તેમાં વહેલ;
 હેઠાં બેતરી બાંધ્યા હાથ, બાંધી ઉઘી બારવટ સાથ. ૩૬૮
 પોકાર કયો તિહાં નારે ઘણો, કેણુ સીર સણે તેહ તણો.
 કમરબંધથી લોહ કાઢિયું, નાક અંગુલ પાંચેક વાઢિયું. ૩૬૯
 અરે રંગાં! ઉલખજો તમે, રાજાજના કમ તે અમે;
 વિખવાદ કરશે તેહને દંડ દેઈય, ખુંચી રાજ્ય રાજાનું લેઈય. ૩૭૦
 મેંશે ખરડું બાધું અંગ, નહિ માણસ બીજું કે સંગ;
 છેલા તેહ તણા બે કાન, રંગાં! તૂ કરતી'તી તાન. ૩૭૧

કરી ૩૬૪ વધાઈ હિ વધામણી. ૩૬૫ મટિ-કે સભા મધ્યે પ્રીતે પરવરો, કે
 માટે તમને તેડવા પરવરો જી-કે. મા આ પક્ષિને બદલે આમ છે -

આજ સુકન બોલી હ આપ, કમ કાલો તે તમ પરતાપ
 સરપાયોમા સૂખપાવજ કરી, સભા મધ્યે ચાલો ચુકરી,
 આજ આજી તે માન્યુ માણનીયે, નેદની લુપ વસે પાછાનીયે.
 મીઠી વાતે કરી બહુ મલ્ય, સરવે જીએ માનું સત્ય

૩૬૬ કે કે તેડના છૂ કે અમે તૂં કે તમે. ૩૬૭ બે કે બે. ૩૬૭-૧ પછી
 કે નો વધારો - કુંડી વાજ તે કરે કાણુ ફેક, નીકલે નહીં વાટે કે લોક. ૩૬૮ સુની
 પડી કે સુના તે સહેલ કે. મેહેલ, તેમા ફા તેવામા; કે તેણી વાટે ૩૬૯
 પછી કે નો વધારો -

અરે હવા હાકે જી કાહે, સુની નીસાવ ધરમસાલા માહે;
 કાળી કશ નાખી તે હેક, સૂ આને નારીનું નેટ

૩૬૯-૨ બેતરી કે હિ ઉતારી. ૩૬૯ તિહા નારી કે કામનીયે પાચેક ફા
 પાચ તે; હિ. આરેક ૩૭૧ રંગા-કે વસ્ત્રો કીધો તેડને વાન, હિ વાડા હેલ

વાઘ્યા હોઠ આગળથી ધણા, દીસે દાંત મહા બીકામણા.
એહવી કીધી તેહની પેર, આબો આપ પોતાને ઘેર. ૩૭૨
વિલાપ કરીને ગુણિકા રૂઠ, તેહની ખબર તે કુણ જ જુઠ.
રવિ ઉદે થયો જવ કાલ, લણવા આવ્યા નાના બાલ. ૩૭૩
દીસે છે કે શકિતરી, બાલકને ખાશે છેતરી.
પાડી ખુંખ ને નાશી ગયા, લોક એકઠા ખારે થયા. ૩૭૪
વિકરાળ લખાનક તેહનું રૂપ, બાણ કરો જઈ વિક્રમ ભૂપ:
'વેશ ડાકણ ને ભૂંડી નારિ, છેદ્ દીસે (છે) એહનું નાક.' ૩૭૫

આબ્યા'તાં પાન. ૩૭૨ વાઘ્યાન-હિ. આગલ વરુઆ દીસે ધણા. ૩૭૨-૧ પછી
કે. નો વધારો:-

હયા બાધી હલી તેહ, કરો નગન દવણીનો રેહ.

૩૭૨-૨ એહવીન-કે. કંઠે કારખું છેક ક્રૂપ, આવો જુવન તે બારે ભુપ. ૩૭૩
રવિન-કે. ચેહે કુટે થયો પ્રાતુરકાલ. નાના કે. બહુ. ૩૭૩ પછી કે. નો વધારો:-
તેહને જેખી બીના સહુ, બાહર થયા એકઠા તે બહુ. ૩૭૪ એકઠા ખારે કે. હાલરો
પીમે. ૩૭૫ બાણ-થયું ભંદાં બીકમ ભુપ છેદ્-કે ખાતે બાલકની ખાનાર, હિ.
માહા પ્રાણીત ફેરી કરનાર. ૩૭૫ પછી કે. હિ. નો વધારો:-

વરુખી પંતરી આવી રેશ, માહા ભુંડો છે તેહેનો વેશ,
હુકમ રાવલો લીજે શીસ, હુકમ હોય તે છેદું શીસ.
કરે હકુ તે એક કામ, રખે મારો નગરમાં કામ.

દુહો

રાયે કેહે: સેવક સૂણો, હસ વીસ સાંપ્રદ થાયો,
જઈ જાલો શકિતરી, રામચાને લેઈ જાયો.
ખોદો ભૂમી ખાડમું, ડાટો અરધું અંગ,
અંન પાણી કે માનવી કાયે ન રહેયો સંગ.
સૂણતે સેવક સજ થયા, કુટે જાલી નાર;
હુકમ કરો જમ રાયજ, લેઈ ગયા તે કાર.
યા માટે મુજને હણો? માહજે ગુણકા નામ,
હમ આબો છે ગામ માંહે, ફરી ગયો તે કામ.

દુહા

જાયો ગીઘ, લાવો ઇલાં, જોઈઈ તેહનૂ રૂપ,	
સૂણતે મેંતક સર્જી થયા, હુકમ જ દીધો ભૂપ.	૩૭.
કાઠી કામિની માદ થકી, તેહનૂ શ્યામ શરીર,	
રાપ આગવ ઉઘી કરી, નયણે લારિયાં નીર	૩૭૭
વિકટ રૂપ ખીલામણુ, દીમે પિરુયા વાન,	
દીમે દત તે હોઠ વિણુ, ઉઘાં નાક ને કાન.	૩૭૮
રાગ કહેઃ શૂ નીપનૂ? વીતકના ગુણુ ગાયો,	
અખેપે સાસુ કહેા, (પણ) મુખ આગળથી જાયો.	૩૭૯
મદાગાળ! શૂ પૂછગો, માહરં કર્મનો વાંક,	
રાગ! બેવગે ગાળ્યને, વાગ્યો આડો આંક.	૩૮૦
કૌતક છુઈ, લામી કરે, લાલી પાડે લોક,	
પેટ ન દુખે (તે) રો અંધ? (જેહને) દુખે તેને રોઠ	૩૮૧

સેવક કહે ગુણુ સાક્ષી, ન લોપ રાધેની આણુ,
 બાગ બલે ને લાદર, તો તો ક્ય જઈ જાણુ
 ખવક જોવા સદુ ઉમટી, પણ પાસે નવે કાધે,
 વીકરાણ વડન કેળી ખીદે સાની સાકલ દોધે
 કેા રેણુ, કેા કાકરા છટે રહીને ફર,
 જીવતીને જોવા સચરે જમ સામરણ પૂર
 સાહીને સેવક વલા, આવા રાજકવાર,
 મદારાજ! મહીપત જીવો ધણુ લોભાખીલો જુદાર
 આડી તે સાકલ અમો, કોટુગ ચાલુ મામ,
 વનીવા કહે હું નહી પંવરી, માદરં તો ગુણુક નામ
 જમ દુકમ દોધે રાવલો, તેદવી કરીએ પેર
 કાદો તો આદાં દાજર ક્યં, મજે અચરતે યેર
 મહીપત ખીચારં મનવીએ, સકે કમી ગયો એ કાક
 કપટ કરીને ઇતીકું, હીને ઇ એ નાક

૩૭૭ શરીરમાંથી કે. દિબુમાંથી રાધે કે. અખીપત ૩૭૮ ઉધાદિ. ઉઘીના કે. કાપા. નામને કે. દીસે ૩૭૯ રાગકહે કે. નારીએ ૩૮૦ પૂછયો મદારાજ કે.

જા જા ઘેગ ઉતાવળી, કર હિસડ દેહ રોગ,
કાન, નાક છેદાનિયુ, (તે) તાલંગ કર્મના ભોગ.

૩૮૨

ચોપાઈ

નિચાર કરો તિહા ગયે આપ અણુચિતન્યુ આ લાગૂ પાપ,
એ અર્થ કોથી નવિ સરે, એહવા પ્રાક્રમ તે કુણુ કરે

૩૮૩

હુહા

આપ દુ ખની વીનતિ, વાસા ફરી ખાજ,
આપ વિના અર્થ નરિ સરે, પરથી ન લાગે દાઝ
✓આપ મુવા વિણુ સ્વર્ગમા પોહોચાડે નહિ કાય,
મુજ વિણુ નહિ હોય પાધરો, એ ઠગ ભારે હોય.

૩૮૪

૩૮૫

ચોપાઈ

ફરી પૂછાવ્યુ બાધૂ ગામ, પણ કોઈ નવિ ધાલે હામ,
ઠગ જાત્યાની હિંમત કરે, વણુ ખૂટે નિચે તે મરે
નગ્પતિઆશમૂકી સકુ નણી ટ્રાથીનવિ ચર્ધમોહોકમપણી,
મુજ પ્રાક્રમ દેખાડૂ જોર, આજ નિશાઈ ઝાન્યુ ચોર,
પ્રથમ પૂગન હરસિંધની કરૂ, પછે આમુધ અગે ધરૂ,
મારૂ ઠગ કે બાધૂ આહ, મુઝ મુખ આગળ જશે કપાહ ?
જો એ મરદ મુઝાજો હર્યે, તેા મુઝ આગળ પેના ઘર્યે,
તાહરે જાણૂ નિઘા બધ્યો, જનક આપ જતુનીનો જપ્યો
આપ મુછે ધા'યો છે હાથ ફરી ચેનવ્યો સારનો સાથ,
(જે) છવ જોયાની ઇજા કરે, તે બાહર મુખે નીસરે

૩૮૬

૩૮૭

૩૮૮

૩૮૯

૩૯૦

અક્ય અમારી આપ રાજા-કે પાન આવા તે પ્રીતસુ, તે તો પુરાણુ પાપ ૩૮૧ પેટા-
કે જેહને વીતે તે રૂયે, વીતે નહી તે સ રૂયે જેહને-કે ખીજને શો શો-
૩૮૨ જો તે કે રાહ જા ૩૮૩ મી કડી કે મા નથી ૩૮૪ આપ-કે અરથ સરે
તે આપથી ૩૮૫ એ-કે ઠગણુ ઠાકી હોયે, હિ ઠગ ઠગનો રાજા ૩૮૬ વણુ ખુટે
કે. સખ વીસા ૩૮૭ સહુ તણી ફા સર્વ તખ્ત કોથી-ફા. કોથી નવિ યાય
મોહોકમપણી ૩૮૮ મુઝ ફા મારા ૩૯૦ તે બાહાર કે હિ લે આજ બાહાર

એહવુ કરીને ઉજ્યો ગય, સભા સહુ ઠેકાણે જાય
 ગર્ભ માલણુ પોતાને નાસ, આની બેડી મધવ પાસ
 વીગા' સાબગો માહુરી વાત રખે નીસરો માઝમ ગાતિ,
 વિક્રમ નાજ મોહોકમ શર, આજ છીતારશે ઠગનુ નૂર
 જેહને માથે હરસિંધ સનાય, તે કાહોનો મળ્યો નહિ જાય
 માટે રહેજ્યો મોહોલા માહ આજગયણી નવિ જાશે કાહ
 એહની પેર પોતે સાબગી નારુ રહેનરાની માલણુ વળી

રાજકુયરે વિન્યાન મન મહા બહીયો વિક્રમ રાજન
 ધાસ્તુ આપ ચડીનુ ધ્યાન, મનસા સિંધે કીધુ માન
 એ પાવન વળગ્યો જેહને હ પણુ જર્થ નળમુ તેહને

હાહા

નિશ્ચેભ્યા' તુ ઇશ્વરી! ઝડવેતનમા વાસ
 ભવ બ્રહ્મા બુક્ષા ભમે નિપ્પુ ઉપાસક આપ
 નિકમ મવક નમ છુણો તાહનુ તેહને જોર
 હ પણુ પુત્ર છુ તેહ તણો આજો ચધને ચોર

૩૧૧ જય કે યમા ૩૨ ફા માહા મોહોકમ વિક્રમ-મહીપત સૈન્યપત માહા
 ચૂર ૩૪-૧ પછી કે નો વધારો -

પચ હ છતા જે ધીર છતો અધીક અબેદી વીર

કોહ કોહ કરીએ જન એ આગળ વસ્ત્રર કણ માત્ર

૩૮૪ વિક્રમ કે ગરો ૩ ૪ પછી કે મા નીચેની ચાર અને હિ મા માત્ર
 ઉછી (ચાપી) જ પઝા વધારે છે -

એ જળીયો કમ છતો જશે, મારી હસારત જનમા યસો

એ મોહ આગળ નવ લેતુ સૂત્ર તો દાતીજયે પરઠે પુત્ર

માત્ર હીમવ એ સાચ હીશ, તો તો નિશ્ચે છે શીસ

એ પાવન વળગ્યો જેહને, હુ પણુ આરાધુ તેહને

૩૪૫ મનસા સિંધે કીધુ કે હિ મન વિચેથી મુક માન ૩૮૬ આપ ફા ગામ

૩૮૭ ચધને કે હિ હુ થઈ

સદ્વીર્ય હોઈ એહનૂ, તો રાખે મુઝ માન,
હૂ આજ જાણો પડું, (તો) જાણે વિક્રમનામ
ધણા ધણેરા છેતર્યા, સકટ પડિયો આજ,
હવે માનરાખો નહિ, (તો) જાણે વિક્રમલાજ
હુકમ દે મા! તાહરો, જીની નાવે આંચ,
ધમ કહી શુકન કર્યા, આંચા પૂરણ પાચ
શણગાડે શુકન ગ્રહા, આપ ચકાવી શીશ,
ચે રમણી સધ્યા સમે, ગયો આયમને દીશ

૩૯૮

૩૯૯

૪૦૦

૪૦૧

ચોપાઈ

સજ્જ થયો તિહાં વિક્રમ નીર, આપ રુદેમા રાખી ધીર,
અણ દશ આયુધ અગે ધરી, જામ મધ્યે શુભ પૂજા ભરી
પ્રથમ હરસિંધની પૂજા ધરૂ, પછે હુગને બધન કરૂ
મન માંહી આણી ઉન્સાદ, આંચો રાખ જિહાં સિવપ્રાસાદ
મનુષ્ય નામ ન દીસે કોય, એકયો આપ નરપતિ તિહા હોય
દેવીનૂ કિધ દરશન, આપ રુદે થઈને પરસન
કિધિ જ્યોતિ તિહા જાકમગ્રોલ, પચામૃત કરા અંગોલ;
પૂજા અરચા કીધી ધણી, સ્તુતિ કીધી હરસિંધ તણી

૪૦૨

૪૦૩

૪૦૪

૪૦૫

૩૯૮ લક્ષ્મીમં-હુ વીરજ હોઈ એહનો. તો-કે તો જાણે નરપતિ નામ
૩૯૯ પડિયો કે. અહુ હવે-કે માન ગયુ જે મહત્તે તો ગઈ વિક્રમલાજ
૩૯૯ પછી કે નો વધારો -

કીપક હોઈ એક શ્રુત તણો અત્યાર નીને લાજ્ય,

સીધ માત સમરી સદેજમા, સૂકન જોયાને કાજ

ગુન હયાં કે. હિ અશ્વત મહા ૪૦૧ ફા. સેણગાડ આયમતે કે. હિ. આયમી
૪૦૨ આપ-કે. થયા, દ્રવતા મન સાદસ થીર ૪૦૨-૧ પછી કે. નો વધારો -
આલો વીક્રમ માહા વનયોર, જાણ એક પવક માહે ચોર ૪૦૩ સિવપ્રાસાદ-કે.
પરમને પરચાદ ૪૦૪ હોય ફા. જોય થઈને કે. પોતે ૪૦૫ જાકમગ્રોલ કે.
હિ. જામગ્રમાલ અંગોળકે. હિ. પચામ નરા ફા દરાવે, કે. હિ. હરી ફા. હરણી

માલા ઝાલી સમરણ કર્યું, ધ્યાન એકાગ્ર ચિત્તે ધર્યું.

દેહરા માહે રજો રાજન, એટલે કુચરે વિચાર્યું મન. ૪૦
 આલસ મોડિ તે ઉઠિયો, જિમ મદગલ છૂટે હાથિયો,
 અગ વિયે ધરિયાં હથીયાર, આગ્યો જિહા રાયનો દરબાર ૪૦૧
 પગલાં દિહા વિક્રમ તણાં, રાજ્યચેહેનનાં લક્ષણ ધણાં,
 ધન અકુશ અમર ને છન, લખ્યા વિધાતા પાએ પત્ર ૪૦૮
 એદેવાં ભૂમિપર પગલાં પડ્યાં, દેખી કુચરને અચિરજ અજાં;
 એ ઇર્ધાણુ ખીળના નોય, સઘ તાન એ માદેરો જોય. ૪૦૯
 પગલે પગલે આગો તિહા, હસિધનુ દેહનુ છે જિહા,
 ઝાખ્યું જાણિયું પોતે જઈ, નિશા ઘટિકા ચારેક ગઈ. ૪૧૦
 ભુઈ તો તિહાં ઝાકમઝોલ, રાજા જોડો કરે કયોલ,
 હાથે માળા ધ્યાન જ ધરે, તુંહી તુંહી મુખ રાગ કરે ૪૧૧
 આજ તે હમને ઝાનીઈ, માતા જશ એટલો આવીઈ,
 નહિ તો જાગ્યે માદેરી મામ, હસ્યે સકલ જિજ્ઞેણી ગામ ૪૧૨
 એમ વચન મહીપતિ મહિ કલા, બેરા બાહિર કુચરે લણાં.
 બાહિર આવર્યેગય આણિવાટ, (તા) નિશ્રે ધડ્યે માદેરો ધાટ ૪૧૩
 પાણી પેહની બાધું પાજ, જો રાખે મા માદેરી લાજ,
 માતા! પોચાડો મુજ રગી, ઇમ કહી દીધી સંકીની ૪૧૪
 દીધું તાનુ જતને કરી, ઉપર મોહોર પોતાની કરી,
 જખ્યા લેતે જઈ અક્ષર આર ઉધાડ્યે તે ખારો માર. ૪૧૫

એદેમાં ધાત્યો હમનો બાપ, ધાવનારો નુ આપોઆપ

પૂનઃ ધ્યાન રાગનુ થયું, ચિત્ત (તે) રાગ જાનવામાં ગયું ૪૧૬

માતાબી ૪૦૭ મદગલ દુઃખ મદગલમા ૪૦૯-૧ પાળ કે નો વધારો - સામુદ્રી - જોતો
 નરપતી, ૪૦૮ પગલાં જોતો છનપતી ૪૦૯-૨ ને થ કા નરિ દોષ ૪૧૦ ધીમી કે
 પગલે ૪૧૨ માતા કે. મને એટલો કે. એ મુને માદેરી કે માદન. ૪૧૨ પાળ
 કે નો વધારો - ૪૧૪ વચનો જતે મુને, તે તો પખાણુ લાગે તે ૪૧૩ માતા કે તે મને

માતા પામે માગી શીખ, મનમા નાણી ડાહોની ખીક
 (મા)વાહાણેતમપાસે આવસ્યુ, જિહારેઠગ ઝાતી લાવસ્યુ ૪૧૭
 દીધા પોતે માહે કપાટ, આયો બા(હા)ર નીકલવા વાટ,
 ખીન્નુ દ્વાર ઉધાકે જિમ, દીડી સાકવી તાલુ તિમ ૪૧૮
 'હયા! ડાણુ ઉભો છે બાર, હનડા મારૂ તુઝને ઠાઁ,
 કિમ કીધૂ તે એહવુ કામ? બનિયા સાથે ધાતી હામ ૪૧૯
 ગેતાવયો ઘઈવાણી બોલ્ય, નહિ મારૂ છૂ, બાર જ બોલ' ૪૨૦

ફહા

ગળ મારો રોટલા, જેણે પેટ ભરાય,
 હૂ ગગસીયો ગામનો તે માયો કિમ જાય? ૪૨૧
 મહિપત્ય માથે ગુદન, બીજુ હુમિધ હાથ
 નહી તો લેહોણુ લેખનુ, જે બોને મુઝ સાથ ૪૨૨
 આજ તો ધાતો મેં હહા, માતા આપણી પાસ,
 કાલ્ય રાખુ કારામહે, જે નરિ આપો ગરાસ, ૪૨૩
 નહિ મનક સાથી નિહા નહિ માનન કોઈ જાતિ,
 આપણુ બે જણુ એકલા નહિ કાય ખીન્ને સાથ ૪૨૪

રાજ કહે તુ કોણુ છે? સ્યુ છે તાહનુ નામ?
 આટલા દાડા કિહા રહો? હુ કોણુ ગયને ગામ? ૪૨૫
 કોણુ તાત છે તાહરો? કોહનુ માથે જોર?
 મય રાખે છે અનિ ધાતુ જાતે કહાવે ચોર ૪૨૬

૪૧૧-૧ પછી કે નો વધારો -વણુ સમજે ઉધાટે જેહ લખ વીસાથે બોરો દેહ
 ૪૧૭ માતા પારો કે મધે કહે નાણી કાહોની કે નાણે બનીથે ઠગ ફા કગને
 ૪૧૮ દીડી ફા કિધી ૪૧' મારૂ તુઝને કે મારી નાણુ ૪૨૦ હુ બાર જ કે
 ૪૨૧ પછી કે નો વધારો -માડ અરથ કોઝીમી, જે પાણુ લેહેવાર,
 નદી મુઝુ એકેધી ફાહુ ખારો કાર ૪૨૨ ખીન્નુ કે બીજો, ફા ખીન્નુ ૪૨૩ જે
 નવિ આપો કે જે નાપો મુજ ૪૨૪ આપાત કે હિ રાજે માહે રામત્રે નમુધર
 નાઝમ રાલ ૪૨૬ માથે ફા માથે છે અતિ થણુ કે આવડુ દહાવે કે તો છે

રાખે હુંસ હછડા નિચે, ધાલે મુઠે હાથ,
બુજગમણિ લેઈ સકે, (તે) વાદ કરે મુઠ સાથ.

ચોપાઈ

સિદ્ધ સાથે વટે છે હગ્ધ, નિશ્ચે પામેછ તે મરણ,
ધાયે હાથ ગોખરને મૂળ, તેહને અધકિ લાગે શલ. ૪૨૮
ફરે ખોલતો મોટા રાફ, કિહાક નિકલસ્યે મણિધર સાપ,
દાવાદ્યમા મે પડે, વગર પગે આકારો મટે ૪૨૯
તે જીનાની રાખે આશ, મુને જિતના આવે પાસ
તાહરી માને સ્યા છે તન? તે વિચાર કરી લો મન ૪૩૦
માહરં પ્રાક્રમ દીકા નથી, સૂ મહોટે કહેવરાવે કથી
વીરજિત વિક્રમ મુજ નામ, કરૂ ચિતના ભારે કામ ૪૩૧
લડ લપટને દડ જ દિહો, માટે તુઝને કહુ છુ ૬
લકાનુ હવડા પૈતાલ નિચે તાહરો આથે કાળ ૪૩૨
તાહરા પ્રાક્રમ જોયાં સરી, વગર જલખે મારૂ નહિ,
મેહુજો નાણુ તાહરો કાથ, જોનનો દીમે છે માન ૪૩૩
માટે આખી રહ છુ અમો, નહિકર પ્રાક્રમ ન કરો તમો,
બાર ઉગાડી પાએ લાગ્ય મનનઠિત ગમે તે માગ્ય ૪૩૪
વણખુડે સ્યા માટે મરે? બનિના સાથે બાથો ભરે।

૭હે ફાર સાલગજો રાય! સખેયે સમઝો મન માય ૪૩૫

૪૨૭ ધાલે ફા હુંસે ધાલે ૪૨૮ પામેછ તે કે પામે બાપો ને મુન મુન ૪૨૯
મેહા ૦-કે હસે કોયેક વેવ તો સાપ ૭સે પડે કે ને પલે વગર ૦-કે નિમેદે,
તેહની તો બલે ૪૨૮ પછી કે નો વધારો -વણ પાને ને મેવ ચડે તે નિશ્ચે જોણુ જ
પડે ૪૪૦ તે જીવાની ૦-કે નેટલુ બેહને કરાની આસ, તે વાદ કરવા આવે મુજ
પાસ મુને ફા તે મુને રાખે ફા રાખો તે વિચાર ૦-કે મુરખ વીચારી જોને મન
૪૩૨ માટે ૦-કે સાધુજનને સતોપીલેયુ તાહરો કે હિ ધરી એક માટે ૪૩૩ જોયા
ફા જોવા સહેજે કે માટે, હિ સેદસા ૪૩૪ માટે ૦-કે બાવક માટે સાધુ અમો
નહિકર ૦-કે કરી મરે સૂ પ્રાક્રમ તમો મન વછીશું, કે વરદાન મન ૪૩૨ બવીયા

ઉત્તમ કુલ છે માહેરો વગ, રાજખીજ દેનતાઈ અશ,	
મારે વરશે એત્યો (હુ) હોણુ, ગરીબ ગગ્ગાને લૂટે કોણુ?	૪૩૬
માટે મનમા ધાલી હામ, માહેરે એ બનીયાનુ કામ	
દેશે માન તો પાયે નમ, નહિતર નગર બાધાને દમ્	૪૩૭
પ્રભ સડુ કો દેશે શાપ, રાયા તમારે શિર તે પાપ,	
હાથ અખ્મર લખી આચ્છુ તમે, તાહેરેલેવા આન્યા અમે	૪૩૮
નહિ પચે તે માહેરો માવ, આગળ બેશે તેહ હનાલ	
સાચુ મોતુ હુ સર્વથી, પાટધાયો તો દેનો નથી	૪૩૯
હિમત તૂનવરાખીશ ઘણી, હરસિધ માન મુજ તાતજ તણી,	
વીરવેતાલ તૂ ગખો બેર, તે (તો) માહેરા પિતાનો ચેર	૪૪૦
તમને આસન કરાવુ તાજ્ય આગલ જાતા નેધશ રાજ્ય	
તો જણો જનનીનો જણો, અશુ વેની વિદ્યા લખયો	૪૪૧
ગગ્ગા હે કિહા સકટ અજ આપ ધણુ તે હધડે પજુ	
ગરાસ આપ લખિ આપિ ગયા, ફરી તિહા પેના નવિ થયા	૪૪૨
રાગ્ગ કહે લવે કે તૂ તે તો કાઈ નવિ પ્રીત હુ	
નખ્યો ગરાસ તે તૂ દેખાડ રીફ વધારે ફાગટ રાદ?	૪૪૩
માહોમાહે ખોલ જ કલા અગણુ દેવ ઉદય તન થયા	
ગજની ટટિકા રી જાહેરે પુન પ મો પાછો તાહેર	૪૪૪
મારગમા છે રાજદુયાર ઉબો કુચર જે તેહને દાર,	
પ્રતિહાર(ને) દીધા બહુ સાદ, ભડાઓ મેની નિખવા	૪૪૫

૬ આન દેવ-કે હરસીધ હજુરી પુષ્પ તુને, તાહારી હવપત કેહે વ મુને ૪૩૬-૧
 પછી કે નો વધારો -દેવ સરીખો મારો બાપ અજીત પુત્ર તેહનો હુ આપ ૪૨૭
 માટે કે મોટી મનમા કે ટેડે માહેરો-કે બનીયા સાથ વડાતુનામ ૪૩૮ તે-
 કે તે રાજજી તમને પાપ, હિ તે બેસશે રાય તમને પાપ જરો કે તો હુ
 ૪૪૧ ફા વ મને લેહજ હિ લેઉ અશુ દેવ-કે અશુ દેવતાનો વિદ્યા જાણો
 ૪૪૨ આપ-કે હિ મા નથી ૪૪૩ તે સો-કે એમા કાઈ ન જાણુ હુ તૂ કે
 મુત્ર ૪૪૪ ફા માહોમાહેમા હવ્ય તવ કે ઉકે તે વેવા થયા ઘટિકા ફા ઘટિકા

હસ્તા! પ્રધાનની પામે જા, ઉનાવળો વધાર્થ ખા ૧
 મદિપનિઈ મોકલીઈ મુને, માટે કહેના આ પો તુને ૨
 રાગજીઈ ઠગ અવિયો, હરસિધિને દેહરે વાલિયો,
 કહીઈ સૈન્ય મુદ્દાડિ ચડો, તેડનો ઘાટ ગમે તે ધડો ૪૪૭
 ખોય એહવો રાયે કહારિયો, માટે હ કહેવા આવિયો,
 વેગે જાણુ જો તુ નહિ કરે, તો વણુ ખુટે નિશ્ચે મરે ૪૪૮
 સમગ્રની તેહને જાહુ પેર, ગયો કુવર માવણુને વેગ
 પ્રનિહાર પોળ ઉધાડી જોય, ગદાર નન દીહુ તિહા કાપ ૪૪૯
 એટલે તરત આજો પ્રધાન, પ્રતિહારે દીર્ધા જ માન,
 એક અરજ માહરી સાંભળો હનડા માર્થ કહીને વાગો ૪૫૦
 કિધૂ મહીપની કારજ ઘેર, હરસિધ દેહરે ધાન્યો ચોર,
 વેગે વલી જાયો ને તિહા, ઠગને બાંધી આણો ધડા ૪૫૧
 વાધુવેગે વાત જ માર્થ ખખજ બાધા નગરમા ગર્થ
 આલો જોઈઈ ઠગનુ ચપ, જોલો જોળન્યા ભારે ભૂપ ૪૫૨
 ઘેર ઘેર ને ખારેમાગ, જોવા આસ્થા નર ને નાર,
 નાનૂ મોદુ નગરનુ સહુ મની મેદની જોવા જુ ૪૫૩
 પ્રધાન આઘ અદારે વણુ, ચડો દિનસ ધરિકા નણુ,
 આન્યા દેહરે હરસિધ તણે મારો મારો સહુ કો જણે ૪૫૪
 આન્યા સમીપ દેહરે જાહરે લખના દીહા અક્ષર તાહરે
 'ઉવાડે તે માર્થ માર દિહુ તાનુ પડિયો ભાગ ૪૫૫
 પ્રધાન આપ હેહા ડિતચ્યા, પ્રસાદ સમીપે તે પરવચ્યા
 હયા! જોન નગરના ચોર એહદુ કરીને કીધો સોગ ૪૫૬

એ- ૪૪૫ કાર કે દાર હિ ખાર ૪૪૬ જ કે લધો ખા કે ખાધો ૪૪૭
 મહીઈ કે સન ગમે કે મગ ૪૪૮ તેડને કે પ્રનિહારને પોળ કે પુર દીહુ
 તિહા કે દીહો ઉભો, હિ દીહો માનવ ૪૫૧ આણો કે લાવો ૪૫૨ વાત કહો
 તે વાત ૪૫૩ મેદની કે ખખજ ૪૫૪ ધરીકા કે ધડી ચતે ૪૫૫ દેહરે કે વણુ

પુઠે લોક રહ્યા તરવરી, બેઠા વજર સલા તે ભરી
કહો ભાઈ! મહીપ થ છેક્યાહ? આપણને મોકળ્યા છૂ આહ ૪૫૭

ઉઘાડનારાનો તો વાક, ડા કાલે લખ્યા દિમે આક,
અક્ષર દીમે (છ) સોહામણા, વીસ વસા તો વિક્રમ તણા ૪૫૮

ઉઘાડ તો અન્યાધેય થાય પાછો વની પુરમા કિમ જાયુ?
પૂછિ પાર રાજ(ની) સિન્નિઈ, હુકમ દે તે સિધ કીછઈ ૪૫૯

ધાયા જોધ કરેતામા સદેન જૈ પૂછ રાજને મહેન
ગળછ તો રાતે ગયા, ચડો પોહોર નથી પેદા થયા ૪૬૦

ખોલાવી ખમગ તૂ લા થ, વધાઈ કારણ વેગે આન્ય
એહવૂ સાલારી મેવડ વડો, વેગે જઈ પ્રધાનને મ રો ૪૬૧

મટારાજ નથી એ ગામ પૂજી જોયુ હામોહામ
મોટે જિમ જાણો તિમ કરો સુખ આપણી મનમા ધરો ૪૬૨

હુહા

પ્રધાને મન વિચારિયુ, એહનૂ તે સ્વ નામ?
અક્ષર તો નહિ રાખના કોષક હગનૂ કામ ૪૬૩

સકે રો મહિપત્ય હગો (ન) હૂ પાઠવિયો આહ,
અક્ષર મોહો કરી ગયો (મુઝ) મહીપતિ નાનો માહે ૪૬૪

૪૫૫ તે ખાઈ ફા તે તો ખાઈ એહવૂ—કે મ્મ કીધુ તે ૧૨જ ધોર ૪૫૬
પગ કે નો વધારો—

તે લોપી રાજની લાજ, મે પય ઘટાલી આજ

કરી અવગણના રાજ(ની) ધણી કાઢી જમ તાજુમે તુજ તણી

૪૫૭ તે કે હિ તાહા આપણને—કે મ્મ આપણે મોકળીયા આહે ૪૫૮

તો ફા તો છે વાઁ ઉઘાડનારાનો—કે લખા હીસે ભીતે આઁ ઉઘાડીયે તો ૧૨
મા વિક્રમ તણા કે રાજ તણા ૪૫૮ થાયુ ફા થાય લીછઈ કે હિ પુછાવી
તે સિધ કે હિ તેહુ ૪૬૦ નથી હિ નગ્ય ૪૬૧ વેગે જઈ કે ૫૫મા હિ
તે વેના ૪૬૨ જોયુ કે જોયા ૪૬૩ પ્રધાને—પ્રધાને મન વિચારીયુ પ્રધાને કે
વજરે ૪૬૪ મહીપત્ય હગો કે તમને કયા (ન) હુ કે હિ મુજ મુઝ કે સ

ધ્રમ વિચારી ઉઠિયો, હઠી રાખી ધીર,
 ઝાંખી જોયું જાવીઈ, દીકો વિક્રમ વીર.
 દુક્રમ હોઈ (એ) રાવનો, તો ઉધાઈ આર;
 પ્રભુમ હું પટંતરે, ત્યો લાખિજો જુદાર.

ચોપાઈ

શીખ ઉધાડિ આવો માદિ, અમો ધ્યાન ધર્યું છે આદિ,
 (એ) કાન ન યામે ત્રીજો વાત, હસાગન થયું છે રાલ. ૪૬૭
 મોહોસ ઉધાડી માદિ ગયા, એકાંતે રાય પ્રધાન જ થયા;
 ગન્ય સમે વીત્યું જેટલ, કહ્યું પ્રધાન આગળ તેટલું ૪૬૮
 પછે હરસિધની પૂજા કરી, આગ્યા બાહિર બે પાછા કરી.
 ગજવાદન રાગજી કરે, પચડડ જિરે જન જ કરે. ૪૬૯
 વાજે માદવ દોવ નિશાણુ, દીકો રાજ ચતુરચુગળુ.
 ગજગજન દગ્ગન કરી, રલિયત સર્વે તે પાછી કરી ૪૭૦
 રાય હગ્યા તે સર્વે લલુ, કોણે કો આગમ નગ્ય કહ્યું
 મધ્યાદ્ય કાલ થયો બહારે, મહિપલ મેહ્ય આગ્યા તાહરે ૪૭૧
 આપ વિચાર કરે છે મન, નારી નિદ્રા, ન લાવે અન,
 કીધ બોજન, નીતી ગય, સલા લગી બેરો પરલાલ ૪૭૨
 પડિન પ્રધાન તેગાગ્યા સર્વે, મૂક્યો મન માહેથી ગર્વ
 સેવક સાલ સાથી માદરા, વિચાર કરે મનમાં કાદરા ૪૭૩

૪૬૫ દીકો-કે તો માહે વડદાય વીર ૪૬૬ હોઈ ફા. દોપઈ પ્રભુમૂ-કે
 પરવાન કહે હું પરલુમુ ૪૬૭ આવો કે. પેટો (સો) એ-કે. હિ. એકાલ
 જાહે કીજો વાત હસારત-કે. વીપરીત થઈ છે રાતે વાત ૪૬૮ મોહોસ-
 કે.મા આ લીટી નથી રાલસમે વીત્યું કે. રાતે વીત્યું જેટલું પ્રધાન કે વગર
 ૪૬૯ પચ રંગ-કે. ચામર છત્ર અમુલ- ફેરે ૪૭૦ દોવ કે. હોર ૪૭૦-૧ પછી
 કે મા આ પછિ વનુ છે-સાવાતકાર નારાયણુ તુર, દીકો પ્ર ન પ્રમાયન પુર
 ૪૭૦-૨ રાગજીનું કે. દેવ રૂપનુ ૪૭૧ મોહવ ફા. પેહેયે ૪૭૨ બરી કે પુરી
 ૪૭૩ મૂક્યો કે. હિ. મુજી સાલ ફા. સર્વ વિચાર-ફા, વિચાર કરે સાથી માદરા

સહુ મળી ઠગ પેદા કરો, પ્રધાનવદ્ નહીતર ખરહરો.
ખોલ્યા વજર મૂકીને મામ એ તો રાય તમારુ કામ ૪૭૪
તમ સરીખાને જીતી જાય, તે અમથી કિમ પેદા થાય ?
શઁમાવશે તો કાયક જશે, ખોશે પ્રાણ ને દુનિયો થશે ૪૭૫

ફહા

રાઈ પ્રતિજ્ઞા કરીઃ હુ જોજી ઠગનુ મુખ;
ભલા ભલેરા બૂલવ્યા, ધન્ય એહેની માની કુખ. ૪૭૬
પડા વજડાવ્યો પુર વિધે તેડે રગે રાયો,
ચોર નહિ હુ ચતુર નગ, આપે પેદા થાયો. ૪૭૭
સજ ચઈઆવ્ય સભા વિધે, (જો) હોઈ ચતુરસુખણ,
જો આવે આણે સમે, લે લાખીણો લાહોણ. ૪૭૮
રણો હોઈ જો રાજમા, કનુ તુઝને હુ નાહોય,
તુઝને પાટ પ્રધાનનો, મોહો માગો તે માલ. ૪૭૯
જોયુ સરત શરપણ, જોય જય ને તોલ,
રીઝ પણ ખીજુ નહિ, લે પરીયાનો કોલ ૪૮૦
હુડીવાળો આવિયો, ફરતો માવણુ-ધેગ,
પૂછો જઈ પટતરે, પ્રીછો સઘળા પેગ ૪૮૧

૪૭૪ ખોલ્યા-કા હિ. તાહરે પ્રધાને મુઝી મામ એ-કે. એ નોહો રાય અમારા
મામ ૪૭૫ તમ કા તુમ તમ-કે. આપ હરે વીચારો રાય, તે અમ સરખે જમ
જીતાય ખોરો પ્રાણ કે. ફેહતાગ ૪૭૫ પછી કે. નો વધારો-એહને મારવો હોય
આજ, તેહને મુકલો કરવા કાજ. ૪૭૬ બુલવ્યા કે. હિ. ખોલવ્યા માની હિ. જનુ-
નીની ૪૭૭ તેડે કા. તેઓ રગે કે. રીઝી, ૪૭૮ હોઈ કે. કાહાવે મે કા. હયા,
કે. આપુ. લાખીણો કે. તેહને. ૪૭૮-૨ અને ૪૭૯-૧ ના પદ કે. માં ઉલટાસુધી
૪૮૦ બલને કે. તરતીય લે કે. તે સો ૪૮૦ પછી કે. માં આ હડી વધુ છે.-
આપે આવી મવ મુને, રાજ ખીજ સુલ સૂત,
સુલ વાતે સારો કરે, તો તો કાસીપુત.
૪૮૧ પછી કે. હિ. પૂછું(જય).

ચોપાઈ

માલજીને તેડી એકાંત, મનડાની લાગી છે બ્રાંતઃ
 રખે મિક મન આણો તમે, રાગજીના કમ તે અમે. ૪૮૧
 તમે મહિપતિને મેડેયે જાઓ, વિવધ પરે વધામણી ખાઓ;
 નુ કહે તે કહે-ઓ કર જોડ, તે વાતે પોહોંયે મન કોડ. ૪૮૩
 રાગ રીસ નહિ કા કરે, હેતે ચિત્ત તે તમચૂ ધરે,
 રાજગાર રાગના લાવ-ઓ, પ્રધાનને તેડી આન-ઓ. ૪૮૪
 પછે રાયને મળવા જાઓ, સુધુ ઉચકવ તાહેરો મારો
 સામસનામા હરખી નાગ, અંગે નોવ ધર્યા રાજમાર. ૪૮૫
 પુષ્પજાગ પોતાની જાગી, જાસ આડ ફરાગની કરી;
 મયપતી માલજી આવી જાહે, મદારાગ મરીપતિએડાત્યાદ. ૪૮૬
 નિરખ્યો નગપત હેને ધણે, પુષ્પ વધાવ્યા વિવધ જ પણે,
 અનુખ ઝીને જોડી દાધ, જોવી માનની મહિપત સાધ. ૪૮૭
 કાવ રાય! અમને દીગ્ધ, પ્રથમકાર અમે કીજી
 મરીપત્ય કહે મનનાંજિત માન્ય, ઉણમ્ય વાઈ ન રાખિ જાન્ય. ૪૮૮
 સાચે જાહે નહિ રીસ જ કા, મત વચન એ વાને ધા. ૪૮૯

કુદા

માનની કહે મરીપતિ! મુખો, મન સમજો જાડુ પેર,
 કમ ધે આરો ગામમા તે છે માહેર ધેઃ ૪૯૦
 પટો વાઓ તમ પુર વિશે, કરે રાયના પાન;
 જાણુ કીધું મેં જુગનસ, માગુ મહિપતિ માન: ૪૯૧

૪૮૨ મનડાની-કે. તે કાઠે લાગી મનની જાંત. મન ફા. મનમા ૪૮૪ દેને,
 વિન તે કે. દેવ ધગ્ગીપત પ્રધાનને-કે. કીયે પ્રધાન તેડવા આવને ૪૮૫ રાયને
 કે મરીપતને ૪૮૬ ફરાગની કે. કુમની ૪૮૮ વિવિધ જ પણે કે. પારીલની
 તમે મરીપત ૪૮૮ પ્રથમકાર દિ. પ્રથમકાર, કે એક પ્રથમ કાઠે કે. ધ
 ૪૯૦ ગામમા કે. નવરમા તે-કે દિ તે મેં રાખ્યા ઉપર ૪૯૧ તમ ફા. કમ

પ્રધાન તેણુ મોકલો, સૂયો સર્વ શણુગાર, તે તો નરપત્યને મળે, ક્ષણુ ન લાગે વાર	૪૯૦
સૂણુતામા કિનટ થયો, જિમ નિરધન(ન) ધરસૂત, રક પામે જિમ રાજ્યને, વધ્યા પામે પુત્ર	૪૯૩
એન્ય મુઢાડી સજ કરો, મયો તમો પરધાન ! તે તર(ને) તેડી લાનજ્યો, દેષને ઝાઝા માન.	૪૯૪
મેહુરાવણુ ગજ પાડ્યો, જેહંથી રોએ રાજ્ય, બીજા વાહન અતિ ધણુ, તે તો ઠગને કાજ.	૪૯૫
આશ્રુપણુ તો અતિ ધણુ, આપ તણો શણુગાર, બીડ માસક પાનન મુક્તાફલના હાજ.	૪૯૬
પ્રધાન આયો (એક) પલકમા, માવણુ કરે વાસ, જેહંવો હોઈ રાજની, તેજપુજપ્રકાશ	૪૯૭
પ્રીતે સુતને પરણુઆ, જિમ રાજની રીત્ય અરસપરસ બેઠું મયા, કરી પ્રધાને પ્રીત	૪૯૮
ધીરવીર તે સજ થયો, ચા'યો ચતુરમુગળુ, ગજ ઉપર વાહન કર્યુ, જાચિદ દીર્ધા લાલાણુ	૪૯૯
સમરી હરસિધ માતને, સમસ્યો ધધિર આપ અવિચલ રહ્યો આ ઉરીયા, તે તમ ચરણુપ્રતાપ	૫૦૦
જેજેણીમા જે કો વસે, તે સકુ જેવા જાય, હમ ધઈઆયો ગામમા (ત) નેજો મળના રાય	૫૦૧
કો ચુટે, કો ચોનટે, કો ધર, કો દરનાર, ધમ કરતા નીરખે બહુ, નાના (મોટા) નર ને નાર	૫૦૨
વખાણુ કરે બહુ મેદની, લોહ નિનિધ બહુ પેર ધમ કરતા આની ચડ્યો, નિકમ રાયને ઘેર	૫ ૩

ગાયુ કે રુ ૪૬૪ તમો કે પોતાનો ૪ ૮ મયા કે મલે ૫૦૦ અવિચલ-
હિ અપીનત અખડ નુ આવીયા, કે આ વીતો જે ઝોરીયા રહ્યો ફા રહે-
ન્યા તન ફા તમ ૫૦૧ કો ફા કોઈ ૫૦૨ ધમ-કે નેહે બરી નરખે સદુ

ગજથી હેડો બીનચો, સભા ભરી છે ત્યાદ,
 પ્રણામ કરીને પરચો, મહિપતિ બેડો જ્યાદ
 નગરો નિરખ્યો હેનચુ મનમા થયો પ્રસન્ન,
 ફલ પામ્યો નૃપદા તણુ રેવાનુ દરશન ૫૦
 ગંગા, ગંગા ને ગોમતી, કાલી ને કદાર,
 નિકમ નીચે ફલ થયુ, ભાગ્ય તણો નહિ પાર ૫૧

ચોપાઈ

જેહવો અભિનવો દોઈઈદ્ર, જેહવો નરદ પુત્રીમનો વદ્ર,
 વાડીમાં અણુજ જેહનુ, મુખાકમન નિચ્છ્ય તેહનુ ૫૦
 નરપતે તેહના નિરખ્યા ચેહન અણુજલ આકારે નેન,
 સામુદ્રિય લક્ષણ છે થણા, ધ્વજકાર પૃથ્વીપય તણા ૫૦૮
 મત્રીસ લક્ષણા ચતુરમુખણ, સભામધે શોભે ત્રિમ ભાણુ
 જોના આખ્ય રાજાની ઠગી પાસ બેસાચો હેનજ કરી ૫૧
 જેહવો ત્રિકમજિત આકાગ, તેહવો શોભે ગજમાર

પૂત્રીવાત તમો સાચ કહો, કિમ આ ના? કિહાં વામો ગડો? ૫૧
 ત્રાણ રાજનથીનો પુન? કિમ મેનુ પલ્ય ધગમન
 ત્રિમ તજ્યો પિતાનો દેન? બાલપણામા જોમન વેન ૫૧૧
 તે તિમ્માગી બોનો વાણુ, જૂડ બોને ધ્વિ આણુ
 લાજ નિચાગ અરં પગદરો, મન મેહનીને વાતો કરો ૫૧૨
 માગો ફરી જોઈઈ જે કામ, સર્વે સભા તમારે હામ
 તે વાતમાં કલ્ જો રીસ (તો) સાખ્ય દેઝ ની જગદીય ૫૧૩

૫૦૩ લોક-કે પુરણ પ્રીતિ પેર વિવિધ ફા વિવિધ ઇમ-કે જે મોશાયે
 બાબોનો વીકમ મેર ૫૦૪ જે લોક કે તે માટે કીને કે કરતો ૫૦૫ નર
 પત્ય-કે રીંગા રાજ અપથી મનમાં કે પુરણ સ્થ-કે કુચર નહે માદારે
 થયુ હિ ફલ પામ્યો નરજદા તણુ ૫૦૮ અણુજ દલ આપારે કે અણુજ દલસા
 ૫૦૯ પાસ ફા પારો પાસ-કે પારો બેસારી કણુા હી નિરમજત ફા
 વિકમ નવિ વાસો હિ વાસો કે જો ૫૧૨ રાજપરીનો કે રાજ કરા જો

જેવા મળ્યું છે બાધું ગામ, વિચાર કરે છે કામોદામ:

કા કહે: ઈંદ્ર આપે આવિયો, માનવરૂપ કરી લાવિયો. ૫૧૪

કા કહે: અવતારી (એ) અંશ. કા કહે: (જે) વિક્રમનો વંશ. ૫૧૫

દુહા

રાજકુંવરે છેહેડે થકી, હોડી આપ્યો પત્ર,

મહિપત્ત મુખ આગળ ધર્યો, વાંચી જુઈ તત્ર. ૫૧૬

હેતેશું ઉકલિયો, જોવા અક્ષર આંક:

મેં માહેરા પુત્ર પરહર્યો, એહનો સ્થાનો વાંક? ૫૧૭

રૂઢય સાથે બીડિયો, લાગી મનની બ્રાંત,

વાત કરવા વીતક તણી, ખેડુ ગયા એકાંત. ૫૧૮

કહો વીતક તે વણિકની, સાજી તાહરી માય,

મુખદુખ કેહવું મોગવે, લોકાપવાદ સ્યો થાય? ૫૧૯

ઓપાધ

સાંભળીઈ મહિપતિ મહારાજ! મુખ કહેતાં આવે છે લાજ;

તમ આત્મા પુઠે સંકટ પજૂં, કલંક કામનીને શિર ચઢ્યું. ૫૨૦

તેજ તેહનાં મા ને બાપ, દુઃખ પામી તે નારી આપ;

આપે જઈ માંજૂં ધરસૂત્ર, પૂરે માસે પ્રકટયો પુત્ર. ૫૨૧

બાર વરસ તો વનમાં ગયાં, જાણુ તમ સેવકને ધમાં;

પછે તે કાગળ લીધો હાથ, મન કર્યું તમ મળવા સાથ. ૫૨૨

૫૧૨ જોયે ઈશ્વર-આણુ કે. ૬૧. જોયો તો ઈશ્વરની આણુ. ૫૧૩ વમારે કે. તાહારે. ગામ કે. હિ. નામ. તો સાખ્ય-કે. તો તાહારા સમ તે માહારે સીસ. ૫૧૪ પુત્રી કે. ધરી. ૫૧૫ જે હિ. છે. ૫૧૫ પછી કે. માં આ પક્ષિ વધુ છે:-કા કહે માહારા બાંધવ સૂત્ર, કા કહે ચેટ વણુ છે પુત્ર. ૫૧૯ તાહરી કે. છે દુન. ૫૨૦ તમ ૬૧. તમ. સીર કે. બદ. ૫૨૧ પૂરે-કે. તમ સેવક પ્રતો હું પુત્ર. તો વનમાં કે. ગર આપણુ. જાણુ-કે. અત્યુત્તરને જાણુ જ થયાં. ૫૨૨ તમ ૬૧. તમ.

દુકમ આપ માનો માગિયો, આવી પાપ પ્રીતે લાગિયો;
 ઠોઠિ જન્મનું પાનિક મધું, મોટા મદિપતિ(નું) દર્શન થયું.
 માલજી ઘેર જિતરિયા અમો, પછે થયું તે જાગો તમે;
 માન માહરી પર જીઈ વાટિ, દૂ આલ્યો દિપ્રાને પાટ.
 દુકમ રાવલો ચિર લીજીઈ, સેવકને આઠા દીજીઈ.

૫

૫૨૪

૫૨૫

કુદા

વાત સુણી ને વિક્રમે, આપે કુસ્તું અંગ;
 ઘેર બેઠા આવી ગ્રસ્થાં, આગસુ ઘેરે જંગ.
 પંડિત તેડી પૂજિયું, જુઓ સમુદુરત આજ,
 એ પુત્ર ■ માદરો, દુરસે સર્પ રાજ્ય.
 મેહેણું રાજવંધ્યા ટક્કું, રણ રાજધર સૂત,
 પાટ બેસાકું પાટવી, પ્રોટો વિક્રમપુત્ર.
 જીવ થકી વદાસો ધણો, કુલનો તારજીહાર;
 રહીયતને રાજ કરે, સતુરેયજી માર.
 મસજ થયાં હરસિદજી, પૂજા માની જ મન;
 મદાકાલેશ્વર કુઠિયા, આલ્યો પુત્ર-રતન.
 સૂરું પાટ હું એહને, નગર વરતાવું આજ;
 શુભલક્ષણ પૂરજી ધણો, બલિયો ચતુરસુભજ.
 પ્રધાન પંચે પાઠવ્યો, કણોટકમાં જાયો,
 તેડો એહની માવડી, જુગ જાણીતા યાયો.
 અપવાદ જિતારો એહનો, કરો નગરમાં જાજી,
 વિક્રમપુત્ર વાસો રણો, લેઈ લાખીજાં લાહાજી.

૫૨૬

૫૨૭

૫૨૮

૫૨૯

૫૩૦

૫૩૧

૫૩૨

૫૩૩

૫૨૩ પ્રીતે ફા. રાવને, ઢિ. તમને. ૫૨૪ સેવકને-કે. મુજને તો સીખા દીજી.
 ૫૨૬ આજસુ ધિર ફા. આજસુને ઘેર. ૫૨૭ જુથો ફા. જોવા. હુસ્થ કે. રીડી
 ૫૨૮ ઠલ્યું કે. ઢિ. મહુ. રણ કે. ચાલું, ફા. રહી. પ્રોટો-કે. ઢિ. પેટ તણું
 ને પુત્ર. પાટવી કે. માહમી. ૫૨૯ રહીયતને-ફા. રહીયત રંજત તણો. ૫૩૧ પાટ
 ઢિ. કે. પદમી. ૫૩૨ પંચે કે. પ્રીતે. ૫૩૩ વિક્રમ-કે. જીવ જસ પડાવું નામ.

ચોપાઈ

પ્રધાન તેડવા પથે પલ્લો, રાજકુંવર રાજને મલ્લો;
 સુખ પામ્યું તિહાં બાધું ગામ, વિક્રમચરિત્ર પાઠું છે નામ. ૫૩૪
 ગુણ ગધર્વ કરે વખાણ; માગણુજન પામ્યા બહુ માન,
 વાગે મૃદંગ ઢાલ નિશાણ; ઘેર ઘેર વર્ત્યું કુશલ કલ્યાણ. ૫૩૫
 સુખ પામ્યાં સહોદર સર્વ, માંડી પુણ્ય તણી તિહાં પર્વ;
 માગસર શુદ્ધિ દશમી ગુન્વાર, ઉત્તમ મુદુરત આવ્યું સાગ. ૫૩૬
 પ્રધાન જે કહ્યોટક ગયો, દેશ મધ્યે જાણીતો થયો;
 વણિક સંકની જે દીકરી, આપ ઠમ્મે વિક્રમને વરી. ૫૩૭
 કાવડી વેશ ધરી લાવિયો, તે તો રાય વિક્રમ આવિયો;
 રાખ્યું બરદ ધરી તેહ તણું, સુણી સહોદર દરખ્યુ ધણુ. ૫૩૮
 ગામ કુટુંબ સગાં સમેત, રાણી તેડી આણી હેત.
 બધું થયો બોળાઈ ટુજ, મોટું મેહણું દીધું મુજ. ૫૩૯
 મર્મવચન બોલ્યાંતા તમો, તેણે વિક્રમ વરિયા અમો,
 તે ગુણ તાહરો મનમા ધરુ, એક દેશની રાણી ઠરુ. ૫૪૦
 મુદુરત દિન શુધિ જાહરે, ઘેર આવ્યા રાણી તાહરે.
 રાણા રાય સહોદર મલ્યા, વિનયોગ રૂપી સંકટ દળ્યા. ૫૪૧

હુંહા

રાજાઈ ચેતાવિયા, પડિત પ્રધાન સમેત.
 રાજકુંવરને બેસારિઈ, આણિ મનસ્વું હેત. ૫૪૨

૫૩૫ ગુણુ-ક્રી ઘેર ઘેર મગલ કરે વખાણુ માગણુ-હિ મનના ગમતી પાન
 લાહાણુ ઘેર ઘેર-કે. કાઠ દીવાળી તમ કલાણુ ૫૩૭ માગસર-કે મા આ પડિત
 નથી ૫૩૭ મધ્યે કે બાથે ૫૩૮ ઈસે ક્રી ઈસરે ૫૩૮ પછી કે મા વધારો -
 પરાણી છે નારી એ મીત, ગધર્વ વીવાળી જેવી રીત ૫૩૮-૨ દરખ્યુ કે દરખ્યા
 ૫૩૮ પછી કે. નો વધારો -ધન અવતાર તે લોકે કહા, વીક્રમસેન તાહા વાસો રહા
 ૫૩૯ ગામ કે નાત તેડી કે હિ તેડા મોટું કે હિ માથે. ૫૪૦ મર્મ વચન-
 કે હિ અટકલ બોન જે વું હયરી, તે પુને હું વીક્રમ વરી ૫૪૧ મુદુરત દિન સુધિ
 કે પરાભિકે મુદુરત રાણા-કે રાણી પુત્રને મરીપત મ'યા ૫૪૨ રાવળ-કે
 રાને નગર ચેતાવીયું પ્રધાન કે સકન મનુષ્ય કે અદુ

પડે વજાવો પુર વિથે, બોજ કરાવો મામ;
 રંગાવો સર્વ મહેનને; ઊઝવ કામેડામ;
 ધન બંધાવો ધર્મની, કરે પુન્યપ્રવાહ;
 તેડા નરપતિ નવખંડના મેલો સર્વ સભાથ. ૫૪૪
 અધિકાર સુખેએ કુંવરને, (જિત) સુખ સવાઈદેવ;
 સંકટ જાગે સર્વનાં, દુખી ન રહે કાવ. ૫૪૫

ચોપાઈ

મમાણ કર્યું મધાને મલી, સદુ કાની પોહોતી મનરલી.
 અભિષેક કરે નેટલે, કઉતક એક થયુ તેટલે. ૫૪૬
 જાચિકજન મલ્યા છે સદુ, મનમમતું માગે છે બહુ;
 રૂપ ઉતો (છે) તિલાં (એક) તાણિયો, દુ ખિયો સરખો તે જાણિયો. ૫૪૭
 કરમાયુ સ્ત્રી દીઠુ સુખ, રાજા કહે: સ્ત્રી તાહરે દુઃખ ?
 ઉશીઆમોશી ઉતો રણો, લશણ જેતામાં તે લણો ૫૪૮
 કહેવા આળ્યો જે હાઈ કામ, સુખે કહો મુકીને મામ;
 તાહરુ મન માગ્યાનું મણું, મેં ચિત્ત વરત્યું છે તમ તળ. ૫૪૯

૫૪૨ પછી કે મા વધારો -

પરદુખ દરેક માહરે, નીવ વીરેશે કામ,
 એ પરજને પાવશે, રાખે માહારુ નામ.
 લખણુ ભેધને લાયક લહો, પરમ પુન પવીર,
 વિચિત્ર ચરિત્ર એણે કરા, મદિ વીકમચરીત્ર

૫૪૩ વજાવો કા વજાડા વેલ બોજ કા બોજન કરાવો કા કરાવું
 ૫૪૫ જાગો કા હિ જાણુ દુખી-કા દુખ ન રહે કાવ, કે દુખ ન પામે
 કાવ ૫૪૬ મમાણુ કે પરજામ ૫૪૭-૧ પછી કે નો વધારો-અનેક લોક તમારો
 જોય, તે નરપત સહુને હજી જોય ૫૪૮ તે કા એ ૫૪૮ પછી કે નો વધારો-
 પ્રીત કરી તેડા તે માસ, અધીક હેવથી દીવી આસ ૫૪૯ કહેવા-કે આળ્યો
 જા કાઈ કહેવા કામ સુખે કે નર્મીવ તમ કા તમ ૫૪૯ મન માગ્યાનું ॥

સૂણુતે રહ્યો તે વણિકકુમાર, આંખે ચાલી આંસુની ધાર:	
મહારાજ ! શું કહીઈ કથી, માહરે તો દુઃખ કાંઈયે નથી.	૫૫૦
વણિક જાતિ જોવા આવિયો, પુણ્યસંચ માહરે લાવિયો;	
દુખ મટ્યું તમ દર્શન થયું, સાત જન્મનું દુખડું ગયું.	૫૫૧
દુખસાગર માહરે વામિયો, જિહારે તુમ દરશણ પામિયો.	
મહીપતે વાત ન માની તાંહ, ફરી વાણિયો ઝાલ્યો ખાંહ:	૫૫૨
નિશ્ચિત થે સજામાં રહો, તાહરું દુખ માંડીને કહો;	
ચરચર કાં ધુળવો ગાત્ર, ખીક ન આણેશ કાડિ માત્ર.	૫૫૩
બ્રહ્મહત્યાદિક પાતિક તુંને, (જે) સત્ય વાત ન કહે તું ઝુને;	
તે વાતે હું રીસજ કરું, (તો) પ્રલપપાપ હું મસ્તક ધરું.	૫૫૪
જો નવિ ટાલું તાહરો શોક, (તો) તીર્થવત યાજ્યો મુજ દોક;	
જો સુખ કરું હું તુઝ શરીર, તાહરે મુખમાં મરું નીર.	૫૫૫
જો તુઝસ્થું નવિ રાખું નેહ, તો કૃષ્ણ યાજ્યો માહરો દેહ;	
ખરી વાત તું ન કરે સંગ, (તો) રગતપિત યાજ્યો તુજ અંગ.	૫૫૬
પૂરું નગર રાજાઈ તિહાં, બાધું શહેર બુઈ છે જિહાં;	
જોજ્યા વણિકે બેહુ હાથ, બોલ્યો મહીપતિ ફરે સાથ:	૫૫૭
દુખ કહેતાં સાગર ડોલશે, ફટફટ સહુ કાઈ બોલશે;	
હુટે જીભ કહેતામાં દુઃખ, નથી કહેવાતું માહરે મુખ.	૫૫૮

મન મલવાનું; કે. દલ દુખીયું છે. ૫૫૦ વણિક ફા વાણિક. સૂણુતે રહ્યો તે કે. ચરચર ટુન્ને ૫૫૦-૧ પછી કે. નો વધારો-ગદગદ કહે તે તો થયો, ચરચર ટુન્ની બેસી ગયો. ૫૫૦-૨ કાંઈયે ફા. કાંઈ. ૫૫૧ વણિક જાતિ કે. સૂણ સોખા. સાત૦-કે. પાતિક પંચ જનમનું ગયું. દુખડુ હિ પાતિક. ૫૫૨ જ્યારે તમ કે. રાજ તણાં. ૫૫૩ નિશ્ચિત ફા. નિશ્ચાસ; કે. સુખીયે. રહો ફા. રહો; કે. હિ. રહે. કહો કે. હિ. કહે. ચરચર-ફા. હિ. ચરચર ઝુને તેહનાં ગાત્ર. કાડિ કે. હિ. રંજત. ૫૫૫ જો સુખ-કે. ફરી રીત મનાવું મન, કહે તો તાર પછી લેવું અન. ૫૫૭ નગર રાજાઈ કે. હિ. મજ રાજાએ. શહેર કે. હિ. નગર. બુઈ છે કે. સાંબડે છે. ૫૫૮ નથી

દુખ અંકાર જવ કહેશું અગો, પંચઈદાણી કરસ્યો તમો; ૧
 માટે બાર માહરો રાખીઈ, વચન દુષ્ટ તે કિમ બાખીઈ? ૫૫
 તાહરે રાજા કહે છે વાણુ: ફરીફરી શું કહે અજાણુ? ૫૬
 તાહરો વાયા શિરપર લેજી, રાજ સદિત સમરિધ દું દેજી. ૫૭
 ઉતાવલો ચપ્પ શીઘ્ર જ બોલ, પરદો આપ રહેનો બોલ.
 સન્મુખ ઉભો રાજા મુખી, દદ ચપ્પ બોલ્યો તે દુઃખી. ૫૮
 માદરો દેશ પલ્લવપુર ગામ, વીરચંદ સાહ માહરું નામ;
 વીશ વહાણુ બારે તિહાં ફરે, બારે વાણિજ્ય વાણોતર કરે. ૫૯
 માથે માહરે મોદું આલ, અપુત્રવંત વંધ્યાની ગાલ,
 કસ્યા ઘાટ પાણીના ધણા, પ્રસાદ કરાવ્યા શિવજી તણા. ૬૦
 શિવ થયા મુજને પરસન, દીધું સુપનાંતર દરશન.
 કહ્યું: હસ્થા! તું સૂતો જાગ્ય, વરદાન અમારી પાસે માગ્ય. ૬૧
 મેં કહ્યું: જે આપો પુત્ર, ભોગવે ધન લક્ષ્મી સૂત;
 નવાણુ ખોદાવજે દુઃખ જ જરયે, તે પુન્યેથી પુત્ર જ થયે. ૬૨
 તે વાયક મેં મસ્તક ધર્યું, વીરતલાવ મેં વેગે કર્યું;
 સજલ જલ આભ્યું તે માહે, પ્રજા સહુ દેશ મુખણી ધાય. ૬૩
 પશુ પંખીજન પાણી પીઈ, નિલ નિલ પ્રતે આશિષ જ દિયે;
 તેહનાં પુણ્યનો ઉભો સૂત, પૂરે માસે પ્રસન્નો પુત્ર. ૬૪
 પુત્રપ્રસવ થયો જટલે, નીવાણુ સૂકી ગયો તેટલે;
 મૂલ નક્ષત્રમાં જન્મ્યો વીર, બાધા નગરનું સૂકું નીર. ૬૫

કહેવાત કે. નહી દહેવાયે. માહરે ફા. મદિ. ૫૫૮ દુષ્ટ કે. શુંદ. ૫૬૦ શિર પર
 કે. સાવો ઠરી. રાજા-કે. સો પરીવાનો કોઈ જ દેયુ. ૫૬૧ ઉતાવળો-કે. ઘળ
 ઉપર નો દોષે યાયુ, તો શી રામ દોવાઈ ખાયુ. મુખી ફા. મુખ યઈ. ૫૬૨ ફા.
 પલ્લવ પુર કે. પાલવપુર. બારે તિહાં કે. હિ. અમારાં. વાણિજ્ય કે હિ. વણુ.
 ૫૬૩ માહરે હિ. છે એક. વંધ્યાની કે. હિ. વંઝાની. ૫૬૪ સુપનાંતર(માં) કે. હિ.
 સ્વપ્ના માહે. અમારી પાસ કે. જેહ ગમે તે. ૫૬૬ સજલ કે. હિ. સર્જલ. મુખણી
 ફા. મુખીયા. ૫૬૭ પૂરે માસે કે. ઈશ્વરમતાયે ૫૬૭ પછી કે. નો વધારે-કાયે

હુ ખ પામ્યા તિહા બાધા લોક, નીર વિણુ પામ્યા બહુ શોક.
 જોશી તેડાવા ડાહરા, જુઓ પ્રજા પૂઠું માહરા. ૫૬૯
 સ્થા માટે જલ સૂકી ગય ? સૂ પાપ એ પેદા થયુ ?
 તે વાતની ચિંતા છે ઘણી, કરે જન્મોતરી કુંવરજ તણી. ૫૭૦
 કુલ લગન, નક્ષત્ર જ મૂલ, અનન્યોગે આબ્યો એ શલ,
 પાપિ બાલક એ પેદા થયો, રસજલ પૃથ્વીમાથી ગયો. ૫૭૧
 બત્રીસ લક્ષણો કરમી ઘણો, બાગ્યશાલી કુંવર તુઝ તણો;
 તાહરે તો રૂડો જોગ, બાકી સહુ પ્રજાના ભોગ. ૫૭૨
 એહવી જન્મોતરી તેહની કરી, પડિત ગયા ઘેર પાછા ફરી.
 તે વાત આલી બાધે ગામ, દકાત્રુયો પડ્યો છે નામ ૫૭૩
 કિહાથી આબ્યો પાપે એહ, હુ ખ દેવા લોકોની દેહ ?
 જિમ જિમ મોટો ચાઈ બાલ, તિમ તિમ ઝાઝી ખાઈ ગાલ. ૫૭૪
 તે મેહંણા ન ખમાઈ શીશ, ફરિ જમને ઉપાસ્યા ઈશ;
 શિવ આવી તે પરસન થયા, અમૃત બોલ તે મુઝને કલા ૫૭૫
 હું માગતા ચૂકી ગયો, અહકાર બોલ તે મુખ થકી કલો;
 જે કહો તે કરુ હુ ધીર, જિમ સરોવર મધ્યે રહે નીર. ૫૭૬

જનમનું માહરુ પાપ, તે વેવા પ્રગટા સતાપ ૫૬૮ નીવાણું કે નવાણું નીર નીહું
 તેટલે હિ નવાણું નીર મુક્યુ તેટલે ૫૭૧ રસ કે પૂરણું ૫૭૨ પછી કે નો
 વધારો—એ ગામની સોમ જેટલે, હું જન ગયું તેટલે ૫૭૨-૧ પછી કે નો વધારો—
 ઉત્તલ કરમી એ છે આપ, પુર બાધાના પૂરણું પાપ ૫૭૨-૨ બાકી—કે બાધી
 પરજના જોગ ૫૭૩ ચાની કે જ ગઈ પાછા ઝાઝી કે અદકરી ૫૭૪ પછી
 કે નો વધારો ઘેર ઘેરને બારેબાર, મોહોડે ગાળ દે નર ને નાર ૫૭૫-૧ પછી
 કે નો વધારો—

ધણક પુન કાકું મેં દાન, તેડા વીમને દીધા માન

લખ પુજન ચીંતામણી કરી મહાદેવપુજન મન મ્પી

૫૭૫-૨ અમૃત—કે બોલ સ્વપન માહે આવીને કહા ૫૭૫ પછી કે નો વધારો—

હવા રાઠ હુ સંતો જગ, મન ઈચ્છા આબ્યે તે માગ ૫૭૬-૧ પછી કે નો વધારો—

જરનો જોર હોયે જેહને, મદ ચડે તેહની દેહને,

મહારાજ લખમી છે ઘર ઘણી, તે સરવ આપી છે તમ તણી.

દુખ અંકાર જવ કહેમું અમો, પંચઈટાળી કરસ્યો તમા;
માટે ભાર માહેરો રાખીઈ, વચન દુષ્ટ તે કિમ બાખીઈ?

તાહેરે રાજ કહે છે વાણુ: ફરીફરી શું કહે અજાણુ ?
તાહેરી વાચા ચિરપર લેજો, રાજ સહિત સમરિધ દૂં દેજો.
ઉતાવલો થઇ શીઘ જ બોલ, પરદો આપ રહેનો બોલ.
સન્મુખ ઉભો રાજ મુખી, દદ થઇ બોલ્યો તે દુઃખી.

માહરો ફેશ પદ્મવપુર ગામ, વીરચંદ સાહ માહરું નામ;
વીરા વહાણુ ભારે તિહાં ફરે, ભારે વાણિજ્ય વાણોતર કરે.
માથે માહેરે મોઢું આલ, અપુત્રવંત વંધ્યાની ગાલ,
કચ્છા ઘાટ પાણીના ધણા, પ્રસાદ કરાવ્યા શિવજી તણા.
શિવ થયા મુજને પરસન, દીધું મુપનાંતર હરશન.
કણું હસ્યાં તૂં સૂતો જાગ્ય, વરદાન અમારી પાસે માગ્ય.
મેં કણુ ને આપો પુત્ર, ભોગવે ધન લક્ષ્મી સૂત;
નવાણુ બોદાવજે દુઃખ જ નસ્યે, તે પુન્યેથી પુત્ર જ થસ્યે.
તે વાચક મેં મસ્તકે ધર્યુ, વીરતલાવ મેં વેગે કર્યું;
સજલ જલ આગ્યુ તે માહે, પ્રગ્ન સહુ કેા મુખણી થાય.
પશુ પખીજન પાણી પીઈ, નિલ નિલ પ્રતે આશિષ જ દિયે;
તેહનાં પુણ્યનો ઉગ્યો સૂત, પૂરે માસે પ્રસંગો પુત્ર.
પુત્રપ્રસવ થયો જટલે, નીવાણુ સૂજી ગયો તેટલે;
મૂલ નક્ષત્રમા જન્મ્યો વીર, બાધા નમરનૂ સૂદું નીર.

કહેવાત કે નહી કહેવાયે માહરે ફા મટિ પપલ દુષ્ટ કે ભુદુ ૫૬૦
કે સાચી ફરી રાજ-કે સો પરીયાનો કોલ જ દેયુ ૫૬૧ ઉતાવળો
ઉપર જો કાપે થાયુ, તો શ્રી રામ દોવાઈ ખાઈ મુખી ફા મુખ યઈ ૫
૫૬૧૫ પુર કે પાવણપુર ભારે તિહા કે હિ અમારા વાણિજ્ય કે ૬
૫૬૩ માહરે હિ છે એક વંધ્યાની કે હિ વજાની ૫૬૪ મુપનાંતર(ગ)
સ્વપ્ના માહે અમારી પાસ કે જોઈ ગમે તે ૫૬૬ સજલ કે હિ સીંગ ૭
ફા. મુખીયા ૫૬૭ પૂરે માસે કે ઉચરમતાયે ૫૬૭ પછી કે નો વા.

દુઃખ પામ્યાતિહાં બાધા લોક, નીર વિણ પામ્યા બહુ શોક.
 જ્વેશી તેડાવા ડાહરા, લુચ્ચો પ્રશ્ન પૂછું માહરા. ૫૬૯
 સ્થા માટે જલ સૂકી ગયું ? સૂં પાપ એ પેદા થયું ?
 તે વાતની ચિંતા છે ઘણી, કરે જન્મોતરી કુંવરજ તણી. ૫૭૦
 કુંભ લગન, નક્ષત્રજ મૂલ, અનન્યોગે આબો એ શલ,
 પાપિ બાલક એ પેદા થયેા, રસજલ પૃથ્વીમાંથી ગયો. ૫૭૧
 બત્રીસ લક્ષણો કરમી ધણો, લાગ્યશાલી કુંવર તુમ તણો;
 તોહરે તો સ્ત્રો છે જોગ, બાકી સહુ પ્રજ્ઞના ભોગ. ૫૭૨
 એહવી જન્મોતરી તેહની કરી, પંડિત ગયા ઘેર પાછા ફરી.
 તે વાત ચાલી બાધે ગામ, દકાલુચેા પગો છે નામ. ૫૭૩
 કિહાંથી આબો પાપે એહ, દુઃખ દેવા લોકાની દેહ ?
 જિમ જિમ મોટા થાઈ બાલ, તિમ તિમ ઝાઝી ખાઈ ગાલ. ૫૭૪
 તે મેહલ્યાં ન ખમાઈ શીય, ફરિ જળને ઉપાસ્થા પંથ;
 શિવ આવી તે પરસન થયા, અમૃત બોલ તે મુઝને કલા. ૫૭૫
 હું માગતાં ચૂકી ગયો, અહંકાર બોલ તે મુખ ધકી કલો;
 જે કહો તે કરું હું ધીર, જિમ સરોવર મધ્યે રહે નીર. ૫૭૬

જનમનું માહરૂં પાપ, તે વેશાં પ્રગટા સંતાપ. ૫૬૮ નીવાણુ-કે. નવાણુ નીર નીકું
 તેહલે; હિ. નવાણુ નીર મુકયું તેહલે. ૫૭૧ રસ કે. પૂરણ. ૫૭૧ પછી કે. નો
 વધારો:-એ ગામની સીમ જેહલે, હંકુ જલ ગયું તેહલે. ૫૭૨-૧ પછી કે. નો વધારો:-
 ઉજલ કરમી એ છે આપ, પુર બાધાનાં પૂરણુ પાપ. ૫૭૨-૨ બાકી-કે બાધી
 પરજના છે ભોગ. ૫૭૩ ચાકી કે. જ ગઈ. ૫૭૪ ઝાઝી કે. અદકેરી. ૫૭૪ પછી
 કે. નો વધારો:-ઘેર ઘેરને બારેબાર, મોહોડે ગાજ દે નર ને નાર. ૫૭૫-૧ પછી
 કે. નો વધારો:-

ધણુંક પુન કીધું મેં દાન, તેડા વીમને લીધાં માન.

લખ પુજન ચીતામણુ કરી. મહાદેવપુજ મન કરી.

૫૭૫-૨ અમૃત-કે. બોલ સ્વપન માંહે આવીને કહા. ૫૭૫ પછી કે. નો વધારો:-
 હજા શક ઇ સૂતો જગ, મન ઈચ્છા આવ્યે તે માગ. ૫૭૬-૧ પછી કે. નો વધારો:-
 જરનો જોર હોયે જેહને, મદ ચડે તેહની દેહને;

મહારાજ લખમી છે ઘર ઘણી, તે સસ્વ આપી છે તમ તણી.

શિવ કહે: જો કલ્યાણી આવ, કહું (તે) કરો તો કામ જ થાય; ૫૭
 ખત્રીસ લક્ષણા પુરુષનો જ્યોગ, મધ્યરાત્રે આપે જો જોગ.
 તાહરે તાહરું કામ જ થશે, દેશેથી જન્મનું દુખ જશે.
 એમ કહી પામ્યા અંતરધ્યાન, મૂકાવી તિલા માહરું માન. ૫૭૧
 પાછો વહી આવ્યો મુઝ ઘેર, વિચાર કર્યો મેં તો બહુ પેર:
 ખત્રીસ લક્ષણો માહરે પુત્ર, જોગ આપતાં લાગે ધરસૂત્ર. ૫૭૨
 એહવું કામ તે કિમ હું કરું? દેશ પરદેશ જોવા નીસરું:
 માહરી માટે ગરથ જ ધણો, નર લાવું લક્ષણુ ખત્રીશ તણો. ૫૮૦
 તેહ વાતને થયાં વરસ બાર, નથી મળ્યો કોઈ રાજકુમાર;
 જોતો જોતો આવ્યો આંહ, તાહરો નગર બિજેણી માંહ. ૫૮૧
 દુખસાગર બાધા લાવિયો, રાજસભા જોવા આવિયો.
 એ દુખે કુર્બાન છું અમો, પૂછો છો તો સૂચન્યો તમો. ૫૮૨
 ખત્રીશ લક્ષણો નર લાવશું, (તો) ફરી પાછા મંદિર આવશું;
 નહિતર રક્તથી મરશું કાલ, મેહંણું પુત્ર ખારો પુર માલ. ૫૮૩
 માટે તમો કારજ કીજીઈ, મુઝને તો સિક્કા દીજીઈ ૫૮૪

હુહા

વિચાર કર્યો મન વિક્રમે કરવું એહનું કામ,
 ખીજો કહી ખોનાવીઈ, ખત્રીસ લક્ષણુ મુઝ નામ. ૫૮૫

૫૭૬-૨ જિમં કે નીરમવ રહે નવાલો નીર ૫૭૬ પછી કે નો વધારો -
 માહારે જો જાનીતુ જોર, જે કાહો તે હું કરું અકાર ૫૭૭ તો કામ જ થાય કે
 ત્યારે હપાય ૫૭૮ દેશેથી ફા દેશમાંથી દુખ ફા દુખ જ ૫૭૮-૧ પછી કે નો
 વધારો - ફરી આવ્યા જો મારે પાસ, ધનની પુત્રની મુકે આસ ૫૭૮-૨ મૂકાવી -
 કે મુકાવવાને માહરી માન ૫૭૯ મેં તો હિ મનમાં વિચાર - કે ચોતે દલ વીચારી
 ચેર ૫૮૦ તે કિમ હું કે હિ ક્યમે નવ્ય કરું નીસરું ફા હું નીસરું લાડ
 કે મતસે ૫૦૧ મન્યે કે જડતો કોઈ કે કહી ૫૮૨ બાધો ફા હિ બાધું;
 ૫૮૪ પછી કે. નો વધારો - અમો જસૂ અમારા કાજ, તમો સંધો એ પુત્રને રાજ
 કે મા ૫૮૫ મા હુહા પદેના આ હુહો ઉ -

મેહલ્ય દુખ મનડા થકી, આજ મલ્યો તુઝ યોગ,	
તેડિ જયો તિહાં મુઝને, આપો માહરો ભોગ.	૫૮૬
કામ ચારો તિહાં તમ તણું, રહેશે શીતલ નીર,	
માહરો જન્મસક્લોથસ્યે, પરકારજે પડશે શરીર.	૫૮૭
આખ્યર જયો તે જશે, તેહમાં તો નહિ બેદ;	
માટે મુઝને વધ કરો, ક્ષણ ન કરશે બેદ.	૫૮૮
તાહરે દુખીયો બોલિયો, અસત્ય એ તો વાત;	
પાટ ધાયો કિમ દીજઈ? તું નરપત્ય નરનાથ,	૫૮૯
બલહત્યા થકી લક્ષ ધણી, નરપતિહત્યા હોય,	
માટે એહ કરું નહી, મન વિચારી જોય.	૫૯૦
નરપત્ય હત્યા કીજઈ, (તો) કાઠી ચાઈ અંગ,	
એ કામ કિમ કીજઈ, દેશ કરું કિમ ભંગ?	૫૯૧
પૃથવીપતિ કહે: સાંભલી, એ ન ગમે જો સૂત;	
તો લેછને તમે પરવરો, પેટ તણો જે પુત.	૫૯૨
ભોગ આપો જલ દેવતા, તાહરું કારજ યાય,	
સુખ ખામે રહીયત સહુ, સજલ નીર ભરાય.	૫૯૩

ઓપાઈ

વાણિક કહે: સાંભલ રે રાજ, રાજકુંવર કિમ મેહલ્યો જાય?	
બાર વરસનો બાલે વેશ, આજ આંબો તમારે દેશ.	૫૯૪

ધન ભાયમ એ માહરુ, એ સાથે હું જાયુ.

પરદુખાંજલ વરવ છે, તે ઓસીકલ યાયુ.

૫૮૫ બીજો-કે. બીજો નર કાંઠાં ખોલસુ. ૫૮૬ માહરો કે. બવાની

૫૯૧ ૫૯૨ કે. નો વધારો:-

મન વીચારુ માહારે, એહ વાત તો ફેક;

કાઠાઈ વાત જોમુખ થકી, તો ચુટે લાંડસા લોક.

૫૯૨ પૃથવીપતિ-કે. એકાંતે તેરી કહું, દુખીયાને એક સૂત. તો-કે. એ વાત કરે નહી તો લેઈ પધારો પુત. ૫૯૩ રહીયત કે. મેહિની. સજલ-કે. જુગ માહે

વિજયોગ લાગ્યો કેટલો દિન તલો, તમને ઊવટ આગ્યો થલો; ૧
જેહને આપતા હુતા રાજ્ય, (તેહને) કિમ મોકલસ્યો મરવા કાજ ? ૫
તેહનો કિમ હું હરખ જ હલૂ ? કુડા વચન તે કિમ મુખ લલૂ ?
જે સાંભલે જનની આ દીશ, તો છેદાવે (હવડાં) માહેરૂં શીશ. ૫૯
કિમ હતા કરૂં હું બાલ ? જીવીશું હવે કેટલા કાલ ?
જોરાવરી લેઈ જાઈ કિમ ? એણિ વાતના (તો) માહેરે સમ. ૫૯

તાહેરે વિકમ કહેઃ ચલુ વીર ! રાજો આપ રહેમાં ધીર;
પૃછ્ય પુત્રને તેડી આહ, ભરી સભા તું માહેરી માહે. ૫૯
હુસ આવે તો તેડી જાયો, કરે કામ ને સુખીયા થાયો.
એમ કહીને તેઓ તન, જોઈ રાજકુંવરનું મન. ૫૯
સાંભલિયે તન ! માહેરી વાત, તમો પુત્ર ને હું છૂ તાત;
વાણિક દુખિયો ધંદા આવિયો, ભારે વાત મનસૂ ભાવિયો. ૬૦
બત્તિસ લક્ષણો જોઈઈ વીર, તાહેરઈ રહે નિવાણે નીર;
અમે જાણ તેહને કાજ, તુને આજ સૂપીને રાજ્ય. ૬૦
તાહેરે પુત્રે જોજા બે હાથ, બોલ્યો મહીપતિ કેરે સાથ.
મુઝ બેઠાં કિમ જાયો તમે ? તમ વીર્ય ઉપના હું અમા. ૬૦
તમ વીર્ય તે તમારી દેહ, એણી વાતે નહિ સદેહ,
તમ ઠેકાણે હું તો જાણૂ, બાપપણે ઉશકલ થાણૂ. ૬૦

જસ થાયે ૫૬૬ તો- કે છેદે હાથે માદર શીશ ૫૬૭ કેટલા હિ કેટલા
જોરાવરી-કે નીકડો હું મુઝ ખરીદી કાજ, રાજ ખીજ ન લેણુ આજ. ૫૬૮-
૫૭૧ કે નો વધારો-મઈ એક મુખ મરડે જો એહ, તો નવ સેરા પુત્રો દેહ.
૬૦૦ સામયીને તન ફા સાંભલો તમે. ૬૦૧ તાદરઈ કે તો તો તાદરઈ-
ફા તાદરઈ રહે અખુદ નિવાણે નીર સૂપીને ફા સૂપીની વને-કે માટે વળને
આપુ હું રાજ્ય મઈ અમે જાણૂ ૫૬૮, તાદરૂ રાજ્યને તાદરૂ જામ ૬૦૩ તમ
ફા તમ, કે જેદનું તમાની ફા તમારી કે તેદની ૬૦૩-૧ ૫૭૧ કે નો વધારો-
ખીતપુત્ર માંદે નહી જવ, બોલે શાદાજ તે કહુ બિજાન ૬૦૩-૨ તમ કે, તાદરે.

- પર ઉપકારે પડસ્યે તન, બીજું સ્યું એહથી છે પુન્ય ?
જતાં અમારું હરખે મન, ધન વેળા આજીવો દિન. ૬૦૪
- હરખ્યો રાજા મનમાં આપ, છૂદું પાંચ જન્મનું પાપ.
કહે રાજા: દુઃખિયા લેઈ જાયો, સ્થા માટે હવે ખોટી યાયો ? ૬૦૫
- આપો ભોગ રાખી મન ધીર, રહેસ્યે અમુટ નીવાણે નીર.
રાજાઈ એહવી વાણી કહી, તે તો વણિકે મનમાં લહી. ૬૦૬

હાહા

- મહીપતિ કાં ઘેહેલો થયો ? એ કામ કિમ થાય ?
રાજખીજ પુર પાટવી, (તો) મેં માસ્યો કિમ જાય ? ૬૦૭
- પછે હું જઈને કિહાં વસું ? કિમ મલે એ મેલ ?
તું પીલે માહરાં છોકરાં, કાઢે માહરું તેલ. ૬૦૮
- હા કહું તો હણો મુને, જીઈ છે માહરું મન;
કાઢે આંખ્ય તું માહરી, (જો) નીર ખું તાહરો તન. ૬૦૯
- માહારો પુત્ર વાહલો મુને, મેં માયોં નવિ જાય,
(તો) તમને કિમ અલખામણો ? જેહંતી કામલ કાય. ૬૧૦

આપાઈ

- વિક્રમ કહે: અમે આવસ્યું, માહરો પુત્ર અમે લાવસ્યું;
માહરે હાથે આપું ભોગ, ટાળું દુઃખીયા! તાહરો રોગ. ૬૧૧
- દેઈ દદામા મહીપતિ ચડે, નીશાન ગાજે ને ગડગડે,
જે પુત્રને દેતો તો રાજ્ય, પરકામે તે કીધો તાજ્ય. ૬૧૨
- પ્રધાન પંડિત સાથે તેડિયા, મારગમાં મહીપતિ ખેડિયા,
કુચ મુકામ પંથે પરવયાં, પાવનપુર બિતારા કર્યા. ૬૧૩

નોંધ. ૬૦૫ છૂદું કે. છૂટા, હિ. છૂટા. જન્મનું કે. જનમનાં, હિ. જનમનો. ૬૦૬ રાજાઈ-હિ માં આ પદ્ધતિ નથી; કે માં આમ છે. -અરે રાયે શું જોલ્યા સુત, એ તો રાણી-જાયો પુત્ર. ૬૦૭ ઘેહેલો થયો કે. હિ ઘેહેલો થયા. ૬૦૮ માહરું કે. તેહનું. ૬૧૦ તો તમને કે. તમને. ૬૧૨ અજ્યો કે. અઢ્યો. ૬૧૨-૧ પછી કે. નો વધારો:-રાજ

ચાલી વાત બહુ ઠામોઠામ, કૌતુક જોવા આવ્યું ગામ
 કેા કહે રાજા છે કુષ્ટ, કિમ પુત્રને દેશ્યે ઢણ? ૬
 કેા કહે વાણિક દીસે ચડાલ, વણુ વાકે મરાવે બાલ
 કેા કહે સત્યવાદી એ જૂપ, દેવાશી દીસે છે રૂપ ૬
 પરદુ ખલજન એ છે નામ, માટે કરવા આયો કામ
 બહુમુખી તે વાતો કહે, જે જેહના મનમા લહે ૬૧
 જેહને જેહવી સુઝ જ પડી, તેણે વાતો તેહવી ધડી
 સમુદરતની વેલા યાય, મળજન કીધું કુપર ને રાય ૬૨
 રતુતિ સુરજ કેરી મન કીધ, આપ હાયમા ખડગ જ લીધ
 નથી એહમા અમારો વાક, લખી ગઈ વિધાતા આક. ૬૩
 લખ્યું હનાર પુરુષનૂ થાય ગુણ ને અવગુણ ફાગટ ગાય,
 કેા કેાહને સિર દોષ જ દિધ, તે તો બાર પોતાનો સિધ ૬૪
 નિપજે લખ્યું હર્યે તે સર્વ ચૂરખ મનમાં આણે ગર્વ,
 કરતા પુરુષ કેરા કેા કામ, ચૂરખ લે માનવનૂ નામ ૬૫
 તૂ કરતા હરતા છે ધંધા, નહી દોષ અમારે શીશ
 ધમ કરીને મેહંલ્યો ધાય, જ્ય જ્ય સખ્દ બોલી વાચાય ૬૬
 ખીજા લોક સહુ પાસે ભુઈ નવાઈ પાપ નરપત્યનૂ ધુઈ
 સધિર બોખી પડ્યું જેટલે, સજલ સર બરખૂ તેટલે ૬૭

આપતા હરખ હતો જેટલો જમરો હરખ તપ્પા નવા તેટલો ૬૧૨-૨ જે કે
 જેહને સાપતા હતો રાજ્ય. ૬૧૩ પરવરવા કે પરવરો બેનારા કરવા કે નહને
 હવરો ૬૧૬ જે જેહના કે જેહેનુ જેહેનુ ૬૦૭ પડી કે હિ પટે પડી કે હિ
 ધો મળજન હિ મળજન ૬૧૮ સુરજ ફા સુરજ. ૬૧૯ નિઈ ફા લીદ કે
 માથે લે ૬૨૦ નિપજે હિ નીપજળ પાવગો એ સર્વ કરતા-કે મા આ પકિ
 નથી ૬૨૧ અમારે કે તે માહરે ૬૨૧-૧ પાછી કે નો વધારો -

જમ તરણા વાને પરા હોય એહમા હોય ને દેશે હાય
 જેની ભુધ પ્રેરે છે છ તે કારજ કરે છ હું
 માહરે તો કરતા દરવા તમે ઇ દેહે જ કરે ॥ અમે

૬૨૨-૨ જ્ય જ્ય-કે હિ જ્ય જ્ય સખ્દના ખોા જ થાય ૬૨૨ રાજ્ય

- ગંગાજલથી નિર્ભય થયું, ધન્ય ધન્ય સહુ લોકે કહ્યું.
 આવણુ વદિ સમમીનો દિન, રાધ્યાં હુતા લોકે અન,
 પ્રગટ્યો બાધે ગામે શોક, રાધી અંન મૂક્યાં છે લોક,
 રાજપુત દુઃખ દેખી દમ્યા, બીજા દિવસ સુધી નવિજમ્યા.
 સપ્તળી વાતનું દીદું સુખ, કુંચર માચ્યો તે મોટું દુખ.
 લોક ગયા પોતાને ઘેર, પિતાપુત્રની શી યર્ષ પેર ?
 સરોવર ભરિયું જોટલે, જુઆ માંહેં બે જણુ તેટલે.
 જલદેવી શીયવજી માત, તેણીઈ આડે દીધા હાથ.
 મુજને ટાઢી કીધી તમે, (તો) તાહંરાં કોડ પોચાડું અમે.
 લોકે ભવયું જુકા બે જણુ, તેણે શોક વાધ્યા છે ઘણુ.
 સત્ય પુણ્યના પાલણુદાર, તેહને કોણુ છે ગજનહાર;
 હાહાકાર તે સહુને થયો, કાલરૂપ વાણિકને કહ્યો.
 રાધ્યાં અન તે ટાઢાં થયા, દુખ લાખ્યણુ તે તો લલા;
 ઈમ કરતાં યર્ષ તિહાં રાત્ર, પાલેં સહુ આબ્યૂ પરબાત્ર.
 રાજા ને રાજાનો તન, બેહુ ગયા કિમ જમીઈ અન ?
 એહવૂ દુખ ધરે ન્યાહરે, કોતક એક થયૂ તાહરે.

હુહા

- ધરતી માત ધીરજ ધરી, પામી બહરે ભોગ;
 પ્રસન્ન યર્ષ આપે જિહા, ગયા દેહના રોગ.
 સર્વ અગ શીતલ થયું, આપ વિચ્ચારું મન
 અમૃત અધિકું સીંચીજા, સાને કીધો તન.

કે હિ સિંગ ૬૨૩ લોકે ફા લોકોઈ સમમી ફા અટમી, ૫૧૨ શીતવા
 સાતમ કહેવાય છે, એટલે 'અટમી' જોડું છે ૬૨૩ પછી કે નો વધારો-હવે જલ
 આવાથી થયો, રાજપુતનો શોક જ મ્હો. ૬૨૪ બાધે ગામે ફા હિ આવીને મન.
 રાજપુત કે હિ પુત્ર દેખી ફા દેખીને બીજા-કે તે દારે ફા જત નવ જમ્યા-
 ૬૨૬ શીયવજી હિ સીતવાજી, કે. સીતલ યર્ષ ૬૨૭ તેણે ફા તેહને ૬૨૮ પાનણુદાર
 કે આનણુદાર ગજનહાર કે દુખ દેનાર ૬૨૯ તે તો કે લોકે. ૬૩૧ ગયા-ફા.

વજ્ર આબૂપણ્ય અતિ લલા, મુગતાફલના હાર,	૬૩૦
બેસાર્યા વિમાનમા, રાજ્ય રાજ્યકુમાર.	૬૩૧
પોતે આપ રૂપે યઈ, જોગમાયા સ્વરૂપ,	૬૩૨
ત્રણે બેઠા વિમાનમા, મળી પુત્ર ને બૂપ.	૬૩૩
તરે નાવ ગિમ નીરમાં, તિમ આબૂ તે બાહિર,	૬૩૪
દ્રષ્ટે દીઠું સર્વ કા, મલ્યા જે નર ને નાર.	૬૩૫
કોતક દીઠું કારમૂ, હર્ષ થયો તે દીશ,	૬૩૬
મુક્તાફલ વધાવિયા, રાજ્ય કરે શીશ.	૬૩૭
બાહિર વિમાન આવિયુ, સહકા લુઈ દ્રષ્ટ;	૬૩૮
સગમ થયો તિહા સર્વનો, ગયા કલક ને કષ્ટ.	૬૩૯
મની હુતી તે મેદની, આવી લાગી પાપ,	૬૪૦
મહીપત્યને કહે માવડી મનવહિત ફલ માખ.	૬૪૧
માતા ! માગૂ એટલું, આ મલ્યા સહુ લોક,	૬૪૨
દરશણ દીઠું તાદર, ટાલો તેહનો ચોક.	૬૪૩
મહિમા વૃક્ષ દર્શન તણો, જે હોઈ તે આપ્ય;	૬૪૪
ખુશાલ કરો એ ખલકને, કલિમલ સર્વે કાપ્ય.	૬૪૫
માતા કહે રાખ ! સાબલો, એ હાડે મુક વરત,	૬૪૬
વાધે અધિક આજથી, આપૂ વરદાન જ તરત.	૬૪૭
આવણુ વહિની સમગી, સર સમીપે નાહાય,	૬૪૮
પુણ્યદાન નત આચરે, વાસી સુકો ખાપ.	૬૪૯
એચ્છવ કરે આનદમાં, નારી ગાઈ ગીત,	૬૫૦
અમિ યુલે ઘાલે નહિ, પુણ્ય ઉપર બહુ પ્રીત	૬૫૧

ગયા તવ દેવતા રોગ ૬૩૩ બેસારયા૦-કે નીકા માહે બેસારીયા ૬૩૪ જોગમાયા
કે સારાતકાર ત્રણે૦-કે જવથી બાપ્યા જોગળી, સમે છે બહુ બુપ ૬૩૫ મલ્યા૦-કે
કાં નર ને કા નાર ૬૩૬-૭ કા કે મા નથી. કપલ ને ફા કલકનાં ૬૩૮ આપી
ફા દિ બાવીને. માનગ કે માનની ૬૩૯ મલ્યા ફા મ થા છે દરશણ૦-કે
તમ દરશનથી જે પટે તેહ સમાવો ચોક ટાલો૦-ફા ટપો દેવનો રોગ ૬૪૦ આ
કા કે માં નથી વૃક્ષ ફા વાદરા ૬૪૧ હાડે ફા હિં ૬૪૨ મત ફા સુતો

કયા સૂણસ્યે જે માહરી, (તે) પામસ્યે ધરસૂત,
નિરધન ધન પામે ધણ, વધ્યા પામે પુત્ર ૬૪૪
જિમ પુત્ર તૂ પામિયો, આળ્યો પ્રત્યક્ષ પાસ,
ઉત્તમ મત જે આચરે, પોચે તેહની આસ. ૬૪૫
પુરાતન એ નત છે, વેદસાસ્ત્રની વાટ,
અધિક ધણૂ વળી આજથી, તમે પધાર્યો માટ ૬૪૬

ચોપાઈ

જલ મધ્યે ગમૂજ વિમાન, પામ્યા દેવી અતરધ્વાન,
ધન્ય ધન્ય સત્ લોકે કલૂ, માતનૂ મહીપતિ(ને) દર્શન થયૂ ૬૪૭
વેવારીયાની ઉતરી ગાલ, પછે માન પામ્યો તે જાલ.
સજલ નીર સરોવર જાહ, ઉચ્છવ મગલ વતો ત્યાહ ૬૪૮
વહેવારીયાની શીખ જ લીધ, રાજા પથ કસ્યો છે સિધ્ધ
રાજાજી જાગેશ્વરી ગયા, ઉલટ સહુ લોકાને ચયા ૬૪૯

મેસીં કે અન ટાહડા ખાય ૬૪૩ આનહમા કે આનદસૂ જાહુ હિ છે ૬૪૪
ધાં-ફાં મુલે મ્યા સીતવ તણી નિરધન-મનવાળીત પામે ધણૂ, ટાંડે પેટ પુત્ર
૬૪૫ આળ્યો કે આ યા પ્રત્યક્ષ કે પ્રીતે ઉત્તમ કે ને હિ તમ મે ૬૪૬ કે
મા આ કહી આમ છે -

એ જત સદા છે સ્વર્ગનું, સારે સુરના કાન,
આજ યકી ઇંદા કરો, રહે લાખેશ્વરી લાન

૬૪૭ જ વિમાન ફાં તે નૌકા મધુ પામ્યા-કે સહુ લોકને અચરત થયું
માતનૂ-ફાં માતાને મહીપતને- ધન્ય-કે મા આ પકિત નથી ૬૪૮ સજલ કે
હિ સીંજવ. પછે કે ખુધવતો ઉગન-કે જય જયકાર થયો છે ત્યાહ ૬૪૯ પછી
કે નો વધારો -

પરસન થયું છે જાધૂ મામ, સગાલશા પાડું કે નામ
રાખાશ તાહરી ૧ કાયને, તેહી લાવો રૂઠા રાયને
પવીત્ર કીયો જાવો દેશ, હેતે આવો જાહાં નરેસ

પુત્ર ઉપર આઠ્યું બહુ હેત, પુણ્યો જિમ વરખા રતુ ખેત;
 આણુ વરતાવી તેહ જ તણી, કરી પ્રીત તે સાથે ધણી.
 તેહની માતા પટરાણી ઠામ, રાજ યયો હુંવરને નામ;
 બાણે પુત્ર સતવાદી માટ, પોતે છવતાં મુંખો પાટ. ૬૪૧
 પોતે કામ પુન્ય કરાં કરે, મહાકુખિયાંનાં સંકટ હરે.
 સુ કહું તેહની કીરત કથી, નહીં યાય, યયો કેા નથી. ૬૪૨
 બીજે યયો હોઈ વિક્રમ પખે, (તો) જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં શક કિમ લખે ?
 એહવાં કામ જે નરથી યાય, પરકુખલજન તે કહીવાય. ૬૪૩
 એહની કીરત સંણીઈ કર્યું, નહિ વ્યાધિ ને અલપ જ મર્યું;
 નિર્ધનને લક્ષ્મી ખારણે; વંધ્યા પામે ખાલક પારણે; ૬૪૪
 વિરહોટાદિક રોગ જ નાપ, કહિયુ હરે મહા કામળ યાય.
 એહવૂ સાંભળી આપે દાન, આ સોઠિ પર સોઠિ માન. ૬૪૫
 સાધુ જન સાચું બાણુસ્યે, અન્યાયયો અતર આણુસ્યે.
 એહવું બાણી કરજો પુન્ય, રૂં નથી બીજું કાઈ અન્ય. ૬૪૬

૬૪૬ રાજાજી કે અધીપતિ ૬૪૮૦-કે રહીઅતના મનોરથ થયા ૬૫૦ રજા
 રજા રજા આણુ-કે એ આગના માને માદરી, આણુ વરતાડ હું તાદરી ની
 હિ વાધી તે હિ પુત્ર ૬૫૦ પછી કે નો વધારો -

પુત્ર કહે માગુ છુ અમે, દુખખંજલુ ને આપો તમિ.
 રાજ બીજ તેા નહીં મન ધરુ, નીતે આસનથી પુલ કરુ.
 રોવક જનને રોવક થાખ, એટલું માગુ અધિપત આપ

૬૫૧ તેહની-કે શાખારા કરી સોણું સરવ કામ, તેહની માવપર રાખી નામ
 બાણુ-કે પુત્ર પાટવી થઈ વાઢા રહો, પોતે તો પરમને યયે. ૬૫૩ યાય કે યયે
 વિક્રમ કે એ નર કહીવાય કે. કહેવાય ૬૫૪ કા નહીં-યાયે પવીત્ર અગાદશ વરખ
 નિર્ધનને કે મનવાલીવ વંધ્યા હિ વજા કે રૂઢા પામે કે. મુઠે, હિ હુથે. ખાવક
 કે પુત્ર ૬૫૫ કહિયુ કે દુષ્ટ, મદા કે. તો આ લોકે કે આ લોકે જસ
 ૬૫૫ પછી કે મા વધારો -

અન વજ ને અખા મરે, ઈશ્વર બઢાર અજુટે બરે.
 સતવાદીને સોઢામણ, હરી જનને તો દેવ જ ધણ

પરદુઃખભજન રાઈ કચ્ચાં, એક પુણ્યથી કારભ્ય સચ્ચાં.
પુણ્ય થકી સહુ દુઃખ જ જરયે, પુણ્યે કામા નિર્મલ થયે. ૬૫૭
પુણ્ય તેહમાં સૂકત તણૂં મૂલ, પુણ્ય થકી ભયે સવિ મૂલ.
એહવું ભણી કરે જે પુન્ય, તેહને ન રહે એક ઉન્ય. ૬૫૮

કુહા

ગાય શીજે ને સાંભળે, મનના પોહોંયે કોડ,
રણ માંહે જશ ઊપજે, જિતે હુંસે હોડ. ૬૫૯
સ્નાન ભાગીરથી મગનું, રેવાનું દરશન,
સૂણે મહિમા જો એહનો, પ્રભુ નિત્ય પરસન. ૬૬૦
હરસિધ હજુરી તેહને, મહાકાલેશ્વર નાય,
મન ધરી મહિમા સાંભળે, તેહને મસ્તક હાય. ૬૬૧

ચોપાઈ

અમદાવાદ મધ્યે છે વાસ, રહુ છું રાજપરને પાસ,
શ્રીગોડ માલવી બ્રાહ્મણુ જાતિ, બહુચરત્રતાપે શુભ સાક્ષાત. ૬૬૨
કૃપા સારદા સિવજી તણી, બહુકનાયશું પ્રીત જ ધણી,
કરતા હરતા સર્વે છે ઈશ, જશ અપજશ માનવને શીશ. ૬૬૩

૬૫૫ પછી સવત ૧૮૬૬ની એક જૂની પ્રતમા લાખો વધારો છે, ૬૫૫ થી ૬૫૮ અને ૬૫૯ થી ૬૬૬ ને બદલે એ વધારો હોય એમ જણાય છે એ વધારો સરવતા માટે ૬૬૮ પછી નીચે આપેલો છે ૬૫૬ સાડુ જનન-કે પુનવત તો પર-માણુસે ૬૫૭ એહવું-કે મા આ પક્તિ નથી ૬૫૮ તણૂ મૂન ફા તણૂ મૂલ પુણ્ય-હિ પુન્ય તે મોક્ષ તણૂ છે મૂલ ભયે ફા યાયે સવિ કે હિ સર્વે એહવું-હિ મા આ પક્તિ નથી ૬૫૭-૮ આ બેને બદલે કે મા આ કડી -

પરમારથીને પુણ્ય પ્રીત, સવારથીને રીસ જ રીત.

મોક્ષનુ મુલ પરમારય લાખ, સાદાજી પુરે છે તેહની સાખ.

૬૫૯ મનના ફા તેહના મન. જીતે ફા. જોતા હુંસે કે હાકીને ૬૬૦ જો એહનો કે મહીપતનો પ્રભુ નિત્ય કે પુણ્ય મન; ફા તેહનો પ્રભુ નિત્ય. ૬૬૧ મન-કે ઈશ્વર આપ કરણા કરે, નવ નીધ લપર હાય ૬૬૩ માનવને હિ કવિને ૬૬૨-૩

હુંહા

આઠાણુ ભાટ કવિજન, સહુનો હૂં હૂં રાક,
 ગુણુ અવગુણુ લેહેતો નથી, કામા કરો મુઝ વાક
 તમ ચરણુરજ પ્રતાપથી, હૂં તો પાવન યાજી,
 સરસ્વતી રસના વમે, તેણે ગુણુ હૂં ગાજી. ૬૬૫
 કાષ્ઠ તણી જિમ પુતલી, રમાડે સુતાર,
 તે વત હૂં તો જાણુજો, (મુઝ) ઈશ્વરનો આધાર. ૬૬૬
 જોજ પ્રતે કહેપુતની (જો) સાહસિક એહવા યાજી,
 પરકાર જ પ્રાકમ કરો, (તો) સિંહાસન પામે જાયો. ૬૬૭
 ઇમ કહીને પુતળી, વેગે ગઈ આકાશ,
 બારમી કથા પૂરણુ યઈ, કહે કવિ સામળદાસ ૬૬૮

હતિ કથા કાવડીયાની વિઠ્ઠલચરિત્રની સપૂર્ણ.
 સવત ૧૮૩૬ના વર્ષે ચૈત્ર સુદિ ૫ પચમી રવિવાસરે
 લખીત કપડનણિજય નગરે.

કે મા નથી ૧૧૪ આઠાણુ-કે ભાટ બાલ ચારણુ કવી, બ્રહ્મણુનો હૂં રાક ૧૧૫
 ચરણુરજ હિ કે ચરણુરજ કે ચરણુરજ સરસ્વતી-કે બુધ્ય પ્રેર સરસ્વતી તે
 રીતે ગુણુ ગાડ ૧૧૬ તે વત-કે તેહવા છે બુધ્ય માહરી ૧૧૭ તે સાહસિક કે
 પરમારય એહવા પરકારણુ-કે કરો કામ જો પુન્યુ તો ધરો સિંહાસ પામે
 ૧૧૮ બારમી હિ કે એ ૬૫૫ ખજીને સવત ૧૮૧૬ની અતિને વધારો -

હેલુ શાખની કરો કાન તેહેને શ્રી લખમીનુ માન
 મોર અમીનો ભેજે નદી યાએ ની શકે નદી કોએ રાએ
 નવ મેહે પીડા નદી કરે, બહાર નીવ અણુર બરે
 રાડકો યજી મોઢું છે પુન, એથી બીજું નવ મોએ અન
 કળપ મળ કહેવાયે રાએ, ભયક કનને દરખ નો માએ
 દુખખત્રન કહેવાયા એક, કાતાર માદાએ વરીએ. ઉક
 મોઢોતર કળા કહીએ પરમાલ ચક્રવીડા ગણુ અગણીત જાન
 હા સમુદ્રનો કહીએ નીરવાજ, પ્રાકમ તો પાડવનાં ભણુ
 વીસ વશા કહીએ નીરવાણુ જતીસ લખણુ પુરા જાણુ

હુહો

ભુપત એ બ્રતખંડનો, બહેણપતી અધીરા.
મરાંન છે પરમેસ્વરી, આદ નીરંજનં ઈરા.

છેપે

ગુપ્ત શામર ગૂઢરાત, લાએક હોદોકાશ્રી
રામભજન કવીરાજ વારા બેગમપુર વાશી.
વીરેસ્વરનો તંન, મંન નીરમળ ॥ તેનું.
માતર મગણા માંહે, સુણ વીખાંણુ ઝેદનું.
કવી તેડા કોડે ઠરી, માન દીધાં સુભ રીતે
પરાએતાના લેખ, લખી આપા પુરણ મીતે.
સીંદાસન બત્રીસ ક્યા એ પંદર ચેહેલી,
કોડે શાબલી કાન, અધીક યઈ અમ્રંતની હેલી
સત્તર રહી વણુ શાંભલી, સરાકત માંહે ધીરજ પ્રદે
મંનજી સુત રખીદાસ, કહે પ્રાકમ માંહાં પુરાંણ કરે.

ચોપૈઈ

શામળ વચન અડાલું શીરા, આરાધા ભમીઆ મતી ઈરા.
સરાકત માંહાં ભેળને જ્યા, પ્રાકમ પુરાંણુ કવીએ કહી ક્યા.
બાટ ચારંણુ કવીજન કોડ, રખે મંન કો દેતા ખોડ.
લખતંજ માધવસુત કરભેડ, હરીજન બોલો શ્રી રણુછાડ.

હુહો

કરભેડી કવીને કહું સાહસિ શાખ સુનંણુ
નવા અથ નેહે કરા, પરમારથ પુરાણુ.
શ્રીહજ તણી શોભા બલી, સાહે વીરેસ્વર મહાદેવ,
મગટ જેહેનું પારણુ કારજ યાએ તતખેવ.
વીરેસ્વર સોભા બલી, મોહોટમ કરેા મેર
ચોખાનો લાડુ ચડે, સવા બે મણુ ને રોર.
કલળી કુવ રખીદાસજી, વારાણુ વંશ વલેક
નાંમ કંઈ પ્રથવી તળે, પરમારથ વલીઓ છેક
બુધવંત ગૂણુ આગળો, નાવટ વલીઓ નેક,
પરમારથ માંહાં પ્રાધરે, દાન પુંન વરોક

તરણ વરણ ને શુભ કરણ, રાકથી વાઢાવું પુન
 રાકએ રાકું મળજો, એથી કંઈ નહીં જીન
 પરીતને મન પુરાણ છે, ધુતને મન વવેક
 લેખાણ તાઢા લખમા, ખરો છે અખેર એક
 જેઢે જન છછા કરે જેઢેવા એઢેમાં જોમ,
 માધી વીજોગ તેઢેને નહીં, દેઢે નવ વાધે રોગ
 જેઢેવૂ દોઢન હોએ વેદનૂ, જેઢેવૂ રામચરીત્ર,
 પરમારથ તેથી થપુ વાર પુન પવીત્ર
 ખેડ કરે લખ કોપીધા, સૌંચિ પાણી બહુ વીધ,
 તેલે અરથ શરે નહીં, ને વાવે નહીં ખીજ
 કરમમા પુન લખા નહીં, કાઢાથી કરો આપ
 ઈશ્વરે આણુ નથી, પુરવ જનમનુ પાપ

ઓંચેઈ

દોરા ધણેરી રાકને થાએ, આજ પપાણે વેલેટુ જાએ
 નીરધનના મનરોષ જેમ, કુખ્યાની છાઢાળા ક્યા માઢા તેમ
 ખટવ જાણે ખેલાઈ કા ગાડો જાણે ધારણુ ધર
 અજાગીઓ જાણે હસતી ચડુ કર જાણે પેઢેર કડ,
 શુભ (ચુમ ૧) જાણે દાતારે જ થાગ ગૂંગો જાણે ગૂંગુઝ ગાકો
 પાપી જાણે નાજાડ ગ, કોરીઓ જાણે ઓપાડુ અગ,
 આધો જાણે દેખુ આખ પામયો જાણે પામુ પાખ
 વહીતરો જાણે કડ વેપાર, તેઢેને કરમ લખો છે ખાર

કુહો

રામજનક રાકું જાણે લખા વીના નવ થાએ,
 દરખ મનના મનમા રેઢે, જેમ જાવા તેમ જાએ
 એઢે વા જે સાગમે, મન માઢા થઈ મસન
 પુન ચાદાએણુ પરવતુ રેવાનુ દરરાન
 ગમા, ગમા ને ગોમતી કાશી ને કેઢાર
 પ્રથવી પ્રદખણુ વળે, સુતીપદારથ ચાર
 અષ્ટમા સીધ નવ નીધ, ધણી લખમી, ધણી પદમુ
 મનવાળીત કુળ પામણે, પુન તણે ધેર પુન

રામનગરપુર રાઝમા રહેવા સુંદર ઠામ,
 વીરેશ્વરસુત વીનવે, શામળજાટ સુખ નામ
 શ્રી ગોડ માગવી વીમ સુખ, કવીરાજ દેવેવાએ
 દેવક શીવજી રામ્તીનો પુધ આપી તે માએ
 પામગો એમ પરવત ચડે, કીડી એમ ઇતે કુઝ
 તેમ કવી તમે આગળે, એમ ટીરા આગળ ગઝ
 શામળ કેહે રાગકત માહા રામગૂણ નટી રામરથ
 વીવક તો ભણૂ વેદ માહા, એક નવ યાએ અરથ
 શોતા વગતા રામળે તેમને કહું કર જોડ
 કરતા હરતા સ્વસ્તીશ્રી માનવનો શો મોડ ૧
 જુકોને તે જુકે વસે, રામ્યાને મન રામ્ય
 મીત ઉપડે પરમારથી, વીવેકી મન વાચ
 શ્રીજ ઘણીએ સાહસમા બનુ મકરે સુધ
 અકળ તણો અરણ્ય ધહા, રામની વાતે સુધ
 શીવકીરખાથી શોભી, રીખીનારા પરતાપ,
 કવીજુગ માહા કવીએ મુઠું, સાહસની છાપ
 રાવત રાતર છેનુ હતે, આસો માસે અધીકાર
 સુહર દશમી વીજીઆ દીને, ગૂણુ ગરવો ગૂણુવાર
 પુન કરને રાજ માણીઓ, પુન પુન, એ પુન,
 વીકમ પ્રદુખદરપુ નવ રહી એકે પુન
 એમ કહીને પુતળી આપે ગઇ આકારા
 એ કયા પુરણ થઇ કહે કવી શામળદારા

ધતિશ્રી રામપુરપુ રામાપત થઇ છે એહેવી મત હુતી તેહેની વતારી છે
 લખનારને હોરા દેવો નહીં અખર વરવ ધટ રામાનીને વાચને એ ચોપડી નારપુ
 દેશની ભટ ઉત્તમરામની છે તે એ કોઈ વાચવા લેઈ જાએ ને ચોગવે તેહને માથે
 પ્રથવીનુ પાપ છે લી કરાજે અકલેવરના દેશાન નારણદાસ શીવદાસ સુત બુબણદાસે
 ઉતારી છે અનપ બુધ એ માટે કે કોઈ વાંચો તે અખર વરવ રામાણીને વાચરી
 એ વારતા સવત ૧૯૬૮ ના સાવણ સુદી ૧૪ વાર લોભે રાપુરણ રામાપતી થઇ છે

વાર્તા ૧૩ મી-સમુદ્રની; પુતળી માદલાજી

હુહા

રાજ ભોજ હરખ્યેઃ ધણું, તે વેલાં જહુ દિન,
 સિદ્ધાસન બેઠા તણું, કરવા માંજું મન.
 સુમુદ્રત સુલભે જાવું, આપ્યું જેણે દિસ,
 સિદ્ધાસન પૂજી કરી, પાગ નમાવ્યું શીશ.
 કુંકુમ ચદન અક્ષત ધર્યા, દિધાં દાન અનૂય,
 નમ્ર ભોજ કરાવિયું, ભોજ રાખ તે જૂપ.
 વિમ્રવચન મસ્તક ધર્યું, બેસણ ધાલી હામ,
 મા કહી(ને) બોલી પુતલી, માદલાજી તેતું નામઃ
 રાજ ભોજ! ન બેસ તું, બે આસન અતિ સાર,
 વિક્રમ સરખા નહિ તમે, પરદુખજનજીહાર.
 ભોજ પાગ ખેંચી રલો, કહો- મુખથી શુભ વાણિ,
 આક્રમ જે વિક્રમ તણા, તેહ સંજી ૬૫ ઠાન.

૧ પા ના વધારા માટે જુઓ પરિશિષ્ટ-૧. ૧ હરખ્યેઃ ધણું કે પા મન હરખ્યેઃ તે-કે કોડા સ્પર્કો જન, પા કોડુ સ્પર્ક રતન કરવા-પા કર મહીપતીર મન ૨ સુમુદ્રતશૂન-કે પા શુભવાર પુરણીતીથિ, સુખ (પા હીવ) સુદુરત તે કીશ સિદ્ધાસન-કે. પા આસન પુણ્ય પ્રીતથી, પાગ નમાવું શીશ ૩ નમ્ર-કે પા પુન પદસોતમ તણી. ભોજ કા કે પા ભોજન ભોજન- પા વીવીધ પ્રકાર વેગે, કે બાવ ધરીને ભુખ ૪ મા-કે કા મા મા કહીને બોલીયા, માદલી તેહેન નામ માદલાજી કે પા માદલી બેસ ત કે બેસસો પર-કે પા દેવરૂપ દાનાર ૬ પાગ કા પગ મુખથી કે પા. વનીતા પ્રાક્રમ-કે પા કોટો મલીમા વીક્રમ તમે, પ્રીત ધરી (પા ધર) પરમાત્મ ૬ પછી પા નો વધારો-

કુલુ દેસનો રાજ્યે, કહેવા કરાં પરક્રમ,
 કહેવા પુન્ય પરક્રમી, કમ નવ ખડે નામ
 તેદવો યાવુ તો પાગ ધર્ય, નલીતર પૂજુ તેહ
 સાચુ બોવ સવખાણી, દુવે હા મેહ

ચોપાઈ

બોજ પ્રતે બોલી માદલી: કહું કયા વિક્રમની વલી.	
એક સમે બેઠો છે રાય, ભરીપૂરી છે સર્વ સભાય.	૭
બેઠા મોટા પંડિત ધણા, અનેક જ્ઞાની, ભેતક ધણા,	
કું પુરાણિક ને વેદિયા, કે ઉપાસિક, ને કે બેદિયા.	૮
અનેક જ્ઞાની ને નાટકી, ધણા હસારત ને ચેટકી,	
વલી પિંગળી, જાગ્રિક બહુ, પ્રધાન આઘ સભા છે સહુ.	૯
મહારાજ બેઠો છે મજા, છત્ર ફરે સોનાનૂ તિહા,	
નાચે અપહર અપરપાર, ગુણિજનમાં ગુણુ છે અતિ સાર.	૧૦
સહુને વાત વિનોદ જ તણી, આનંદમા જિજ્ઞેષીધણી;	
પંડિતને પૂછે છે રાય: કહો લાઈ! જસ સાથી યાઈ?	૧૧
જેહથી પામીઈ સધળૂ સુખ, ટાલીઈ મહા દુ ખીયાના દુ ખ,	
આ લોકે પોહોંચે મન આશ, પરલોકે જમ નાવે પાસ	૧૨
✓ સકલ લોક તે કિમ વશ થાય? તે તણે તે ગો ઉપાય?	૧૩

૭ બોજ પ્રતે કે પા મલીપત્યુ ભરીપૂરી કે ભરપુરણુ ૭ પછી જાનો વધારો —
 રાજાદી શોભે છત્રીસ, પરીતમા લણણ બતરીમ,
 કની ફડા તાહા કદે છે મ્યા, ભોગ્ય વાત જોનારે થયા
 નાટક ચેટક કરાવે ઠાઠ, બોનો બોયો બોયે છે બાટ,
 ફુદલીના દમનરા થાયે, કાયર કરા ન દકે પાય
 ૮ બેઠા ૧૦ પા મોહટા મઝવી- ધણા વેદીયા પા ભાઈ ભેદીયા ભેદીયા પા.
 વેદીયા ૮ અનેક જ્ઞાની ને કે પા હિ કે નૂતનર કે નાટકી ફા નાટિકી ધણા
 હસારત ને કે કે ચતુર કે છે વળી પા પુરાણ પ્રધાન પા રાજ આઘ ફા આપ
 ૧૦ મહારાજ ફા વિક્રમ મહારાજ, પા મહારાજ રાજ્ય સોનાનૂ કે પા કનક-
 કે કનકમેદ ગુણિજનમાં-કે પા ગુણિજન જસ બોલે છે સાર ૧૧ સહુને પા
 સહુ કરે કે મા આ કડી નથી ૧૨ જેહથી પા સાથી મનકે પા ફા મનની
 ૧૩ વશ પા કે વશ તે ૧૩ કે ધણાક લોક તે જસ કમ નાય ૧૩ પછી
 કે પા નો વધારો —

ધરમ અર(ય) કામ ને મોય, છત્રીરે સઘલા દેવત હોય,
 સસાર તર્જુ તે તવવ જેહે, મુજ આગવ માડી કાદો તેહે.

કુહા

બેઠા છે પડિત સહુ, અવર ખીજા મહા જાણુ,
એક વરત તે કહો મુને, મન વિચારી વાણિ.
સહુએ જ્ઞાન વિચારિયુ, બેઠા જઈ એકાંત,
વાત જે પૂછી વિક્રમે, બાજવી તેહની બ્રાત.
કા કહે મોટું પુણ્ય છે, કા કહે મોટું મત,
કા કહે સત્યે સર્વે મતે, કા કહે હઠાપણુ અર્થ,
કા કહે સર્વ વિદ્યા યજ્ઞી, કા કહે પૂજ્યે દેવ;
કા કહે ઉદ્યમ તે ધણો, કા કહે સદ્ગુરુ મેવ.
વિક્રમ કહે માનું નહી, સુજન વાત વિશેષ.
સકલ બોગ જોઈથી મળે તેહ બતાવે એક.

દેવતનું દેવત, દેવનું દેવ, સાચ સોઈ કરે કમ સેવ ?

(એકની પા - પર બેઠા કમ દેવ દરસન, કમ પરમેસરજી પરસન)

કે પા એક સતન પુરુષીમા (બહેત જે) હોયે, તે કાહે મુજ આગલ તે હું જો

(પા જાણી વાત ન પાડે કાં.)

એકની પા - ત્રિગોલ કહે એક જ તત્ત્વ, સમક પરકારે કાહે તે સત્ય

૧૪ અવર કા અવશાં માહા કે પા છે. મન કે પા વેદ વાણિ કે પા

વાણ ૧૫ બાજવી કા બાજવી, પા બાજવી ૧૬ કા કહે મોટું - પા કા કહે મો

નવ રાત મત કે વરત અર્થ પા વરત, કે અરત ૧૬ પછી કે પા મા બધારો

(એકની પા કા કહે પુણે પરમાતમા, કા કહે આપે દાન.

કા કહે તીરથ વર્ધા કા કહે મોટમ માન)

કે ને પા - કા કહે મોટું કરમ છે, કા કહે સુખ સંતોષ

કા કહે સ્વરત્રે સુખ બનૂ, કા કહે મોટું મોવ

કા કહે રૂઠી જાણ, કા કહે રૂઠ ધરમ

કા કહે જે (પા જે છે) તપ બન, કા (પા કાવેક) કહે જે (પા છે) કરમ

૧૭ વિદ્યા કા વીવા, (પાલ તે જૂવ છે) ઉદ્યમ કે પા અની દદમ યજ્ઞી.

૧૮ વિક્રમ કે પા મદીપણ જુજીયં પા. વિવાદ વાળી એ વાન, કે વીવીધ જુ

જે વાત ૧૮-૧ પછી પા માં બધારો -

સદુ પંડિત મળી યાપિયો, લક્ષ્મી મોટી દોષ,	
એદથી સર્વે નીપજે, બીજું મોટું નદિ કોષ.	૧૯
ધન થઈ જસ પામીયે; ધનથી દીજે દાન;	
ધનથી વસ વરતે સદુ; ધનથી સધર્મ માન;	૨૦
ધનથી જગન જ નીપજે; ધનથી મન પનિત;	
ધનથી વરય સદુ કામની; ધનથી રાત્ર મિત;	૨૧
ધન કદાપણ; ધન ચાતુરી; ધન વિદ્યા; ધન સ્વરૂપ;	
ધન ઈષ્ટ; ધન દેવતા; ધન ભક્ષણ; ધન જૂપ.	૨૨
પ્રાણિત ને પરસેવના, ભોગભોગ ને રાજ,	
પરવાસી પરપંચ છે, તે સર્વે ધનને કાજ.	૨૩
ભોગ, ભોગ ને વશીકરણ, કર્મ, કામ, મોક્ષ, ને અર્થ,	
તે સર્વે જો પામીય, ગાંઠે દોષ મર્થ.	૨૪
ધન સદા જુદીથી ખરગીઈ, જગનપુન્ય મહાદાન;	
આ લોકે તે જસ પછો, પરલોકે સ્વર્ગવિમાન.	૨૫

પાડું, પીડું, ઉપડું સદુ ભોગે સાપાત
મનુષ્ય દેહ મોદેદો વસો, મોટી સીય વસો;

૧૯-૨ ભોગ પા. સુપ. બતાવો કે. પા. કોટોને. ૧૯-૨ પછી પા. માં વધારો:-

પ્રથમ કરાં સદુ પંડિતે, બીજે દાદરે દાપ;
સતવાદી સણિ સોધીયું; સાહસ પુરાણે સાપ

૧૯ યાપિયો કે. યાપીયુ (ભૂતો પુલ્લિંગ પ્રયોગ) ૧૯ એદથી૦ કે. પા. એથી સાર
બીજું નદી, મોટા નદી નર કોયે. (પા. કલી ન સકે- કોયે.) ૨૦ ધનથી વસા૦
પા. ધનથી વસ વસુધાપતી, ધનથી સપતી સાન. ૨૧ ધનથી જગન૦ પા. ધનથી
રાજસોઈ કરે. વરય કે. પા. વસ. રાત્ર કે. પા. મહીપત -૨૨ સ્વરૂપ કે. પા.
રૂપ. દેવતા પા. ઉપાસના. ૨૩ તે કા. રંગે. પરવાસી૦ કે. પા. કરી કરમ
કાસદ કદુ (પા:-કરે) ધનને કરે. ૨૪ પછી કે ના વધારા માટે જુઓ પરિશિષ્ટ-૨
૨૪ તે૦ પા. તે સર્વે વસ લક્ષ્મી વીરો, લક્ષ્મી વીણુ છે દોષ. ૨૫ આ૦ કે. પા.
આ લોકે જસ પામીએ, પરલોકે દરીમાન સદા પા. સદ્ગુણે ૨૫ પછી કે. પા. માં
વધારો:-વાડવ એદ વીચારીયું, મુરખ્યાદાથી મન (પા. મુન્ય),

ચોપાઈ

વિક્રમ કહે- મેં માનું સહી, સહુથી મોટી લક્ષ્મી કહી;
 તે લક્ષ્મી કિમ આવે હાય ? તે વાણી બોલો મુજ સાય.
 મનવંછિત દ્રવ્ય ખરચીઈ ધણો, નવી ખૂટે હાંડાગ તેહ તણો;
 તેદનો મુજને કહો ઉપાય, મર્યા છે સહુ પંડિતરાય.
 પ્રકૃતિ તિહાં કહે છે બેદ, સૂણના રાય ! મ કગસો એદ;
 દ્રવ્ય પામ્યાનો એદ જ મર્મ, પૂર્વજ-મ લખ્યું હોય કર્મ.
 વળી બીજો છે એક ઉપાય, તે કહું તે સૂણને રાય !
 વિખળજન કહિવાયે જોઈ, મનમાં સિદ્ધ વળી કરીઈ તેહ.
 સકલ દેવનું આપન કરે, ખર્ચે દ્રામ આવે મન કરે;
 તે જગન જવ પૂરો થાય, આનંદ પામે વૈકુંઠરાય.
 તે સમે સાગરદાન કીજઈ, (તો) લક્ષ્મી મનવાંછિત લીજઈ.
 વિક્રમ બોલે મુઠી મામઃ સાગરદાન તે સાનું નામ ?

વિક્રમ સેન્ય આગળ કહું, સહુથી મોટું ધન
 કરીએ છે જે માખી, ધરતુડ કરિએ ત્યાગ્ય,
 વીણા બળી વીરાળીએ, તે લક્ષ્મીને કાન્ય
 સમ્મ વીરવ ગ્રામમાં નીચ સકે નહીં મારે,
 સસારી સુઝ બાગે, તે વગ માયાને દોરે.

૨૧ વિક્રમ કે પા નદીપત ૩૭ ફા મનવંછિત. ખરચીઈ કે પા ખરચુ તેહ
 ધર લગે ૨૭-૨ પછી પા મનવાંછિત થારે તે સરવ, અહુ અહુ રેડ દ્ર
 ૨૭-૨ સહુ પા હાદા ૨૮ વિદ્યા પા તેદનો સૂણવાં કે પા પરીવાને ન કર
 પેદ ૩૦ મર્મ પા ધમ પૂર્વ પા પુર્વ જન્મનુ એ છે મરમ ૨૮ પછી પા ના વધ
 માં જુઓ પરિશિષ્ટ-૩ ૩૦ ગુણે કે પા તાલવતે મનસા સિદ્ધ પા મન
 સિધ્ધાં ૩૦ મર્મે પા વીમ કડેગા ભેઈ વરે જગન ફા જાજ નવ પા
 વૈકુંઠરાય પા વૈકુંઠ નવે ૩૨ મનવાંછિત પા કાઠી ૩૧-૨ પછી પા નો વખારો

લક્ષ્મી એક વીણાને રેર બીજ સાગર ફરી પેર

વીદર સાસર એ બે દામ, એ કોતોરે થાયે દામ

૩૧-૨ વિક્રમ કે પા મુણી બોલો મહીપત મામ ૩૨ મહીમુખી પ
 મોદાદા મુખી કે મોદા મખો વજગૂ પા વજે બાગી પા બાદાર, કે બા

તાહરે બોલ્યા સર્વે ઋષિ: સાંભળ્ય મહારાજ મહીમુખી।	
એક વચ્ચે નર ને નારી, નીકળે ધર મૂળીને બારી.	૩૨
સર્વ સામગ્રી શિવાર્ષણ કરે, (તો) તેહનો શોઠ દિઈ નવિધરે;	
પ્રસન થાઇ નદિયાંનો ધણી, લખમી આપે આગળ ધણી.	૩૩
યજ્ઞ આરંભની કહીઈ પેર, નુતરાં મોકલીઈ આરણ્યધેર;	
આરણ્ય ચાલી આવે જેટલે, મનવંછિત પામે તેટલે.	૩૪
દ્રવ્ય ઋષિજી આવે જાહરે, ધર્મકર્મ મોક્ષ તાહરે.	
પંડિતની વાત રાજ મન વસી, શ્રાંતિ નાણી મનમાં કશી.	૩૫
વરો ઋષિજી મોટા બ્રાહ્મ, જગન તણો માંજો આરંભ,	
જે જે વસ્તુ પુસ્તક નીસરી, તે તો આણી ધરમાં ભરી.	૩૬
કચ્છો આરભ રાખાઈ સજ, ધર્મ તણી તિહાં બાધી ધન;	
નમ્રતોરણ બાંધ્યા બારણે; વિષ્ણુલક્ષ્મી તણે કારણે.	૩૭
આઘ ગુણપતિનું સ્થાપન કર્યું, રૂઢકલશ મગોદક ભર્યું;	
વામાસન, પૈતાસન નામ, નવમ્રહથાપન તેણે ઠામ.	૩૮
ચોસદિ જોગિણી મડલ જેહ, ભેરવકુડ કરાવ્યો તેહ,	
વાયુ જમ અગ્નિ ને વરણ, નાગ, પરવત, સરિતા ઝરણ.	૩૯

પણી ખા નો વધારો-કાઠા સાટા, દેણા દેણ, કરે કૃષ્ણારખણ તેણે તેણ ૩૩
મગ્રી કે ખા સમરથ શોખ ખા શોચ દિઈ કે ખા રહે વખમી-ખા પરથમ
મ મન ચાલે ધણી, કે લખમી જનરતલ પામે ધણી ૩૩ ૧ બદલે ખા ના
રા મટિ જુઓ. પરિશિષ્ટ-૪ ૩૪ યજ્ઞ આરંભની ૦ કે ખા જગન તો માડી પેર,
કોતરા મોકલો અરણ્યધેર આરણ્ય-કે અરણ્યસ્થાપન માહે આવે આહે,
ની ય બરે ધર માહે ૩૫ ૩વિજ કે ધરમા મોક્ષ કે ખા આવે પંડિતની
૩ કે ખા વેદ વાણી રાજ મન ખા વિક્રમ, કે તેહને મન શ્રાંતિ ૫૫ કોસેર
ત નવ્ય રાપી કસી ૩૬ વરો કે ખા વર (જૂનો પુત્રિંગ પ્રયોગ) ૩વિજ ખા કે.
૧૦ મયમાડા જગન કે ખા જગન પુસ્તક ખા ન્યાયે, કે પુસ્તક તે તો કે ખા
ભમરી ૩૭ કર્યો-કે ખા કરો જગ આરંભણ સજ તિહાં ખા કે ધર વિષ્ણુ-
ખા સુભ સદાવત કરે કારણે ૩૮ વામાસન-કે ખા બ્રમાસન પૈતાસન નામ
૧૦ ખા નવેમ્રહે સ્થાપ્યા તેહ ઠામ ૩૯ ૨૬ ખા ૬૬ નાગ ૫૫ નોહુતરા નાગ

સકલ થાપના કીધી તીર, વિષ્ર તેડાબ્યા વિક્રમવીર,
 આચરણશુધ અમિહોતરી, આપી તેહેને કષ્ટાતરી.
 કલ્પરાય: સાંભળ્ય નાપિરાળ | જાઓ સાગર નુંતરવા કાળ;
 મોહું મંડાણુ સાહેર રતિ, સ્તુતિ કરજો માહરી વતી.
 કહીઈ બિજેણી પગ ધરે, વિક્રમજનને સફલ જ કરે.
 જો આવે તેડિ લાવજો, કહી નુંતરૂં પાછા આવજો.
 વિષ્ર ચલાયો સાગર ગામ, રાજ્ય ધરે પોતાને કામ;
 જવ, તલ, પમામૃત ખીર, કરે હોમ તિહાં વિક્રમ વીર.
 નવમહના આપ્યા છે ફાન, દેવતાર્ચન કથ્યાં સન્માન,
 જિગણી સર્વને આપ્યો નોમ, જે ટાળે દુઃખ, બાધિ, રાગ.

પરવત ને ઝરણુ સરિતા કે સલિતા ૪૦ સડગ ૫૪ સલીતા સીધુ જોહો વીધ
 વીમ પા ભામણ ૪૦ ફા ૫૫ આચર્યુ શુધ આપી ફા લખી આપી ૪૧ રૂચિરાળ
 ૫૫ રે રૂચી કાળ કે ૫૫ મુખી જાઓ મોહું-કે ૫૫ મોહમ નાણસો તાહા અદ (
 હોડામાં) કરી ૪૨ પગ ૫૫ મન-વિક્રમ કે ૫૪ જમન રાયનો પુરણુ કરે તેડિ
 તોડિ જો-કે ૫૫ પ્રતિ ઉતર તેડને લાવજો પાછા ૫૫ ધેર ૪૨ પછી ૫૫ મા વધારે
 નદી, સમુદ્ર ને પરવત ભુપ, બજે બોહેમના છે તે રૂપ
 શ્રીફળ ચોપા તાહારે થાપગ્યો, લોક બાધી જસમા આપગ્યો
 મત્ર બણીને દેગ્યો મન, સ્તુતીપાઠ સબજાપગ્યો કાન
 આપે તો આપના લાવગ્યો, તમેયો સીમ મદીર આવગ્યો

૪૩ વિમ-કે ૫૫ આનો વીમ શુણસાગર ગામ પોતાને કે ૫૫ જયમનને
 ૪૩-૧ પછી ૫૫ કે નો વધારો -

દોહા -આવાહન સદુ દેવડ, કરે રાયજી વરત,
 પછી એકલી ૫૫ મા મત્ર આલીન દેવતા તેહ પધારા તરત
 સાલી મામમા વીણુ છે, પારથીવ માહે ગીવ તર,
 દેવત આવે છે તેહમા બજે વેદના મદ

૪૩-૨ કે ૫૫ ચોપાહ હોમ તિહા કે ૫૫ દુતદ્રવ્ય ૪૩ પછી ૫૫ -
 નવપડના મેવા નરપતી છતવતા જીભ છત્રપતી

સ્ત્રી સદસ અડવાગી રૂચી, જયીક, મંગણ, સપત મુખી
 ૪૪ આપ્યા છે ફા આપ્યા દેવતાર્ચન ૫૫ સતેલા દેવ સોભીત સનમાન. એજ

જેને જે કાર્ધ મનમાં ધર્યાં, દાન નિમિત્ત તેજાં કર્યાં.
મહા ઉત્કલરે વાધ્યો રગ, પછે થયો પરિપૂરણ જગ.

૪૫

હુંહા

તેડાવ્યા જામિક ધણા, વળી જે દુર્જય મન.
તે મળ્યા નવ ખડના, જે(હિને) ધન લેવા મન.
રાજા, પુત્ર પોતા તણો, વળી જે ધરતી નાશ્ય,
એકેક વચ્ચે અગે ધરી, નીસર્યા ધરથી બાહર.
હસ્તી, ઘોડા, પાલખી, અર્થ, ગર્થ, ભડાર,
બ્રહ્માર્પણ સર્વે કર્યાં, ઘણૂ ન લાગી તાર.
જેહને જેહવૂ કર્મ છે, તેહવૂ પામ્યો તેહ,
પચરાત્રિ તિહા રાયધર, કંચન વરસ્યો મેહ.

૪૬

૪૭

૪૮

૪૯

૪૬ કે બવાની આપો પા બાપ્યા દુખવાધિ પા વ્યાધિને, કે દુપસાગર ૪૫
૪૭ને-કે જે દેવ થાપા તે મન ધરા, પા દેવસ્થાપન મનમા ધરા દાન કે. પા
૪૮ને ઘટે તે દાન ન કરો બરે વાધ્યો પા વાના છે પછે થયો પા મીતે કરો
૪૯ ૪૫ પછી કે પા નો વધારો -

પુરણાહુત રાજયે કરી, દાન આપવા મનસા ધરી
જેની પા મા -ધૃત ધરી તો બીધી ગગ, બીધીરાયથી ક્રીધો બવવત જ્યગ
બવરાયે સાગરદાન નાન થયુ, કહ બીલું તે મીથા ગયુ
સાગરદાન બનાયી થાત, તો પ્રથમીમા એ નાવ્ય ભત
સાગરદાને વીકમ વીર, રણુ નામતુ એણે નીર
એહેની તો લખાણી રામ, બીજા કાન ને એ તો નાક
અહુરણી તે એણે મી, આપ્યા રથ બહુ ધનના ભરી

૪૬ તેડાવ્યા કે પા મેલા વિપ્ર તે મના પા નરનારી ૪૭ રાજપુત્ર પા રાજપુત્ર
૪૮ બ્રહ્માર્પણ કે પા કૃષ્ણારપણ કર્યા કે પા કર્ત્વ ૪૮ પછી પા મા વધારો -

પાસકે લાપ અથ જ આપીબા, સવા લાપ તો ગજ
મેહેવ મલવાથી માણતા, સોબાવ્યા તે રાજ
માણેક મોતી હીરા બવેર. કનક કણુ મોકાર,
સવા મોહોરમા સમરપીઆ, કણૂ ન લાગી વાર

૫૦ દાતા પા વરસા કિરપી કે પા કરપી કવ વાજ પડે સુખ કે પા સોમ

તે શોભા વખાણતાં, દાતા આપે લાહણ,
કિરપી તો મળે નહિ, સુંગ તો હંડે પ્રાણ.

ચોપાઈ

કસ્યા ભગ તે વિક્રમ વીર, વિગ્ર ગયા છે સાગરતીર,
પંથ પળાયો મનની આશ, ગયો આપ સાગરને પાસ.
તે સાગર(ને) આવાહન કર્યું, ચોખા ચંદન કુંકુમ ધર્યું.
સ્તુતિ કરી જોડી બે હાથ, તેજા છે પૃથવીપત્યનાથ.
કરે ભગ વિક્રમ રાજન, તમ દરથાનનું અધિકું મન;
કહ્યું છે બહુ વિવધ વિવેક, તેનું કરું જિહવા એક.
એટલેવી સ્તુતિ બાહ્યજો કરી, સમુદ્ર પ્રકટ્યો રૂપજ ધરી;
હા બાઈ! તું તેડવા આવિયો, તો માહર મનમાં બાવિયો.
રાજા કામ નિલ પુન્નનાં કરે, તે દેખીને હજારું કરે;
વિક્રમ જોવાની ઈચ્છા ધણી, માહરે તેહની દુષ્ણ જ ધણી,
અનેક કોડિ તીરથ મુજ માંડી, કિમ આવું હું એકલો સાંઘી ?

૫૦ પછી પા. કે ના વધારા મઠિ જુઓ પરિશિષ્ટ-૫ શું ૫૧ કસ્યા પા. ક
વિમ્બ પા. નામ તખ્ત વધાર નીર સાગરને ફા સાગરને ૫૧-૧ પછી પા. ની
મોઢોતરે સાગરને ગયો, તોડાં એક તમારો યયો. ૫૧-૨ મનની પા. આ
સાગરને પા. અરજીવને. ૫૨ તેજા છે પા. તેડે તમને, કે. તેડે છે. ૫૩ કરો-
તેડે ભગમાં તે રાજા અધીકું કે. પા. મલીપવને. કહ્યું કે. પા. ક્યાં છે. તે-કે. પા
નિસ્વારી કમ કહ્યું જમા એક. ૫૪ સ્તુતિ ફા. સ્તુતિ તે. તો-કે. પા. મનસા સ્તી
કરી. સમુદ્ર કે. પા. અરજીવ પ્રકટ્યો કે. પા. આવ્યો તાડાં. ૫૪-૧ પછી કે. પા.
વધારો-વેદમત્ર આવાહન જોડ, તેડના મલીમાથી પ્રમટા તેડ. ૫૪-૨ દા-કે. પા.
નીમ તમે તેડરા આવિયા. બાવિયો કે. પા. બાવીયા. ૫૫ પુન્નનાં પા. પુન્નનું
દેખીને હજારું કે. દેખીને મુજ મન, પા. દેવી મુજ મનફું. ૫૫-૧ પછી કે. પા.-

સાગાવ એ (પા. સાક્ષાતકાર) દેશ્વરનો અંસ,

દેવરૂપ (પા. રૂપ) વીમવ કુવ (પા. વર) વંશ

૫૫-૨ વિમ્બ-કે. પા. માહરે દુષ્ણ દેશમાં (પા. મનમાં છે) ધણી, વી
મસેનને જોયા તખ્તી ૫૫ પછી કે. પા. ના વધારા મઠિ જુઓ પરિશિષ્ટ-૧. ૫૧
વિમ્બ કે. પા. જલને લેઈ કમ આડં તોડે. ૫૬ પછી કે. પા. નો વધારો-મઠિ

હુહા

મુજમાં જીવ અનેક છે, મચ્છ કચ્છ બહુ મર્મ ?
તેહને મન ઈચ્છા ધણી, જે જોયું રાય વિક્રમ. ૫૭
ઈશરને વહાણું નહિ, વિદ્યા, વિત્ત, કે રૂપ,
નહિ ડાહ્યાણુ, ને ચાતુરી, નહિ લિશ્તુક ને જૂપ. ૫૮
અતિ વહાણો પરમાર્થી, બીજો જે હાતાર,
ત્રીજો ભક્ત વહાણો ધણો, ચોથો સુર અપાર. ૫૯
સાચો વહાણો સર્વથી, જેહનૂ કામલ મન,
તે માટે અગો ઇચ્છયે, એ મોટો રાજન. ૬૦
તે માટે કહો રાયને: જો ઈહાં આવે આજ,
જંતુ સર્વ દર્શન કરે, (તો) સર્વે સીએ કાજ. ૬૧
(તે) માટે કહો માહરી વતી, (તમે) સુચો માહરી તીર;
મુજને દર્શન આપિયૂ, આવે મહાભક્તવીર. ૬૨
દુઃખ ભાગે કેઈ જગુનાં, પરદુઃખભંજન નામ,
એહવું જણી રાયજી! કરો અમારાં કામ. ૬૩

નોંધાવડ, માથે ધર, આંહાથી કામ જગનનુ કૃ ૫૭-૧ મુજમાં છે. ૫૮. મુજમાં
વસે મચ્છ બહુ (૫૮ મણા), લપ કોટ (૫૮ કોટી) જીવ જાત ૫૭-૨ મન છે. ૫૮
સહુને જો છે. જોવા વીક્રમ મુજ સત, ૫૮ જોના જ્યગન તરતત ૫૮ વિત્ત ૫૮
રૂપ. ને ૫૮ નહી ૬૦ સાચો ૫૮ ચોથો તે મટિ કે માટે દરસન: તે ૫૮
દરસનની ઈચ્છા ધણી જે મહોટો રાજન ૬૧ તે માટે છે. ૫૮ જોના મહારાજ
મહોપત કહને. જો છે સરસે તમાર કાજ, ૫૮ તાહા સરસે તાહા કાજ. સર્વ
કે સહુ. ૫૮ જો કરે કે કરો. તો છે આહા તમે આવો આજ. ૫૮ તે સક્ત
પદારથ સાજ. ૬૧ પછી છે. ૫૮ નો વધારો -

સાગરદાન એણે કર્ય, તે ઓરડ કમ થાયૂ,

તેહને તેડી આવજો ગુણુ રડા હું ગાયુ

૬૨ તે મટિ ૫૮ વીક્રમને, કે જઈ તમે. કે તમે સુર માહાધીર; ૫૮
તમે સુરપુર ધડ ધીર આપિયૂ છે. ૫૮. આપવા. આવે-૫૮ આવજો વીક્રમ વીર
મહા છે. આંહાં, ૬૩ બાજે ૫૮ બાજો છે જગુનાં કૃ. મનુષનાં; કે. જણુ તણાં.
રાયજી ૫૮ રાય આવજો ૬૩ પછી છે. ૫૮ નો વધારો -

ચોપાઈ

તાહરે બ્રાહ્મણ બોલ્યો વાણી સાલજ સાગર ! તું સુખણ,
તને તેડવા આવ્યો હૂં, કિમ મુજ સાથે નાવે તૂ ?
વિક્રમની કરે સહુ આશ, કિમ આવે તે તાહરે પાસ ?
વિગ્રે તે બોલ્યા વાકા બોન, વિક્રમને કચ્ચો મહામોલ,
ચડી સાગરને અધિકારીસ, ભમર આપ ચઢાવ્યા શીશ
હલ્યા જિમ જિમ મોટો કર્યો, તિમ તિમ તૂ અહકારે ભચ્યો.
મેટો પછુ આખર માનવી, મુજ તોલે આવે મત ઠવી,
દીધી વિમને ગાળ બે ચાર, રહીશ ઉભો તો ખાઈશ માર.
ઉતાવળથી રાય આગલ જાજે, યવાઈ એહવો તૂ તિહા યજે,
જા હૂ તો નવિં પ્રસન યથો, તાહરો જમન તો એલે ગયો
ઈમ કરી ડુકારો કર્યો, એકે અર્થ તાહરે નવિ સચ્યો
બ્રાહ્મણ ક્રોધ કરીને વલ્યો આપ ગામને પથે પહ્યો.

નીચને જો (પા નરે) ડંચા કરે, તો કુરે તેડવું મન,
ગર્યાને ધોતો (પા શુભ) કહે તો અરધૂ થઈ (પા તરત ઘડી) જય તન
બ્રાહ્મણ (પા વીમ) બાઈ કુની ગયા, રાત્ર તે (પા મહીપત્યને) મોટા પ્રીધ
આરા (પા અરણ્ય) ઉપર ધીછયો ગાવ ધણેરી દીધ

૬૪ બ્રાહ્મણ પા વીમ સામજી કે સામજી સામર અતિ અમળુ, પા સામજી
સાગર અલીક અમલજ તને પા તુજને આવ્યો કે આવો, પા આવ્યા હૂ પા
અમે નાવે પા નાવો તૂ પા તથો ૬૫ આશ ફા આસ્ય કે હાસ વિક્રમની-
પા તાહા માહારી સહુ કરે સાહે, વારે તેડે એ નાવ્યો આલે તે કે તાહારે તેડે નવો
પાસ તે બો યો પા, બોતો કાઈ વીક્રમને પા મહીપત્યને દલ્યા પા દલા પુર
તુજને મોટા કરો, ફા દ'યા જિમ જિમ રાત્ર મોટા કર્યો ૬૭ આખર માનવી કે પા
માનવનું રૂપ મત ઠવી કે સુખુપ, પા છીમ જુપ ૬૭ પછી કે પા નો વધારો -
જવતો મુઝ યામજ માટ, નહીવર બોતુ પાણીને પાટ

૬૮ આગળ કે પે પા પાસે ચઢાઈ-કે પા કહીરે યવાજ તાહારે એહવો યજે
૬૮ પછી પા નો વધારો -તે જ્યેહસા પાચો જી ગરથ, અહકારે સરો નહી નાય
૬૯ ડુકારો કર્યો કે પા ડુકારા કરા. એ કે, કે કહેજે સરપો કે પા રાત્ર વાયો

- પૂરો જગન થયો જોડો, આઠાણુ ઘેર આવ્યો તેડો.
રાજા જન રૂંદે છે શીશ, જઈ વિગ્રે દીધી આશીશ. ૭૦
- કહો કિહાંથી આવ્યા મહારાજ ! મુજને કાંઈ કહો છો કાજ ?
વિગ્ર કહેઃ વધતી વિનતિ, તમે મુજને ઉલખતા નથી ? ૭૧
- હું નુતરે મોઝસ્યો'તો તમે, સાગર પામે ગયા'તા અમે;
તેહમાં નીર અતિસેં જરૂં, મેહલી ચોખા તેડું કરૂં. ૭૨
- મનુષ્ય રૂપ આવ્યો તે યઈ, મેં વાત તમારી કહીઃ
મહારાજ કરે છે જાગ, તમને તેડાવ્યાનો લાગ. ૭૩
- તાહરે તેણે કરી છે રીસ, તમને ગાલ દિધી દસવીસ,
મુજને પણ દીધી મેં ચાર, તેણે આપ્યો અતિ અહંકાર. ૭૪
- કોષ કરી બેઠ્યો વાણીઈ. જા કે બેઠાં હું વાણીઈ;
નાપી પત્રિકા મુજને એક, ચૂકા ધરનું કામ વરોક. ૭૫
- તે સ્થાનક મેં તો વામિયો, દક્ષણમાં ગાગો વામિયો;
માટે શેર ખાતા હો ધાન, તો જિતારો તેહનું માન. ૭૬
- જે તેહને નમાવો રાખ, તો માહરો દેહ શીતલ થાય. ૭૭

હુહા

વાત સૂણી તે વિગ્રની, મન હરખ્યો રાજન,
આ(ગત)સ્વાગત કીધી ઘણી, બેવાવ્યો મુનિજન. ૭૮

ફા આવ્યો આમને પા ઉજેણી કે ગમને. ૭૦-૧ પણ ખાનો વધારો - સરવ માન હુહાની રહો, તાહાર કેડે વીમ ઘેર ગયો. ૭૦-૨ રાજા કે પા નરપતને ૭૧ મુજને કે પા અમ સરથું વળતી ફા છે તમે મુજને કે. પા મહારાજ મને ૭૨ હું પા નુતર સગરને મોઝસ્યો તમે. ૭૩ યઈ પા ધરી વાત પા વાનેવાત કહી પા કરી મહારાજ પા કે મહારાજ તેડાવ્યાનો ફા તેડાવ્યાનો છે ૭૪ મુજને કે પા મુજને ગાનો દીધી દસગાર ૭૫ કહી ફા કરીને વાણીઈ પા વાણીઈ વરોક ફા વિગ્ર. ૭૬ માટે ફા તે માટે ૭૬-૧ પણ પા મા વધારો - નાપી નીસાની રાજ રેક, પગ વાણા મેં તો તાહા ફેક તાહાર સરવે લીધું ધન, માહાર રહુ જોવામાં મન હુહયો કરો હુ પીપવ પાન, મહીપત વાહાર ઉતાર માન.

અર્જુ(વ) વિષે જાવું સહી, વિચારયું વિક્રમ વીરઃ
 સેન્યા તિહાં જઈ શૂ કરે? જેહમાં ઝાઝૂ નીર.
 સૂયું રાજ્ય પ્રધાનને, તેજો વીર અજેદ,
 ચાલ્યો રાજા એકલો, રાખી સાગરશું ખેદ. ૮૦

કોદને વાત કહી નહી, મનમાં રાખી ધીર,
 ઉપાસી ઈશ્વર દેવને, આવ્યો સાગરતીર. ૮૧
 દીધી આજુબધિર તણી, સાદ કચ્છા દસ બાર.
 જો કાંઈ બન હોઈ ઘુજ વિષે, પ્રકટ આવ્ય આ હારિ. ૮૨

સૂયો બાલ અહંકારનો, મન વિચાર્યુ પ્રત,
 પોતાને કૃપે કરી, સાગર આવ્યો તત. ૮૩

ચોપાઈ

દ્રષ્ટે દ્રષ્ટે તે બેહુ મળ્યા, મન તણા સદેહ જ ટળ્યા;
 રાઈ દોડો સાગર કપ, સિધુઈ દોડો છે જૂપ.

૭૧-૨ પીતરો પા ઉતારા તેડનું કે અશ્વવત્, પા સાગર ૭૮ પા મા આ
 કરી નથી આગતસ્વામત કે પા આસ્વામત કીધી ધણી કે આકી કરી. ૭૮ પછી કે ના
 વધારા મટે લુભો પરિશિષ્ટ-૭ ૭૬ અર્જુન-કે પા-વીમને તે દીધી ધીર
 વિચાર્યુ કે પા મન વીચાર સેન્યા પા સેન્યા લસકર જેહમાં-કે પા
 અશ્વવત્સમાં હુળી મેરે ૭૮ મી કરી કે પા મા હુદાને બદલે 'ચોપાઈ' છે
 ૮૦ સૂયું કે પા-કોદને વાત કહી નહી ચાલ્યો-પા. દરમીય સમરણ કરી
 સચળ, રાજો સાગરશું ખેદ ૮૦ પછી પા મા વધારો —

સાગર હપર બટુ દેવ છે, રાખી વીમની લાન,
 દરસન મોહોટું સભર તર્ફ, એક પથ દો કાન.

૮૧ મનમાં પા રૂપામા ૮૨ દોડો પા માહમ કરવો, આવ્ય કે પા પાયે
 ૮૨ પછી કે. પા નો વધારો -

નેટો બાગળ (પા વીપર) એ જાપરો, જેદને દીધી માલ,
 મેર સમે કાંકરો, તે સી કરશે આવા

જગન તણી મેં માંડી પેર, શા માટે નાવ્યા મુજ ઘેર ?
તે વાતનું કારણ કહો, આવો કે સુખે ઇલાં રહો. ૮૫

તાદરે તે ખોલ્યો છે સિંધુઃ સાંભળ રે વિક્રમ ! મુજ બંધુઃ
ગમે એહવો પણ માનવ તું, કિમ આવું તારે દેશ હું ? ૮૬

રતનાગર તે માહરું નામ, કરું અચિતવ્યાં ભારે કામ,
સર્વ સહિતાનો હું ભરતાર, માહરું પ્રાક્રમ અપરંપાર. ૮૭

સહુકો આવે મુજમાં ધણા, રતન કોઈ ચિંતામણી તણાં.
શાઈ વાત અર્ધુવ(ની) સાંભળી, મન માંદે ગયો પરજળી. ૮૮

જેહ આણે અધિકો અહંકાર, તેહનો નામ મોટો ગમાર; ૮૯

ફહા

રતન કાઢ્યાં તુજને મધ્યો, બાંધ્યો કરીને ચોર,
મૂકાઓ મદાલક્ષ્મીઈ, કિહાં ગયું(તું) તુજ ભોર. ૯૦

૬૪-૧ પછી ખા:-એક એકનું થયું દરસન, પુરણ મન થયું પરસન. સિંધુઈ ખા.
સાદા સીંધુય. ૮૫ શાં કે. ખા. તેણે (ખા. મોકલો) વીમ વમારે ઘેર. તેં કે.
ખા. શા મટિ ગણો બહુ દીખ્ય. આવો-કે. કારજ માહારું ન કરું સીંધ્ય; ખા.
કહું તેહનું કયમ નવ કીધ. ૮૬ તે કે. ખા. વલતો. રેં કે. ખા. મહીપત મારા
બધુ. એહવો ખા એહવા. તું ખા. તમે. દેશ ફા. ખા કે. દેશે. કિમં કે. અરણ્યવ
નામ તો પોણું હું; ખા. સમુદ્ર નામ સાગર તે અમે. ૮૭ રતનાગર કે. રતનાકર. કરું
ફા. કણ. અચિતવ્યાં કે. ખા. ચિતવ્યાં ૮૮ મુજમાંં કે. ખા. માહારે પાસ.
૬૮-૧-૨ પછી કે. ખા.નો વધારો:-

હું ન કરું બીજાની આસ.
એકલી ખા:-વીધ્ય સરખો માહારે જમાન, લક્ષ્મી સરખો પુરી પાત.
હરલી મેં તો આપો ઇદ્ર, સીવજને મેં આપો ચંદ્ર.
દેવતાને અમત આપીયું, અસુરને સુરા ચાપીયું.
તેત્રીસ કોડ માહારે વસ હોયે, નહી સમોવડ બીજા કાય.
કે. ખા: મુજમાંં વસે છે વીરથ ધણાં.

૮૯ આણે ફા. તણો. તેહનોં કે. તે મોટો મુરખનો સીરદાર. ૮૯ પછી

અગસ્તે કીધો આચમન, ઠાલા કીધા ધાટ,
તાહરે બળ તે કિહા ગયુ? કાઢયો ખીજ વાટ.
રાવણુ સીતા હરી ગયો, આવ્યા રામ મહારાજ,
તાહરે બલ તુજ કિહા ગયુ? વાંદર બાધી પાજ.

૮૨

ચોપાઈ

જા જીવતો, છાડિ મુજ તીર, નહિ તો હવડાં જોા નીર,
પ્રથવી બાધી પાણીઈ સજી, મુજ આગલિ સ્યુ તાહરુ ગજી ?

૬૩

સત્યવાદી મારે સાખીઈ, નહિ તો મહા દ્રહમા નાખીઈ.

વચને વચને લાગી રાઘવ, પ્રીત તણી લાગી છી આડિ,

૬૪

વિક્રમ રાજા જોઈ રહ્યો, અર્જુન તે અલોપ જ થયો

મારી છોળ ને વાધ્યું નીર, તાણે જળમા વિક્રમ વીર.

૬૫

થયો આકળો પાણી માંહે, વરણુસ્મરણુ કીધું છે ભાઈ,

મુખથી મત્ર વરણુનો કહે, ઉઠક અમથી આધુ રહે

૬૬

કે પા ના વધારા મટિ જુઓ પરિશિષ્ટ ૮ ૮૦ મરો પા મથી ગયુ તૂ પછી
ગયુ તાહરુ જોર ૬૧ પછી પા નો વધારો -

પાણી તાહરુ પારુ કરુ, કાઢાડો મુજને કામ,

તાહરે જોર જસ ક્યાહા ગયુ? ક્યાહા ગયુ દમડો દામ ?

૬૨ વાંદર પા પમુએ ૬૩ પછી કે પા નો વધારો -

વધી કહે તો કહુ ધણા, પરકા જોડ પુરાણ

વચન જોડે સાબલી, મન ખીજો મેઢેરાણ

૬૩ જાં પા જોર જીવતો વીક્રમ વીર. ૬૪ પછી કે પા નો વધારો - નરપત

આવીશ્ય જણે ૬૫ સેધે, મુજને મારી સકે નહીં કારે ૮૫ જોઈં પા એમ વીચારી

રહો ૬૫-૧ પછી પા નો વધારો - વીપરજો ઉતારના કોથ, જુધ આગળ માડો એ

જોધ. ૬૫-૨ તાણે કે પા લીધો. ૬૬ વરણુ કે પા વરણુમત્ર જાણો મુખ

તાહે. ૬૬-૨ ને જાહે કે પા નો વધારો -

કે પા જે સમે શરે જગન જ કોરો, કોમી દામ વરણુને દીરો.

એકની પા સજ્ય દેવ વેચાતા લીધ, કામ પરમારથ એકવા કીધ

એકની પા આનુવી આપી તી વરણુને વણી, તપત કરોતી જગનો અણી,

જલ ન બેઠે વિક્રમ રાય, મહા કોપ સાગરને ધાય;
મજ, કચ્છ ને મોટા અહિ, તે પ્રતે પછે વાણી કહી:
રાજને અધિકા મારજ્યો, પ્રાણ દેહમાં ઊગારજ્યો.

૬૭

૬૮

કુહા

રાજા દુઃખ પામ્યો ધણું, નવિ સહેવાણી ધાત,
ધ્યાન ધર્યું વૈતાલનું, સમરી હરસિદ્ધ માત:
આઘ શક્તિ તું ઈશ્વરી, મહિમા પરમ પ્રચંડ,
ચાચર દેવ્યા નમની, બ્યાપી રહી નવ ખંડ.
સરજણ, પાલક, સંહારણી, સ્થાવર જંગમ હોઈ,
જેહને પાસું તાહરું, તેહને નબ્બ ગંગે કોઈ.
તુલણ, તોતલા, સિંધુયા, હિંગલાજ, હરસિદ્ધ,
અગમ, આરાસુર, અંબિકા, જે દાતા નવનિધ.
અડસકિ લોચન અર્જુન, ગુણનિધ, ગિરિમાણિ,
મહાકાલી, મહાલક્ષ્મી, સરસ્વતી, લક્ષ્મણી.
દશ મહાવિદ્યા દાખણી, અષ્ટ શત વેરાધ;
છપન કોડિ આમુંડા (છે), નવ કોડિ કાત્યાયી.
શ્રીરૂપ તે સર્વનું, ફલ, જલ, રસ ને અન,
ક્ષુધા, તૃપા, નિદ્રા, નિધિ, અક્ષર ઈંદ્રી મન.
નર, પશુ ને વનસ્પતિ, માયા મોહ અહંકાર,
સકલ રૂપ તું ઈશ્વરી, નોધારા આધાર.

૬૯

૧૦૦

૧૦૧

૧૦૨

૧૦૩

૧૦૪

૧૦૫

૧૦૬

કે. પા. આહુતી આપી કેમ મીઠા બયે, રડા બેલા માયે સાયે.
વરણ દેવ પ્રસન્ન ન થયો, જલનેા મારગ અલગ થઈ રહો.
૬૭ જલ કે. જલે, નરિ. બેઠે પા. કે. ભેદો. મહા પા. મન. પછે ફા. પુછે,
પા. એક. ૬૮ ને બહલે કે. પા:-

વિક્રમ સાથે કરો જહુ વેર, રથે ચડે અહેને દેહ જેર.
બીહાવો, અરો, દો જહુ દુપ, તાગ્ય કરાવો સધનું સુપ.

૧૦૦ મહિમા પરમ કે. પા. માહામાયા નમની પા. ચેરો પૂટમાં. ૧૦૧ સંહારણી
ફા. સિંહારણી. તાહરું પા. જંગદંજનું. ૧૦૩ અડસકિ કે. પા. અડસક. ગિરિમાણી ફા.

અગસ્તે કીધો આયમન, ઠાલા કીધા ધાટ,
તાહરે બળ તે કિહા ગયું? કાઢ્યો બીજી વાટ.
રાવણ સીતા હરી ગયો, આગ્યા રામ મહારાજ,
તાહરે બલ તુજ કિહાં ગયું? વાંદર બાધી પાજ. ૯૨

ચોપાઈ

જા જીવતો, છાંડિ મુજ તીર, નહિ તો હવડાં જોતૂ નીર,
પૃથવી બાધી પાણીઈં સગું, મુજ આગલિ સું તાહરુ ગગૂ? ૯૩
સત્યવાદી મારે સાખીઈ, નહિ તો મહા દ્રુમમાં નાખીઈ.
વચને વચને સાગી રાહ્ય, પ્રીત તણી ભાગી છે આડિ, ૯૪
વિક્રમ રાજા જોઈ રહ્યો, અર્જુન તે અલોપ જ થયો.
મારી છાજ ને વાધું નીર, તાણ્યો જળમાં વિક્રમ વીર. ૯૫
થયો આઠજો પાણી માંહે, વરુણસ્મરણ કીધું છે ભાંધિ;
મુખથી મત્ર વરુણનો કહે, હિંદક અમથી આધૂ રહે. ૯૬

કે પા ના વધારા મઠિ જીઓ પરિરિષ્ટ ૮ ૮૦ મરો પા. મધી ગયું તૂ પા
ગયુ તાહરે જોર ૯૧ પછી પા નો વધારો -

પાગી તાહરે પાર્શ્વ કરુ, કાઢારો મુજને કામ,
તાહરે જોર જસ ક્યાહા ગયુ? ક્યાહા ગયુ દમરો દામ?

૯૨ વાદર પા પમુએ ૯૨ પછી કે પા નો વધારો -

વધી કહે તો જુદું ધણુ, પરકા જેઠ પુરાણુ.
વચન એહેવા સાબળી, મન ખીલે મેહેરાણુ

૯૩ જાં પા. નરે જીવતો વિક્રમ વીર. ૯૪ પછી કે પા નો વધારો - નરપત
આવીશ્ય નહો. ૯૫ સોયે, મુજને મારી સકે નહીં કોયે ૯૫ જોઈં પા એમ વીચારી
રહો. ૯૫-૧ પછી પા નો વધારો - વીપરનો ઉતારવા કોધ, જીવ આરજ માડો એ
જોધ. ૯૫-૨ તાણ્યો કે પા લીતો. ૯૬ વરુણ કે પા વરુણમત્ર બોલો મુખ
તાહરે. ૯૬-૨ ને બદલે કે પા નો વધારો -

કે પા ને સમે રાયે જગન જ કીધો, કોમી દામ વરુણને દીરો.
એકલી પા સક્ય દેવ વેચાતા લીધ, કામ પરમારજ એદવા કીધ
એકલી પા આદુની આખીંતી વરુણને ધણી, તપત કરોતી જગનો ધણી,

જલ ન બેઠે વિક્રમ રાય, મહા કોપ સાગરને યાપ;
મછ, કચ્છ ને મોટા અહિ, તે પ્રતે પછે વાણી કહી:
રાજને અધિકા મારજ્યો, પ્રાણ દેહમાં જિગારજ્યો.

૬૭

૬૮

હુહા

રાજ દુઃખ પામ્યો ધણું, નવિ સહેવાણી માત,
ધ્યાન ધર્યું વૈતાલનું, સમરી હરસિદ્ધ માત:
આઘ શક્તિ તું ઈશ્વરી, મહિમા પરમ પ્રચંડ,
ચાચર દેખા નચની, બાપી રહી નવ ખંડ.
સરજણુ, પાલક, સંહારણી, સ્થાવર જંગમ હોઈ,
જેહને પાસું તાહરું, તેહને નબ મંગે કાઈ.
તુલજ, તોતલા, સિંધુયા, હિંગલાજ, હરસિદ્ધ,
અમ્મઘ, આરામુર, અંબિકા, જે હાતા નવનિધ.
અડસડિ લોચન અર્જુદા, ગુણનિધ, ગિરિમાણી,
મહાકાલી, મહાલક્ષ્મી, સરસ્વતી, ધ્યાનાણી.
દશ મહાવિદ્યા દાખણી, અષ્ટ શત વેરાઈ;
છપન કાડિ ચામુડા (છે), નવ કાડિ કાત્યાયી.
સ્ત્રીરૂપ તે સર્વનું, ક્ષત્ર, જલ, રસ ને અન,
ક્ષુધા, તૃષ્ણા, નિદ્રા, નિધિ, અક્ષર ઈંદ્રી મન.
નર, પશુ ને વનસ્પતિ, માયા મોહ અહંકાર,
સકલ રૂપ તું ઈશ્વરી, નોધારા આધાર.

૬૯

૧૦૦

૧૦૧

૧૦૨

૧૦૩

૧૦૪

૧૦૫

૧૦૬

કે. પા. આહુતી આપી કેમ મીયા જાયે, હડા વેલા યાયે સાયે.

વરણ દેવ પ્રસન્ન જ યયો, જલનો મારગ અલગ થઈ રહો.

૬૭ જલ કે. જલે, નીરે. બેઠે ખા કે. બેઠો. મહા ખા. મન. પછે કા. પુછે,
ખા. એક. ૬૮ ને બદલે કે. ખા:—

વિક્રમ સાથે કરો જહુ વેર, રમે ચડે અહેને દેહ ઝેર.

બીહાવો, મારો, દો જહુ દુધ, તાજ્ય કરાવો સધલું સુધ.

૧૦૦ મહિમા પરમ કે. પા. માદામાયા નચની પા. ચેરો પૂરમાં. ૧૦૧ સંહારણી
કા. સિંહારણી. તાહરું પા. જંગમનું. ૧૦૩ અડસડિ કે. પા. અડસડ. ગિરિમાણી કા.

ચોપાઈ

શક્તિ(ની) સ્તુતિ રાખે કરી, પ્રસન્ન થયાં ત્રિપુરાસુહરી,
 માદારી સેવકને દુષ્ટ દિયે, મુખે કિમ એ સાગર સૂયે? ૧૦૭
 તેણા વાયુ ને અગ્નિ બેઠ, આબ્યા સમીપ માતાને તેઠ,
 સકલ પદારથ પામ્યા અમો, હેત કરી તેડાબ્યા તનો. ૧૦૮
 એવક જાણી આણા દિગ્દર્શ, કરજોડી અમો તે કીર્તી,
 પૃથ્વી, આકાશ ને છે રતિ, વાયુ કહે કાઢો(તો) નાંખૂં ફેરવી ૧૦૯
 અગ્નિ કહે કા પ્રજે કરૂં, ઘો આણા તે મસ્તક ધરૂં;
 અમારાં બળાં તો છે એઠ, પછે કહેા તે કરીઈ તેઠ. ૧૧૦

અદમાણી સરસ્વતી કૃષ્ણ સર્વ સસ્વતી ૧૦૪ અષ્ટ શત પા. અષ્ટતર શત ૧૦૫ શ્રીરૂપ
 તે પા કે સ્થિતી પ્રલય લય નિધિ કૃષ્ણ તમે ૧૦૬ નરને બાદે છે પદ-
 ભક્ત, સ્વપ્ન, ચૈતન તમે, બડ ચૈતન દન રાત,
 દાણ, વજ્ર, સુર દુષ્ટ, સાત છવા બેતી ભત (વિદિનિર્ભત)
 પચમા ભુત જન નર પથ, માદા મોહ અદમાર

૧૦૬ ૨ છે પા મા પછુ છે ૧૦૬ પછી છે પા મા વધારે:-

છે પા -પચમા ભુત પરમેશ્વર, અનન સીતલ નજ વેદે
 રાત દીવસ ઘ બનસપતી, ત્રીગુણ સતીત ધ્રુવ તેઢે,
 હે બાદે વવો બનીયા તણી, રે ધરા મન નીસ
 અદકા અરણ્ય ધણે, તો ક્યમ નામે (પા નામ) રીધ.

એમ્લી પા -૧૫મણીયે અસ્તુત કરી, વર મામી કીરતાર
 પાડવે અસ્તુત તાદારી મ્હી, છાના રાખા વૃષ બાર,
 હમયાગ્યે અસ્તુત કરી, ગીવ વર મામી સાધ
 માદાદેવે તુલ અસ્તુતી કરી, કહેવારો પારવતીપત્ય
 મારકડ રસીએ અસ્તુત કરી, ચરચવી ભુત જોર
 ઠાઠીઠાએ સ્તુતી કરી, વેદ ચાર સુર ધોર

૧૦૭ દિયે કા દેદેં સુરે કા રહે ૧૦૮ પૃથ્વી પા પૃથ્વી-અક્ષીત છે અન :

વાયુ પા અનલ ૧૧૦-૧ પછી પા નો વધારે:-

માદા પ્રલય બદારે સાથે છે, અપન વાયુ તેડેમા વારે છે

કુંડા

ચડી કહે છે દેવને, સાગરતીરે જાયો,	
સાગરને બાધો જઈ, છોડાવો તે રાય.	૧૧૧
શોધો બાધા નીરને, પ્રકટાવો મહા આગ્ય,	
મોડો માન સાગર તણૂ, લગાડો વિક્રમ(ને) પાપ.	૧૧૨
વાઈ જલ છોડાડ્યૂ, લેઈ ગયો આકાશ,	
પછે પાવક પરજીવ્યો, દવ લાગો ચિહ્ન પાસ.	૧૧૩
(પછે) મચ્છકન્ન તે તરફડે, નવિ સહવાણી ઝાલ,	
અર્જુવ કીધો આકળો, જાણ્યૂ ખૂટ્યો કાળ.	૧૧૪
સાગરમાના જીવ તે, કરે બહુ પોકાર,	
તેહવામા જે આગિયો, એ અધિકૃતે માર.	૧૧૫
પડ્યો ત્રાસ તિહા અતિ ધણો, નાઠા સવળા જલ,	
વિક્રમ આઠ્યા બારણે, વાધ્યૂ બલ અનત.	૧૧૬

પરવતને તો મલે કર, સકલ નીર અરણ્યવના હર
તેહેને રાખી ન સકે કાચે, ધણી માદા મલે હોયે

૧૧૦-૨ કે પા મા નથી ૧૧૧ ચડી ૦ પા ચડી કહે રે અગની અનીન જનો
દા નય કે પા જાયો, સાગરને ૦ પા અરણ્યવતુ માન મોડીને છોડાવો કે
પા મુકાવો વિક્રમ રાય ૧૧૨ બાધા પા કે એહના મહા પા અતી લગાડો
કે પા પરણ્યમે તમારે પાજ ૧૧૩ પછે કે પા તે ઠામે દવ ૦ પા કે પોકાર
પડે મો પાસ , ૧૧૩ પછી કે પા નો વધારો -

આપાત નીર સાગર તણા તે સોવા (પા કયા) ક્યમ જાને,
જે ઠામે વાયુ અગન નડે તે માનક મલે થાયે

૧૧૪ જાણ્યું કે જલ પામે કાવ, પા મહીપત્યમા દીડા માવ, ૧૧૪ થી ૧૧૬ બે
પક્ષિઓને બદલે પા ના વધારા માટે જુઓ પરિશિષ્ટ ૮ ૧૧૫ સાગરમાના
કે જે ઠામે પાવક પડે, પડે જીવ પોકાર ૧૧૫ પછી પા મા વધારો -

અધીપતી હોયે જે ગામને, અનમા હોયે આપ
પરજા દુષ પામે તેહની, તે અધીપતીને પાપ

૧૧૬ ને બદલે પા - વિક્રમ રાયો તો જામમા, જલ હહુ આકાશ
વીક્રમ કાડો બારણે સાગરતટની પાસે

ચોપાઈ

દીડો અગ્નિ ઠામોદામ, સાગરે મનથી મૂડી મામ;
વાયુ જળ આકાશે હરે, પુડે પાવક અગ્નિ કરે. ૧૧૭
એકે વાતે ચાલ્યું નહિ, કરજોડી પછે આગ્યે તહિ:
રાખ્ય રાખ્ય અગ્નિ ! પૂછું હું, મુજ સાથે વટે કિમ તું ? ૧૧૮
વાયુ કિમ ભેદે જ આજ, મુજ સાથે વડનાં નાવે લાજ;
કાણુ દિવસનું છે તુમ વેર, (જે) વડવા આગ્યે છું મુજ ઘેર ? ૧૧૯

દુહા

[સાગર પ્રતે બોલિયા, વાયુ અગ્નિ બે વાણુ;
કાખાં હરસિદ્ધ માવડી, તે લેશે તુ જ પ્રાણુ.
વિક્રમ સેવક ચંડીનો, ઈંદ્ર તણો કુમાર,
તેને જઈ પ્રસન્ન કરો, સુખ પામો આપાર.

ચોપાઈ

વચન સાંભળ્યાં એવાં સર્વ, સાગરનો તળબોધ મર્વ.
તેડા દાય ધરણીએ રૂપ, આવતો ત્યાં બોડો છે ભૂપ:
તમે ભોટા પૃથ્વીપતિ ધણી, મેં અવગણના કીધી ધણી,
તાહરે પરદુખની છે રીત, મુજ સંગાથે કરીએ પ્રીત;
શાનો ખાર રાગને સાય, વળગ્યા બાંદ બે સાથે સાય.
અગ્નિ, વાયુ ને સિદ્ધા ઘો, કામ હોય તે મુજને કહો.]

વિક્રમ કહે: સિંધું! સુણો, માહરે એટલું કામ,
કૃપા કરી મુજ ઉપરિ, આવો બિજેણી ગામ. ૧૨

૧૧૭-૧ પદેલાં કે. પા.નો વચારો:-

વચના વાયુ તણો હમીયો, નરખન રણો તે દમીયો.

૧૧૭-૨, ૧૧૮ અને ૧૧૯-૧ ને બદલે કે. પા. અવલુવ આવી જોય દાય, ક
કરુવ કો મુજ સાથ. ૧૧૮-૨ તે તુમ પા. આપણે. છે પા. લ્યમ. ૧૨૦ ૬
૧૨૪ ને બદલે કે. પા. ના વધારા મળે બુબો પરિશિષ્ટ-૬. ૧૧૯ પછીનો બા

યર સરેલ માદરો કરો, પ્રસન થઈ મંહારાજ !
સાથે આવો માદરે, તો રહે માદરી લાજ. ૧૨૧

ચોપાઈ

સાગર કહે: સાંભળ્ય તું બાત! મુજ આવ્યાની કહું એક વાત;
લક્ષકોડિ ધન મુજમાં જંત, તે સહુનો જો આણે અંત. ૧૨૨
હું આવું તમારે ગામ, જીવ તરફડી મરે આ ઠામ;
જીવ સહુની હત્યા લેય, તો મુજને તેડી જા દેશ. ૧૨૩
મુજ સંધાયે વઢિયો હું, તેહનું દુઃખ નરિ આણેશ તું. ૧૨૪

ડહા

સાગર કહે: સૂણ રાખજી! સંદેહ તેહનો મેટ,
ચાહો ઉસંગલ મુજને, આપું અમુલક ભેટિ. ૧૨૫
જેહથી કામ ચાઈ ધણું, પોહોંચે મનની આશ,
પંચ રતન પ્રતાપવંત, તેહં છે માદરે પાસ. ૧૨૬
દેવ સરીખાને દુર્લભ ધણાં, રતનસાગરનું સાર;
તે રતન આપું તૂજને, જેહનાં પ્રાકમ અપરંપાર. ૧૨૭
તે રતન મેં સાંચિયાં, (તે) માટે રતનાકર નામ,
(તે) પ્રસન થૈ આપું તુને, મૂકી મનની મામ. ૧૨૮

ચોપાઈ

એમ કહી પાતાલે ગયો, ઉલટ આપ મન માંહે થયો,
રતન રાખ્યાં'તાં ધરમાં સાંચ્ય, આણું આખ્યાં રાજને પાંચ. ૧૨૯

વાર્તાના પ્રવાહમાં આકાંક્ષિત હતો તેથી કે. પ્રતિભાથી તેની તેટલી તારવણી કાઢી છે.
૧૨૧ કરો કા. કરે. ૧૨૫ અમુલક કે. પા. ભારે. ૧૨૭ દેવ સરીખાને કે. પા.
દેવતાને. તે-પા. તે હેતે આપું તુને. જેહનાં-કે. પા. અલપત અપરંપાર. ૧૨૮ તે
પા. સાર. મૂકી-પા. કર પરમારથ કામ. ૧૨૮ પછી કે. પા. નો વધારો:-

ચાતે તો પુટું નહીં, હોસ પછેરી હોય,
રાજવીશ્વા તે રતનની, કહીય ન સકે કાવ.

દેખી રાખને હર્વજ ધણો, મર્મ કહો ભાઈ એહજ તણો;
 એ વસ્તુનાં કહોને નામ, નીપજો શા શા એહથી કામ ? ૧૩૧
 એ રતન જે કરમા રખે, પછે વિચારે પોતે મન વિષે,
 જેટલો ચિતવે મનમા દ્રવ્ય, આવે દ્રષ્ટ આગળ તે સર્વ. ૧૩૨
 એહમા શુભ છે અપરપાર, નવિ ખૂટે ખરચે ભડાર.
 બીજુ રતન મુઠીમા ધરે, આપ મનમા વિચારજ કરે. ૧૩૩
 કટકદલ ચિતવે જેટલો, પ્રકટ ચાય તદ્દક્ષણ તેટલો.
 ત્રીજે વસ્ત્ર આભૂષણ હોઈ, નવનવા નિત્ય દુષ્ટે ભોઈ. ૧૩૪
 ચોથે અમૃતમેવા સાર, બક્ષ ભોજન વિધવિધના અદાર.
 પચમૂ રતન હોઈ પાસ, અતે મોક્ષપદવીનો વાસ. ૧૩૫
 શ્રાપી, સુશપિ ન પાતકી, મિત્રદ્રોહી સીવધ ચાનકી,
 વૈકુઠ, કેલાસ કે ઇંદ્રાસન, રતનપ્રતાપે ભઈ તે જન. ૧૩૬
 કલ્પ વખાણુ એ પાચે તણુ, એહ દેવને દુર્લભ ધણુ.
 મોટા મરને પુન્યે કરી, એ વસ્તુ તુજ આગનિ ધરી ૧૩૭
 જેહવી મનમા ઇચ્છા હતી, તે તો પામ્યો પૃથવીપતિ
 વાયુ અમિ કર્યા વિદાય, પ્રદક્ષણા દેઇ લાગા પાપ. ૧૩૮

૧૨૯ ગરો પા ગયા યરો પા ગયા ધરમા પા સુખ આણી૦-પા પ્ર
 મતને સોંપાં તે પાચ ૧૨૯ પછી પા નો વધારો-અધારે અભુલાવા ધાયે
 દીડ પૈડા દુવડા ભયે (પા દીડ દુપ દેવેવ ભયે) ૧૩૦ દેખી૦-કે દીડ રાખને
 રૂપ ન ધણો પા દીડ વાધે હરજજ ધણો મર્મ૦-પા મરમ શુભ કા છે તે તણો
 વસ્તુના કે પા રતનના ૧૩૧ જે કે તે કરમા કે મનમા વિચારે પોતે
 કે પા પછે વીચાર કરે ૧૩૨ એહમા કે એકમા, પા બીજનના ૧૩૩ જેટલો
 કે પા જેટનું મગદ૦ પા વરવ આની મલે તેટલું તેટલો કે તેટલું નવનવા
 પા નવ નવરો ૧૩૪ સાર પા અદાર વિધ-પા વટ રસ મુખ સાર પાસ
 કા જેહને પાસ, કે પા જેહને અતે૦ કે પા ભગ-ભગના તો નહી તેહને
 ૧૩૫-૧ કે પા મા નથી ૧૩૫-૨ વૈકુઠ૦ કે પા દેવ૦ (પા દુ) નર્દો સપન
 માહે, રતન પરવાપે સ્વરણે ભરે ૧૩૬-૧ ને ભલે કે પા-એક એકપે દેવત
 ધણુ, વીર્ણાણુ સાબલુ જાણીયો તણુ (પા સુ વીર્ણાજ કર તે તણુ) ૧૩૬-૧ પછી

આઘ શક્તિ ને તમ પ્રતાપ, અર્જુવ વરપ કીધા આપોઆપ.
 દેવ આપ ઠેકાણે થયા, અર્જુવ (નિ) રાજ સુખિયા થયા. ૧૩૮
 વિક્રમે સિંધુની આગ્રા લીધ, રાજ પંથ કચ્ચો છે સિદ્ધ.
 ગડગડાંદોલ મૃદંગ નીચાણુ, ઘેર આવ્યા વિક્રમ વીર મુખણુ. ૧૩૯
 યઈ પ્રજાની શીતલ દેહ, દ્વષે વુઠા સહુને મેહ. ૧૪૦

હુહા

આવી ઘેર ઉભા રહ્યા, વિક્રમ તેણી વાર,
 બ્રાહ્મણ પેલો આવિયો, રાજસભાને ઠારિ. ૧૪૧

ચોપાઈ

ભલે મહારાજાં આવ્યા તમો, ઘણો આનંદ પામ્યા હું અમેઃ;
 અર્જુવનો ઊતાર્યો ગર્વ, તેણે અંગ કૂલ્યું મુજ સર્વ. ૧૪૨
 હું ગયો તુતરવા(નિ) કાળ, તે દાદાની મનમાં દાઝિ;
 નબ નમડયો દક્ષણા નવિ કરી, તેણે રીસ હેડે મુજ ધરી. ૧૪૩

ખા.નો વધારો:-ત્રીશ્લોક તથા તે તેજનું વરપ, રતન પાંચમાં સરવે સત્ત. તુજ કે.
 ખા. અમુલક. ૧૩૭-૨ કે. ખા.માં નથી. ૧૩૬ તમ કે. ખા. પરબુ. ૧૩૮-૨ કે.
 ખા. માં નથી. ૧૩૯ વિક્રમે૦ કે. ખા. સીધુ તેણી તેા સીધા લીધુ (ખા. લીધ).
 ૧૩૯ દોલ મૃદંગ ખા. ધાર નોખત. ૧૪૦ યઈ ખા. થયો. દ્વષે૦-ફા. રાય ઘેર આવ્યા
 દ્વષે વુઠા મેહ. ૧૪૧ આવી૦ ખા. ઘેર વિક્રમ વડો, દેવરપ આવ્યો દાતાર. પેલો
 ખા. એટલે. ૧૪૧ પછી કે.

અધીક મંત્ર દીધી આસીસ, જીવો રાજ કોઈ વરીસ.

નેત્ર જટ દશં શીશ નર્વં પટ ચરણં ચ ન ચ મુપ ।

ચતુરભુજં ચયોરેવા સદા સર્વદા કર સુષ ॥

૧૪૧ પછી ખા. માં વધારો:-

અધીક મંત્ર આસીસ દે, કોટી કલ્યાણુ થીર થાયો;

મંત્રમાગાં વાંછીત મયે, દોહીલાં દેવર નયો.

નેન અઠારે સીસ નવ, પટ ચરણુ મુજ ચાર,

તેહે દેવ રથા કરો, નોંધારા આધાર.

તમ યજ્ઞમાં તું નવિ રહ્યો, પૂરું નોતરું દેવા ગયો, 1
તમ ધરની દક્ષણા ચૂકિયો, મુજને તે નિરમુખ ચૂકિયો. ૧૪
સહુકો પામ્યા દક્ષણા ઝાલિ, એકસો હું તો રહ્યો નિર્મુખી;
ઉપકાર કરો કોઈ તમ હાથ, આપ વિચારી મનડા સાથ. ૧૪

હુંહા

ત્રિકો મન વિચારિયુઃ નથી પામ્યો કાંઈ બ્રહ્મ,
મુજ ધરથી નિર્મુખ કરે, નહીં અમારો ધર્મ. ૧૪૬
પાચ રતન છે મુજ કને, તેહમાંથી લ્યો એક,
શુણુ છે સહુના જુલુપા, (મન) કરી જુઓ વિવેક. ૧૪૭

ચોપાદ્ય

કહે બ્રાહ્મણુ. એહથી સું યાપ? તેના શુણુ સભળાવો રાપ !
[રાગ કહે સાભળ રે બ્રહ્મ ! રતન તણો તુજને કહું મરમ]
એક યજ્ઞી તો પામે ધન, બીજાથી મળે અમૃત અન. ૧૪૮
ત્રીજે આજુપણુ વસ્ત્ર અપાર, ચોથે કટક ફળ શોભા સાર.
પાચમે મોક્ષપદની પામિઈ, જાવસાગરનો લય વામીઈ. ૧૪૯

૧૪૨ ધણો કે પા. અતી મૂલ્યુ કે પા શીતલ ૧૪૩ દાહાની પા દીવ
સની મનમા પા મુજને હેડે મુજ પા હેડામા દુસ્તુ ફા પુર ૧૪૪-૧ પછી
કે. પા વધારા માટે જુઓ પરિશિષ્ટ-૧૦ ૧૪૪-૨ તમઃ પા હું તો કપણા
ચુકી ગયો, મુજને તે નીરમુખ મુકીયો ૧૪૫ સહુકો-પા. સહુ મેદની કીધી સુધી,
નગર માટી રહ્યો હું દુધી તમ પા તાકરો વિચારી પા વીચારો ૧૪૫ પછી
પા. ના વધારા માટે જુઓ પરિશિષ્ટ-૧૧ ૧૪૩ પામ્યા કાઈ પા પામ્યો એ
ફરે પા જરો. અમારો પા માહરો ૧૪૬ પછી પા ના વધારા માટે જુઓ
પરિશિષ્ટ-૧૨ ૧૪૭ લ્યો પા આપું સહુના પા સહુમાં ૧૪૭ પછી પા નો
વધારો -

વીમને રત દેવાડીયાં, લો એક મહારાજ.

મહીર વધારો મહાપતા, કરેને રૂડા કાજ

૧૪૮ બ્રાહ્મણુ પા. વીમ ૧૪૮ [] ફા મા નથી ૧૪૮-૨ મને પા મેવા
૧૪૯ શોભા સાર ફા અપાર પાચમે

બ્રાહ્મણને તો અચિરજ અડ્યો, સૂણી વાત ત્રિમાસજી પડ્યો;
એ પાચમાં તે કીધૂ લેજી, કીયા આર હૂ પાઠ દિજી. ૧૫૦
મહારાજ! પૂછૂ માદરે ઘેર, પછે કરૂ લીધાની પેર.
એદનૂ કહીને પાછો વળ્યો, સહિ સહોદરને કહે સાબળો. ૧૫૧
રાજાઈ કહૂં તુ જે નત, તે માડી સભળાવ્યું તત;
પાચે રતન પજી જીજીયે લાતિ, કહો તેવી એક લીજે જાતિ. ૧૫૨
ધરમાં પાચ માણસની જાત, આપ આપણી જીજીયે મત,
એક પોતે ને બીજે તાત, ત્રીજે પુત્ર તેહની માત. ૧૫૩
પાચમી તે પુત્રની નાર, સદુએ મળી કથો વિચાર.
બ્રાહ્મણ કહે લીજે જો ગર્ય, તો સરે આપરજો અર્થ. ૧૫૪
ધણીયાણી કહે લાવો મેવા અન, જેહંથી કરે આપરજૂ મન
પુત્ર કહે સેન્યા લીજીયે, રાજ ચર્ચ આનદ કીજીયે. ૧૫૫

પા પાચમે પદવી મોહોત્રી મેલ, એ સુખ સાગર છે નીરહોસ
વેદના તો સધળી વામીયે પચ પદારથ પછે પામીયે
૧૫૦ બ્રાહ્મણને મા તે વીપરને સૂણીં કે પા વીચાર કરવો મનમાં પડો
૧૫૧ પછી કે પા મા વધારો—
એકની પા—માત તાત નારી ને વન, પાચમો પોતે જાણીક જન
તે આગન માડીને વાત, એમત્ય બેઠા જાણીતી જાત
કે પા આજીવન વરણીયામણ કરો, સ્વરે મહારાજ આપરજો મનો
(પા મહારાજ જમયા સહીતે મનો)
૧૫૨ તે માડીં કે મહુ સજન આગળ તે તરત ૧૫૨ લીજે પા વાડ ૧૫૨ પછી
કે પાનો વધારો—
જાણમાં મુકો છું મને, કહે તે આપુ કહે છે દુને
સારા વચન સહેજે સાબણા, માણસ ધરના ટોને મવા.
૧૫૩ તેહની કે પા ને ચોથી. ૧૫૪ તે પુત્રની પા તો નીરમવ છે ૧૫૪ બ્રાહ્મણ
પા વીપર તો આપરજો ફા આપણો ૧૫૫ મેવા અન કે અન, પા ધન ૧૫૫
આપરજુ પા આપણુ ૧૫૫-૧ પછી કે પાનો વધારો—સદારત જમભોજન
મીજીયે, લાખીજો લાહો વીજીયે. ૧૫૫ ૨ પુત્ર કે કહે પુત્ર સેના દુ લેયુ રાજ્ય કે
તોડ તોડો રડ દારે દેયુ, પા તો નીસાણ નગરને દેયુ ૧૫૫ પછી કે પાનો

વટુ કહે: લાવો વસ્ત્રસુંગાર, તો વાધે રૂપ આપણું સાર.
 તાત કહે લાવો મોક્ષનું રતન, તો કામાનું કરીઈ જતન. ૧૫૬
 બીજા સર્વે ખોટું એક, આપણુ સાધન કરીઈ દેહ.
 આપ આપણી ચલવી સુઝ, વડી પડ્યા કરતામાં શુભ. ૧૫૭
 પુન કહે જો શૂનુ લેશ, કેં ઉઠી જાવું પરદેશ.
 રૂઢ કહે લાવો બીજુ બાવ, (તો) આપણુ હવડા આપુ કાળ ૧૫૮

કુહા

વટવાદિ થઈ ઘેર વિપ્રને, ઝુરણુ લાગી મન,
 રાતે પાચે રાધીનું નહિ, કામ ન પામ્યા અન. ૧૫૯
 ભૂખે ધાણણુ કાગળો, ન સૂઝે એક પેર,
 રીસ કરીને આવિયો, રાજા કરે ઘેર. ૧૬૦

વધારો—છત્તીન દેશ ને બાધા મામ, ભલે સહુ જન નવ મહે નરમ ૧૫૬ આપણ
 સાર કે પા અતી અપરમ પાર ૧૫૬-૨ તાત

કે પા—તાત કહે લારોજ મોર, પરોડે ભતા નહીં દોષ

એની પા—મેલ વધી સુખ સાગર મને, જમનતના ત્રોહો લીધ દને

કે પા—રીઝી લાવો મોક્ષનું રતન, તો કરીએ કામાના જતન

છવતા સૂલી સધના દામ, આપર તે તો સ્વરમે કામ

(પા આપર સુજા પહારથ લામ)

૧૫૭ બીજું પા—

માતા કહે લાવો અમૃત આદાર, ભણે જીવે બાધો સસાર

મોહોડા સળુથી અન દેવ, સો વસા કરીએ તેહની સેવ

૧૫૭ ૨ કરતામાં પા કરતા ઘેર ૧૫૮ શૂનુ પા બીજુ રૂઢ પા બાપ ૧૫૮
 પછી કે પા નો વધારો—

પા બીજું રતન કહે લાવો માત, તો માહશ દેહની થસો પાત.

વટુ કહે રતન બીજું નીલ ચર્ડ, તો તો હું જઈ કુપે પર્ડ

કે પા—જેહણે જેહની મનસા ધરી, તેણે તેની પરતીજના કરી

માહાવ માયુ ન લાવે આજ, તો માહારે દેહ કરવી તાજ્ય

૧૫૮ વાવે પા ગણુ ૧૬૦ રીસ—પા ચોથે દીવસે ચતાથકો આવ્યો રાતે ને

સમાચાર સધળો કહ્યો, રીસ કરીને વાણી:	
રાજા તમારા દાનમાં, યાદ માણસની હાંથુ.	૧૬૧
આગતસ્વાગત રાજા કરે, શીદ ધરો છો દુઃખ ?	
શું માગો છો મુજ કને ? ઇશ્વર ભાગે શુખ.	૧૬૨
મનુષ્ય પાચ મુજ ધર વિષે, જોયાં સહિનાં મન;	
એક રત્ન આપો; તમે, (તે) માટે તનિયૂ અન	૧૬૩
રાય હખ્યોં હધડા વિષે, શાને જોડી યાચો ?	
પાચ રત્ન એ લીજીઈ, શીદ યદને ભયો.	૧૬૪
કાં પહેલું તમ્હે નવિ કહ્યું ? શીદ ધરી મન લાજ ?	
રત્ન પાચે સેધ વળો, કરીઈ ડડા કાજ.	૧૬૫

૬૧ રીસ કે પા વચે તમારા દાનમાં કે પા તાહરા રતનથી ૧૬૧ પછી કે પા નો વધારો -

પુન તણ ફલ પામીયો, હ તો અધીપતી આપ
એક રતનના પુનથી (પા આજુ નથી) યારે પાચ જાણુ પાપ
એવી, પા-ભાગે છે ધર માહર, મ્હમ્લીયા સદુ કાવ
હાદી મેહેલ ધર તાહરે, કે એ રતન આપ
નથી રતન માહારે ભેઈતા, નથી લેહેલું તુજ સાથ,
નહોં ક્યન મેહ લીધો, તો કાઢક આપત હાય

૧૬૨ આસ્વાગત ફા આગતસ્વાગત છો પા બહુ ૧૬૩ મુજ પા માહરે
મદિરે જોયા પા કે. જુયા ૧૬૩ પછી કે પા નો વધારો -

એવી પા-માત તાત કમ દુલીને, કમ દુલીયે વહુ ને પુત્ર
આપઘાત કાયક કરે, તો ભાગે ધરમુત્ર
ઈશ્વરઆજુ સાચુ કહું, સાબન બુદ્ધત કરણ
પાચ ધરમાં છે માણીયા, તેકને લખન થઈ છે તરણ

૧૬૪ રાપ૦ પા મદીપત હરેયો મન યજી શાને૦ કે પા ચપો સોશી તો સાચ.

૧૬૪-૧ પછી કે. પા-જગત તલ્લે પુને કરી, રતન પામીતો પાચ
પાચ રતનના પુણ્યથી પામીસુ પચાસ
અજરને એ વાતમાં, પુરુ એહની આસ,
અમૃત વચન કેહે અધીપતી, શાને પોડી યાયો ?

પરિશિષ્ટ-વાર્તા ૧૩ મી સાગરની

૧. કુડી આરંભમાં સ્તુતિ (પાનું ૬૬૨)

શ્રી ગણેશાયે નમઃ વારતા સાગરની લખી છે: શ્રી બદ્ધનાયક સત ૧
શ્રી અનુપરાણા સત છે:

શ્રીમુખ સેવું સારદા, દંડસવાદની દેજ,	
સુરજ ચંદ્ર એદ્રાઈકિ તપે તાદરે તેજ.	૧
જેદેને કુડી સારદા, તેદેની લલ્લ(ક્ષા)ધા લાજ.	
પરતાપ વાધેા તે પુરપને કહેવાણા પંડિતરાજ.	૨
તમ કવીતા મુજને કરે, કહે સામલ બદ વાત,	
સમર તુજને ઈસ્વરી, આદ સાત જ્યે માત.	૩
દુહાસી, દુષબંજલો, અકલ તલો લપદેય,	
લપલાભ પુત્ર જેદને, હવે તવરીનંદ ગણેય.	૪
વરાણું વીક્રમ સેન્યને, પરમાર્ય પુરાણ,	
કવી કહે બંધ પુરો ક્ષે, ને પદને આપે વાણ	૫
પુન્ય વાધે, પાતીક મટ, અકલ આરણ્યવન્ય થાયે,	
ધરમ વાત ધારે સદુ, ગુણ રૂરેા માયે.	૬
ધારા નગરને રાજ્યો, પરી વાતને પેાજ,	
પીઢર તે પંડીત તલો, ભરતવંકમાં લોજ.	૭
સવા લાખ દંકા દીયે સેહેજમાં, જે લાવે નવસી વાત,	
અમલુલોજ બદુ પ્રાકમી વીરુ માંહી વીવાત.	૮
કેયિક પુન્ય પરનાપથી, આણું સીદાસન લાય,	
દેવાંસી, દેવ રૂપનું, બલી લુભથી બાત.	૯
સોનાનું સોદામણું, મણી જડીયા છે ગાદે,	
પાછલ અતરીસ પુતલી, તોલ ઘણેરું તાદે.	૧૦
સાચો લોજ સખા વીયે મહુસત રૂં લીધ,	
પોતે આસન બેઠા તણું, મન મેટા આજ્ઞ કીધ.	૧૧
નરપત મલા નવ પડના, તડગડીયાં નીસાન,	
પાંચ સદસ પંડીત મલા, બેલીક લુગ્યું બંધ.	૧૨

કહી ૧૯ મીથી ૨૩ મી મુધીમાં પા.નો વંચારો:- (પાનું ૬૬૫)

રાત તે તે લખમીયે, લખમીથી પરધાન,
લખમીથી સદાચી, લખમીથી દીએ દાન
જાન જાન લખમી યજી, લખમીથી પરસુન,
લખમીથી નવાણ નીધ્ય, લખમીથી યસી, પુત્ર
સરગસુખ લખમી યજી, ઈસ્વર મેરે આપ,
લખમીથી કેા મોઢુ નથી, તે વેદ પુરાણે છાપ
વીઠાવત વીઠા બણે, જરવાપાપે જાય,
બણા બણા બહુ કાઢરા, પણ જર જાયવા જા
સુરસુર સામદ સમે, બાપે જે દુધીઆર,
જરવત કને કને યઈ, પુથે પોતાનો બાર
કુહડા ફેરે રાગન ગુણ, કા નર ને કા નાર,
જૂ કાને જરવત કને, બહુ સુત ફરવા બાહાર
દણી પાણી જીરેલા, મોખાને મુખપાણ,
જરવત આગરે જઈ ધરે, લેવા મોટમ પાન

(પછી ઈક ફેર સાથે ૨૦ થી ૨૨ મી મૂળમા તે છે. ફેર લા પાઠાતરમ
જોવા છે તે પછી -)

ધન રાગ, ધન રીઝવણ, જન જસ કીરતે ધન,

ધન સાલીવર, ધન સાહાજન, ધન વાહા મોહોટા મન

(પછી મૂળમા ૨૩ મી કહી છે તે છે, તે પછીનો વધારો મૂળના પાઠાતરમા
કે સાથે મળતો હોઈને આપેલો છે તે છે, અને ૨૪-૨૫ શ્લોક ફેર સાથે છે. તે
પછી ૨૫ મી પછીનો વધારો પાઠાતરની નોંધમા આપેલો છે)

૩. કહી ૨૮ મી પછી પા.નો વંચારો:- (પાનું ૬૬૬)

દીધવાન દુન કહે છે સહુ લોક, બાજી છપાય જીન તે ફેર
ધેડા ભુમી આણી રીઝ, કોને જરે વરિા ખીજ
આપા વીના નવ પામે કાય, વેદ પુરાણ સાહાજો જોરે
આપું છે તે તો પામીયા, નાપનાર સુખ તે વામીયા.
જેણે દીધી ડમનો ડાગીયા, તે પામા અવનત કાલીનો
જેણે પોતાવ્યા નીર નવાણ, તે પામા પયસલ પરમાણ

ચોપાઈ

કુંકુમચંદન અચ્ચો પાય, આપ ચરણામૃત લીધું રાય;
હેત ધણું કર્યું હૃદયા સાય, આપ્યાં રત્ન આઠાણુને દાય. ૧૬
હજારો આઠાણુ મન ઉદલાદ, દીધો રાયને આશીર્વાદ:
ઠાટિ કલ્યાણુરાજનું યજ્ઞે, તાહરો વિધન સર્વ દૂરે જજ્ઞયો. ૧૬
સદા તાહરું રહેજ્યો એ મન, આશ કરજ્યો સદુ જ્ઞચિક્ષન.
દુર્પભેર ઘેરે આવિયો, પાંચ રત્ન આપે લાવિયો. ૧૬
પાંચ જણુની પોહોતી આશ, સુખ ભોગવ્યું લીસવિલાસ.
સૂરે સાંભળે વિક્રમચરિત્ર, સદા મન તેહનું પવિત્ર. ૧૬

૧૬૪-૨ એ લીધ્યે પા. કે. લેઈ પરવરો. શીખ્ર-કે. ખા. જુગતે ધણી ઘેર જાયો.
૧૬૫ રત્ન૦ કે. ખા. રાત ત્રણ રાંધું નહીં, તે કુડી કીધું કાળ. ૧૬૬ રત્ન પા. કે.
હેતે. ૧૬૬ પછી ખા નો વધારો-સતવાઠી એહેવો મન સાચ, પ્રીત પુન્યથી સુખાં
પાંચ. ૧૬૭-૧ આઠાણુ મન૦ ખા. વીમ રહેથી વાઢ રાયને પા. અંત કાળ.
૧૬૭-૧ પછી કે. ખા નો વધારો:-

હુહો:-અતી જડો, અતી વામણો: અતી દુધીયો, અતી જુપ.

અતી પંગો, અતી કુખડો; સદા કરે વમ સુખ.

એકલી ખા:-અતી તાતો, અતી શીયલો; અતી ભોગી, અતી ભોગ.

એતા દાન રૂપા કરે, એહને હેહ પે રાગ.

૧૬૭-૨ અને ૧૬૮-૧ ને બદલે કે. ખા:-

હુહો:-કોટી કસાણુ તાહારું ધયો, કરજો નીત પર કામ.

રાત વારતા, સુખ સખતી, નવવંક નીરમય નામ.

૧૬૮-૨ ને બદલે કે -ધણુ ઉલટથી આઘીયેર પીય સાય મીઠી કડી પેર.

આસીય દઈને હું અપીયો રત્ન પાંચ પ્રીતે લાવીયો.

૧૬૮ થી ૧૭૩ ને બદલે ખા ના વધારા માટે જુઓ પરિશિષ્ટ ૧૩.

૧૬૯-૧ ને બદલે કે:-

તેમણે જન નીત દે આસીસ, પ્રસંન સદા હમયાપતી ઇસ.

રાંમ નામ વસો દાન રહે, સત વચને દાં વાવ્રી વહે,

દુઃખકા સુખ વસો નીત કાન્ય, નીરમજુણી રહેજો સુખ કાન.

પાંચે પાતિક તેહનાં જાય, દુષ્ટ હૈં તે ક્રામત્ર થાય;
એટલું સાંભળી આપે દાન, આ લોકે પર લોકે માન. ૧૭૦
સર્વ થકી તે મોટું પુન્ય, એ સર્મોવડ બીજું નહિ અન્ય.
પિકમનું વખાણુ જ કહ્યું, એક પુણ્યથી સર્વે લઘું. ૧૭૧

હુહા

કહે માદલા જાજને, એહવે થયો તે રાય;
તેહના જો થયો તમો, (તો) ધરો સિદાસન પાય. ૧૭૨
એમ કહીને ઉતપતિ, આપે ગર્ભ આકાશ;
તેરમી કથા પુરણુ યર્ષ, કહે કવિ સામલદાસ. ૧૭૩

ધતિ સમુદ્રની કથા સંપૂર્ણ

કહે પુતલી તે મેં લહુ સંવિષ માત્રમાં તમને કહ્યું.

એહેવાં પુન્ય પરમારથ કરો, સુખે સિદાસન પગ ધરો.

૧૭૦-૧ દુષ્ટ કે. કાણુ. તેહના કે. પાંચ જનમના ૧૭૦-૨ પછી કેનો વધારો:-
અહીંથી જોણુ અવની કરી, વાત બાધા જુગમાં વીસ્તરી. ૧૭૦-૨ આગ-કે. શુભ
કરમી પામે સતાન. ૧૭૧ ને બદલે કે-નીરબલ દંત એહના વામરો, પંચ પદારથ
તે મામરો. ૧૭૨-૩ કહે-કે. કહે જે માદલા બૂપત સુણે, જોજ સુખ રાય, એહેવાં
મહામ જો કરો દલે-ધરો. ૧૭૨ પછી કેનો વધારો:-

પુરણુ પરમારથ તણુ પંક્તિત જનને પ્રીત,

સુખ પમાડાં પાપીને, ગુણ હીલુને ગીત.

૧૭૩ તેરમી કે. એહ.

કે. ની ધતી શ્રી-સિદાસ જત્રીયે વીક્રમારક ચરીત્રે પંચરત્ન પ્રદાતો નામ
ત્રયોદશ કથા કરી સામલદાસજી વીરચીતાયાં સૂખે બવતુ શ્રી રસ્તુ, કલાણુમસ્તુ બટક-
નાથજી શ્રી સન્ય, શ્રીનાના બટ ગુરચરણુ કમલેસ્થો નમઃ જનપુરણુજી સાથ છે.
શ્રીરામ જયતુ

પરિશિષ્ટ-વાર્તા ૧૩ મી સાગરની

૧. કડી આરંભમાં સ્તુતિ (પાનું ૬૬૨)

શ્રી ગણેસાયે નમઃઃ વારતા સાગરની લખી છે. શ્રી બદ્ધનાયક સદા
શ્રી અનુપરાણીય સદા છે.

શ્રીમુખ સેતું સારદા, હંસવાહની હેજ,	૧
સુરજ ચંદ્ર બેદ્રાદિક તપે તાદરિ તેજ.	
જેહેને કુઠી સારદા, તેહેની લણ(ક્ષા)ધા લાજ.	
પરતાપ વાપ્યો તે પુરુષનો ઠેવાણા પડિતરાજ.	૨
તમ કવીતા સુજને ઠેરા, કેહે સામલ બટ વાત,	
સમજ તુજને દિવરી, આદ સકત ન્યે માત.	૩
કુદાણો, કુખબળણો, અકલ તણો ઉપદેરા,	
લપલાળ પુત્ર જોડને, દેવો મવરીનદ ગણેસ	૪
વરણુ વીકમ સેન્યને, પરમારથ પુરાણ,	
કવી કેહે અથ પુરો ક્ષ, જો પદને આપો વાણ	૫
પુન્ય વાણે, પાતીક મટિ, અકલ અરણ્યવલય ચાણે,	
ધરમ વાત ધારે સદુ, ગુણ રૂડેરા ગાણે	૬
ધારા નગરનો રાજ્યો, ધરી વાતનો યોજ,	
પીઠર તે પંડીત તણો, ભરતપડમાં ભોજ	૭
સવા લાપ ટકા દીધે સેહેજમા, જોલાવે નવધી વાત,	
બમણભોજ બદુ પ્રાકમી વીરુ માંહી વીધાત	૮
કાયિક પુન્ય પરતાપથી, આહું સીદ્ધાસન હાથ,	
દેવાસી, દેવ રૂપનું, બલી જુમથી બાત	૯
સોનાનુ સોહામણ, મણી નળીયા ■ માહે,	
પાછત બતરીસ પુતલી, તોજ ઘણેર તાહે	૧૦
લાવ્યો ભોજ સભા વીધે મહુરત રૂડું લીધ,	
પોતે આસન બેઠા તણું, મન મેટિ બોજ્ય કીધ	૧૧
નરપત મલા નવ વડના, ગડગડીયાં નીસાન,	
પાંચ સદસ પડીત મલા, જોતીક જુગડુ નંણ.	૧૨

કડી ૧૯ મીથી ૨૩ મી સુધીમાં પા.નો વધારો:- (પાનું ૬૬૫)

રાજ તે તે લખમીયે, લખમીથી પરધાન,
લખમીથી સદાશી, લખમીથી દીને દાન,
જગન જગ લખમી થકી, લખમીથી ધરસુત,
લખમીથી નવાણુ નીધ્ય, લખમીથી અસ્તી, પુત્ર
સરગસુપ લખમી થકી, ઈશ્વર મેયે આપ,
લખમીથી કે મોટું નથી, તે વેદ પુરાણે છાપ
વીણાવત વીણા બણે, જરવાનાપે જાયે,
બણા બણા બહુ ડાહરા, પણ જર જમવા જરે
સુરપુર સામદ સખે, બાધે જ હથીઆર,
જરવત કને કકર થઈ, પુથે પોતાનો બાર
કુટડા ફરે રાગન ગુણ, કા નર ને કા નાર,
જૂ કાળે જરવત કને, બહુ સુત ફરવા બાહાર
હાથી થોડા હજેરતા, સોબાવે સુખપાપ,
જરવત આમલે જઈ ધરે, લેવા મોટમ પાપ

(પછી મધ્ય ફેર સાથે ૨૦ થી ૨૨ મી મૂળમા છે તે છે, ફેર ત્યા પાઠાતરમ થઈયા છે તે પછી -)

ધન રામ, ધન રીઝવણ, જન જસ કીરતે ધન,

ધન સાહીબર, ધન સાદાજન, ધન વાહા મોહોડા મન

(પછી મૂળમા ૨૩ મી કડી છે તે છે, તે પછીનો વધારો મૂળના પાઠાતરમા કે સાથે મળતો હોઈને આપેલો છે તે છે, અને ૨૪-૨૫ થોડાક ફેર સાથે છે. તે પછી ૨૫ મી પછીનો વધારો પાઠાતરની નોંધમા આપેલો છે)

૩. કડી ૨૮ મી પછી પા.નો વધારો:- (પાનું ૬૬૬)

દીધવાન ફવ કહે છે સહુ લોક, બાકી જપાય બીજા તે ફોડ
પેરા બુમી આણી રીઝ, હજે જરે વાવો બીજ
આપા વીના નવ પામે કાય, વેદ પુરાણ સાદાસે જાયે
આપું છે તે તો પામીયા, નાપનાર સુખ તે વામીયા,
જેણે દીધી કગરો ડોમિયા, તે પામા અલખત મેળીયો
જેણે થોડાવ્યા નીર નવાણુ, તે પામા પચરત પરમાણુ

૪. ૩૩-૧ ને બદલે પા.નો વધારો:- (પાનું ૬૬૭)

લખમી પામે ઝાઝી તેહ, એ વાતમાં તો નટી સંદેહ
હોહા.

ગરીબ ગળ સાડ કરે, જેટલી હોયે આય;
કૃષ્ણારપણ સરવે કરે, હુસ ન રાષે હાય.
કાં રાજ કાં રંક, ને કાં ઉચ, કાં નીચ,
હુંજે એ ચાલું નથી, કોયે થકી નબ્બ યાય.
એ કરવું તો કઠીણ છે, કાં રંક કાંદાં રાય.
સુપડું તેહને રપડું, મેહેલ તેહને તો મેહેલ.
લાજ કરવું એ તન થકી, તો તો સપડું સેહેલ.
રાતનો માલ તે રાત દીધે, લખપતી દીધે તે લાપ.
લોભમાં મન ધાસે નહી, ન કરે રોગ્યના સાથ.
ખીલું વજ રાષે નહીં, ન રાષે રોર આનાજ,
કોડી રાષે નહી કાછની, તો તો રીધ્ય પામે રાગ્ય.
આખ્યા ફેડે આરતો, ન કરે મનમાં રોષ,
તાહાને લખમી પાંગીયે, નરખ્ય વત નીરદોષ.

એ:પાઠ

ન્યામ તણી તો માંડી પેર, નોવરાં મોકલો અરણ્યને ઘેર.

(૩૩-૧ માં યોડાડ ફેર સાથે ઉપલી પંક્તિ છે; પછી ૩૫-૨ પંક્તિ પા. માં
છ અને તે પછી નીચેની પંક્તિઓ વધુ છે:-)

ગરીબને ઘર દોયે મણુ બેઠ અન, તેહને તો સાગર એ મન.
રાજને રાજની રીચ, પામરને પામરનું મીવ.
રાજત્રીક દેવોયે દાન, પરજ પરજ સાડ સમાન.
રાજયે નયજન માડીયો, હલભેદ મનથી છાંડીયો.

૫. ૫૦ મી કડી પછી કે. પા.નો વધારો:- (પાનું ૬૭૦)

મુરખા તો ખાને નહી, કદોયે એવડું કમ અપાયે,
દાવાને લેવામાં (પા. લખમી) નહી, ધન એ જામ કાપાયે.

(પા.) એ સાંચે મું ચાયે?

એકની પા — જન ન બરાયે કોનીયો, રૂપે રોટા નવ થાયે,
 દીરા તો પીવાયે નહીં, જ્યમ આ પા ત્યમ જાયે
 ડાગ અરથ આવે નહીં, માણાને તે આવે મૂવ,
 ધન ઉપર ઢકણ કરા, તે મુખ પડીયા ધૂવ
 આખા તેલે વાવીયા, ઉગે એદ અસધ,
 એ તણા એક લક્ષ છે, પામ્યા તે પરસસ
 દાતાને તો ધન નથી, સૂરાને નહીં સાસ,
 પતીતતાને તન નથી, સામી સાચે દાસ
 દાતાને મન સેહેલ છે, આપણ તે એ રજ
 સોમ ને મન સીત જ્વર, જો કરે પુન્યનુ કાજ,
 આપુ છે તે પામવા, હાથી ઘોડા ને ધન,
 નથી આપુ તે નીચ જન, નથી મનતા તે ધન

કે પા — જમ જમઆપે પ્રીતસૂ(પા થી) વમ વમ બરે બહાર,
 વાવરતા પુટે નહી જમ વસ્તી કુપતુ વાર
 નાપે સોમ કોડી કહી, સચે રેષરેષ પરમાણુ,
 જ્યમ જગવના કૂપમા, આવે નહી ઉબરાણુ
 (પા) નાવે આપ ઉબરાણુ

પા મા જ દાતા કીરખીનુ એ પરથ, જો જો હા હા દેહ
 દાતાનો દાને જસે, કીરખીનુ તસ્કર તેહ

૬ કહી પપમી પછી કે. પા.નો વધારો — (પાનું ૬૭૦)

કે પા — એહનો જગ મેં પુરણ કરો, મનસા સીવે મનમા ધરો
 (પા) તન મન ધનથી મનમા ધરો

એકલી પા એહને હું થયો પરસન, એહેનુ મેં કાપું દરસન
 એહને આપીસુ નવ નીધ્ય, એહે તો પામ્યા અષ્ટમા સીધ
 તમ્યા વીમ મદીરમા જાયે, ગુણ રૂડા ગોવિંદના ગાયો
 કાહો તે હું આપુ દશણારે સારી પેરે કવ સમણારે
 વીમ ભાઈ બપો છે વેદ, નોહે ડાહાપણુ ભ્રામણમા એદ
 નહી પ્રાણણુ બુધીનો જોર, બહુ પાત્ર તે ગાડો ઠોર
 નહી વીમમા બુધીનું જોર, વેદપાત્ર તે દાહો ઠોર

એકલી પા:-વેદીયામાં અકલ નહીં આપ, પાછલા ત્રણ તે જલમાં ઠાપ.
 વેદપાત્ર ઈશ્વરનું રૂપ, કાઢાપણ સધળું પડીયું રૂપ.
 વેદપાત્ર જોવાની ભત્ર, અકલ નહીં માંડીય રૂપ માત્ર.
 વેદપાત્ર જેપાતો દેવ, ગાંડું ઘેઢેલું જોવાની રૂવ.
 વેદપાત્ર તો જાંમા ભૂષ, છે કાચું રૂપીનું રૂપ.

દોહડા

જોડી નવ્ય જાણે વેદીયા, બેસી નવ્ય જાણે છુધ્ય,
 રસી નવ્ય જાણે ખસી જણ, સાડા સાસની મુધ્ય.
 જોડા નવ્ય જાણે વેદીયા, જોડા ન જાણે વેદ,
 સુપરોવન નહીં વેદીયા, જાવ ન જાણે જોડ.
 જ્યમી ન જાણે વેદીયા, નવ્ય જાણે મુખવાસ,
 જોડોવન જાણે નહીં, નવ જાણે વાણુવીલાસ.
 રાગ ન જાણે વેદીયા, ગાઈ ન જાણે ગીત,
 સખાખાલ સખજે નહીં, ન સખજે કીરપીમીત,
 વીમ જાણે દોષ વેદીયા, ગાંઠો તેહેને દાબ,
 ગાંઠો તે રીસાકુચો, કાપણ કરવા જોડા,
 હવ્ય હવ્ય ન જાણે વેદીયા, કાઢાપણ ચાતુરી જાન,
 દોર ઠેઠેવાયે વેદીયા, નહીં જાન, માન, ઉપમાન.

ચોપાઈ.

સમુદ્ર મત્યે જોડો જાંમ, હવ્યા તું નવ જાણે મેટો મરમ,
 કે. પા. માંડરે રાખે જોડોવીયા (પા. જોડોવી) મુને, હું તો તેડા જાણસ વુને,
 તારે સમુદ્રે કરગર (પા. કરગરી) હું, માંડારાજ કામ મહીપતનુ થયું

૭ કહી ૭૮ મી પછી કે. પા.નો વધારો:- (પાનું ૬૭૪)

એકલી પા. માં:-તે સાથે વડો નહીં તમે, તો તો પ્રાણુ વચ્ચું અમે,
 જોડવા, જમડવા ધવ, વડો નહીં તો તો હું મર.
 મુને સાગરે દીધી ગાલ, કરો જુધ જો દોરે માલ.
 વીમ વણી મુણી છે વાત, દરયા વીર મનમાં સાખાલ.
 જો જો કાપણ વીપર વણું, વેહેર વધારી આખ્યા ઘણું.
 જોજો કામ કર કરજું, વીવાનું કીધું બારમુ.

પા. માં:-મહારાજ કું બોલા તમે, વડવા નોહોતા મોકલા અમે.
:- વણસારી આવ્યા માદલાં કામ, ડાહ્યા ચતુર તમારું નામ.
મેં મોકલા'તા પાલો લાગવા, મુકી માન મહેનત માગવા.

૩. પા:-એ અરણ્ય છે મોહોટો દેવ, સદા સરવદા કરતી સેવ.
પર બેઠા આવાહન કરે, તેમ કામ આપરણું સરે.
તમને મોકલીયા તેડને બારણે, રૂઝું મનાવાના કારણે.

કહેબ્રાહ્મણ:(પા. સાથે) સાંભળ મહારાજ! તુળને હતા આપું આન.
તાંહા નઓ કરીને કોથ, પાગ નમાવો સાગર લેથ.
એણે મુજસું કીયો વાદ, બિતારો નહ એહને નાદ.
ને વડે નહીં સાગર સાધ, તો મુજ હત્યા એહો હાથ.
દેહ માત અમારો કરે, ઈશ્વરબાણ ને નીચે મરે.
દુઃખભંજણ મદિ માગું આપ(પા. અમો), માદારા મનનો સહેદ કાપ.

(પા:-) તો તે ના ક્યમ કહેશો તમે ?

વીક્રમસેન વીચારે સત્ય, એ બ્રામણની મુરખ મત્ય.
ગનાનવીચાર દલમાં નવ ધરે, ના કહીયે તો નીચે મરે,
બ્રહ્મહત્યા ને બેસે શરીર, તેથી મરણ બન્નુ સાગરની ટીર.

પા:-સીસ, તેથી મરણ બહું આ દીસ.

પા:-માહા બુડા બ્રામણનો આપ, તેથી મરણું રૂઝું આપ.

કે. પા:-અઘડત્યાથી નરકે નરણું, અરણ્ય દિડિયા પાવન થાયું.

• કહી દલ મી પછી કે. પા.નો વધારો:- (પાનું ૧૭૬)

કે. પા:-અનેક પાપ અધરમે હોયે, અઘકાર સાંભળ બીજું નહીં કાયે.
અહંકારી મોડે નહીં ગર, અહંકારી થકી પરમેશ્વર દૂર.

(પા. મુખ પર)

(પા. ઈશ્વર છે)

સ્વડો નાણુતોતો અરણ્યવને હું, માહા મુરખ દીસે છું ત.

(પા:-સ્વડા નાણુતા'તા અરણ્યવને અમો, મુરખ સીરદાર દીસો છો તમે.)

હું કહે છે નવ હું પરસંન થયો, માદારો નગન સૂ એલે ગયો ?

કૃષ્ણારપણ ધન કીધું અમો, તેહમાં ફેક કરો સૂ તમે.

બેકલી પા:-લખમીનારાયણને હાયે અડે, તેહનાં વ્યાજ સવાયાં અડે.

કે. પા.-જામે થયું તે પાતા માંહે, નીતે વાજ સવાયું થાયે.
કદાચ વાણેતર લે તે ગયું, ધાગી હજુરી ગ્યુ તે રહું.

(પા.)-વાણેતર થાયે તે તો રટી જાયે, વાગી હજુર સવાયાં થાયે
એકલી પા.-દૈવ દેવાલીયા કહે મુ કથી, પુન્ય કરાં તે ભવા નથી.

કે પા.-મુઠી તુવસી જગાદક સાથ, કૃષ્ણારથણુ કરી આપુ હાય

(પા.)-મુકે તુલસી જગાદક સાથ, સુપાને દાન આપાં દિત હાય.)

કે. પા.-મલેય કાવ કલપાતે થાયે, કર્ણ પરમારથ તે નહી જાયે.

કાકું કે પાપું તે ગયુ, આપુ તે થીર થાયર રહું.

મીયા કરનારો કે નથી, અહમરી આગય કરું મું કથી.

માહારે છે ધનીના ધરમ, મુરખ, સંભવ તેહનેા ધરમ.

(પા.-મુરખ ન જાયે તેહનેા મરમ)

ગાયે બ્રાહ્મણ કે સ્ત્રી પીડાયે, રાણીજયેા તે વારે ધાયે.

દુ(ષ્ટ)ત મુઠયા તેહને મન ગમે, અહમરી દુસમને કમે.

સાધુ શુણુ તે માહારો મીત્ર, અહકાર કરે તે માહારો શત્ર.

૮-૧૦. કહી ૧૧૪ થી ૧૧૬ ને બદલે પા.નો વધારો:- (પાનું ૧૭૯)

અરણુવે બે કર જોડીયા, અગન વાયુ હજુર
ક્યમ દુપ દો બે છનને, પાપ વણું છે પુર.
કહે અનીલ અરણુવ. મુણે, ક્યમ છે હરસીધ માત,
સ્થા કરો વીકમ વણી, એ વાણી વેદ વીપાત.
સીપુ કહે તમેા સંભલો, કરું તમને એ મરમ
પરથમ નુતસ્વા મેક્યો, બુધલીયે એક બરમ.
મુરખ વેદીયો દોર છે, ગયો કરી ધિજેણુ,
વીકમને હલ્યા આપવા, કરી મલીનના તેણુ.
તેહનું મન મનાવવા, કહું એ સાથે રાઝ,
એ સતવાદી સવણે, લહું ક્યમ વચવાડ?
કોહો માત હરસીધને, અમેા તમારા રાંક,
એ કોહો તે અમેા પ્રીજ્યે, પીમા કરો મુજ વાંક.

હી ૧૨૦ થી ૧૨૪ ને બદલે કે. પા.નો વધારો:- (પાતું ૬૮૦)

હોહા

કે પા-સાગર પ્રત્યે બોલીયા દેવ જેહુ તે વાણુ:
આદી રાક્ષ કાપી ટુને તે તો લેશે પ્રાણુ
રાયે સેવક ચડી તણો, ઇદ્ર તણો તે કુમાર
તેહેને ને પરસન કરો, તો સૂપ પામે સસાર.
તાર પીના નહી સૂપ ટુને, કરે ને કાપી ઉપાધ,
વીનબ્ધ વીક્રમ રાયેને, તો માને મોટી માયે.

એકલી પા-વચન સાંભલા વાયુના, પુરણ ચરો પરસન,
વીક્રમને તો તે મલો, કીધુ દેવ દરસન.

ઘોષાધ

કે પા-વચન સાંભલા એવા સરવ, સતવાદી નાણી મુકો મરવ,
થયો સીધુ માનવનુ રૂપ, આવી મયો જહા બારે બૂપ

(પા કરી પ્રીત સીધુને બૂપ

તે સતવાદી, ધરણીધણી, મેં અવગણના કીધી ધણી
વાહારે દુષ્કર્મગણની રીત, યુગ થયો તો માહારે પ્રીત
સાચરદાન કરા ને સાર, તે બાધો માહારે સીર બાર
સંતોષ્યો રાજ, તેડો સાથ, હેતેથી વચગાડો હાથ
સ્તુત્ય વાણુ અગનીની કીધ, નયો, પધારો સીધા કીધ.
માહારે માથે નારાયણુ ગૂર, કંપાદ્રષ્ટ હરસીધી પુર.

(પા. હરસીધી સીવ હાજરા હજુર)

કગાલ ઊપરે કઢેલા કરી, મયા દેવ તે કામે કરી
મોટા છે સીધુ માહારાજા સફલનનમારો માહારો આજ.
અડસઠ તીરથ તમમા બલે, કોડ તીરથ તમ દીડે વયે

૧૦ ને બદલે પા-નરમદાનીરમલ જલ આપ, ટળે દરસન બહાલ્યા આપ.

નરમદા જળ સીધુને સંઝ, સીધુ સાથ ગુણવતી ગમ
પરચવી પર તીરથ છે એહ, સમુદ્રગામની દેવત દેહ.
સીધુ જલ નરયે, નાહે આપ, ટલે સહસ્ર પ્રમહત્યા પાપ

એકલી કે-ગગાજલમા નેહે નાહે, પરીયા મુખ એકોતર નયે
મનમાનુ ને ધ્યાન ન થયે, છુડા જવમાં તે પાપી તરે.

તાપીનું જો સમરણ દોષે, સપને જમ દોષે નહીં દોષે.
કારેનીના મદિમા પલ્લે, વધરે ફૂલ તે પોતા વલ્લે.
પત્નીન પીમા જેવી જેઠ, દુલબ જ દેવતાને તેડ.
મોહાવરો મોટી ગંબીર, જુમનાં જલ, કાઠોદ્રી તીર,
પચાસ કોટી પ્રથવીમાં ધણી, મહીમા લપમા કનું રી ધણી ?

(પા:-પચાસ કોટી પ્રથવી જલ પલ્લું, મહીમા સરને રીધુ વલ્લું.)
કોટી તીરથ સૂત્રને કરજી, તે આપી વસે તમ ચરજી.
મોહુ પેત્ર તે સાગર નાંમ, તે દરસનથી સીધાં કામ.
જાન વર્ણુ ફલ પામા અમો, પરવથ દરસન દીકું તમે.
બલે ઇદ્રસાપેથી ખોલ, મનુષ્ય રૂપે આંહાં આપી મરો.
સ્તુત સાગરની કીધી ધણી, થયો પ્રસન નદીયાંના ધણી.
માનો રાજજ એક કાજ, તમને મી કષ્ટ તેડા આજ
મહાકલ જે મજામાં રહાં, તે તમ દરસનથી પાવન થયાં.
દેવ સરથા છો છ તેડ, એક વાર પામીએ મનુષાદેડ.
ધરમ કરમ જાન કીજયે, જાન પરમારથનાં દીજયે.
જેઠેવાં કામ કરો છો તમે, તેજે પરસન થાયું છું અમે.
સાગરદાન સાદાએ તો કરું, આજ સુધી કાલે નથી થયું.
સરવ વરવ જાન તે સાગર નાંમ, રાધે રક ન થાયે કામ.
એક બાણું, એક વલ્લે દેહ, તેલે જાન ન થાયે એહ.

(પા:-એક વલ્લે દોષે દેહ, કુલે જાન નહીં થાયે તેડ)

એકલી પા:-લપપતીથે પૂર્ણ નવ્ય પડે, સાગરદાન દેયે નવ મરો.

(પા. ગરીબને દેયે નવ મરો.)

એક થાલી, એક સેર જ અજ, તેલેલું પાણુ નવ ચાયે મન.

કે. પા:-મારે તું મેટો મહીપતી, રી કમની રેપા રતી.

૧૦ કડી ૧૪૪-૧ પછી કે. પા.નો વધારો:-(પાનું ૬૮૪)

કે. પા:-તમ (પા. વાહરે) ઘેર ગુડો કંચન મેહ, જુંદ આપી નહી માહરે દેહ.

દેહ સુધી કંચન કાદવ થયો, માહરો પત્ર તો કારો રહ્યો.

ધૂત વણી ગંગા સહુ નાહે, માહારાં છેકરાં હુણુ પાયે.

કંચન મેહ તમે તો કરો, માહારે તો નાવ્યો કાંકરો

- મેઢી પા-તમે હુટાવા જાઝા મજ, માહારે નાવી મેડી(દી) કે અજ;
હુટાવા સાયર સાયતી, માહારે નાવી મેડી આબની
- કે પા-સુવરણ સુવરણ કર કુકુડ, માહારે નાહ હાય છેલ્લું સુપડું
(પા-સુવરણ સુવરણ કર છુ વડું, માહારે હાય નાહ સુપડું,
- પા-મેાતી હીરા વેરા મનમાન, માહારે હાય નાહ સેર ઘાન
સકય લોક મેર પર ચડે, હુ તો જીડા દ્રહમા પડે
તમેા સુ કરેા આડેા આપ, માહારા કરમ તલો તે વાક
- કે-હુટાયા મજ ઘોડા અવજ આકરિ, માહારે નાવિ બોડી બાકરી
પા-હુટાયા મજરય ઘોડા દામ, નાવી માહારે કોડી ખદામ
- કે પા-કણુનો કોડી જોજનનો કોટ, હુ લેઈ ન સકો પાસેર લોટ
પા-બોજે નગરી સહુ અવપત કરે, માહારા છેકરા બુધે મરે
- કે પા-રતનચીતામણુ ડેહેરા રાજ, તેહમા નાવી કોડી કે નાજ
પા-જરપતી તે વેવા છેક, હુ નથી પામેા નીસાની એક
સોવરણ મેહેલ જમપોહોરો ઘણી, માહારે નાવી ત્રાપી ધાસ તણી
- કે-ચીર પામરી બોધ છે ધણો, નાવો કટકો કાખરી તણો
પા-ચીર પામરી વસજ ધણા, નાવ્યા ચીયરા કામની તણા
સવા લપ તે આપી બેસ, હુ પાણીમા સરાડુ ઘેસ
- કે પા-લોકોને મન જગીરો જગ, માહારે મન તો લડા કાગ
પા-લોકોને મન કરીયો કાઠ, માહારે મન તો લડી વાઠ
સહુને મન દાતા આડે આક, માહારે મન તો રાત રાક
સહુને મન સતવાઢી સાઠ માહારે મન તો રાડી રાઠ
- કે પા-બરતપડના બીધુક જોડ, નરપત વત કીધા તે તેહ
પા-પાસક લાય ધેનો પુન્ય પાસ, માહારા છેકરા વાછે છાસ
તે કીધા મહીપત મજલ માગ, માહારા તો છે અલ્ખલ પાગ
- કે પા-તાહરો જગન જેણે દીડો રાય, પનર પરીયા ન માગવા નયે
હુ રહો અકરમી આપ, માહારા કે તમારા પાપ
- પા-હુ તો ભીવાનો બણીસ જોગ, રાજ વારા બારે લોગ
- કે પા-માહારા પાપ હુ નીરધન રહો, તાહારા પાપ જે જસ નવ યરો.
- પા-હુ બણીસ મે બાધી મોટ, તાહારા જગનમા મોડી વેઠ

૧૧. કડી ૧૪૫ પાઠી પા નો વધારો:-(પાનું ૬૮૪)

વજ્ર નથી તમ પાસે તથુ, નથી પૈસો, રૂપૈયો, વસુ,
 નથી ભુમી, નથી ક્ષત્રકોડાર, નથી હાથી, ઘેડા, બકાર
 પારકે ઘેર વસે. છે રાગો, હજી દધારે લેઈ પારો
 એહેમા જુ મુજને આપસો, પેતાનો કરી કમ વાપસો
 માદારે તાદારે સત્થી આય, કુ આપમે તમે માદારે દાયર
 સરખને ઘેર સરખ જ ગયો, જીભ ચાળીને પાછો રહો
 જેહેવા દરીદ્રો જનમના અમે, તેહેવા થઈ બેડા છે તમે
 પડીતને કહે વાણી રાગે, હવે વીમાસે તે કું વાપે
 એટલુ પાણુ એકસો ધન, તાદારે જાણસે તાદાર મન

૧૨. ૧૪૬ પાઠી પા.નો વધારો -(પાનું ૬૮૪)

જગત લોક તો પામીયા, અસખવ આડે આક,
 એદનેા અસ્થ તો નવ મરે, એ વીપરનો સો વાક કે
 જગત લોક જમા થણુ, કાયક મરે જુન,
 તેદને મન દુરબધ થઈ સરીર ન પાને સુખ,
 તણુ લન માણુન વરે, વાદાણુમાથી બાદાર,
 જુડો એક કા બાપડો, તેદને જુડો સસાર,
 જગત લોકના ફીંચા, માખત પુન પરસસ.
 વાઝીયા તે કાયક મરે, તેદને તો ગયો વસ

૧૩. કડી ૧૬૮ થી ૧૭૩ ને બદલે પા નો વધારો -(પાનું ૬૮૮)

(દોહડા)

વીમ ત્તન દેઈ વડો, થણુ દેવથી ઘેર,
 સજનને સતોડીયા કરી પુન્યવત્તી ઘેર,
 રાજલીલા તેલે ભોજની, અપરમપાર અપાર,
 કહે પુતની ભોજ સણુ તે દેવ રૂપ દાવાર
 પુન્ય પ્રસાદ મ ને કરે તે ઈશ્વરનો અવતાર
 દાવા પ્રથમીમા વગેરે કે વડો ગીરવાર
 દાવા જનને બારણે આવ્યા શ્રી મદારાજ,
 માને સારિ તે સામને ઈશ્વર રાગે લાજ,

સમુદ્રની વાતો ૧૩ મી; પુતળી માદલાલ

એહેવું સાંભલી જે કરે, જન વચ્ચે દયણા દાન,
 આ લોકે જસ પામસે, પર લોકે મળુનામ.
 ગાયે શીખે ને સાંભલે, પુરણ મન પરસન
 પુન્ય ચંદ્રાયણ ચોહો ગણું, નરમદાનું દરસન,
 ગંગા, ગયા ને ગોમતી, કાસી ને કેદાર,
 અડસક તીરથથી અધીક, મુક્તિ પદારથ ચાર.
 પુન્ય થકી પાતીક મટે, પુન્ય થકી પામે પુત્ર,
 પુન્ય થકી નવનીધ મલે, પુન્ય થકી ઘરસુત્ર.
 વીકમાણતે તો પુન્યે કરો, ક્યાં ઘણા પર કામ,
 સાક લખાણી સાહસ્રમાં, નવે વડમાં નામ.
 અનુરણી અવની કરી, કીતા પચડડ છત્ર,
 પુરાણાં લખાં તે માક્રમી, પંકીત પોહોડાં પત્ર.
 માતર મગલે જે મણી, સીદ્ધન સંસારણી ગામ,
 રથીદાસ રાજસ શુભ ને, નીરમલ તેહનું નામ.
 લેયુઆ કુલ લાયક લયો મંનચસુત મેહેરાણ,
 સામલ વીર સલખણે, લખ કોટીધા લાજ.
 તેણે કાને સાંભલી, કવી સામજની પાત,
 વાસી વેગનપુર તણે, શુભ રૂટે ગુજરાત.
 રથી પાસે રથી તેડીયો, કવી સાંભલંબડ નામ,
 ગરવો જય કરો તમો, સુપું રૂડું કામ.
 લોનપ્રબંધ જોયો બ્રાંમણે, સાહસીક સુભંણ,
 સામલ બટે વરણું, પરમારથ પુરાંણ.
 જેહેવું શ્રીમત બામવત, જેહેવું રામચરિત,
 તેહેવું ચરીત વીક્રમ તણું, પુરણ મન પવિત્ર.
 શ્રીગોડ માલવી વીમ સુભ, વીરેસ્વરનો તન,
 પીતા પુરસોત્તમ તણે, મહારદ્ર લપરે મંન.
 કીપા દયા તે સારદા, અનપુરણા પરતાપ.
 નાના બટ ગુર કીપા થકી, થયો અંચ એ આપ.
 પરમારથ ને પુન્ય ઘણું, કવીત ચાતુરી ભેદ,
 પંકીત હસે તે પારથે, વીધાણ પાંચમે વેદ.

કહે માદવી પુતશી સાંભનેા ભોજ બડ રાયે,
એદેવા ને પ્રાકમ કરો, તો ધરો સીદ્ધાસન પાયે
એમ કીને પુતની, આપે ગઈ આકાશ,
એહ કયા પુરણુ ઘઈ, કહે કવી સામવદાસ
શ્રોતા વચતા સમજતા કહે કવીતા કરનેડ
સામવબટ કહે જોલને નય નય શ્રીરણુછાડ.

પા ની ઇતી કી-સીદ્ધાસન જત્રીશી કવી સામવદાસજ સંપુરણું સવત ૧૮૭૩
ના માગરાંર વડ ૯ જુધે સંપુરણુ (પાન ૧૫ વાવ સામરની ૧૩)

—સામવદાસ—

વાર્તા ૧૪ મી-નૌકાની; પુતળી કાન્તા

કુહા

શ્રી બ્રહ્મતનયા સરસ્વતી, પૂરણુ પૂરો પસાય,
કર જોડીને કરગરું, મત શુભ આપો માપા
જેહને માા તુહા તમેા, વસ્ત્રાં મુખ ચારે વેદ,
જેહ થકી તૂ ઉપની, તેહ લહે નહિ બેદ.
તુહી વેદબ્યાસને, કીધાં પુરણુ પુરાણુ,
તુહી સંકર સ્વામીને, કીધાં સાદાસ સુનણુ.
તુહી કાલી માધને, તુહી શ્રીપત સામ,
કીધા પંડિત કોડ તે, કેતાં કહૂ હૂં નામ.
જાણી દીન કયા કીજે, કીજે રસનાવાસ,
વરણુ વિક્રમ સેનને, કીજે ગ્રંથ પ્રકાશ.
એક સમે શ્રી ભોજ વૃપ, ધારપતિ જે ધીર,
સિદ્ધાસનને શુદ્ધ કરૂ, શુભ ગંગોદક નીર.

ધ્રુ પ્રતિમા આ વાર્તા નથી કતારેલી, કાણુ તેમા જૈનો અને જૈન ધર્મની
ખરોખાર નિદા છે અને સહીષા જૈન પંડિત છે. પણ આ આ વાર્તા નથી કે-
એકલીમા છે, ઇષેલી પ્રતિમા કટલાક વધારા છે, પણ તે સામર કહોળવો યોગ્ય
સાગતો નથી ૨ વચ્ચા કે વેશા ૩ કે બ્યાસ સદાસ. સંખણુ ૪ કહૂ હૂં ૫ કે

અંદન અક્ષત પુષ્પે કરી, પૂરણ પ્રદક્ષણ દીધ,
અભિજિત અમૃત શુભ સમ, બેસણું મન કીધ. ૭
બોલી કાન્તા ક્રોધસું રાધે મ ધર તું પાવ ।
એ સિદ્ધાસન ઈંદ્રનું, બેસે વિક્રમ રાધે. ૮
શૂરપૂર મહા ધીર તે, પરદુઃખલંબણહાર,
સહોદર પરનારનો, દેવરૂપ દાતાર. ૯
બેઠો બોજ સભા વિષે, બેઠીને બે પાણુ
પ્રીતે કહો ર પુતલી । વિવિધ પ્રકારે વાણુ. ૧૦

ચોપાઈ

એક સમે શ્રી વિક્રમવીર, ભરી સભા બેઠો રણધીર,
કળી ન શકે મહિમા કાવ, ગીત આતુરી હાસી હોય. ૧૧
વેદ વેદીયા બોલે વાણુ, પંડિત વાચે તિહાં પુરાણુ,
ભુગતું બોલે તાહાં જેતકી, કૌતક બોલે છે કૌતકી. ૧૨
નાટક એટલે અદકા કાઠ, જસ બોલે તે ખંમા ભાટ,
ગાન તણા ઝકાણા થાય, એ રીતે બેઠો માલવરાય. ૧૩
એટલે તાહાં આબો પરધાન, મહીપતને દીધાં બહુ માન,
કર બેઠીને અરજ જ કરી, કહું વચન પૂરણ કરગરી. ૧૪

કુહા

માહરે મન બાધા ધણી, જાવુ રામેશ્વર રામ,
સેતુબંધ સીતાપતિ, દરશણનું છે કામ. ૧૫
દશરથનન દીઠો નહિ, કૌશલ્યા કુમાર,
લક્ષ્મણજી બેટયો નહિ, અક્ષલ તેહેનો અવતાર. ૧૬
બાધા છે તાંદુલ તણી, વરસ થયા છે સાત;
આગના હોય બે રાવળી તો કીજે તે વાત. ૧૭

રસનાવાસ (કીજે પશ્યુ છે) વરણુ ૧૬ ને ૭ કે સૂચ્ય અખત ૮ ક્રોધસૂ ઈંદ્રનું.
૬ સૂર ૧૧ સકે ૧૨ કૌતક ૧૩ જસ ગાન-ગાત થાયે રાધે ૧૫ રામેશ્વર.
સીતા. ૧૬ કૌશલ્યા બેટા તેહેનો. ૧૭ તણી-તણા

દેવરણુ છે દોહનું, તેણે ઝુરું નિચદિય,
 થી રામેશ્વર થાપિયુ, પૂનું પ્રીતે ઇય.
 દુકમ હોય ને એકનો, પાલલ પતલે જાપું,
 નિરખું નિરંજન નેહથી, તો આસીકલ થાયું.
 સૂણતે રાવ રીઝો ધણું, શીઘ્ર કરો એ કામ,
 ખજાનો ખરચી ધણાં આખ્યાં છે બહુ દામ,
 લેઈ આતા મંદિર ગયો, સહુની શીખા લીધ,
 સમુદ્ધ(રત) શુભ શુકનથી, કરો પંથ તે સિદ્ધ.

ઓપાઈ

પ્રધાન પાળે પંથે જાય, નથી પાસ ખીજો કા સાહે,
 લછમણજીનું ચિંતન કરે, પાતિક પૂરવ જનમનાં હરે.
 ખટ માસે દુખજીમાં ગયો, પાખ્યાં દરશન સુખીયો થયો,
 રામચંદ્રજીએ બાધી (છે) પાજ, દેખીને સીધા સરવ કાજ.
 રૂડું યાનક રળીયામણું, સહુ તીરથમા સોહામણું;
 સીતાવાડી પુરુષ પુરાણુ, પછે મેહેલું ભરમાસ્તર બાણુ.
 તેહની ગોલા અધકી હોય, મહિમા પુન્ય કળે નહિ કોય.

પરધાન તે યાનક પામિયો, દુબૃત દૂર દેહનાં વામિયો.
 મન મનોરથ પોહોતી આશ, નાહો તાંહાં પૂરા ખટ માસ,
 પૂજે દાડી અશરણુ શરણુ, કયા સૂણે રામાયણુ અરણુ:
 લંકા લકનો રાવણુ રાવ, અજિત થયો તે અવની માંય;
 નવ ગ્રહને બાંધા છે બધ, તેનીસેને ધારા ધંધ.
 દેવે સ્તુત નારદની કરી, તે ઋષિજીએ મનમાં ધરી;
 બેઠાં જાહાં લંકાનો અધીશ, તાંહાં જાળી દીધી આશીશ.
 ચોદ સોકને જિતા અમો, અજિત રહેો હોય તે કોહો તમો:
 દયા શું બોલે છે અધરમ? કાંહાં જિતા અઠામી જાલ?

૧૮ હીરા દોહેવુ ચુલુ ૧૯ નાઈ નિરણુ. ચાઈ. એસીકલ. ૨૪ શીતા. વાઈ.
 ભમરાસન. ૨૫ દુર ૨૭ અજીત ગ્રહને અને ૨૮ અધીશ-ધીશ. આસીસ ૨૯ જીતા
 અજીત. સૂ

કહેતાં ખેવ તાહાંથી ધામ્યા, ઋપિ સહુ બાંહે સાહ્યા;	
બેટ આપો કામક તો મુને, નહિ તો જાવા દુનહિ તુને	૩૦
રુધિર અઠકે બિંદુ પડો, બરો પૂરો એક તેહનો ધડો;	
તેહ કુબમા નારી ચર્ધ, જનક તણે ઘેર પુત્રો રહી.	૩૧
ત્રણક જાગને કોડે કરી, પવિત્ર નામ શ્રી રામે વરી;	
શ્રી અયોધ્યા આત્ર્યા રામ, કરા કોટિ મેવકના કામ.	૩૨
માતવચનથી વન વીસઆ, દિવસ કેટલા વનમાં બમા;	
શ્રી ગોદાવરી ગંગા નીર, રહા પચવટીની તીર.	૩૩
સૂર્યજ્યાને ખાહારે કરી, ગયો રાવણ સીતાને દરી;	
મૂકી જઈ અશોક જ માહ, શ્રી રામ લખમણને ચિંતા ચામ.	૩૪
કલપાત કરતે ચિતે ચકા, સુગ્રીવ વાળી તે દ્રષ્ટે પડા;	
સુગ્રીવ તો સહોદર યયો, વાળી તણો વધ રામે કરે.	૩૫
સૂપુ સુગ્રીવને તે રાજ, હનુમત ગયો સીધ સેવા કાજ,	
શત જોજણનો સાવર ટપી, ગયો લક માહે તે કપિ.	૩૬
અશોક વન જોયો જેટલે, માત સીત દીડી તેટલે,	
ટોળાવછોલી જમ મરગલી, ચંદ્રવદના દીડી એકલી.	૩૭
આપી સુદ્રિકા દીધી ધીર, હોમકુશલી છે બે વીર,	
માતા લાગી છે મુજ જૂખ, આગના હોય તો ભાગુ દુખ	૩૮
જૂખમા પડિયો તે ફલ ખાઓ, સાગર પારે વેગે જાઓ,	
શીઘ્ર બધવ કરજો એ કામ, તેડી લાવ શ્રી લખમણ રામ.	૩૯
પલક પાચ કલપની યાચ, કોટી વીંછીની વેદના યાચ,	
લીધા મણિ સીતાના સાચ, ભાગૂ વન વાડીનું હાચ.	૪૦
સમૂલ ઉપાડી નાખાં ધરણ, રખપાલ પમાડા મરણ,	
પાડો કોટ ને પૂરા નવાણ, ચપૂ લકષ્મીને જાણ.	૪૧

અહા-અણ તમો-તમ ૩૦ ખેવ-ખેવ ૩૪ સૂર્યજ્યાને-સુબજ્યાને ખાહારે-ખાહારે
માહા યાચે ૩૫ સુગ્રીવ ચીતો વાળી-વા. ૩૬ સુગ્રીવ સૂપુ ૩૭ શીત ૩૮ હોમ-
કુશલી-યેમાહુગ કુખ ભાગુ દુવ ૩૯ સીઘ્ર લખમણ શ્રી વવવ. ૪૦ ભાગુ વાડીનું

અશોક હતું તે શોક જ કરી, આંખો છે બલવંતો હરિ;
 સેન્યાપતિ મોઢસિયા બહુ, કરો સંધાર મારી તે સહુ.
 અખેદુઅર મારી નાંખિયો, કવેણુ જે મુખથી બાખિયો,
 મોડું તે રાવણનું માન, પરજ તાં કીધી હેરાન.
 પછે ચડો લંકાનો પતિ, ઇલાસ્તર બાંધો તે કપિ;
 પરજસો અગનિને પાસ, વાયુપુત્ર ઉડો આકાશ.
 ગેખ અટારી ને બલીયાં, મંદિર મેડી મોહોલ માલીયાં,
 હપચાલા, ગજચાલા જગ, ઉડાડી લંકામાં આગ.
 ધાસ છાજ ગંધકવત કરી, ઉડી આગ ને લંકા પરજળી,
 રખે કે મંદિર રહેતું હોય, જોતાં જ્વાલા લાગી છે માંહે.
 કૂદો સાયર કીધું કામ, આવો છતાં બેઠા શ્રી રામ;
 કહી વધાર્થ સીતાજી, આપો મણિ નીચાણી ધણી.
 ચડા રામ લખમણ મહારાજ, બાંધી સાયર ઉપર પાજ;
 અઢાર પદમ ને બોહોતેર કોડ, ગયા લંકમાં મોડામોડ.
 બબીપણ વીનવીયો બાત, સીતા આપ બાબ્યા રઘુનાથ;
 કાપો એમ સાંભલતાં કરણ, જ રે કુટાં તું તેહને શરણ.
 બબીપણ તે બાવે મસો, કહો લંકેરા તે બાવી બસો.
 અંગદ મોઢસો વિષ્ટિ કાજ, તેણે પ્રતિદાર કીધા બહુ તાન્ય.
 લખ રાવણ યજ્ઞ બેઠા જાંઠ, અંગદ ઉતપતી આવો તાંઠ;
 વિપરીત બેલો છે તે વાત, કહી આન મહિપતિની માત.
 અરસપરસ બોલો બહુ બોલ, જોતારું અધિપતિનું તોલ;
 ૫૨ મહિના કખાપટ રહો, તેહ તાત પોતાનો કહો.
 છેદી નાસિકા ભગિની તણું, કરું વખાણ લખમણનું ધણું;
 ત્ર્યંબક હેઠ ચંપાણા હાથ, તે મુકાવો શ્રી રઘુનાથ.
 અતેક એહવાં મેહેણાં દીધ, બુધ અરસપરસમાં કીધ;
 ચેતાડી આંખો રણધીર, નચ્યો ચરણ જ્યાં શ્રી રઘુવીર.

ચઢ્યું સેન તે જીવને કામ, સન્મુખ લંકાપત ને રામ;	
ઈંદ્રજીતનું પ્રાક્રમ ધોર, વરણુવ કરી શકે કુણુ જોર.	૫૫
એમ લખમણુ મૂર્છાએ કરો, અંજનિમુત પરવત પરવરો;	
શલવ શલ્યા લાલ્યો ધણી, મુરછા વાલી બે બંધવ તણી.	૫૬
મહાખલીયો કહું કુંભકરણુ, રોલો રણુ પમાઓ મરણુ;	
ઈંદ્રજીત લખમણુે હણો, સંદેહ બાગ્યો શ્રી રામ જ તણો.	૫૭
અઠ્યાશી દાદા યુદ્ધ ચ્યું, મંદોદરીએ રાવણુને કહું;	
એ મહારાજ છે અશરણુચરણુ, સીતા આપી લાગો ચરણુ.	૫૮
જગતપાવન એહનું નામ, રાજીવલોચન રૂડો રામ;	
દશરથનંદન, કૌશલ્યાતન, મહામનોહર, મૂરતમન.	૫૯
સીતાપતિ, જનકજમામ, પૂજવા જોગ પવિત્ર જ પાત્ર,	
નરકતિવારણુ, ભરતભાત, દીલીપકુલ, દીપક અંશ અદ્વૈત,	૬૦
રવિકુશલમણિ, સુખનિધાન, બકતવત્સલ, ગુણીજન જસગીત,	
સુનિધાન એ મોક્ષનું મૂલ, અરિજગણુ શત્રુનું શૂલ.	૬૧
અધઢહન, અજોધ્યાપતિ, પુરાણુ પુરુષોત્તમ, અધિપતિ અતિ,	
દેવનો દેવ, ધીરનો ધીર, કાલનો કાલ, એ શ્રી જગદીશ.	૬૨
તરવનું તરવ, સારનો સાર, દેવરૂપ મોટો દાતાર,	
કરતા, હરતા, ત્રિગુણુસરવ, ભરતા બ્રહ્મ ન જાણે બેવ.	૬૩
અગનો સત, એ બ્રહ્મનો બ્રહ્મ, શ્રેષ્ઠ બીજામાંનો એ મરમ;	
કેડા કથન કે નારી કહાં, લંકાપત લેએ નવ લહાં.	૬૪
અહંકાર તણો અર્ચુવ મહાપૂર, સંગ્રામ કાજ ચઢ્યો તે શૂર;	
સંગ્રામ કરો સાં ત્રય દિશ, દશરથતન .છેદાં દશ શીશ.	૬૫
રાજ્ય <u>લખીશણુને</u> આપિયું, રામનામ સુધી યાપિયું;	
વાલી સીતાને તેહ પલા, અજોધાએ માતાને મલા.	૬૬

૬૫ શૂર-શૂર. ૫૬-શલવ-શલ્ય. ૫૭ ઈંદ્રજીત કુંભકરણુ. ૫૮ ચ્યું ૬૦ દીલીપકુલદીપક-રવુવંશી અંશ. અદ્વૈત. ૬૨ જગદીશ-નૃદીશ. ૬૩ ત્રિગુણુ. બેવ. શુવ. ૬૪ લેર. ૬૫ શૂર-શૂર.

ભરત થયો મેવાને કાજ, રામચંદ્ર બેઠા ત્યાં રાજ;
 રાવણુવધનો લાગો તાપ, માડો જનન મૂકાવા પાપ,
 તાર પહેલી સીતા પરહરી, પરિહરી વાંક વિપ રૂપે ફરી;
 ઋષિ આશ્રમે પામી માન, સીતા પ્રસવ્યાં બે સંતાન.
 અહંકાર બાલ મેહેજે સંધિયો, અશ્વ રામ તણો બાંધિયો;
 ચડા રામ કરી મહાકોષ, નિતા જશ પુત્ર બે જોડ
 પ્રાક્રમ જોઈ ઝોલખિયા પેર, સીતા સહિત આવ્યા સહુ ઘેર,
 સીતા સહુ સજનને મર્લા, સાગરદુઃખ હતાં તેટલા.
 જગન પૂરો થયો જે દંન, તે વેલાં બોલાં સુજન:
 સીતા માત સભામાં ગાયે, સદ્ગુણ જનન તો થાય.
 સતી કહે: ચલાવો કાજ, સભા સમીપ આવે મુજ લાજ,
 માનની એકે મરડું મુખ, સાસુને લાગું મહાદુઃખ.
 એક ગરબ હતો મનકાડ, પ્રસવ્યા પુત્ર બલિયા બે જોડ;
 તે માંહે નવ આવી લાજ, લાજ જગનનું કરતે કાજ.
 સીતાએ સાંભલિયું તેહ, દુઃખ દાવાદલ લાગું દેહ;
 દીધો વેહેર ધરા જાહરે, સમાણી સીતા તાહરે.
 મહા શોક સૌ જનને થયા, અનેક દિવસ ખીજ તાંહાં થયા;
 રામરાજ્ય ચાતું છે લખું, શું વખાણ કરું તે તથું.
 પુરી અજોષા સહિત પરમાણુ, સ્વધામ પધાર્યાં પુરુષ પુરાણુ;
 રામચરિત રસ કો નવ કળે, શુભ ધરમી શ્રવણે સાંભળે.
 એકાતર સત પરીમાં તરે, જનની જઠરમાં નવ અવતરે;
 બે અક્ષરમાં બાધું સુખ, રામનામ જપે જો મુખ.
 ઉચ્ચાર રામ(મં)ત્રનો કરે, જમકંકર જોતાંમાં ડરે;
 રામચરિત જોજે નવ લહો. અવતાગ સકળ તે નરને થયો.

૭૩ એક ગરબ હતો મનકાડ. પ્રસવ. ૭૪ સૌજનને-સંજનને ૭૫ સું વીધ
 ૭૬ પુરાણુ-પ્રમાણુ સૂખ ૭૭ અથા. રજા મુખ.

ખડલડ ટાળે ચોરાસી તણી, મુક્તિપદ અક્ષર બે ધણી.	
પુરાણ સાંભળી પામ્યો માન, હરયો હેત તેહ પરધાન.	૭૯
દીધાં દાન રહો સ્થિર યર્ષ, બિજેણીમાં શી ગલ્ય ગર્ષ?	
રૂડી રીતે ચાલે કાજ, ધરમ મારગ ચલાવે રાજ.	૮૦
પરધાન આધાની જે વાત, વહી ગયાં સંવત્સર સાત;	
પરધાન રાજતને છે ધણી, સાંભરે શીદ? તેહની શી મણી?	૮૧
નિશચરચા બોવા એક દંન, નગર માંહે ચાલો રાજન;	
નગરવાયકા શ્રવણે શ્રુણે, આવો ધર પરધાન જ તણે.	૮૨
માઝમ રાતે વેલાં જુએ, રામા એક અધકડું રૂપે;	
હણે હેડું ને આંસુ ભરે; વિપરીત પેર વિલાપો કરે.	૮૩
તે દુઃખ પોતાને મન લહી, બેઠો તેહની પાસે જરી.	
આસનાવાસના દીધી આશ, પ્રીતકરી બેઠો તે પાસ:	૮૪
મધ્ય રાતે રૂપો શા માટ? એવડા શા અધિકા ઉચાટ?	
સત વાત કેહે નહી મુને, તો અલહત્યાદિક ખાતક ટુને.	૮૫

ફૂલો

અંદર નારી ઉચરી: માહોઈ દુઃખ છે ઘોર;	
તમ આગલ હું કમ કરું, જાતે દીસો ચોર.	૮૬
હું અબળા છું એકલી, નથી પાસે મુજ નાપો,	
નહિ ઉધાડું બારણાં, જમ આબ્યા તમ જાઓ.	૮૭

ચોપાઈ

તારે વિક્રમ બોલ્યા વાણ: સાંભળ બાઈ! ચતુરસુબણ,	
લંપટ જર તરકર નહિ કામ, વીરજિત જાણો મુજ નામ.	૮૮

૭૬ અવર. હરયો. ૮૦ કાજ-રાજ્ય. ધરમ૦ મૂળમાં નથા, પણ છાપેલી પ્રતિ-
માંથી લીધું છે ૮૧ સીદ. સી. ૮૨ શ્રુણે-શ્રુણે. ૮૩ આંસુ. ૮૪ આરા-આસ.
૮૫ પછી ફૂલ. મૂળમાં નથી પણ માપથી તેની જરૂર જણાય છે; છાપેલી પ્રતિમાં છે

નિશચર્યા જોવા ઠારણે, બેઠા હું તાહોરે બારણે;
તું બેઠેન પુત્રી માહરી, તું કહે વાત સર્ણ તાહરી.
સાચું માનું ઉઘાડાં બાર, ધરી લાજ પેઢા તે ઠાર:
રાજ વજર તે માહરો પતિ, તેહેની નારી હું હું સતી.
તે શ્વેતબંધ રામેશ્વર ગયા, સાત સંવત્સર સહેળે થયા;
અદનિશા જોવું હું વાટ, માહરે મન મોટા ઉઘાટ.
ખટ માસ તણો છે વાપરો, વિધન કાંઈ થયો કાપરો;
અશુભ સ્વપન થયું છે આજ, રાવા માંડું તેણે કાજ.

હુહો.

મહીપત કહે: સુણ માનની ! મન થીર તાહરું રાખ્ય,
માસ ખટે મેલો કરું, તેહમાં શ્રી સૂરજ સાખ્ય.
સંતોષી તે સુન્દરી, પ્રીત કરીને પેર,
પ્રાતરકાચે રામજી, આવા પોતાને ઘેર.
પંથ દૂર છે વેગલો, કરવું મોટું કામ,
હાથો છે હરસિદ્ધિનો, તે રાખે મુજ મામ.
આપે જળું એકલો, તો રહે માહરી લાજ;
રામેશ્વર-દરશન કરું, એક પંથ દો કાજ.
સાંપે પાટ પરધાનને, પથ કરો પરવેશ;
એક માસ દન આઠમે, હીઠો દખણ દેશ.
જનમ સકળ પોતે કરો, હીડું દેવ દરશન;
પુન્યદાન પૂજન કરું, થયો મન પરસન.
શુભ દાન કરાં ધણાં, કાપે ન જાણે રાવ.
બીજો દિવસ પરધાનની શુધ લેવાને જાવ.

૮૧ અંદર-જાવણી દીગો-દીસો છા ૮૨ બેઠન-બેઠ ૪૦ સાચું માનું.
૮૩ સુન્દરી-સુંદ. રામેશ્વર. ૪૧ જોવું જુ. ૪૨ વટ. અશુભ. થયું. માંડું. ૪૩ રા.
૪૪ સુન્દરી. ૪૫ રા. મોટું ૪૬ જા. ૪૭ પરવેશ-દેસ ૮૮ દીડું ૮૯ પાયા-

નરખાં વનવાડી નેહશું, ભેયું ગુણવંત ગામ;
પૂછું કે પટેતરે, પણ કાવ ન જાણે નામ. ૧૦૦
અરણ્યવતીરે આધો ગયો, કદલી વન કહેવાય;
અરણ્ય અતિ બીહામણું, તેહમાં આવો રાય. ૧૦૧

ચોપાઈ

તાંહાં પડો દીઠો એક રંક, કાવા તેહની ચર્ધ કરંક,
નેત્ર બેહુ ગયાં છે મળી, અસ્ત અંગ દેહ ચૈતન ટળી. ૧૦૨
રાજા તેહની પાસે ગયો, આપું રહેમાં ઉલટ યયો;
શકે દેહ પ્રકટો છે રાગ, કે કાહોનો પડો વિયોગ. ૧૦૩
કહે:ભાઈ! તાહારે શું છે દુઃખ? ઈશ્વર ભાગે તાહોરી બૂખ.
મુખ પખાળી પાપું નીર, દીધી ધારણુ ઝાઝી ધીર. ૧૦૪
ન કહે સત વીગતની વાણુ, તો શ્રી રામેશ્વરની આણુ. ૧૦૫

કુહો

માહરું દુઃખ સાગર ભરું, તાહારે શું છે કામ?
દુઃખભંજન ચર્ધ આવિયો, જમ હોયે વિક્રમ નામ. ૧૦૬
તારા ગણે આકાશના, સાગર જલ તોલાય,
આવે પાર પૃથવી તણો, (પણ) દુઃખનો પાર ન થાય. ૧૦૭
ડોલે ખાધા ફુગરા, પૃથવી જળમાં જાય,
ફાટે હૈરું સાંભળે, કેહેતે પ્રાણુ પલાય. ૧૦૮

ચોપાઈ

જળ પાપું હેતેશું તમે, માટે સાચું બોલું અમોઃ
જાત ખત્રી બિજેણી ગામ, ગુણસાગર માહરું નામ. ૧૦૯
વિક્રમસેન તણો પરધાન, ધણું હતું મહીપતનું માન;
દીધી આજ્ઞા રહે રાજ, આંહો આબો તીરથને કાજ. ૧૧૦

સ્વેતનધ રામેધર રામ, અડસઠ તીરથ કેરું ધામ,	
જોતો જોતો આખો આદ, કોતક દીઠૂ મોટું વન માંડ.	૧૧૭
નોંકા આવું તરતું એક, તેની શોભા પરમ વિશેક;	
કનક ડંડ જીપે પરચક, તેહ માંહે દીઠા નવ ખડ.	૧૧૮
એક ખડમા સાગર સાત, દીઠા પરતક કોતક વાત,	
ખીજે ખંડ દશે દિગપાળ; ત્રીજે ખમ ચોથે પાતાલ;	૧૧૭
પાત્રમ દેવ; છટું માનવી; સાતમે નાપિ ગધરવ દાનવી;	
આઠમે વનસ્પતિ નવ નાગ, અષ્ટકુવ પર્વત ભારે ભાગ,	૧૧૮
નામે પૃથવી કેરુ પીઠ, એકવૂ અચરત દ્રષ્ટે દીઠ	
તે મધે એક પુરુષ જ હોય, મહિમા કળી શકે નહિ કોય	૧૧૯
અવનવા પત્ર, રગ જ ધણો, મોહ લાગો તે જોયા તણો;	
કમલ સરીખા તેહના ફૂલ, અમર ફલ જેવા ફલ અમૂત.	૧૧૯
તેહેમાં એક બેઠી'તી નાર, સન્યા અગ સોમે શણગાર,	
જેદવી રતનકમલ દીવડી, સ્વયે વિધાતા હાથે ધડી	૧૧૭
ધંદ્ર અમથી આવે જમ, આકાશ માગ અભુઆળુ તમ,	
હેડી ઉતરી તેણે નાર, તે પેડી વાડી મોઝાર.	૧૧૮
વીણા મુખ્ય એક મુરત રહી, પાછી તે નોંકા માંહે ગર્ધ,	
તે સમે ફુટી મધ્ય રાત, ખીજી એક સખી તે સાધ્ય.	૧૧૭
હૂ તેહેને જોવાને ચડો, તે નારીની દ્રષ્ટે પડો,	
મારો એક તમાચો સમ, સિધિલ થયા છે બાધાં અગ.	૧૨૦
ટળી હામ હોડણુ દાલવા, ચિત્ત વિહવળ થયું માહાલવા,	
મોહો લાગો માનનીને સમ, રહો જોવા હું તેહના રગ.	૧૨૧
મુખ સામું જોયું જેટલે, લાગે લહર પડુ તેટલે;	
તે નારી નોકામા ગર્ધ, સિધિલ રેહ માહારી તો ચર્ધ.	૧૨૨

૧૧૧ સ્વેતનધ ૧૧૨ આવું તરતું ૧૧૪ ફૂલ. ૧૧૫ એકેલુ સડે ૧૧૬ ફૂલ
અમુવ ૧૧૮ અભુઆળું મોઝાર ૧૨૦ સવલ ૧૨૧ હામ-આહે થયું ૧૨૨ જોયું

સંભારતે વાગે છે બાણ, આવરદા (છે) માટે રહે પ્રાણ;
 રૂડાં રૂલ વીણી ખાળી છું; સ્ત્રીદુઃખે દુઃખિયાં ચાપું છું. ૧૨૩
 દુઃખલંબન એક વિક્રમ નામ, તે તો રહો બિજેણી ગામ;
 તમ સરખો છે તેહનો દેહ, લખ કરોડ વચાએ તેહ. ૧૨૪
 ચેતન ભામાં માહરં દેહ યકી, તેણે હું જોળખતો નથી;
 ફેરે રાજ તે માહારું નામ, આવો છું કરવા તુજ કામ. ૧૨૫
 તાહરો કામનીયે દુઃખ કહું, નિચે તોહારું કારજ થયું;
 પરધાન કહે: સાંભલ માહારાજ ! મુખ કહેતાં આવે છે લાજ. ૧૨૬
 અરધી રાતના તે જોયું છું, બૂખ તરસ સધળી ખોયું છું;
 તે આવે તો પોહોંએ આશ, કરી રહો રાજ તે પાસ. ૧૨૭
 રાત્ર અરધ ગઈ જેટલે, તરવું નૌકા આવું તેટલે;
 અગન તેજ અંધારે જસૂ, રાજએ દીઠું એ તસું. ૧૨૮
 આલ માંહેથી આવે રત્ન, જમ કાતકારની શોભા હવી;
 જળહળ જ્યોત અણુઆલું થયું, દીઠે દુઃખ રાજનું ગયું. ૧૨૯
 જેહેવી કહી પરધાને વાત, તેહવું નજરે દીઠું સાક્ષાત;
 એહ ગરીબ તણો શો વાંક, આ શોભા કો આડો આંક. ૧૩૦
 કમ ધીર મન રહે એ તણું, જે મુજને મોહો પમાડે ધણું;
 પરનારી-સહોદર જેહ, તેહને લોપી ન શકે નેહ. ૧૩૧
 તે નારી હેઠી બિતરી, વીણાં પુષ્પ શિવપૂજા કરી;
 વિક્રમ બુધ વિચારી ધણી: એ રચના છે દેવળ તણી. ૧૩૨
 ધીર, વીર ને માહા રૂપ થયો, અદૃષ્ટ થઈ નૌકામાં ગયો;
 પાછી આવી તે સુંદરી, ખેડું નૌકા પ્રીતે કરી. ૧૩૩
 ભોજન એક તોહાયો જેટ, નૌકા ઉતારું જઈ ઠેક;
 મંદિર ગુફા સરીખું તોહ, માનની પેઠી મંદિર માંહ. ૧૩૪

નયું. પડું. સચલ-દેહ-દે. ૧૨૩ યાણ છું. ૧૨૫ રહે-કે. ૧૨૬ કહું. ૧૨૭ જ્યેષ્ઠ છું.
 મોહું છું. ૧૨૮ તરવું. આવું. અગન-અગન. ૧૨૯ થયું. મયું. ૧૩૦ સાધાત. તેહવું
 ૧૩૧. ૧૩૨ રચના. ૧૩૩ અદૃષ્ટ-અધસ્ટ સુંદરી. ૧૩૪ શરીરું.

- પેઠા વિક્રમ સમરી માત, કુણુ કરી શકે છે ધાત. ૧
 મુંદર તાંઠાં સજ્જ પાયરી, તે ઉપર બેઠી મુંદરી. ૧૩
 સુખીયા થઈ સુવે જેટલે, પરગટ થયો પુરુષ તેટલે,
 દીપક જ્યોત બેઠે છે ઘણી, આગળ હોયો બજેણીધણી. ૧૩
 ઝખકી તે ખીની બે નાર, લય પામી બામિની તે ઠાર;
 હલા કુણુ? કમ આવ્યો વરત? લાવુ દીસે તાહરું મરત. ૧૩
 દીસો છો તો મુંદર રૂપ, પૂરો થયો આવરદ બૂપ;
 માછળ ઘેર સૂતો માહરો બાપ, હવડાં આવશે આપોઆપ. ૧૩
 ગામનામતાહારા ગુણુ માયો, કાઢોડી મૂકું ધંધાંધી જાયો.
 પીરજીત વિક્રમ મુજ નામ, કંકં ચિતવાં બારે કામ. ૧૩
 પાગ્ય લાગે તેહને તો નમું, દોપી દુશમનને તો ફમું;
 તાહરું સુખદુઃખ વીતકે કહે વાત, કરી નશકે કે માહરી ધાત. ૧૪
 રામાવતી નમરીનો નાથ, રામભદ્ર તે માહરો તાત,
 ધનદાત વજ્રરત્ન નામ, ખીજી પુત્રી તે છે આ ઠામ. ૧૪૧
 હળ પરાંડી આમું તાંહ, મારો ધડપતિ પેદું માંહ,
 માણુસની પડી છે બાગ્ય, જોવા ન રહું કાયે જાગ્ય. ૧૪૨
 રાય પ્રધાનની પુત્રી બે, નાઠાં રમતાંતાં જેહ;
 નાસંતે વન બૂલાં પડાં, તે દાનવને હાથે ચડાં. ૧૪૩
 સજ્જન સહોદરથી ચૂકિયાં, આ ઠામે બાણી મૂકિયાં;
 સ્વરગ ચક્રી તો છે સુખ ધણું, હેત રાખે પુત્રીથી ધણું. ૧૪૪
 સઘલી વાતનું અમને સુખ, તાહારા દેહનું પ્રકદું દુઃખ. ૧૪૫

દુહા

તારે બોલી તારણી: સાંભળ બારે બૂપ!
 તાર લગી ગાળે તમો, નથી દીઠા તે બૂપ. ૧૪૬

૧૩૫ સહે સજ્જર સજ્જરી. ૧૩૭ લાવ ૧૩૮ સુદર. ૧૪૦ વીરીય. સહે
 ૧૪૨ રહુ. ૧૪૩ નેન(જેહ) ૧૪૪ મૂકીયાં ચુકીયાં. ૧૪૫ અમને-એમને. સુખ

૧. પરછંદ પરથવી ગડે, ડાલે દસ દિગપાળ; ૧૪૭
ચરણ પ્રહાર મૂળે ધરા, કૃતાંત સરીખો કાળ,
અર્જુન નામ છે એહનું, જિતી ન શકે કાલ,
મહિમા છે મહારુદ્રનો, પરતો પૂરણ હોય. ૧૪૮

આપાઈ

- મહીપત કહે: મુજને તું રીત, શિવ સંઘાત એહને શી પ્રીત? ૧૪૯
જિત દુઃખ કાંઠાંથી વામિયો? કમ નૌકા નૌતમ પામિયો?
આખર એ પાપી કમ મરે? માહારા સમ કાહો તે ખરે.
બાલા પ્રેમદા પ્રીતે ધણી, દેવગત છે દૈત જ તણી. ૧૫૦
મલયાચલ મોટો ગંભીર, વૃક્ષ ચંદનનાં છે તીર,
બાવના ચંદન તેહનું નામ, ગયો દૈત્ય પણ તેણે કામ. ૧૫૧
તાંઢાંથી ચંદન લાબ્યો રતિ, પૂજ્યા શ્રી પારવતીપતિ.
પીધું છે ઝેર ભયાનક જેહ, દુઃખ જાળ વેઠ છે તેહ. ૧૫૨
બાવના ચંદન અડિયું અંગ, શીતલ થયાં દેહ રૂડે રંગ;
પ્રસન્ન થયા તે બોળાનાથ, માયા હિપર મૂકા હાથ: ૧૫૩
માગ માગ રે દાનવ! તું, જે માગે તે આપું હું.
જિત નહીં કેા માહારે પાસ, કેલાસ સરીખો આપો વાસ. ૧૫૪
મહારુદ્રજીયે મનમાં ધરું, કેલાસ સરીખું નૌકા કરું,
પંચાસ કાટી પૃથવીનું પીઠ, સધળી સમરય તેહ માંયે દીઠ. ૧૫૫
આપું એ દાનવને હાય, જિતે નહીં કેા તાહારે સાય.
તાહારા સરખી પૂજા કરે, તેહ તણે હાયે તું મરે. ૧૫૬
નથી સૂઠ આધી કેા માયે, ચંદન છેડ સમીયે જાય;
અજિત યર્ષ એ આંહાં રહો, કારણ સરવે તેહેનો કહો. ૧૫૭

એહની આજાથી ચાલે વાહોણ, આક્રમ છે પોડાં પરમાણ.	૧
પ્રાતરકાલ એહવે તો થયો, દેત ઉઝિને ચરવા ગયો.	૧૫
આવે રાજા બાહારે ફરી, સ્થાન કરી ને સમરા હરિ;	
તાંહાં દુતો શિવનો પરસાદ, પેઠો તેહમાં આણી ઉઘાદ.	૧૫૬
પરમ પ્રીતથી પૂજન કરું, ખ્યાન શિવશક્તિનું ધરું;	
અંગુઠાભેરે તે રહો, ગદગદ કંઠે રાજા થયો.	૧૬૦
પ્રકટી આઘ શક્તિ સ્વરૂપ, દીઠું દરશન બારે બૂપ.	
પરણામ કરી પાગે લાગિયો, વરદાન માત પાસે માગિયો:	૧૧
આદ શકત તું અપરંપાર, તું નોધારાના આધાર;	
પંચ મહા ભૂતમાં તું પરવરી, જડ ચૈતન માહે રહી કરી.	૧૬
તું ભવ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, શંકર, તું સુરજ, તારા કે ચંદ્ર,	
તૂ અવતીતલ, તૂ આકાશ, જડચૈતન તમારો વાસ;	૧૬
દેવ, ઋષિ, અરણ્ય ને વેદ, તું કરતા હરતા ભૂભેદ,	
હું સેવક તાહરો છું રાંક, ખમા કરો માતા મુજ વાંક.	૧૬૧
માહરે માથે સંકટ પડો, વિકટ ક્ષમ આંહં આવી ચડો;	
એહને મારી કટકા કરું, નૌકા નાર સમેતે હરું.	૧૬૧
નૌકા વૃક્ષ લેઇને જાયું, પ્રધાનને આશીર્વાદ ચાલું,	
તેહને દેખાડું એહનાં મુખ, બામૂ આ ભુવતીની બૂખ.	૧૬૧
તે મતાપ સરવે તાહરો, બાકી આશરો શો માહરો ?	૧૬૫

દુહા

કહે દેવી: રાજા! સજો, ચરપૂર ધીર માયો;	
જેમણી પખણી માહરી, તેહની સાથે જાયો.	૧૬૮
મલમાયલ પરવત વિષે, તાંહાં છે ચંદન છોડ;	
દુજને મેહેલે તાંહાં સરો, પોહોઆડે મનકોડ.	૧૬૯

૫૮ આગના. ૧૦૦ ધાન. શીવશક્તિનું. ૧૬૧ પ્રગટી. દીકું. ૧૬૨ આદ-બાપ

૫ માણ. ૧૬૪ ભુભેદ. ૧૬૬ જાયું. ચાલું. બામું. ૧૬૭ સો. ૧૬૮ ચર. પુર.

નાગ બયાનક તાંહાં બહુ, તેહમાં ઝાઝું ઝેર;
તેહમાંથી ઉગરા તણો, કરો કહું તે પેર.

૧૭૦

ચોપાઈ

નાગમંત્ર હાંડામાં ધરો, ઇષ્ટમંત્ર મુખે ઉચરો;
મન રહે ઠેકાણે કામ, તો તો નિચે યાચે કામ.
બેહુ મંત્રમાં ચુકી જશો, ચડે જેહેર મહા દુઃખીયા થશો.

૧૭૧

કહે વિક્રમઃ લખ્યું તે યાચે, માહારે માચે છે તું સાહે.

૧૭૨

પંખણુ જોગણુ સમળીવત ચર્ષ, અંતરિક્ષ ઉડી આકાશે ગર્ષ;
પ્રલેકાળ તણી આંચમાં, તમ લીધો જોગણી આંચમાં.

૧૭૩

ઊંચા પગ ને હેઠું શીશ, આકાશ વિષે ચાલી તે દિશ;

કછપતન તણો બહુ તાપ, દુઃખ પામ્યો અધિપતિ આપ.

૧૭૪

તે દેવી આકાશે બમે, શિવમંત્રથી દુઃખ દુર્ગમે,

દશે દિશાનો વાયુ વાય, મુખે દવ સમીપે જાય.

૧૭૫

દિવ્યચક્ષુ દેવીનાં ચક્ષુ, તેણે કરી દીઠો તે વૃક્ષ;

ઉતરી હેડી રાજને લેઈ, મૂકો આંચ થકી શીખામણુ દેઈ.

૧૭૬

સુગંધ દીઠો તે ચંદન તણો, મોહો પામ્યો મન મહીપત ધણો;

જોજન એક કરતા છે નાગ, નથી તલ પડાની જાગ.

૧૭૭

ચંદન વૃક્ષ અડે જેટલે, મા મા શબ્દ ઉઠો તેટલે;

દેવ વિના અડે નહિ કાચે, તું તો માનવજાતિ જાચે.

૧૭૮

સૂણી હાક ને વિસ્મય થયો, ઇષ્ટ મંત્ર લહેથી ગયો;

પડો પૃથ્વી પર અંધાપાત, તારે સમરી હરસિદ્ધિ માત.

૧૭૯

જગતજનેતા જામે વસૂં, જોલો નરપત હેતે હસૂં;

હું માનવ પણ સેવક તમ ધણો, આપ પુત્ર છું ઈર્ષ જ તણો.

૧૮૦

પંચાક્ષર જપું છું જાપ, તે પરતાપ આબો છું આપ;

કરવું છે શિવનું પૂજન, મારવો પાપી આ દન.

૧૮૧

રતિભાર ચંદન દીગ્ધે, કરણાસિધુ કૃપા દીગ્ધે;
 રતિભાર રીઝીને લખ, હું તો છું તાહરો દરસિદ્ધ.
 આપું હાથ પોહોતી મન આશ, જોયું આપ ઉચ્ચ આકાશ;
 લીધો જોગણુ તે જાડે કરી, રહી સિવપરસાદે કરી.
 જગતભાતને વાધો નેહ, બોલી પંખિણી સાથે તેહ:
 રાખી માહોરા સેવકની લાજ, મારા કાંઈ તાહરે મનકાજ.
 માતા હું છું તાહરી દાસ, સદા સમીપ રહું તુજ પાસ;
 પંખીનું ધરું મેં રૂપ, લીધો આંચમાં બારે બૂપ.
 ખખી જે સમજીની જાત, તેને પરસન તે યાચો માત;
 હેતે વાત તે મનમાં ધરી, દેવચક્ષુ સમજીની કરી.

ઉદ્દા

નરપત નેહે અરચિયો, અધનીવારણ ઈશ;
 હિમ ચક્રી શીતલ ચપૂ, (તે) નીલકંઠનું શીશ.

ચોપાઈ

તાહરી પૂજા પૂરણુ હજો, જેહ કામ ધારું તે યયો;
 વચન સક્ષલ કહું જોટલે, આવો દૈત વિકટ તેટલે.
 દોડો માનવ વ્યાધો કોધ, લેછ સાંગને ધાયો નેધ;
 જોહનું આવરદા પૂરું ચપૂ, તેહને મારવામાં રૂ રહું ?
 ચેતાડો તેહને તે હામ, તાહરા ઇજનું જપ કાંઈ નામ ?
 મૂઢુ છવતો જો તૂ નમે, કરે અહંકાર તો હવડાં રામે.
 ચડી ધણેરી તેહને રીસ, દીધી ગાળ ભૂંડી દસવીસ;
 મેહેલું ખણ ને લીધા ગ્રાણુ, વિક્રમજિતે વીર સુગણુ.
 આવો મોહોલ નારીને પાસ, જો સીયે કહું ચાઆશ:
 ધન તું, ધન તાહરો ઇજ, તુજ વિણુ ન મરે એ પાપિજ. ૧૬

હેત ઠરીને અમને વરો, મુખે પુર તાહોરે પરવરો.

કહે ૧૬૩મઃ સાંભળ સુંદરી ! આગલથી વાત કહું ખરી. ૧૯૩

હું નવ જાણું કોહોનો હાથ, પરણે સહુ ખાંડાને સાથ; ૧૯૪

જે નારી પરતીગના કરે, કાલ સાત પરીયાનો ધરે. ૧૯૪

માહોરી વેચી જે વેચાય, મેલું તો રહે રણુ માંહ; ૧૯૫

માહરું તે પરદુઃખલંબન નામ, કરવાં નિત પીહારાં કામ. ૧૯૫

શ્રીસંગ વાટે નવ કરું, વચનસોપ યકી પરહરું. ૧૯૬

જે કહું તે કામનીયે કરું, ખાંડું રાય તણું તે વરું. ૧૯૬

માહારાજ રાજેશ્વર રૂપ, તેડી લામની સાથે ભૂપ; ૧૯૭

નૌકા મહિ બેઠાં તે ઠરી, દંડવત શિવજિને કરી. ૧૯૭

અનિત કહેવાયુ હું આપ, તે પરિણામ તાહોરે પરતાપ; ૧૯૮

સ્વરગ તણી શોભા જે હતી, પ્રીતેથી લાવે પૃથ્વીપતિ. ૧૯૮

ખેડું નૌકા ખાડી માંહે, આવા વાડી તરુવરની છાંહે. ૧૯૯

જાઠ જાઠ માહોરો પરધાન ! કરી ભોજન ને ખાયો પાન. ૧૯૯

જુ દ્રષ્ટ નૌકાનો રંગ, શુભ વૃક્ષ રોપો છે સંગ; ૨૦૦

અનેક ખીજી શોભા લણી, પૃથ્વીના મંડળુ જ તણી. ૨૦૦

દશે દિશા મહિ આકાશ, નદી વન પરવત છે પાસ; ૨૦૧

જગનુમાતાનું સ્તવન મુખ લણી, કરું મારજન દેહ તેહ તણી. ૨૦૧

ફલ અમૃત જેવું આપિયું, દેહ તણું દુઃખડું કાપિયું. ૨૦૨

યયો સચેત પુરણુ પરધાન, સુખ પામે યયો સાવધાન. ૨૦૨

નારી નૌકા નેહે બેઠી, મન ગયું તે સાથે મોહી; ૨૦૩

રહે નહિ રાખું રહેમાં ધીર, ન ખાયે અન, પીયે નહિ નીર. ૨૦૩

૧૯૩ સુધે. સુંદરી. ૧૯૪ પરણે છે. પરતીગના. ખાંડા. ૧૯૬ કનું. તણું. ખાંડું.
૧૯૭ માહારા. રાજરાજેશ્વર. ૧૯૮ હું. ૧૯૮ યેડું. ૧૯૯ જાઠ જાઠ. ૨૦૦ સૂઝ રૂપ.
૨૦૧ મુખ. ૨૦૨ જેવું આપીયું. કાપીયું. ૨૦૨ પુરણુ. સુખ. ૨૦૩ રાય. ગયું.

મન માંહે રહો યઈ મગન, પડો વિમાસણુ લાગી લગન,
 કહી સડો નહિ મુખથી વાત, પડો પૃથવીપર ઝંપાપાતઃ ૨૦
 દંતે જીભ ખંડીને મરું, દુઃખ સાગર કમ મનમાં ધરું ?
 ધર મૂકે કઈ દાહોડા યયા, તે તે માહોરા મિથ્યા ગયા. ૨૦
 ઘરણી ઘેર રાહ જોઈ પાટ, હૂં પડી રહો વાડીની વાટ;
 આજકાલ અધિપત આવિયો, અમુલક વસ્તુ તો લાવિયો. ૨૦
 નૌકા માંહે સરગની જોડ, આયો પદમનીમાં નહિ ખોડ;
 એ સમરધ ધ્રુવે લેઈ જશે, ઘેરેઘેર જાણીતો યશે. ૨૦
 મહીપતિ પામે જહુ મા(ન), કહેશે નિરભાગી પરધાન.
 અકરમી અકરમી કહેશે લોક, તે મેં કેમ સહેવાશે શોક ? ૨૦
 વિમાસણુ રૂપી એ અરણ્ય પડો, મન રૂપી આકાશે ચડો,
 અહંકાર રૂપી મદ પીધો તેહ, પરવશ થઈ ગયો તે દેહ. ૨૦
 સમરધ જોતે હટકો પ્રાણ, યયો ઘેહેલો તે મદા અજાણ;
 એટલો ગયો, યયો ચિત્તભ્રમ, તેહનો કાયે ન જાણો મરમ. ૨૧
 કાળજી રહી સદૂં નહિ હાય, દેખતો દોલત અધકી આય;
 ખરી વાત નવ જોલે જોલ, નવ રાખે તે કોહોનું તોલ. ૨૧
 વાત સૂણે નહિ સાચી કાન્ય; અંગવચ તણી નહિ સાંન;
 લીલાં પીળાં દેખે આંખ, ઉડે જીવ જમ હોયે પાંખ. ૨૧
 રાજાને ઘણી દે ગાલ, કમ લીધો તે માહરો માલ ?
 માહરો કન્યા લીધી (હ)રી, તો રાજા તું જાણ્ય મરી. ૨૧
 મુઠી વાળી ઉડો મારવા, વળી જોડે હાય હેતે દારવા;
 ઘડીમાં પાગ નમાવે શીય, ઘડીમાં ગાળ દે છે દસવીસ. ૨૧
 ફરી ગયું કમલ ને નેન, લખ કરોડ ફરે એમ ચોંદન;
 ઘણી વાતશું ઘેઝા તણી, અનેક રણ ઉડાડે ઘણી. ૨૧

૨૦૪ સડો. ૨૦૫ ધંડી. ૨૦૬ રડો-શડો. હૂં. આતીયો. લાતીયો. વસ્ત્રો.
 ખરીપત. ૨૦૭ પોડ. ૨૦૮ કહેશે. સેહેવાશે. માન-મા. ૨૧૧ કાળજી. અજાણ
 ૨૧૨ આંખે. પાંખ. ૨૧૩ અજાણ. ૨૧૪ સીસ. ઉડો-વડ. ૨૧૫ વાજમુ.

દુહા

- કહે: નરપત ! હું શું કરું ? આ કાંઠાં લાગૂં પાપ ?
ખોળા પાયરી કરગરું, ધૂનો કરો જો માફ. ૨૧૬
- થેલા આગલ વાતડી, મનાની આગલ શોક,
અરથી આગળ વીનતિ, જે કરવી તે ફોક. ૨૧૭
- અંધા આગળ આરથી, બેહેરા આગલ ગાન,
પાખંડ પંડિત આગલે, તાનસેનશું તાન. ૨૧૮
- શારદા આગે શાણપણુ, હનુયા આગળ ફાળ,
કરોડ આગે એકડો, સિલ આગે શીયાલ. ૨૧૯
- અરુણ આગલિ આરતિ, બોજ આગલે ભુત્ય,
ગાગર સાગર આગલે, નિરગુણ આગલિ નૃત. ૨૨૦
- એહ એહનો મન પાદશાહ, એહનો તો નહિ વાંક,
અવની બાધી એટલે, એ આગળ સહુ રાંક. ૨૨૧
- રાજા કહે:—આ લીજીયે, સરવ તમારો માલ;
હું તો સેવક થઈ રહું, મેહલ અમારો ખાલ. ૨૨૨

ચોપાઇ

- તેહનું કાળજું નાવું કામ, રાજા કહે: લેઈ જાયું ગામ,
વાટે જાતાં પલગૂં વંગ, અચરત જીયે શામા બે સંગ. ૨૨૩
- કામની કહે: એહને શું થયું, સંક્ષેપે માંડીને કહું,
બાધાને નાંખો નૌકા માંહે, ખેડું નાવ ક્ષીપ્રા છે તાંદ. ૨૨૪
- જગ-માતને પુનપરતાપ, અતડી બલ છે આપોઆપ;
પદ દિવસ ખેડું જેટલે, ક્ષિપ્રાતટ આવી તેટલે. ૨૨૫
- વધાઈ ગઈ ગામ જ માંહે: મહારાજ રાજેશ્વર આબ્યા આંહે.
જપજપકાર નગરમાં થાય રાજરાજેશ્વર હરખ ન માય. ૨૨૬

વાગાં હુંદુબી દોલ નીચાણુ, આબ્યો વિક્રમ વીરમુળણુ.
 નાદાના મોટા નગરના લોક, નરપત દીઠે સમિયો શોકઃ ૨
 અનેક યાગો મોતી તણી, વધાબ્યો જીજ્ઞેણીધણી.
 સેના સેષ આબ્યો પરધાન, મહીપતને દીધાં બહુ માન. ૨.
 દીર્ઘ નૌકા સરગ સાક્ષાત, બાધા નગરમાં ચાલી વાત;
 શોભા ઈન્દ્રપુરીથી ધણી, ઘેર લાવો માલવનો ધણી. ૨૨
 કલ્પવૃક્ષ ચિંતામણુ જેઠ, વૃક્ષ અનુપમ તે જી તેઠ;
 પંચાશ ડાઠી પૃથવીનું પીઠ, તે સહુકો નૌકામાં દીઠ. ૨૩
 ઘેર ઘેર ને બારેબાર, જોવા ચાલાં નર ને નાર.
 પરધાન દીઠો કારણરૂપ, અનેક ચરિત્ર તે કરે અનૂપ. ૨૪
 કાચે આવીને બેસે પાસ, તો કરે અદકરી હાસ.
 કાચેક દ્રષ્ટ ભરીને જીયે, વદન ડર રાખીને રૂયે. ૨૫
 કાચેક કહે છે કુચલ જ છે, તો તેહેની જમ પાથ જ લે.
 ભસે આબ્યા કે કહેશે ઘેર, મુખથી માળ દેશે કહેશે મેર. ૨૬
 કે અજણો મળવા જાયે, તો તેહને કરડીને ખાયે.
 કાચેક આવીને આપે ફૂલ, તો તે સામી નાંખે ધૂલ. ૨૭
 કે આવીને રૂડો કહે, તારે વચ્ચે વિનો ચર્ધ રહે.
 જીજ્ઞેણી બાધો ચાલે હાસ, સકળ મેદિની આવે પાસ. ૨૮
 એક નૌકાનો હરખ જ ધણો, બીજો ખાસ તે ઘેહેલા તણો;
 પરાં, પોલ, ચેરી ને મલી, જોવા જાય ફલીયે ફલી. ૨૯
 જોવા સરખી નૌકા જાય, આબ્યાં રાવલે રહીયત માન.
 જેહેવું દેવ તણું દરશન, રાજ દીઠે સહુ યાયે પરસન. ૩૦
 ચિંતામણુ લખાં હોય જમ, સકલ લોક જીયે જી તમ.
 દે માહારાજ સહુને માન, રહીયતના તો લે સલામ. ૩૧

૨૨૭ ઘેર આબ્યો. સમયા-સમાધો. સૂનણુ. લોક-લોક ૨૨૮ મહીપતને-મહીપત.

૨૨૯ દીર્ઘ સપાત. ૨૨૯ ઈન્દ્રપુરી. માલવનો-માલવેને. ૨૩૦ વૃક્ષ-વૃષ. તે છે તેહ-તે તેહ, પૃથવીનું. ૨૩૩ કહેશે. ૨૩૪ ફૂલ. ૨૩૫ જેઠનું.

કલકલે અતિ અરભાકાં, દુખ પામે ધરનાર,
 સાચું તમે ખાલો નહિ, એહે કાંઠાનો વેહેવાર. ૨૫
 વાહયો, પ્રીતે પ્રીતવો, ખાવા આપું અન,
 સાગ્ર ગાંડું ઉચરો, તે વેલાં તે જનઃ. ૨૫
 રાજા અધિપતિ આવિયા, હું રહો'તો તે ઠાર;
 માહારું લૂંટી લાવિયો, નૌકા ને એ નાર. ૨૫
 મુજને એટક મૂકિયાં, ઘેલો કીધો અંગ,
 માટે હું મરવા પડો, થઈ ગયો આ રંગ. ૨૫
 એમ કહીને ઉઠિયો, દીધી ગાલ દસ વીસ,
 સતવાદી તે સાંભલે, મન ન આણે રીસ, ૨૫
 હાં હાં કહી મુખ જાલિયું, બાધે ચિત મોહો પાસ;
 દીવાનો દીઠો સહુ, પોહોચાડી દીધો વાસ. ૨૫
 રંગ મોહોલે રાણા જિતરા, રહીપત ગઈ સહુ ધેર,
 નૌકા મેહેલું વાડીએ, પછે થઈ શી પેર? ૨૫

ચોપાઈ

એમ કરતાં પડી છે રાત, રાપે વિચારું રુદ્ધા સાથઃ
 રહીપત આજ મળી'તી ધણી, ચરચા જોયું જિજ્ઞેષી તણી. ૨૫
 પદ મહિનાની ખબર જ નથી, મુખે ઠાઠ પોહોચે જોયું કથી;
 ધરું આપ ચંડીનું ધાન, જેથી મન મમતા પામું માન. ૨૫
 આમુધ પોતે અંગે ધરી, અદૃષ્ટ વિષા કાયા કરી;
 મહીપત સહુને દેખે મન, એહને ઠાઈ ન દેખે અન્ય. ૨૫
 ચોક, ચાવડી, ચૌટાં, પોલ, ટોલે ટોલાં આલે આલ,
 વાતો સહુ ઘેલાની કરે, ધરણીપત તે સવણે ધર. ૨૬
 નરનારી માનવની જાત, સહુને મોહોડે તેની તે વાત;
 શોભા જોઈ છે રાજાની ધણી, ચરચા ચાલી છે તેહ જ તણી. ૨૬

૨૫૦ અતી. ૨૫૨ અધીપતિ. ૨૫૩ મુખીયાં. ૨૫૪ મુખ જાલીયું. ૨૫૬ ઉડીયો.
 ૨૫૫ ચીત. ૨૫૬ ઉતરા. ૨૫૭ જોયું ૨૫૮ જોયું. સુષે. ૨૫૯ અદૃષ્ટ. વીધા. દેખે.

૧ વીરમપૂજ નામે એક જતી, તેહેની દીસે રૂડી મતિ:
 જે મનથી હોયે પૂરણુ ગરજ, તો સાંભલજે માહરી અરજ. ૨૮૫
 સેન તાહારું સાથે લાવજે, પ્રભાત પોસાલે આવજે:
 સૂણી રાયજી પામેા સુખ, હવે તુરૂં અમારું દુઃખ. ૨૮૬
 સવાર સમે ઉગેા તે સૂર, ઉઠો રાયે પ્રભાતે પૂર. ૨૮૭

કુહા

કનકપાટ પથરાવિયા, ખરચાળ્યેા બહુ માલ,
 શોભા કાધી શોભીતી, શણુગારી પોસાલ. ૨૮૮
 મારગ ચંદન અરધળા, કસ્તૂરીની બેઠેક,
 જડિત સિંહાસન મોકલેા, મોતી તોરણુ લેઢેક. ૨૮૯
 રાય આદ સહુ રાજવી, પરધાન પંડિત સમેત,
 પોસાલ મધે સહુ પરવરા, બાણી અદકું હેત. ૨૯૦
 રાજા જઈ ચરણે નમો, આગળ મેહેલાં પાન,
 મોતી વધાળ્યેા વરતિયો, દેધને ઝાઝાં માન. ૨૯૧
 ધન ગુરુ, ધન તું, તાહરો ધન બેખ, ધન રૂપ,
 ધન હીમત, ધન ધરમ ધન, તેડો વિક્રમબૂપ. ૨૯૨
 વખાણુ કરે વસુધા સહુ, ધન એ વિદ્યા કાજ,
 ઈંદ્ર સરીખો અધિપતિ, મેલ કરો મહારાજ. ૨૯૩
 વીકો કહે:-વિરમજતિ! વિદ્યા કરો વખાણુ,
 બોલું પાલે તાહરું, (તો) અધ વરતાયું આણુ. ૨૯૪

ચોપાઈ

બોલ્યેા વાણી વીરમદે જતી: રાજા તમેા સતવાદી સતી,
 હું માની લેખક જોટલું, તાહોરે કરવું પડશે તેટલું. ૨૯૫

૨૮૫ વીરમપૂજ. પુરણ. ૨૮૬ તુરૂં. કુપ. ૨૮૮ 'ચીંતા લાગી ચિંતામણે' આપલું
 પાદ મૂળમાં જ અધુરું છે; છાપેલી મતમાં 'ચિંતામણુ જેવી કરી કનકલતા પોસાલ'
 એ પાડ છે. ૨૯૦ અદકું. ૨૯૧ નમો-નમુ. ૨૯૪ વીખાણુ ૨૯૫ પડશે.

૨૧મે રીતા કાઢી તાજ્ય, લોહાંપવાદ તણે તે કાજ્ય;
 પડું પરદુઃખજંજન નામ, આ વાત તે ગયાને કામ. ૨૧
 જમતમ એહને કાહો કરું, નહિ તો શિવસાનિધ્યે મરું.
 માહોરે માથેથી ગાળજ જશે, (તો) જનમ સફળ અમારો થશે. ૨૭

દુહા

પડે વજડાવો પૂર વિષે, કે ગુણી ગારડી હોયે,
 તે આવી મુજને મલે, બીક ન ધરશો કોયે. ૨૭
 પરધાનને કાહો કરે, ભાગું માહારી દાઝ;
 કન્યા પરણાવ માહરી, અરધું આપું રાજ. ૨૭
 વાજે ફુડી નમ્રમાં, કોયે ન ધાસે દામ,
 સહુ સૂણી પાછા ફરે, મોટા જનતાં કામ. ૨૭
 પાંચ વરાં પડો ફરો, પદ દરણી જોલા કોડ;
 હા કહી કેહી નવ ચકા, મૂકા સહુકો મોડ. ૨૭
 વીરમ પૂજ્ય એક વરતીયો, તેહને મનમે કોડ;
 અરધ રાજ આપે કરું, જીવતી પરણું જોડ. ૨૮
 ફુડીવાલો તેડિયો: સરું તમારું કામ,
 જાણુ કરો જઈ રાવજે, લેજો માહરું નામ. ૨૮
 અધિપતિને કાહો એટલું, વું જીવણપ્રતિપાદ,
 મરજ હોયે તો આવજો, પરબાતે પોસાદ. ૨૮
 સાજો કરું પ્રધાનને, કણું ન લાગે વાર,
 સેન સહિતે આવજો, જમ જાણે સહુ સંસાર. ૨૮

ચોપાઈ

પડાવાળો પુરમાંથી વલો, ધણે માન મહીપતને મલો;
 બધા નગરમાં ફુડી ફરી, સનમુખ વાત કેણે નવ કરી. ૨૮

૨૭૫ જસે. ૨સે ૨૭૭ બાગુ આપું ૨૭૬ યદ્યદશણ. મ્ત્રી. કહેવા.
 મોડ-ચા. ૨૮૦ એડે. ૨૮૧ હોરે-હો હે ૨૮૩ વડા. ૨૮૪ સનમુખ.

વીરમપૂજ નામે એક જતી, તેહેની દીસે રૂડી મતિઃ
જે મનથી હોયે પૂરણુ ગરજ, તો સાંભળજે માહોરી અરજ. ૨૮૫
સેન તાહારું સાથે લાવજો, પ્રભાત પોસાલે આવજોઃ
સણી રાખજી પામો સુખ, હવે જુઝૂ અમારું દુઃખ. ૨૮૬
સવાર સમે ઉગો તે સૂર, ઉઠો રાયે પ્રભાતે પૂર. ૨૮૭

હુહુ

કનકપાટ પથરાવિયા, ખરચાવ્યો બહુ માલ,
શોભા કીધી શોભીતી, શણુગારી પોસાલ. ૨૮૮
મારગ ચંદન અરધળ, કસ્તૂરીની બિહંક,
જડિત્ર સિંહાસન મોકલો, મોતી તોરણ લેહેક. ૨૮૯
રાય આદ સહુ રાજવી, પરધાન પંડિત સમેત,
પોસાલ મધે સહુ પરવરા, આણી અદકું હેત. ૨૯૦
રાજ જઈ અરણે નમો, આગળ મેહેલાં પાન,
મોતી વધાવ્યો વરતિયો, દેષતે ઝાઝાં માન. ૨૯૧
ધન શુરુ, ધન તૂં, તાહોરો ધન બેખ, ધન રૂપ,
ધન હીમત, ધન ધરમ ધન, તેડો વિક્રમબૂપ. ૨૯૨
વખાણુ કરે વસુધા સહુ, ધન એ વિઘ્ના કાજ,
ઈંદ્ર સરીખો અધિપતિ, મેલ કરો મહારાજ. ૨૯૩
વીઠો કહે:-વિરમજતિ ! વિઘ્ના કરો વખાણુ,
બોલું પાલે તાહરું, (તો) અધ વરતાયું આણુ. ૨૯૪

ઓપાઈ

બોલ્યો વાણી વીરમદે જતીઃ રાજ તમો સતવાદી સતી,
હું માગી લેષથ જોટલું, તાહોરે કરવું પડશે તેટલું. ૨૯૫

૨૮૫ વીરમપૂજ, પુરણુ. ૨૮૬ તુકું. દુષ. ૨૮૮ 'ચીંતા લાગી ચિંતામણે' આશુ

પાદ મૂળમાં જ અહુરું છે; છાપેલી પ્રતમાં 'ચિંતામણુ' જેવી કરી કનકલતા પોસાલ' એ પાઠ છે. ૨૯૦ અદકું. ૨૯૧ નમો-નમુ. ૨૯૪ વીખાણુ ૨૯૫ પડસે.

કહે: વિક્રમાં સાંભળ રે જ્યતિ વાર કોલ લો માદોરી વતી,
માગે પ્રાણ તો હાજર કરું, વચન પેર ન કીજે પરું. ૨૯

કર ઉપર કોડે આપો કોલ, વીરમ પૂજ્ય બોલો છે બોલ:
શિવ ધરમ કરાવું તાજ્ય, જૈન મારગ ચલાવું રાજ્ય. ૨૯

શરાધ સ્નાન તજવું તરત; એકાદશા મૂકાવું વરત;
જ્ઞામણને મૂકાવું માન, દેવા ન દેવું વીપરને દાન; ૨૯

પૂજ્ય તણા પખળાવું પાગ્ય, અપાસરે જવાની જાગ;
વિષ્ણુ ધરમ ન રહે ચુરતી, બંધાવું મોહોડે મુમતી; ૨૯

નોકારવાલી જાણવું હાથ, તેડું પેસાસે દાદી સાથ;
પખ મધ્યે એક દાડો નાહો, વગર આપ દાતણ વિણ ખાપો; ૩૦૦

નાહાવા ન દેઈ સતિતાની તીર, ઉનો કરી પવરાવું નીર;
પોસા કરાવું મહિના તણા, જૈન ધરમ ચલાવું ધણા; ૩૦૧

સાચા નહી કહેવા દેવું વેદ, ભાંજ નાખું જ્ઞાહાણુ(ના)મેદ;
વિમ્ન પૂજવા તો નહિ દેવું, આપી પૃથવી પાછી લેવું; ૩૦૨

બાધું જૈન કરાવું ગામ, કરું અપાસરા કામે કામ;
શ્રદ્ધાક્ષ તુલસી ન જાણો હાથ, કર નોકારવાલીનો સાથ; ૩૦૩

બીલ પત્ર ચુંટવા નહી દેવું. માટી પૂજે તેહને દંડ દેવું;
શ્રી ભાગવત શ્રવણે નવ ધરો, પાઠ ભગતાંજરનો કરો; ૩૦૪

બ્યારજ્યા સહુને આદર દીજ્યે, આપી આર ભોજન કીજ્યે;
પિત્રી દિવસ ઉપર નહી ગીત, અરિહંત તણાં ગવરાવું ગીત; ૩૦૫

તાહોરી વ્યાણુ જાહાં સુધીફરે, એવો ધરમ સહુકો આચરે;
પાંચ દરશન પાખંડી કરો, માહારો બોલ મોહોનો એક ખરો. ૩૦૬

એહેવો ચલાવું જરે ધરમ, તારે કહું હું મનનો મરમ;
ખરું માને તો કોલ જ આલ, નહી તો તાહરે મારમ ચાલ. ૩૦૭

૨૯૭ કરાવું. ચલાવું. ૨૯૮ તજવું. મુકાવું સરાધ. ૨૯૯ પખળાવું. ૩૦૦ નોકાર-
વાલી જાણવું. તેડું. ૫૪. ૩૦૧ વપરાવું. કરાવું. ચલાવું. ૩૦૨ નાંખું. દેવું લેવું. ૩૦૫
લે. કીજ્યે-કીજ ૩૦૬ પાખંડી.

તારે વિક્રમ વિસ્મે થયો, પંડિત સામું ભેષ રહો;	
કરી ચંડાલે બે બે વાત, એ વાતે યાચે ઊતપાત.	૩૦૮
મેલો બ્રાહ્મણ નગરના સહુ, બુધ વિચારી બે બે બહુ.	
તેડા મોટમોટરા ઋષિ, બેઠા મહીપત તેહેના મુખી.	૩૦૯
એકાંત તેડી પૂછી ગુન્ય, મુજને શી આપો છો સૂન્ય?	
કાંઈક વિદ્યા તમારી કરો, કેહેવાનો નથી આશરો.	૩૧૦
જિતો વિદ્યા તે આગળ પડે, તો તો તમને સંકટ નડે;	
હું તો હવડાં ગરજી ધણો, કાલ આપવો પડશે એ તણો.	૩૧૧
છટ્ટ ઉપાસન કરો કાંઈ પાઠ, ચક્ષાવો કાંઈ તમારો ઠાઠ;	
નહિ તો પંડિત પાણી જશે, જય તો એ જતીતો થશે.	૩૧૨
ગરજી ને ઘેહેલો સમતુલ્ય, મોહોબારી કાહાડી મેં મૂલ;	
તમો મણિ શીરના માહરા, વિચારો દલમાં ગહરા.	૩૧૩
વિમ્ર બોલ્યા તે વેદિયા, બોળા બ્રહ્મવિદ્યા ભેદિયા;	
ચડો કોષ બ્યાપો દેહઝાળ, આપ જીવને દીધી ગાળ.	૩૧૪
તે આવા રાજાને પાસઃ અધિપતિ મૂક અમારી આશ,	
અમો કામણુ કાંઈ નથી જાણતા, એવડી અકલ નથી આણતા.	૩૧૫
કાલ વલી કો માણસ મરે, તમો કેહેશો કે જીવતાં કરે;	
અમથી તો સાજે નહી ચાચે, કરવું હોય તે કરતે રાચે.	૩૧૬
કુળધરમ તજશે બે આપ, તો તાહોરા પરીવાનાં પાપ,	
વરત અમાહારી એહને આપ, પૂજ્ય કરીને એહને યાપ.	૩૧૭
સુખિયા કે અમે દુખિયા યશું, જીવ જીવાડીસે તાહા જશું.	૩૧૮

કુહા

વિચાર કરો મન વિક્રમે: એ તો માઠો મરમ,

લેસું પાર એ પૂજ્યનો, રાખે ઈશ્વર ધરમ. ૩૧૯

૩૦૮ ભેષ-ભે ૩૦૯-અંમરથી. મધી. ૩૧૦ વીઘા. ૩૧૧ જિતો-જિતો. ગરજી-
જળી. પડેસે. ૩૧૨ જસે. ચસો ૩૧૩ માહરા. ૩૧૪ જ મ. ૩૧૬ કરવું. ૩૧૮
ચસીયા. દુધીયા.

આટલા જન્મ કૌતલ કરું, તમ એક તમાસો એહ,
 હરખ હણું નહિ એહનો, તેહેમાં નહિ સંદેહ. ૩૨
 વિક્રમ કહે: સુણુ વરતીયા ! કાલ તો હવડાં દેખું,
 કદાચ કામ કરે નહિ, તો હું રૂં તાહારું લેયું ? ૩૨
 તાહારો દંડ તું કહે મુખે, સાંભળે સધલો સાથ,
 જો ખોટા તમે પડો, તો ડંડે પારસનાથ. ૩૩
 સાક્ષી કરો શ્રાવક સહુ, લખો અખર તે તામ,
 જાહા પડો તો તમ સહુ, દંડે બાધું ગામ. ૩૪
 ખોટો પડું તો મારજે, તમ શિર નહિ તે પાપ,
 દડ ગમે તે દે મુને, એમ કહું મુખ આપ. ૩૫

ચોપાઈ

પરસપરે વચન બાખિયા, તેહના સહુ રાખા સાખિયા;
 રાયે જિતેતો જૈન જ મરે, જૈન જિતે તો જૈન જ કરે. ૩૨૬
 પછે વરતીયે વિદ્યા કરી, એકાંત જઈ ખેડા ત કરી;
 બલ પેતે રાખે દેહને, ચાંડાલી વસ છે તેહને. ૩૨૭
 માહા દેવત તેમાં પરચંડ, લોપી ન શકે કેા પાખંડ;
 એટકને તો એલા કરે, કામણ પામે બાંધીને ફરે. ૩૨૮
 પ્રેત પાસ ચંપાવે પાપ; અઠોતરે વ્યાધિની રાયે,
 તેહે જતીને રેહે હલુર, બલ રાખે છે સાગર પૂર. ૩૨૯
 ખૂજ નીચ વિદ્યા પરવરે, અધોરી જે કારજ કરે,
 નીચ હામ આપે જઈ આહાર, હરખે ચંડાલી અતિ અપાર. ૩૩૦

૩૧૯ લેયું, રાયે. ઈસ્વર રાયે ધરમ. ૩૨૧ હું લેયું ૩૨૨ ત. મુખે. ૩૨૩ અખર
 ૩૨૪ પેટા. પડું. રૂં. ૩૨૫ સાખીયા. બાળીયા છતે. જૈન. ૩૨૬ વીધા ૩૨૭
 પાખંડ. ૩૨૮ દાયે.

ત્રાસ જક્ષણી પાસે જૂપ, તે પણુ સકિતનો છે રૂપ;
ચડી, ચડાવી ને શાકની, ગૈશાચિટ્ટી, ગોપાલ ધણી. ૩૩૦
કરણુ, પીથા કૌતગ કાડ, છતવત છત્રીએ ભેડ;
તેહમા વરતીએ સાધી એક, વશ કરુ છે તેહ વિવેક. ૩૩૧
આવી જખણી તેણી ભગ, હવા પૂજ્યા રૂડેરુ માગ
માહારુ નામ જક્ષણી, આપો ભોગ કીધી સખણી ૩૩૨
નિવેક વચન વરતીક બોલિયો, મન તણો પરદો બોલિયો
કર સાંભે મેનો પરધાન, બિતાર એ રાખનૂ માન ૩૩૩
માનતા ટાવુ હરસિદ્ધિ તણી, જૈન વાત ચલાવુ ધણી,
મહાદેવ પૂજવા નવ દીજને, એ બનુ આપણુ કીજયે. ૩૩૪
સાભળુ હરસિદ્ધિનું નામ, જખણી કહે નહિ માહારુ કામ,
પૃથવીપતિને પાછો વાવ, કહીયે આવળે વાહાણે કાવ. ૩૩૫
કરમાયુ મુખ મૂકો નિશાસ, પાછો આવો પુરપતને પાસ,
અધિપત પરમ દાડે આવળે, પરધાનને સાથે લાવળે. ૩૩૬
જમતમ કરી મનાવુ મન, રાજદ્વાર આવો રાજન.
તેહ રાત અરધી તો યઈ, હરસિદ્ધ પાસ તે જક્ષણી ગઈ ૩૩૭
નિત્ય બધે સેવાને કાજ માતા એક અચરત છે આજ,
તમ સેનક સતવાદી રાવ, વશ કરવા તે વરતીક આ'વ ૩૩૮
પરધાન તેથી સાંભે યશે, તો, પરતાપ બ્રાહ્મણનો જશે;
કાડ પુરાણુ કહાં મેં કથી, બ્રાહ્મણુ ઈશ્વરમા અતર નથી. ૩૩૯
બ્રાહ્મણુ વિજય, બ્રાહ્મણુ ઈશ, બ્રાહ્મણુ (તે) શકિત, શ્રી જગદીશ,
બ્રાહ્મણુ વરત ને બ્રાહ્મણુ વેદ, મૂરખ રાખે એહમા ભેદ. ૩૪૦
ગાય નહિ પશુની જાત, સુવરણુને નવ કહીયે ધાત;
દુનસીને નવ કહીયે પાન, તલને તો ન કહીયે ધાન. ૩૪૧

૩૦૨ સખણી ૩૩૩ રાખનુ ચનાડ ૩૩૪ દીજને-દીજ ૩૩૪ સાભળુ-
સાણુ હરસિદ્ધિનુ ૩૩૬ પુરપત ૩૩૭ મનાવુ ૩૩૭ જવણુ ૩૩૮ પરતાપ-
પરતા યસે જમે ૩૪૦ મૂરખ રાખે ૩૪૧ નવ-ન કહીને-ટી ૩૪૨ વક્ષ-વધ

પીપળને ન કહીયે વૃક્ષ, એકાદયા ન કહીયે પક્ષ;
 નદી નદિ ગંગા, નરમદા, વિપ્ર મનુષ્ય કહીયે નદિ કદા. ૩
 વિપ્ર વદાશા છે તમને માત ! કેહવા આવી છું એ વાત;
 બલિદાન એહનું ખાવું છું, વચન બાધી પાસે જાવું છું. ૩૧
 રાગનો મયો જો બોલ, નારીનું જો જાયે તોલ;
 શાહુકારથી સાચું જાયે, અધિકારી ઉપમાની થાય. ૩૪
 નાત તાણું જો જાયે માન, દાતા ધરથી જાયે દાન;
 વીકાનૂ વચન જ ગવું, બીજનું તેહમાં તે શું રહ્યું. ૩૪
 નીચ વસ્ત રાખે છે કને, તેણે વશ કીધી છું મને;
 શકત ચાંડાલિની મહારું નામ, બીજને નહીં ભોજનનો હામ. ૩૪
 જતિ ઉપાસી જો માદરો, નરપત સેવક એ તાદરો;
 રાગ દુભેથી અધરમ કરું, જતી દુભેથી જુએ મરું. ૩૪૫
 માત ! શીખામણુ દીજો તમે, તેહ કામ કરીજો અમે. ૩૪૮

દુહા

માતા કહે: સુણ જક્ષણી ! સાંભળ એ વરદાન,
 મેહેલ ઉવેખી વરતીયો, સાંજે કર પરદાન. ૩૪૯
 પટરસ ભોજન અંનનાં, તેહ સમીપે જાયો,
 એહ અન આપે તુને, (તે) ખાંત ધરીને ખાઓ. ૩૫૦
 દેવતવંત એ દેવતા, (જેહનું) ઉચ્છિષ્ટ ચંડાલી નામ,
 આઘ અંત એ પક્ષણી, કરે જે ભારે કામ. ૩૫૧
 રાગ નિત સેવે તુને, ભાગે ભિતી જુખ,
 ભોજન અંતે સતોખરો, સદા સરવદા સુખ. ૩૫૨
 નીજારે જવું નવ પડે, કરવું ન પડે માપ,
 પચામૃત પોષે તુને, એહ અધિપતિ આપ. ૩૫૩

૩૪૩ એહનું ખાવું છું, જાયું છું. ૩૪૫ વીકાનૂ-વણીકાનું ગયું. ૩૪૬ તેનો-તેને
 ૩૫૦ પાંત. ૩૫૨ શ્રી રામ. સુખ સ. ૩૫૩ જુ. કરું.

ચોપાઈ

તેહ શકત રનીઆત જ થઈ, નીચ સંગની ભાવક ગઈ	
અગ્નોદય ઉજોશે થયો, પુરપતિ પૂજને ગયો	૩૫૬
લખપૂજણ હોસેથી હાય, બોની માત રાગને સાય	
તાહોરા મનની ચિંતા તજજો, સુખે પૂજની પામે જજો.	૩૫૭
નરપત ભઉ ધરીને નેહો, જમ સુખ પામે એહની દેહો,	
કહેજો વજર સામે કર તું, જૈન્ય ધરમ ચલાવુ હું	૩૫૮
કાટી ઉપાય અદકેરા કરે, એથી અરથ એકે નહી સરે,	
ચતુર હતો પણ કાધો ચોર, ખોચી લીધુ એહનૂ જોર.	૩૫૯
તુને ગમે તે દેજો દડ, ફરી એહવૂ ન કરે પાખડ	
ભયો ભરે પોતાને ધેર, હૂ કહૂ કરજો એક પેગ.	૩૬૦
અમૃતભોજન થાવી ભરો, નૈવેદ્ય ઇષ્ટ દેવતાને કરો,	
પૂરુ ભોજન થાયે જાહરે, આસ તણુ મૂકા તાહરે.	૩૬૧
કહુ મત્ર તે સાભવ કરણુ, ઉચ્છિષ્ટ આસ મૂકી તણુ ધરણુ,	
ઉચ્છિષ્ટ આકાશિની જણણી, બલિદાનથી ચારો સખણી.	૩૬૨
તેહને સુકેથી હુ ખ જશે, એ પ્રધાન તે સામે થશે.	
રૂડી શોભા એહની હવી, પામેા વિદ્યા નીતમ નવી	૩૬૩
જેશીથી નવ વેદા થામે, વેદાએ ગીતા તો ન જવાયે,	
ભૂપત શિર ન લેવાયે ભાર, તિથિ અરથ ન સારે વાર.	૩૬૪
કામ કરી ન શકે જો રાય, તે ગરીબ એક કિંકરથી થાય,	
કૂલ આભાસ કરે સહુ કાયે, તેહ કામ બીજે નવ હોયે	૩૬૫

૩૫૪ ઉજોશે પૂજને ૩૫૫ તજજો તને ૩૫૬ કે પ્રતિમા આ કરીનેા પાક
 બોટાળા બધેા ૩૫૭ તે આમ છે-નરપત દેહ ભઉ ધરીને નેહ, નર સુખ પામે એહની
 દેહ, વજર સામે કરજો હુ જૈન્ય ધર્મ ચલાવુ હુ આમા ઉદે શખ છે તે બીજી પકિતમા
 હોયો જોયએ, પહેલીમા નહીં, સદર્ભ જોવા તેવો ફર તેથી ક્યો છે ૩૫૮ ચલાવુ હુ
 જૈન્ય ૩૫૯ બોવી એહનુ ૩૬૦ હુ ૩૬૧ હુ જાજો પસે ૩૬૨ તો ન-તો.

મૂળું રાથે વચન તે ધણું, મહારે માથે બલ તમ તણું;
 મુજને છે તાહરો વિશ્વાસ, અહરનિશા, પૂરે છે આશ. ૨
 મુજને ખાંપણુ તે મુજને લાજ, મુજ પ્રતાપ કરું છું ઠાજ. ૩

હુંહું

વિક્રમસેન વાવહા સમે, ચઢી થયો અસવાર,
 ગમે પોસાલે પૂજ્યની, કાણું ન લાગી વાર. ૩
 શ્રાવક જતિ અતિ આરજા, મળિયા જોવા મરમ;
 પરધાન એ સામે ધશે, ચલાવશે એ ધરમ. ૩૧
 કહે રાજાજી: શીઘ્ર કર, જે વિદ્યા તમ હોય,
 નહિ તો દેયું શુભાથે, દેખે દેશ સહુ કેપે. ૩૬
 એકાંતે આસન કરી, ધરું એકચિત્ત ધાન,
 નિતે કરતો તેમ કરું, બહુ આપાં બલિદાન. ૩૬
 ટાટી ઉપાય કરી મુખે, પણુ કેવ ન આવું પાસ,
 સવા પોહોર સહેજે ગમે, મુકી મનથી આશ. ૪૩
 વાપદો કરો તે વહી ગમે, રાજા પામે મરવ,
 હુકમ કરો હાથે ચક્રી, વીંટી વરતીક સરવ. ૪૭૧
 આઠ સદસ ને ત્રણ શત, ઉપર પૂરા એકવીસ,
 એક એક રામે કરી, ચુંટાવાં સહુનાં શીશ. ૪૭૨
 દાસ પડાવી તાણુએ, યુનો ચિત્રો તે ઠામ,
 એક વસ્ત્ર વણુ કાઢ્યા, વદન કરાવાં શામ. ૪૭૩
 અણાવા ખર ઓડના, કીધા સહુ વાદન,
 કાડાં નગર બિજેજુથી, લેવરાવું માહા વન. ૪૭૪
 મોકલા મારુ દેશમાં, ઉત્તર રહો નિશ દિશ,
 પૂરવ દમણુ આવશે, તો તે છેદું શીશ. ૪૭૫

૩૬૪ માહરે માથે તો બલ થયુ તમ તણુ. ૩૬૬ વણુ. ૩૬૭ નવી. ૩૬૮
 ૪૨-કરે. શીગ. દેયુ. ૩૬૯ નીને. ચીતે. ૩૭૦ મી-કોમી. આજું. આસા. ૮૭૩ ચીન
 ૩૭૪ લેવરાવું (વું). ૩૭૫ નીસદીશ. આવશે છેદુ.

અખત અડદે પૂજિયા, અવતાં ઈધણુ પુંઠ,
 વાજે વાળં રાજનાં, લોક લુએ સહુ હુંઠ. ૩૭૬
 ચડે માનની માલીયે, જોવા કારણ જાયે,
 ઘેર ઘેર ને બાહારેથી, નર નારી સહુ ધાયે. ૩૭૭
 હે હે હે હે સહુ કરે, ઉડાડે બહુ ડાર,
 ફટ ફટ, ફટ સહુ કો કરે, ગુણહીણ તૂં ગુમાર. ૩૭૮
 દુઃખ પામે છે બહુ જણા, એકે કરું અળણુ,
 બેસે પાપી કે એકલો, (તો) બેસે બાધું વાહણુ. ૩૭૯

ચોપાઈ

તાલી વાજતે કાડા સહુ, જૈનમારગી લખિયા બહુ,
 નરનારી સહુ નંદા કરે, દેખે તેહવું તો લોક જ લહે. ૩૮૦
 દેશાટો દીપો સહુ જતી, મોહોલે આવો પૃથવીપતિ;
 બત્રીશી રસોઈ કરી, ભોગરત્ન યાળામાં ભરી. ૩૮૧
 ઈષ્ટદેવ આગળ જઈ ધરું, ભોજન મનમાવતું કરું;
 આસ ત્રણ રહું છે ધાન, મંત્ર બણી મૂકાં બાસિદાન. ૩૮૨
 ઉચિત્ત યાંકલી ભોગણી, બણો મંત્ર આપી ભોગણી;
 શુભ દેવી તે પામી સુખઃ માગ માગ મહીપત ! તૂં સુખ. ૩૮૩
 કેહે તો એટક કાહાડું દૂર, કામણું કામણનાં પૂર;
 કેહે તો વથ કરું પરનાર, કેહે તો અરિ ચલાવું પાર. ૩૮૪
 કેહે તો ઘેહેલાને ડાહો કરું, મારણુ મોહણુ વિદ્યા ધરું;
 કેહે તો દેશ બાધો કામણું, કેહે તો જલમાં મૂકું નામણું. ૩૮૫
 કેહે તો દુશમન મારું મૂઠ, કેહે તો કહું જે બાલે પૂઠ. ૩૮૬

દહા

મહીપત કેહે સૂણ માવડી ! હવડાં તો એ કાજ,
 વજર ઘેહલો થઈ પડો. કર સાગે તૂં આજ. ૩૮૭

ચાહું રામે વચન તે ધણું, મદારે માથે બલ તમ તણું;
 મુજને છે તાહરો વિશ્વાસ, અહરનિશા, પૂરે છે આરા.
 મુજને ખાંપણુ તે તુજને લાજ, તુજ પ્રતાપ કરું છું ઠાજ.

કુહા

વિક્રમસેન વાલદા સમે, ચડી યયો અસવાર;
 ગયો પોસાસે પૂજ્યની, કણું ન લાગી વાર. ૩
 આવક જતિ અતિ આરજન, મળિયા જોવા મરમ;
 પરધાન એ સામે યરો, ચલાવરો એ ધરમ. ૪
 કહે રાજાજી શીઘ્ર કર, જે વિદ્યા તમ હોય,
 નહિ તો દેખું ચૂળાયે, દેખે દેશ સહુ કાયે. ૫
 એકાંતે આસન કરી, ધરું એકચિત્ત ધાન,
 નિતે કરતો તેમ કરું, બહુ આપાં બલિદાન. ૬
 ઢાઢી ઉપાય કરી મુયો, પણુ કાય ન આવું પાસ,
 સવા પોહોર સહેજે ગયો, મૂડી મનથી આસ. ૭
 વાલદો કરો તે વહી ગયો, રાખ પામે ગરવ,
 હુકમ કરો હાથે મૂડી, વીટી વરતીક સરવ. ૮
 આઠ સદસ ને તણુ સત, ઉપર પૂરા એકવીસ,
 એક એક રામે કરી, સુંદાવાં સહુનાં શીસ. ૯
 ટાલ પડાવી તાપુએ, સુનો ચિત્રો તે ઠામ,
 એક બલ વણુ કાજડા, વદન કરાવાં શામ. ૧૦
 અણાવા ખર ઝોડના, કીધા સહુ વાહન,
 કાડાં નગર જિજ્ઞેશુથી, લેવરાવું માહા વન. ૧૧
 મોકલા મારુ દેશમાં, ઉતાર રહો નિશ દિશ,
 પૂરવ દખણ આવશે, તો તો છેદું શીસ. ૧૨

૩૬૪ માહરે માથે તો બલ ધણુ તમ તણું. ૩૬૬ જણું. ૩૬૭ જતી. ૩૬૮
 કર-કરે. રીમ. દેયુ. ૩૬૯ નીતે. ચીતે. ૩૭૦ ધી-કોટી. આણું. આસા. ૩૭૩ થીત
 ૩૭૪ લેવરાવું (વ્યુ). ૩૭૫ નીરાદીસ. આવશે છેદું.

દુહા

- વિક્રમ કેહે વજરને, સત બોલ તૂ આપ;
તેહમાં ખેદ કરું અમો, (તો) બ્રહ્મહત્યાદિક પાપ. ૪૦૦
- રાખીશ માં કાઈ ખરખરો, ઉપજશે મુજ નેહ;
શિવ સમેત સાક્ષી સભા, કેહે મન બાવે તેહ. ૪૦૧
- સભા સહુકો સાબલે, તમ કહે પરગટ આજ;
પછે તાહારી ને માહરી, ઈશ્વર રાખે લાજ. ૪૦૨
- રીનૂં પણ ખીનૂં નહિ, સણ વિવેકે વાક;
જુદ કેહે તું તેહમા, તો શ્રી સરજ સાખ. ૪૦૩

ચોપાઈ

- સમ દીધા માટે સાબળો, કહૂ મૂકી મનનો આબલો;
પરયમ નોંકામેં નરખૂ આહ, વિચાર કરો આપે મન માહ. ૪૦૪
- હૂ જાપૂ નોંકાને સાથ, કદાચ એ આવે જો હાથ;
એહેવૂ કહી લાલચમા પડો, ધાટ માહરા મન સાથે ધડો. ૪૦૫
- કદાચ તાહા ગયે હૂ મરૂ, તો નોંકા નારીને ચૂ કરૂ;
તાર કેડે આવા વડવીર, (મેં) નોંકા દેખાડૂ સાગરતીર. ૪૦૬
- કેહેતામા તમો ઝપાવિયૂ, સરવે હાથ તાહરે આવીયૂ,
તે મુને દેખાડૂ દ્રષ્ટ, તેહેનૂ માહારા મનમા કષ્ટ. ૪૦૭
- હૂ વાહાણો ન કરત જો દેહ, તો લેતો માલખળનો એહ. ૪૦૮

દુહા

- તે દુઃખે જુરૂ અમો, મેં વાહાણો કીધો દેહ;
જો પડત નોંકા નિષે, તો દૂવે વુઠા મેહ. ૪૦૯
- મજા યોગે પડો નહી, જો દિમ્મત આણુન ધરે;
નોંકા જ્ઞાને નારિયો. તે સરવે લાવન ઘેર ૪૧૦

લોકાપવાદ જો ઊતરે, તો રહે મારું માન,
હું ઉપાસિક તાહરો, આપું નિત બલિદાન. ૩

માહરો મંત્ર મુખે જાણી, છાંટ મંગોદક નીર,
બત્રીસ લક્ષણો એ યરો, સાંભળ વડદથ વીર ! ૩૧
પરધાન ધરે મહીપત ગયો, આણું મંગોદક વરત,
સાજો તાજો ડાહો થયો, પરધાન રાયેનો તરત. ૩૨

માન દીધાં ઘણાં મહીપતિ, તેડો તે સભા માંહે;
ખલક એક સરવે, જીવે નરનારી સહુ તાંહે. ૩૩
રાયે પૂજાવ્યું લોકપે, કહો રદા'તા કાંહે,
દિવસ અલેખે જાગિયા, શું દુઃખ મગદું તાંહે. ૩૪

ઓપાઈ

પરધાને મન મેહેલ્યા ગરવ, કહું સભા સાંભળતાં સરવઃ
પરધમ આજા માગી ગયો, કરી જતરા સુખિયો થયો. ૩૫
ગમેક વાડિએ એક જ દન, નૌકા દીઠે હરખું મન,
લાગો મોહ પડો હું તહિ, પ્રાક્રમ કરે તો પામે નહિ. ૩૬
કરીક સરીખું થયું ચરીર, મહારાજ પધારા વિક્રમવીર;
પાયું નીર કરું દેહ સુખ, ઓલખાણ કરીને પૂછું દુઃખ. ૩૭
સાંભળી દુઃખ રાજ જાગિયો, નૌકા નાર લેધ આગિયો;
વાંઘાં નાવત જો વીર સુખજી, તો તો મહારા જવત પ્રાધુ. ૩૮
જીયો ત્રણ ને દીઠો દ્રવ્ય, શોભા નરખી સમજી સરવઃ
પછે ઘેહેલો થયો તે લહું, માહારે મોહોડે તો નહી કહું. ૩૯
કેહેતાં આવે છે જહુ લાજ, કરે કાપ રાય, વણસો કાજ;
કેહેતાંમાં જીવેથી જાયું, જરી સભામાં હજીયો ચાપું. ૪૦
તે વાત સહુને મન વસી. ખડખડી સભા, સહુ હસી. ૪૧

૩૮૮ નીત નીત ૩૮૯ યરો. ૩ સાજો-સાજો ૩૯૨ પુજાવ્યું મગદું. ૩૯૩
જાગિયા. ૩૯૪ પામે-પામે ૩૯૫ ચરીતુ સુખ દુખ. ૩૯૬ જાગિયા. આગિયા
જાગિયા. ૩૯૮ રાયે. વણસો. જાણુ પાણુ

દુહા

વિક્રમ કેહે વજરને, સત બેલ તું આપ;
તેહમાં ખેદ કરું અમો, (તો) બહાહત્યાદિક પાપ. ૪૦૦
રાખીશ માં કાંઈ ખરખરો, ઉપજશે મુજ નેહ;
શિવ સમેત સાક્ષી સભા, કેહે મન બાવે તેહ. ૪૦૧
સભા સહુકો સાબલે, તમ કહે પરગટ આજ;
પછે તાહારી ને માહરી, ઈશ્વર રાખે લાજ. ૪૦૨
રીઝૂં પણ ખીઝૂં નહિ, સણં વિવેક વાક;
જુદું કેહે તું તેહમાં, તો ઝી સરજ સાખ. ૪૦૩

ચોપાઈ

સમ દીધા માટે સાંભળો, કહું મૂકી મનનો આંખલો;
પરથમ નૌકામે નરખૂં આંહ, વિચાર કરો આપે મન માંહ. ૪૦૪
હૂં જાણું નૌકાને સાચ, કદાચ એ આવે જો હાથ;
એહેવું કહી લાલચમાં પડો, ધાટ માહરા મન સાથે ધડો. ૪૦૫
કદાચ તાંહાં ગયે હૂં મરું, તો નૌકા નારીને મું કરું;
તાર કેડે આવા વડવીર, (મેં) નૌકા દેખાડું સાગરતીર. ૪૦૬
કહેતામાં તમે અંપાવિયું, સરવે હાથ તાહરે આવીયું;
તે મુને દેખાડું દ્રષ્ટ, તેહેનું માહારા મનમાં કષ્ટ. ૪૦૭
હું વાહાલો ન કરત જો દેહ, તો લેતો માલખજાનો એહ. ૪૦૮

દુહા

તે દુઃખે ઝૂરું અમો, મેં વાહાલો કીધો દેહ;
જો પડત નૌકા નિષે, તો દૂધે પુકા મેહ. ૪૦૯
પ્રત્ન યોગે પડો નહી, જો દિગ્મત આણુ ન ધરે;
નૌકા જ્ઞાને નારિયો. તે સરવે લાવન ઘેર. ૪૧૦

૪૦૧ રાતીસ. ૪૦૨ માહરી માહારી. ૪૦૩ રીઝૂં. ખીઝૂં. ૪૦૪ કંડુ ૪૦૬
દેવાડું. ૪૦૯ દુધે. ૪૧૦ હીમન.

મહીપત એ છે માનવી, નથી સૌંગ શીરપાંચ;
 પડતો તો એ લાવતો, નાવત ઉડુની આંચ. ૪૧
 વસ્ત પડો હોયે વાટમાં, જે પેહેલો મારગ જાગે;
 તે હાથ તેહને જડે, શૂ અચરત તે માહે। ૪૧
 દેાપ કાહોને દેતો નથી, સભાલૂ છૂ દૂ કરમ,
 હવે જે આશા કરૂ, તે નહિ માહારો ધરમ. ૪૧
 ભરતામાં ભરે સહુ, તેહની શાંતી તાંત;
 જેણે મન ચવાવિયૂ, આન્યૂ તેહને હાથ. ૪૧
 એકવો રોચ મેં તાંહા કરો, ન લહો મોટો મરમ;
 હર્ષદૂ હાથ રહુ નહિ, થઈ ગયૂ ચિત્ત બ્રહ્મ. ૪૧
 તેહ શોભા વખાણુતે, દવડા ઘેહેલો આયુ.
 માટે ગમાનીરમા, જપાવાને જાણુ. ૪૧
 શીદ જપાવે હોમા? શીદ ધરે છે લાજ?
 તાહાથી મેં મનમાં ધરૂ, જે સરવે તાહારે કાજ. ૪૧
 તે વેળા તેણી ધડી, તેહ સભા તે ઠાર;
 સાપૂ સરવ પરમાનને, ફાણુ ન લાગી વાર. ૪૧

ચોપાઈ

રાયે હાથ આપોતો કાવ, બોલી ન સજી તે કા બોલ;
 છે જાણુ પણ સહેયે કરૂ, પરકમ લખ લોકે લલ. ૪૧
 ભુડો જણુ ભુદૂ જાણુશે, અન્યાધયો અતર આણુશે,
 રામ કયા રસ પરમ પવિત્ર, વારુ રૂડૂ વિક્રમ ચરિત્ર. ૪૨

કુહી

વિક્રમમહિમા સાંભળે, આણીને મન નેહ;
 પાતિક તો પ્રને ચરો, દાન ભુષ રહે દેહ. ૪૨

૪૧૩ દેસ આસા ૪૧૫ નહિ-નદુ ૪૧૬ વીખાણુતે ૪૧૮-સોંપુ પણ
 ૪૧૯ સડી સપેપે મુહુ-મુહુ ૪૨૦ વાવ રહુ ૪૨૩ નહી-તે, પણ અડી
 'નહી'ની જરૂર

વ્યાધ શોક પીડે નહિ, ત્રહ પીડણુ નવ થાયે;	
ધૈર્ય તો કરણુ કરે, જે શીઝે સાંભળે ગાયે.	૪૨૨
કયા ચૂણીને જે કરે, અન્ન, વસ્ત્ર, દીપ, દાન;	
નહીં નાગો ભૂખો રહે, માત હરસિદ્ધનું માન.	૪૨૩
એહવો જે પ્રાક્રમ કરો, તો તો ધરને પાય;	
નહિ તો દાંડી પૂજાને, પ્રીતે પરદખણાય.	૪૨૪
એહવું કહીને પૂતળી, ગઈ આપે આકાશ;	
એહ કથા પૂરણુ હવી, કહે કવિ સામળદાસ.	૪૨૫

ઇતિ નૌકાની કથા સંપૂર્ણ

ઈતિશ્રી સીંહાસન ખત્રીસે વીક્રમ ચરીત્ર કવી શ્રી શ્રીગોડમાલવી શ્રીનગરવામી
ત્રીવાણી વીરસૂત સામલદાસ ૭ વીરચીત્રાયાં પંચદશ* કથા સપુરણુ શ્રીસ્તુ શ્રીસ્તુ.

વાર્તા ૧૫ મી મેના-પોપટની, પુતળી વૃંદા

ચોપાઈ

શ્રી ગણપત્યના પૂજું પાય, શુદ્ધ ભુદ્ધ સ્વામી રૂડો રાય;	
સિદ્ધિદાતા સુખ દેવણુ દેવ, શુભ કામે સદા શુભ સેવ.	૧
શુભમતિદેવણુ તું સરસ્વતી, મયા કરી દો નિર્ભળ મતિ;	
કરો કૃપા રસના ભહરે, કરૂં મંથ ગીર્યો તાહરે.	૨
સહુ કવિયાં આગળ કરજોડ, કહું કેા રખે દેતા ખોડ;	
ગણુ અખ્યર લાણું નહિ બેદ, ક્ષણમાત્ર ન કરશે ખેદ.	૩
વાયુવશે તરણુ જિમ ભાષ, (તિમ) કહેવામાત્ર ઊ માહરી કાય;	
કરતા હરતા ધૈર્ય આ, ખરી વેદ પુરાણે જાપ.	૪
આરાધન ધિંગડમલ તણી, ધોળી ધનતણો જે ધણી;	
એક સમે શ્રી ધારાધીય, સમરણ કીધું શ્રી જગદીય.	૫

* આ કે. પ્રતિની વાર્તાની સંખ્યા દર્શાવે છે. બાકી મૂળમાં તેમ જ અન્ય
૫ વ પ્રનોમાં આ વાર્તા ચોટી છે. ૫ ધેગડમલ.

ભોજરાજ ભારે ભડબૂપ, અતુલ તેજ અધિક તનુરૂપ;
 લાગ્ય પોતાને મન લાવિયો, લાખીણું આસન લાવિયો.
 દરખ ધરી ધણું મનહોત, બેઠો ભૂપત સભા સમેત;
 જોઈશ મુહુરત રૂડા લાગ, જુગતે માંડે જમણો પાંગ.
 સહેજે સ્પર્શ કરે જોડસે, વૃંદા વાણી કહે તેડસે;
 ભૂપતિ ભોજા મ કર વંભાર, વિક્રમ સરીખો નહી દાતાર.
 પારકું દુઃખ દેખી દિલદાઝ, પરકાજ કરે તન તાલ્ય;
 તેહવા થાઓ તો પાવજ ધરો, નહિ તો પ્રીતે પૂજ કરો.
 પગ ખેંચી જોઆ યે પાણુ, કહે વિક્રમમહિમા ગુણુવાણુ.

કુહા

વૃંદા કહે વિક્રમ સૂણો, હેતે સૂણો તમે કાન;
 પ્રીતી જુવો પુરાણમાં, જેહ લખ્યાં પાન.
 હું જાણું તે હું કહું, મુડે મુઠી જેમ;
 એક આધા અરણ્ય વિષે, તેહ પ્રકારે તિમ.
 ઉજોણી અતિ રણીયામણું, નવતેરી નિજ નામ;
 પવિત્ર ભોમી તીરથ તપે, ગુણુસાગર એ ગામ.
 મહાકાલેશ્વર મહાજતિ, શક્તિ સાચી હરસિદ્ધ;
 બાવનવીર બુધ આગળા, અષ્ટસિદ્ધિટિનિધિ રિધ.
 ગુણવંતી ગંગારૂપી, ક્ષિપ્રાન્તિરમલ નામ;
 અધિપત્ય ઉજલ અતિ, ધણું કરે નિત કામ.
 દુઃખ ન બાપે દેશમાં, મુખ સાગર પૂરપેર;
 લીલા લેહેર લખગી ઘણી, મહીપતિ મનમાં મેહેર.
 આનંદનિલનિલ અતિધણો, નહી એકવાતની ન્યૂન;
 સહુ લોક એહવું કહે, જે કરીધ ઝાઝાં યુન્ય.
 એક સમે રાજા ચઢ્યો, સેના સહિત શિકાર;
 દેઇ દલામે દુકુબી, અલખત અપરંપાર.

અથ અધિપતિ એડિયો, ગયો એકલો વન;	
ખીજે મારગ સેન્યા વળી, કાચ ન જાણે અન્ય.	૧૯
દવ બળતો દીઠો તિહાં, રાજા પોહોતો તાંહ;	
નાસે જનાવર દહો દિશા, મહીપતિ પોહોતો માંહ.	૨૦
કોતક દીઠું કારમું, રાજાઈ તે દીશ;	
પોપટ એક છે પીળડો, રાતિ મણી છે શીશ.	૨૧
નાહો જઈ નદી વિષે, ધરમું ઇશ્વરનું ધ્યાન;	
દવમાં પડવા દિલ ધરમું, મનસા સિધે માન.	૨૨
વિચાર ક્યો મન વિકમે, સહુ પંખી નાહા જાય;	
પોપટ કિમ પાસે રહો, એ તો અચિરજ થાય.	૨૩
સ્તુતિ કાધી તિણે સુરજની, પડે અમિમાં નિમ;	
માં માં કહીને તે સમે, સહસ દીધા છે સમ.	૨૪
ઈશ્વર આણુ ઘૂં પુને, રામ કુહાઈ રાખ્ય;	
જો તું પડે દવ વિષે, તો શ્રી સુરજની સાખ્ય.	૨૫
પોપટ તો પડતો રહો, બેઠા વિક્રમને હાય;	
શા માટે તમે સમ કયાં? બોલ્યો તેહને સાથ.	૨૬
જા મારગ તું તાહરે, પરવરો પોઠે પંથ;	
હું માહારી હુંસે બળૂં, તાહરે શાની ચિત ?	૨૭
સત્યવાદી કહે શુક સૂણો, આપ હત્યા કરે આજ;	
કીયાં હીયાં પરણાવવાં, કીયું જોઈ છે રાજ ?	૨૮
કીયાં વાહાણુ જ બુડિયાં, કીયો જોહો વેપાર ?	
કીયાં કલંક માથે ચડે, કીયો પડે પુજ માર ?	૨૯
વનમોહિ ચારો ચરો, પીયો નીવાણુ નીર;	
કીયાં દુઃખથી દેહ તજે, સહજ વાતે ચરીર ?	૩૦
પોપટ કહે પૂછ્યા તણો, તાહરે શાનો અરથ ?	
દુઃખ જાણી શું પામશો ? ગાંઠ નથી કાંઈ ગરથ.	૩૧

જે કામે તમે આવિયા, તે કામ કરી તમે જાઓ;
 પાવા થો મુને પાવકે, ખોટા સમ શું ખાઓ?
 આપ દુઃખ જે કેા કહે, તેહનું મુરખ નામ;
 સંભળાવીને શું કરી ચકા, આપે મહારૂં કામ?
 વચન દીધું તે વિક્રમે, લે સાત પરીયાનો કાલ;
 ભાગે સંકટ તાદરૂં, સત્ય બોલે તું બોલ.
 ઇશ્વર આપુ સાચું કહે, દિલનું કહેને દુઃખ;
 ગમશે જો ગોવિંદને, તો સહેજે કરું હું મુખ.
 પંખી કહે પ્રીછું જમો, પ્રથમ તમારું નામ;
 કીહાંથી આવ્યા કુણુ છો? કિમ આવ્યા વન કામ?
 નગર ઉજેણીનેા નરપતિ, વિક્રમસેન વડવીર;
 સેવક ગીખાઠાણુ તણો, ધરમ વાત દહ ધીર.
 સંભવ રમવા સકારને, આવ્યાતા આ વન;
 અથ ખેંચી ઉભો રહો, તજતો દીઠો (તું) તન.
 આઘ અંત ઉતપત લગી, કહે તું વીતક વાત;
 મુખ કરેગુજને સહજમાં, જે માહરી હરસિદ્ધ માત.

ઓપાઈ

કહે શુક: સાંભળ મહારાજ, કહું મારા દુઃખ કેરું કાજ;
 અથઘતિ તણી કહું કથા, જે મુજને વીતી છે જથા.
 રાજગ્રહી નગરીનેા જૂપ, જૂપ્તાસંધર્ષ(એક) ભારે જૂપ;
 તેહ નગરમાં શેઠ મુળણુ, પદમચંદસા નામ પ્રમાણ.
 પુષ્પચંદ તેહનો સુત હોય, બર્ત્રીસ લેક્ષણો જુગસે જોય.
 તેહને મુજશુ અધિકી પ્રીત, વિનોદ વાત કહું બહુ રીત.
 એક સમે બેઠા એકાંત, કરી વાત ભાગી મન ત્રાંત;
 વિધાતાએ ધખ્યું કિહાં હશે, માહારો વિવા તે કિહાં થશે?

છરપથ

સો કાપર એક શૂર, નાસતાં તે પણ નામે,
 સંગત જેહને જેહ, તેહને વળગે પાસે;
 કાજળ ઢાટડી માંહે, તિહા ડાલા થઈ બેસે,
 અડે રેખ કે રાંગ, રેખ પણ બીજું બેમે;
 કામની સંગ કામી પુરુષ, કામવશ થાઈ સહી,
 સામળ કહે સજ્જન પુરુષ, નારી નેહ કરવો નહી. ૫૬

ચોપાઈ

તે પોપટને બાપો કામ, ચૂક્યો ચિતથી તેહને કામ;
 બેરાવરી કર્યું તે બર, કાપી તે તિહાં મેનાં નાર. ૫૭
 માતરકાલ થયો બહરે, સફેદો સૂતાં ઉઠાં તાહરે;
 લીધી નારીઈ મેના હાથ, શેઠ બોલ્યો પોપટને સાથ. ૫૮
 એક એકને પ્રીત છે ધણી, બોલાવા માંડી આપણી;
 તાહરે મેના બોલી તાંહ, બેઠી નારીના કરમાંહ. ૫૯
 ગુણ્ય વાત નારીને કહી, રાતિ સમે વીતક જે થઈ;
 ને પોપટને મારે તું, તો તાહરે થર જીવું હું. ૬૦
 માહરા વર્તનું કીધું ભંગ, અલડાબું અમારું અંગ;
 એ પોપટને શુળી ઘો, નહિતર માહરી હત્યા થો. ૬૧
 કારણ રાતિતજું જે લજું, નારીઈ શેઠ આગળ કહું;
 તમને પોપટ વાહલો થયો, અન્યાય પડ્યો એહ તથો. ૬૨
 તોલા ન્યાય અમ એ આક, બિર્મા તે કહો હુંહને વાંક;
 નરનારીમાં કુણુજ લંડ, દેવો ઘટે તે છોને દંડ. ૬૩
 શેઠ કહે: શુક! સાંભળ વાત, સત્ય કહે ચૂં વીત્યુ રાત ?
 આપણુ જે જું છંહાં એકાંત, સુખે કહે ન રાખીશ પ્રાંત. ૬૪
 કહે પોપટ: સાંભળ મહારાજ ! વાત કરતાં આવે લાજ;
 રાતિ એક એ પાસે રહો, પ્રેમદાને કામ પેદા થયો.

હાવભાવ કટાક્ષ જ કરી, મુજને તો લીધો ઉતરી;
 નારી આગળ શું નરનું જોર ! કીધો ચતુરાઈ મુજને ચોર. ૬૬
 નારી આગળ થાઈ સતી, વાંક તો નથી અમારો રતિ;
 કહે શાહ: શેઠાણી સજો, શા અવગુણ ભેલાવણુ ભજો ? ૬૭
 તમારી મેનાનો બહુ વાંક, ચુકવ્યો માહરો પોપટ રાંક;
 જીવતી જીઠી નિશ્ચે હોય, પુરુષ વાંક ન કાઢે ક્રોધ. ૬૮
 શેઠાણી કહે: મેના સુંદરી, કંથ આગળ મુને જીઠી કરી;
 કહે સારિકા પૂરણવેર, પુરુષ ભૂંડા છે ઘેર ઘેર. ૬૯
 નરનારી સાચું સાંભળો, મુકી ઘો મનનો આંખળો;

(પુરુષ જાતિની દુષ્ટતા) ✓

ભૂંડા પુરુષતણી કહું વાત, જીઠી જાણો નરતી જાતિ. ૭૦
 લખતોર એક છે લાયક ગામ, નરસિંધ નરપતિનું નામ;
 લખેશ્વરી મહી ધનશા વસે, ધનક્ષય નામે તન એક તસે. ૭૧
 પુજકર પાટજીનો રાજન, શુભ સક્રોમલ તેહનું મન;
 મહુકચંદ્રશા મોટો શેઠ, પ્રેમાવતી પુત્રી છે પેટ. ૭૨
 ધનક્ષય સાથે વિહવા કીધ, શ્રીફળ સોપી કીધો સિદ્ધ;
 કુલાચાર રાજસગુણ રીત, પરણ્યાવ્યાં વરકન્યા પ્રીત. ૭૩
 મીનારક ખડું તે પેર, કન્યા રહી પિતાને ઘેર; ૭૪

કુંહો

વરતણી પિતા મુખો, ગયો વણજ વ્યાપાર.
 કપુત ઉઠ્યો કુલક્ષણો,, અવગુણ અપરંપાર. ૭૫
 રમે જીવડું રોકડે, ગુણિકાને ઘેર જાય;
 દામ સહુ દહેવટ ગયો, કપુત પણનો રાય. ૭૬
 વેચ્યાં મંદિર માલીવાં, વેચ્યાં વસ્ત્ર શયુગાર;
 વેચ્યા ચોપડા ચિત્તથી, ખોલો નગરમાં કાર. ૭૭

અન ન મળે ઉદરભરી, ન મળે દમડો દામ;	
અન્યાય અધરમ આલે ઘણું, કરે નિત કૂડાં કામ.	૭૯
દામ જતે કુનીયા ગર્ભ, ગર્ભ સગપણ સરવ સાય;	
અક્ષ હુધ આગળ ગર્ભ, આવી અધિક અનાય.	૭૯
ગયે! ગામ સસરાતણે, તેહને દીધાં માન;	
ભસે શેઠ પધારિયા, આખ્યાં ફેડળ પાન.	૮૦
વસ્ત્ર વિવિધ કંઈ ભાતનાં, ખાનપાન રિધ્ય રીત;	
જામાત્ર જાણીને જુગત રૂં, પૂરણ કીધી પ્રીત.	૮૧
રાખ્યો પૂરણ પ્રીત રૂં, પૂરણ એક જ માસ;	
સાસરવાસો સજ્જ વયો, અતિ આનંદ ઉલ્લાસ.	૮૨
શ્યામા વોલાવી સાસરે, કોડ સાથે કંથ;	
કોઈ ખીન્નું કહે નહિ, પરવરિયાં પોઢેપંથ.	૮૩
શોભા તે તો છે સતી, સિરોમણ સુંદર રૂપ;	
પ્રતિપાલક પતિની કરે, ભણપણ કેરી જૂપ.	૮૩
વીસ દિવસ યયા વાટમાં, અરણ્ય આબૂં એક;	
વિચાર કરો મન વાણીઈ, વિપરીત છે જીવ વેક.	૮૪
દેવું માથે દોહિલૂ, રહેવા નહિ ધરસૂત;	
ચરયા જોશે ચિંતની, આ નગરશેઠના પુત.	૮૬
લાજ જશે મુજ લોકમાં, કરશે કામની વાત;	
મૂજ ઘેર નહિ રહે માનની, જાણશે એહનો તાત.	૮૬
કંથ કહે; સૂણ કામિની; આખ્ય મુને શણગાર;	
વાટે વિધનજ હોઈ ધણું, તસકર અપરંપાર.	૮૮
ધરાણીની ગાંઠડી, રાખી ચેતા પાસ;	
પાલે પંથે પરવચ્ચો, પ્રેમદા પુઠે પાસ.	૮૯
મહા વનમાં એક કારિયો, મોટો આબ્યો કૂપ;	
પાણી પીવાને મરો. જામિની સાથે જૂપ.	૯૦

કાઢે પાણી કામની, પીયો કંથજી! આંહ;
કાઢે આલીને કામની, નાંખી ફૂવા માંહ. ૯૧
નાહો નગર તે નર ઘણું, પ્રીત પાપની પેર;
કેટલે દાઢે આવિયો, ઘણો પાપી તે ઘેર. ૯૨
કાંચક ખોલું જીવડે, કાંચક દેવું દીધ;
કાંચક ગુણિકાઈ હસ્યું, લખણે લાલચ ફીધ. ૯૩

ચોપાઈ

કામની તેહ કુત્રામાં પડી, ઘણું દુઃખ પામી છે તે ઘડી;
સંકટ પડી તે ન જાઈ કહી, થોડું પાણી તે જીડી નહિ. ૯૪
પ્રભેકાળ તણી છે આંચ, દોહીલે દિવસ ગમા છે પાંચ;
વટેમારજી તે બારણે, આંબો જલ પીવા કારણે. ૯૫
દોહી નારી ફૂપે પડી, તે તતક્ષણ કાઢી તેહ જ ઘડી;
દોહી રૂડી રાજરતન, પૂછ્યું તેહનું કામ વતન. ૯૬
ગામ નામ પિતાજિતણું, ધરજથ જાણીતું છે ઘણું;
દેહદુઃખ વેઠતાં જાય, પીહર નગર પોતાના માંહ. ૯૭
મલિન વસ્ત્ર, ને દુર્બલ દેહ, નારી ઉપર સહુને નેહ;
વેગે કરી વધામણી વાત, હરખ્યાં માત તાત ને બ્રાત. ૯૮
એકલી તું કિમ આવી પંથ? કિહાં ગયો કામિની તુજ કંથ?
કિહાં ગયા તાહરા શલુગાર? કિહાં ગયાં ભચ્યાં વસ્ત્ર ભંડાર? ૯૯
શા માટે ઘઈ દુર્બલ દેહ? તરુણી વાત માંડી કહો તેહ?
માનની કહે: સજી મોરી માત, કહું વીતક માહારાની વાત. ૧૦૦
સ્વામી સાધ ઘણો માહરો, શાણો સુભગ દિલથી ડાહરો;
કરે ચાકરી માહરી ઘણી, ધન તન મન એ તરુણી તણી. ૧૦૧
પાણી માગતે દેતા દુધ, સપુત શાહપુત્ર એ શુધ;
મળ્યા તસ્કર વિપમ વાટમાં, દાણો સાહુ ઘે વાટમાં. ૧૦૨

- રણમાં દેા દેાદને નવિ મળ્યું, કષ્ટ કંતલણું નવિ કલ્પું;
કુણ જાણે ધણી કિદાં ગયા। મુજ ઉપર કરતા બહુ દયા. ૧૦૩
- જને આવી તું માદરી બાઈ, લીધાં યોવારણાં સરવે ધાઈ;
આપે વસ નવા સજ્જાર, ભરતારનો નવિ ખોયો ભાર. ૧૦૪
- કંધને નબ્બ ટૂંડો કયો, દુઃખદાવાનક દેહે સખો;
તરણી તિહાં ઠરીને રહી, પુરપનણી તિહાં શી મનિ યઈ? ૧૦૫
- અભાગીવા પાસે જે આપ્ય, દાડી એક રહી નહી દાટ્ય;
વરસ અઠી યથાં જાહેર, મન વિચાર કયોં તાહેર. ૧૦૬
- કામિની તો દવામાં પડી, મયો જીવ હશે તે ધડી;
વનમાં જેહ દહીયત હોય, તે તો વાત ન જાણે હોય. ૧૦૭
- લાસ્ય સેવાની લાસર, પાછો ફરી જાડાં સાસર;
દાદા દશવીસ પરજો રહું, કુચળખેમ ખખર જઈ કહું. ૧૦૮
- સાસરવાસો દે બહુ પેર, કપટ કરી લાવું તે ઘેર;
ઇમ વિચારી આલ્યો જામ, આબ્યો સસરાના મંદિર માંહે. ૧૦૯
- મંદિરમાં પેમે જેટલે, જીવતી જીવતી દીડી તેટલે;
દષ્ટોદષ્ટ માનનીને અળ્યો, અચરિજ પામી પાછો વળ્યો. ૧૧૦
- દીડો કામીનીઈ તે કંધ, પાછો એ પરવરસે પંધ;
હેત ધરીને જાલ્યો હાથ, સ્થામા બેાલી રવામીને સાથ. ૧૧૧
- મહારાજા માદરી વાત સાંભળો, રખે રાખો મનમાં આંખજા;
તેહ ચોધડીયું તેહવું કહ્યું, નિમ લખ્યું હતું તે તિમ ચધું. ૧૧૨
- એહમાં નથી તમારો વાંક, લખ્યો તો વિધાતાઈ આંક;
મેં સાચી વાત ઇહાં કહી નથી, ખીજ વાતની કહી કયી. ૧૧૩
- રાખ્યો છે આપણો ભાર, નથી જાણતું કોય ખીજે હાર;
સુખે તમે મંદિરમાં જાઓ, શા માટે ઉશીયાળા ચાઓ? ૧૧૪
- કર ગ્રહીને સીખામણ દીધ, પેડો મંદિર કરીને સિદ્ધ;
બેટા સાસુ સસરો સહુ, કુટુંબ સહોદર જાગત બહુ. ૧૧૫

લાને ભલે, સહુ બોલ્યા બોલ, જીગતે વજડાબ્યા જાગીર ઢોલ,
દીધા વધામણા ઘાટે ધણા, હરખ્યા મન સહોદરતણા ૧૧૬
વેખર જલેખી ઝાઝા જન, ભાવેથી કીધા બોજન,
વાગા વચ્ચ આપ્યા શણગાર, ખીજી અનખત અપરપાર ૧૧૭
એકાંત પોઢા મુદરસેજ, નારીનરને મન આણ્યુ હેજ,
વીતા દિન તે દશખાર, વાણિક પુત્રે ક્યો વિચાર ૧૧૮

કુહા

કૂપમા નાખી'તી કામની, મોની માથે ખોડ,
વીસે જનમ ન વિસરે, જીવતીને મન જોડ ૧૧૯
ઉશીયાળા રહેવું અલી, મેલી ન સહુ મીટ,
પરાણે એ પ્રીતડી, પીઠર ઉપર પીટ. ૧૨૦
મધ્ય રાત્રે તે માનની, નિદ્રાવશ બહુ હોમ,
નરનારી બે એના, પાસે નહિ ત્રીજુ કામ ૧૨૧
ગળૂ બાધ્યુ ધરણીતણુ, જોરાવરીઈ જાણુ,
પલક એક બે પગ ધર્યા, પદમની છડ્યા પ્રાણુ ૧૨૨
આજુપણુ સરવ ઉતાર્યા, બાધી ગાકડી લીધ,
અરધી રાતે એકલો, વાટ વિદેશી લીધ ૧૨૩
પ્રાતરકાલ પરાઢિયુ, વિપરીત દીરી વાત,
દૂની પીની રાવા રહ્યા, તેહના માત ને તાન ૧૨૪
ગયો મારગે તે કિહા મજે, વિપરીત કીનૂ મત,
પાપી પરદેગે ગયો, માનની પાગી મૃત ૧૨૫
પાપી પુરુષ એહવા ધણા, ઘેર ઘેર સસાર,
મેનાને પોપટ કહે, નિરમળ રૂડી નારિ ૧૨૬
રોક શેઠણી સાબજે, અક્ષર એહવા આંક,
પુરુષ તે પાપી ક્યો, વનિતાનો નહિ વાક ૧૨૭
રોક કહે શુક સુણો ભણો ભાવથી બેદ,
કહે અપસક્ષણુ કામની તણા, વનિતા અવગુણુ વેદ ૧૨૮

સિદ્ધાસનખત્રીશી

શુક કહે: શેડાપ્પી સાંભળો, વનિતા ફરી વાત;
સંસારમાં સરખાં નથી, ભુગતે જોજો જાત. ૧૨૮
ધમિરની એ મુદ્દમાં, અધિક જનાવ અનેક;
આપ આપમત અતિ ધણા, વધુ વધુઈ વવેક. ૧૨૯
સરખું નહિ કોઈ સદિમાં, નર કે નારી લખ કોડ;
જમાજથી પૂખી ઘણી, ભુગત નહી કો જોડ. ૧૩૦

ચોપાઈ

એક કાચર નાસે તો મરે, બીજો ચૂર સન્મુખ કરે;
એક સદામત આપે જન, એક બીખથી ન તરપે તન. ૧૩૧
એક સુખપાસે અસવાર, બીજો શીર ઉપાડે બાર;
એક કરોડાં સંચે દામ, એક નર કરે પર કામ. ૧૩૨
એક સતવાદી શુભ આપ, બીજો પક્ષક ન મૂકે પાપ;
એક ન લહે લલા તે બેઠ, બીજો ચાર વહે મુખ વેઠ. ૧૩૩
એક માણસ કરે ફડાં કર્મ, એક નિત્ય ખાઈ મહુ ધર્મ;
એક નારી બીજા સું મળે, બીજા સ્વામી સાથે બળે. ૧૩૪
એક વાંઝણી હોઈ સૂત, બીજા પરણાવે પાંચ જ પુત્ર;
એક વનિતા કરે નિલ મત, એક સંખણી ફરી સરત. ૧૩૫
એક કંથને મારી જાય, બીજા પતિ પહેલી નવિ ખાય;
એક મા બાપને કરે છે લાડ, બીજો ચાપી લાગે હાડ. ૧૩૬
એક ચાડી ફરીને ચોરી છે, બીજો જન મુકાવી છે;
એક નીવાણુ કરાવે ઘણા, બીજો વેચે લાકડાં તે તણા. ૧૩૭
એક પસાયતાં પૃથવી કરે, બીજો કાષ્ઠની આપેને હરે;
એક પુરુષ વાસે છે ગામ, બીજો દાળે વસ્તીનો ઠામ. ૧૩૮
એક તો ઇકાતેર ઉધરે, બીજો શુકાડે ફરી ફરે;
જાત એક પણુ મુણુ છે ભુપા, આપ આપણે કરમે એ હુપા. ૧૩૯
કહે તો કહું તેહનાં દ્રષ્ટાંત, લાજૂ લામની તાહરી આંત:

(સીજતિની દુષ્ટતા)

શુક કહે 'શેઠ સાંભળ મહારાજ!' કહું કરણત કામનીનાં કાજ. ૧૪૦

નીચ જાત તો નારીતણી, કહે તો સાખ્ય દેણ બહુ ધણી. |
 કનકાવતી નગરી શુભ ગામ, કાંતિસેન રાજાનું નામ: ૧૪૨
 લખપતિ એક તિહાં વાણીયો, મુખસાગરશા બુજે જાણીયો;
 નગરશેઠ નાણાનું નૂર, પ્રાક્રમ તેહનાં બહુ ભરપૂર. ૧૪૩
 શુભુદિ નામે તેહની દીકરી, લખણુવંતી ભાગ્યે ભરી;
 દામોદરશાહનો દીકરો, વિજયપાલ વનિતાને વચ્ચો. ૧૪૪
 પટંતરો પંનર જોજનતણો, ગામ વેગજે દેરાજ ધણો;
 વાહણુવટી તે નરનો બાપ, ચઢ્યો વાહણુ કુવર તે આપ. ૧૪૫
 પરણ્યે'તો કન્યા જે પેર, ધણું હેત પણ મૂકી ઘેર;
 વાહણુ હંકારી ગયો વિદેશ, પરમુલક પરધરતી પરદેશ. ૧૪૬
 પરનારી તે તનથી તજે, પરણી ભાગનીને તે ભજે;
 અવિદ્યા નવ્ય જાણે અન્ય, દેા માનની સાથે ન મેળે મન. ૧૪૭
 લગોટખંધે કાપે દિન, નીચ શુદ્ધિ કરે નહિ જન;
 પતિ જઇ પરદેશે રહ્યો, વિચાર શો વનિતાને થયો. ૧૪૮
 ભરજોખન માંહે થઈ ભામની, કંદર્પમાં સમજી કામિની;
 અંગોઅંગે પ્રકટયો કામ, નારી અંગે નરનું નામ. ૧૪૯
 ખેડી ઝુરણુ મનમાં કરે, પુરુષ હૃદયમાં સાંભરે;
 અદસ્તાવટતણું ધર ધણું, આવાગમન નહિ અન્ય જ તણું. ૧૫૦
 ખેડી માનિની માલીયા માંહે, વિપ્ર જમીને આળ્યો ત્યાંહ;
 કેસરની અરયા છે સાર, કંઠે પુષ્પ ચંપકના હાર. ૧૫૧
 વપુવેશ સુંદર શુભ રૂપ, આજાણુ જાત્ય પણ ભારે ભૂપ;
 દીર્ઘ બાહુ ને દિવ્ય કપોલ, મરડી બાંધી માથે મોલ. ૧૫૨
 માવ્યાં ખીડી મુખમાં પાન, તજે નીકળ્યો કરતો યાન;
 દેડો દેવાંથી વાટે દેહ, ઉપનો નારીને મન નેહ. ૧૫૩
 ડાહી હતી એક ધરમાં દાસ, પ્રાંને મોકલી તેહને પાસ;
 તેડે જી બાઈ માહરી, વિપ્ર ચિંતા ગઈ તાહરી. ૧૫૪

રવિવારનું કાપું છે પ્રત, દાન આપવા તેડે વ્રત;
 વિપ્ર એહવું મનમાં કળે, વાટે જાતાં એહવું કિહાં મળે. ૧૫૧
 ગૃહસ્થતણી ડાહી દીકરી, પોતે તેડે પ્રીતે કરી;
 તાંદુલ સોનું એ આપશે, વળી ગોર કરીને યાપશે. ૧૫૨
 એહવો ધાટ મનમાંહે ધજો, વિપ્ર મેડી ઉપર તે ચઢ્યો;
 દીકી વનિતા વપુ વિવેક, દીકી જોળનવંતી એક. ૧૫૩
 નારીઈ જાણ્યો નરનો હાથ, બોલી શ્યામ બ્રાહ્મણ(ને) સાથ;
 ઘેર એઠા નિત્ય બોજન જમો, માહરી સાથે નિત્ય સંગે રમો. ૧૫૪
 દેવું ઘટે તે છો મુને કામ, દાદી તુમને આપું દામ;
 તે બ્રાહ્મણ બાબત જુઝિયો, ચર ચર ચર તે ધૂણ્યો. ૧૫૫
 નગરશેઠ તણું ધણું સેહ, નારી સાથે ન જોડું નેહ;
 તે બ્રાહ્મણ પાએ લાગિયો, માનની સાથે મૈનત માગિયો. ૧૫૬
 તાહરે પાપ લાગું છું નારી, કાઢી મૂક તું મુજને બાર;
 માહરી પાપ તો ટકતો નથી, કાડવરાં કરું શું કથી. ૧૫૭
 માહરી ઈજત નેજવ જાય, તાહરો સંગ મુજથી નહિ યાય; ૧૫૮

દૂહા

વનિતા કહે: વિપ્રજ સૂણો, ધીરજ હુદેમાં રાખ્ય;
 તાહરું નામ કે લેશે નહિ, (તેહમાં)થી મુરજની સાખ્ય. ૧૫૯
 સહીયર માહરી માલણી, પ્રિય ધણેરી પેર;
 નિત્યે રાત્રે આવજો, તે નારીને ઘેર. ૧૬૦
 વડ હેડે ધર તેહતણું, નહી પડોથી પ્રીન;
 મુખસેન્યા તિહાં પાયરું, રમજો રૂડી રીત્ય. ૧૬૧
 ખાઈ પીવું ખરચવું, નિત્યે આપું દાન;
 વ્રતાપ ઈશ્વરનાયને, લેઈ ન ચકે કાઈ નામ. ૧૬૨
 વાર કહી વિપ્રજ વળ્યો, ગયો પોતાને બાર;
 તે શીઠાણીઈ સદજમાં, તેડી માણ્ય નાર. ૧૬૩

માલણુ તાહરે મંદિરે, આવે વિપ્ર વિરામ,
સનમાન દેજે તેહને, હરી રાખજો કામ. ૧૬૮
બોગી પુરુષને લાવતા, બેઠ કરે તૂં બોગ,
શીખામણુ દેઈ મોકલી, શામા શુભ સંજોગ. ૧૬૯

સોપારી

માલણુ ગઈ પોતાને વાસ, દીધી શીખામણુ, કીધી દાસ;
સેન્યા પાથરી પુષ્પ જ તણી, શુભ સામગ્રી ખીજી ઘણી. ૧૭૦
વિપ્રે વિચારી મનમાં વાત, ઘટિકા ગઈ બે ચારેક રાત;
પ્રીતે પ્રેમજ્ઞ પરડી પેર, ગયો વિપ્ર માલણુને ઘેર. ૧૭૧
આસ્વાગત દીધાં સનમાન, લવંગ સોપારી ફેણ પાન,
શુભ સેન્યા ઢાળી એકાંત, બાગી મન ફેરી તિહાં પ્રાંત. ૧૭૨
એટલે શેઠાણી આવિયાં, વિધવિધ સામગ્રી લાવિયાં;
સઘળી વાતનો મેળ્યો (સં)જોગ, કીધો ભામિનીઈ તિહાં બોગ. ૧૭૩
નરનારીને અધિકૂં હેત, નિત્ય નિત્ય બાંધ્યો એહ સકેત.
અહરનિશાઈ એહવું હોઈ, અન્ય વાત ન જાણે કોય. ૧૭૪
ધમ દિવસ થયા છે ધણા, આબ્યા વેપારી વા'ણુ જ તણા;
વાગ્યાં કુંદુબી દોલ નીસાણુ, જુગત થયું સસરાને જાણુ. ૧૭૫
જામાત્ર વિદેશ થકી આવિયા, માલ અનરગજ તે લાવિયા;
માસ એક થયો જાહરે, જામાત્ર ઘેર આવ્યા તાહરે. ૧૭૬
તરુણી તેડવાને કારણે, આવ્યો સસરાને બારણે;
મલ્યા બેટ્યા, લલી પેર કીધ, કાક વિસાઈ વાર વિદ. ૧૭૭
શાક પાક બસાં બોજન, માન્યું સજન તણું તાંદ મન;
દિવસ ગયા 'તાંહે દશબાર, નવણાં નવિ મેલે ધરનાર. ૧૭૮
શેઠ વિચારે લજ્જા ઘણી, બાલક છે તરુણી મુજ તણી;
એક દિવસ મળી એકાંત, આખ્યાં રતન અમૂલક પ્રાંત. ૧૭૯
મુગતાફત તણા જે હાર, આખ્યા માલ બહુ અપરંપાર,
બોજાઈ ધરમાં બેચાર, તેમણે કીધા મન વિચાર. ૧૮૦

ધણેક દાઢે રોક આવિયા, રતન ચિંતામણુ તે લાવિયા;
 નણુદલ અનુસરતાં ક્રિમ નથી, સહુ શીખામણુ ઘે સરવથી. ૧
 એક દિવસ પરાણે પ્રીત, કરાં એકઠાં રમવા રીત;
 દાદર અડકાવી આખ્યાં બાહર, રજાં એકઠાં નર ને નાર. ૧
 નારી મુંધટ તાણી પડી, બોલાવી નવિ બોલે ધડી;
 કાથાવાલા રોઠે કચ્ચા, ખાંત કરી જોળા પાથચ્ચા. ૧૮
 તોલે નારી ન બોલે નેટ, ચાઢા બાપડો ચાણો રોક;
 મંદિર માહરે આવશે જાહરે, ધણીધંબાલા બોલશે તાહરે. ૧૮
 ઈમ વિચારી નિદ્રા કરી, પોદયો પુરુષ ટોકણે ઠરી;
 ભર નિદ્રા થયો જાહરે, વિચાર કયો વનિતાઈ તાહરે: ૧૮
 વિમ્ર મુજ જોતો હશે વાટ, તેહના માહરે મન ઉચાટ;
 રાત્ર અંધારી છે ધનધોર, માળાયા હેઠ ઉભો છે ચોર. ૧૮
 નારી દોર નાંખી ઉતરી, માલણુ મંદિર પંથે પરકરી;
 ચોરે ચિત્ત વિચારું ધણું, લીજે આજુપણુ નારી તણું. ૧૮
 એક ચતુર તેહમાં છે ચોર, સમજ્યો વાત તણે અંકાર;
 ઉતરી અવજે મારગ નારી, જીવતી રમવા જાઈ જારી. ૧૮
 પાછી ફરીને આવશે આંહ, જોઈઈ જીવતી જાઈ કાંહ;
 ચરચા જોવા ચોર તે ચાર, પાછળ તરકર ને આગળ નાર. ૧૮
 વનિતા ગર્હ માલજીને પાસ, પૂઠસ ચોર જીઈ છે ખાસ;
 માલજી મંદિર કોતિક હોય, તે તો અન્ય ન જાણે કાય. ૧૮૦

હુહા

વિમ્ર વાટ જોઈ રજો, ઉંધો અતિસે ભાવ,
 પુષ્પપ્રેમલને કારણે, આંખો મોટો સાપ. ૧૮૧
 પગ હેઠાં પડ્યો પુરુષનો, વાગ્યો નામને શીશ,
 ખીજ્યો તે હાથા ધણું, ચઢી ધણેરી રીસ. ૧૮૨
 આયુષ તેહનું આવી રહ્યું, કાષક જનમનું વેર,
 ડોહો નામ તે ડંશ થકી, જોતાં ચદિયું ઝેર. ૧૮૩

પૂરાં વરસ સોઈ થયાં; માનવી પામ્યો મૃત,	
એટલે શેઠાણી સહજમાં, તરુણી આવી ત્રત.	૧૯૪
દીપક જ્યોત છે દીપતી, આવી નેહ નાર;	
જગાજો જુગતે કરી, લાગિનીઈ ભરતાર.	૧૯૫
મુયાં કોઈ જાગે નહી, કરે જો કાઠ ઉપાય;	
અરે ઈશ્વર ! એ શું થયું? આકુલબાકુલ યામ.	૧૯૬
કાષ્ટવત કાયા થઈ, નારીને મન નેહ;	
કરી કરીને કામની, દાખે તેહની દેહ.	૧૯૭
કૌતિક તિહાં એક કારિમું, થઈ ગયું ધનધોર;	
બાહિર બેઠા શુષે લહે, ચાતુર ચારે ચોર.	૧૯૮
માલણ મંદિર ઉપરે, વડનો મોટો વૃક્ષ;	
તે ઉપર વાસે વસે, જોરાવર એક જક્ષ.	૧૯૯
તેણે તરુણી ઉલખી, કૂડ કરે કામ,	
શેઠ પોઢાડો સેજમાં, આવી છે આ કામ.	૨૦૦
મુયા ઉપર મમતા કરે, જીવતાને નબ જોય;	
હરામખોર એ આગળે, અન્ય ન હીડી કોય.	૨૦૧
ઉતપો અકલ આપે કરી, તજ્યો વરખથી વરગ;	
જક્ષે તો જુગતે ક્યો, પુરુષ માંહે પર સંગ.	૨૦૨
આગસ મોડી ઉઠિયો, જન વિપરીત તે જાગ્ય.	
હરખ પ્રીત પૂરણ કરી, પ્રેમદા લાગી પામ્ય.	૨૦૩
નિદ્રાવસ કિમ નર ! યયા ? કિમ દાખી નહિ દેહ ?	
કિમ તુમે તો તોડિયો, નારી સાથે નેહ ?	૨૦૪
નર કહે : નિદ્રા આવી થણી, મુને તો અસંગ્ય,	
તે માટે બાલ્યો નહી, શામા તારે સંગ.	૨૦૫
મરવણ ચિત્ત ધરી કર્યું, પ્રીતે પીધું દૂધ,	
ભામની તેણે બોગવી, બલ પ્રાકમથી શુદ્ધ.	૨૦૬
પરવારખો પુરણ કરી, ધીર થઈ ખાવો ચાક,	
કાપ કરીને કરડિયું, નારી કેરું નાક.	૨૦૭

બાહ્યાં શુંખ પાડી ઘણી, દેહ સહે કિમ દુઃખ ?
 તુદં નાક નારી તણું, રણું વિપ્રને મૂખ. ૨૦
 જક્ષ તે તો વૃક્ષે ચઢ્યો, કર્યું કામ એ તરત,
 પછે વિપ્ર ચઢ્યો તિહાં, મૂળ જે પામ્યો મરત. ૨૦
 એર ચરચા જુઈ તિહાં, જોડા છે જે બાહેર,
 માલણને કહે માનનીઃ જગ્ય નમેરી નાર ! ૨૧
 હવે ઉપાય હું શું કરું ? દે શીખામણુ પેર,
 નાક વિના નારી ચંદ્ર, કિમ જવાશે ઘેર ? ૨૧
 ઉત્તર શો દેહો એહનો, પૂછે મા ને બાપ ?
 નરનારી સહુ નમરની, ઉત્તર દેવા આપ. ૨૧
 સ્વામી પોટો સેજમાં, તેહનો સખજો સોઠ,
 પૂછે તેહને શું કહું, લખ્યણુંના લોકાં ૨૧

એપાઈ

કહે માલણુઃ સાંભળ કામિની ! જા હવડાં મંદિર જામિની;
 ચઢે માક્ષીઈ તું જાહરે, પાડો જુગ તરુણી તાહરે. ૨૧૩
 ગળે ધરધણીને પડો, રહેજે અમારી સાથે વઢ્યો,
 શું વણુસાઈ છે તાહરું ? કામ્યું નાક ચાને માહરું ? ૨૧૪
 મૂક્યો કો'ને આડે હાથ, સહુને ઉત્તર ઘો એ સાથ.
 જા ઉતાવળો કહું શું કથી, ખીજો ઉપાય તાહરે તો નથી. ૨૧૬
 એહવી વાત એહની સાંભળી, વનિતા વેગે પાછી વળી.
 એર ચાર તે કેડે ગયા, વિચાર કરીને વિરમે થયા. ૨૧૭
 શણુગાર એહના ન જુડીઈ આજ, જોઈઈ શું કરે છ કાજ !
 ચરચા એ નારીની જોઈ, માહરા મનનો સદેહ જોઈ. ૨૧૮
 માનની તે તો માણીઈ ચડી, પાડી શુંખ તેહની તે ધડી:
 ધાયો ધાયો રે રાખનો બાપ ! દે છે દુઃખ અકરમી આપ. ૨૧૯
 સૂતા ઉડ્યા સરવે સોઠ, ચામા દેખી પામ્યા સોઠ:
 આવડું જુઠું તે કિમ વ્યાપિયું ! નારીનાક કોણે કાપિયું ! ૨૨૦

દુહા

ભૂંડો એહ માહરો પતિ, જરનો એહને છાક,	
વાત કરતાં વઢી પજો, નારીનું કાપું નાક.	૨૨૧
ફટફટફટ સહુ કો કરે, આખા નગરમાં આંક,	
એહવું કામ તે કિમ કરે ? શો વનિતાનો વાંક ?	૨૨૨
સાસુ સસરો શોકાતુર થયાં, ફટફટ કહે સહુ લોક,	
ન ઘટે તે એણે કર્યું, સહુ લોકને થયો શોક.	૨૨૩
શેઠને કાંઈ સુઝે નહી, શો ઉત્તર સહુ સાચ !	
પજો ગાબરો બાપડો, કાને દીધા હાથ.	૨૨૪
ભણુ રાજદારે થયું, લોપી તેહની લાજ;	
શેઠને ઘો શુલીઈ, કર્યું કૂડું કાજ.	૨૨૫
રામા રતન જ સારખી, અકજ કરી અભણુ,	
મોહ ભેતું ઘટે નહિ, પાપી પુરણુ પ્રમાણુ.	૨૨૬
ભુઈ લોક સહુ ગામના, ખલક અતિ અંકાર;	
અચિરજ ભુઈ છે અતિ ધણું, ચારે પેશા ચોર.	૨૨૭
વણુ વાંકે માચ્યો જશે, શાહુકાર એ શેઠ,	
પાપ પડે એ આપણે, વનિતા માથે વેઠ.	૨૨૮

ચોપાઈ

ગામ તણો અધિપતિ છે જાંહ, ચોર ચાર પધારા તાંહ;	
શા માટે મારો છો રાંક ? છે ધણું વનિતાનો વાંક.	૨૨૯
રાત હતી અંધારી ઘેર, અમે ઉભા'તા ચારે ચોર,	
કીતક એક કર્યું નારીઈ, નાંખી દોર ઉતરીઈ બારીઈ.	૨૩૦
પ્રીછી અમો પૂંડલ ચૈ પેર, માનની ગઈ માલજુને ઘેર;	
તિહાં વિપ્ર પોદ્યો'તો આપ, તેહને પગે ડશો'તો નાગ.	૨૩૧
તે વિપ્ર પામ્યો'તો મૃત, ઉતર્યો જક્ષ એક વડેથી તરત,	
કમો પ્રવેશ કાયા ભેગવી, ભાગની તો ભૂતે ભાગવી.	૨૩૨
પાછો ઝાડ ચડ્યો જાહરે, કરડી નાક ખાધું તાહરે;	
દુઃખ પામી નારી તે ધડી, પ્રેમદા ગજે પતિને પડી.	૨૩૩

માલણે શીખવી આવી ઘેર, પછે કરી પ્રેમદાઈ પેર;
 પાડી શુંજ નગ્યાં માળાપ, રાજદાર એ આળ્યા આપ. ૨૩
 તે પારખું જુગતે જુવો, પાણી પોતાનું શાને જુઓ ?
 તે વાતનો તો તરશે ધરમ, માલણુ ઘેર મુઠો છે બ્રહ્મ. ૨૩
 ગયો રાય જોવા કારણે, પચો વિષ માલણુ બારણે,
 તેહના મોહમાં દીઠું નાક, સાચી માની તરકરની સાખ. ૨૪
 ચાર ચોરને સાચા કીધ, સરપાવ દઈ દયા કરી દીધ.
 શામા શૂળી દીધી નહરે, સ્વામીઈ ઉમારી તાહરે. ૨૪૫
 મૂકાવી જીવથી તે આપ, એહ ભોગવશે એહનું પાપ.
 કહે પોપટ: સાંભળ રે રાય ! એહવો નારીમાં અન્યાય. ૨૪૬
 દીડી વાત કહું કામની, કૂડામાં કૂડી કામિની,
 વીસ વશા વનિતાનો વાંક, બૂંડી બામની આડે આંક. ૨૪૭

(મૂળ કથા આણું)

દુહા
 મેના કહે: માઝન ! સૂણો બુંડું બુંડાને ઘેર,
 માહકું મત કિમ ભાગિયું, તેહની તે શી પેર ? ૨૪૦
 માણુ તનું હું માહરો, આપું હત્યા તુજ,
 જોરાવરી જારી રમ્યો, દોષ એ છે વળી મુજ. ૨૪૧

ચોપાઈ

શોક શોકાણી ! સંઝિજો એહ, શુક સાથે સખજો જી નેહ,
 કહું તે એક કરોજ કાજ, રખે રાખો મન કોહંની લાજ. ૨૪૨
 બ્રહ્મહત્યાદિક પાતિક તુને, કરી ન્યાય દેખાડો મુને,
 પોપટને ઘો ઘણી પતિજ્ય, ધરમવાત તણી જે ધીન્ય. ૨૪૩
 જે માંહે નેહનો હોઈ વાંક, ઘો શૂળીઈ આડે આંક.
 શોક કહે: શુક ! સાંભળ વાત, ખરી કહે અમ આગળ ખ્યાત. ૨૪૪
 તાહરા મનમાં તે ચુંદતું, તે અમ આગળ કર તું છતું,
 તે વચ્ચે ઈશ્વરની આણુ, જે મુખ બોલે જુડી વાણુ. ૨૪૫
 કહે શુક: સાંભળ રે શોક, જૂડી વાત કહે નદિ નેહ,
 એકઠા ધાત્મા નર ને નારી, પ્રથમ તો અન્યા એ દાર. ૨૪૬

હાવભાવ હેતેથી કચ્ચો, હેતે હંસ અમારો હચ્ચો,
 મેં વિચાર્યું માહરે મન, એક જાતિ પંખી છું જન. ૨૪૭
 એ જે મેનાં કહે તે કરું, વિનય કરી વનિતાને વરું,
 પંખીમાં પરણાની પ્રીત, હેત મધ્યું તિહાં રૂડી રીત. ૨૪૮
 દીઠી રૂડી એહની દેહ, નારી સાથે કચ્ચો મેં નેહ;
 મેં જાણ્યું રાખશે જાની વાત, એ તો ચર્ધ ગુણિકાની જાત. ૨૪૯
 એણીઈ મનમાં ન ગણી લાજ, કરચું કડું કામિનીઈ કાજ.
 કામિની કહે તે તો હું કરું, વનિતા હેત કરે તો વરું. ૨૫૦
 એ તો હુંસ છે મન માહરી, પૂછ રાણી ! મેના તાહરી.
 શેઠાણી કહે: સાંભળો સતી ! લાજ ન રાખે સરખે રતિ. ૨૫૧
 તાહરા મનની કહે રે આય, સુધ્યો શુક મેં તાહરે હાય,
 જો ગમે તો અવળ ગુણ સાંખ્ય, જો ગમે તો મારી નાંખ્ય. ૨૫૨
 તાહરી દાઝ્ય ઉલાઈ કિમ ? સાચું ન કહે તો માહરા સમ.
 સારિકા કહે: શેઠાણી ! સૂણો, ભાર એવડો શાને ભરો ? ૨૫૩
 મુજને તો એ ઉપર ખાર, મારી નાંખું આણી વાર.
 રૂં કરીઈ શુક શેઠ જ તણો, વહાલો પ્રાણથી પોપટ ધણો. ૨૫૪
 માટે કહ્યું એ માહરું કરે, તાહરે પ્રાણ એહનો ઉગરે,
 કહ્યું કરે એ માહોઈ આપ, વાંક ગુન્હો કરું હું માપ. ૨૫૫

હુહુ!

શેઠ કહે: શુક ! સાંભળો, પ્રીછો રૂડી પેર,
 કહ્યું કરો માનની તણું, તો સુખે રહો ઘેર. ૨૫૬
 શુક કહે: સાંભળ સારિકા ! કહે મન આવે તેહ,
 પછે પરણું પ્રેમચું, કરું નારીચું નેહ. ૨૫૭

ચોપાઈ

કહે સારિકા: તુજથી ચાપ, તો કર કહું એક ઉપાય,
 મહ વાંકો શેઠાણી તણા, સુતરયાનકે પગા છે ધણા. ૨૫૮
 પંચમે મંગલ એહને છે કટ્ટ, સંપૂરણ ચાનિ દેખે છે દ્રઢ,
 એ મહ નેહને લુગવે જાય, વનિતા વાંઝણી નિશ્ચે હોય. ૨૫૯

રહે ગરબ પ્રેમદાને પેટ, તો નિથે જીવતો મૂઠું નેટ.
 ખીન્નું વચન કહું તે કરુ, તો વર મારો કરીને વરું. ૨૬
 પ્રીત ધરીને રાખું પાસ, મૂઝખરીદી થાવું દાસ.
 આજ મગી જે મંદિને સાત, સોઠ સરીરે છે તે ધાત. ૨૬૧
 અચાનકથી મૂઝો મરો, ઘડી ચારમાં જીવ જ જશે,
 ઉગરે સોઠ તે કરિ ઉપાય, તો તું માહોરો નિથે થાય. ૨૬૨
 હુણુ એહનું ઉસંકલ થાજી, તો તાહરી બલિહારી જાજી;
 એટલું કામ થાઈ તો કરો, પાત્રે હેતે મુજને વરો. ૨૬૩

દુહા

પ્રતિજ્ઞા પોપટ કરે: રાખો દહ વિશ્વાસ,
 એ ઉપાય કરી આવડું, પ્રીતે તાહરે પાસ. ૨૬૪
 જરૂર જાવા ઘો મુજને, પરૂં સમજી પેર,
 માસ ચારમાં ટુજ કને, આવું તાહરે ધેર. ૨૬૫
 સારિકા કહે: સમ કરી, નિથે નાશી જાઓ,
 પછી મરવાને કારણે, શાને પેદા થાઓ ? ૨૬૬
 શુક કહે: સાંભળ મંદરી ! કંઈ પ્રતિજ્ઞા આપ:
 જો ન આવું ટુજ કને, તો પ્રત્યેકાલનું પાપ. ૨૬૭
 ગમન કરે જે જોતનું, ગુરુપત્નીશું રૂમ,
 પરડે સમ પંચ દેખતાં, નહી ગુરુ ને ગંમ. ૨૬૮
 વિશ્વાસધાત વળી જે કરે, ધરે અહંકાર આપ,
 જો નાવું ટુજ કને, તો સીવધ કેનું પાપ. ૨૬૯
 અભદ્યાબદ્ય બાહ્ય કરે, અગમ્યાગમ આપ,
 જો નાવું હું ટુજ કને, બાલગોવધનું પાપ. ૨૭૦

ચોપાઈ

વચમાં ઈશ્વર વચમાં રામ, કીધા સમ એ ક્રાંટિક કામ,
 સમ ખાખને તિહાંથી વળ્યો, પઠે જીડી પંથે પળ્યો. ૨૭૧
 મેં તો વિચારવું છે મન માંહ, બારે કામ મુજથી કિમ થાય ?
 કરી પ્રતિજ્ઞા આધા સમ, તિહાં ગવા વિષુ ચાલે કિમ ? ૨૭૨

વિક્રમસેન જિજ્ઞેષીઘણી, તેહની કીર્તિ છે અતિ ઘણી,
 ઘણા લોક પામે છે સુખ, તેહને જઈ કહું માહરું દુઃખ. ૨૭૩
 સંકટ સહુ લોકાનાં હરે, કદાચિત્ અર્થ માહરો જો સરે.
 એહવી મનમાં રાખી આશ, આવતો'તો તમારે પાસ. ૨૭૪
 વળી વિચારું મેં તો મનઃ સતવાદી રૂઠો રાજન,
 એ આગળ લોપું કિમ લાજ ? પડે માહરી સલામાં લાજ. ૨૭૫
 એ કામ કિમં નવિ કરું, અગ્નિ દેહ બળીને મરું;
 એટલે સમ આધા તે પળે, ફરી રાંડ પડે નહિ ગળે. ૨૭૬
 દવ બળતો દોઠો જાહરે, એહમાં પડતો'તો તાહરે,
 સ્નાન કરી સૂરજ સાખીયો, એટલે તમે પડતો રાખીયો. ૨૭૭
 સાચી વાત કહી છે અમે, પૂછો છો તો સુલુએ તમે.
 પુર માંહિ રાજ પરવરો, જે કરતા તે કારજ કરો. ૨૭૮
 દવમાં પડવા ઘો મહારાજ ! તમે કરો તમારું કાજ. ૨૭૯

દુહા

પૃથ્વીપત કહે પ્રીતથીઃ પ્રીતી તાહરી પેર,
 શ્રી ઈશ્વર દુઃખ લાજશે, આવ્ય અમારે ઘેર. ૨૮૦
 પ્રીતે ધાલ્યો પાંજરે, કર્યો વાયદો વરતઃ
 આશા પૂરશે અંગિકા, માસ એકમાં તરત. ૨૮૧
 સમ કરી શુક રાખીયો, આપ વિચારું મનઃ
 આઘ શકિત તું ઈશ્વરી, ટેક રાખજો તન. ૨૮૨

ચોપાઈ

ધ્યાન ઈશ્વરનું મનમાં ધરે, નિત્ય કામ પોતાનું કરે,
 એક દિવસ આપે અધિપતિ, ગયો શકારે મોટો મહીપતિ. ૨૮૩
 વિજોહ સરવ લશ્કરનો યયો, રામ એકલો વનમાં ગયો;
 તિહાં બેઠો છે તપમી એક, ધરમ ધ્યાન તે વાર વિવેક. ૨૮૪
 નથી રાખતો કોહોની આશ, પૃથ્વીપતિ આવ્યો તે પાસ;
 બૂખ, તરસ ને ટાઢ્ય છે ઘણી, પામ્યો દુઃખ ધરતીનો ઘણી. ૨૮૫

જઈ સિદ્ધને નામું શીશ, રણો આપ આયમતે દીશ.
 સિદ્ધ કહે: શું છે તુજ નામ? કિમ આખો છે આણે કામ? ૨
 બોલ્યો રાખ આણી મન ધીર, બિજેણી અધિપતિ વિક્રમવીર:
 લમતો લમતો બૂલો પગો, આ ઠેકાણે આવી ચડ્યો. ૨
 અભિનન્દું મેં દીઠું રણ, જાણી સિદ્ધ આખો તુમ શરણ;
 બાધ્યો અથ મહુથી માંદ, ખાણ ચાસણી દીધી તાંદ. ૨
 અમૃત જેહવાં ફલ અનૂપ, સંતોખ્યો તે ભારે ભૂપ;
 પાંગરણ ઉદણ આખાં ધણાં, કરી પ્રતિપાલણ પૃથ્વી (પત) તણાં. ૨
 પ્રાતરકાલ ધયો જાહરે, સુતો અધિપતિ ઉઠ્યો તાહરે.
 રાજા કહે: કાંવ માગો ગરથ, સકલ વાતમાં હું સમરથ. ૨૬
 કહે સિદ્ધ: માહરે શી ખોટ? શી બાંધી તુજ પાસે ખોટ?
 રાજા આસોટે આડા ખાય, આવજો નગર માહરા માંદ. ૨૬
 કંઈ ચાકરી તાહરી ધણી, (તો) જાણો ખરા બિજેણી ધણી. ૨૬

હુહા

સિદ્ધ કહે: સુણ મહીપતિ! માહરે છે બહુ ભૂખ,
 આહાર આપતાં તુજને, ધણું લાગશે દુઃખ. ૨૬૧
 અપવાસ કરું એક વરસના, નીરલે સાથે નેટ,
 પછે કરું હું પારણું, પૂરણ જરીઈ પેટ. ૨૬૪
 રાજા કહે: જે માગશે, તે હું આપું આહાર,
 અજર ન કરું એકે ધડી, પણક ન લાગે વાર. ૨૬૫
 તમ સમું નહિ વહાવું, તમ સમાન નહિ પ્રીત,
 માહરા સમ જે માગજો, રાજ તમ મનની રીત. ૨૬૬

ચોપાઈ

માગી શીખ ને મહીપતિ ગયો, પોતે પોતાને કામે ચયો.
 વીતા દિન, વીતી છે ધડી, એહ વાત (તો) વિસારે પડી. ૨૬૭
 ઇમ કરતાં આખો એક દિન, સિદ્ધે આપ વિચારું મન:
 જેઈય રાજા કેરું રૂપ, બોલો છે, કે કપડી ભૂપ. ૨૬૮

સત્ય કે અસત્ય ચાલે છે એહ, કેહવો નારાયણ ઉપર નેહ.	
માટે એહનું ધીરજ જ્યે, માહરા મનનો સંદેહ જોયું.	૩૯૯
ચેલો કારિમો પોતે કસ્યો, કુંવર રાજજનો હસ્યો,	
લાડકવાયો વરસે સાત, જત્રીશ લક્ષણો વિશ્વવિખ્યાત.	૩૦૦
ધંદુમુખ, તરણીનું તેજ, હરખ ધણો રાજને હેજ;	
તન મન ધન પોતાની દેહ, જીવ થકી નરપતિને નેહ.	૩૦૧
જીયે મુખ તાહરે અન જ જર્મે, કરે રમત તે સહિને ગમે,	
પલક પરા નવિ રાખે રાય, કંઠ વર્ણગાડે કામલ કાય.	૩૦૨
ગયો કુંવર કહે છે સહુ લોક, સલા બાધીમાં મોટો શોક,	
હાહાકાર નગરમાં ચયો, કુંવર કાડિલો તે કિહાં ગયો ?	૩૦૩
વિહલ થયું રાજનું મન, કા મુખમાં ધાસે નહિ અન.	
રાજ મૂકી બેઠો રાજ, કરૂં પ્રાણ કહે છે જે તાજ.	૩૦૪
કિહાં જાગે ને હવે શું કરું ? પ્રાણ દેહ મહિ કિમ ધરું ?	
વનવાડી, ગહર, ગુફાય, જિહાં તિહાં બોલાવે રાય.	૩૦૫
કુંવર તણી વધાર્ધ ખાય, મોહ માગ્યું આપું કહે રાય.	
પૂછપૂછારણ કીધી ધણી, ન જડી શુધ્ધ કુંવર જ તણી.	૩૦૬
કાઠ ઉપાય તે પ્રીતે અજો, તોયે પુત્ર શોધ્યો નવિ જજો,	
મૂકી કુંવર તણી તે આથ, બેઠો નરપતિ ચર્ચ નિરાશ.	૩૦૭

કુંહા

એટલે આભૂષણ તેહનાં, કુંવર પેહેરતો કાય,	
તે એક કાલણ કર ધરી, વેચવા ચઢે નાય.	૩૦૮
શાહ સોની વાણીઈ, ફટ ફટ કહિયો ફાક,	
રાજદારે લાવિયા, પૂઠે ઝાઝા લોક.	૩૦૯
માર માર કરે ધણા, દે ધણેરી ગાળ,	
માર્યો પુત્ર એ પાપીઈ, એમ ચલાવે આળ !	૩૧૦
કૂડું કામ એ શું કર્યું ! જીતીશ કેટલા કાળ,	
ઉત્તમ નહિ અધમ છે, ચિત વાખ્યો ચાંડાલ.	૩૧૧
બાલહસા બેઠી ટુને, નરક જશે નિરવાણ,	
શૂની દેશે સહજમાં, તજશે હવડાં પ્રાણ.	૩૧૨

રાય આગળ ઉભો કવો, આબૂપણ છે દાય,
 લોક ખલક લેખા વિની, ઝુંદી છે તે સાય. ૩૧
 રાય કહે: રહેા વેગજા, લાવો મારે પાસ,
 વિષ્ર જાણી વિનય કર્યો, દીધી અધિકી આજ. ૩૧'
 આબૂપણ એ કોહો તણા, કિહાંથી લાવ્યા આજ?
 (એહનેા) પે'રનારો, કિહાં ગયો, સાચું કહો મદારાજ! ૩૧'

ચોપાઈ

કહે જાહલુ: નવિ જાળું દું, ફરી ફરી સું પૂછે તું
 માહરો ગુરુ ગુરુમાં હોય, વેદને ઉગખી ન શકે કાય. ૩૧૬
 તે તો તિહાં બેઠો એકલો, વેચવા આબૂપણ મોકલ્યો;
 તેણે મુજને મુખું કામ, વેચી ધરાણું લાવો દામ. ૩૧૭
 દું વેચવા આવ્યો જાહરે, મુજને બાંધી આવો નાહરે,
 સાચી વાત કહું છું કપી, બીજા જાન તો મુજને નથી. ૩૧૮
 રાજને મન લાગી રાહ, તાહરો ગુરુ મુજને દેખાડ.
 જાહલુ સાથે આવ્યો બૂપ, રણમાં બેઠો સિદ્ધ સ્વરૂપ. ૩૧૯
 વામે રાય રહ્યો'તો જિહાં, તે ઠેકાણે આવ્યો તિહાં.
 આ ગુરુ બેઠો બારણે, મોકલ્યો વેચવાને કારણે. ૩૨૦
 એલો ધરમાં નાસી ગયો, રાય ગુરુને પાંચે રહ્યો:
 કહો સિદ્ધ ધરાવો નામ, કરતા દીસો (છો) દૂડાં કામ. ૩૨૧
 આ આબૂપણ કોહોનાં ધર્મા? તમને કિહાંથી લુભતે જાયાં?
 એ પેહરનારો જે પુત્ર, તેહને સું કવો છે સુત? ૩૨૨
 શીઘ્ર કહો તે સાચી વાત, શુભે છે કે કાપી ધાત?
 દુનીયા બાધી દુઃખણી યાઈ, પુત્રવિજેજે શુભ જ નાઈ. ૩૨૩

છરપય

મહાદુઃખ માથે આજ, મહાદુઃખ માલ જવાનો;
 મહાદુઃખ અનિ ઉપમાન, મહાદુઃખ રોગ મયાનો;
 મહાદુઃખ જાઈ નારી, મહાદુઃખ વેર વડાનો,
 મહાદુઃખ હારે હોડ, મહાદુઃખ ઝેર અધ્યાનો;

મહાદુઃખ માથે મોતનું, મહાદુઃખ ઝલુ ઘર સૂતનું;
સામળ કહે મહા દુઃખ વડું, મૃતક ત્રિપળન પુતનું.

૩૨૪

ચોપાઈ

ઉતાવળો થઈ સાચું બોલ, પરદો આપ હૃદેના બોલ ?

૩૨૫

કિહાં મેલ્યો છે માહરો બાળ ? છવે છે કે આલો કાળ ?

સિદ્ધ કહે: સાંભળિયે રાજ ! જુડું નહિ મુખ બોલું આજ.

૩૨૬

વરસ તણા કયાં અપવાસ, થઈ પારણા કેરી આશ.

ખત્રીસ લક્ષણો પુરુષ જ મળે, તાહરે મનની ચિંતા ટળે,

૩૨૭

વિધ્યાવાસિની છે જંખ્યણી, પુરુષમાંસ તણી બક્ષ્યણી.

રાંધી માંસને આપે ભોગ, પછે જમવાનો મળે સંભોગ.

૩૨૮

જોઈ મેં જોણી માંહે, બાલક એક રમતો'તો તાંહ.

ખત્રીસ લખ્યણો જોયાં ચેન, આણ્યો પુરુષ ઇહાંથી એન;

૩૨૯

હું નથી જાણતો કોહોનો બાલ, મરજ જૂખની આણ્યો કાલ.

આણ્યો મેં લવાની ભોગ, શુભ સામગરી સંભોગ;

૩૩૦

અસ્તી, અરમ ને તેહનું શીશ, મુક્યું મુખ આમળ તે દિશ.

ભંડારાને કાળે દામ, આજૂપણથી કરવું કામ:

૩૩૧

મોકલ્યો વેચવાને કારણે, ચેલો આળ્યો તુજ પારણે.

દુહા

ત્રાહ ત્રાહ લોકે કર્યું, નંદે સહુ સંસાર,

૩૩૨

ઘો સિદ્ધને શૂલીઈ, કરો પંચ ઇંદાળી માર.

રાય કહે: રહો સાંસતા, જાઓ તમે સહુ ધેર,

૩૩૩

ન કરો એહને આકળો, કરૂં છું રૂડી પેર.

ચોપાઈ

પછે રાય જ જોડ્યા હાય, બોલ્યા વચન સિદ્ધને સાથ:

૩૩૪

તમો તમારું કારજ કરો, રૂડી પેરે પેટ જ ભરો.

ભાગી છે તમારી જૂખ, કાંઈ હજી છે તમ દુઃખ.

૩૩૫

કહે સિદ્ધ: સાંભળ રે રાય ? કહું વાત સમજે મન માંહ.

માદરે માથે ગુરુ છે એક, તેહની કદ્ એક વાન વિવેક;
 તે ઉપાસન જહાણી તણો, મુજને ગુરુ ઉપર નેહુ ધણો. ૩૩
 અપવાસ કરઈ છે એક દિન, એક દિવસ કરઈ ભોજન,
 મુને ખત્રીસ લખ્યણે મળ્યો, આપ્યો ભોગ ભવાની ભલો. ૩૪
 નથી મળતો ગુ(ન) કા જન, તો મેં કિમ યાદ ભોજન?
 ખત્રીસ લક્ષણો જન યાપશે, ભોગ ભવાનીને આપશે. ૩૫
 પેદા કરે ધણેરો ગરથ, કરે લંકારો સરમે અરથ;
 એટલી ગુરુની યારો આથ, ગુરુ ચિખ્ય જમીસું સાથ. ૩૬
 જો મમે તો આબૂષણુ લ્યો, જો મમે તો યજ્ઞોર્થ ઘો;
 જો મમે તો જા ઘેર સાંખ્ય, જો મમે તો મારી નાંખ્ય. ૩૭
 હું રાં જાણું તાહરો પુત્ર, કાચું પાકું છે ધરસુત્ર,
 મેં પણે મોટો અન્યા કર્યો, તાહરો પુત્ર હેતેશુ હર્યો. ૩૮
 ફટ ફટ ફટ કહે છે સદુ ગામ, મેં કીધું એ માહોંક કામ;
 મારે જો તું કહે તે કરું, કહે તો જીવું, કહે તો મરું. ૩૯
 એહું પાપ માહરે સિર નેટ, જૂખ્યો રણો, ન ભરાણું પેટ,
 હાથા ઘેડી દુઃખીયો ચણો, ન સર્પો અરથ, ન જૂખ્યો રણો. ૪૦

કુંહા

કહે રામ: સિદ્ધ ! સાંભળો, દુઃખ ન ધરો મન માંહ,
 ગુરુ જૂખ્યો છે તમ તણો, તેહ ગુફા છે કાંહ ? ૪૧
 આગળ યથો અધિપતિ, દેખાડયું તે કામ,
 કરે ઉપાસન એકસો, નિરવાણી છે નામ. ૪૨
 પાવ પત્રો પૃથ્વીપતિ, જોડીને બે દાઘ:
 તમે કરો ને પારણું, બોલ્યો સિદ્ધને સાથ. ૪૩
 ભોજન કીજો ભાવતાં, અમ કલેથી આજ,
 મુજને કાંચક દીજઈ, દેવા સરીખું કાજ. ૪૪
 મનમાં રાખો ઉરતો, તો તાહરે સિર પાપ,
 સિવ આપા સાચુ કહો, જમો તમે કિમ આપ ? ૪૫

ચોપાઈ

સિદ્ધ કહે: સાંભળ રે રામ, કહું જે માનો એક ઉપાય;
 પુરુષ બત્રીસ લક્ષણ તણો, સત્યવાદી સ્વરૂપે ધણો. ૩૪૯
 તે આવે માહરે બારણે, હેતે મરવાને કારણે,
 આપ હાથેથી છેદે અંગ, કરે દેહ કાયાનો લંગ. ૩૫૦
 આપે હાથ ભવાની ભોગ, વ્રતપૂરણ થાઈ સંજોગ,
 સંતુષ્ટ થઈને શક્તિ જાય, તાહરે અમો તો ભોજન થાય. ૩૫૧
 તાહરે સુધી બેઠા તપ કરું, આહિખૂં ખુટે તો તે મરું;
 ભોગ આપ્યા વિના ભોજન હોય, એ તો વાત કેહેશો માં કામ. ૩૫૨
 કહે રાજા: સિદ્ધ! સાંભળો, મેહલી ઘો મનના આંબળો;
 હું આબ્યો (હું) તાહરે બારણે, ભોગ ભવાનીના કારણે. ૩૫૩
 કરો શીઘ્ર ઉતાવળ આજ, લાવો સામગ્રી તે આજ.
 કહે સિદ્ધ: સાંભળ રે ભૂપ ! તું સલવાદી રાજાશ્વ. ૩૫૪
 પરમારથ કરે પરકામ, તાહરું છે નવ ખંડે નામ,
 તાહરો પુત્ર ચેલે મારિયો, અરથ પોતા તણો સારિયો. ૩૫૫
 હું માહરો પેટને કારણે, તમને કિમ મારું બારણે ?
 માટે જાઓ જીવતા ઘેર, નહિ કરું હું તાહરી પેર. ૩૫૬
 પાટધાણે તે હું નહિ દેજી, રાજભાર માથે નહિ દેજી.
 સિદ્ધ ! સાંભળો માહરી વાત, મરતી નથી અમારી જાતિ. ૩૫૭
 આયુષ્ય ખુટે જે નર મુઝો, તે ગયો તે યુગતે જુઝો;
 પરકાજે તજે જે પ્રાણ, રજો જુગમાં તેહને જાણ, ૩૫૮
 રૂડો ચિતવો માહરો જોગ, તો આપો ભવાની ભોગ;
 જુગમાં રાખો માહરું નામ, તો તો કરવા ઘો એ કામ. ૩૫૯

છાપ્પથ

જુગમાં જીવ્યો તેહ, જેહ પરદુઃખ જ કાપ્યાં;
 જુગમાં જીવ્યો તેહ, દાન અભય અતિ આપ્યાં;

જુગમાં જીવ્યો તેહ, ખ્યાત ચાલી ચિહ્ન દેશે;
 જુગમાં જીવ્યો તેહ, કુલ તારું લધુ વેશે;
 જુગમાં તે નર જીવ્યો, જસ વિમલ જુગ જાણ્યો;
 સામળ કહે જે જીવ્યો, પરદાને દે પ્રાણીયો.

ચોપાઈ

સાધ તણી મહુલી માંહ, સામગ્રી સરવ આણી તહિ,
 કયો કુંડ હુતદબ્ય કાજ, તિલ તાંદુલ શ્રીફલ અતિ આજ.
 સ્થાપન નવ મહનાં કર્યાં, શ્રીફલ ફેફલ ઉપર ધર્યાં,
 કયો હુતાશન જાગત જોતિ, ચાખ્યા ત્રિદશ દેવ ઉઘોત.
 કરી મહુલી અગનિની ઝાલ, જેહવો પ્રકટ હોઈ પ્રસંકાલ.
 હદે આપ રાખી મહાધીર, કર્યું સ્નાન જર્ઠ વિક્રમવીર.
 ઇંદ્ર દેવનું સમરણ કર્યું; ખ્યાન આપ હદેમાં ધર્યું;
 જિમ વીવાનો હોઈ દિન, ઇમ ઉલટ મહીપતિને મન.
 ધાલી કંઠ કણેરની માલ, સંદુર તિલક કરું છે બાલ,
 પુરણાહુતિ વેળા જહરે, લીધું ખડ્ગ હાથે તાહરે.
 ગયો કુંડ નિકટ તે દિશ, આપ હાથે છેદે છે શીશ,
 જય જય શબ્દ કહી સંજોગ, લેજો માત બવાની જોગ.
 કરું સિદ્ધનું પૂરણ કામ, માગે તે આપો આ હામ.
 છેદે શીશ આપે જેટલે, મા મા શબ્દ થયો તેટલે.
 અરે રાય મ કરો દેહધાત, કહું તે કરો (એક) માહરી વાત;
 જીઠ મણુ અણાવો લોટ, કરો પૂતલું તેહનો ફોટ.
 કરી કટકા હોમો તે કુંડ, તપતિ થશે તેહથી આમુંડ.
 પાડું ખડગ હાથથી તરત, પળ્યું રાય વિક્રમનું મત.
 થયો શબ્દ તેહવું આવર્યું, હોમ જગન પુરણાહુત કર્યું.
 જે સિદ્ધ કીધું પારણું, કરું મત પૂરણુ કારણું.
 રાજ શીખ માગે જહરે, જે સિદ્ધ બોલ્યા તાહરે:
 ધનધનરાજા! તાહરું મન, જીવતો દેખાઓ તરત તે તન.

ના નથી હજ્યો મારવા કારણે, જોવા વરત આણ્યો ખારણે,
અનેક સત્યવાદી પહેલા હોય, તુજ સરિખો નવિ દોડો દાય. ૮૭૨

સાખાશ તાહરું ધીરજ ધન, સાખાશ તાહરું મહીપતિ મન,
સાખાશ તાહરાં માત ને તાત, સાખાશ તાહરી જુગતી જાતિ. ૮૭૩

મંદિર જમને મોજાં કરો, આપું વસ્ત તે કરમાં ધરો.
આખે ફલ જગનમંદિર થાપ્ય, પ્રસવ વતી રાણીને આપ્ય. ૩૭૪

સાત જનમની વંઝયા હશે, પુત્ર જત્રીસ લક્ષણો થશે;
એહ અમૂલ્ય મોટી છે વસ્ત, હેતે આપી તાહરે હસ્ત. ૮૭૫

પુત્રને તેડી આવ્યો તાંહ, વમે સિદ્ધ ન ચેલો જાંહ,
તેણે આસ્વાગત બહુ કરી, રાખ્યા હેત હરેમાં ધરી. ૩૭૬

અમૃત મેવા આપ્યા આહાર, જે નવ દેખે કેા સંસાર.
પ્રાતરકાલ થયો જાહરે, વિક્રમે વિદાય માગી તાહરે. ૩૭૭

કહે એયોઃ સાંભળ રે રામ ! મોટો છે તાહરો મહિમાય;
તુજ આગળ મેં મેહલ્યૂ શીશ, તો પણ તમે નાણી રીસ. ૩૭૮

ન કર્યું તે વાહલું ધરસૂત્ર, ન કર્યો વાહલો પેટનો પુત્ર,
કર્યું વાહલું પરમાગ્ય કામ, દુઃખલંજન તે તાહરું નામ. ૨૭૬

તાહરો પુણ્ય તણો પરતાપ, આપું વસ્ત તુજને એક આપ,
સકલક્ષ લેખને ઘેર જાયો, અંતકાલને આવે ખાયો. ૩૮૦

વિધનવળશે તિહાં તમ તણું, થશે આવરદા જમણો ધણું;
દુર્લભ દેવતાને એહ, નરપતિ તુજને આપું તેહ. ૨૮૧

વસ્ત અમુલક સાંચીતી સાચ, સુખી તે રાજાને દાય.
ચૂ નગર ઊજેણી જણ, હરખ તણાં ગડગડા નીશાણ. ૩૮૨

નાનું મોટું નગરનું સહુ, આવત પુષ્પ વધાવે બહુ;
દોડો પુત્રને વાખું હેત, નરનારી માખાપ સમેત. ૩૮૩

રાજા આવી બેઠો પાટ, કરે વખાણ જશ જોયે ભાટ,
જેર મહેર કરી છે ધણી, બેઠો તખત ઊજેણીધણી. ૩૮૪

પોપટ આવી બેઠો હાથ, બોલ્યો વિક્રમરાયને સાથઃ
 ફરી ફરી શું કહીઈ તુને, શીદ ધાલી મૂક્યો છે મુને ? ૩૮
 માદરો અરથ તુમથી કિમ સરે ? કામ ઈશ્વર વિશ્વ કૃષ્ણ કરે ?
 માટે માહરું વચન જ જાંઈ, કાઢી મેહેલ મુજને તું રાય. ૩૯
 દાવાનળમાં જઈને અડૂ, અથવા વેણીમાધવ(માં) પડૂ.
 તાહરે વિક્રમ રાજ દસ્યો, બોલો શક તે મન(માં) વસ્યો. ૪૦
 અમુલ વસ્તુ પાસે જે હતી, કીધી પોપટ આગળ હતી,
 એદમાં ગુણ ઝાઝા છે, એહ, નરપતિ સુખ આણી નેહ. ૪૧
 કણી ગુણ બે ફલનો ધણો, દિલ રીઝો તે પોપટ તણોઃ
 રાજને દીધી આશીય, જીવે રાજ કાઠ વરીય. ૪૨
 નિત્ય નિત્ય કરે પરકામ, નવખડ(માં) તાહરું નિરમલ નામ;
 જેહનું કામ કર્યુ માહરું, ઈશ્વર નિત્ય કરે તાહરું. ૪૩

કુહા

પોપટ કલ લેઈ વાળ્યો, બાળ્યો વણિકને વાસ,
 શેઠ શેઠાણી રગમાં, ત્રીજી મેના પાસ. ૪૪
 મૂક્યાં ફલ મુખ આગળે, મનમાં ચયો આનંદ,
 કલાવતી પોપટ તણી, કિમ અણુ(યા)નું અન્ન. ૪૫
 પુષ્પ નક્ષત્ર રવિવારસુ, આલ્યુ જેણે દિન,
 પ્રાશ્યુ ફલ તે પ્રીતથી, માનની રૂં મન. ૪૬
 ગરબ રચો તે દિન ઘડી, પહોતી મનની આશ,
 માસ આર તે વહી ગયા, વનિના મન અધિકી આશ. ૪૭
 વણિક તણો જે વાપરો, નિષે આળ્યો નેદ,
 અધિક દેતે આરોગિયો, પ્રીતથી ફળ પેદ. ૪૮
 વિધન વળ્યું તે શેઠનું. બેગવા રિદ્ધ ધરસન;
 બત્રીસ લક્ષણુ બદ્ધ ગુણે, પામ્યા પ્રેમદા પુત્ર. ૪૯
 પોપટ પરજાળ્યો પ્રીતથી, મેનાથી મન સાથ,
 અધિક દેતથી તે રમે, દેતે હપડું હાથ. ૫૦

કહે પુતળી: ભોજા ! સૂણ, વિક્રમમહિમા એહ,
માયા સાટે લાવિયો, તરત જઈ આખ્યાં તેહ. ૩૯૮
તન વાહલો નહિ તેહને, વધુ વાહલું તે વરચ,
પરમારથ વાહલું ધણું, જે સારે પર અરથ. ૩૯૯
એહવા જે પ્રાક્રમ કરે, નિમેષ ન રાખે ન્યૂન,
તે એ આસન બેસશે, કરે એહવાં જે પુન્ય. ૪૦૦

ચોપાઇ

કલાં પુતલીઈ એહવાં પ્રત, લખ્યાં પુરાણ પડિતે તત,
સંસ્કૃત કાલીદાસે કલાં, પ્રાકૃત કથાંતર તેહનાં થયાં. ૪૦૧
શ્રી ગુર્જર ગુણસાગર ગામ, વાસ કડો વેગનપુર નામ;
શ્રી ગોડ માલવી બારે બ્રહ્મ, કરે કુલ આચારી કરમ. ૪૦૨
કરે ઇન્દ્ર સકલ શુભ કામ, સપુત શામજી - જ નામ,
કૃપા શારદાની મન હવી, સકલ લોક કહે કે કવિ. ૪૦૩
તેહણે શુદ્ધ હૃદયમાં ધરી, પનર વાર્તા પહેલી કરી,
રૂઢી ખ્યાત ચાલી તેહ તણી, જેણે કથાંતર કાને સૂણી. ૪૦૪
માતર પરગણે મોટા મણિ, સિદ્ધજ ગામ ધોરંધર ધણી,
લાયક લેઉઆ રૂડા વસે, ધરમ મારગ તે ઉપર ધસે. ૪૦૫
લોઢી વડી પાટી બે પૂર, તેહમાં નારાયણનું નૂર,
સકલ લોક સાધુજન સુખી, કણ્ણી કરણ સરિખા મુખી. ૪૦૬
કાલિજી કુલ મોટા મહારાજ, રખીદાસ લાખીણી લાજ,
મનજીસુત મોહટો મેહરાણ, સકલ કલા જુગતે ગુણજાણ. ૪૦૭
તેણે કીરત સાંભળી નવી, દેઈ માન ઘેર તેઓ કવિ,
અન્ન વસ્ત્ર આભૂષણ પાન, દીર્ઘા ભૂમિ, કન્યાદાન. ૪૦૮
સંતોષી કરજોડી કલું, લક્ષણ પુન્ય તણે જે લલું;
પનર વાત પહેલી સાંભળી, માંત આપ હોયી ટળી. ૪૦૯
સત્તર રહી તે પૂરણે કરો, ખ્યાન શારદા કેકે ધરો,
વચન આપ ચઢાવું શીઘ્ર, સંભાર્યા ઉમયાપતિ ઇચ. ૪૧૦

સરૂત માદેથી શોધી જ્યા, ઠહી પ્રાકૃત કવિઈ એ કયા,	
ભાટચારણ કવિજન કાડ, માગુ માન સદુચ્છ કરનેડ	૪૧૧
અક્ષરબેદ ન જાણુ અતિ, જાણુદાગ સાચી સરસ્વતિ,	
તેહંવી મતિ દે માનડી, તેહંવી બુધ્ધ અચ્છતે આવડી	૪૧૨
સાજળતામા પાતિક જાવ, કાયા નિરમલ તેહની યાવ,	
સૂણે, શીખે ને હેતે ગાય, પાચે પાતિક તેહના જાવ	૪૧૩
ભળી વાત ઉપર રહે ભાવ, સમજામા નવિ આવે તાવ	
એહપૂ સાજળી આપે ઘન, આ સોફે પરલોફે માન	૪૧૪
આપે એક ને પામે લાખ, તેહની વેદ પુરાણે છાપ	
મુગ્ધ વિદ્યા પામે વણી, ઈશ્વર આજ પૂરે તેહ તણી	૪૧૫
નિર્ધન જન પામે તે ધન, વધ્યા નારી પામે તન,	
પામે ભક્ત નારાયણુનૂ નર, સામત ખત્રી પામે શૂર	૪૧૬
રોગી જનને રોગ જ જશે, અજતેજ બાલજુ પામશે,	
ભની બુદ્ધ પામે ને ભાટ, ચાતુરી ચારણુ કેરી વાટ	૪૧૭
કવિ કેહે હુ સદુનો રાક, કામા કરને સદુ માદરો વાક,	
કહે પુતળી સાજળ રે રાય ! એહવા ચાઓ તો ધરને પાય	૪૧૮

કુહા

મમ કહીને પુતળી, પોતે ગઈ આકાશ,	
પનરખી કયા પૂરણુ મઈ, કહે કવિ સામલદાસ	૪૧૯
હતિથી મેના પોપટની વાતો સપૂર્ણ.	

સવત ૧૮૩૬ ના વર્ષ ફાલ્ગુણ વદ ૧૧ વાર શુક્રે લખીતમ્ શ્રી ૧૦૮
શ્રી મીકાજી સિધ્ધ જીવણજી.